

JULES VERNE
SÁNDOR MÁTYÁS

REGÉNY

FORDÍTOTTA: ÖRVÖS LAJOS

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

- I. A POSTAGALAMB
- II. SÁNDOR MÁTYÁS GRÓF
- III. A TORONTÁL-CÉG
- IV. A REJTJELES ÜZENET
- V. AZ ÍTÉLET ELŐTT, ALATT ÉS UTÁN
- VI. A PISINÓI VÁRTORONY
- VII. A FOIBA ZUHATAGA
- VIII. FERRATO HALÁSZ HÁZA
- IX. A VÉGSŐ KÜZDELEM UTOLSÓ ERŐFESZÍTÉSEI

MÁSODIK RÉSZ

- I. PESCADE ÉS MATIFOU
- II. A TRABACCOLO VÍZRE BOCSÁTÁSA
- III. ANTEKIRTT DOKTOR
- IV. BÁTHORY ISTVÁN ÖZVEGYE
- V. KÜLÖNFÉLE ESEMÉNYEK
- VI. A CATTARÓI-ÖBÖL
- VII. BONYODALMAK
- VIII. TALÁLKOZÁS A STRADONÉN

HARMADIK RÉSZ

- I. A FÖLDKÖZI-TENGER
- II. A MÚLT ÉS A JELEN
- III. MI TÖRTÉNT RAGUZÁBAN?
- IV. MÁLTA PARTVIDÉKÉN
- V. MÁLTA
- VI. CATANIA TÁJÉKÁN
- VII. A CASA INGLESE

NEGYEDIK RÉSZ

- I. A CEUTAI VÁRBÖRTÖN
- II. A DOKTOR KÍSÉRLETE
- III. TIZENHÉTSZER
- IV. AZ UTOLSÓ TÉT
- V. A GONDVISELÉS ÚTJÁN
- VI. A KÍSÉRTET

ÖTÖDIK RÉSZ

- I. CAP MATIFOU KÉZSZORÍTÁSA
- II. A GÓLYÁK ÜNNEPE
- III. SZIDI HAZAM HÁZA
- IV. ANTEKIRTTA
- V. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

ELSŐ RÉSZ

I. A POSTAGALAMB

Trieszt, Isztria fővárosa, két egymástól igen elütő városrészből áll: egyik, az új és gazdag Terézváros, szabályosan követi az Öböl partvonalát, melyből egy darabkát kihasított magának az ember; a másik, a szegényes, szabálytalanul épült óváros, az előbbi városrész felé határát képező Korzó és a Karszt festői szépségű fellegrárral ékesített dombjának lejtője közé szorult.

Trieszt kikötőjét a San Carlo-móló határolja, a kereskedelmi hajók előszeretettel horgonyoznak mellette. Itt szívesen s időnként nyugtalanítóan nagy számban ténferegnek a kóbor, hazátlan csavargók; ruhájukon, a nadrágon, mellényen és zekén merőben felesleges a zseb, mert viselőjének soha nem volt és minden bizonnyal nem is lesz mit tennie bele.

De ezen a napon, 1867. május 18-án mégis feltűnt két jobban öltözött alak a ténferegők körében. Valószínűleg nekik sem okozott gondot, mire költsék forintjukat és krajcárjukat, hacsak nem mosolyog épp rájuk a szerencse. Az is igaz, hogy készek voltak mindenre, amivel a szerencse kegyét kicsikarhatják.

Az egyiket Sárkánynak hívták, és tripoliszinak mondta magát. A másik szicíliai volt, Zironé-nak nevezték. Mindketten bekutyagolták már vagy tízszer a mólót, s most megálltak a csücskén. Onnét kémlelték a látóhatárt, a Trieszti-öböltől nyugatra, mintha a szerencséjüket hozó hajónak kellett volna felbukkannia a nyílt tengeren.

- Mennyi az idő? - kérdezte Zirone, azzal az olaszszággal, amelyet társa éppoly jól beszélt, mint a többi földközi-tengeri nyelvjárást.

Sárkány nem felelt.

- Eh, de ostoba vagyok! - kiáltott fel a szicíliai. - Hát nincs épp ideje, hogy éhesek legyünk, ha elfelejtettünk ebédelni?

Az osztrák, olasz és szláv elemek annyira keverednek az Osztrák-Magyar Monarchia eme fertályában, hogy e két alak találkozása, jóllehet szemmel láthatóan idegenek voltak a városban, egyáltalában nem keltett feltűnést. Ezenfelül, ha valószínűleg kongott is a zsebük, ezt senki nem sejtette, annyira pöffeszkedtek a csizmaig érő barna köpeny alatt.

Sárkány, a fiatalabb, középtermetű, de arányos testalkatú, sima modorú és megnyerő felépítésű, huszonöt éves férfi volt. Sárkány, csak egyszerűen így. Semmi keresztnév. És így is volt, soha nem is keresztelték meg, lévén bizonyára afrikai, Tripoliszból vagy Tuniszból. S habár arcszíne barna, szabályos vonásai jobban emlékeztettek a fehér emberre, mintsem a feketére.

Ha volt valaha csalóka arckifejezés, a Sárkányé az volt. Jó megfigyelő kellett volna, hogy felfedezze az agyafúrtságot ebben a szabályos arcban, szép, fekete szemben, finom orrban és keskeny bajusz árnyékolta, szép ívelésű szájban. Semmiféle szem nem fedezhette volna fel ezen a csaknem kifejezéstelen ábrázaton a megvetés, az undor jegyeit, amelyet a társadalom elleni állandó lázadás szül. Ha az emberi arcot kutató tudósok azt állítják - és legtöbbször igazuk is van -, hogy minden ügyeskedés ellenére a legagyafúrta csaló arca is leleplezi jellemét, Sárkány tökéletesen megcáfolta ezt a tételt. Aki csak látta őt, senki sem gyanította, hogy kicsoda, sem azt, hogy ki volt. Nem keltette fel azt az elkerülhetetlen ellenszenvet, amelyet a csalók és gazemberek váltanak ki, így csak annál veszélyesebb volt.

Senki sem tudta, milyen lehetett Sárkány gyermekkor. Valószínűleg elhagyott gyermek volt. Hogyan nevelkedett, és ki gondozta? Vajon Tripolisz melyik zugában töltötte gyermekkorát? Ki viselte a gondját, hogy elkerülje a pusztulás ezernyi veszélyét, amely e rettenetes éghajlat alatt leselkedik az emberre? Valójában senki sem tudta volna megmondani, talán még ő maga sem, aki véletlenül született meg, véletlenül cseperedett fel, s a véletlenre épült az élete! Ifjúkorában mégiscsak szerzett vagy inkább kapott bizonyos gyakorlati ismereteket, főleg azáltal, hogy annyifelé csavargott, annyiféle emberrel cimborált, s annyi ravaszságot eszelt ki, hogy biztosítsa a mindennapi megélhetését. Így és sok más körülmény összejátszásával történt, hogy néhány éve kapcsolatba került Trieszt egyik leggazdagabb cégével, Torontál Simon bankházával; e név majd nagy szerepet játszik történetünkben.

Sárkány társa, az olasz Zirone, az a fajta lelkiismeretlen, mindenre elszánt kalandor volt, aki rendelkezésére áll az első jöttmentnek, csak fizesse meg jól, vagy a másodiknak, csak pénzelve le még jobban. Ez a szicíliai születésű, harminc év körüli fickó éppúgy hajlandó volt rossz tanácsokkal szolgálni, mint elfogadni s kiváltképp végre is hajtani őket. Hogy pontosabban hol is született, tán meg is mondja, ha tudja. Mindenesetre azt nem szívesen árulta el, hol lakik, ha egyáltalán lakott valahol. Még Szicíliában sodorták össze Sárkánnyal csavargó életük viszontagságai. Ezentúl együtt járták a világot, s arra törekedtek, hogy balsorsukból *per fas et nefas*¹ kikovácsolják szerencséjüket. De Zirone, ez a sötétbarna képű, éjfélete szörzetű, szakállas fickó csak ügyel-bajjal tudta leplezni vele született gonoszságát; ezt állandóan csak résnyire nyitott szeme és folytonosan lesunt feje is elárulta. Persze ezt az alatomosságát véget nem érő szóáradattal igyekezett elrejteni. Különben inkább vidám volt, mintsem szomorú, és legalább annyira bőbeszédű, mint amennyire fiatal társa hallgatag természetű.

Ezen a napon Zirone mégis mérsékelte magát. Nyilvánvalóan a vacsora kérdése nyugtalanította. Előző este egy ócska kis lebuiban a szerencse túlságosan mostoha volt hozzájuk, és az utolsó játszma elvitte Sárkány minden pénzét. Egyikük sem tudta, mit hoz a jövő. Csak a véletlenben bízhattak, és mivel a csirkefogók Gondviselője nem sietett elébük a San Carló-i mólón, elhatározták, hogy ők mennek elébe az újváros utcáin át.

A tereken, rakpartokon, sétányokon, a kikötőn innen és túl, a Triesztet átszelő nagy csatorna környékén hetvenezer főnyi olasz származású lakos jön-megy, tolong, szaladgál, töri magát az üzlet hajszájában; nyelvük a velencei nyelv, de beszédjük elvesz a németül, franciául, angolul, szlávul karattyoló tengerészek, kereskedők, alkalmazottak és hivatalnokok tarkabarka zsivajában.

Hogy az újváros gazdag, ebből még nem szabad arra következtetni, hogy mindenki, aki csak utcáit rója, szerencsés halandó. Nem! Még a legtehetősebbek sem versenyezhetnének azokkal az angol, örmény, zsidó kereskedőkkel, akik Trieszt felső köreihez tartoznak, s akiknek fényűző életmódja az Osztrák-Magyar Monarchia fővárosához is méltó lehetne. De hány szegény ördög bolyong itt számolatlanul reggeltől estig az üzleti negyed útjain, páncélszekrényhez hasonló, bezárt, magas épületek sorfala között, melyekben felhalmozódik mindenfajta áru, amit csak ide vonz ez a szerencsés fekvésű szabad kikötő az Adria csücskében! Hány ember még nem is ebédelt, talán nem is vacsorázik, csak itt lődörög a mólón, ahova Európa legjelentősebb tengerhajózási társasága, az osztrák Lloyd hajói annyi kincset hoznak a világ minden tájáról! Akárcsak Londonban, Liverpoolban, Marseille-ben, Le Havre-ban, Antwerpenben, Livornóban, itt is hány száz szegény ördög él a gazdag hajótulajdonosok mellett, a Tőzsde téren, ama tárházak szomszédságában, ahová még be sem léphetnek, a Tergesteum-

¹ Minden megengedett és meg nem engedett eszköz felhasználásával. (latin)

palota lépcsőinek alján, ahol a Lloyd berendezte irodáit, olvasótermeit, és ahol szép egyetértésben él a Kereskedelmi Kamarával!

Vitathatatlan, hogy az Ó- és az Újvilág minden nagy tengerparti városában - és ez jellemző ezekre a forgalmas centrumokra - rengeteg szerencsétlen ember nyüzsög. Senki nem tudja, honnét jönnek, és maguk sem tudják, hol végzik. Hány lecsúszott ember él közöttük! Egyéb-ként sok a külföldi. A vasutak és a kereskedelmi hajók úgy ontják őket, mint valami selejtet, elárasztják a közutakat, a rendőrség hasztalan próbálja elkergetni őket.

Sárkány és Zirone még egy utolsó pillantást vetett az öblön át a Szent Teréz-fokon emelkedő világítótoronyra, aztán elhagyták a mólót, a Teatro Comunale és a kert mellett elhaladva a Piazza Grandéra érkeztek, ott kószáltak VI. Károly szobrának lábánál, a szökőkút körül, amely a szomszédos Karszt köveiből épült.

Aztán balra fordultak. Valójában Zirone a járókelőket vette szemügyre, mintha ellenállhatatlan vágyat érzett volna, hogy kifossa őket. Aztán megkerülték a Tergesteum hatalmas négyszögét, éppen akkor, amikor a Tőzsdét zárták.

- No, ez is üres már, akár a zsebünk! - jegyezte meg a szicíliai, aki azt hitte, hogy meg kell szólalnia, és nevetett, bár semmi kedve sem volt hozzá.

De a közömbös Sárkány úgy tett, mintha nem is hallaná társa rossz tréfáját. Zirone a kiéhezett emberek ásítozásával nyújtóztatta tagjait.

Átmentek a háromszögletű téren, amelyen I. Lipót császár bronzszobra áll. Zirone egyetlen füttyel - ahogy az utcán csavargó sihederek szoktak füttyülni - felrebbentett egy egész csapat kék tollú galambot, amelyek az öreg Tőzsde oszlopsora alatt szoktak turbékolni, akár a velen-cei Szent Márk tér helytartói palotái között a szürkés galambok. Nem messze bontakozott ki a Korzó, ez választja el az új Triesztet a régitől. Széles, de egyáltalán nem elegáns utca, jól felszerelt, de ízléstelen üzleteivel inkább a londoni Regent Street vagy a New York-i Broadway, mint a párizsi Boulevard des Italiens hasonmása. Különben rengeteg járókelő lepi el. Számos kocsit tart a Piazza Grandéról a Piazza della Legnára, ezek a nevek is jelzik, mennyire érződik még a város olasz eredete.

Sárkány úgy tett, mintha semmiféle kísértés sem férne hozzá, Zirone azonban minden kirakatra irigy pillantást vetett, mint az olyan ember, akinek nincs módjában belépni. Pedig de sok kedvükre való dolgot találtak volna odabenn, elsősorban a csemegeboltokban és a *birreriákban*, ahol patakokban folyik a sör, inkább, mint az Osztrák-Magyar Monarchia bármely más városában!

- Az ember még éhesebb és szomjasabb lesz ezen a Korzón! - jegyezte meg a szicíliai, és kiszáradt ajkai között akkorát csattant a nyelve, akár valami útonálló mordálya.

Erre a megjegyzésre Sárkány csak vállat rántott.

Ekkor befordultak balra, az első utcába, és így értek a csatorna partján ahhoz a ponthoz, ahol a Ponto Rosso nevű forgóhíd átszeli, s újra elhaladtak a rakparton, amelynél még mélyjáratú hajók is kiköthetnek. Ott sokkal kevésbé izgatta őket a kirakodó árusok portékája. A Sant' Antonio-templomnál Sárkány hirtelen jobbra fordult. Társa egyetlen megjegyzés nélkül követte. Aztán újra átszelték a Korzót, és máris az óvárosban kalandoztak; kocsival járhatatlan, szűk utcái felfelé kúsznak a Karszt alsó lejtőin, s úgy kanyarognak, hogy mindig védve legyenek a rettenetes bóra, a heves, jeges északkeleti szél ellen. Itt, az öreg Triesztben Zirone és Sárkány - a két éhenkórász - nyilván sokkal otthonosabban érezte magát, mint az újváros gazdag negyedeiben.

Amióta Isztria fővárosába érkeztek, egy szerény szállóban laktak, nem messze a Santa Maria Maggiore-templomtól. Csakhogy a szállodás - mert eddig nem fizettek - már sürgetni kezdte őket a napról napra növekvő számla miatt, ezért most elkerülték ezt a veszélyes pontot, áthaladtak a téren, és néhány percig kószáltak még az Arco di Riccardo körül.

Végül is a római építészet maradványainak szemlélgetése nem elégíthette ki őket. És mivel a véletlen szemmel láthatóan késett jelentkezni a néptelen utcákban, egymás mögött elindultak felfelé a fárasztó ösvényeken, amelyek csaknem a Karszt tetejére vezetnek, a székesegyház teraszához.

- Furcsa ötlet idáig felmászni! - mormogta Zirone, és megszorította köpenye övét.

De azért követte fiatal társát felfelé a nem éppen találó megjelöléssel utcának nevezett lépcsősoron, mely a Karszt lejtőire vezet. Tízperces kaptatással, szomjasabban és éhesebben, mint annak előtte, felértek a teraszra.

E magaslatról nagyszerű látvány nyílik a Trieszti-öblön át a nyílt tengerig a kikötőre, amelyet megélénkít a halászhajók jövése-menése, a gőzösök és kereskedelmi hajók indulása és érkezése, a tekintet átölelheti az egész várost, külterületeivel a dombon felkúszó házakig, a magaslatokon szétszórt villákig - de ez nem ejtette bámolatba a két kalandort. Különbet is láttak ők már, de meg hányszor jöttek ide elüzni unalmukat és nyomorúságukat! Főként Zirone szeretett volna inkább a Korzó gazdag boltjai előtt ögyelegni. De mivel a véletlent és esetleges bőkezű fordulatait keresték ilyen magasan, végül is türelmesen várniuk kellett.

A teraszba torkolló lépcső végén, a bizánci stílusban épült San Giusto-székesegyház mellett egy kis elkerített terület húzódott meg, hajdan temető, ma romkert. Itt nem sírok, hanem sírködarabok, római síremlékek, középkori emlékkövek, a reneszánsz különböző korszakaiból való domborművek, üvegből készült, a hamvak nyomát viselő urnák hevernek kusza össze-visszaságban a fűvön, szép fák lehajló ágai alatt.

A kerítés kapuja nyitva volt. Sárkány éppen csak meglökte és belépett, mögötte Zirone mind-össze ezt a mélabús megjegyzést tette:

- Ha véget akarnánk vetni az életünknek, keresve sem találánk jobb helyet!

- És ha valóban ezt javasolnám? - felelte gunyorosan Sárkány.

- Hát én visszautasítanám, pajtás! Csak egyetlen boldog napom legyen tíz közül, nem is kérek többet!

- Megkapod... és még többet is!

- Hej, ha Olaszhon minden szentje meghallgatna! Pedig istenemre, százával számolják őket!

- Gyere már! - szólt rá Sárkány.

Félkör alakú sétányon haladtak, két sor urna között, aztán leültek egy román stílusú rozettaköre, amely a földön hevert.

Egy darabig meg sem törték a csendet - ez úgy látszott, ínyére volt Sárkánynak, de annál kevésbé tetszett barátjának. Egy-két rosszul palástolt ásitás után Zirone csakhamar megszólalt:

- A szentségit! Nem siet az a véletlen, mi meg botor fejjel csak várjuk.

Sárkány nem válaszolt.

- És micsoda gondolat - folytatta Zirone - ilyen romok között keresni a szerencsét! Félek, pajtás, téves úton járunk! Mi az ördögöt keresnénk egy ilyen öreg temető mélyén? A lélek már nem hajszolja a szerencsét, ha egyszer elhagyta porhüvelyét! Majd ha ide jutok, én se bánom, hogy késik az ebéd, vagy elmarad a vacsora! Gyerünk innét!

Sárkány elmerült gondolataiba, szeme a messziségbe révedt, és meg sem mozdult.

Zirone néhány percig hallgatott. Aztán kitört belőle szokásos fecsegése.

- Tudod-e, Sárkány, milyen alakban látnám legszívesebben azt a véletlent, amely ma megfedkedzik rólunk, régi védeniceiről? A Torontál-cég egyik pénztári kifutójának alakjában, aki megjelenne itt bankjegyekkel tömött tárcával, és ránk bízná a fent említett tárcát a fent nevezett bankár nevében, és ezer bocsánatot kérne, hogy így megvárattott!

- Figyelj ide, Zirone! - felelte Sárkány, és szemöldökét erősen összeráncolta. - Utoljára mondom, semmit nem remélhetünk többé Torontál Simontól.

- Bizonyos vagy ebben?

- Hát persze! Hitelem teljesen kimerült nála, és legutóbbi kéréseimet véglegesen visszautasította.

- Szépen állunk!

- Szépen, de ez a valóság!

- Jó, de ha kimerült a hiteled - folytatta Zirone -, ez mégiscsak azt jelenti, hogy volt hiteled! És mire alapult? Arra, hogy több ízben állítottad eszedet és buzgalmadat bizonyos... bizonyos kényes ügyekben a bankház szolgálatába! Torontál nem is mutatkozott olyan csökönyösnek pénz dolgában trieszti tartózkodásunk első hónapjaiban! De lehetetlen, hogy valamiképp ne tartsd még a kezvedben, és ha megfenyegetnéd...

- Hacsak ezen múlna, már meg is történt volna - felelte Sárkány, és megvonta vállát -, nem kellene egy vacsoráért szaladgálnod! Istenemre, most még nincs a markomban ez a Torontál, de majd még lehet, és akkor megfizeti kamatos kamatostul, amit ma megtagadott! Különben úgy képzelem, hogy jelenleg kicsit ziláltak üzleti ügyei, és tőkéje kétes vállalkozásokban hever. Jó néhány németországi, berlini, müncheni csőd Triesztben is érezteti hatását, és bármit is mondott Torontál Simon, nyugtalannak látszott utolsó látogatásomkor. Csak legyen zavaros a víz... és ha majd zavaros lesz...

- Hát legyen - kiáltott fel Zirone -, de mi addig is csak vizet iszunk! Tudod, Sárkány, úgy érzem, még egy utolsó kísérletet kellene tenni Torontálnál! Még egyszer be kellene kopogni a pénztárába, és szerezni legalább annyit, amennyiből Máltán át visszatérhetünk Szicíliába.

- És mit csinálunk Szicíliában?

- Ez az én dolgom! Ismerem azt a helyet, és vihetnénk magunkkal egy csapat merész, előítélet nélküli máltai fiút, velük csinálhatnánk valamit! Eh, ezer ördög! Itt már semmi keresnivalónk nincs, induljunk, és kényszerítsük ezt az átkozott bankárt, hogy fizesse meg az útiköltségünket! Akármilyen keveset is tudsz ökelméről, ahhoz elég, hogy bárhol szívesebben tudjon téged, mint Triesztben.

Sárkány a fejét rázta.

- A mindenit, ez nem tarthat így soká! A tizenkettedik órában vagyunk! - tette hozzá Zirone.

Felkelt, lábával a földet rugdosta, mintha a mostohája lenne, aki nem táplálja őt.

E pillanatban figyelmüket egy madár ragadta meg, amely nehézkesen röpdösött a temetőkert körül. Egy galamb volt, már alig verdesett fáradt szárnyával, és mind lejjebb ereszkedett.

Zirone nem kutatta, hogy a madártani névjegyzékben felsorolt százhetvenhét galambfajból melyikhez tartozik ez a szárnyas, csak egyvalamit látott: minden bizonnyal ehető. Kezével mutatta társának, és pillantásával már el is nyelte.

A madárnak szemlátomást már alig volt ereje. A székesegyház homlokzata egy régebbi eredetű, magas, négyszögű toronyhoz támaszkodott. A galamb a templom egy kiszögellő párkányára szállt. Megkapaszkodni azonban nem tudott, és zuhanás közben először leereszkedett egy kis falmélyedés tetejére, itt állt San Giusto szobra; de elgyöngült lábai ott sem bírták sokáig tartani, és lecsúszott egy antik oszlopfőre, ahol a torony és a templom homlokzata találkozott.

Sárkány még mindig szótlanul és mozdulatlanul állt, ügyet sem vetve rá, merre repül a galamb, de Zirone nem vesztette szeme elől. A madár északról jött. Csak hosszú repülés meríthette így ki. Nyilván ösztöne hajtotta valami távolabbi cél felé. Fel is szállt csakhamar újra, meredeken repült felfelé, emiatt újra megállásra kényszerült, éppen az öreg temető egyik fájának lehajló ágai között.

Ekkor Zirone fejébe vette, hogy megkaparintja és csöndesen a fához kúszott. Hamarosan a görcsös fatörzs aljához ért, azon már könnyű volt feljutnia a szétfutó ágakhoz. Néma mozdulatlanságban várt, mint a kutya, amely a feje felett üldögélő prédát lesi.

A galamb még nem vette észre, és folytatni akarta útját; de ereje újra cserbenhagyta, és a fától néhány méterre a földre zuhant...

Egy ugrással rárohanni, kinyújtani karját, elkapni a madarat - csak egy szempillantás műve volt. A szicíliai a világ legtermészetesebb módján már készült is megfojtani, mozdulata azonban hirtelen megtört, meglepett kiáltást hallatott, és nagy sebesen Sárkányhoz szaladt.

- Postagalamb - mondta.

- Nos, ennek a postásnak ez volt az utolsó útja! - válaszolta Sárkány.

- Alighanem - folytatta Zirone -, és ez elég baj azoknak, akiknek a szárnya alá erősített üzenet szól...

- Üzenet? - kiáltott fel Sárkány. - Várj csak, Zirone, várj! Ez megér egy kis haladékok!

És lefogta társa kezét, mely újra rá akart fonódni a madár nyakára. Aztán elvette a zacskót, amelyet Zirone leszedett, kinyitotta, és előhúzott belőle egy titkosírással írt levélkét.

Az üzenet csak tizennyolc szót tartalmazott, három oszlopos rendben:

R	H	G	A	A	Z			L	K	A	E	E	N			S	L	Ő	Ő	É	Z
Ü	Y	G	G	R	É			N	Y	E	Ő	L	M			Z	K	B	N	E	T
A	F	X	S	G	M			S	N	E	Ő	O	L			E	A	K	Z	L	D
N	T	L	Á	R	E			T	K	E	Z	K	Y			S	R	N	L	É	E
E	Z	L	F	T	É			G	A	G	E	A	E			I	Á	I	M	R	L
S	E	R	É	O	G			E	N	R	G	É	L			N	T	E	Ő	Z	N

Hogy honnan jött a levél, és mi a rendeltetési helye, arra semmi utalás. Az egyenlő számú betűből összeállított tizennyolc szó jelentését vajon meg lehet-e érteni a titkosírás kulcsa nélkül? Aligha. Igen ügyes szövejtő képes csak rá - ő is csak úgy, ha a levél nem teljességgel megfejthetetlen!

E titkosírás láttán, amelyből semmit sem értett, Sárkányt előbb nagy csalódás, aztán nagy zavar fogta el. Talán fontos és főleg veszélyes hírt közölt a levélke? Ezt lehetett, ezt kellett hinnie, már csak abból az óvatosságból is, hogy olvashatatlanul írták, számítva rá, hogy illetéktelen kézbe kerül. Nem a postára, a távíróra, hanem egy postagalamb különleges ösztönére bízta az üzenetet, s ez a tény önmagában is mutatta, hogy teljes titokban akarják tartani az ügyet.

- Talán - jegyezte meg Sárkány - éppen e sorok rejtik azt a titkot, amely meghozza szerencsénket!

- És akkor - fűzte tovább Zirone - ez a galamb jelenti a véletlent, amelyet reggel óta annyit hajkurásztunk! Istenem, és én még ki akartam tekerni a nyakát!... Elvégre a legfontosabb, hogy megfejtsük az üzenetet, aztán mi sem gátol abban, hogy megsüssük a hírvivőt...

- Ne siess, Zirone - intette le Sárkány, másodszor is megmentve a madár életét. - A galamb révén talán megismerjük a levél címzettjét, feltételezve persze, hogy Triesztben lakik.

- És aztán!? Abból még nem tudod meg, mit tartalmaz a levél, Sárkány!

- Azt nem, Zirone!

- Azt sem, honnét jön!

- Kétségtelen! De ha a két levélíró közül sikerül kiderítenem az egyiket, azt hiszem, az segít majd megtalálni a másikat! Tehát ahelyett, hogy megölnénk a madarat, éppen erőt kell adnunk neki, hogy célhoz érjen!

- A levéllel? - kérdezte Zirone.

- A levéllel, amelyről pontos másolatot készíték, és megőrzöm egészen addig, amíg el nem jön az ideje, hogy felhasználjam!

Sárkány erre kihúzott zsebéből egy noteszt és ceruzát, majd elkészítette a levélke pontos mását. Tudta, hogy a legtöbb ilyen rejtjeles írásnál a legkisebb rész pontos elhelyezését sem szabad elhanyagolni, így arra is gondja volt, hogy híven megőrizze a szavak elrendezését. Amint elkészült, a gondos másolatot betette a noteszba, a levélkét meg a kis zacskóba, a kis zacskót pedig a galamb szárnya alá.

Zirone csak nézte, de nem osztózott abban a reményben, hogy ez a közbejött véletlen alapozza meg szerencséjüket.

- És most? - kérdezte.

- Most pedig - felelte Sárkány - tégy meg mindent, hogy magához térjen a hírvivő.

Valójában a galambot jobban kimerítette az éhség, mint a fáradtság. Szárnya ép volt, sem sérülés, sem törés nem látszott rajta, s ez is mutatta, hogy pillanatnyi gyöngeségét nem vadász serétje és nem is valami gonosz kölyök parittyája okozta. Éhes volt, de még inkább szomjas.

Zirone keresni kezdett, és talált is néhány magot a földön, amelyet a madár mohón bekapott; végül megitta négy-öt csepp vízzel, ez az utolsó esőből maradt egy antik cserépedény maradványának fenekén. Alig félórával azután, hogy elfogták, magához térítették és megmelengették, a galamb annyira helyrejött, hogy folytathatta megszakított útját.

- Ha messzire kell mennie - jegyezte meg Sárkány -, ha úti célja túlesik Trieszten, nem számít az sem, ha elpusztul útközben, úgyis szem elől veszítjük nemsokára, hiszen lehetetlen követnünk. Ha viszont valamelyik trieszti házban várják, elegendő az ereje, hogy odaérjen, hiszen csak egy-két percig kell még repülnie.

- Tökéletesen igazad van - felelte a szicíliai. - De még ha nem is repül túl Trieszten, tudjuk-e követni a szemünkkel egészen addig, ahol le szokott szállni?

- Legalábbis megteesszük, amit csak lehet - válaszolta egyszerűen Sárkány.

És úgy is tett.

A székesegyház két régi, román templomból áll, az egyiket Szűz Máriának, a másikat Trieszt védőszentjének, San Giustónak a tiszteletére építették; az épületet magas torony támasztja meg a homlokzat sarkánál, ezt nagy rozetta díszíti, alatta nyílik a főbejárat. Ez a torony uralja a Karszt hegység e dombjának fennsíkját, lábánál úgy rajzolódik ki a város, mint valami dombormívű térkép. Erről a magas helyről jól látni a négyszögletű háztetőket a domboldal első lejtőitől az öböl partjáig. Így nem is volna lehetetlen szemmel követni a galamb repülését, ha ennek a toronynak a csúcsáról engednék el, és nyilván felfedeznék, melyik házban talál menedéket, ha mégis Trieszt a célja, és nem az isztriai félsziget valamelyik más városa.

A kísérlet sikert ígért. Legalábbis érdemesnek látszott kipróbálni. Éppen csak szabadon kellett engedniük a madarat.

Sárkány és Zirone elhagyta hát az öreg temetőt, átment a templom előtti kis téren, és a torony felé irányította lépteit. Az egyik csúcsíves kapu - éppen az alatt az antik ereszt alatt, amely San Giusto szobrát védte a falmélyedésben - nyitva állt. Beléptek, s elindultak azon a fārasztó csigalépcsőn, amely az emeletre vezet.

Két-három perc is eltelt, amíg felkapaszkodtak a tető alá. A tornyon nincs külső terasz. De ezen az emeleten két-két ablak nyílik minden oldalra, körös-körül nagyszerű kilátással a dombokra és a tengerre.

Sárkány és Zirone abban az ablakban helyezkedett el, amely északnyugati irányban, közvetlenül Triesztre nyílik.

Ekkor ütötte el a négyet a Karszt tetején a székesegyház mögött épült XII. századbeli kastély órája. Még fényes nappal volt. Igen tiszta levegőben ereszkedett le a nap az Adria vizére, s a város házainak egy részét a torony felől eső oldalán még sütötte a nap.

A körülmények tehát kedvezőek voltak.

Sárkány kezébe fogta a galambot, még egy utolsó jóindulatú simogatással erőt adott neki, és szabadon engedte.

A madár verdesett szárnyával, de először olyan gyorsan szállt lefelé, hogy attól lehetett tartani, kegyetlen zuhanással fejezi be légi hírvívő pályáját.

Az izgatott szicíliai nem is tudott visszatartani egy csalódott kiáltást.

- Nem! Felemelkedik! - mondta Sárkány.

És valóban lejjebb a galamb már visszanyerte egyensúlyát a levegőben; aztán vargabetűt írt le, és oldalvást a város északnyugati negyede felé vágott.

Sárkány és Zirone tekintetével követte.

A madár röptét valami csodálatos ösztön irányította, látszott, hogy nem habozik. Érezni lehetett, hogy nyílegyenest oda tart, ahová kell - ahová már egy órája megérkezik, ha nem kényszerül megállni az öreg temető fái alatt.

Sárkány és társa aggódva figyelte. Vajon nem repül-e túl a város falain, tépelődtek - mert ezen elbuktak volna terveik.

Nem ez történt.

- Látom... még mindig látom! - kiáltott fel Zirone, akinek rendkívül éles szeme volt.

- Főként azt kell látnunk - felelte Sárkány -, hogy hol áll meg, és meghatároznunk a hely pontos fekvését!

Néhány perccel indulása után a galamb leereszkedett egy fákkal körülvett házra, amelynek magas oromzata kiemelkedett a környék többi épülete közül a kórház és a park közelében. Ott hirtelen eltűnt egy éppen igen jól látható padlásszoba ablakában, felette lyuggatott vasával egy szélkakas, amely bizonyosan Quentin Metsys keze alól kerül ki, ha Trieszt flamand földön áll.

Mivel az irányt nagyjából megállapították, már nem tűnt olyan nehéznek a könnyen felismerhető szélkakas alapján megtalálniuk ezt az oromzatot, amelynek csúcsán nyílt az említett padlásablak, és végül azt a házat, ahol a levél címzettje lakik.

Sárkány és Zirone tüstént le is jött a toronyból, leszaladtak a Karszt dombjának lejtőjén, majd átvágtak egy sereg kis utcán, és a Piazza della Legnára érkeztek. Ott tájékozódniuk kellett, hogy megkeressék ezt a házcsoportot a keleti városnegyedben.

Két lüktető forgalmú út kereszteződéséhez érkeztek: az egyik a Corsa Stadio, amely a parkhoz vezet, a másik a fákkal szegélyezett, szép Acquedotto sugárút, ez visz a nagy Boschetto sörözőhöz; a két kalandor ekkor kissé habozott, melyik irányban menjen. Jobbra vagy balra? Ösztönösen jobbra tértek, azzal a szándékkal, hogy megfigyelik a sugárút minden házát, mert abban az irányban vették észre az imént a szélkakast, amely néhány zöld lombkorona fölött ágaskodott.

Így haladtak át az Acquedotton, figyelték minden oromzatát és tetőjét, de nem találták meg azt, amelyiket keresték, pedig már a végére is értek.

- Ott van! - kiáltott fel végül Zirone.

És egy szélkakásra mutatott, ezt vasrúdján a tengeri szél nyikorgatta egy padlásablak felett, amely körül éppen néhány galamb röpködött.

Most már nem tévedhettek. Az ő postagalambjuk ide szállt le.

A szerény külsejű ház elveszett az Acquedotto első házait alkotó épületek közt.

Sárkány érdeklődött a szomszédos boltokban, és azonnal megtudta, amit akart.

A ház évek óta Szathmár László grófé volt, és a gróf itt lakott.

- Ki ez a Szathmár gróf? - kérdezte Zirone, akinek ez a név nem mondott semmit.

- Szathmár gróf! - válaszolta Sárkány.

- De talán megkérdezhetnénk?...

- Később, Zirone. Ne siessünk el semmit! Gondolkodjunk nyugodtan, most pedig gyerünk a szállásunkra!

- Igen! Itt a vacsoraiddő, már annak, akinek joga van asztalhoz ülni! - jegyezte meg gúnyosan Zirone.

- Ha ma nem is vacsorázunk - felelte Sárkány -, holnap azért vacsorához ülhetünk!

- Kinél?...

- Ki tudja, Zirone? Talán Szathmár grófnál!

Kimért léptekkel jártak - minek sietni? -, csakhamar elértek szerény fogadójukba, még ez is fényűzésnek tűnt szemükben, mert itt sem tudták kifizetni az éjszakai szállást.

Micsoda meglepetés várt rájuk!... Sárkány címére levél érkezett.

A levélben kétszáz forintos bankjegy lapult, és mellette csak ez a néhány szavas üzenet:

*Most utoljára kap tőlem pénzt. Ez az összeg elegendő arra, hogy visszatérjen Szicíliába.
Utazzék el, és soha többé ne halljak önről.*

Torontál Simon

- Isten éltesse! - kiáltott fel Zirone. - Bankárunk mégiscsak jobb belátásra jutott! Hitemre, a pénzemberek miatt soha nem szabad kétségbeesni!

- Osztom a véleményedet - felelte Sárkány.

- Ezzel a pénzzel hagyjuk el Triesztet?...

- Nem! Ezzel maradunk itt!

II. SÁNDOR MÁTYÁS GRÓF

A magyarok a IX. század óta laknak országukban. Jelenleg Magyarország népességének egyharmadát képezik - ötmilliót meghaladó lélekszámban. Hogy aztán spanyol, egyiptomi, tatár eredetűek, vagy Attila hunjaitól vagy az északi finnektől származnak - a kérdés vitatott -, mit számít! Főként azt kell szem előtt tartani, hogy se nem szlávok, se nem németek, és valószínűen nem is szeretnének azok lenni.

Ezek a magyarok meg is őrizték vallásukat, és buzgó katolikusnak mutatkoztak a XI. század óta - ebben az időben vették fel az új hitet. Ezenkívül ősi nyelvüket beszélik még mindig, a szelíd, szép lejtésű anyanyelvet, amely a költészet minden báját visszaadja; nem olyan gazdag, mint a német, de tömörebb, erőteljesebb, az a nyelv, amely a XIV. századtól a XVI-ig pótolta a latint a törvények és rendelkezések szövegeiben, és így vált nemzeti nyelvvé.

A karlócai békeszerződés 1699. január 26-án Ausztriának biztosította Magyarországot és Erdély birtoklását.

Húsz évvel később a Pragmatica Sanctio ünnepélyesen kimondta, hogy Ausztria és Magyarország ezentúl mindig elválaszthatatlan marad. Fiú hiányában leány is öröközheti a koronát, az elsőszülöttség jogán. Mária Terézia ennek az új törvénynek alapján lépett 1740-ben apja, VI. Károly trónjára, aki az osztrák uralkodóház utolsó férfi sarja volt.

A magyaroknak meg kellett hajolniuk az erőszak előtt; de százötven évvel később minden társadalmi osztály körében akadt, aki nem kért sem a Pragmatica Sanctióból, sem a karlócai szerződésből.

Abban az időben, amikor történetünk kezdődik, élt egy főúri származású magyar, akinek egész élete két érzésben teljesedett ki: a gyűlöletben minden iránt, ami germán, és a reményben, hogy visszaszerzi hazájának hajdani függetlenségét. Még fiatalon ismerte meg Kossuthot, s noha születése és neveltetése fontos politikai kérdésekben elválasztotta tőle, csodálta a nemes szívű magyar hazafit.

Sándor Mátyás gróf Erdély egyik vármegyéjének fogarasi járásában lakott, egy középkori kastélyban. A Keleti-Kárpátok egyik északi előhegységén épült ez, amely elválasztja Erdélyt a Havasalföldtől, és vad büszkeséggel emelkedett ezen a meredek hegyláncon, mint valami végső menedéken, ahol az összeesküvők az utolsó óráig kitarthatnak.

A szomszédos, vasban és rézben gazdag bányákat gondosan kiaknázták, s ez igen jelentős vagyont biztosított az artenaki kastély tulajdonosának. Ez a birtok a fogarasi járás egy részét is magában foglalta, ennek lakossága pedig meghaladja a hetvenkétezer főt. Ezek a lakók, városiak és falusiak, nem titkolták, hogy Sándor gróf iránt érzett hűségükben mindenre készek, és határtalanul hálásak azért, amit e vidékért tett. Figyelte is ezt a kastélyt a magyar ügyeket intéző bécsi kancellária, ez a hivatal, amely teljesen független volt a Birodalom többi minisztériumától. Magas helyen jól ismerték az artenaki kastély urának nézeteit, és nyugtalankodtak is miattuk, bár őt magát nem zaklatták személy szerint.

Sándor Mátyás gróf ekkor harmincöt éves volt. Termete kicsit meghaladta a közepet, és nagy izomerőt árukt el. Nemes és büszke feje széles vállakon nyugodott. Kissé szögletes, meleg fényű arca a legtisztább magyar típust képviselte. Mozdulatainak elevensége, szavainak világossága, kemény és nyugodt tekintete, élénk vérkeringése, amely orrcimpáit, szája szélét könnyed rezgésben tartotta, ajkainak megszokott mosolya, mely a jóság kétségbevonhatatlan jele, szavainak és kézmozgásának bizonyos derűje - mindez nyílt és nagylelkű természetre

vallott. Már többen megállapították, hogy nagy hasonlóság áll fenn a francia és magyar jellem között. Sándor gróf ennek élő példája volt.

Hogy e jellem egyik legszembetűnőbb vonását említsük: Sándor gróf meglehetősen nemtörődömséget mutatott mindazzal szemben, ami csupán őt érintette, alkalomadtán még arra is képes volt, hogy lenyelje a kizárólag őt ért igazságtalanságokat, de soha nem bocsátott meg, soha nem nézett volna el sérelmet, amelynek barátai estek áldozatul. A legmagasabb rendű igazságérzet töltötte el, gyűlölt minden álnokságot. Ebből fakadt könyörtelen engesztelhetlensége is. Nem abból a fajtából való volt, aki egyedül Istenre bízta a büntetést ezen a földön.

Nem hallgathatjuk itt el azt sem, hogy Sándor Mátyás nagyon komoly oktatásban részesült. Nem töltötte tétlenül szabad idejét, pedig ezt vagyona lehetővé tette volna, inkább követte hajlamát, amely a fizikai és az orvostudományok felé vitte. Nagy tehetségű orvos vált volna belőle, ha körülményei arra kényszerítik, hogy betegeket gyógyítson. Beérte azzal, hogy olyan kémikus lett, akit a tudósok nagyra is becsülnek. Sorjában a pesti egyetem, a pozsonyi tudományakadémia, a selmeci királyi bányásziskola, a temesvári tanítóképző legkitartóbb diákjai közt tartották számon. Ez a szorgalmas élet kiegészítette és megerősítette természetes képességeit. Embert gyúrt belőle a szó teljes értelmében. Így is gondolt rá mindenki, aki csak megismerte, különösképpen tanárai a birodalom különféle iskoláiban és egyetemein, akik később is barátai maradtak.

Hajdan az artenaki kastélyt vidámság, láрма, mozgás töltötte be. A Kárpátoknak ezen a zord hegyhátán az erdei vadászok szívesen adtak egymásnak találkozót. Nagy és veszélyes hajtóvadászatok folytak itt, ezeken Sándor gróf levezethette harcias ösztöneit, amelyeket nem élhetett ki a politika mezején. Háttérbe vonult, de közelről figyelte az eseményeket. Mintha kizárólag tanulmányainak és óriási vagyona élvezésének szentelte volna az életét. Ebben az időben még élt Sándor Réna grófné. Ő volt az artenaki kastély összejöveteleinek lelke. Tizenöt hónappal e történet kezdete előtt, virágzó fiatalságában és virágzó szépségében ragadta el a halál, és csak egy kicsi lányka maradt utána, aki most kétéves volt.

Sándor grófot kegyetlenül érte ez a csapás. Örökre vigasztalhatatlan maradt. A kastély elcsendesedett, kihalt lett. E naptól kezdve úgy élt ott mély fájdalomában, mint valami kolostorban. Életének értelme most már gyermekében összpontosult; intézője feleségének, Rosena Lendecknek gondjaira bízta őt. Ez a kitűnő, még fiatal teremtés mindenestül a Sándor család egyetlen örökösének áldozta magát, második anyjaként szerette.

Özvegységének első hónapjaiban Sándor Mátyás nem hagyta el az artenaki kastélyt. Magába fordult, s a múlt emlékeinek élt. Aztán a haza, az Európában kisebbségi sorsra ítélt haza gondolata kerekedett felül.

Az 1859-es francia-olasz háború kétségtelenül rettenetes csapást mért az osztrák hatalomra.

Ezt a csapást hét évvel később, 1866-ban még szörnyűbb csapás követte, a königgrätzi. Magyarország immár nemcsak ahhoz az Ausztriához fűződött oldhatatlanul, amelyet megfosztottak olasz tartományaitól, de ahhoz is, amelyet két oldalról győztek le, és Németországgal szemben alárendelt helyzetbe került. A magyarokat - ez afféle megmagyarázhatatlan érzés, hiszen a vérükben volt - megalázták büszkeségükben. A gustozzai és a lissai győzelmek nem tudták kárpótolni őket a königgrätzi vereségért.

Sándor gróf az elkövetkező esztendőben gondosan tanulmányozta a politikai helyzetet, és felismerte, hogy egy függetlenségi mozgalom most sikerrel kecsegtetne.

Elérkezett tehát a cselekvés ideje. Sándor gróf ez év május 3-án - 1867-ben - megcsókolta kislányát, Rosena Lendeck gondjaira bízta őt, és Pestre indult, ahol felvette a kapcsolatot barátaival és híveivel, és néhány előzetes intézkedést tett, pár nappal később pedig már Triesztben várta az események alakulását.

Triesztet jelölték ki az összeesküvés központjául. Ide futott össze minden szál, s ezeket Sándor gróf tartotta a kezében. Ebben a városban az összeesküvés vezetői talán kevésbé tűntek gyanúsak, és éppen ezért nagyobb biztonságban, főként akadálytalanabban fejthették ki hazafias tevékenységüket.

Triesztben lakott Sándor Mátyás két legbensőbb barátja. Ugyanez a gondolat töltötte el őket is, s elszánták magukat, hogy a végsőkéig kitartanak mellette e vállalkozásban. Szathmár László gróf és Báthory István professzor főúri származású magyar volt. Mindkettő vagy tíz évvel idősebb Sándor Mátyásnál, és majdnem teljesen vagyontalan. Egyikük sovány jövedelmet húzott egy kis birtokból, amely Liptó vármegyében feküdt, a Dunajec innenső oldalán; a másik fizikát tanított Triesztben, és csak óráinak díjából élt.

Szathmár László gróf abban a házban lakott, amelyet Sárkány és Zirone nemrég fedezett fel az Acquedottón - ezt a szerény hajlékot engedte át Sándor Mátyásnak mindig, amikor annak el kellett hagynia az artenaki kastélyt, vagyis a tervezett mozgalom befejezéséig, bárhol záruljon is az. A harmincöt éves magyar, Boros jelentette egyes-egyedül a ház személyzetét. Éppoly hűségesen állt gazdája mellett, mint Lendeck intéző szolgálta a maga urát.

Báthory Istvánnak nem kevésbé szerény otthona volt a Corso Stadión, nem messze Szathmár gróf szállásától. Itt zajlott egész élete felesége és nyolcéves Péter fia között.

Báthory István távolról ugyan, de vitathatatlanul ahhoz a magyar fejedelmi családhoz tartozott, amely a XVI. században Erdély trónján ült. Később a család több ágra szakadt, ezek közül néhány ki is halt, és talán meglepő, hogy egyik utolsó leszármazottjával a pozsonyi Akadémia egyszerű professzorának személyében találkozunk. Akárhogy is, Báthory István kiváló tudós volt, abból a fajtából, aki visszavonultan él, de nevét művei emelik szárnyra. *Inclusum labor illustrat*² - ez a selyemhernyóra vonatkozó megállapítás öreá is érvényes lehetett volna. Egy napon politikai eszméi miatt, amelyeket amúgy sem rejtett véka alá, kénytelen volt lemondani állásáról, és ekkor telepedett le Triesztben mint magántanár, feleségével, aki bátran állt mellette megpróbáltatásaiban.

Amióta Sándor gróf megérkezett, a három barát Szathmár László gróf hajlékában találkozott, noha az erdélyi főúr tüntetően a Piazza Grandén levő Palazzo Modellóban, a jelenlegi Delorme-szállóban bérelt lakást. A rendőrség távolról sem gyanította, hogy ez az acquedottói ház olyan összeesküvés központja, amelynek számos híve él a birodalom nagy városaiban.

Szathmár László és Báthory István habozás nélkül Sándor Mátyás legodaadóbb munkatársául szegődtek. Ők is felismerték, hogy a körülmények alkalmasak egy ilyen mozgalomra, s az visszahelyezhetné Magyarországot arra a rangra, amelyre törekedett Európában. Tudták, hogy életüket kockáztatják az ügyért, de ez nem tarthatta vissza őket. Így az acquedottói ház az összeesküvés legfőbb vezetőinek találkozóhelye lett. Számos hívük, akiket a birodalom különböző pontjairól rendelték ide, itt beszélte meg döntéseit, és itt kapott parancsokat. Postagalamb-szolgálat vitte az üzeneteket, és bonyolította le a gyors és biztos összeköttetést Trieszt, a magyar föld és Erdély főbb városai között, ha olyan utasításra került sor, amelyeket nem bízhattak sem a postára, sem a távíróra. Egyszerűen olyan alapos óvintézkedéseket tettek, hogy az összeesküvőket mindeddig a legcsekélyebb gyanú sem érthette.

² Az elvonultan élőnek csak a munkájáról ítélik meg. (latin)

Egyébként nyilvánvaló, hogy a levelezés titkosírással történt, és olyan módszerrel, amely, ha igényelte is a titoktartást, feltétlen biztonságot nyújtott.

Három nappal annak a postagalambnak az érkezése után, amelynek levélkéjét Sárkány megkaparintotta, május 21-én nyolc óra tájt Szathmár László és Báthory István a dolgozószobában várták Sándor Mátyás visszatértét. A gróft személyes ügyei nemrég, miután közölte munkatársaival azt a hírt, amelynek másolatát Sárkány őrizte, hazaszólitották Erdélybe, az artenaki kastélyba; de útját arra is felhasználta, hogy tárgyalást folytasson kolozsvári barátaival - ez volt a tartomány fővárosa -, és ezen a napon kellett visszatérnie.

Sándor gróf elutazása óta több üzenetváltás történt Trieszt és Buda között, a galambok számos titkos levélkét hoztak. Most is az foglalta le Szathmár Lászlót, hogy a rejtjeles szöveget érthetővé tegye egy eszköz segítségével, amelyet „rostély” néven ismernek.

Ezeket az üzeneteket csakugyan nagyon egyszerű módon állították össze - a betűk felcserélésével. E rendszerben minden betű megtartja ábécé szerinti értékét, vagyis a *b* *b*-t jelent, az *ó* *ó*-t stb. De a betűket olyan sorrendben cserélték fel, ahogy a rostély tele vagy üres négyzetei megszabták, s amikor ráhelyezték a levélre, a betűk olyan sorrendben jelentek meg, ahogy olvasni is kellett, a többi betűt pedig a rács takarta.

Ezek a régóta használatos rostélyok, amelyeket most Fleissner ezredes rendszerével tökéletesítettek, még ma is a legjobb és legbiztosabb eljárásnak tekinthetők, ha megfejthetetlen titkosírássra van szükség. A többi módszer, amely a betűk felcserélésén alapulnak - akár változatlan alapon, vagyis egyszerű kulccsal, ahol az ábécé minden betűjét mindig ugyanaz a betű vagy jel alkotja, akár változó alapon, vagyis kettős kulccsal, ahol minden levélre más ábécét használnak -, nem nyújt teljes biztonságot. Egyes gyakorlott megfejtők szinte csodákra képesek e téren a valószínűségszámítás vagy kitartó próbálgatás segítségével. Csupán azokra a betűkre támaszkodva, amelyeket a nyelvben való gyakoribb előfordulásának folytán gyakrabban használ a titkosírás - így az *e*-t a francia, angol és német nyelv, az *o*-t a spanyol, az *a*-t az orosz és az *e*-t és *i*-t az olasz -, képesek rejtjeles szöveg betűinek helyébe az eredeti betűket behelyettesíteni. E kulcsok alapján kevés üzenet akad, amely megőrizné titkát a hozzáértők finom következtetéseivel szemben.

Úgy tűnik hát, hogy a rostélyok vagy rejtjeles szótárak - vagyis amelyekben egész mondatokat jelölő bizonyos szavakat számok helyettesítenek - tökéletesen biztosítják a szöveg megfejthetlenségét. De mindkét módszer elég súlyos kíváncsisággal jár: feltétlen titoktartást követel, vagy inkább kötelezettségként írja elő, hogy soha ne engedjék idegen kézbe jutni a titkosíráshoz szükséges szerszámokat vagy könyveket. Amilyen képtelenség megfejteni ezeket az üzeneteket a rostély vagy a rejtjeles kulcs nélkül, éppoly könnyűvé válik a művelet annak, aki eme alkalmatosságokat elorozza.

Tehát egy rostély, vagyis megfelelő helyeken kilyuggatott kartonnégyzet segítségével folyt Sándor gróf és hívei között a levelezés; de olyannyira elővigyázatosak voltak, hogy az általuk használt rostélyok elvesztéséből vagy ellopásából sem származhatott volna semmiféle bajuk, mert minden elolvasott üzenetet azonnal megsemmisítettek. Így soha nem maradt nyoma az összeesküvésnek, amelyben a legnemesebb urak, Magyarország főurai, a polgárság és a nép képviselői a fejükkal játszottak.

Szathmár László éppen az utolsó sürgönyöket égette el, amikor halkan kopogtattak a dolgozószoba ajtaján.

Boros vezette be Sándor Mátyás gróft, aki gyalog jött a közeli állomásról.

Szathmár László azon nyomban eléje sietett, és gyorsan, nyugtalanságtól fűtött hangon megkérdezte:

- Az útja, Mátyás?...

- Sikerült, Szathmár - felelte Sándor gróf. - Nem kételkedtem erdélyi barátaim érzéseiben, részvételük immáron bizonyos.

- Továbbíttad nekik azt az üzenetet, amelyet három napja Pestről kaptunk? - tudakolta Báthory István, aki bizalmas barátja lévén Sándor grófnak, tegeződött vele.

- Igen, István - felelte Sándor Mátyás -, igen, értesítettem őket. Ők is készen állnak! Az első adott jelre kitör a felkelés. Két órán belül urai vagyunk Budának és Pestnek, fél nap alatt a fontosabb vármegyéknek a Tiszán innen és túl, egy nap kell Erdélynek és a határőrvidéknek. És akkor sok millió magyar visszaszerzi függetlenségét!

- És az országgyűlés? - kérdezte Báthory.

- Ott párthíveink vannak többségben - felelte Sándor Mátyás. - Csakhamar megalakítják az új kormányt, az majd kézbe veszi az ügyek irányítását. Minden tervszerűen és simán zajlik majd le, mivel a vármegyék közigazgatásilag alig függnek a Koronától, és vezetői saját karhatalommal rendelkeznek.

- De a Helytartótanács, amelyet a nádor vezet Budán... - szólalt meg ismét Szathmár László.

- A nádornak és a budai tanácsnak nem jut ideje cselekvésre.

- És így érintkezésbe sem tud lépni a bécsi magyar kancelláriával?

- Úgy van! Minden intézkedést megtettünk, hogy a felkelés egyszerre törjön ki, s ez biztosítja a sikert.

- A sikert! - kiáltott fel Báthory István.

- Igen, a sikert! - felelte Sándor gróf. - A hadseregben mindenki, akiben a mi vérünk, magyar vér buzog, velünk tart, és értünk él! Melyik magyarnak ne dobbanna meg a szíve az ősök zászlájának láttára?

Sándor Mátyás a legnemesebb hazafiság hangján ejtette ki ezeket a szavakat.

- De addig is - folytatta - kövessünk el mindent, hogy a gyanú árnyékát is eltereljük! Legyünk óvatosak, annál erősebbek leszünk!... Semmi gyanúsat nem hallottatok Triesztben?

- Nem - felelte Szathmár László. - Az embereket főként azok a munkák foglalják le, amelyeket az állam Polában végeztet, és amelyre az itteni munkások legnagyobb részét felfogadták.

Csakugyan vagy tizenöt esztendeje az osztrák kormány, számolva Velence esetleges elvesztésével - s ez be is következett -, tervbe vette, hogy az isztriai félsziget déli csücskén hatalmas löszertárat és hadikikötőt épít, hogy uralja az Adria eme részét. A trieszti tiltakozások ellenére, mert már a terv is csökkentette a kikötő tengerészeti fontosságát, lázas sietséggel folytak a munkálatok. Sándor Mátyás és barátai arra gondolhattak hát, hogy a triesztiek is készek lesznek követni őket, ha a függetlenségi mozgalom idáig terjed.

Akárhogy is volt, a magyar függetlenség kivívásáért szőtt összeesküvés titkát jól őrizték. A rendőrség egyáltalán nem gyanakodhatott, hogy az összeesküvés vezetői itt találkoznak, az Acquedotto sugárút eme szerény házában.

Úgy látszott, hogy a felkelés sikere érdekében mindent megtettek, és csak alkalmas pillanatra várnak. Úgy számítottak, hogy a rejtjeles levelezés, amelyet Trieszt és Magyarország, valamint Erdély fontosabb városai között folytattak, megritkul, vagy egészen megszűnik, hacsak előre nem látott esemény nem jön közbe. A postagalamboknak semmilyen üzenetet nem kell többé szállítaniuk, mivel az utolsó intézkedéseket is megtették. Túlzott elővigyázatosságból elhatározták, hogy a galambdúcot is lezárják Szathmár László házában.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy ha a háború mozgatója a pénz, akkor az összeesküvésé is az. Az a fontos, hogy a felkelés pillanatában ebben se szenvedjenek hiányt az összeesküvők. Ez alkalommal a pénz nem is hiányzott.

Ami Szathmár Lászlót és Báthory Istvánt illeti, készek lehettek feláldozni életüket hazájuk függetlenségéért, de aligha segíthettek sokat szerény vagyontáruk feláldozásával. Sándor gróf azonban rendkívül gazdag lévén, hajlandó volt nemcsak életét, de egész vagyonát kockára tenni az ügy sikeréért. Ezért néhány hónap óta Lendeck jószágkormányzó közvetítésével kölcsönt vett fel földjeire, s jelentős összeget teremtett elő - több mint kétmillió forintot.

Az is szükséges volt, hogy ez az összeg bármikor rendelkezésére álljon, s egyik napról a másikra felvehesse. Éppen ezért elhelyezte saját nevére egy trieszti bankházban, amelynek tisztességéhez mindeddig nem fért kétség, és minden próbát szilárdan kiállott. Ez volt a Torontál-cég, amelyről Sárkány és Zirone éppen eszmecserét folytatott, amikor kifűjták magukat a felsőváros ódon temetőjében.

Nos, ez a teljesen véletlen körülmény a legsúlyosabb következményekhez vezetett, amint majd láthatjuk is a történet során.

E pénzzel kapcsolatosan, amelyről röviden szó is esett utolsó megbeszélésük során, Sándor Mátyás közölte Szathmár gróffal és Báthory Istvánnal, hogy csakhamar szándékában áll felkeresni Torontál bankárt, hogy figyelmeztesse, a legrövidebb időn belül szüksége lesz az összegre.

Az események valóban hamarosan arra késztették Sándor grófot, hogy megadja híveinek a Triesztből várt jelet - ezen az estén ugyanis bizonyos jelekből azt hihette, hogy Szathmár László gróf házáat megfigyelés alatt tartják, és ez joggal nyugtalanította. Nyolc óra felé, amikor Sándor gróf és Báthory István kiléptek a kapun, egyikőjük, hogy hazatérjen a Corso Stadión levő hajlékába, másikuk meg a Delorme-szálló felé vegye útját, úgy tűnt nekik, hogy két férfi leselkedik rájuk a félhomályban, követi őket bizonyos távolságból, és meg-megállnak, hogy észrevétlen maradjanak.

Sándor Mátyás és társa szerette volna tudni, mihez tartsa magát, és habozás nélkül e joggal gyanúsna vélt alakok felé tartottak; de emezek észrevették őket, és eltűntek a Sant' Antonio-templom sarkánál, a nagy csatorna végén, mielőtt még utolérhették volna őket.

III. A TORONTÁL-CÉG

Triesztnek úgyszólván nincs társadalmi élete. A különböző nemzetiségek, mintha különféle kasztok lennének, nemigen érintkeznek egymással. Az osztrák hivatalnokoknak a közigazgatási létra mindegyik fokán az a becsvágyuk, hogy az első helyet foglalják el. Ezek általában jó modorú, tanult, jó szándékú emberek; de fizetésük sovány, beosztásuknál is alacsonyabb, és nem bírják a versenyt a kereskedőkkel vagy pénzemberekkel. A gazdag családok ritkán adnak fogadásokat, a hivatalos összejövetellek meg ritkák, épp ezért a kereskedők és pénzemberek kénytelenek nyilvános fényűzésre szorítkozni - a város utcáin fényűző fogatjaikkal, a színházban pompás ruhákkal és rengeteg gyémánttal, amelyekkel asszonyaik cicomázzák fel magukat a Teatro Communale vagy az Armonia páholyaiban.

A gazdag családok között emlegették ez idő tájt Torontál Simon bankárt is.

E cég főnöke, akinek hitele jóval tovább terjedt az Osztrák-Magyar Monarchia határainál, ekkor harminchét éves volt, Torontálné pedig férjénél néhány évvel fiatalabb. Az Acquedotto sugárút egyik fényes palotájában laktak.

A bankárról úgy hírelett, hogy igen gazdag, és nyilván az is volt. Merész és szerencsés tőzdespekulációi, az osztrák Lloyd Társasággal és más jelentős cégekkel folytatott, kiterjedt ügyletei, nagy összegű kölcsönök, amelyeknek kibocsátását rábízták, temérdek pénzt hoztak a bankháznak. Ezért vitt nagy háztartást, s élt a közfigyelem középpontjában.

De amint Sárkány említette Zironénak, elképzelhető volt, hogy Torontál ügyei ekkoriban ziláltak voltak - legalábbis pillanatnyilag. Alkalmasint megérezte a hét évvel ezelőtti franciaolasz háború hatását bankjára és a tőzsdére, újabban meg a königgrätzi vereséggel zárult hadjáratot, és a kötvények árfolyamának zuhanását ekkoriban Európa legfontosabb piacain és főként az Osztrák-Magyar Monarchiában, Bécsben, Pesten, Triesztben. Kétségtelenül súlyos zavarokat okozhatott volna neki, ha egyszerre vissza kellett volna fizetnie a cégnél folyószámlán elhelyezett összegeket. De bizonyosan már kikecmergett ebből a válságból, s ha igaz volt, amit Sárkány mondott, jelenleg inkább újabb és túlon túl kockázatos spekulációi ásták alá a bankház egyensúlyát.

És csakugyan néhány hónap óta Torontál Simon - legalábbis lelkiileg - nem volt már a régi. Bármennyire uralkodott magán, arckifejezése akaratlanul is megváltozott. Most valahogy mégsem tudta úgy türtöztetni magát. Jobb megfigyelő rajtakaphatta, hogy nem mer az emberek szemébe nézni, mint az akkoriban szokása volt, hanem sandán és félig összehúzott szemmel hunyorog. Ezek a jelek még Torontálné figyelmét sem kerülhették el; az asszony beteges volt, erélytelen, egyébként is teljesen alávetette magát férje akaratának, és csak nagyon felszínesen ismerte üzleti ügyeit.

Nos, ha valami gyászos csapás fenyegette a bankházat, meg kell vallani, Torontál Simon nem számíthatott az emberek rokonszenvére. Ha számos ügyfele akadt is a városban, az országban, barátja valójában csak kevés volt. Önteltsége, amely társadalmi helyzetéből fakadt, vele született hiúsága és fensőbbisége, melyet mindenkivel és mindennel szemben éreztetett, egyáltalán nem szolgált arra, hogy üzleti kapcsolatain kívül emberibb szálakat is szőjön. Különben a triesztiek idegennek tekintették, mivel raguzai volt, vagyis dalmát születésű. Így semmiféle családi kötelék nem fűzte ehhez a városhoz, ahová mintegy tizenöt évvel ezelőtt érkezett, hogy megvesse vagyonának alapjait.

Így festett akkoriban a Torontál-cég helyzete. Noha Sárkány már táplált némi gyanút e tekintetben, semmi sem erősítette meg a kósza pletykákat, hogy a gazdag bankár ügyei súlyosan ziláltak lennének. Hitelét nem kezdte ki semmi, legalábbis nyíltan nem. Ezért Sándor Mátyás gróf, aki pénzt vett fel birtokaira, nem is habozott rábízni egy jelentős összeget - olyan összeget, amelynek mindig rendelkezésére kellett állnia, amennyiben huszonnégy órával előbb bejelenti igényét.

Talán meglepő, hogy egyáltalán kapcsolat szövődhetett a legtisztéletreméltóbbak között emlegetett bankház és egy Sárkány-féle alak között. Mégis így volt, s e kapcsolatok már két-három esztendő múlta tekinthettek vissza.

Abban az időben Torontál Simonnak meglehetősen fontos ügyekben kellett tárgyalnia a tripoliszi kormányzattal. Sárkány afféle mindenre kapható ügynök, aki pénzügyekben igen jártas volt, megtalálta a módját, hogy bekapcsolódjék ezekbe az üzletekbe, amelyek, meg kell mondani, elég gyanúsak látszottak. Olyan megvesztegetések, kétes megbízatások, nem éppen tisztességes elszámolások tarkították ezt az ügyet, amelyekben a trieszti bankár nem óhajtott személyesen részt venni. Ilyen körülmények között vált Sárkány e becsstelen ügyletek közvetítőjévé, és tett néhány más hasonló szolgálatot is Torontál Simonnak. Ez már természetesen elegendő jogcím volt ahhoz, hogy fél lábbal belépjen a bankházba. De jobban illik ide az a kifejezés, hogy kinyújtsa feléje kezét. És valóban, amióta Sárkány elhagyta Tripoliszt, valamilyen formában állandóan zsarolta a trieszti bankárt. Nem mintha Torontál Simon teljesen ki lett volna szolgáltatva neki. E sötét ügyletekre semmiféle kézzelfogható bizonyíték nem volt. Egy bankár helyzete azonban kényes, egyetlen szó is sokat árthat neki. Sárkány pedig éppen eleget tudott ahhoz, hogy megbízójának számolnia kelljen vele.

Torontál Simon számolt is. Elég sokba került neki Sárkány, mert szórta a pénzt, különösképpen a játéklangokban, egy kalandor fesztelenségével és a jövővel mit sem törődőn. Sárkány még Triesztben is zaklatta a bankárt, és csakhamar oly toladó, oly követelődző lett, hogy az végül is beleunt, és több pénzt nem fizetett neki. Sárkány megfenyegette, Torontál Simon azonban szilárd maradt. És igaza is lett, mert a zsarolónak végül is be kellett látnia, hogy közvetlen bizonyítékok híján nem tehet semmit vagy alig valamit.

Így történt, hogy Sárkánynak és tisztességes társának, Zironének egy idő óta elapadt minden pénzforrása, még annyijuk sem volt, hogy a várost elhagyhassák, és máshol próbáljanak szerencsét. De azt is tudjuk, hogy a végleges megszabadulás érdekében Torontál Simon nemrégiben utolsó segélyben részesítette őket. Ez az összeg elégséges lett volna ahhoz, hogy elhagyják Triesztet, és visszatérjenek Szicíliába, ahol Zirone kapcsolatban állt azzal a félelmetes társasággal, amely Szicília keleti és középső vidékén garázdálkodott. Így a bankár remélhette, hogy soha nem látja viszont tripoliszi ügynökét, de még csak hírére sem hallja. Ebben azonban csalódott, mint sok másban is.

Az a kétszáz forint, amelyet Torontál Simon küldött, május 18-án este érkezett meg a hozzáfűzött kis üzenet kíséretében a két kalandor szállójába.

Hat nappal később, ugyane hónap 24-én Sárkány megjelent a bankházban, közölte, hogy Torontállal akar beszélni, és annyira erősködött, hogy az végül kénytelen volt fogadni.

A bankár az irodájában volt, amelynek Sárkány gondosan becsukta ajtaját, mihelyt bevezették oda.

- Már megint itt van! - kiáltott fel Torontál, mihelyt megpillantotta. - Mi a csudát csinál itt? Most utoljára küldtem magának olyan összeget, amely elég ahhoz, hogy itt hagyja Triesztet! Bármit mondjon, bármit csináljon, soha egy lyukas garast nem kap tőlem! Mért nem ment

még el? Figyelmeztetem, hogy olyan intézkedéseket teszek, amelyekkel megakadályozom, hogy idetolakodjék a jövőben! Mit akar tőlem?

Sárkány végtelen hidegvérrel fogadta ezt a kirohanást, hiszen el volt rá készülve. Magatartása is más volt, mint általában, nem olyan szemtelen és kihívó, mint az utóbbi időkben, amikor a bankár házában megfordult.

Nemcsak tökéletesen ura maradt magának, de rendkívül komoly is volt. Közelebb húzott egy széket, bár hellyel senki se kínálta, azután megvárta, hogy a bankár kiadja dühét e kemény szemrehányásokkal, s csak akkor válaszolt.

- Nos, beszél? - folytatta Torontál. Fel s alá járt a dolgozószobában, majd újra leült, habár még most sem tudott uralkodni magán.

- Várok, amíg megnyugszik - felelte nyugodtan Sárkány -, addig várok, amíg csak szükséges.

- Mit számít, hogy nyugodt vagyok-e vagy nem! Utoljára kérdem: mit akar tőlem?

- Torontál Simon - felelte Sárkány -, javasolnék önnek egy üzletet.

- Én magával nem tárgyalok üzletről, semmiféle üzletet nem kötök! - kiabálta a bankár. - Semmi közünk többé egymáshoz, és felszólítom, hogy hagyja el Triesztet még ma, tüstént, és soha többé ne tegye be ide a lábát!

- Én is azt gondolom, hogy elhagyom Triesztet - válaszolta Sárkány -, de nem megyek el úgy, hogy ne tudjam le előbb, amivel a cégnek tartozom!

- Letudni?... Maga?... Vissza akarja fizetni, amit kapott?

- Visszafizetem kamatos kamatostul, fel sem számítok bizonyos hasznot a...

Torontál megvonta vállát Sárkány e váratlan javaslatára.

- A magának előlegezett összegeket - folytatta - már leírtam! Nem tartozik semmivel, nem követelek magától semmit, túl vagyok ezeken a nyomorult dolgokon!

- S ha nekem úgy tetszik, hogy ne maradjak az adósa?

- S ha nekem úgy tetszik, hogy a hitelezője maradjak?

Ezt mondván, Torontál és Sárkány farkasszemet nézett. Azután Sárkány is megvonta a vállát.

- Ezek csak szavak, üres szavak! - folytatta. - Ismétlem, nagyon komoly üzletet ajánlok.

- Éppolyan becselent, mint amilyen komolyat, ugye?

- Ugyan! Nem ez lesz az első eset, hogy elfogadja a segítségemet...

- Ezek csak szavak, üres szavak! - felelte a bankár Sárkány szemtelen megjegyzésére.

- Hallgasson ide - mondta Sárkány -, rövid leszek.

- Azt jól teszi.

- Ha nem felel meg, amit javaslok, nem beszélünk róla többet, és elmegyek!

- Innen vagy Triesztből?

- Innen és Triesztből!

- Már holnap?

- Még ma este!

- Akkor beszéljen!

- A következőről van szó - mondta Sárkány -, de biztos benne - tette hozzá és megfordult -, hogy senki nem hall bennünket?

- Tehát ragaszkodik hozzá, hogy megbeszélésünk titkos legyen? - felelte gúnyosan a bankár.

- Igen, Torontál Simon... mert ön és én nemsokára magas személyiségek életét tartjuk kezünkben.

- Maga lehet! De én nem!

- Hallgasson végig, és ítéljen maga! Egy összeesküvés nyomára bukkantam. Hogy mi a célja, még nem tudom. De a lombardiai síkságon történt játszma vesztés és a königgrätzi vereség óta mindenki, aki csak nem osztrák, nagy esélyekre számíthat Ausztriával szemben. Nos, van némi okom, hogy arra gondoljak, valami mozgalom indul, nyilván Magyarország érdekében, és ebből hasznot húzhatnánk mi is!

Torontál Simon beérte annyival, hogy gúnyos hangon csak ennyit mondott:

- Én semmiféle összeesküvésből nem húzok hasznot...

- Talán mégis.

- És hogyan?

- Úgy, hogy feladja őket!

- Magyarázza csak meg!

- Hallgasson hát ide - folytatta Sárkány.

És elmesélte a bankárnak, mi történt Trieszt ódon temetőjében, hogyan kaparintott meg egy postagalambot, hogyan került kezébe a titkosírással írt üzenet - el is készítette pontos mását -, és hogyan ismerte meg a levélke címzettjének házáat. Hozzátette, hogy öt napja lesik Zironéval, mi folyik, ha nem is a ház belsejében, de legalábbis a ház körül. Néhány személy találkozik ott esténként, mindig ugyanazok, és csak nagy elővigyázatossággal lépnek be. Több galamb szállt már el onnan, több galamb érkezett, egyesek északnak tartottak, mások meg arról jöttek. A házat egy öreg szolga őrzi, aki nem szívesen nyit ajtót, és gondosan ügyel az érkezőkre. Sárkánynak és társának sok körültekintésre volt szüksége, hogy ne keltse fel ennek az embernek a figyelmét. És még így is néhány napja attól tartanak, hogy gyanúsak.

Torontál Simon figyelmesebben kezdte hallgatni Sárkány elbeszélését. Azon töprengett, mennyi lehet igaz az egészből, régi ügynökét csak nagy elővigyázatossággal kezelhette, és végül is tudnia kellett, hogyan érti Sárkány az ő részvételét ebben az ügyben, hogy ő is némi hasznot húzhatna belőle.

Amikor az ügynök befejezte a történetet, amikor még egyszer megerősítette, hogy államellenes összeesküvésről van szó, amelynek titkai az ő malmukra hajthatnák a vizet, a bankár mindössze néhány kérdést tett fel:

- Hol ez a ház?

- Az Acquedotto sugárút 89. alatt.

- És kié?

- Egy magyar főúr tulajdona.

- Hogy hívják?

- Szathmár László gróf.

- És kik látogatják?
- Főként két személy, mindkettő magyar származású.
- Az egyik?...
- Ebben a városban tanár, Báthory István a neve.
- És a másik?
- Sándor Mátyás gróf!

E név hallatára Torontál Simon meglepett mozdulatot tett, amely korántsem kerülte el Sárkány figyelmét. Ami ezt a három nevet illeti, Sárkánynak nem volt nehéz kitalálnia, hiszen csak nyomon kellett követnie Báthory Istvánt, amikor hazatért a Corso Stadión levő lakására, és Sándor grófot, amint a Delorme-szállóba bement.

- Látja, Torontál Simon - folytatta Sárkány -, íme, habozás nélkül felfedtem önnek a neveket. Ebből is láthatja, hogy nem igyekszem magát rászédni!
- Mindez elég kevés! - felelte a bankár, aki nyilvánvalóan szeretett volna többet is tudni, mielőtt bármibe is belemegy.
- Kevés? - jegyezte meg Sárkány.
- Hát persze! A legkisebb tárgyi bizonyítéka sincs!
- Hát ez mi?

S már nyújtotta is az üzenet másolatát Torontálnak. A bankár kíváncsian vizsgálgatta. De ez a titkosírás semmit sem mondott neki, és semmi sem bizonyította, hogy olyan fontos lenne, mint Sárkány állította. Ha ez az ügy valamelyest érdekelhette, az főképp abból adódott, hogy ügyfelével, Sándor gróffal állt kapcsolatban; a gróf miatt pedig örökös nyugtalanságban élt, mert bármikor követelhetné a bankjában elhelyezett tőke azonnali visszafizetését.

- Nos - mondta végül -, nekem mégis az a véleményem, hogy ez az ügy egyre homályosabb!
- Ellenkezőleg, mi sem tisztább ennél - felelte Sárkány, akit a bankár viselkedése cseppet sem zavart.
- Meg tudja fejteni ezt az üzenetet?
- Nem, Torontál Simon, de majd megfejtem, amikor eljön az ideje!
- És hogyan?

- Nem vagyok újonc az effajta ügyekben, mint sok másban sem - felelte Sárkány -, és már jó néhány rejtjeles üzenet megfordult a kezemben. Alaposan megvizsgáltam ezt is, és kijelenthetem, hogy kulcsa nem alapszik sem számon, sem olyan ábécén, amelyben minden betűnek más jelentése lenne, mint az eredeti. Igen, ebben az üzenetben az *s* *s*-et jelent, a *p* betű *p*-t, de a betűk olyan rendben következnek, amit csak valamilyen rostély segítségével lehet megállapítani.

Sárkány valóban nem tévedett. A levelezést ezzel a módszerrel bonyolították le. Az is nyilvánvaló, hogy megfejtése ettől még nehezebbé vált.

- Hát jó - mondta a bankár -, mit tagadjam, igaza lehet; de a rostély nélkül lehetetlen kibetűzni az üzenetet.
- Nyilvánvalóan.
- És hogyan szerzi meg ezt a rostélyt?

- Még nem tudom - felelte Sárkány -, de nyugodjék bele, hogy megszerzem!
- Csakugyan? Nos, a maga helyében, Sárkány, én nem törném így magamat!
- Csak annyira töröm, amennyire szükséges.

- De mire jó az egész? Én beérném azzal, hogy elmondom gyanúmat a trieszti rendőrségnek, és átadom ezt a levélkét.

- Majd én is elmondom, Torontál Simon, de nem egyszerű feltevések alapján - felelte hidegen Sárkány. - Mielőtt beszélnek, én tárgyi bizonyítékokat akarok, és ráadásul vitathatatlanokat! A kezemben akarom tartani ezt az egész összeesküvést! Igen, teljesen a kezemben, hogy hasznat húzhassak belőle, és ezt önnel kívánom megfélemlíteni! És ki tudja, nem lesz-e előnyösebb az összeesküvők mellé állni, mintsem ellenük fordulni!

Ez a beszéd nem lepte meg Torontált. Tudta, hogy a jó eszű és romlott Sárkány mire képes. De csak azért merészelt így beszélni a trieszti bankárral, mert tudta, hogy Torontál Simonnak mindent fel lehet ajánlani, és hogy rugalmas lelkiismerete bármilyen üggyhez alkalmazkodik. Egyébként nem győzzük eleget hangsúlyozni: Sárkány már régóta ismerte őt, és azonkívül is okkal gyanította, hogy a bankház helyzete kis ideje zavarossá vált. Nos, ha ennek az összeesküvésnek a titkát lelepleznék, feladják, hasznat húzva belőle, nem tudná rendbe hozni az ügyeit? Erre számított Sárkány.

Torontál Simon igyekezett egyelőre óvatosan kezelni hajdani tripoliszi ügynökét. Hogy létezik csírájában az osztrák kormány ellen valamiféle összeesküvés, amelynek Sárkány kiderítette értelmi szerzőit, azt már kezdte sejteni a bankár. Szathmár László háza, ahol a titkos összejöveteleket tartották, ez a rejtjeles levelezés, a hatalmas összeg, amelyet Sándor gróf letétbe helyezett nála, s amelynek állandóan a rendelkezésére kellett állnia, erős gyanút keltett benne. Nagyon valószínű volt, hogy Sárkány pontosan látja a helyzetet. A bankár azonban többet is kívánt tudni az ügyről, bele szeretett volna pillantani Sárkány kártyáiba, és ezért még nem adta be a derekát. Beírta ezzel a közönyös hangú válasszal:

- És ha sikerül kibetűznie a levelet, ha ugyan sikerül, majd meggyőződik arról, hogy tisztán személyes üggyről van szó, amelynek semmi jelentősége sincs, és így nem is húzhat semmi hasznat belőle sem maga... sem én!

- Nem! - kiáltott fel Sárkány a legmélyebb meggyőződés hangján. - Nem! Az egyik legveszélyesebb összeesküvés nyomában vagyok, amelyet magas rangú emberek vezetnek, és hadd tegyem hozzá, Torontál Simon, hogy ön már éppen úgy nem kételkedik benne, mint én!

- De hát mit akar tőlem? - kérdezte a bankár ezúttal pontosan.

Sárkány felkelt, s kissé halkabban válaszolt, de merően a bankár szemébe nézett:

- Nos, én a következőket akarom... - és megnyomta az utolsó szót. - Valamilyen ürüggyel a lehető leghamarabb be kell jutnom Szathmár gróf házába, és meg kell nyernem a bizalmát. Ha egyszer ott vagyok, ahol senki nem ismer, tudni fogom, hogyan juthatok a rostély birtokába, és hogyan fejtem meg a levél titkát, amelyet a legjobban használok fel érdekünkben!

- Érdekünkben? - ismételte meg Torontál. - Miért akar engem is lekeverni ebbe az ügybe?

- Mert megéri, mert nagy hasznat húz majd belőle!

- De miért nem csinálja egyedül?

- Azt már nem! Szükségem van az ön részvételére!

- Magyarázza meg miért!

- Ahhoz, hogy célhoz érjek, időre van szükségem, és ahhoz, hogy kivárjam, pénzre. Ez pedig már nincs.

- Jól tudja, hogy a hitele kimerült nálam.

- Rendben van! Majd új hitelt nyit!

- És mit nyerek rajta?

- A következőt: a megnevezett három férfiúból kettő, Szathmár gróf és Báthory professzor vagyontalan, de a harmadik rendkívül gazdag. Erdélyi birtokai jelentősek. Nos, ön is jól tudja, ha letartóztatják mint összeesküvőt, és elítélik, elkobzott birtokai jórészt azokat illetik, akik leleplezték és feljelentették az összeesküvést... Ön és én, Torontál Simon, osztozunk!

Sárkány elhallgatott. A bankár nem felelt. A téten törte fejét, hogy érdemes-e belépnie a játékba. Különben sem az az ember volt, aki kompromittálja magát egy ilyen természetű ügyben; de annál inkább érezte, hogy az ügynöke majd mindkettőjük helyett cselekszik. Ha úgy döntene, hogy részt vesz ebben a cselszövésben, könnyen magához láncolhatná Sárkányt valami egyezséggel, s kezében tarthatná, míg ő maga háttérben maradhat... Mégis habozott. De elvégre mit is kockáztat? Ő nem jelenik meg ebben az undorító ügyben, csak a sápot húzza - hatalmas sápot, amely helyrebillentheti bankházának egyensúlyát...

- Nos?... - kérdezte Sárkány.

- Nos: nem! - felelte Torontál Simon, mert főként attól ijedt meg, hogy ilyen társsal, pontosabban ilyen cinkossal lépjen egyezségre.

- Tehát visszautasítja?

- Igen!... Visszautasítom!... Azonfelül nem is hiszek számításainak sikerében!

- Vigyázzon, Torontál Simon! - kiáltotta Sárkány fenyegető hangon, ezúttal nem is türtőztetve magát.

- Vigyázzak?! Ha szabad kérdeznem: mire?

- Arra, hogy ismerem bizonyos ügyeit...

- Távozzék, Sárkány! - felelte Torontál.

- Tudom a módját, hogyan kényszerítsem...

- Távozzék!

E pillanatban halkán kopogtattak az iroda ajtaján. Sárkány gyorsan az ablakhoz ugrott, az ajtó kinyílt, és a szolga hangosan jelentette:

- Sándor gróf úr kéri Torontál urat, legyen szíves fogadni őt.

Azután visszavonult.

- Sándor gróf?! - kiáltott fel Sárkány.

A bankárt egyrészt igen bosszanthatta, hogy Sárkánynak tudomására jut ez a látogatás. Másrészt előre érezte, miféle bonyodalmakat okoz majd a gróf váratlan érkezése.

- Ejnye! Mit akar itt Sándor gróf? - kérdezte Sárkány meglehetősen gunyoros hangon. - Ön tehát kapcsolatban áll a Szathmár-ház összeesküvőivel? Csakugyan, lehetséges, hogy éppen az egyik emberükhöz fordultam!

- Elmegy már végre?

- Nem megyek, Torontál Simon. Meg fogom tudni, hogy mi dolga Sándor grófnak az ön bankházában!

E szavak után Sárkány az irodából nyíló kis fülkébe rohant, amelynek függőnye lehullott mögötte.

Torontál Simon már azon a ponton volt, hogy segítséget kér Sárkány kidobásához, de meggondolta magát.

- Nem - mormogta -, elvégre jobb, ha Sárkány meghallja, miről lesz itt szó!

A bankár becsöngette a szolgát, és utasította, hogy vezesse be azonnal Sándor grófot.

Sándor Mátyás belépett a dolgozószobába, és magatartásának megfelelő hidegséggel válaszolt Torontál buzgólkodására. Aztán helyet foglalt egy karosszékből, amelyet a szolga eléje tolt.

- Gróf úr - mondta a bankár -, nem számítottam a látogatására, hiszen nem is tudtam, hogy Triesztben időzik; de a Torontál-cég mindig megtiszteltetésnek veszi, ha fogadhatja önt.

- Uram - felelte Sándor Mátyás -, én csak egyik szerény ügyfele vagyok Önnek, de üzlettel magam nem foglalkozom, mint tudja is. Mégis köszönettel tartozom, hogy volt szíves letétben elfogadni azt az összeget, amellyel pillanatnyilag rendelkezem.

- Gróf úr - folytatta Torontál Simon -, eszébe kell juttatnom, hogy ez a pénz folyószámlán szerepel nálam, és kérem, ne felejtse el, hogy önnek kamatozik.

- Tudom, uram - felelte Sándor gróf -, de ismétlem, korántsem tőkebefektetést akartam az ön cégénél, ez csak egyszerű letét.

- Rendben van, gróf úr - felelte Torontál Simon. - De a pénz drága manapság, és úgy méltányos, hogy az öné is kamatozzék. Pénzügyi válság fenyegeti az egész országot. A belső helyzet igen nehéz. Az ügyletek megbénultak. Néhány jelentős cég csődje megrázkódtatta az egész hiteléletet, és még mástól is kell tartani...

- De az ön cége erős, uram - mondta Sándor Mátyás -, és jó forrásból tudom, hogy alig érezte meg az említett csődök visszahatását. Így van?

- Valóban, alig - felelte Torontál Simon a legnagyobb nyugalommal. - Egyébként a mi forgalmunk folytonosságát biztosítja az adriai kereskedelem, amivel a pesti vagy bécsi cégek nem foglalkoznak, ezért minket a válság alig érintett. Nincs mit panaszkodnunk, gróf úr, és nem is panaszkodunk.

- Csak gratulálhatok hozzá, uram - felelte Sándor Mátyás. - Mégis megkérdezem öntől a válsággal kapcsolatban, hogy nem esett-e szó bizonyos belső bonyodalmakról...

Noha Sándor gróf úgy tette fel ezt a kérdést, mintha legcsekélyebb fontosságot sem tulajdonítana neki, Torontál mégis jobban figyelte a grófot. Ez a kérdés valójában vonatkozhatott arra is, amit az imént közölt vele Sárkány.

- Semmit sem tudok erről - felelte a bankár -, és nem is hallottam arról, hogy az osztrák kormány tartana valamitől e téren. Vajon önnek, gróf úr, van valami oka arra gondolni, hogy valami közeli esemény...

- Semmiképpen - felelte Sándor Mátyás -, de a magasabb pénzügyi körökben néha olyan dolgokat is tudnak, amikről a közönség csak később szerez tudomást. Hát ezért tettem fel én önnek ezt a kérdést, és teljesen öntől függ, hogy válaszol-e vagy sem.

- Semmit nem hallottam erről - felelte Torontál Simon -, különben nem hiszem, hogy jogom lenne megőrizni a titoktartást olyan ügyféllel szemben, mint ön, gróf úr, akinek érdekei megszenvedhetnék ezt!

- Köszönöm, uram - felelte Sándor gróf -, és én is úgy gondolom, mint ön, hogy nincs mitől félnünk sem a határokon belül, sem kívül. El is hagyom nemsokára Triesztet, és visszatérek Erdélybe, ahová sürgős ügyek hívnak.

- Ó, elmegy, gróf úr? - kérdezte élénken Torontál Simon.

- Igen... legkésőbb két hét múlva.

- De nyilván visszajön Triesztbe?

- Nem hinném, uram - felelte Sándor gróf. - De mielőtt elindulok, szeretném rendbe hozni az artenaki kastély egész elszámolását, amely most elintézésre vár. Egy sereg számlát, haszonbér-elszámolást és erdőbérleti díjat kaptam meg az intézőmtől, és még alig volt időm ellenőrizni. Nem ismer valami megbízható könyvelőt, vagy nem tudná rendelkezésemre bocsátani egyik alkalmazottját, aki elvégezné nekem ezt a munkát?

- Mi sem könnyebb, gróf úr!

- Nagyon lekötelez.

- És mikor van szüksége erre a könyvelőre?

- A lehető leghamarabb.

- Hol jelentkezhethet?

- Barátom, Szathmár gróf házában, az Acquedotto sugárút 89. szám alatt.

- Rendben van.

- A munka mintegy tíz napot igényel, s mihamarabb rendben lesznek az elszámolásaim, máris indulok az artenaki kastélyba. Ennél fogva, kérem, tartsa készenlétben az önnél fekvő pénzeimet.

Torontál Simon erre a kérésre önkéntelenül is összerándult, de Sándor gróf ezt nem vette észre.

- Mikor óhajtja visszakapni a pénzt, gróf úr? - kérdezte.

- Jövő hónap nyolcadikán.

- Rendelkezésére fog állni.

Ezután Sándor gróf felállt, és a bankár kikísérte az előszoba ajtajáig.

Amikor Torontál Simon visszatért a dolgozószobába, ott találta Sárkányt, aki csak ennyit mondott:

- Két napon belül be kell vezetnie könyvelői minőségben Szathmár gróf házába.

- Csakugyan ezt kell tennünk! - felelte Torontál Simon.

IV. A REJTJELES ÜZENET

Két nappal később Sárkány elhelyezkedett Szathmár László házában. Torontál Simon mutatta be, és ajánlatára el is fogadta Sándor gróf. Így a cinkosság jól megalapozódott ebben a cselszövésben, amelyet a bankár és ügynöke szőtt. Célja: annak a titoknak felfedése, amely az összeesküvés vezetőinek életébe kerülhetett. Eredménye: a titkos feljelentés díja, hatalmas vagyon, amely egyrészt egy mindenre képes kalandor zsebét tömi meg, másrészt egy bankár pénzesládáját, aki oda jutott, hogy már eleget sem tud tenni kötelezettségeinek.

Magától értetődik, hogy a Torontál Simon és Sárkány között létrejött egyezség két egyenlő részre osztotta fel a várható hasznot. Ezenkívül Sárkány rendelkezésére kellett állnia a szükséges összegnek, hogy illendő módon élhessen Triesztben társával, Zironéval, és hogy fedezhesse azokat a kiadásokat, amelyeket lépései és intézkedései szükségessé tesznek. Cserében és biztosítésként át kellett adnia a bankárnak a levélke másolatát, amely - ebben nem kételkedett - az összeesküvés titkát rejtette.

Talán elővigyázatlansággal lehetne vádolni Sándor Mátyást. Ritka könnyelműségnek tűnik bevezetni ilyen körülmények között egy idegent abba a házba, ahol ennyire súlyos titkok forogtak kockán. Ráadásul a felkelés előtt, amelyre bármelyik pillanatban jelt adhattak. De a gróf szükségből cselekedett így.

Először is sürgős érdeke volt, hogy személyes ügyei rendezve legyenek, mikor ebbe a veszélyes kalandba veti magát, hiszen életét kockáztatta, vagy legalábbis a száműzetést vállalta, ha sikertelenség esetén menekülni kényszerül. Másrészt egy idegen bevezetése Szathmár gróf házába, úgy tűnt előtte, elterelheti a gyanút. Néhány napja úgy vélte - és tudjuk, hogy nem is tévedett -, kémeket lát őgyelegni az Acquedotto sugárúton. Vajon a trieszti rendőrség figyeli őt, barátait és tevékenységüket? Sándor grófnak tartania kellett ettől. Ha az összeesküvők találkozóhelye, amely mostanáig makacsul zárva állt mindenki elől, gyanúsaknak tűnt, mi sem szolgálhatta volna jobban a gyanú elterelését, mint hogy megnyitják a ház kapuját, és bebocsátanak egy könyvelő kishivatalnokot. Vajon ennek a hivatalnoknak a jelenléte veszélyt jelenthetne Szathmár Lászlóra és barátaira? Nem, semmi esetre sem. Már nem folyt rejtjeles levelezés Trieszt és a magyar városok között. A tervezett mozgalomra vonatkozó minden papírt megsemmisítettek. Az összeesküvésnek semmiféle írásos nyoma nem maradt. Az intézkedéseket megtették, semmi nem volt hátra, Sándor grófnak már csak jelt kellett adnia, ha eljön az ideje. Így az esetben, ha a kormány megneszelne valamit, egy alkalmazott bevezetése ebbe a házba inkább arra szolgált, hogy minden gyanút eltereljen.

Az okoskodás kétségtelenül helyes volt, az óvintézkedés pedig megfelelő lett volna, ha ez az alkalmazott nem éppen Sárkány, és ha nem Torontál Simon kezeskedik érte!

Különben Sárkány, a kétszínűség hétpróbás mestere, nyilván hasznot húzott külső tulajdonságaiból, nyílt tekintetéből, őszinte arckifejezéséből, egész személyének egyszerű és becsületes megjelenéséből. Sándor grófot és két barátját meg kellett tévesztenie, és ez sikerült is neki. A fiatal könyvelő buzgónak, lekötelezőnek, szolgálatkésznek mutatkozott, és igen jártasnak a számok világában, ahol rendet kellett teremtenie. Egyébként, ha nem tudja, semmiből sem gyaníthatna volna, hogy egy összeesküvés vezetőivel áll szemben, akik készek a magyarokat az osztrákok ellen fellázítani, hiszen Sándor Mátyás, Báthory István, Szathmár László e találkozásokon látszólag csupán művészeti és tudományos kérdésekkel foglalkoztak. Nem folyt többé titkos levelezés, sem titokzatos jövés-menés a ház körül. De Sárkány tudta, mihez tartsa magát. Az alkalomnak jönnie kellett, és ő várt türelemmel.

Szathmár László házába jutva, Sárkánynak csak egyetlen célja volt: megkaparintani a titkosírás megfejtésére szolgáló rostélyt. De most, hogy már nem érkezett többé rejtjeles üzenet Triesztbe, arra is gondolt, hogy talán óvatosságból elpusztították a rostélyt. Nyugtalanította is ez a gondolat, mert egész cselszövése arra épült, hogy megfejtse a postagalamb hozta levélke másolatát.

Amíg tehát Sándor Mátyás elszámolásainak rendezésén dolgozott, nézdegélt, figyelt, leskelődött. Az irodába, ahol Szathmár László és társai összegyűltek, igazán könnyen bejutott. Gyakran még egyedül is dolgozott ott. És ilyenkor szeme és keze egész mással foglalkozott, mint számításokkal vagy számjegyek egymás alá írásával. Az iratok közt kutatott, a fiókokat nyitogatta álkulcsokkal, az e mesterségben jártas Zirone készítményeivel. Mindamellet nagyon ügyelt arra, hogy Boros ne lássa meg, mert benne - úgy látszott - a legcsekélyebb rokonszenvet sem tudta felkelteni.

Az első öt napon Sárkány kutatásai nem hoztak gyümölcsöt. Mindennap a siker reményével érkezett; minden este úgy tért vissza szállójába, hogy nem jutott semmire. Attól kellett félni, hogy kudarcot vall bűnös vállalkozása. Az összeesküvés - ha valóban arról volt szó -, és okot nem látott, hogy kételkedjék benne - egyik napról a másikra kirobbanhatott, vagyis mielőtt még felfedezhette, és következképp eláruhatha volna.

- Amondó vagyok - mondta neki Zirone -, hogy jobb lenne értesíteni a rendőrséget, és átadni nekik az üzenet másolatát, mintsem elesni a feljelentés hasznától.

- Igen! - felelte Sárkány. - És meg is teszem, ha kell!

Magától értetődően állandóan tájékoztatta Torontál Simont kutatásairól, és nem kis fáradságába került, hogy lecsillapítsa a bankár türelmetlenségét.

A véletlen azonban segítségére jött. Először is a szerencse segített neki, amikor kezébe juttatta a rejtjeles üzenetet: ez alkalommal is a véletlen játszott közre, hogy megfejthesse.

Május utolsó napján jártak, délután négy óra felé. Sárkány rendszerint öt órakor távozott Szathmár gróf házából. Egyre nagyobb csalódást érzett, mert semmivel sem jutott előbbre, mint ahol az első napon tartott, a munka pedig, amellyel Sándor gróf megbízta, végéhez közeledett. A feladat befejeztével nyilván köszönettel és megfelelő jutalmazással elengedik, de semmiféle oka nem lesz rá, hogy továbbra is látogassa ezt a házat.

Nos, Szathmár László és két barátja ez időben távozott hazulról. Csak Boros maradt odahaza, de ő is az egyik földszinti szobában foglalatoskodott. Sárkánynak teljes szabadsága nyílt a cselekvésre, és elhatározta, hogy behatol Szathmár gróf szobájába - amit eddig nem tehetett meg -, s ott a legaprólékosabb kutatásba kezd.

Az ajtó kulcsra volt zárva. Sárkány álkulcsával kinyitotta és belépett.

Az utcára nyíló két ablak között egy redőnyös kis íróasztal állt, amelynek antik stílusa elragadtatta volna a régi bútorok kedvelőjét. A lecsukott redőnytől nem lehetett látni a belsejét.

Első ízben történt, hogy Sárkánynak alkalma nyílt megnézni ezt a bútordarabot, és nem az az ember volt, aki nem él a lehetőséggel. Hogy beleturkáljon a különféle fiókokba, csupán fel kellett feszítenie a redőnyt. Ezt meg is tette az álkulcs segítségével, anélkül, hogy a záron nyomot hagyott volna.

A negyedik fiókban, amelyet Sárkány átkutatott, számára mit sem érő iratok alatt szabálytalanul kilyuggatott lapot talált. Ez a lap tüstént felkeltette a figyelmét.

„A rostély!” - gondolta magában.

Nem is tévedett.

Első gondolata az volt, hogy magához veszi; de rövid gondolkodás után arra jutott, hogy a rostély eltűnése gyanút ébreszthetne, ha Szathmár gróf netán felfedezné.

„Rendben van! - gondolta. - Ugyanúgy, ahogy lemásoltam az üzenetet, a rostélyról is másolatot készítek; aztán Torontállal együtt könnyen megfejtjük a levélkét!”

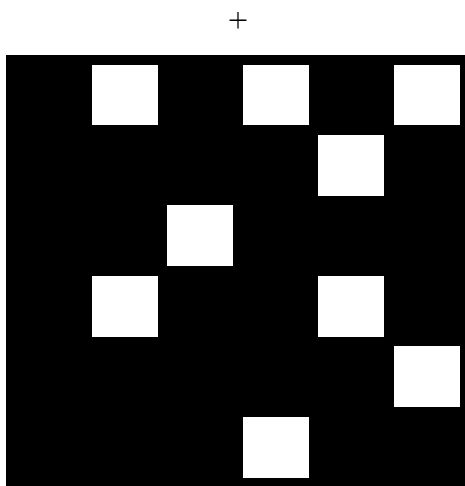
Ez a rostély egyszerű négyzetes kartonlemez volt, hat centiméternyi minden oldalán, harminchat egyenlő négyzetre felosztva, mindegyike körülbelül egy négyzetcentiméter. Hat-hat vízszintes és függőleges sorban elrendezve Püthagorasz tabellájához hasonlóan, amely hat számjegyen alapul. A harminchat négyzetből huszonhét fekete volt, kilenc pedig üres - vagyis a kilenc négyzet helyén a karton ki volt vágva.

Sárkány számára csupán a rostély pontos mérete és a kilenc üres négyzet elhelyezése volt lényeges.

A méret körvonalát meghúzta ceruzával egy szelet fehér papíron, és gondosan ügyelt arra, hogy feltüntesse a tintával rajzolt kis kereszt helyét, amely bizonyára a rostély felső részét jelölte.

A négyzetek helyét úgy határozta meg, hogy a rostélyt ráillesztette a papírra, amelyen a karton körvonalát meghúzta, és pontokkal jelölte meg - az első sorban három üres négyzet foglalta el a 2-es, 4-es és 6-os helyet; a második sorban egy üres négyzet állt az 5-ös helyen; a harmadik sorban egy üres a 3-ik helyen; a negyedik sorban két üres foglalta el a 2-ik és 5-ik helyet; az ötödik sorban egy üres a 6-ik helyet; a hatodik sorban pedig egy üres négyzet állt a 4-ik helyen. Különböztetjük természetesen nagyságában a rostélyt, amelyet Sárkány bűnös üzenetmeire készült felhasználni cinkosával, Torontál Simon bankárral egyetemben.

Néhány perc elegendő volt Sárkánynak, hogy elkészítse a másolatot.

Nem maradt kétsége, hogy ennek a rostélynak a segítségével, amelyet nem lesz nehéz egy kartonlemezből elkészítenie, ki tudja betűzni a Torontál keze közt hagyott levélke másolatát. Visszatette hát a rostélyt a fiókba az iratok alá, és elhagyta Szathmár László szobáját, majd a házat is, és visszasietett szállójába.

Negyedórával később Sárkány oly diadalmas képpel lépett be a közös szobába, hogy Zirone teli torokból kiáltott:

- Na, történt valami, pajtás? Te, vigyázz! Könnyebben titkolod el gondjaidat, mintsem örömeidet, és az ember könnyedén elárulja magát, ha érzelmeit kimutatja...

- Elég a fecsegésből, Zirone - felelte Sárkány -, munkára fel, nincs veszteni való időnk!
- Vacsora előtt?...
- Még előtte.

Ezt mondván, Sárkány vett egy vékony kartont. Kiszabta a másolatot, és egy négyzetet kapott, amely pontosan egyezett a rostély méretével, és nem felejtette el a kis keresztet sem a felső részéről. Azután fogott egy vonalzót, és felosztotta harminchat egyenlő nagyságú négyzetre.

A harminchat négyzetből kilencet megjelölt a másolat alapján, azután zsebkése hegyével kivágta, kilyukasztotta, hogy megjelenjenek az üres kockákban azok a szavak, betűk vagy egyéb jelek, amelyekre a rostélyt ráhelyezik.

Zirone szemben ült Sárkánnyal, s tágra nyílt, mohón csillogó szemmel nézte, hogy mit művel. Ez a munka azért is érdekelte, mert tökéletesen értette e levelezésben használt titkosírás rendszerét.

- Leleményes kis szerszám - mondogatta -, szerfölött leleményes, ez még egyszer jó szolgálatot tehet nekem is! Ha elgondolom, hogy mindegyik üres kockában egymillió is megbújhat...
- Még több is! - felelte Sárkány.

Munkája befejeztével Sárkány felállt, és a kivágott kartont elhelyezte tárcájában.

- Holnap már jókor reggel Torontálnál leszek - jegyezte meg.
- Akkor jaj a pénztárának!
- Az üzenetet ő őrzi, de a rostély nálam van!
- És ezúttal be kell adnia a derekát!
- Be is adja!
- Nos, vacsorázhatunk?
- Most már lehet.
- Vacsorázzunk!

És Zirone, akinek mindig jó étvágya volt, nekilátott a vacsorának, amelyet szokása szerint kitűnő fogásokból állított össze.

Másnap, június elsején Sárkány már reggel nyolc órakor megjelent a bankházban, és Torontál Simon nyomban utasítást adott, hogy vezessék be a dolgozószobájába.

- Megvan a rostély - jelentette Sárkány elégedetten, és átnyújtotta az előző estén kivágott kartont.

A bankár átvette, jobbról-balról nézegette, miközben fejét csóválta, mintha nem osztotta volna társának bizakodását.

- Azért tegyünk próbát - mondotta Sárkány.
- Tegyük.

Torontál Simon elővette az egyik bezárt fiókból az üzenet másolatát.

Még emlékezhetünk, ez a levélke tizennyolc szóból állt, mindegyik szó hat betűből - különben teljesen értelmetlen szavakból. Mindenekelőtt nyilvánvaló volt, hogy e szavak minden betűje megfelel a hat-hat tele vagy üres négyzetnek, amely a rostély sorait képezte. Így arra lehetett következtetni, hogy az üzenet harminchat betűből álló első hat szavát a harminchat négyzet segítségével állították sorrendbe.

Csakugyan - és ezt könnyű volt megállapítani -, az üres négyzeteket oly leleményesen helyezték el ezen a rostélyon, hogy ha négyszer egymás után egy negyedfordulatot végeztek vele, az üres négyzetek sorjában egy-egy fekete négyzet előbbi helyére kerültek, de két üres négyzet sohasem esett egy helyre.

Tüstént kiderül, mi is ennek a rendszernek a titka. Például ha első ízben ráhelyezzük a rostélyt egy fehér papírlapra, és mindegyik üres kockába bejegyezzük 1-től 9-ig a számjegyeket, aztán egy negyedfordulattal elmozdítjuk a rostélyt, és beírjuk 10-től 18-ig a számokat, aztán újabb negyedfordulat után 19-től 27-ig, majd a harmadik negyedfordulat után 28-tól 36-ig, végül a papíron találjuk 1-től 36-ig a számjegyeket a rostély beosztását képező harminchat négyzet helyén.

Sárkány így természetesen a levél első hat szaván dolgozott először is olyképpen, hogy négyszer egymás után illesztette rájuk a rostélyt. Ezután az volt a szándéka, hogy ugyanezt a műveletet elvégzi a másik hat szón is, harmadjára pedig a hat utolsón: így megkapja a titkosírás tizennyolc szavát.

Magától értetődően ezt az okoskodást Sárkány elmondotta Torontál Simonnak is, és a bankár egyetértett az okfejtés helyességével.

Vajon a gyakorlat igazolja majd az elméletet? Ezt kellett eldöntenie a próbálkozásnak.

Nézzük az üzenet tizennyolc szavát, amelyet az olvasó emlékezetéből idézünk:

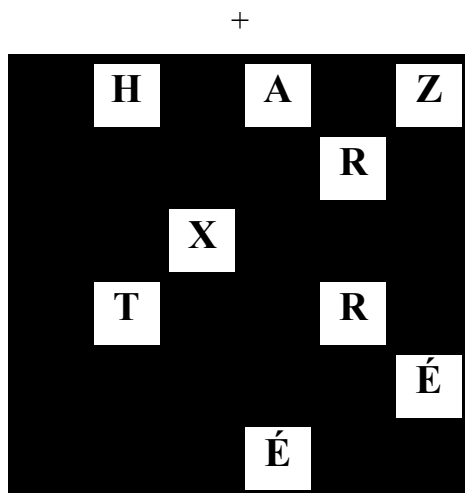
R	H	G	A	A	Z			L	K	A	E	E	N			S	L	Ő	Ő	É	Z
Ü	Y	G	G	R	É			N	Y	E	Ő	L	M			Z	K	B	N	E	T
A	F	X	S	G	M			S	N	E	Ő	O	L			E	A	K	Z	L	D
N	T	L	Á	R	E			T	K	E	Z	K	Y			S	R	N	L	É	E
E	Z	L	F	T	É			G	A	G	E	A	E			I	Á	I	M	R	L
S	E	R	É	O	G			E	N	R	G	É	L			N	T	E	Ő	Z	N

Először is ki kellett betűzni az első hat szót. Ezért Sárkány úgy írta le a szavakat egy üres papírra, hogy mindegyik betű a rostély egy-egy négyzete felé essen, közben ügyelt arra, hogy megtartsa a helyes betű- és sortávolságokat.

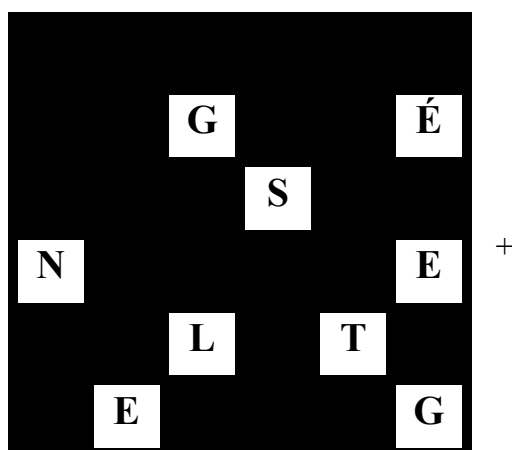
A betűk a következőképpen helyezkedtek el:

A	H	G	A	A	Z
Ü	Y	G	G	R	É
A	F	X	S	G	M
N	T	L	Á	R	E
E	Z	L	F	T	É
S	E	R	É	O	G

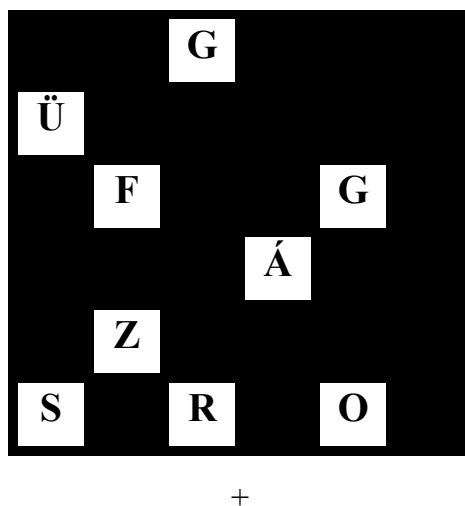
Aztán ráillesztette a rostélyt erre a betűrendszerre, úgy, hogy a kis kereszttel megjelölt oldal felülre került. Ekkor a kilenc üres kockában megjelent kilenc betű, a többi huszonhetet pedig eltakarták a fekete kockák.

Sárkány aztán negyedfordulatot tett a rostéllyal, balról jobbra úgy, hogy a felső oldal ezúttal a jobb oldalra került. A rostélyt így elhelyezve, az alábbi betűk tűntek elő az üres mezőkben:

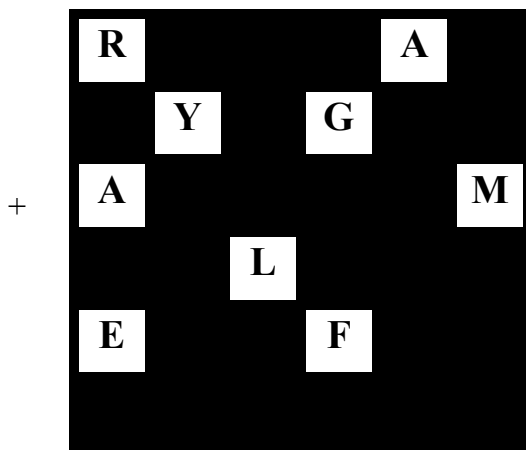

A harmadik helyzetben újabb betűk váltak láthatókká, Sárkány ezeket is gondosan feljegyezte:

Torontál Simont és Sárkányt azonban nagyon meglepte, hogy a fokozatosan kialakuló szavaknak semmi értelme sincs. Pedig arra számítottak, hogy folyékonyan elolvassák, csak egyszerűen forgatniuk kell a rostélyt, de a szavak semmivel sem árultak el többet, mint a rejtjeles üzenet. Vajon kibetűzhetetlen marad a levélke?

A rostély negyedik változata a következő eredményt hozta:

Ugyanaz az eredménytelenség, ugyanaz a homály. A rostély négy elforgatásával ez a négy szó jött ki:

HAZRXTRÉÉ
GÉSNELTEG
GÜFGÁZSRO
RAYGAMLEF

Márpedig ez nem jelentett az égvilágon semmit.

Sárkány nem tudta leplezni bosszúságát, amelyet ez a csalódás váltott ki belőle. A bankár viszont beírta annyival, hogy fejét csóválva nem minden gúny nélkül megjegyyezze:

- Talán nem is ezt a rostélyt használták az összeesküvők!

Erre a megjegyzésre Sárkány felugrott.

- Folytassuk! - kiáltotta.

- Folytassuk! - felelte Torontál Simon.

Sárkány legyűrte ideges remegését, aztán újakezdte a kísérletet az üzenet második oszlopában álló hat szóval. Ráillesztette négyszer a rostélyt a szavakra, miközben egy-egy negyedfordulatot írt le vele. De csak ezt a minden értelem nélküli betűhalmazt kapta:

KENLEKKEG
EMÖTYGANL
ANNOZAERÉ
LEJŐSLEGE

Sárkány most már az asztalra vágta a rostélyt, és úgy káromkodott, mint egy matróz.

Különös ellentétképpen Torontál Simon megőrizte teljes hidegvérét. Tovább tanulmányozta a kísérlet kezdete óta nyert szavakat, és elgondolkodott.

- Az ördög vigyen el minden rostélyt, és azokat is, akik kitalálták! - kiabálta Sárkány, és felállt.

- Üljön csak vissza! - mondta Torontál Simon.

- Üljek vissza?...

- Igen, folytassa!

Sárkány Torontál Simonra nézett. Aztán visszaült helyére, újra felemelte a rostélyt, és gépiesen ráillesztette az üzenet utolsó hat szavára, de már azt sem tudta, mit csinál.

A rostély utolsó négy helyzetéből a következő szavak adódtak:

LŐZEKRÉLŐ
BTZSEIRTN
ÖZALLÁNEZ
SÉKNEDNIM

Akárcsak az előbbieknél, e négy szónak sem volt semmi értelme. Sárkány, aki már magánkívül volt, felkapta a papírlapot, amelyen a rostély által kapott furcsa szavak álltak, és szét akarta tépni.

Torontál Simon azonban lefogta a kezét.

- Nyugalom! - szólt rá.

- Eh - kiáltotta Sárkány -, de hát mit kezdjünk ezzel a megfejthetetlen rejtvénnel?!

- Írja csak le minden szavát, egyiket a másik után! - felelte egyszerűen a bankár.

- Ugyan miért?

- Hogy lássuk!

Sárkány engedelmeskedett, és a következő betűsort kapta:

HAZRXTREÉGÉSNELTEGGÜFGÁZSRORAYGAMLEFKENLEKKEGEMÖTYGANLAN
NOZAERÉLEJÖSLEGELOZEKRÉLÖBTZSEIRTNÖZALLÁNEZSÉKNEDNIM

Alig írta le a betűket, Torontál Simon kitépte Sárkány kezéből a papírt, olvasni kezdte és felkiáltott. Most már őt hagyta cserben a nyugalma. Sárkány már azon töprengett, nem bolondult-e meg hirtelen a bankár.

- No, most olvassa! - kiabálta Torontál Simon, és odanyújtotta a papírszeletet Sárkánynak. - No, olvassa!

- Olvassam?...

- Ej, hát nem látja, hogy mielőtt Sándor gróf levelezői megszerkesztették volna e szavakat a rostély segítségével, előzetesen fordított sorrendben írták fel a betűket?

Sárkány elvette a papírt, és ezt olvasta az utolsó betűtől az elsőig:

MINDEN KÉSZEN ÁLL. AZ ÖN TRIESTBŐL ÉRKEZŐ LEGELSŐ JELÉRE AZONNAL
NAGY TÖMEGEK KELNEK FEL MAGYARORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉÉRT. XRZAH

- És az öt utolsó betű?! - kiáltotta.

- Előre megbeszélt aláírás - válaszolta Torontál Simon.

- Végre a kezünkben vannak!...

- De még nem a rendőrség kezében!

- Ez az én dolgom!

- De a legnagyobb titokban jár el?

- Gondom lesz rá - felelte Sárkány. - Egyes-egyedül a trieszti kormányzó ismeri majd meg annak a két becsületes hazafinak a nevét, akik a kezdetén megghiúsítják az osztrák birodalom ellen szervezett összeesküvést!

S ahogy így beszélt, a gazfickó hangja, mozdulatai csak még jobban elárulták, miféle gúny mondatta vele e szavakat.

- Nekem tehát már semmi tennivalóm? - kérdezte hidegen a bankár.

- Semmi - felelte Sárkány -, legfeljebb, hogy felvegye a részesedését a haszonból.

- Mikor?

- Amikor majd lehull az a három fej, amely külön-külön egymilliónál többet hoz nekünk.

Torontál Simon és Sárkány ezzel el is vált egymástól. Ha hasznót akartak húzni abból a titokból, amelyet a véletlen eléjük dobott, sietniük kellett, hogy még az összeesküvés kitörése előtt feljelentsék a lázadókat.

Eközben Sárkány szokása szerint visszatért Szathmár László házába. Folytatta a könyvelést, amely már vége felé járt. Sándor gróf megköszönte a buzgalmát, és közölte vele, hogy egy hét múlva már nem lesz szüksége szolgálataira.

Sárkány gondolatai szerint ez azt jelentette, hogy ez időre a Triesztből várt jelet nyilván megadják a fontosabb magyar városoknak.

Sárkány a legnagyobb gonddal folytatta megfigyeléseit mindarról, ami csak lezajlott Szathmár gróf házában, de sohasem adott okot gyanúra. Sőt oly megértőnek mutatkozott, annyira a szabadelvű eszmék hívének tüntette fel magát, oly kevéssé leplezte legyőzhetetlen ellen-szenvét, amelyet - úgy hangoztatta - a német fajjal szemben táplált, és végül is oly jól játszott a szerepét, anélkül, hogy egy pillanatra is kiesett volna belőle, hogy Sándor gróf már arra gondolt, magához veszi később, amikor a felkelés után Magyarország szabaddá válik. Valamennyien, még Boros is felhagyott azzal az óvatossággal, amelyre eleinte a fiatalember készítette őket.

Sárkány közeledett tehát céljához.

Sándor gróf két barátjával egyetértésben június nyolcadikára tűzte ki azt a napot, mikor jelt ad a felkelésre, és ez a nap el is érkezett.

De ekkorára már az árulás is megtörtént.

Ezen az estén, nyolc óra tájban a trieszti rendőrség hirtelen megszállta Szathmár László házat. Minden ellenállás hiábavaló lett volna. Le is tartóztatták Sándor grófot, Szathmár grófot, Báthory professzort, Borost, de még Sárkányt is, aki egyébként nem is tiltakozott. Elfogatásuk hírét nem hozták nyilvánosságra.

V. AZ ÍTÉLET ELŐTT, ALATT ÉS UTÁN

Isztria, amelyet az 1815. évi szerződések az Osztrák-Magyar Monarchiához csatoltak, háromszög alakú félsziget, amely ott a legszélesebb, ahol a szárazföldhöz csatlakozik. Ez a félsziget a Trieszti-öböl és a Quarnerói-öböl között helyezkedik el, a partjai mentén számos kikötő bújik meg. Csaknem a déli csücskén fekszik egyikük, Pola kikötője, amelyet a kormány ebben az időben akart tengeri támaszponttá kiépíteni.

Az isztriai tartomány, különösképpen nyugati partjain, nagyon is olasz, sőt velencei maradt mind szokásaiban, mind pedig nyelvén. A szláv elem komoly vetélytársa az olasznak; osztrák befolyás azonban meglehetősen nehezen tud érvényesülni a kettő között.

A tengerparton és a félsziget belsejében több jelentős város élénkíti meg ezt a vidéket, amelyet az északi Adria vize mos. Ilyen nagyobb város Capo d'Istria és Pirano is, amelynek sópárlással foglalkozó lakossága csaknem kizárólag a Risano és Corna-Lunga torkolatánál fekvő nagy sópárlókban dolgozik; Parenzo, az isztriai tartományi gyűlés és a püspök székhelye; Rovigno, gazdag olajbogyó-termőhely, Polát pedig, az egész Adria tervezett legjelentősebb hadikikötőjét, számos turista keresi fel római eredetű pompás műemlékeiért.

De egyik város sem nevezheti magát Isztria fővárosának. A főváros címét Pisino viseli, csaknem a háromszög közepén, s bár maguknak sejtelmük se volt róla, ide vitték titkos letartóztatásuk után a foglyokat.

Szathmár László házának kapuja előtt egy postakocsi várakozott. Csakhamar mind a négyen beszálltak, és két osztrák csendőr is - általában az utasok biztonságát ilyenek őrzik Isztria vidékein - helyet foglalt mellettük a kocsiban. Útjuk során így lehetetlen volt egyetlen szót is váltaniuk, hogy közös megegyezésre juthattak volna, mielőtt megjelenének bíráik előtt.

Egy hadnagy vezetésével tizenkét lovas csendőr kísérte őket, és előlről, oldalról, hátulról közrefogták a postakocsit; tíz perccel később már el is hagyták a várost. Borost egyenest a trieszti börtönbe vitték, és egy magánzárkába csukták.

Hová vitték a foglyokat? Vajon melyik erődítménybe zárja őket az osztrák kormány, ha már a trieszti vár sem elég biztonságos? Sándor grófnak és társainak sokat jelentett volna, ha ezt megtudják, de minden próbálkozásuk eredménytelen maradt.

Az éjszaka sötét volt. A postakocsi lámpáinak fénye éppen csak a lovasok első soráig világította meg az utat. Gyorsan haladtak. Sándor Mátyás, Báthory István, Szathmár László, mozdulatlanul és némán ült a helyén. Sárkány még csak nem is igyekezett megtörni a csendet, se nem tiltakozott letartóztatása ellen, még csak letartóztatása okát sem tudakolta.

Triesztből kiérve, a postakocsi éles fordulóval részsút a tengerpart felé kanyarodott. Sándor gróf a lódobogás és kardcsörgés közepette itt már hallotta a tengerparti sziklákon megtörő hullámok morajlását. Egy pillantásra felragyogott néhány fény az éjszakában, de mindjárt tovatűnt. A kis Muggia fényei voltak ezek, most haladt át rajta a postakocsi, de nem állt meg. Később Sándor grófnak az a benyomása támadt, hogy az út visszakanyarodik a síkság felé.

Este tizenegy órakor megállt a kocsi, hogy lovakat váltson. Csak egy tanya állt ott, és a lovak befogásra készen várakoztak. Ez nem volt postakocsi-állomás - úgy látszik, a csendőrök el akarták kerülni Capo d'Istriát.

A kíséret újra felkerekedett. A kocsi a szőlők között vágott úton haladt; a venyigék összefonódtak, és kacskaringósan futottak fel az eperfák ágaira; az út még mindig a síkságon vezetett, és így gyorsan haladhattak. A sötétség növekedett, mert az elég heves délkeleti sirokkó kövér felhőkkel takarta el az égboltot. Noha a kocsi ablakait időnként leeresztették, hogy friss levegő hatoljon a kocsiba - mert Isztriában a júniusi éjszakák igen melegek -, még a legközelebbi tárgyakat sem lehetett felismerni. Bármilyen figyelmet szentelt is Sándor gróf, Szathmár László és Báthory István útjuk legcsekélyebb mozzanataira: a szél irányára, az indulás óta eltelt időre, képtelenek voltak megállapítani, milyen irányban halad a postakocsi. Nyilván azt akarták a hatóságok, hogy a vizsgálat a legnagyobb titokban menjen végbe, és olyan helyen, amelyet senki nem ismer.

Hajnali két óra felé másodszor is lovakat váltottak. Mint az első esetben, a megállás most sem tartott tovább öt percnél.

Sándor grófnak úgy rémlett, hogy egy házcsoportot lát az út végén, a félhomályban; alighanem egy külváros vége volt.

Buje járási székhely házait pillantotta meg, mintegy húsz mérföldre Muggiától délre.

Alig fogták be a lovakat, a csendőr hadnagy mindössze néhány szót sugott a postakocsi fülébe, és a kocsi továbbvágott.

Fél négy tájban kezdett virradni. Egy órával később a foglyok a felkelő nap állásából megállapíthatták volna az útirányt, vagy legalábbis meghatározhatták volna, hogy északnak vagy délnek tartanak-e. De ekkor a csendőrök leengedték a kocsi függőnyeit, s a kocsi belseje a legteljesebb homályba borult.

Sándor gróf és két barátja a legcsekélyebb megjegyzéstől is tartózkodtak. Úgysem kaptak volna rá feleletet, ezt tudták jól, ezért inkább beletörődtek helyzetükbe, és vártak.

Egy vagy két órával később - nehéz lett volna megbecsülni az eltelt időt - a postakocsi még egyszer megállt, és gyorsan lovakat váltottak Visinada mezővárosnál.

Ettől a perctől kezdve mindössze annyit figyelhetek meg, hogy az út csaknem járhatatlanná vált. A postakocsi kiáltásai, az ostor csattogása szüntelenül ösztökléték a lovakat, a patkók csattogtak a hegyes vidék durva, köves talaján. Néhány szürkellő erdővel borított kisebb domb szegélyezte a látóhatárt. A foglyok két-három ízben is furulyaszót hallottak. A fiatal pásztorok voltak, furcsa dalokat játszottak fekete kecskenyájaiuk mellett; de mindez vajmi kevés útbaigazítást adott a tájról, ahol áthaladtak, s bele kellett nyugodniuk, hogy mit sem látnak belőle.

Reggel kilenc óra is volt már, amikor a postakocsi tempót váltott. Nem lehetett kétség: elérték az út legmagasabb pontját, és onnét már gyorsabban tartottak lefelé. Oly nagy sebességgel haladtak, hogy a kerekeket több ízben meg kellett kötni, hogy a veszélyes úton meg ne szaladjon a kocsi.

Csakugyan, az út előbb felkapaszkodott arra az igen hepehupás tájra, amelyet a Monte Maggiore ural, aztán rézsút lefelé ereszkedik, és mind közelebb jut Pisinóhoz. Noha ez a város egy igen magas hegyoldalban fekszik a tenger felett, úgy tűnik a környező magaslatokhoz képest, mintha egy völgy mélyében bújna meg. Már jó messziről látható a harangtorony, amely kimagaslik a lépcsőzetesen épült, festői szépségű házcsoportokból.

Pisino járási székhely mintegy huszonötezer lakossal. A háromszögletű félszigetnek majdnem a közepén fekszik, morlások, különböző szláv népfajok, de még cigányok is tódulnak ebbe a városba; főként a vásárok idején, amikor élénk kereskedelmi élet folyik itt.

Isztria fővárosa régi település, még megőrizte feudális jellegét. Ez különösképp erődítésén látszik, amely néhány újabb katonai épület fölé emelkedik. Ezekben az épületekben működnek az osztrák kormány közhivatalai.

Ennek az erődítésnek az udvarán állt meg június kilencedikén reggel tíz óra tájban a postakocsi, tizenöt órás utazás után. Sándor gróf, két társa és Sárkány ekkor kiszálltak a kocsiból. Néhány perccel később már lakat alá is kerültek, külön-külön egy-egy bolthajtásos cellába, ahová mintegy ötven lépcsőt megmászva jutottak el.

A legteljesebb szigorúsággal különítették el őket.

Noha semmiképpen nem érintkezhetek, nem közölhették egymással gondolataikat, Sándor Mátyás, Szathmár László és Báthory István csak egyetlen dolgon töprengt: hogyan jöttek rá az összeesküvésre? Talán a véletlen vezette nyomra a rendőrséget? Pedig semmi nem szivároghatott ki. Már semmiféle levélváltás nem folyt Trieszt, a fontosabb magyar városok és Erdély között. Vajon árulás történt? De ki lehetett az áruló? Soha bizalmas közlést nem tettek senkinek. Soha egy szelet papír nem kerülhetett kém kezébe. Minden iratot megsemmisítettek. Ha az acquadottói ház legrejtettebb zugait is feltúrják, akkor sem találnak még egy gyanús feljegyzést sem! Pedig ez történt. A rendőrség semmit sem fedezett fel - hacsak nem azt a rostélyt, amelyet Szathmár gróf nem tépett szét, mert lehetséges volt, hogy még szükségük lesz rá. És, szerencsétlenségükre, ez a rostély bizonyítékul szolgálhatott ellenük, mert ugyan mivel magyaráznák használatát mással, mint titkos levelezéssel?

A foglyok még nem tudhatták, hogy minden annak a levélkének a másolatán alapul, amelynek Sárkány, Torontál Simonnal összejátszva, megfejtette eredeti értelmét, és amelyet kiszolgáltattott a trieszti kormányzónak. De ez, sajnos, elég is volt ahhoz, hogy az állam biztonsága ellen szőtt összeesküvés vádját emeljék ellenük. Így semmi nem hiányzott már, hogy Sándor gróft és barátait különleges bíraskodás alá vonják, katonai törvényszék elé, amely katonásan is jár el.

De volt egy áruló, és nem is messze tőlük. Hagyta magát letartóztatni zokszó nélkül, hagyta, hogy bíróság elé állítsák, még azt is hagyta, hogy elítéljék, tudva, hogy később úgyis megkegyelmeznek neki, így ez az áruló minden gyanút elhárított magáról. Ez volt Sárkány taktikája, és ezt éppoly biztos fellépéssel játszotta végig, mint minden egyéb szerepét.

Egyébként Sándor gróf, akit rászedett ez a csaló - és kit nem szedett volna rá helyében? -, eltökélte, hogy mindent elkövet Sárkány tisztázására. Úgy gondolta, nem lesz nehéz bizonyítania, hogy Sárkány soha nem volt részese az összeesküvésnek, csupán egyszerű könyvelő, akit nemrég vezettek be Szathmár László házába, és egyedül a gróf személyes ügyeivel foglalkozott, tehát semmi nem fűzte az összeesküvőkhöz. Szükség esetén kérheti Torontál Simon bankár tanúskodását is, hogy bizonyítsa fiatal munkatársa ártatlanságát. Nem is kételkedett hát Sárkány felmentésében mind a főbenjáró bűnt, mind a bűnrészséget illetően, az esetben, ha vádat emelnének ellene - de ebben még nem is volt bizonyos.

Végül is az osztrák kormány még nem tudhatott semmit az összeesküvésről, csak a trieszti összeesküvők nevét. Híveikről Magyarországon és Erdélyben semmit az égvilágon nem tudott. Semmi jel nem mutatott arra, hogy az összeesküvésben mások is részt vesznek. Sándor Mátyás, Báthory István, Szathmár László semmiképp nem nyugtalankodott e tekintetben. El voltak tökéelve, hogy mindent tagadnak, hacsak az összeesküvés valami tárgyi bizonyítékát nem tárják elébük. Ez esetben bátran áldozzák fel életüket. Mások majd egy nap újra kezdik a most elbukott mozgalmat. A függetlenség ügye megtalálja új vezetőit. Ha bűnösnek mondanák ki őket, feltárják nyíltan, hogy miben reménykedtek, a célt, amelyet maguk elé

tűztek, azt a célt, amely előbb vagy utóbb meg is valósul. Még csak azt a fáradságot sem veszik, hogy védekezzenek, büszkén vállalják, hogy ezt a játszmát elvesztették.

Sándor gróf és barátai nem minden ok nélkül hitték, hogy a rendőrség tevékenysége igen szűk korlátok között mozog ebben az ügyben. Budán, Pesten, Kolozsvárott és minden városban, ahol a Triesztből várt jelre ki kellett törnie a felkelésnek, a rendőrség hasztalanul kereste az összeesküvés nyomait. Ezért fogatosította hát annyira titokban a kormány a három trieszti vezető letartóztatását. Azért vetették őket a pisinói várerőd börtönébe, azért ügyeltek, hogy semmi ki ne szivároghon idő előtt ebből az ügyből, mert azt remélték, hogy valami körülmény folytán megismerik az íróit annak a titkos üzenetnek, amely számukra ismeretlen helyről Isztria fővárosába érkezett.

Ez a reménységük nem teljesült. A várt jelet senki sem adta meg, nem is adhatta meg. A mozgalmat - legalábbis pillanatnyilag - meghiúsították. A kormánynak be kellett érnie avval, hogy elítéli Sándor grófot és bűntársait hazaárulás kísérletéért.

Hanem a nyomozás megkövetelt néhány napot. Így csupán június huszadika felé került sor a vádlottak kihallgatására. Még csak nem is szembesítették őket, és csupán később, bíráik előtt láthatták egymást.

A kormány a hadbírószágra bízta a trieszti összeesküvés vezéreinek elítélését. Tudjuk, mennyire sommás az olyan ügyek kivizsgálása, amelyeket különbíráskodásnak vetnek alá, milyen gyorsak e bíróságok a tárgyalások levezetésében és az ítéletek végrehajtásában.

Jelen esetben is így történt.

Június huszonötödikén összeült a hadbírószág a pisinói várerőd egyik alacsony termében, és ugyanezen a napon jelentek meg a vádlottak a haditörvényszék előtt.

A tárgyalás nem nyúlt hosszúúra, még csak izgalmasnak sem volt mondható, semmiféle különleges esemény nem történt.

A hadbírószág kilenc órakor kezdte meg a tárgyalást. Sándor gróf, Szathmár gróf, Báthory István professzor és Sárkány bebörtönzésük óta most pillantották meg először egymást. Sándor Mátyás és két barátjának kézzorítása a vádlottak padján csak újabb bizonyosága és megerősítése volt azoknak az érzelmeknek, amelyek egymáshoz fűzték őket. Szathmár László és Báthory István egyetlen mozdulattal Sándor gróf értésére adta, hogy mindketten rábízzák a beszédet a bíróság előtt. Sem ő, sem barátai nem voltak hajlandók igénybe venni a kirendelt védő szolgálatát. Amit Sándor gróf eddig tett, jól tette. Amit majd bíráiknak mond, jól mondja.

A tárgyalás nyilvános volt abban az értelemben, hogy a terem ajtaja nyitva maradt. De csak kevés ember jelent meg, mert az ügyről semmi nem szivárgott ki. Legfeljebb húszan jöttek össze, azok is a vár személyzetéből.

Először a vádlottak személyazonosságát állapították meg. Aztán Sándor gróf megkérdezte a bíróság elnökétől, hová hozták őket, hol ítékeznek felettük; de erre a kérdésre nem kapott választ.

Sárkány személyazonosságát is megállapították, de ő semmi olyat nem mondott, ami arra utalt volna, hogy ügye elkülönítendő lenne a többiekétől.

Ekkor megmutatták a vádlottaknak az üzenet másolatát, amelyet az áruló juttatott a rendőrség kezére.

Amikor a vád előterjesztője megkérdezte tőlük, elismerik-e, hogy kézhez vették az üzenet eredetijét, amelynek másolatát az imént bemutatták, azt felelték, hogy ennek bizonyítása a vád feladata.

Erre a válaszra eléjük tették a rostélyt, amelyet Szathmár László szobájában találtak.

Sándor gróf és két társa nem tagadhatta, hogy a rostély az ő tulajdonukat képezi. Ezt meg sem kísérelték. Most már e tárgyi bizonyíték előtt meg kellett hajolniuk. Mivel a rostély segítségével a titkosírást el lehetett olvasni, világos volt, hogy az üzenetet a vádlottak meg is kapták.

Csak ekkor tudták meg, hogyan jöttek az összeesküvés titkának nyitjára, és min alapul a vád.

Ettől a perctől fogva mindkét részről igen világosan hangzottak el a kérdések és feleletek.

Sándor gróf nem tagadhatott többé. Két barátja nevében is beszélt hát, ők készítették elő azt a mozgalmat, amely Magyarországot el akarta szakítani Ausztriától, és vissza akarta állítani a régi magyar birodalom függetlenségét. Ha nem tartóztatják le őket, a felkelés már ki is tört volna, és Magyarország újra független ország. Sándor Mátyás azt állította, hogy ő volt az összeesküvés vezetője, és vádlott-társai csak másodrendű szerepet játszottak. De azok nem hagyták helyben a gróf szavait, és önérzetesen vállalták, hogy bűntársai voltak, és becsülettel osztozni akarnak sorsában.

A tárgyalás már nem nyúlhatott sokáig. Egyébként amikor a hadbíróság elnöke külső kapcsolataikról faggatta a vádlottakat, megtagadták a választ. Egyetlen nevet sem említettek, egyetlenegy sem volt szabad elárulni.

- Mindhármunk élete az önök kezében van - felelte egyszerűen Sándor gróf -, ériék be ennyivel.

Csupán három életről beszélt, mert Sándor gróf ragaszkodott ahhoz, hogy bizonyítsa Sárkány, a fiatal könyvelő ártatlanságát, aki Szathmár László házában volt alkalmazott Torontál Simon bankár ajánlására.

Sárkány csak megerősíthette Sándor gróf állításait. Semmit nem tudott az összeesküvésről. Ő volt legjobban meglepve, amidőn megtudta, hogy az Acquedotto e békés hajlékában összeesküvést szőnek az állam biztonsága ellen. Csak azért nem tiltakozott letartóztatása pillanatában, mert azt sem tudta, miről van szó.

Mind Sándor gróf, mind Sárkány egybehangzóan vallott e körülményekről, és igen valószínű, hogy a hadbírósnak már megvolt a maga álláspontja az ügyben. Így a tárgyalás ügyészének indítványára a Sárkány ellen emelt vádat csakhamar el is ejtették.

Délután két óra felé már be is fejeződött az ügy tárgyalása, és azon nyomban meghozták az ítéletet.

Sándor Mátyás grófot, Szathmár László grófot és Báthory István professzort hazaárulásért golyó általi halálra ítélték.

Az ítélet a várerőd udvarán hajtandó végre.

Negyvennyolc órán belül.

Sárkány ügyében megszüntették az eljárást; de szabadlábra helyezésére csak az ítélet végrehajtása után kerül sor.

Az ítélet egyszersmind kimondotta a három elítélt javainak elkobzását is.

Parancsot adtak, hogy vezessék vissza Sándor Mátyást, Szathmár Lászlót és Báthory Istvánt börtönébe.

Sárkányt is visszavezették cellájába, amely a vártorony második emeletén, az ellipszis alakú folyosó végén volt. Sándor grófot és két barátját életük utolsó óráira egy eléggé tágas cellába helyezték el ugyanezen az emeleten, éppen a folyosó szemközti oldalán. Az elkülönítést most már feloldották, az elítélteket együvé zárták a kivégzésig.

Vigas, sőt öröm volt számukra, hogy ismét együtt lehettek, és átengedhették magukat túlárado érzéseiknek. A bírák előtt keményen állottak, de most jött a visszahatás, és amikor szemtanú nem látta, kitárták karjukat, és szorosan megölelték egymást.

- Barátaim - mondotta Sándor gróf -, én okozom halálotokat. Még sincs miért bocsánatot kérem. Magyarország felszabadítása volt a tét. Ügyünk igazságos. Kötelességünk volt harcolni érte! Becsület dolga ezért meghalni is!

- Mátyás - felelte Báthory István -, inkább köszönjük neked, hogy társaidul választottál minket ehhez a hazafias műhöz, amely életműved lett volna...

- Éppígy társaid leszünk a halálban is! - tette hozzá hidegen Szathmár gróf.

Pillanatnyi csend után mindhárman körülnéztek a félhomályos cellában, ahol utolsó óráikat töltik el. A vártorony vastag falába négy-öt láb magasan bevágott keskeny ablak éppen csak megvilágította a cellát. Három vaságy, néhány szék, egy asztal volt egész bútorzata, és a falhoz erősített néhány polc, rajtuk néhány használati holmi.

Szathmár László és Báthory István átadta magát gondolatainak, míg Sándor gróf fel s alá járt a cellában.

Szathmár László egyedül állt a világban, rokonok nélkül, nem volt kivel törődnie. Csak öreg szolgája, Boros siratja majd el.

Más volt Báthory István esete. Halála nemcsak őt sújtja. Felesége van és fia, számukra ez borzalmas csapás. E drága lelkek talán túl sem élik ezt! És ha túlélük, akkor is milyen sors vár rájuk! Milyen jövő várhat egy vagyontalan asszonyra, alig nyolcéves gyermekével? Különben, ha lett is volna némi vagyona Báthory Istvánnak, ugyan mi marad belőle az ítélet után, amely a halál mellett a vagyonelkobzást is kimondotta?

Sándor grófnak egész múltja eszébe jutott. Felesége, aki mindig szívében élt. Kétéves kislánya, akit az intéző gondjaira bízott, s akinek a felnevelése most már a derék emberre hárul. Barátai, akiket vesztükbe taszított... Azon töprengett, vajon helyesen cselekedett-e, vajon nem ment-e messzebb, mint amit a haza iránti kötelesség parancsol, mivel a büntetés sem csupán őt sújtja, hanem ártatlanokat is!

- Nem... nem... csak a kötelességemet teljesítettem! - ismételte. - A haza mindenekelőtt, mindenekfelett!

Este öt óra tájban egy őr lépett be a cellába, letette az asztalra az elítéltek vacsoráját, aztán szóttanul kiment. Pedig Sándor Mátyás szeretne volna tudni, hol vannak, melyik erődítménybe zárták őket. De erre a kérdésre a hadbíróság elnöke úgy vélte, nem kell válaszolnia, és az őr, aki erre bizonyára a legszigorúbb parancsot kapta, úgysem válaszolt volna.

Az elítéltek alig nyúltak az eléjük tett vacsorához. A nap hátralevő részében beszélgettek különféle kérdésekről, főleg arról a reményükről, hogy a meghíúsult felkelés egy nap újrakezdődik. Aztán többször is visszatértek az úgy különböző mozzanataira.

- Most már tudjuk - mondta Szathmár László -, miért fogtak le bennünket, és hogyan értesült mindenről a rendőrség ebből az üzenetből, amely tudomására jutott...

- Nyilván így van, László - felelte Sándor gróf -, de vajon előttünk kinek a kezébe került ez az üzenet, egyik legutolsó levelünk, ki készíthetett róla másolatot?

- És miután elfogták - tette hozzá Báthory István -, hogyan tudták kibetűzni a rostély nélkül?

- Nyilván ellopták tőlünk a rostélyt, ha rövidke időre is... - mondotta Sándor gróf.

- Ellopták?... Ugyan kicsoda? - felelte Szathmár László. - Elfogatásunk napján még íróasztalom fiókjában hevert, hiszen ott találta meg a rendőrség!

Ez csakugyan megmagyarázhatatlan volt. Végül is azt lehetett, sőt azt is kellett feltételezni, hogy az üzenetet a postagalamb nyakában találták meg, és még az előtt másolták le, hogy a címzetthez eljutott volna. De az már érthetetlen volt, hogyan fejtették meg a rejtjeles szöveget minden eszköz nélkül.

- És mégis - folytatta Sándor gróf -, az üzenetet elolvasták, ebben már bizonyosak vagyunk, és ez csak a rostély segítségével történhetett! Ez az üzenet vezette az összeesküvés nyomára a rendőrséget, és egyes-egyedül ezen alapult a vád!

- Elvégre mit számít? - felelte Báthory István.

- Ellenkezőleg, nagyon is számít! - kiáltott fel Sándor gróf. - Talán elárultak minket! És ha akadt egy áruló... azt sem tudjuk...

Sándor gróf megállt. Sárkány neve bukkant fel agyában. De elhessegette ezt a gondolatot, messze, igen messze, még társaival sem akarta közölni.

Sándor Mátyás és két barátja tovább folytatta a beszélgetést mindarról, ami megmagyarázhatatlannak tűnt ebben az ügyben; késő éjszakáig folyt a szó.

Másnap meglehetősen mély álomból verte fel őket az őr. Utolsó előtti napjukra virradtak. Az ítéletet huszonnégy óra múlva hajtják végre.

Báthory István megkérdezte az őröt, láthatja-e még a családját.

Az őr azt felelte, hogy semmilyen parancsot nem kapott e tekintetben. Különben sem volt valószínű, hogy a kormány hozzájáruljon, és megadja ezt az utolsó vigaszt az elítélteknek, mivel titokban tartotta ezt az ügyet az ítélet napjáig, és a várerőd nevét, ahová bebörtönözték őket, még csak ki sem ejtették előttük.

- Legalább írhatunk, és levelünk eljut-e a címzetthez? - kérdezte Sándor gróf.

- Rendelkezésükre bocsátom a papírt, tollakat és tintát - felelte az őr -, és ígérem, hogy leveleiket a parancsnok kezéhez juttatom.

- Köszönet érte, barátom - felelte Sándor gróf -, valóban mindent megtesz, amit tehet! Hogy fáradságát honoráljuk...

- Beérem a köszönettel, uraim - felelte az őr, nem is titkolva megindultságát.

A derék férfiú csakhamar hozta is az írószerszámokat. Az elítéltek azzal töltötték napjuk egy részét, hogy megírták utolsó üzeneteiket. Sándor gróf minden tanácsot megadott, amit csak egy apai szív adhat árván maradó kislányának; Báthory István kifejezte minden szeretetét, amit egy férj küldhet feleségéhez és fiához szóló búcsújában; Szathmár László mindazt, amit öreg szolgája, utolsó barátja iránt érzett.

De ezen a napon, bármennyire is magukba mélyedtek, hányszor füleltek a foglyok! Hányszor igyekeztek kivenni, vajon nem hatol-e el hozzájuk messziről valamiféle zaj a vártorony folyosóin át. Hányszor vélték látni, hogy cellájuk ajtaja kitárul, és utoljára megölelhetik feleségüket, fiukat, lányukat! Mert ez vigasz lett volna. De igazából nem volt-e jobb, ha egy könyörtelen parancs megfosztja őket az utolsó búcsútól, megkíméli őket attól a szívszaggató jelenettől?

Az ajtó zárva maradt. Nyilván sem Báthoryné, sem a fia, sem Lendeck intező, akire Sándor gróf bízta kisleányát, nem tudta, hova vitték a foglyokat letartóztatásuk után, és nem tudhatta Boros sem, akit még mindig fogva tartottak a trieszti börtönben. Nyilván azt sem tudták, milyen ítélet sújtotta az összeesküvés vezetőit. És így az elítéltek sem láthatták viszont őket az ítélet végrehajtása előtt.

Így teltek a nap első órái. Olykor beszélgettek, olykor meg hosszan hallgattak, magukba mélyedve. Ilyen pillanatokban valami természetfeletti erővel az egész élet átfut az ember agyán. Nem a múltba nyúlunk vissza érte. Minden, amit csak visszahoz az emlék, a jelen alakját ölti. Vajon ez már az örökkévalóság előérzete, amely nemsokára megnyílik előttük, azé a felfoghatatlan és felmérhetetlen állapoté, amelyet úgy hívnak: a végtelen?

Míg Báthory István és Szathmár László fenntartás nélkül átadták magukat emlékeiknek, Sándor Mátyást egyetlen gondolat gyötörte, és tartotta fogva makacsul. Nem kételkedett abban, hogy a rejtelmes ügyben árulás történt. Márpedig magafajta ember számára úgy meghalni, hogy meg sem büntetheti az árulót, bárki is legyen, sőt, hogy ne is tudja ki árulta el, kétszeres halállal ért fel. Ki szerezhetette meg a levelet, amelynek a rendőrség az összeesküvés felfedését és az összeesküvők letartóztatását köszönhetné, ki tudta kibogozni, ki szolgáltatta ki, vagy talán adta el?... Ezzel a megoldhatatlan problémával szemben Sándor gróf túlfeszített agya valósággal lázban égett.

Épp ezért, míg barátai írtak vagy némán, mozdulatlanul ültek, ő nyugtalanul, izgatottan járt-kelt a cella falai mentén, mint a ketrecébe zárt vadállat. Végül is a reménytelenül megfejthetetlennek tűnő titkot megoldotta egy különös, de a hangtan törvényeivel tökéletesen megmagyarázható jelenség.

Sándor gróf már több ízben is megállt annak a válaszfalnak a sarkánál, amely annak a folyosónak a külső falával érintkezik, melyre a vártorony ezen emeletének különféle cellái nyílnak. E sarokban, az ajtó menti hézagon át, távoli hangokat vélt hallani, még alig kivehetően. Először fel sem figyelt rá; de hirtelen saját neve hallatára hegyezni kezdte a fülét.

Nyilvánvalóan ugyanaz a hangtani jelenség játszódott itt le, mint amelyet a székesegyházak karzatain vagy ellipszis alakú bolthajtásai alatt figyelhetünk meg. A hang az ellipszis alakú folyosó egyik oldaláról jött, s követve a falakat, a félkör másik fókuszán hallatszott anélkül, hogy hallható lett volna a közbeeső pontokon. Ugyanez a jelenség tapasztalható a párizsi Panthéon kriptáiban, a római Szent Péter-székesegyház kupolájának belsejében és a londoni Szent Pál-székesegyház kupolájának belső karzatán, „a suttogó galériában”. Ilyen körülmények között minden szó, bármily halkán ejtsék is ki az ellipszis egyik gyújtópontjában, jól kivehetően hallatszik az áttellenes ponton.

Nem volt kétséges, hogy két-három személy beszélget vagy a folyosón, vagy valamelyik cellában, amely a folyosó tengelyének túlsó végén van, és az sem, ahogy a másik gyújtópont egész közel esik ama cella ajtajához, amelyben Sándor Mátyásék voltak.

A gróf egyetlen intéssel maga mellé hívta két társát. Mindhárman fülelve figyeltek.

Egyes mondatfoslányok elég kivehetően érkeztek fülükhöz, de a mondatok megszakadtak, ha a beszélgetők bármilyen kis mértékben is eltávolodtak a gyújtóponttól, vagyis attól a helytől, ahol ez a hangtani jelenség tapasztalható.

Ilyen szavakat sikerült kivenniük különböző időközökben:

- Holnap, a kivégzés után ön már szabad.
- És akkor Sándor gróf javait két részre...
- Nélkülem talán meg sem fejtik ezt az üzenetet...
- És nélkülem, aki a galamb nyakáról levettem, sohasem került volna kezükbe...
- Végül is senki sem gyaníthatja, hogy a rendőrség nekünk köszönheti ezt a...
- És ha most az elítéltek mégis gyanút fognának...
- Se rokon, se barát, senki nem találja már meg őket...
- A holnapi viszontlátásra, Sárkány!
- A holnapi viszontlátásra, Torontál Simon!

Aztán a hangok elhaltak, s egy ajtó csapódása hallatszott.

- Sárkány!... Torontál Simon! - kiáltott fel Sándor gróf. - Ők voltak!... Ők azok!

Holtsápadtan nézett két barátjára. Még szíve is megszűnt egy pillanatra dobogni, olyan görcs szorította össze. Pupillái rettenetesen kitágultak, nyaka megmerevedett, feje szinte elbújt vállai közé, minden a szörnyű, végletekig fokozott haragot fejezte ki ebben az erős akaratú férfiban.

- Hát ők... a nyomorultak... ők voltak! - ismételte üvöltve.

Végül kiegyenesedett, körülnézett, nagy léptekkel járt a cellában.

- Menekülni!... Menekülni!... - kiáltotta. - El kell menekülni!

És ez a férfi, aki bátran készült arra, hogy néhány óra múlva meghal, ez a férfi, aki még csak nem is álmodta, hogy visszaperli életét, ennek a férfinak most már csak egyetlen gondolata maradt: élni, élni, hogy megbüntesse a két árulót, Torontált és Sárkányt.

- Igen! Bosszút állunk! - kiáltotta Báthory István és Szathmár László.
- Bosszút állunk? Nem!... Igazságot teszünk!

Sándor gróf egész lényé benne volt ezekben a szavakban.

VI. A PISINÓI VÁRTORONY

A pisinói várerőd a középkorban emelt félelmetes építmények egyik legkülönösebb példánya: hűbéri külsejével igen jól mutat. Csak a lovagok hiányoznak széles, bolthajtásos termeiből, az ágmintákkal díszített, hosszú ruhás, hegyes sipkás várúrnők csúcsíves ablakaiból, az íjászok és íjas puskások csipkés párkányainak lőrései, a hajítógépek kilövőnyílásai és a felvonóhidak tüskés rácsai mögül. Az erősítés követ még nem kezdte ki az idő; de a várparancsnok osztrák egyenruhájában, a katonák modern viseletben, az örök és porkolábok, akiken már nem feszül a régi idők félig sárga, félig piros öltözete, sehogy sem illenek bele egy régi kor e nagyszerű maradványai közé.

Ennek az erődítménynek a vártornyából igyekezett megszökni Sándor gróf a kivégzést megelőző utolsó órákban. Kétségtelenül esztelen kísérlet volt, mivel a foglyok még azt sem tudták, melyik vártoronyba zárták őket, és egyáltalán nem ismerhették ezt a vidéket, amelyen menekülés közben át kellett jutniuk.

És talán ez volt a szerencse, hogy mit sem tudtak erről! Ha tájékozottabbak, nyilván meghátrálnak a nehézségek, jobban mondván egy ilyen vállalkozás lehetetlensége előtt.

Nem mintha Isztriának ez a vidéke nem nyújtana kedvező lehetőséget a menekülésre, mert bármilyen irányban induljanak is a menekülők, néhány órán belül elérhetik a tengerpart valamelyik pontját. Pisino város utcáit sem őrizték olyan szigorúan, hogy már az első lépések a letartóztatás veszélyét jelentenék. De hogy megszökjön valaki a várerődből - és különösen abból a toronyból, ahol a foglyokat őrizték -, ez ideig teljességgel lehetetlennek látszott. Erre még csak nem is gondolt senki.

De lássuk a pisinói erődítmény vártornyának fekvését és külső elrendezését.

A vártorony egy magaslat oldalában fekszik, ahol hirtelen véget ér a város. Ha valaki ennek a terasznak a párkányára támaszkodik, pillantása széles és mély szakadéokban vész el, amelynek meredek, hosszú, bozontos kúszóindákkal befutott falai majdnem függőlegesek. E sziklafalnak egyetlen kiugró pontja sincs. Nincs egyetlen kiszögellés, amelyen fel lehetne kapaszkodni vagy le lehetne ereszkedni. Egyetlen pihenő sincs, ahol meg lehetne állni. Semmi, amire rá lehetne támaszkodni. Csak szeszélyes, sima, omladozó, bizonytalan barázdák jelzik a sziklák ferde hasadásait. Egyszerűen olyan mélység ez, amely lehúzó, megbabonáz, és soha nem adja vissza azt, ami egyszer beleesett.

E mélység fölött emelkedik a vártorony egyik oldalfala, amelybe itt-ott egy-egy ablakot vágtak, hogy megvilágítsa az egyes emeletek celláit. Ha egy fogoly kihajolt volna valamelyik nyíláson, rémülettel hőköl vissza, hacsak bele nem szédül a mélységbe! S ha lezuhanna, mi történne vele? Vagy összetörné magát a fenék szikláin, vagy elsodorná egy zuhatag, amelynek áradáskor ellenállhatatlan a sodra.

Ezt a szakadékot Bucónak hívták a környéken. Ez fogja fel a Foiba folyó vizét, ha áradáskor felduzzad. Ennek a folyónak egyetlen lefolyása az az üreg, amelyet apránként mosott magának a sziklákon át, s amelybe szökőár vagy zuhatag heveességével zúdul. Hová rohan így a város alatt? Senki nem tudja. Hol bukkan fel újra? Azt sem tudja senki. Ennek az üregnek vagy inkább csatornának, amelyet a palás kőzetbe és az agyagba vájt, nem ismerjük sem a hosszát, sem a magasságát, sem az irányát. Ki mondhatná meg, vajon nem ütközik-e a víz abba a száz és száz szegletbe vagy holmi oszloperdőbe, amely hatalmas alépítményével tartja az erődöt és az egész belvárost? Amikor a folyó szintje sem túl magas, sem túl alacsony nem volt, és elbirt holmi könnyű csónakot a hátán, merész felfedezőik már megkísérelték, hogy a Foiba sodrában

leereszkedjenek ezen a sötét és szűk föld alatti vízen, de a bolthajtások egyre alacsonyabbak lettek, és csakhamar áthághatatlan akadályt képeztek előttük. Valójában senki sem tudott semmit erről a föld alatti folyóról. Talán elveszett valami víznyelőben az Adria szintje alatt.

Ez volt hát a Buco, amelynek Sándor gróf még csak a létezéséről sem tudott. Mivel a szökés csak a cella egyetlen ablakán át történhetett, amely a Bucóra nyílt, éppolyan biztos halált jelentett számára, mintha máris a kivégzőosztaggal állna szemben.

Szathmár László és Báthory István már csak a cselekvés pillanatára várt, arra is készen, hogy ha kell, életüket áldozzák, hogy segítséget nyújtsanak Sándor grófnak, arra is készen, hogy kövessék, ha menekülésük nem akadályozza az övét.

- Mindhárman elmenekülünk - mondotta Sándor Mátyás -, majd csak akkor válunk el, ha kint leszünk!

Ekkor ütött nyolcat a város toronyórája. Az elítélteknek már csak tizenkét órájuk volt hátra.

Lassan leszállt az éjszaka - sötétnek ígérkező éjszaka. Vastag, csaknem mozdulatlan felhők gomolyogtak súlyosan az égboltozaton. A nehéz, szinte fullasztó levegő telve volt elektromossággal. Heves vihar fenyegetett. A villámok még nem csattogtak a páratömegekben, amelyek szinte beszívták az elektromosságot, de már tompa morajlás futott végig a Pisinót környező hegláncokon.

Ilyen körülmények között a szökés némi reménnyel is kecsegtethetett volna, ha nem tátong ez a rejtelmes szakadék a menekülők lábánál. Ilyen sötét éjszakán ugyan ki láthatná őket? Ilyen zajos éjszakában ugyan ki hallaná őket?

Sándor gróf azonnal meggyőződött arról, hogy a szökés csupán a cella ablakán lehetséges. Arra még gondolni sem lehetett, hogy betörik az ajtót, vagy felfeszítik erős, megvasalt tölgyfa léceit. Különben is az őrlépte visszhangzott a folyosó kövein. Meg aztán ha ki is került az ember az ajtón, hogyan jusson át a várerőd útvesztőin? Hogyan kerüljön át a tüskés rácson és a felvonóhidon, amelyet szigorúan őriznek a katonák? A Buco oldalán legalább nem állt őrlé. De a Buco jobban védelmezte a vártoronynak ezt az oldalát, mintsem az őrlé egész sorfala.

Sándor gróf így hát egyedül azzal törődött, hogy megállapítsa, vajon az ablakon át szabad-e az út.

Ez az ablak mintegy három és fél láb magas és két láb széles volt. A fal vastagsága ezen a részen négy láb is lehetett. Egy erős keresztvas zárta el, s ez csaknem az ablak belső szélén illeszkedett a falba. Nem takarta a szokásos farács, amely csak felülről engedi be a fényt, de nem is volt rá szükség, mert a nyílás iránya úgysem tette lehetővé, hogy a pillantás eljusson a Buco mélységébe. Ha ki lehetne szakítani vagy elmozdítani a keresztvasat, nem is lenne nehéz kibújni az ablakon, amely meglehetősen hasonlított az erődítmények falába vágott lőrésekhez.

De ha szabaddá is válik az út az ablakon át, hogyan jut le odakint az ember a meredek falon? Létrán? A foglyoknak nem volt létrájuk, és nem is ácsolhattak maguknak. Az ágyneműjük segítségével? Ágyneműjük csak durva gyapjútakaró volt, amelyet a vaspriccsen nyugvó matracra dobtak, a priccszet pedig a cella falához erősítették. Így lehetetlennek tűnt volna a szökés az ablakon át, ha Sándor gróf nem vesz észre egy láncot vagy inkább vashuzalt, amely kívül lógott, és megkönnyíthette a szökést.

Ez a huzal a tetőgerincen álló villámhárító vezetéke volt, a vártoronynak éppen azon a falán, amely függőlegesen emelkedett a Buco felett.

- Látjátok ezt a vezetéket? - kérdezte Sándor gróf két barátjától. - Bátraknak kell lennünk, ha ezen szökünk.

- A bátorság nem hiányzik - felelte Szathmár László -, de van-e elég erőnk hozzá?

- Mit számít! - felelte Báthory István. - Ha nem lesz elég erőnk, néhány órával hamarabb halunk meg, ennyi az egész!

- Nem halunk meg, István - válaszolta Sándor gróf. - Jól hallgass ide, és te is, László, egy szót se felejtsetek el abból, amit mondok. Ha volna egy kötelünk, ugye, nem haboznánk az ablak külső részére erősíteni, és lekúszni rajta a földre? Hát ez a huzal többet ér, mint a kötel, mert merevebben áll, és könnyebbé teszi a leereszkedést. Mint minden villámhárító vezetéket, nyilván ezt is vaskampókkal erősítették a falhoz. Ezek a kampók szilárdan tartanak, és rájuk is állhatunk. A szédüléstől sem kell tartanunk, hiszen sötét van, és semmit sem látunk a mélységből. Így ha kijutunk az ablakon, hidegvérrel, bátorsággal megmenekülhetünk! Lehetséges, hogy életünket tesszük kockára, de ha tíz százalék is az esélyünk, mit számít, hiszen ha holnap reggel az örök itt találunk bennünket a cellában, akkor bizonyos, hogy meghalunk!

- Így van - felelte Szathmár László.

- Hová vezet ez a huzal? - kérdezte Báthory István.

- Nyilván valami kútba - felelte Sándor gróf -, de bizonyosan a vártornyon kívül, és nekünk ez elég. Én csak egy dolgot tudok, csak egy dolgot akarok látni, azt, hogy a huzal végén a szabadság vár... talán!

Sándor gróf nem tévedett, amikor azt mondta, hogy a villámhárító vezetéket kampók rögzítik szabályos közkövekben a falhoz. Ezeken át sokkal könnyebb a lejutás, mivel a menekülők mint lépcsőfokokat használhatják a túl gyors lecsúszás ellen. De azt nem tudták, hogy a fennsík szélétől, amelyen a vártorony falai emelkedtek, a vashuzal már szabadon leng az űrben, és a vége a Foiba vizébe merül, amely a legutóbbi esőtől megduzzadt. Ahol már szilárd talajt reméltek a völgy szoros mélyén, csak egy vízesés volt, amely hevesen zúdult át a Buco alagútján. De ha tudják is, vajon meghátrálnak-e a szökési kísérlet előtt? Nem!

- Ha meg kell halni, hát haljunk meg - mondta volna Sándor Mátyás -, de előbb tegyünk meg mindent, hogy megmeneküljünk a haláltól!

Először is utat kellett nyitni az ablakon át. Az elzáró keresztvasat ki kellett szakítani. De lehetséges ez feszítővas, véső vagy bármilyen más szerszám nélkül? A foglyoknak még csak késük sem volt.

- Az sem lesz könnyű, ami később vár ránk - mondotta Sándor Mátyás -, de ami most jön, az csaknem lehetetlen! Lássunk hozzá!

Ezt mondván, Sándor gróf felhúzódkodott az ablakba, egyik kezével erősen megragadta a keresztvasat, és úgy érezte, hogy talán nem is kell nagy erő a kifeszítéséhez.

Csakugyan, a vasrúd kissé lazán állt a falban. A kő megrepedezett a sarkainál, és nem valami erősen tartotta a rácsot. Nagyon valószínű, hogy a villámhárító láncát már javították, mert már csak rosszul vezette le a villámokat. Az is valószínű, hogy a keresztvas odavonzotta a villámokat, és azok magát a falat is kikezdték, és tudjuk, hogy a villám ereje úgyszólván határtalan. Ezért is repedtek meg ezek a kis üregek, amelyekbe a vasrudak végét illesztették, és ezért málladozott a kő is, és vált szinte szivacsossá, mintha millió kis áramütés lyuggatta volna ki.

Báthory István magyarázta el néhány szóval ezt a jelenséget, amikor ő is megvizsgálta a keresztvasat.

De nem magyarázgatni kellett, hanem késedelem nélkül munkához látni. Ha sikerül letörni a lyukak szélét, és a vasrudat ki tudják szabadítani, talán könnyebb lesz a rácsot kilökní, mivel a nyílás belülről tágult kifelé, és a rudakat a mélységbe dobhatják. A zuhanást nem hallhatja meg senki a szüntelen mennydörgés közepette, amely szakadatlanul zengett az alacsonyan szálló felhőkben.

- De pusztá kézzel nem mozdíthatjuk ki ezt a követ! - mondta Szathmár László.

- Nem - felelte Sándor gróf. - Kellene egy vasdarab vagy valami vaslemez...

Ez csakugyan nélkülözhetetlen volt. Bárhogy málladozott is a fal a lyukak szélén, a körmük azért beletört volna, ujjukból vér fakad, ha megkísérlik szétmállasztani. Nem boldogulhatnak, ha még egy szegük sincs.

Sándor gróf körülnézett a gyöngén megvilágított folyosó bizonytalan világánál, amely az ajtó felső hasadékan átjutott a cellába. Kezével megtapogatta a falakat, talán kiáll belőlük valahol egy szeg. De semmit nem talált.

Akkor az ötlött eszébe, talán ki lehetne venni a falba erősített vaságyak egyik lábát. Mindhárman neki is láttak, de Báthory István csakhamar megállította két társát, és halkan oda-szólította őket.

Az ágy aljában levő vaspántok találkozásánál engedett a szegecs. Így elegendő volt, ha megragadják a szabaddá vált vaslemez végét, és néhányszor jobbra-balra hajlítgatva elválasztják a többi résztől.

Ez egykettőre meg is történt. Ezzel Sándor gróf egy öt hüvelyk hosszú, egy hüvelyk széles vaslemezre tett szert, amelyet nyakkendőjével körülcsavart: aztán visszament a nyíláshoz, és elkezdte farigcsálni a négy lyuk külső szélét.

Ez azonban némi zajt csapott. Szerencsére a mennydörgés elnyomta a zajt. A vihar szüneteiben Sándor gróf megállt, majd azon nyomban újra munkához látott, és gyorsan haladt vele.

Báthory István és Szathmár László lesben álltak az ajtónál, figyeltek, hogy jelt adhassanak, amint az ör közeledik a cellához.

Szathmár László hirtelen pisszegésére a munka azonnal félbeszakadt.

- Mi az? - kérdezte Báthory István.

- Figyeljete! - felelte Szathmár László.

Feszülten figyelt. Pontosan az ellipszis gyújtópontjába állt, és újra megismétlődött az a hangtani jelenség, amely az árulás titkát a foglyok előtt felfedte.

A következő mondatfoszlányokat vehették ki rövid időközökben:

- Holnap... szabadlábra.....

.....

- Igen... szabadlábra helyezik... és.....

.....

- ...a kivégzés után... Aztán... csatlakozom Zirone cimborámhoz, aki már vár Szicíliában

.....

.....

- Nem időzött volna ilyen sokáig a vártoronyban, itt a.....

Nyilván Sárkány beszélgetett egy őrrrel. Sőt egy bizonyos Zirone nevét is kiejtette, aki szintén részt vehetett az ügyben - Sándor Mátyás ezt a nevet is gondosan megjegyezte.

Sajnos, az utolsó szót, amely pedig nagy hasznukra lett volna a foglyoknak, már nem hallották. Az utolsó mondat vége felé hatalmas dörgéssel becsapott egy villám, az áram végigszaladt a villámhárító huzalján, fényes szikrákat vetett az a vasdarab is, amelyet Sándor gróf a kezében tartott. Ha nem bugyolálja selyem nyakkendőjébe, bizony őt is megüti az áram.

Így az utolsó szó, a vártorony neve beleveszett a mennydörgésbe. A foglyok már nem hallották. Pedig mennyire megnövelte volna a szökés esélyeit, ha tudják, milyen erődítménybe zárták őket, milyen vidéken át kell menekülniük!

Sándor gróf újra munkához látott. Négy lyuk közül hármat már kivájt, úgyhogy a rudak vége már szabadon mozoghatott. Ekkor a negyedikhez fogott a szüntelenül cikázó villámok fényénél.

Fél tizenegyre befejezte a munkát. A falakból kimozdított keresztvas most már kicsúszhatott az ablaknyíláson át. Csak meg kellett lökni, hogy kizuhanjon. Ezt is tették, mihelyt Szathmár László meghallotta, hogy az őr a folyosó vége felé távolodik.

A külső ablakrés felé taszított keresztvas bukfencezve tűnt el a mélységben.

A vihar éppen elcsendesedett. Sándor gróf hegyezte fülét, hogy meghallja-e, amint a nehéz tárgy a földre zuhan. Semmit sem hallott.

- Valami hatalmas sziklára építhették a vártornyot, amely a völgy fölött magaslik - jegyezte meg Báthory István.

- Mit számít a magassága! - felelte Sándor gróf. - A villámhárító huzala kétségtelenül leér a földre, különben nem működne. Így mi is elérhetjük, és nem kell a lezuhanástól tartanunk!

Ez az okoskodás általában helyes volt, de jelen esetben mégis téves, mivel a huzal vége a Foiba vizébe merült.

Végül az ablak szabad lett, és eljött a szökés pillanata.

- Barátaim - mondotta Sándor Mátyás -, a következőképpen járunk el. Én vagyok a legfiatalabb, és azt hiszem, a legerősebb is. Így hát én kísérem meg elsőnek a leereszkedést a vashuzalon. Ha valamilyen előre nem látott akadály miatt nem tudnék lejutni a földre, talán marad elegendő erőm, hogy visszamászam az ablakig. Két perccel később, István, te csúszol ki a nyíláson, és utánam jössz. Két perccel azután, László, hasonlóképpen cselekszel. Ha mindhárman lejutunk a vártorony tövébe, majd a körülmények szerint cselekszünk.

- Engedelmeskedünk neked, Mátyás - felelte Báthory István. - Igen! Úgy teszünk, amint akarod, oda megyünk, ahová mondod. De azt nem akarjuk, hogy magadra vállald a legnagyobb veszélyt...

- A mi életünk nem ér annyit, mint a tiéd! - tette hozzá Szathmár László.

- Pontosan annyit ér mindannyiunké, amikor az a kötelességünk, hogy igazságot tegyünk - felelte Sándor gróf -, és ha csak egyikünk marad életben, akkor ő szolgáltat igazságot. Öleljetek meg, barátaim!

A három férfi túlárado szeretettel ölelte meg egymást, és mintha még nagyobb erőt merítettek volna ebből az ölelésből.

Amíg Szathmár László lesben állt az ajtónál, Sándor gróf átbújt az ablaknyíláson. Egy perccel később már a mélység felett csüngött. Aztán térde közé szorította a vashuzalt, és csúszott lefelé, egyik kezével a másik alá fogva, lábával pedig a kampókat keresve, hogy megmegtámaszkodják rajtuk.

Ekkor a vihar rendkívüli hevességgel tört ki. Nem esett, de a szél rémisztő volt. Egyik villám követte a másikat. Cikázó villámok keresztezték egymást a vártorony felett, amely a környék legmagasabb pontja volt, és így vonzotta őket. A villámhárító hegye fehéres fényben csillogott, amelyet az elektromosság gerjesztett körülötte kéve alakban, szára pedig ingadozott a szélviharban.

Érthető, mekkora veszélyt jelentett rácsimpaszkodni erre a huzalra, amelyen át az áram a Buco szakadékanak vizébe vezett. Ha a villámhárító jó állapotban van, nem jelent kockázatot, hogy agyoncsapja a rákapaszkodót, mert a fém olyan jól vezeti az áramot az emberi testhez képest, hogy éppen így óvja meg a vakmerő embert. Ha azonban a villámhárító hegye bármilyen keveset veszít is vezetőképességéből, vagy a huzalban szakadás támad, vagy akár csak az alsó vége eltörik, a pozitív és negatív áram találkozásából mégis létrejöhet elektromos kisülés villám becsapódása nélkül is, vagyis kizárólag a hibás készüléket megtöltő elektromos feszültségtől.

Sándor gróf nem is tudta, milyen veszélynek teszi ki magát. Az életfenntartás ösztönénél hatalmasabb érzések tették képessé, hogy szembeszálljon a veszéllyel. Lassan, óvatosan ereszkedett lefelé az elektromos áramlás közepette, amelyet maga is érzett. Lábával megkereste a fal mentén a kampókat, ezeken aztán megpihent egy-egy pillanatig. Ahányszor aztán egy hatalmas villám megvilágította alatta a mélységet, megkísérelte, hogy felmérje a szakadékot, de ez nem járt sikerrel.

Amidőn Sándor Mátyás vagy hatvan lábra csúszott így lefelé a cella ablakától, biztosabb támaszpontot érzett. Néhány hüvelyk széles párkányzat volt, amely a fal alapzatának tövéből állt ki. A villámhárító huzala itt nem ért véget, hanem folytatódott még, a menekülő viszont nem tudhatta, hogy valójában ettől a ponttól kezdve már lebegett, hol a sziklás fal mentén, hol a mélység felett, közben nekiverődött néhány kiszögellésnek, amely a mélység fölé nyúlt.

Sándor gróf egy lélegzetvételre megállt. Két lába ekkor a párkány szélén nyugodott, kezével még mindig a vashuzalt szorongatta. Azt már tudta, hogy elérte a vártorony alját. De arról fogalma sem lehetett, hogy milyen magasságban volt még a völgyfenéktől.

„Mély lehet” - gondolta.

A villámok vakító fényétől megrémült óriási madarak röpködtek körülötte heves szárnycsapásokkal, és ahelyett, hogy felemelkedtek volna, a mélység felé buktak. Innen támadt az a gondolata, hogy szakadék, talán hatalmas mélység tátong alatta.

E pillanatban zajt hallott, a vashuzal felső vége felől. Egy villám fényénél Sándor gróf még homályosan látta, amint valami tömeg válik el a faltól.

Báthory István volt, aki ekkor mászott ki az ablakon. Megragadta a vashuzalt, és lassan ereszkedett lefelé, hogy utolérje Sándor Mátyást, aki várta őt, lábát erősen a kő peremére támasztva. Ott Báthory Istvánnak meg kell majd állnia, amíg társa folytatja útját lefelé.

Néhány perc múlva már egymás mellett álltak a párkányon.

A mennydörgés moraja elült, s már megérthették egymás szavát.

- És László? - kérdezte Sándor gróf.

- Egy perc múlva itt lesz.
- Fent semmi baj?
- Semmi.
- Akkor jó! Helyet csinálók Lászlónak, és te, István, megvárod, amíg itt utolér.
- Rendben van.

E percben hatalmas villám cikázott mellettük. Mintha a huzalon végigfutó áram idegeikbe hatolt volna, azt hitték, agyonüti őket.

- Mátyás!... Mátyás!... - kiáltott fel Báthory István a rémület hatására, amelyen nem tudott úrrá lenni.

- Hidegvér!... Indulok!... Jössz utánam! - felelte Sándor gróf.

És már meg is ragadta a huzalt, azzal a szándékkal, hogy lecsúszik a következő kampóig, amelyen meg szándékozik állni, és ott várja be társát.

Hirtelen kiáltások hallatszottak a vártorony teteje felől. Mintha a cella ablakából jöttek volna. Aztán azt hallották:

- Meneküljtek!

Szathmár László hangja volt.

A következő pillanatban erős fény villant a falon kívül, tompa és visszhangtalan dőrej követte. Most nem villám cikcakkja hasított végig a sötétségen, nem mennydörgés dübörögtette meg a levegőt. Egy lövést adtak le, kétségkívül találmra, a vártorony valamelyik lőréséből. Nem lehetett tudni, hogy ez az örök jeladása volt-e, vagy a menekülőknek szánták a golyót, a szökést mindenestre felfedezték.

Csakugyan, amikor az ör zajt hallott, hívta a többieket, és öt-hat ör rohant a cellába. Azon nyomban látták, hogy két fogoly hiányzik. Az ablak állapota pedig elárulta, hogy csak ezen a nyíláson át menekülhettek. Ekkor hajolt ki Szathmár László, és mielőtt még megakadályozhatták volna, vészjelet adott le nekik.

- A szerencsétlen! - kiáltott fel Báthory István. - Hát elhagyjuk Lászlót?!... Mátyás... Itt hagyjuk?!

Második lövés is csattant, s ezúttal a dőrej egybeolvadt a mennydörgéssel.

- Isten legyen neki irgalmas! - felelte Sándor gróf. - Menekülnünk kell... már csak azért is, hogy Lászlót megbosszuljuk!... Gyere, István, gyere!

Éppen ideje volt. A vártorony alsó emeletein vágott ablakok is sorra kinyíltak. Újabb sortüzek világították meg őket. Vad kiáltások hasították át a levegőt. Talán az örök a fal tövét körülvevő párkányon elvághatják a menekülők útját? Talán érhetik őket a vártorony más részéről lőtt golyók is?

- Gyere! - kiáltotta ismét Sándor gróf.

Lecsúszott a vashuzalon, amelyet Báthory István is megragadott.

Ekkor mindketten észrevették, hogy a huzal a párkány alatt már az űrben lebeg. Nem akadt többé támaszték, kampó, hogy megpihenjenek vagy lélegzetet vegyenek rajta. Mindketten a himbálódzó huzalra voltak utalva, amely feltépte kezüket. Összeszorított térddel ereszkedtek lefelé, már vissza sem tudták fogni magukat, a golyók pedig fütyültek fülük mellett.

Egy percen át ereszkedtek alá így, több mint nyolcvan lábnyira, és azon törték a fejüket, vajon valóban feneketlen-e ez a mélység, amelybe zuhannak. Aztán valami tomboló víz harsogott alattuk. Így tudták meg, hogy a villámhárító huzala vízesésben ér véget. De mit tegyenek? Ha fel is akarnának kapaszkodni újra a huzalon, már nem lenne erejük, hogy elérjék a vártorony tövét. Különben, ha meg kell halni, többet ér az a halál, amely odalent várja őket a mélységben.

E pillanatban rettentő mennydörgés csattant hatalmas villámlással. Noha a vártorony tetején a villámhárító vasát nem érte közvetlenül, ezúttal akkora volt a villám feszültsége, hogy a huzal fehéren izzani kezdett, mintegy platinadrót a telep kisülésekor.

Báthory István fájdalmában felkiáltott, és elengedte a huzalt.

Sándor Mátyás látta, amint kitárt karokkal zuhan le közvetlenül mellette.

Ő is kénytelen volt elereszteni a vashuzalt, amely már égette kezét, és több mint negyven láb magasságról esett a Foiba zuhatagába, a Buco ismeretlen mélységébe.

VII. A FOIBA ZUHATAGA

Este tizenegy óra felé járt az idő. A viharfelhőkből hatalmas záporosó eredt meg. Az esővel nagy jégdarabok is hulltak, verték a Foiba vizét, és pattogtak a szomszédos sziklákon. A vártorony lőréseiből már nem lőttek. Minek is annyi golyót pazarolni a menekülőkre? A Foiba már csak holttestüket adhatja vissza, ha ugyan visszaadja!

Alig merült el Sándor gróf a zuhatagban, már érezte is, hogy ellenállhatatlanul sodorja a víz a Bucóban. Néhány pillanat alatt az éles fényből, amellyel a villamosság megtöltötte a mélység fenekét, a legmélyebb sötétségbe került. A víz zúgását hallotta a mennydörgés helyett. Az áthatolhatatlan üreg nem engedett be semmit a külvilág zajából, sem fényeiből.

- Segítség!...

Ez a kiáltás Báthory Istvántól jött. A hideg víz keltette életre; de nem volt képes a víz színén tartani magát, és megfullad, ha egy erőteljes kar meg nem ragadja abban a pillanatban, amikor már-már alámerült.

- Itt vagyok... István!... Ne félj!

Sándor gróf egyik kezével társát tartotta, a másikkal pedig úszott.

A helyzet rendkívül válságos volt. Báthory István alig tudta mozgatni tagjait, mert az elektromos ütés félig megbénította. Bár kezén az égési fájdalmakat erősen csökkentette a hideg víz, tehetetlen kezét nem tudta használni. Sándor gróf egy pillanatra sem engedhette el, mert akkor társát elnyelte volna a víz, pedig épp elég gondot okozott neki, hogy önmagát fenntartsa.

Azt nem is sejtette, milyen irányban folyik ez az örvénylő víz, hogy a vidék melyik részén bukkan ki, milyen folyóba vagy melyik tengerbe ömlik. Még ha tudta volna is Sándor Mátyás, hogy ennek a folyónak Foiba a neve, a helyzete akkor is éppolyan reménytelen, mert senki sem tudta, hová ömlik ez a rohanó víz. Azok a lezárt palackok, amelyeket az alagút bejáratánál hajítottak a vízbe, az isztriai félsziget egyetlen mellékfolyójában sem bukkantak fel, vagy azért, mert összetörtek a sötét üregben megtett útszakaszon, vagy a víztömeg elsodorta őket a földkéreg valamelyik mélységébe.

Eközben a menekülőket roppant sebességgel vitte az ár, de így könnyebben tudták, fenntartani magukat a víz színén. Báthory István már nem volt magánál. Teste tehetetlenül csüngött Sándor gróf karjában. Sándor Mátyás mindkettőjük helyett küzdött, de úgy érezte, hogy már ő sem bírja sokáig. Nemcsak abban a veszélyben forogtak, hogy beleütköznek valami kiálló sziklába, az üreg oldalába vagy a bolthajtásból kinyúló cseppkövekbe, attól is tarthattak, hogy elkapja őket valami örvény vagy vízforgatag, melyek ott keletkeznek, ahol a fal egy kiugró része megtöri és megváltoztatja a folyó sodrának irányát. Sándor Mátyás vagy hússzor is érezte, hogy az örvénylő víz társával együtt ellenállhatatlan erővel lerántja a Maelström-hatás alapján. Körben forgatta őket, aztán kivetette az örvény szélére, mint a követ a parittyá, és csak akkor szabadultak ki belőle, amikor már megtört a vízforgatag ereje.

Fél óra telt el így, minden percben, minden másodpercben halálos veszedelem fenyegette őket. Sándor Mátyást emberfeletti erő szállta meg, és még most sem fulladt ki. Végül is örült, hogy társa szinte már öntudatlan volt. Ha feltámad benne az életösztön, nyilván kapálódzik, s megmentőjének még azért is küszködnie kellett volna, hogy társát mozdulatlanságra kényszerítse. És akkor Sándor gróf vagy kénytelen magára hagyni, vagy mindketten alámerülnek.

Ez a helyzet azonban mégsem tarthatott soká. Sándor Mátyás ereje észrevehetően fogytán volt. Előfordult, hogy mikor kiemelte Báthory István fejét a vízből, az övé merült alá. Hirtelen elállt a lélegzete. Lihegett, fuldoklott, küzdenie kellett a megfulladás ellen. Többször is elengedte társát, akinek feje nyomban a víz alá bukott; de mindig meg tudta ragadni újra abban a kavargó árban, amely a csatorna néhány összeszűkült pontján felduzzadt, és rémisztő zajjal zúdult tovább.

Sándor gróf most már úgy érezte, elveszett. Báthory István teste végleg kicsúszott kezéből. Utolsó erőfeszítésével még igyekezett elkapni... de már nem találta meg, és maga is alámerült a zuhatagban.

Hirtelen heves fájdalom hasított vállába. Kezét ösztönösen kinyújtotta. Aztán ujjai összecukódtak, s a vízben sodródó gyökércsomót ragadtak meg.

Egy fatörzs gyökere volt, amelyet elragadott az ár. Sándor Mátyás erősen belekapaszkodott ebbe a hordalékfába, és így visszajutott a Foiba felszínére. Aztán egyik kezével a gyökerekbe kapaszkodott, a másikkal pedig társát kereste.

A következő pillanatban már meg is ragadta Báthory Istvánt a karjánál fogva, és nagy erőfeszítések után felhúzta a fatörzsre, amelyre ő már felkapaszkodott. Így pillanatnyilag mindketten elkerülték a vízbefúlás veszélyét, de a fatörzs sorsára, a rohanó Buco szeszélyére voltak bízva.

Sándor gróf egy pillanatra elvesztette eszméletét. Amikor visszanyerte, első gondja volt meggyőződni arról, Báthory István nem csúszott-e le a fatörzsről. Egyébként óvatosságból mögötte helyezkedett el, hogy tartani tudja. Azután előre figyelt, nem hatol-e valami fény az üregbe, és hogyan ömlik ki a víz a szabadba. De semmi nem mutatta, hogy a véget nem érő csatorna kijáratához közelednének.

A menekülők helyzete azonban némiképp javult. Ez a fatörzs vagy tíz láb hosszú volt, gyökerei ráfeküdtek a vízre, és így megakadályozták, hogy hirtelen felforduljon. Hacsak heves ütés nem érte, biztos egyensúllyal haladt, annak ellenére, hogy a víz szintje egyre változott. Sebessége óránként legalább három mérföld lehetett, hiszen éppolyan gyorsan sodródott, mint az ár, amely vitte.

Sándor Mátyás visszanyerte hidegvérét. Igyekezett feléleszteni társát, akinek feje az ő térdén nyugodott. Meggyőződött arról, hogy szíve még dobog, de már alig lélegzik. Szája fölé hajolt, hogy egy kis levegőt leheljen a tüdejébe. A fulladás első rohama talán még nem okozott helyrehozhatatlan károkat szervezetében.

Csakugyan, Báthory István hamarosan megmozdult. Erősebben lélegzett, és ennek hatására ajka félig kinyílt. Végül néhány szót suttogott:

- Feleségem!... Fiam!... Mátyás!

Egész élete benne volt e szavakban.

- István, hallasz engem?... Hallasz? - kérdezte Sándor gróf, és kénytelen volt kiabálni abban a harsogásban, amellyel a zuhatag megtöltötte a Buco bolthajtásait.

- Igen... igen... Hallom, mit mondasz!... Beszélj!... Beszélj!... Szorítsd meg a kezemet!

- István, már nem fenyeget közvetlen veszély - felelte Sándor gróf -, egy fatörzs visz minket... Hová?... Azt én sem tudom, de legalább nem merülünk a víz alá.

- És a vártorony, Mátyás?...

- Attól már messze járunk! Nyilván azt hiszik, hogy a szakadék vizében leltük halálunkat, és bizonyára nem is gondolhatnak arra, hogy üldözniük kellene bennünket! Mindegy, hova visz ez az áradat, tengerbe vagy folyóba, de mi is elérünk oda, ráadásul: élve! Most kell a bátorság, István! Vigyázok rád. Pihenj még, és gyűjtsd az erődöt, mert csakhamar szükséged lesz rá. Néhány óra, és megmenekültünk! Szabadok leszünk!

- És László?... - mormogta Báthory István.

Sándor Mátyás nem felelt. Mit is felelhetett volna? Szathmár László még leadta a vészjelet a cella ablakából, de meggátolták a szökését. Most, amikor már szemmel tartják, társai mit sem tehetnek érte.

Eközben Báthory István feje hátrahanyatlott. Nem volt még annyi ereje, hogy legyőzze kábultságát. De Sándor Mátyás vigyázott rá, mindenre készen volt, még arra is, hogy elhagyja a farönköt, ha valami akadályba ütközne, amit nem kerülhetnek el a mély sötétségben.

Hajnali két óra felé járhatott, amikor a víz sodrának és így a fatörzsnek a sebessége is meglehetősen csökkent. Kétségtelenül szélesedett a csatorna, és a víz, amely szabad folyást talált a falak közt, lelassult. Talán arra is lehetett következtetni, hogy a föld alatti üreg vége már nincs messze.

De ugyanakkor, amikor a falak között a távolság nőtt, a bolthajtás egyre alacsonyabbá vált. Ha Sándor gróf felemelte a kezét, elérte a szabálytalan palaréteget, amely a feje felett csüngött. Olykor valami sűrűlő hangot hallott: a fatörzs valamelyik felfelé meredő gyökere volt, amelynek vége súrolta a boltozatot. Ez aztán olyan heves lökésekkel idézett elő, hogy a fatörzs megingott, és irányt változtatott. Az ár oldalt kapta, megpörgette, és a menekülők attól tarthattak, hogy lesodródna róla.

Ez többször is megismétlődött, de elkerülték a veszélyt; maradt azért egy másik veszély, amelynek Sándor gróf hidegen számítgatta minden következményét: ez abból eredt, hogy a Bucó boltozata folytonosan alacsonyabb lett. Már csak úgy kerülhette el a beleütközést, ha hirtelen hátradőlt, mielőtt a keze valami kiálló sziklát ért. Ereszkedjék talán vissza az örvénylő vízbe? Ő még megkísérelhetné, de hogyan menthetné meg társát a nagy veszedelemben? És kijuthatnak-e élve, ha a földi csatorna boltozata hosszú szakaszon ilyen alacsony? Nem, ez a biztos halál lenne, pedig hányszor megmenekültek a haláltól!

Bármilyen erős akaratú is volt Sándor Mátyás, érezte, hogy elszorul a szíve az aggodalomtól. Tudta, hogy közeledik a végső pillanat. A fatörzs gyökerei erősebben súrolták a bolthajtás szikláit, és néha még felső része is oly mélyen süllyedt a vízbe, hogy az teljesen elborította.

„Pedig - gondolta Sándor gróf - most már nem lehet messze a barlang vége.”

És ekkor azt vizsgálta, nem szűrődik-e be valami gyér fény előtte a homályba. Talán már hajnal felé járhat az idő, és lehet, hogy oszolni kezd a sötétség. Vagy talán még mindig a villámok világítják meg a Bucón túl a tájat? Ez esetben némi világosság behatolt volna a csatornába is, amely már azzal fenyegetett, hogy elzárja a víz folyását.

De semmi! Még mindig csak a teljes sötétség és a víz harsogása; még a tajtékja is fekete volt!

Egyszerre csak rendkívül heves ütés rázta meg őket. A fatörzs eleje beleütközött a boltozatból kiálló hatalmas szikladarabba. A rázkódástól a fa felfordult. De Sándor gróf nem eresztette el. Egyik kezével kétségbeesetten kapaszkodott a gyökerekbe, a másikkal társát tartotta, mert éppen el akarta sodorni a víz. Aztán vele együtt belemerült a vízárba, amely már a boltozatot verdeste.

Csaknem egy percig tartott így. Sándor Mátyás úgy érezte, elveszett. Ösztönösen visszatartotta lélegzetét, hogy takarékoskodjék a tüdejében maradt kevés levegővel.

Hirtelen a vízen át - bár szemhéja csukva volt - meglehetősen éles fényt vélt felvillanni. Villám csapott le, és nyomban követte a mennydörgés is!

Aztán végre világosság!

Csakugyan, a Foiba kifutott ebből a sötét csatornából, és a szabad ég alatt folyt tovább. De vajon a partvidék melyik pontja felé vette útját? Melyik tengerbe ömlik bele? Még mindig ez volt a megoldhatatlan kérdés - élet-halál kérdése.

A fatörzs felbukott a víz színére. Sándor Mátyás még mindig fogta Báthory Istvánt, és most nagy erőfeszítéssel sikerült felhúznia a roncra, ő pedig elhelyezkedett mögötte.

Aztán előrenézett, körütekintett, még feje fölé is vetett egy pillantást.

Valami sötét tömeg kezdett a homályba veszni a hátuk mögött. A Buco hatalmas sziklája volt, ebben vezetett az az alagút, amely utat engedett a Foiba vizének. Már pirkadt, itt-ott halvány fények tűntek fel az égbolt tetején, bizonytalanul, mint a szép téli éjszakákon alig észrevehető ködfoltok. Időnként néhány fehérítő villám világította meg a látóhatár szélét, közben állandóan zengett tompán az ég. A vihar felemésztette a levegőben összegyűlt minden villamosságot, aztán eltávolodott, vagy lassanként elcsitult.

Sándor Mátyás nem kis aggodalommal nézegetett jobbra-balra. Ekkor már látta, hogy a folyó két magas sziklafal között folyik, még mindig roppant sebességgel.

Gyors áradat vitte tehát még mindig a menekülőket forgatagok és örvények között, de már a végtelenség tárult ki fejük felett, nem pedig az az alacsony boltozat, amelynek kiszögellései minden pillanatban azzal fenyegettek, hogy összezúzzák koponyájukat. Különben semmi partsáv, még csak egyetlen lejtő sem, ahol partra szállhattak volna. Két magas, meredek fal fogta közre a keskeny Foibát. Vagyis olyan volt, mint egy összeszűkült csatorna, függőleges falakkal, amelyeket simára gyalult a víz, éppen csak a kőboltozat hiányzott fölüle.

Hanem ez az utolsó alámerülés magához térítette Báthory Istvánt. Kezével Sándor Mátyás kezét kereste. Az meg lehajolt, és ezt mondta:

- Megmenekültünk!

De vajon szabad volt-e kiejteni e szót? Megmenekültek, amikor még azt sem tudta, hová ömlik ez a folyó, sem azt, hogy milyen vidéket szel át, sem azt, hogy mikor hagyhatják el ezt a farönköt. De olyan akarata volt, hogy kiegyenesedett a törzsön, és háromszor is megismételte harsogó hangon ezt a szót:

- Megmenekültünk! Megmenekültünk! Megmenekültünk!

Egyébként ki hallhatta volna meg? Senki sem járt ezeken a sziklás falakon, amelyekről még a termőtalaj is hiányzik, csak kavics és rétegezett pala borítja, amelyen még annyi föld sincs, hogy a bozót kinőjön. A magas partok mögött bújó táj egyetlen embert sem vonzott. Sivár vidéken folyt át a Foiba, éppúgy beszorítva két gránitfal közé, mint valami levezetőcsatorna. Egyetlen patak nem táplálta útjában. Egyetlen madár nem súrolta felszínét, még hal sem merészkedett túl gyors vizébe. Itt-ott nagy sziklák álltak ki belőle, teljesen száraz taréjuk mutatta, hogy ezt az áradást csak az iménti felhőszakadás okozta. Rendes körülmények között a Foiba medrében csupán valami hegyi patak folyhatott.

Különben nem kellett attól tartani, hogy a fatörzs a szikláknak verődik. Magamagától elkanyarodott tőlük, hiszen a víz sodrát követte, az pedig kikerülte a köveket. De ki sem tudták volna kormányozni az árból, vagy feltartóztatni rohanását, hogy a part valamely pontját megközelítsék, ha a kikötés lehetőségessé válik.

Még egy óra telt el ilyen körülmények között anélkül, hogy közvetlen veszélytől kellett volna tartaniuk. Az utolsó villámok is elenyésztek a levegőben. A távolodó vihart már csak tompa dörgések jelezték, amelyeket a láthatáron tornyosuló magas felhőrétegek visszavertek. Már a hajnal is közeledett, és megvilágította az éjszakai szélviharban megtisztult égboltot. Reggel négy óra körül járhatott.

Báthory István félig felemelkedett, és így pihent Sándor gróf karjában, aki őhelyette is vigyázott.

E pillanatban délnyugat felől távoli dörrenés hallatszott.

„Mi ez? - töprengett Sándor Mátyás. - Ágyúlövés, amely egy kikötő megnyitását jelzi? Akkor nem távolodtunk el a partvidéktől. Vajon melyik kikötő lehet? Trieszt? Nem, hiszen erre van kelet, innét jön fel nemsokára a nap! Vagy Pola lenne, Isztria déli csücske? De hát akkor...”

Egy másik lövés is hallatszott, és csaknem utána a harmadik.

„Három ágyúlövés? - gondolta Sándor gróf. - Vajon nem azt jelzi, hogy a hajóknak tilos a tengerre indulniuk? Valami kapcsolatban van a szökésünkkel?”

Ez valószínű lehetett. A hatóságok bizonyára semmit nem mulasztanak el, hogy meggátolják a szökevényeket a menekülésben, ha valami part mentén haladó árbocosra szállnának.

- Isten segéljen most minket! - mormogta Sándor gróf. - Egyedül ő segíthet!

Eközben a Foibát övező magas szirtfalak egyre alacsonyabbak lettek, és a meder kiszélesedett. Mégsem ismerték fel még a körülöttük elterülő tájat. Éles kanyarok zárták el a látóhatárt, és néhány száz lábnyi területre korlátozták a pillantást. Semmiképpen sem lehetett tájékozódni.

A folyó völgye továbbra is kietlen és kihalt volt, de erősen kiszélesült, a vize már nem folyt olyan gyorsan. Néhány fatörzs, amelyet feljebb kitépett az áradat, most lassabban úszott lefelé. Ez a júniusi reggel elég hűvös volt. A menekülők dideregtek vizes ruháikban. Épp ideje volt már, hogy valami menedéket találjanak, ahol a napon megszáradhatnak.

Öt óra felé az utolsó dombok is eltűntek, helyükben hosszú, alacsony partok következtek, amelyek sík és kopár tájat mutattak. A Foiba fél mérföld széles medre ekkor meglehetősen nagy állóvízbe torkollott, amely megérdemelte volna a lagúna, sőt a tó elnevezést is. Nyugati szélében néhány bárka, egyesek még horgonyoztak, mások már a szél első fuvallatára induló-félben álltak; mindez azt mutatta, hogy ez a lagúna olyan medence, amely mélyen a partvidékbe nyúlik be. A tenger tehát már nem volt messze, és a legokosabbnak az látszott, ha igyekeznek odajutni. De nem lett volna ajánlatos ezektől a halászoktól kérni menedéket. Ha ezek már tudnak a szökésről, ők pedig rájuk bízzák magukat, az a veszély forog fenn, hogy a halászok kiadják őket az osztrák csendőröknek, akik most nyilván kutatnak utánuk a környéken.

Sándor Mátyás nem tudta, mit tegyen, amikor a fatörzs beleütközött a víz színén, a lagúna bal partján egy tuskóba, és egyszeriben megállt. Gyökerei oly erősen akadtak bele valami bozótba, amely a part mentén húzódott, mint egy csónak a parthoz erősített kötélbe.

Sándor gróf óvatosan lépett ki a homokos partra. Először is arról akart meggyőződni, hogy látja-e őket valaki.

De milyen messze csak ellátott a lagúna mentén, egyetlen embert sem pillantott meg, sem halászt, sem mást.

Pedig feküdt egy ember a homokon vagy kétszáz lépésre, aki onnét észrevehette a menekülőket.

Sándor gróf biztonságban érezte magát, ezért visszatért a fatörzshöz, karjába emelte társát, aztán letette a homokra; azt nem is sejtette, hol lehetnek, és milyen irányban kellene elindulniuk.

Valójában ez az állóvíz, amely a Foiba torkolatát képezte, nem volt sem lagúna, sem tó, hanem árterület. Ezen a vidéken a Leme-csatornának nevezték, és egy szűk árok kötötte össze az Adriával Orsera és Rovigno között, az isztriai félsziget nyugati partján. De senki sem tudta, hogy ez a Foiba vize, amely a nagy esőzések idején átrohan a Buco üregein és úgy ömlik ebbe a csatornába.

Néhány lépésre egy vadászkunyhó állt a parton. Miután Sándor gróf és Báthory István valamelyest visszanyerte erejét, oda menekült. Ott ledobták ruháikat, amelyek a tűző napsütésben nyilván hamar megszáradnak, és vártak. A halászbárkák éppen elhagyták a Leme-csatornát, és ameddig csak a szem ellátott, a homokpart elhagyatottnak látszott.

Az az ember, aki tanúja volt e jelenetnek, felkelt, és a kunyhóhoz közeledett, mintha jól megakarná jegyezni a helyét; aztán déli irányban eltűnt egy magasabb partrész mögött.

Három órával később Sándor Mátyás és társa már újra felöltözhettek, habár ruhájuk még vizes volt, de indulniuk kellett.

- Nem maradhatunk tovább ebben a kunyhóban - mondta Báthory István.

- Elég erős vagy, hogy útra kelj? - kérdezte tőle Sándor Mátyás.

- Különösen az éhségtől vagyok fáradt.

- Kíséreljük hát meg elérni a tengerpartot. Talán keríthetünk ott valami élelmet, sőt talán hajóra is szállhatunk. Gyere, István!

Kiléptek a kunyhóból, az éhség nyilván jobban elgyengítette őket, mint a fáradtság.

Sándor gróf szándéka az volt, hogy a Leme-csatorna déli partját követik, és így érik el a tengert. Ha sivár is volt a vidék, számos patak barázdálta, az árterület felé folyva. Ez a patakokkal átszótt terület, amely a homokparton ér véget, széles „posványt” képez, iszapja nem valami szilárd alap a járásra. Meg kellett hát kerülni, dél felé térve - ezt az irányt nem is volt nehéz felismerni a nap felfelé ívelő pályájáról. A szökevények így haladtak két órán át, egy teremtet lélekkel sem találkoztak, de emésztő éhségüket sem csillapíthatták.

Itt a vidék már kicsit termékenyebb volt. Egy keletről nyugatra futó út bukkant fel, a szélén kilométerkövel, de semmit nem árult el a tájékról, amelyen Sándor gróf és Báthory István most vaktában indult útnak. Eközben egy sor szederfa, odébb egy cirokföld lehetővé tette, hogy legalább a gyomrukat megcsalják, ha már jól nem lakhattak. A nyersen megrágott cirok, az üdítő szeder talán elégséges ahhoz, hogy ne rogyjanak össze a kimerültségtől, mielőtt elérnék a tengerpartot.

De ha a vidék lakhatóbbá is vált, ha néhány megművelt mező emberi kéz munkájáról is tanúskodott, arra is el kellett készülniük, hogy itt lakó emberekkel találkoznak.

Ez délfelé meg is történt.

Öt-hat gyalogos tűnt fel az úton. Sándor Mátyás óvatosságból nem akarta, hogy meglássák. Nagy szerencsére észrevett egy kerítéssel elzárt térséget, ahol ötven lépésnyire balra egy romba dőlt major húzódott meg. Mielőtt még megpillanthatták volna őket, társával bemene-
kült egy félhomályos borpincefélébe. Még ha valaki arra járó meg is áll ennél a majornál, van esélyük rá, hogy észrevétlenek maradjanak még akkor is, ha egész éjszakára ott kell maradniuk.

Ezek a gyalogosok parasztok voltak, és a tengerparti sópároló üzemek munkásai. Egyesek libákat tereltek, nyilván valami város vagy falu piacára, amely nem eshetett messze a Leme-
csatornától. Férfiak és asszonyok isztriai öltözetben, ékszerekkel, nyakláncokkal, fülbevalók-
kal, mellkeresztekkel, brossokkal és függőkkel, amelyek mindkét nembeli lakosok köznapi ruháit is díszítik. Az egyszerűbben öltözött sómunkások hátukon batyuval, kezükben bottal a szomszédos sótelepekre mentek, vagy talán a nyugatra fekvő stagnói vagy piranói nagy sópárlókba.

Némelyek az elhagyott majorsághoz érkezve megpihentek egy pillantásra, még a kapu küszöbére is leültek. Hangosan és hevesen beszélgettek, de csak foglalkozásukhoz tartozó dolgokról.

A két szökevény egy zugba húzódva hallgatott. Talán ezek az emberek már tudtak a szökésről, és arról beszélgettek? Talán ejtenek majd néhány szót, és ebből Sándor gróf megtudja, hogy Isztria melyik vidékén jár most társával?

De erről egy szó sem esett, így még mindig csak feltevésekkel voltak kénytelenek beérni.

- Ezek az emberek nem is említik szökésünket - jegyezte meg Sándor Mátyás -, ebből pedig arra következtethetünk, hogy még nem hallottak róla.

- Ez meg azt bizonyítaná - felelte Báthory István -, hogy már elég messze járunk a várerődötől. A vízár, amely több mint hat órán át sodort minket a föld alatt, olyan sebes, hogy ez nem is nagyon lep meg.

- Igen, nyilván így van - mondta Sándor gróf.

De két órával később néhány sómunkás, aki ott haladt el a kerítés előtt, anélkül, hogy megállt volna, valami rendőrosztagról beszélt, amellyel a város kapujában találkozott.

Ugyan milyen város?... Nem nevezték meg.

Ez nem nagyon nyugtatta meg a két szökevényt. Ha csendőrök járnak a vidéket, akkor igen valószínű, hogy az ő felkutatásukra küldték őket.

- Pedig - mondta Báthory István - olyan körülmények között szöktünk meg, hogy azt hihetnék, meghaltunk, és nincs értelme az üldözésnek...

- Csak akkor hiszik el, hogy meghaltunk, ha megtalálják a holttestünket! - felelte Sándor Mátyás.

Bárhogy volt is, semmi kétség, hogy a csendőrség készültségben áll, és kutatja a menekülőket. Ezért elhatározták, hogy rejtekhelyükön maradnak a majorságban egészen éjszakáig. Az éhség kínozza őket, de a menedéket nem merték elhagyni, és jól is tették.

Délután öt óra tájban csakugyan egy kis lovascsapat ügetése hangzott az úton.

Sándor gróf előre kúszott a kerítés ajtajáig, de hirtelen visszafutott társához, s a borospince leghomályosabb zugába húzta. Ott aztán mindketten egy halom venyige alá ásták magukat, és meg sem moccantak.

Fél tucat csendőr egy altiszt vezényletével ment felfelé az úton kelet felé. Vajon megállnak a majornál? Ezen töprengett Sándor gróf nem kis aggodalommal. Ha a csendőrök átkutatják ezt a romos házat, bizony meg is találják az ott rejtőzőket.

A majornál megpihentek egy szemernyit. Az altiszt megállította embereit. Két csendőr és jómagya leszálltak a lóról, míg a többi nyeregben maradt.

Ezek parancsot kaptak, hogy kutassák át a vidéket a Leme-csatorna környékén, aztán térjenek vissza a majorhoz, ahol este hét óráig várnak rájuk.

A négy csendőr nyomban eltávozott az úton. Az altiszt és a két másik kikötötték lovukat a majorságot körülvevő, félig romba dőlt kerítés egyik oszlopához. Aztán leültek a kerítésen kívül, és beszélgetni kezdtek. A borpince mélyén a szökevények minden szót tisztán kivehettek.

- Igen, este visszatérünk a városba, ahol megkapjuk a parancsot az éjjeli ügyelettel kapcsolatban - felelte az altiszt az egyik csendőr kérdésére. - Talán táviratilag is kapunk új utasításokat Triesztből.

Tehát a kérdéses város nem Trieszt: a beszélgetésből ezt jegyezte meg Sándor gróf.

- Nem kell-e attól tartani - jegyezte meg a másik csendőr -, hogy amíg mi itt keressük őket, a szökevények a Quarnerói-öböl oldalán tanyáznak?

- Az bizony meglehet - válaszolta az első csendőr -, ott nagyobb biztonságban érezhetik magukat, mint itt.

- Ott is éppen olyan könnyen felfedezik őket - válaszolta az altiszt -, mert az egész partvidéket figyelik a tartomány egyik végétől a másikig.

Ez volt a második megjegyeznivaló: Sándor gróf és társa Isztria nyugati partvidékén tartózkodott most, vagyis az Adriai-tenger partja közelében, nem pedig a szemben levő öbölnél, amely egész Fiuméig nyúlik be mélyen a szárazföldbe.

- Úgy hiszem, a piranói és a Capo d'Istria-i sótelepeket is átkutatjuk - folytatta az altiszt. - Ott könnyebben elrejtőzhetnek, és szerezhetnek egy bárkát, amelyen átszelik az Adriát Rimini vagy Velence felé.

- Ugyan! Jobban tették volna, ha nyugodtan várakoznak cellájukban! - jegyezte meg filozófusi nyugalommal az egyik csendőr.

- Az ám - tette hozzá a másik -, hiszen előbb-utóbb elkapjuk őket, vagy a hullájukat halásszák ki a Bucóból! Csak már vége lenne az egésznek, és ne kellene járnunk a vidéket, mert ezt igen rühellem ebben a hőségben!

- És ki mondja, hogy nincs vége? - vágta rá az altiszt. - Talán a Foiba elintézte a kivégzésüket. Az áradás idején nem is választhattak volna ennél rosszabb utat a pisinói vártoronyból a menekülésre!

Foibának hívták tehát azt a folyót, amely elsodorta Sándor gróft és társát. És a pisinói várerődbe vitték őket a letartóztatás után, ott börtönözték be, ott állították bíróság elé, és ott ítélték el őket. Ott kellett volna a kivégzésnek is történnie. Ebből a vártoronyból szöktek most meg. Sándor gróf jól ismerte Pisino városát. Ebben a fontos kérdésben tehát már biztosat tudott, és ezután nem a vakvéletlenre bízva kóborolnak az isztriai félszigeten, ha a szökés még egyáltalán lehetséges!

A csendőrök beszélgetése itt abbamaradt; de ebből a néhány szóból a menekülők mindent megtudtak, amire szükségük volt - kivéve talán azt, hogy melyik város fekszik legközelebb a Leme-csatornához az adriai partvidéken.

Eközben az altiszt felállt. Le s feljárt a kerítés mentén, s azt figyelte, nem jönnek-e még visszafelé emberei. Két-három ízben is belépett a düledező házba, s inkább szokásból, mintsem gyanúból benézett a szobákba. A borpince ajtajáig is eljött, ahol bizonyára fel is fedezi a szökevényeket, ha bent nincs olyan mély sötétség. Még be is lépett a pincébe, a venyigerakást a kardhüvely végével meg is piszkálta, de nem érte el az ott rejtőzőket. E pillanatokban Sándor Mátyás és Báthory István olyan gyötrelmeken ment át, amelyeket leírni is nehéz. Egyébként el voltak szánva, hogy drágán adják életüket, ha észreveszik őket. Elhatározták, hogy rárohannak az altisztre, kihasználva meglepetését, megkaparintják fegyvereit, majd ártalmatlanná teszik két emberét, és megölik őket, vagy azok kezétől halnak meg.

Ekkor az altisztet kintről hívták, és elhagyta a borpincét anélkül, hogy valami gyanúsat is látott volna. A felkutatásukra küldött négy csendőr visszatért a majorhoz. Minden igyekezetük ellenére sem találtak a menekülők nyomára az út, a partvidék és a Leme-csatorna által határolt területen. De nem egyedül jöttek vissza, egy ember kísérté őket.

Egy spanyol volt, aki a szomszédos sótelepeken dolgozott. Már a város felé ment, amikor a csendőrök találkoztak vele. Mivel elmondta nekik, hogy a vidéket járta a város és a sótelepek között, úgy határoztak, az altiszt elé vezetik, hogy hallgassa ki. Az ember engedelmesen követte őket.

Amikor szemben állt az altiszttel, az megkérdezte tőle, vajon a sópárlók nem láttak-e a telepeken két idegent.

- Nem, tizedes úr - válaszolta az ember -, de ma reggel egy órával azután, hogy elhagytam a várost, láttam két embert, akik éppen partra szálltak a Leme-csatorna végében.

- Azt mondd, két embert? - kérdezte az altiszt.

- Igen, de mivel a környéken a szökés híre még nem terjedt el, nem is ügyeltem különösebben rájuk. Most már, hogy tudom, mi a helyzet, nem lennék meglepve, ha azt hallanám, hogy a menekülők voltak.

Sándor gróf és Báthory István a borpince mélyéről hallották ezt a számukra olyan jelentős beszélgetést. Tehát amikor kimásztak a Leme-csatorna homokpartjára, észrevették őket.

- Hogy hívnak? - kérdezte tőle az altiszt.

- Carpena; sómunkás vagyok a környéki telepeken.

- Felismernéd ezt a két embert, akiket ma reggel láttál a Leme-csatorna partján?

- Igen... talán...

- Akkor tégy jelentést a városban, és állj a rendőrség szolgálatára!

- Parancsára!

- Tudod-e, hogy ötezer forint jutalmat kap, aki megtalálja a szökevényeket?

- Ötezer forintot?!

- Aki pedig menedéket ad nekik, fegyenctelepre küldik!

- Ezt nem tudtam.

- Menj! - mondta az altiszt.

A spanyol közlésének először is az volt a haszna, hogy a csendőrök eltávoztak. A tizedes parancsot adott embereinek, hogy szálljanak nyeregbe, s noha az éjszaka már beköszöntött, útra kelt, hogy gondosabban átkutassa a Leme-csatorna partjait. Carpena pedig nyomban a város felé indult, s azt gondolta, hogy ha elfogják a szökevényeket, egy csöpp szerencsével jókora jutalom üti a markát Sándor gróf vagyonából.

Sándor Mátyás és Báthory István még egy ideig nem hagyta el búvóhelyét, a sötét pincét, amely menedéket adott nekik. Végiggondolták a helyzetüket: a csendőrség már a nyomukban van, valaki látta őket, és fel is ismerhetik őket, Isztria már nem nyújt számukra biztonságot. Így a legrövidebb időn belül el kell hagyniuk ezt a tartományt, át kell menniük vagy Olaszországba, vagy az Adria másik oldalára, vagy Dalmácián és a határőrvidéken át az osztrák határon túlra kell jutniuk.

Az első terv több sikert ígért, feltéve, hogy a szökevények tudnak valami bárkát szerezni, vagy rá tudnak venni egy part menti halászt, hogy átvigye őket az olasz partra. Végül is ezt a tervet választották.

Ezért fél kilenc tájban, mihelyt eléggé besötétedett, Sándor Mátyás és társa elhagyta a romos majort, és nyugati irányba, az Adria partja felé vette útját. Eleinte kénytelenek voltak az úton haladni, hogy bele ne süppedjenek a Leme ingoványába.

De ha ezt az ismeretlen utat követik, vajon nem abba a városba érkeznek, amelyet ez az út köt össze Isztria szívével? Nem a legnagyobb veszélybe rohannak így? Kétségtelenül így áll a helyzet, de mi mást tehetnének?

Fél tíz tájban vagy negyed mérföldre előttük egy város körvonalai rajzolódtak ki bizonytalanul a homályban; nem lett volna könnyű felismerni, melyik város ez.

Egész házsorok húzódtak lépcsőzetesen azon a hatalmas sziklatömbön, amely a tengerpart öblébe vajt kikötő felett emelkedett. Magas harangtorony nyúlt föléje, mint valami óriási palavessző, amelynek arányait torzítva mutatta a félhomály.

Sándor Mátyás úgy döntött, hogy be sem teszik a lábukat ebbe a városba, mert azonnal jelentenék a két idegen érkezését. Meg kellett hát kerülniük a falakat - amennyiben ez lehetséges -, hogy valahol elérjék a tengerpartot.

A két menekült azonban, anélkül, hogy észrevették volna, messziről követte ugyanaz az ember, aki előzőleg meglátta őket a Leme-csatorna partján - ez a Carpena, akinek a csendőr tizedes előtt tett vallomását hallották. A spanyolt csakugyan csábította a kitűzött díj, ezért hazafelé menet letért a mezőre, hogy jobban szemmel tarthassa az utat, és szerencséjére, Sándor Mátyáséknak pedig szerencsétlenségére, a menekülők nyomára bukkant.

Csaknem ugyanebben a pillanatban egy rendőrorosztag lépett ki a város egyik kapuján, és kevésen múlt, hogy elzárja előttük az utat. Épp annyi idejük maradt, hogy félreugorjanak; aztán nagy sietve a part felé vették útjukat a kikötő falai mentén.

Szerény halászkunyhó állt ott, kis ablakai világosak voltak, ajtaja félig nyitva állt. Ha Sándor Mátyás és Báthory István nem talál itt menedéket, ha itt nem fogadják be őket, elvesztek. Az, hogy itt keresnek menedéket, azt jelentette, hogy mindent egy lapra tesznek, de nem lehetett habozni.

Sándor gróf és társa a ház ajtaja felé futott, és a küszöbön megállt.

Bent egy ember hálókát foltozgatott valami hajólámpa fényénél.

- Barátom - kérdezte Sándor gróf -, megmondaná, mi a neve ennek a városnak?

- Rovigno.

- Kinek a házában vagyunk itt?

- Andrea Ferrato halász házában.

- Ad-e nekünk Andrea Ferrato halász menedéket ma éjszakára?

Andrea Ferrato szemügyre vette mindkettőjüket, az ajtó felé közeledett, és megpillantotta a kikötőfal sarkánál beforduló rendőroszttagot; kétségtelenül kitalálta, kik kértek tőle bebocsátást, és tudta, hogy elvesztek, ha této vázik a válasszal...

- Lépjenek be - mondom.

De a két szökevény nem sietett átlépni a halász házának küszöbét.

- Barátom - mondom Sándor gróf -, ötezer forint jutalom üti annak a markát, aki feladja a pisinói vártoronyból megszökött elítélteket!

- Tudom.

- Fegyenctelep jár annak - tette hozzá Sándor gróf -, aki menedéket ad nekik!

- Tudom.

- Kiadhat minket...

- Azt mondom, lépjenek be, lépjenek hát be! - felelte a halász. És Andrea Ferrato abban a pillanatban zárta be az ajtót, amikor a rendőroszttag a háza előtt elhaladt.

VIII. FERRATO HALÁSZ HÁZA

Andrea Ferrato Santa Manza-i születésű korzikai volt; ez a helység a sartenai kerület egyik kis kikötője, amely a sziget déli csúcsának egy öblében feküdt. Ez a kikötő, a bastiai és Porto Vecchio-i mellett, egyedül nyílik itt a keleti parton, amely néhány ezer éve oly szeszélyesen kanyargott, de most már egyformára mosták a sebes patakok, apránként elpusztították fokait, betömtek öbleit, kicsi hajlatait, beszögelléseit.

Andrea Ferrato itt folytatta mesterségét, a halászatot Santa Manzában, a tengernek abban a részében, amely Korzika és az olasz föld között fekszik, de néha egészen a Bonifacio és Szardínia között levő szoros szikláig is elmerészkedett.

Hús évvel ezelőtt feleségül vett egy sartenai lányt. Két évvel később született egy kislányuk, Maria. A halászat meglehetősen kemény mesterség, különösen ha az ember halak mellett korallra halászik, amelyet a tenger alatti zátonyokon kell keresni, a szoros legveszélyesebb szakaszainak mélyén. De Andrea Ferrato bátor volt, erős, fáradhatatlan, és éppolyan ügyesen kezelte a hálót, mint a korallszedők fenékkotró szerszámát. Mestersége virágzott. Tevékeny és értelmes felesége a leggondosabban vezette a Santa Manza-i házikót. Mindketten tudtak olvasni, írni, számolni, így viszonylag tanultak voltak ahhoz a százötvenezer analfabétához képest, akit a statisztika történetünk idején is számon tart a sziget kétszázhatvanezer lakója között.

Ezenkívül - talán éppen tanultsága révén - Andrea Ferrato gondolkodásában és szívében inkább a franciákhoz húzott, noha olasz származású volt, mint a legtöbb korzikai. És ebben az időben meglehetősen rossz szemmel nézték őt emiatt a járásban. Ez a járás, a sziget déli csücskén, messze Bastiától, messze Ajacciótól, messze a legtöbb közigazgatási központtól, ellenszegült mindannak, ami nem olasz vagy szardíniai volt.

Így többé-kevésbé lappangó ellenszenv nyilvánult meg a Ferrato családdal szemben. Márpedig Korzikában az ellenséges indulat nem jár messze a gyűlölettől, s a gyűlölet még kevésbé a tettegességtől. Bizonyos körülmények csakhamar még jobban elmérgesítették a helyzetet. Egy napon Andrea Ferrato türelme elfogyott, és indulatában „kezéhez vér tapadt”. Megölt egy garázda, környékbeli fickót, aki megfenyegette őt; így menekülnie kellett.

De Andrea Ferrato nem olyan ember volt, aki a hegyek közé menekül, hogy onnan harcoljon a rendőrség és a halott társai vagy barátai ellen, és hajlandó vállalni azt a véget nem érő vérbosszúsorozatot, amely végül is az övéit sújtja. Elhatározta, hogy kivándorol, sikerült is titokban elhagynia Korzikát, és a szardíniai partvidékre menekülnie. Amikor felesége túladdott kevéske vagyonukon, pénzzé tette a Santa Manza-i házat, a bútorokat, a bárkát és a hálókat, lányával utána ment. Örökre lemondott arról, hogy visszatérjen szülőhazájába.

A gyilkosság jogos önvédelemből történt, mégis nyomta Andrea Ferrato lelkiismeretét. Őseitől örökölt, kissé babonás hitével egyre azon fáradozott, hogy megváltsa bűnét. Úgy hitte, hogy egy ember haláláért csak akkor nyer bocsánatot, ha saját élete kockáztatásával megmenti egy másik ember életét. Elhatározta, hogy meg is teszi, amint alkalom kínálkozik rá.

Korzikát elhagyva, Andrea Ferrato csak rövid ideig maradt Szicíliában, ahol könnyen felismerhették és leleplezhették volna. Nem is önmagáért aggódott, mert erős volt és bátor, hanem övéit féltette, hogy a családról családra szálló vérbosszú utoléri őket. Csak arra a pillanatra várt, hogy feltűnés nélkül távozhasson, és átköltözött Olaszországba. Anconában alkalmat nyílt arra, hogy átkeljen az Adrián, és az isztriai partvidéken telepedjen le, és ezt az alkalmat ki is használta.

Hát ilyen okból és ilyen körülmények között telepedett le ez a korzikai a kicsiny rovignoi kikötőben. Tizenhét esztendővel ezelőtt itt kezdte újra a halászmesterséget - ez tette lehetővé, hogy ismét jobb körülmények közé kerüljön. Kilenc évvel később fia született, akit Luiginak neveztek el, de a gyermek születése az anyja életébe került.

Amióta Andrea Ferrato özvegy lett, egyedül élt fiával és leányával. Maria ekkoriban tizen-nyolc éves volt, és a nyolcadik évében járó fiút anyjaként nevelte. És a rovignoi halász olyan boldog lett volna, amilyené csak a munka és a jól teljesített kötelesség érzése teheti az embert, ha nem él benne még mindig változatlan heveséggel a fájdalom bátor hitvesének elvesztése miatt. Mindenki szerette a környéken, mert szolgálatkész volt, és jó tanácsokat adott azoknak, akik hozzá fordultak. Mint tudjuk, joggal tartották kiválónak mesterségében. Az Isztria partját borító hosszú sziklasor környékén nem volt oka sajnálni a Santa Manza-i öböl és a bonifaciói szoros halászsákmányait. Igen jól megismerte ezt a tájat, ahol ugyanazt a nyelvet beszélték, mint amit Korzikában. A Polától Triesztig vezető partszakaszon hajókat kalauzolt, és ez a keresete szépen kiegészítette azt a jövedelmet, amelyet a halban gazdag víz nyújtott. Így házában a szegények mindig megkapták alamizsnájukat, és lánya, Maria segítette őt a jótékonykodásban.

De a Santa Manza-i halász soha nem felejtette el fogadalmát: életet életért! Elvette egy ember életét. Megmenti majd egy másikat.

Amikor a két szökevény megjelent házában küszöbén, kitalálta, kik ezek, tudta, milyen veszélynek teszi ki magát, ezért nem habozott a válasszal. „Lépjenek be!” - és magában hozzátette: „Isten óvjon valamennyiünket!”

Eközben a rendőrosztog elhaladt Andrea Ferrato ajtaja előtt, de nem állt meg. Sándor gróf és Báthory István a korzikai halász házában biztonságban érezhette magát, legalább az éjszaka néhány órájára.

Ez a ház a városon kívül épült, ötszáz lépésre a falaktól, a kikötőn túl egy sziklafokon, amely a homokpart fölé nyúlt. Előtte nem egészen kétszáz méterre hömpölygött a tenger, hullámai megtörtek a partvidék szirtjein, és semmi sem akadályozta a kilátást egészen a látóhatárig. Délnyugat felé egy kerek vonalú hegyfok emelkedett, amelynek görbe vonala zárja el a kis rovignoi révet az Adriától.

Andrea Ferrato földszintes háza négy szobából állt, kettő az épület elejére nyílt, kettő hátra; a ház mellett egy deszkafészer volt, ahol a halászeszközöket tartotta. Hajója az az egyárbocos, szögletes farú, harminc láb hosszú bárka volt - nagy árbocrúdján orrvitorlával -, amely nagyon alkalmas húzóhálóval végzett halászatra. Használaton kívül itt benn horgonyzott a sziklák védelmében, megközelíteni egy kis, könnyű csónakon lehetett, amelyet a száraz homokpartra húztak. A ház mögött félholdnyi bekerített kert terült el, kevés konyhakerti növény termett benne a szederfák, olajfák és szőlőtőkék között. Sövény választotta el egy öt-hat láb széles pataktól és egyben a környező síkságtól.

Ilyen volt ez az egyszerű, de vendégszerető hajlék, ahová a gondviselés a menekülőket vezette, ilyen volt a gazda, aki szabadságát kockáztatta azért, hogy menedéket nyújtson nekik.

Ahogy becsukódott mögöttük az ajtó, Sándor gróf és Báthory István körülnéztek a szobában, ahová a halász bevezette őket.

Ez a ház legnagyobb szobája volt, néhány igen tisztán tartott bútorral, ami a gondos háziasszony ízlésére és kitartó szorgalmára vallott.

- Mindenekelőtt esznek, ugye? - kérdezte Andrea Ferrato.

- Igen, mert meghalunk éhen - felelte Sándor gróf. - Tizenkét órája egy falatot sem ettünk.

- Hallod, Maria? - folytatta a halász.

Maria egy szempillantás alatt fehér abroszt tett az asztalra, rá kevés sózott disznóhúst, főtt halat, kenyeret, egy flaska környékben szüretelt bort, mazsolát, továbbá két poharat, két tányért. „Veglione”, vagyis háromkanócos olajlámpa világította meg a helyiséget.

Sándor gróf és Báthory István nyomban asztalhoz ült: már alig bírták tartani magukat.

- És maguk? - mondták a halásznak.

- Mi már vacsoráztunk - felelte Andrea Ferrato.

A két kiéhezett ember felfalta - ez a helyes szó - az ételt, amelyet oly egyszerűséggel és jó szívvvel tettek elébük.

De evés közben is szüntelenül figyelték a halászt, a lányát, a fiát, akik a szoba sarkában ültek, és szótlánul nézték őket.

Andrea Ferrato negyvenkét éves lehetett. Szigorú arckifejezése volt, egy kissé még szomorkás is, napégette arcán kifejező vonások ültek, szeme fekete, és tekintete értelmes. Az adriai halászok öltözetét viselte, erős, nagy hátat sejtett alatta az ember.

Maria - alakja és arca a halász feleségére emlékeztetett - magas és arányos termetű volt, inkább szép, mint csinos, tüzes fekete szemű, barna hajú, bőrét melegre színezte az élénk korzikai vér. A fiatalkora óta ráháruló feladatok komollyá tették, magatartásában, mozdulataiban meggondoltság és nyugalom rejlett; a lányban minden arra az erős akaratra vallott, amely semmilyen körülmények között sem hagyta el. Több ízben igyekeztek elnyerni kezét idevalósi fiatal halászok, de erről sohasem akart hallani. Egész élete apjái és azé a gyermeké volt, akit úgy szeretett, mintha nem is testvére, hanem anyja lenne.

Luigi határozott, bátor, dolgos fiúcska volt, aki már hozzászokott a tengeri élethez. Hajadonfőtt, szélben, esőben kísérte Andrea Ferratót, ha halászáton járt vagy hajókat kalauzolt. Látszott rajta, hogy erőteljes, egészséges, jól megtermett ember válik belőle, nemcsak merész, hanem vakmerő lesz, kiállja az idő minden viszontagságát, és mit sem törődik a veszéllyel. Szerette apját. Imádta nővérét.

Sándor gróf gondosan figyelte ezt a három embert, akit összefűzött a megható szeretet. Semmi kétsége nem volt, hogy derék emberek közé került, akikre rábízhatja magát.

Az étkezés végeztével Andrea Ferrato felállt, és Sándor Mátyáshoz lépett.

- Térjenek nyugovóra, uraim! - mondta egyszerűen. - Senki sem tudja, hogy itt vannak. Holnap majd törjük a fejünket, hogy mit tegyünk.

- Nem, Andrea Ferrato, nem! - felelte Sándor gróf. - Most már lecsillapítottuk éhségünket. Új erőre kaptunk. Engedje, hogy azonnal elmenjünk ebből a házból, mert jelenlétünk igen nagy veszélyt jelent magára és családjára.

- Igen, induljunk - fűzte hozzá Báthory István -, isten jutalmazza azért, amit értünk tett!

- Le kell feküdniük! - folytatta a halász. - A partot ma este figyelik. A partvidék minden kikötőjében hajózárlatot rendeltek el. Ma éjszaka minden próbálkozás hiábavaló.

- Hát legyen, ha úgy akarja! - válaszolta Sándor gróf.

- Így akarom.

- Csupán egy szót. Mióta tudnak a szökésünkről?

- Ma reggel óta - felelte Andrea Ferrato. - De négyüket tartották fogva a pisinói vártoronyban. Maguk viszont csak ketten vannak. A harmadikat, úgy mondják, szabadlára helyezik...

- Sárkány! - kiáltott fel Sándor Mátyás, de nyomban visszafojtotta felindulását, amely ellenállhatatlanul hatalmába kerítette a gyűlölt név hallatára.

- És a negyedik?... - kérdezte Báthory István, de be sem merte fejezni a mondatot.

- A negyedik még él - felelte Andrea Ferrato. - A kivégzést elhalasztották.

- Él! - kiáltott Báthory István.

- Igen! - felelte gúnyosan Sándor gróf. - Meg akarják várni, hogy minket is elfogjanak, és meg akarják szerezni nekünk azt az örömet, hogy együtt halhatunk meg!

- Maria - mondta Andrea Ferrato -, vezesd vendégeinket a hátsó szobába, amelyik a kertre néz, de ne gyűjts világosságot. Ma este nem szabad, hogy fényt lássanak az ablakunkban. Aztán te is lefekhetsz. Luigi és én majd öröködjünk.

- Igen, apám! - felelte a kisfiú.

- Jöjjenek, uraim - mondta a lány.

Egy perccel később Sándor gróf és társa baráti kézfogást váltott a halással. Aztán átmentek a szobájukba, ahol már várta őket két jó kukoricaháncssal tömött matrac, ezeken kipihenhetnék fáradalmaikat.

Andrea Ferrato közben Luigival elhagyta a házat. Meg akart győződni arról, hogy senki nem járkal a környéken, sem a homokparton, sem a kis patakon túl. A szökevények így békésen pihenhetek napkeltéig.

Az éjszaka minden bonyodalom nélkül telt el. A halász többször is kiment. Semmi gyanúsat nem látott.

Másnap, június tizenharmadikán, a vendégek még aludtak, amikor Andrea Ferrato már benézett a város központjába, és ellátogatott a rakpartra, hogy híreket halljon. Többfelé is beszélgetők és kíváncsiak csoportjába ütközött. Mindenki az előző este kiragasztott hirdetményről beszélt, amely hírül adta a szökést, a rejtegetésért járó büntetést és a nyomravezetőnek kitűzött díjat. Az emberek összevissza beszéltek, új híreszteléseket hoztak és adtak tovább, de ezekből nem sokat lehetett megtudni. Semmi nem mutatott arra, hogy Sándor grófot és társát látták volna a környéken, vagy gyanítanak, hogy ezen a vidéken bujkálnak. Mégis, tíz óra felé, amikor a csendőrség altiszt és emberei az éjszakai őrzés után visszatértek Rovignóba, elterjedt a hír, hogy valaki huszonnégy órával korábban két idegent látott a Leme-csatorna partján. Bejárták az egész környéket a tengerig, hogy nyomukra bukkanjának, de eredmény nélkül. Semmi nyomát nem találták annak, hogy itt jártak volna. Vajon elérték a partvidéket, szereztek valami bárkát, eljutottak Isztria egy másik pontjára, vagy az osztrák határon túlra menekültek? Mindez hihetőnek tűnt.

- Annál jobb! - mondták. - Legalább a kincstár megtakarít ötezer forintot.

- Ezt a pénzt jobb célra is fordíthatnák, mint aljas árulások jutalmazására.

- Úgy bizony! Bárcsak sikerülne a szökésük!

- Sikerülne?... Már meg is szöktek!... Most már biztonságban vannak az Adria túlsó partján!

E szavakból ítélve, amelyeket nagyjából a falragaszok előtt összegyűlt parasztok, munkások és polgárok váltottak, a közvélemény látható módon inkább az elítéltek felé fordult - legalábbis Isztria szláv vagy olasz eredetű lakosai körében. Az osztrák hivatalnokok aligha

számíthattak arra, hogy ezek jelentik fel a szökevényeket. Meg is tettek mindent, hogy elfogják őket. Minden rendőr- és csendőrosztagnak már este óta készenlétben állt, és szakadatlan táviratváltás folyt Rovigno, Pisino és Trieszt között.

Andrea Ferrato tizenegy óra felé tért haza, s ezeket az inkább jó, mint rossz híreket hozta.

Sándor grófot és Báthory Istvánt Maria szolgálta ki szobájukban, ahol az éjszakát töltötték, és éppen most fejezték be a reggelit. Ez a néhány órai alvás, a jó kis pihenő, a gondoskodás teljesen eloszlatta fáradtságukat.

- Nos barátom? - kérdezte Sándor gróf, mihelyt bezárult az ajtó Andrea Ferrato mögött.

- Uraim - felelte a halász - nem hiszem, hogy pillanatnyilag tartaniuk kellene valamitől.

- De mit beszélnek a városban? - kérdezte Báthory István.

- Két idegenről folyik a szó, akiket állítólag tegnap reggel láttak, épp amikor kikészálódtak a Leme-csatorna homokpartjára... és ha ezek önök... uraim...

- Valóban csak mi lehetünk - felelte Báthory István. - Egy ember, egy környékbeli sópárló munkás vett észre és jelentett fel!

Andrea Ferratónak elmondták, ami a romos majorban történt, amíg ott rejtőztek.

- És nem tudják, ki a feljelentő? - erősködött a halász.

- Nem láttuk - felelte Sándor gróf -, csak a hangját hallottuk.

- Bosszantó körülmény - folytatta Andrea Ferrato -, de a fontos, hogy nyomukat vesztették, és különben akkor sem kellene besúgástól félni, ha arra gyanakodnának, hogy a házamba menekültek. Rovigno egész vidéke maguk mellett áll!

- Igen - felelte Sándor gróf -, és ez nem is lep meg. Derék lakosság él ezen a vidéken! De számolnunk kell azzal, hogy az osztrák hatóságok semmitől sem riadnak vissza, hogy ismét elfogjanak minket.

- Megnyugvásukra szolgáljon, uraim - folytatta a halász -, az az általános vélemény, hogy maguk már nyilván át is jutottak az Adria túlsó partjára.

- Isten adja, hogy úgy legyen! - tette hozzá Maria, összekulcsolva kezét, mintha imádkozna.

- Így is lesz, drága gyermekem - felelte Sándor gróf a legteljesebb bizalom hangján -, így is lesz az ég segítségével...

- És az enyémmel, gróf úr! - szólt közbe Andrea Ferrato. - Most munkához látok, mint rendesen. Az emberek megszokták, hogy Luigi meg én javítgatjuk hálóinkat a homokparton, vagy tisztogatjuk kis hajónkat, és nem szabad eltérnünk a szokásainktól. Egyébként is meg kell vizsgálnom az égboltot, mielőtt bármire szánnám magam. Kérem, maradjanak ebben a szobában. Semmi szín alatt ne menjenek ki. A kertre néző ablakot nyissák ki, hogy ezzel se keltsenek gyanút, de maradjanak a szoba sarkában, és ne mutatkozzanak. Egy-két óra múlva visszajövök.

E szavakkal Andrea Ferrato fiával együtt elment otthonról, Maria pedig megszokott munkáját végezte az ajtó előtt.

Néhány halász jött-ment a homokparton. Andrea Ferrato óvatosságból néhány szót akart váltani velük, mielőtt szétteregeti hálóit a homokon.

- Erős keleti szél fúj - mondta az egyik.

- Igen - felelte Andrea Ferrato -, a tegnapelőtti vihar betyáru! megtisztította a láthatárt.
- Hm! - tette hozzá egy másik. - A szél lehűtheti a levegőt estére, és viharba mehet át, ha a bórá is beleszól!
- Jól van, csak hogy ez még mindig szárazföldi szél, és így a tenger nyugodt marad a sziklák között.
- Majd meglátjuk!
- Halászol ma éjszaka, Andrea?
- Nyilván, ha az idő engedi.
- De a hajózási tilalom?...
- A zárlat csak a nagy hajókra vonatkozik, a bárkákra nem, amelyek nem mennek messze a parttól.
- Annál jobb, mert dél felől tonhalak vonulását jelzik, idejében ki kell vetnünk a hálót!
- Igaz! - felelte Andrea Ferrato. - Nem várhatunk tovább!
- Ej! Hátha!
- Én mondom neked, hogy nem, és ha ma éjjel kimegyek, bonicust akarok fogni. Orsera és Parenzo környékén.
- Jó szerencsét! De mi csak a hálót helyezzük el a sziklák tövében.
- Ahogy tetszik!

Andrea Ferrato és Luigi elmentek a hálókért a fészerbe, aztán kitergették a homokra, hogy megszárltsák a napon. Két órával később a halász hazatért, meghagyva a fiának, hogy készítse elő azokat a kis horgokat, amellyel a bonicust fogják, ezt a sötétpiros húsú halat, amely a tonhalak családjába tartozik.

Andrea Ferrato vagy tíz percig pipázott házának küszöbén, majd betért vendégei szobájába, amíg Maria tovább dolgozott a ház előtt.

- Gróf úr - mondta a halász -, a szél a szárazföld felől fúj, és azt hiszem, a tenger az éjjel nyugodt lesz. A legegyszerűbb és így a legbiztosabb módon úgy tudnak nyomtalanul elmene-külni, ha velem együtt hajóra szállnak. Ha rászánják magukat, legjobb, ha este tíz óra felé indulunk. Akkor a sziklák között ellopakodnak a hullámtörő gát széléig. Senki sem veszi észre magukat. Csónakomon kivezünk az árbocosra, és nyomban kifutunk a tengerre; nem keltünk semmi gyanút, hiszen tudják, hogy ma éjjel tengerre szállok. Ha a szél nagyon erős lesz, a part mentén haladunk, amíg le tudom tenni magukat az osztrák határon túl, a Cattarói-öböl mögött.

- És ha nem erősödik a szél - kérdezte Sándor gróf -, mit szándékozik tenni?
- Kifutunk a nyílt tengerre - felelte a halász -, átkelünk az Adrián, és kikötünk Rimini közelében vagy a Pó torkolatánál.
- Kibírja a hajója az átkelést? - kérdezte Báthory István.
- Ki! Jó hajó ez, a felén fedélzet is van; a fiammal együtt már kipróbáltuk nagy viharban is. Különböznél kell valami kockázatot vállalni...
- Hogy mi kockázatot vállalunk - felelte Sándor gróf -, mi, akiknek kockán forog élete, az egész természetes; de maga, barátom, miért kockáztatná maga is...

- Ez már az én dolgom, gróf úr - felelte Andrea Ferrato -, és csak kötelességemet teljesítem, amikor meg akarom menteni magukat.

- Kötelességét?...

- Igen!

És Andrea Ferrato elbeszélte életének azt a szakaszát, amely után el kellett hagynia a korzikai Santa Manzát, és elmondta, hogy azzal a jótettel, amelyet most készül végrehajtani, csak jóvá akarja tenni azt, amit tett.

- Bátor szív! - kiáltott fel Sándor gróf, akit megráztott ez a történet.

Aztán így folytatta:

- De akár a Cattarói-öbölhöz megyünk, akár az olasz partra, ez meglehetősen hosszú távollétet igényel, amely feltűnést kelthet Rovignóban. Ha egyszer biztonságba helyezett minket, nem szabad, hogy visszatértekor letartóztassák...

- Sose féljen, gróf úr! - felelte Andrea Ferrato. - A nagy halászatok idején néha öt-hat napot is kint töltök a tengeren. Különb, ismétlem, ez rám tartozik. Így kell cselekednünk: így is cselekszünk!

A halász elhatározásával nem lehetett vitába szállni. Andrea Ferrato terve nyilván a legjobb volt, és könnyen végrehajtható, hiszen a bárka - legalábbis ahogy remélte - megbirkózik a tengerrel. Elővigyázatosságra csak a beszállás pillanatában lesz szükség. De az éjszaka sötétnek ígérkezik, a hold nem jön fel, és igen valószínű, hogy este sűrű köd lepi el a partot, de nem száll a nyílt tenger felé. Ily késői órán a part már néptelen lesz, csak egy-két vámőr járja a körzetét, senkivel sem találkozhatnak. A többi halász, Andrea Ferrato szomszédai, amint mondták is, a tonhálókat feszítik majd ki csákllyákra a sziklákon túl, vagyis két-három mérföldre Rovigno alatt. Mire észreveszik a bárkát, ha ugyan észreveszik, az már messze jár a tengeren a fedélzet alatt rejtőző két szökevényen.

- És milyen messze van légvonalban Rovigno az olasz part legközelebbi pontjától? - kérdezte ekkor Báthory István.

- Mintegy ötven mérföld.

- Mennyi idő alatt jutunk át?

- Hátszéllel tizenkét óra kell. De maguknál nincs pénz. Pedig szükségük van rá. Fogja, gróf úr, ezt az övet, háromszáz forintot talál benne, és kösse a derekára.

- Barátom... - mondta Sándor Mátyás.

- Majd visszaadja később - felelte a halász -, amikor biztonságba kerülnek. Most pedig várjanak, amíg visszajövök!

Amint így megállapodtak, Andrea Ferrato visszavonult, folytatta szokásos munkáját, hol a parton dolgozott, hol meg a házban foglalatzkodott. Luiginak sikerült egy tartalék vitorlába göngyölve néhány napra való élelmiszert a bárkára vinnie. Senki sem foghatott gyanút, és nem gátolhatta meg Andrea Ferrato terveit. A halász odáig ment az elővigyázatosságban, hogy a nap hátralevő részében nem is kereste fel többé vendégeit. Sándor Mátyás és Báthory István továbbra is a kicsi szobában rejtőzött, amelynek ablaka még mindig tárva-nyitva volt. A halász megígérte, hogy szól nekik, ha eljön az indulás ideje.

Délután egyébként több szomszéd is átjött egy kis baráti beszélgetésre a halászatról, és szóba került, hogy tonhalak bukkantak fel Isztria környékén. Andrea Ferrato a nagyszobában fogadta őket, ahogy az illendőség megkívánja, itallal kínálta vendégeit.

A nap legnagyobb része így telt el, jövés-menéssel, beszélgetéssel. Néha a megszökött foglyokról is szó esett. Rövid ideig még az a hír is járta, hogy elfogták őket a Quarnerói-öböl közelében, az Isztriával szemben levő parton - de ezt a hírt csakhamar megcáfolták.

Úgy látszott, minden a legnagyobb rendben van. Bizonyos volt, hogy a partvidéket a szokásosnál nagyobb gonddal figyelik a vámőrök, a csendőrök vagy a rendőrök; de nyilván nem lesz nehéz kijátszani éberségüket, ha beköszönt az éjszaka. A hajózárlatot, mint tudjuk, csak a hosszú járatú hajókra és a földközi-tengeri part menti forgalmat ellátó hajókra rendelték el, a partvidék közelében maradó halászbárkákra viszont nem. Az egyárbocos felkészítése az útra ezek szerint nem adhatott okot a gyanakvásra.

De Andrea Ferrato nem számított arra, hogy este vendége érkezik. A látogatás először meglepte, ha nem is nyugtalanította nagyon. Vészjósló jelentőségét azonban csak a látogató távozása után értette meg.

Éppen elütötte a nyolcat, Maria a vacsorát készítette, a nagyszoba asztalát már megterítették, amikor két koppantás hallatszott a ház ajtaján.

Andrea Ferrato habozás nélkül ajtót nyitott. Nagy meglepetésére a spanyol Carpenával találta magát szemben.

Ez a Carpena Almayatéból származott, egy Malaga környéki kisvárosból. Ahogyan Andrea Ferrato Korzikát, ő Spanyolországot hagyta ott, nyilván valami homályos ügy kapcsán, és Isztriában telepedett le. Ott a sópárló vagy sófőző mesterséget folytatta, és a szárazföld belsejébe szállította a nyugati partvidék sótermékeit - hálátlan mesterség volt ez, éppen csak a legszükségesebbet kereste meg vele.

Alig huszonöt éves, erőteljes, alacsony, de széles vállú fiatalember volt, hatalmas fejét durva, göndör fekete haj bontotta; bulldogszerű arca volt, amely embernél éppen annyira nem kelt bizalmat, mint kutyanál. Carpena emberkerülő, gyűlölködő és bosszúálló volt, ráadásul elég gyáva is, ezért nem szerették a környéken. Azt sem tudták, valójában miért kellett elhagynia hazáját. Nem volt jó híre, mert a sótelepen társaival többször összeveszett, hol az egyiket, hol a másikat fenyegette meg, és ennek folytatása verekedés lett. Az emberek szívesebben tartották távol maguktól.

Carpenának azonban korántsem volt rossz véleménye önmagáról. Egyáltalán nem! Ez magyarázza meg, hogy miért iparkodott kapcsolatba kerülni Andrea Ferratóval - és mindjárt meglátjuk, milyen célból. Meg kell hagyni, a halász azonnal elég bizalmatlanul fogadta. Ezt könnyen megérthetjük a következő párbeszédből, amelyből Carpena minden szándéka kiderül.

Carpena alig tett egy lépést a szobában, Andrea Ferrato megállította, és azt kérdezte tőle:

- Minek jött ide?

- Errefelé jártam, és mivel még a lámpa égett, benéztem.

- És miért?

- Hogy meglátogassam, szomszéd.

- De tudja, hogy nem szeretem, ha meglátogat!

- Rendszerint nem - felelte a spanyol -, de ma talán másként áll a dolog.

Andrea Ferrato nem értette, és nem tudta kitalálni, mit jelentenek Carpena meglehetősen rejtélyes szavai. De egy pillanatra akaratlanul is megremegett, és ez nem került el látogatója figyelmét.

Carpena becsukta maga mögött az ajtót.

- Beszélhivallóm van magával - ismételte.

- Nem... semmi dolga velem!

- De igen... beszélnem kell magával... négyszemközt - tette hozzá a spanyol, hangját lehalkítva.

- Hát jöjjön! - felelte a halász, mert aznap megvolt az oka, hogy senki előtt be ne zárja ajtaját.

Andrea Ferrato intésére Carpena átment a nagyszobán, és követte a halászt a szobájába.

Ezt a szobát csak egy vékony fal választotta el attól, amelyben Sándor gróf és társa tartózkodott. A halász szobájának ablaka a homlokzati oldalra nyílt, a másiké a kertre.

Mihelyt egyedül maradtak, a halász megkérdezte:

- Mit akar tőlem?

- Szomszéd - felelte Carpena -, még egyszer a jó barátságához folyamodom.

- És miről van szó?

- A leányáról.

- Szót se többet!

- Hallgasson már meg!... Tudja, hogy szeretem Mariát, és leghőbb vágyam, hogy a feleségem legyen.

Ez volt Carpena szándéka.

Valóban már hónapok óta üldözte a lányt udvarlásával. Kétségtelen, az érdek jobban hajtotta, mint a szerelem. Andrea Ferrato egyszerű halász létére elég tehetős volt, és a nincstelen spanyolhoz képest gazdagnak számított. Mi sem természetesebb, mint hogy Carpena szeretett volna a halász veje lenni; de az is természetes, hogy Andrea Ferrato állandóan kikoszorazta, mert semmilyen tekintetben nem felelt meg neki.

- Carpena - felelte hidegen Andrea Ferrato -, maga egyszer már megkérdezte a lányomat, és ő azt mondta: nem. Aztán megkérte a kezét tőlem, és én is azt mondtam: nem. Ma ismét eljött és makacskodik, azért megismétlem: utoljára is nem!

A spanyol arca hevesen összerándult. Ajka szétnyílt, foga kilátszott. Szeme vad pillantást lövellt. De a rosszul megvilágított szobában Andrea Ferrato nem vette észre ezt a gonosz arckifejezést.

- Ez az utolsó szava? - kérdezte Carpena.

- Ez az utolsó szavam, ha maga is utoljára tette fel a kérdést - felelte a halász -, de ha újból felteszi, ugyanezt a választ kapja!

- Felteszem újra! Igen! Felteszem újra - ismételte Carpena -, mert Maria maga is így akarja!

- Ő? - kiáltotta Andrea Ferrato. - Ő?... Jól tudja, hogy lányom nem érez maga iránt sem barátságot, sem megbecsülést!

- Még változhatnak érzései, ha beszélek vele - felelte Carpena.

- Beszél vele?
- Igen, Ferrato, beszélni kívánok vele.
- És mikor?
- Tüstént!... Érti?... Beszélnem kell vele!... Feltétlenül... még ma este!
- Visszautasítom az ő nevében!
- Jól vigyázzon arra, hogy mit tesz - mondotta Carpena, és felemelte hangját -, jól vigyázzon!
- Vigyázzak?...
- Bosszút állok!
- Eh! Állj bosszút, ha tudsz, vagy ha mersz, Carpena! - felelte Andrea Ferrato, akit szintén elkapott az indulat. - Nem félek a fenyegetéseidről, jól tudod! Most pedig kifelé, vagy kidoblak.

A spanyol szeme vérbe borult. Már-már tettelegességre vetemedett a halással szemben. De sikerült türtőztetnie magát, aztán hevesen belökte az ajtót, berontott a nagyszobába, majd egyetlen szó nélkül kiment a házból.

Alig hagyta el a házat, amikor kinyílt a szomszéd szoba ajtaja, ahol a szökevények rejtőztek. Sándor gróf, aki minden szót hallott a beszélgetésből, megjelent a küszöbön, és Andrea Ferrato felé lépve, halkan ezt mondta:

- Ez az ember jelentett fel minket a csendőrségnek. Ismer bennünket. Láta, amikor kimásztunk a Leme-csatorna partján. Rovignóig követett. Nyilván tudja, hogy menedéket adott nekünk a házában. Hadd meneküljünk hát tüstént, vagy elvesztünk... és maga is elveszett!

IX. A VÉGSŐ KÜZDELEM UTOLSÓ ERŐFESZÍTÉSEI

Andrea Ferrato hallgatott. Nem tudott mit válaszolni Sándor grófnak. Forrt benne korzikai vére. Elfeledkezett a két szökevényről, akikért idáig annyit kockáztatott. Már csak a spanyolra gondolt, már csak Carpena járt az eszében.

- A nyomorult! A nyomorult! - mormogta végül. - Igen! Mindent tud! A kezében vagyunk! Meg kellett volna értenem!

Sándor Mátyás és Báthory István aggódva nézte a halászt. Várták, mit mond, mit tesz. Egy pillanat veszteni való idejük sem maradt, dönteniük kellett. Már talán be is súgta őket.

- Gróf úr - mondta végül Andrea Ferrato -, a rendőrség bármelyik pillanatban megszállhatja a házat. Igen! Ez a csavargó nyilván tudja, vagy legalábbis sejti, hogy itt tartózkodnak! Amit mondott, üzleti ajánlat volt. A lányomat kérte a hallgatásáért! A maguk vesztére tör, hogy rajtam bosszút álljon. Ha pedig a rendőrök idejönnek, lehetetlen megszökni előlük, és megtalálják magukat. Igen! Tüstént menekülniük kell!

- Igaza van, Ferrato - felelte Sándor gróf -, de mielőtt elválnánk, hadd köszönjem meg, amit értünk tett, és amit tenni akart...

- Amit tenni akartam, azt még mindig akarom - mondta komolyan Andrea Ferrato.

- Nem fogadjuk el! - felelte Báthory István.

- Igen, nem fogadjuk el - ismételte Sándor gróf. - Már így is túlságosan kockáztatta az életét értünk. Ha itt találnak bennünket, fegyenctelepre kerül! Gyere, István, menjünk el ebből a házból, mielőtt még szerencsétlenséget és bajt hoznánk rá! Meneküljünk, de egyedül meneküljünk!

Andrea Ferrato kezét Sándor gróf elé tartotta.

- Hová mennének? - kérdezte. - Az egész környéket figyelik. A rendőrök és csendőrök éjjel-nappal járják a vidéket. Egyetlen pontja sincs a tengerpartnak, ahol hajóra szállhatnának, egyetlen szabad ösvény sincs, amelyen a határra juthatnának! Ha nélkülem indulnak, a halálba mennek!

- Kövessék apámat, uraim - tette hozzá Maria. - Bármilyen történjék is, ő csupán a kötelességét teljesíti, amikor megkísérli magukat megmenteni!

- Úgy van, lányom - felelte Andrea Ferrato -, ez csakugyan kötelességem! Öcséd várjon minket a kis csónakban. Az éjszaka igen sötét. Mielőtt még észrevennének, már kint leszünk a tengeren. Csókolj meg, Maria, csókolj meg, és induljunk!

De Sándor gróf és társa nem akart ebbe beleegyezni. Nem akartak ekkora önfeláldozást elfogadni. Elhagyni tüstént a házat, hogy ne keverjék gyanúba a halászt, ezt igen! De hogy vele együtt hajóra szálljanak, és ezzel őt a fegyenctelepre juttassák, azt már nem!

- Gyere! - mondta Sándor Mátyás Báthory Istvánnak. - Ha egyszer kint vagyunk a házból, már csak magunkat kell féltenünk!

És éppen szobájuk nyitott ablakán át akartak kiugrani, hogy a kis kerten át elérjenek a tengerpartra vagy a félsziget belsejébe, amikor Luigi rohant be lélekszakadva.

- A rendőrök! - mondta.

- Isten velük! - kiáltotta Sándor Mátyás.

És kiugrott az ablakon, társa követte.

E pillanatban egy szakasz rendőr tört be az első szobába.

Carpena vezette őket.

- Nyomorult! - sziszegte Andrea Ferrato.

- Ez a válaszom a visszautasításra! - felelte a spanyol.

Megragadták a halászt, és gúzsba kötötték. A rendőrök egy szempillantás alatt megszállták és átkutatták a ház minden szobáját. A kertre nyíló ablak elárulta, hogy merrefelé távoztak a menekülők. Utánuk vetették magukat.

Azok ekkor érték el a sövényt, amelynek végében a kis patak folyt. Sándor gróf egy ugrással átvette magát rajta, és segítette Báthory Istvánt is az átjutásban, amikor egy lövés dördült el ötven méterre tőle.

Báthory Istvánt golyó érte, igaz, csak a vállát súrolta, de karja megbénult, és képtelen volt arra, hogy társának segítsen a menekülésben.

- Menekülj - kiabálta neki -, menekülj, Mátyás!

- Nem, István, nem! Együtt halunk meg! - felelte Sándor gróf, és még egyszer megpróbálta karjára venni sebesült társát.

- Menekülj, Mátyás! - ismételte Báthory István. - Élj, hogy megbüntesd az árulókat!

Báthory István utolsó szavai parancsként hatottak Sándor grófra. Immáron mindhárman műve öreá maradt - öreá egyedül. Az erdélyi főúr, a trieszti összeesküvő, Báthory István és Szathmár László társa most eltűnik, és átadja helyét az igazságtévőnek!

E pillanatban a rendőrök elérték a kert végét, és a sebesültre vetették magukat. Ha Sándor gróf csak egy másodpercet is tétozázik, szintén a kezükbe kerül.

- Isten veled, István, isten veled! - kiáltotta.

És hatalmas szökkenéssel átugrotta a sövény mentén futó patakot, aztán eltűnt.

Öt-hat lövés is füttyült abban az irányban; de a golyók nem érték a menekülőt, mert az oldalt vágott, és a tenger felé rohant.

De a rendőrök a nyomában maradtak. A sötétségben nem tudták kivenni alakját, és így nem is gondoltak arra, hogy beérjék. Szétszóródtak, hogy elvágják előle a menekülés útját mind a szárazföld belseje felé, mind a város és a hegyfok felé, amely északról zárja el a rovníói öblöt. Egy csendőrosztág jött a segítségükre, és úgy helyezkedett el, hogy Sándor gróf csak a tengerpart felé vehette útját.

De mit csinál ott a szirtek szélén? Sikerül-e csónakot kerítenie, s nekivágna a nyílt Adriának? Ideje sem lesz rá, és mielőtt még elindulhat, eltalálják a golyók. Azt azonban mégis tudta, hogy kelet felé elvágják a menekülés útját. A lövések, a rendőrök kiáltozása és a közeledő csendőrosztág világossá tették előtte, hogy a szárazföld felől már bekerítették. Így csak a tenger felé és a tengeren át menekülhet. Ez nyilván biztos halált jelent: de még mindig jobb a hullámokban lelni halálát, mint a kivégző osztág előtt a pisinói vár gyakorlóterén.

Sándor gróf tehát a part felé rohant. Néhány ugrással elérte az első kis hullámokat, amelyeket a védőgát a homokpad felé terelt. Érezte, hogy a rendőrök a sarkában vannak, s a taláalomra kilőtt golyók olykor szinte súrolták a fejét.

A homokpadon túl, mint Isztria egész partvidékén, itt-ott magányos sziklaszirtek emelkedtek ki a vízből. E sziklák között számos víztócsa tölti meg a homoküregeket - némelyik több lábnyi mély, némelyik pedig még bokáig sem ér.

Már csak ez volt az egyetlen szabad út Sándor Mátyás előtt. Noha nem fért hozzá kétség, hogy a végén a halál vár rá, habozás nélkül nekivágott.

Így kelt át a víztócsákon, ugrott szikláról sziklára; de alakja most láthatóbban vált ki a kevésbé homályos látóhatáron. Csakhamar kiáltások jelezték, hogy nyomában járnak, és a rendőrök utána vetették magukat.

Sándor gróf egyébként el volt tökéelve, hogy nem kerül élve a kezükbe. Ha a tenger kiveti, csak tetemét veti a partra.

A csúszós és mozgó köveken, a ragadós moszaton és tócsákon át tartó kemény üldözés, ahol minden lépés az elbukás kockázatával jár, fél óránál tovább tartott. A menekülőnek sikerült megtartania előnyét, de hamarosan kezdett kifogyni lába alól a szilárd talaj.

Csakugyan az utolsó sziklaszirtekhez ért. Két-három rendőr már tíz lépésre megközelítette, a többi vagy húszra lehetett tőle.

Ekkor Sándor gróf kiegyenesedett. Még egy kiáltás hagyta el száját - búcsúkiáltás az ég felé. És abban a pillanatban, amikor golyózápor hullott köréje, a tengerbe vetette magát.

A sziklák szélére érkező rendőrök már csak a szökevény fejét látták, mint valami fekete pontot, amely a nyílt tenger felé úszik.

Újabb sortűz, szinte sistergett a víz Sándor Mátyás körül. És nyilván el is találta néhány golyó, mert lemerült a habokba, és fel sem bukkant többé.

A csendőrök és rendőrök napkeltéig vizslatták az elszórt szirteket, a part homokját az öböltől északra fekvő hegyfoktól a rovignói erődön túlig. De hasztalanul. Semmi nem mutatta, hogy Sándor gróf újra partot tudott érni. Így megállapították, hogy vagy golyó ölte meg, vagy vízbe fulladt.

De minden gondos kutatás ellenére sem találták meg testét sem a vízből kiálló sziklák között, sem egy-két mérföldnél is szélesebb körzetben. Mivel a szél a szárazföld felől fújt, a délnyugat felé tartó áramlat kétségtelenül a nyílt tenger felé sodorta a szökevény holttestét.

Sándor gróf, a magyar főúr tehát az Adria hullámai között lelte sírját.

Alapos vizsgálat után végül is ez maradt a legtermészetesebb feltevés, amelyet az osztrák kormány is elfogadott. Az igazságszolgáltatás így folytatta munkáját a többiek ügyében. Báthory Istvánt, akit az ismert körülmények között fogtak el, még az éjszaka biztos kísérettel visszavitték a pisinói vártoronyba, és - ha csak néhány órára is - Szathmár Lászlóval zárták össze.

A kivégzést másnapra, június harmincadikára tűzték ki.

Nyilván a végső pillanatban Báthory István még viszontláthatta volna utoljára feleségét és gyermekét. Szathmár László megölelhette volna szolgáját, mert engedélyezték bebocsátásukat a pisinói várba.

De Báthoryné és fia, valamint Boros, aki már kiszabadult a börtönből, elhagyta Triesztet. Nem tudták, hova vitték a foglyokat, hiszen a letartóztatás titokban ment végbe, így egész Magyarországig, Ausztriáig keresték őket, amikor pedig az ítéletet meghozták, már nem volt idő arra, hogy a hozzátartozókat értesítsék.

Báthory István így nem részesült abban az utolsó vigaszban, hogy viszontlássa feleségét és fiát. Nem tudta megmondani nekik az árulók nevét, akikkel szemben már Sándor Mátyás sem szolgáltathat igazságot.

Báthory Istvánt és Szathmár Lászlót délután öt órakor lőtték agyon a várerőd udvarán. Úgy haltak meg, mint igaz férfiak, akik életüket áldozták hazájukért.

Torontál Simon és Sárkány ezentúl minden megtorlással szemben biztonságban érezhette magát. Árulásuk titkát valóban csak ők maguk ismerték, és a trieszti kormányzó előterjesztésére árulásukért Sándor Mátyás vagyonának felével jutalmazták őket, míg a másik felét különös kegyből a gróf örökösének tartották fenn, amíg eléri tizennyolcadik évét.

Torontál Simon és Sárkány semmiféle lelkiismeret-furdalást nem érzett, s így békében élvezhették az undorító árulással szerzett vagyont.

Úgy látszott, hogy egy másik árulónak sincs félnivalója: a spanyol Carpenának, aki megkapta a besúgónak járó ötezer forintos díjat.

De ha a bankár és bűntársa emelt fővel járhatott is Triesztben, hiszen titkukat senki sem árulta el, Carpenának a közmegvetés miatt el kellett hagynia Rovignót, és senki sem tudta, hová ment. De mit számított ez neki! Semmitől sem kellett már rettegnie, még Andrea Ferrato bosszújától sem.

A halászt csakugyan bebörtönözték, bíróság elé állították, és életfogytiglani gályarabságra ítélték, mert menedéket adott a szökevényeknek. Mariát, aki most egyedül maradt kis testvérével, Luigival, a nyomor várta abban a házban, ahonnét atyjukat örökre elhurcolták.

Így hát három nyomorult merő kapzsiságból, anélkül, hogy - talán Carpena kivételével - a legkisebb gyűlölet vezette volna őket az áldozatok ellen, erre az undorító cselszövésre vállalkozott; az egyik, hogy helyrehozza zilált üzleteit, a másik kettő, hogy vagyont szerezzen.

Hát nem büntetnek meg ilyen aljasságot a földön, ahol az isteni igazságszolgáltatás sem érvényesül mindig? Hát nem bosszulja meg senki Sándor grófot, Szathmár grófot, Báthory Istvánt, ezt a három igaz hazafit, és Andrea Ferratót, ezt a derék és nagyszívű embert?

Erre a jövő adja meg a választ.

MÁSODIK RÉSZ

I. PESCADE ÉS MATIFOU

Tizenöt évvel történetünk első részének befejezése után, 1882. május 24-én Raguzában, a dalmát vidékek egyik legnagyobb városában népünnepély volt.

Dalmácia csupán keskeny földnyelv, amelyet a Dinári-Alpok északi része, Hercegovina és az Adriai-tenger fog körül. Mindössze négy-ötszázezer főnyi lakosság él itt, meglehetősen sűrűn.

A dalmátok szép emberek, józanul gazdálkodnak ezen a terméketlen vidéken, ahol a termőtalaj kevés, büszkén tartják magukat a számos elszenvedett viszontagság közepette, rátartiak Ausztriával szemben, amelyhez a Campo Formió-i béke 1815 óta hozzácsatolta őket, és mindenekelőtt becsületesek, hiszen Yriarte szép kifejezésével „a nyitott kapuk országa”-nak nevezték ezt a földet.

Dalmácia négy körzetre oszlik, ezek pedig kerületekből állnak; a négy körzet: a zárai, a spalatói, a cattarói és a raguzai. Zárában, a tartomány fővárosában van a főkormányzó székhelye. Itt ülésezik a tartományi gyűlés, amelynek néhány tagja a bécsi birodalmi tanács ülésein is részt vesz.

Nagyot változott az idő a XVI. század óta, amikor az uszkokok - a törökök elől elmenekült szerbek és bosnyákok -, akik állandóan harcban álltak mind a muzulmánokkal, mind a keresztényekkel, mind a szultánnal, mind pedig a velencei köztársasággal, rémületben tartották ezt a tengerparti vidéket. De az uszkokok eltűntek innen, és már csak Krajnában találjuk nyomukat. Így hát az Adria most éppolyan biztonságos, mint a Földközi-tenger fenséges és költői vidékének bármely más része.

Raguza vagy inkább a kis raguzai állam sokáig köztársaság volt, még Velencét is megelőzve, vagyis a IX. századtól kezdve. Csak 1808-ban csatolta I. Napóleon rendelete a következő év kezdetétől az illíriai királysághoz, és kormányzójává Marmont tábornagyot nevezte ki hercegi címmel. A raguzai hajók, amelyek már a IX. században bejárták Levante minden tengerét, a Szentszék hozzájárulásával kereskedelmi egyeduralmat élveztek a hitetlenekkel szemben, és ez nagy jelentőséget adott Raguzának Dél-Európa kicsiny köztársaságai között: de Raguza még nemesebb tulajdonságokkal is kitűnt, és tudósainak, irodalmárainak hírneve, művészeinek ízlése a szlavóniai Athén nevét szerezték meg neki.

De a tengeri kereskedelemnek szüksége van mély vizű kikötőre, ahol horgonyt vethetnek a nagy tonnatartalmú hajók is. Raguzának nem volt ilyen kikötője. A raguzai kikötő szűk, tele van a víz színe alatt megbújó sziklazátonnyal, és csak kis part menti hajók vagy egyszerű halászbárkák tudtak oda bejutni.

Nagy szerencsére fél mérföldre északra, az Ombra Fiumera-öböl egyik ágának végében a természet szeszélye olyan kitűnő kikötőt alkotott, amely a hajózás minden követelményének megfelel. Ez Gravoza, a dalmát partnak talán legjobb kikötője. Itt elég mély a víz még a hadihajóknak is; itt még hajójavító dokkoknak, hajóépítő telepeknek is jut hely; végül kiköthetnek itt azok a nagy személyszállító gőzösök is, amelyek a jövőben a földkerekség minden tengerét bejárják.

Ebből következik, hogy ebben az időben Raguzából Gravozába vezető út valóságos sétaúttá vált; szép fák, bájos villák szegélyezték, és szívesen sétálgatott rajta a városi lakosság, amely ekkor tizenhat-tizenhétezer főt tett ki.

Ezen a szép tavaszi délutánon négy óra felé a raguzaiak tömegesen igyekeztek Gravoza felé.

Ebben a külvárosban - nem hívhatjuk-e így Gravozát, amely a város kapuinál épült? - nép-ünnepélyt tartottak, különféle játékokkal, vásári bódékkal, szabadtéri muzsikával és tánccal, bűvészekkel, akrobatákkal, szemfényvesztőkkel, akiknek kiáltozásai, hangszerei, dalai nagy lármával töltötték be az utcát, egészen a kikötő rakpartjáig.

Az idegen számára jó alkalom kínálkozott a különböző szláv típusok tanulmányozására, akik elvegyültek a kóbor népség között. Nem csupán ezek sereglettek az ünnepségre, hogy kihasználják a látogatók kíváncsiságát, de a falusiak és hegyi lakók is ki akarták venni részüket a nyilvános mulatságból.

Asszonyok is nagy számban jelentek meg, városi hölgyek, környékbeli parasztasszonyok, a partvidéki halászok feleségei. Egyesek öltözetén látszott az igyekezet, hogy Nyugat-Európa legutolsó divatját utánozzák. Másokon az a cifra holmi díszlett, amely kerületenként változott, legalábbis néhány részletében; himzett ujjú fehér blúz himzett előtéttel, bő köpeny, amelyet sokszínű minta ékesített, sok-sok ezüstszeeggel kivert öv - valóságos mozaik, amelyen összekeverednek a színek, mint valami perzsa szőnyegen -, a befont hajfonatokban színes szalagok, a fejeken fehér főkötő - okrongának nevezik -, amelyet fátyollal borítanak, és ez úgy csüng le hátul, mint a keleti turbán „puskulja”, lábszárvédő és szalmazsinórral a lábra erősített bocskorok. És e cicomát még fokozták az ékszerek: karkötők, nyakláncok, vagy ezüstpénzek, amelyek százféle elrendezésben díszeltek a nők nyakán, karján, mellén és övén. Ilyen ékszereket viselnek a falusi emberek is, akik csillogó fonállal hímezik ki ruhájuk szegélyét, amely így feltűnően elüt a ruha anyagától.

De valamennyi raguzai öltözet között, amelyet még a kikötői matrózok is oly ízléssel viseltek, a teherhordók - eme kiváltságos testület - ruhája különösképpen felhívja magára a figyelmet. Ezek a teherhordók, igazi keleti népség, turbánnal, ujjassal, zekével, övvel, török bugyogóban és saruban, nem rontották volna el Konstantinápolyban a galatai rakpart vagy bármelyik tophanei tér színes képét sem.

Az ünnepség ekkor már javában állt. A téren és a rakparton a mutatványosbódék egy percre sem ürültek ki. Külön „látványosság” is akadt, és ez sok kíváncsiskodót vonzott: egy „trabaccolo” vízre bocsátása; ezt a kétárbocos hajót az Adrián használták, két trapéz alakú vitorla feszült rajta, amelyet a felső és alsó szegélykötélzet erősít a két árbochoz.

A vízre bocsátást este hat órára tűzték ki, a hajó testét már megszabadították a dúcolástól, csak az éket kellett kihúzni, és a hajó a tengerbe csúszik.

De mindaddig a szemfényvesztők, a vándorzenészek, az akrobaták vetélkedtek egymással tehetség és ügyesség dolgában a közönség nagy meglegedésére.

Meg kell azt is mondani, a zenészek vonzották a legtöbb nézőt. Köztük is a guzlárok - akik a guzla nevű hangszeren játszottak - tettek szert a legnagyobb bevételre. Furcsa hangszereikkel kísérték szülőföldjük torokhangon kántált dalait, és bizony érdemes volt megállni és meghallgatni őket.

A guzla, ezeknek az utcai virtuózoknak a hangszere, hasonlít a hegedűhöz, csak a nyaka hosszabb, és több a húrja, a vonója egyszerű kifeszített bél, amellyel a muzsikások egyhangúan nyekergetik. Ami az énekesek hangját illeti, abban nincs hiány, mert éppúgy énekelnek fejhangon, mint mellhangon.

Az egyik énekes - jól megtermett, cigányképű és barnahajú fiatalember - térde közé szorította hangszerét, amely vékonyabb csellóhoz hasonlított - testjátékával és kézmozdulatokkal kísérté azt a kurta kis olasz dalt, egy canzonettát, amelynek szövege valahogy így hangzik:

Hogyha reszketeg dala
felcsendül szép Zingarának,
jól ügyelj, mert általa
varázs ejt rabul, dala
míg árad
szép Zingarának!

Légy tőle bár oly messze még,
s hosszú pillája rejtse, óvja
a tüzet, mely szemében ég,
csak látod, hallod őt gyakorta.

Hogyha reszketeg dala
felcsendül szép Zingarának,
jól ügyelj, mert általa
varázs ejt rabul, dala
míg árad
szép Zingarának!

Az első szakasz után az énekes fatálcájával kezében tányérozni indult a hallgatók soraiban. De a bevétel meglehetősen kevésnek látszott, és visszatért a dobogóra, hogy hallgatósága szívét a canzonetta második szakaszával igyekezzék meglágyítani:

De ha Zingara dalt rebeg,
s rád hull sötét szeme sugára,
egy pillanat - s rabja szíved,
s ha rabja... ő el nem bocsátja!

Hogyha reszketeg dala
felcsendül szép Zingarának,
jól ügyelj, mert általa
varázs ejt rabul, dala
míg árad
szép Zingarának!³

Egy ötven-ötvenöt éves férfi csendesen hallgatta a cigányok dalát, de nem nagyon hatott rá a költői csábítás, és mindeddig erszénye sem nyílt ki. Igaz, nem „a fekete szemével igéző” cigánylány énekelt, hanem csak az a langaléta fickó, aki a cigánylány érzelmeit tolmácsolta. Már éppen adakozás nélkül tovább akart menni, amikor a vele levő lány megállította, és így szólt:

- Apám, nincs nálam pénz. Kérem, adjon valamit ennek a derék embernek!

Hát így jutott a guzlás négy-öt krajcárhoz, amelytől elesett volna a lány közbejötté nélkül. Nem mintha atyja, aki igen gazdag volt, annyira fukar lett volna, hogy megtagad némi alamizsnát egy szegény vásári komédiástól: de láthatólag nem olyan fából faragták, akit megindít az emberi nyomorúság.

Aztán mindketten átvágtak a tömegben, más, éppen olyan hangos bódék felé, a guzlapengetők meg szétszéledtek a környékbeli fogadóknak, hogy „cseppfolyósítsák” a bevételt. Nem sajnálták a pénzt a vaderős pálinkától, a szilvából főzött „sligovicától”, amely úgy csúszott le a zenészek torkán, mint holmi limonádé.

³ Tótfalusi István fordítása.

Hanem ezek a szabadtéri művészek, énekesek vagy bűvészek nem egyenlő mértékben élvezték a közönség kegyét. A legelhagyatottabbak közé két akrobata is tartozott, akik hasztalanul vesződtek az emelvényen, nem akadt nézőjük.

Emelvényük fölött rikító színekkel mázolt vásznak lógtak elég rossz állapotban, rajtuk a legfantasztikusabb rajzok: valószínűtlen tájakon ugráló vagy elnyúló hiénák, tigrisek, óriás-kígyók stb. Mögötte kis, kerek aréna, régi vitorlavásznakkal körülkerítve, amelyeken a lyukak túl sok kíváncsi szemet csábítottak a bekukkantásra, ez persze ártott a bevételnek.

Elöl, egy hevenyészve leszúrt póznán hitvány deszka állt, mint egyszerű cégér, rajta szénnel rajzolt, kusza betűk hirdették:

PESCADE ÉS MATIFOU
francia akrobaták

Testalkatra - és kétségtelenül belső tulajdonságaikra is - ezek ketten annyira különböztek egymástól, amennyire csak két ember különbözhet. Egyedül közös származásuk hozhatta olyan közel őket, hogy kettesben járják a világot, és megharcolják „az élet csatáját”. Mindkettő provençai volt.

Honnét kapták ezeket a furcsa neveket, amelyek talán nem is csengtek már ismeretlenül messzi hazájukban? Nem az a két földrajzi pont adta, amelyek között az Algíri-öböl nyílik - a Cap Matifou (Matifou-fok), és a Pointe Pescade (Pescade-földnyelv)? Igen, és valóban e nevek kitűnően illettek rájuk, akárcsak Atlaszé holmi vásári birkózóra. A Cap Matifou hatalmas, erős, megingathatatlan sziklatömb a széles algíri rév északkeleti csücskén, mintha dacolna az elszabadult elemekkel, hogy kiérdemelje a híres verssort:

Ronthatlan tömege legyűrte az időt.

Nos, ilyen volt Cap Matifou, az atléta, igazi Herkules, valódi Porthos, az Ompdraille-ok, a Nicolas Creste-ek és más olyan híres birkózók szerencsés vetélytársa, akik a Dél arénáit híressé teszik.

Ez az atléta - látni kell, hogy elhiggyük, mondanák róla - csaknem hat láb magas volt, boltozatos fejjel, arányos vállal, melle, mint a kovácsfújtató, lábszára, mint a nagy, tizenkét éves fák törzse, karja, mint a gépek hajtórúdja, keze, mint a harapófogó. Maga volt a megtestesült emberi erő, és talán ha megkérdezi valaki, hogy hány éves, nem kis meglepetéssel hallja, hogy alig lépte át a huszonkettedik év küszöbét.

Ennek az embernek értelmi képessége közepes volt, de szíve nyilvánvalóan jó, természete egyszerű és szelíd. Nem ismerte a gyűlölködést, sem a haragot. Senkinek sem tudott volna ártani. Alig merte megszorítani a feléje nyújtott kezét, annyira félt, hogy összeroppantja. Olyan erős volt, mint a tigris, de természete egyáltalán nem hasonlított a tigriséhez. Társa minden szavának, minden mozdulatának azonnal engedelmeskedett, mintha a teremő szeszélyéből ennek a nyeszlett emberkének ilyen hatalmas fia volna.

Az Algíri-öböl nyugati végén, a Matifou-fokkal szemben és annak mintegy ellentéteképpen nyúlik a tengerbe egy keskeny, hosszú, sziklás földnyelv, a Pescade-földnyelv. Erről kapta a Pescade nevet ez a húszéves, kis termetű, cingár, sovány fiú, akinek testsúlya fontban számítva nem volt a negyede a másik súlyának, még akkor se, ha azt kilóban számoljuk, de hajlékony, fürgé, értelmes volt, mindig egyforma kedéllyel fogadta a jó- és balszerencsét, a maga módján filozófus volt, találékony és gyakorlati észjárású, mint a majom - de annak gonosz természete nélkül -, és a sors szétszakíthatatlanul hozzáfűzte a jámbor óriáshoz, akit a csepűrágók életének minden viszontagságán át vezetett.

Mesterségére nézve mindkettő akrobata, s a vásárokat járta, Matifou, vagy ahogy nevezték: Cap Matifou az arénákban szerepelt, mindenfajta erőmutatványt végzett, vasrudakat hajlított meg sípcsontján, a közönség soraiból a legnehezebb embereket nyújtott karral emelgette, fiatal társát pedig úgy dobálta, mint egy biliárdgolyót. Pescade, vagy ahogy általában hívták: Pointe Pescade, ugrált, énekelt, mókázott, soha ki nem fogyó bohóctréfáival szórakoztatta a közönséget, és ámulatot keltett egyensúlyozó számaival; ezeket mindig sikerrel mutatta be, amikor éppen nem kártyamutatványaival kápráztatta el a nézőket; e téren a legügyesebb bűvészeket is lefőzte, és a leghuncutabbakat is lehengette bármilyen számolási vagy szerencsejátékban.

- Leérettségiztem - mondotta szívesen.

De mit szólnak hozzá, miért - ahogyan Pointe Pescade kérdezgette bizalmaskodva a közönséget -, ugyan miért hagyták így magára a nézők a gravozai rakparton ezt a két szegény ördögöt, és miért mentek más bódék elé? Miért fenyegette őket az a veszély, hogy még azt a kicsi bevételt is elvesztik, amelyre pedig oly nagy szükségük van? Nem találtak rá magyarázatot.

Pedig az a nyelv, amelyet beszéltek - a provence-i és az olasz hangzatos keveréke -, az elégségesnél is több volt ahhoz, hogy megértessék magukat a dalmát közönséggel. Amióta kettesben elhagyták Provence-ot, mert szüleiket nem is ismerték - mintha az égből pottyantak volna oda -, mindig boldogultak valahogy, járták a piacokat és vásárokat, inkább rosszul éltek, mint jól, de éltek, és ha nem is ebédeltek mindennap, azért csaknem minden este vacsoráztak; ezzel be is érték, mert - ahogyan Pointe Pescade mondogatta - „nem szabad lehetetlent kívánni”.

És mégis ezen a napon, ha nem is kívánta, a derék fiú legalábbis megkísérelte a lehetetlent, vagyis hogy odacsalogasson néhány tucat nézőt az emelvény elé, azt remélve, hogy azok rászánják magukat, és benéznek a nyomorúságos arénába. De akárhogy csodította őket idegen kiejtésével, amely mókásan hangzott, zagyva beszédével, amely egy bohózatírónak is dicséretére vált volna, fintoraival, amelyek egy székesegyház falmélyedésében álló kőszent arcán is derűtséget fakasztanak, kicsavart mozdulataival és kacszó járásával, amely a végtagok kifecmítésének valódi csodája volt, játékosan felcsapott parókájával, amelynek lelógó farkocsa súrolta zekéjének piros anyagát, a római Pulcinellóhoz vagy a firenzei Stentarellóhoz méltó élceivel, semmi hatást nem ért el a közönség soraiban.

Pedig ezt a szláv publikumot társával együtt már több hónapja ismerte.

Miután a két barát elhagyta Provence-ot, áthaladt a Tengeri Alpokon, Milánón, Lombardián, Velencén, szinte egymás hírnevét növelve; Cap Matifou az erejéről volt híres, Pointe Pescade pedig ügyességéről. A hírnév szárnyán egészen Triesztig jutottak, Illíria közepéig. Triesztből Isztrián át a dalmát partokra mentek, Zarába, Saloméba, Raguzába, mert több bevételt reméltek az előremenésből, mint a visszafordulásból. Amerre jártak, már elcsépeltnek hatottak. Ismeretlen helyekre azonban mindig új műsort vittek, és ebből némi bevételre számíthattak. Most azonban, sajnos, most nagyon is jól látták, hogy körútjuk, amely sohasem jelentett nagy sikert, egyenesen kudarccal fenyeget. A szegény ördögöknek csak egyetlen kívánságuk volt, de azt sem tudták, hogyan valósítsák meg: visszatérni hazájukba, viszontlátni Provence-ot, nem kalandozni ilyen messzire szülőhazájuktól! De nagy koloncot húztak a lábukon, ez pedig a nyomor terhe volt, és több száz mérföldet megtenni ezzel a kolonccal a lábukon, az volt csak nehéz!

Előbb azonban nem a jövőre, hanem a jelenre kellett gondolniuk, vagyis a vacsorára, amely még egyáltalán nem látszott biztosítottnak. Egy krajcár sem bújt meg a kasszában - ha ugyan ezt a fennhéjázó nevet adhatják annak a selyemsálnak, amelynek sarkába Pointe Pescade szokás szerint bekötötte kettőjük vagyonkáját. Hiába erőlködött az emelvényen! Hiába kiáltozott kétségbeesetten mindenfelé! Hiába mutogatta Cap Matifou az izmait, amelyeken

olyanok voltak a kidagadt erek, mint a repkény indái a görcsös fatörzs körül. Egyetlen néző sem adta jelét, hogy be óhajt lépni a ponyvával körülvelt arénába.

- Fösvények ezek a dalmátok! - jegyezte meg Pescade.

- Kőszívűek - mondogatta Cap Matifou.

- Határozottan úgy érzem, hogy ma nehezen jutunk valami kis pénzhez. Látod, Cap Matifou, fel kéne szedni a sátorfánkat!

- És hová menjünk?

- De kíváncsi vagy! - felelte Pointe Pescade.

- Azért mondd meg.

- Nos, mit szólnál egy olyan országhoz, ahol szinte biztosra vehető, hogy eszünk napjában egyszer?

- Melyik ez az ország, Pointe Pescade?

- Ó, messze van, jó messze, nagyon messze... és még a nagyon messzinél is messzibb, Cap Matifou!

- A világ végén?

- A világnak nincs vége - válaszolta nagy bölcsen Pointe Pescade. - Ha volna vége, nem volna gömbölyű! Ha nem volna gömbölyű, nem forogna! Ha nem forogna, mozdulatlanul állna, és ha mozdulatlanul állna...

- Akkor? - tudakolta Cap Matifou.

- Akkor a napra zuhanna, és hamarabb, mint amennyi idő alatt eltűntetek egy nyulat!

- És akkor?...

- És akkor az történne, ami egy ügyetlen bűvésszel történik, amikor két golyója összeütközik a levegőben! Bumm! Minden összetörik, minden lezuhan, a közönség pedig fütyül, és visszakéri a pénzt, és vissza is kell adni, és akkor este nincs vacsora!

- Így hát - kérdezte Cap Matifou -, ha a föld a napra zuhanna, nem vacsoráznánk?

És Cap Matifou belemerült ezeknek a kilátásoknak a végtelen láncolatába. Az emelvény egyik sarkán ült, trikóján keresztbe tett karral, fejével úgy bólogatott, mint egy kínai porcelánfigura, nem szólt többé már, nem látott, nem hallott semmit. Zavaros gondolataiba mélyedt. Nagy kobakjában minden összekeveredett. És egyszerre úgy érezte, mintha lelkének legmélyén valami szakadékba zuhanna. Aztán úgy tűnt, felfelé száll, nagyon magasra... még a magasnál is magasabbra: nagyon meglepte az a kifejezés, amellyel Pointe Pescade a dolgok között levő távolságot magyarázta. Aztán hirtelen elengedték, ő pedig zuhant... a saját gyomrába, vagyis az űrbe!

Valóságos lidércnyomás gyötörte. A szegény flótás felkelt a számolyról, karját előrenyújtotta, mint a vakok. Ha kicsit előbbre lép, lezuhan a dobogóról.

- Ejnye, mi ütött beléd, Cap Matifou?! - kiáltotta Pointe Pescade, és megragadta pajtása kezét; így sikerült ügyel-bajjal hátrahúznia.

- Velem... velem... hogy mi van velem?

- Igen... veled!

- Nekem... - kezdte Cap Matifou összeszedve lassanként gondolatait: és ez nehéz művelet volt, noha gondolatainak száma nem lehetett valami jelentős - nekem beszélhiválóm van veled, Pointe Pescade!

- Beszélj hát, Capom, és ne félj, nem hallja meg senki! Elűnt a közönség, elűnt.

Cap Matifou visszaűlt zsámolyára, és erős karjával magához hűzta derék kis társát, de csak szelűden, mintha attól tartana, hogy összetűri.

II. A TRABACCOLO VÍZRE BOCSÁTÁSA

- Tehát nem megy? - kérdezte Cap Matifou.
- Mi nem megy? - tudakolta Pointe Pescade.
- Az üzlet.
- Mehetne jobban is, vitathatatlan, de rosszabbul is mehetne!
- Pescade!
- Mi az, Matifou?
- Ne haragudj rám azért, amit mondok!
- De bizony megharagszom, ha rászolgálsz, hogy haragudjam!
- Nos... itt kellene hagynod engem.
- Hogy érted, hogy itt hagyjalak?... Cserbenhagyjalak? - kérdezte Pointe Pescade.
- Igen!
- Folytasd, álmaim erőművésze! Érdekel, amit mondasz.
- Igen... bizonyos vagyok abban, hogy egyedül kimásznál a csávából!... Én csak terhedre vagyok, és nélkülem módot találnál, hogy...
- Mondd csak, Cap Matifou - kérdezte komolyan Pointe Pescade -, te kövér vagy, ugye?
- Igen.
- És nagy?
- Igen!
- Nos, bármilyen nagy és kövér is vagy, nem tudom, hogyan fér beléd ekkora butaság, mint amit most mondtál!
- És miért, Pointe Pescade?
- Mert a butaságod még nagyobb és kövérebb, mint te magad, Cap Matifou! Hogy magadra hagyjalak, szívem legdrágább ökre?! De ha nem lennék itt, kérdelek tőled: mivel bűvészkednél?
- Mivel?
- Ki csinálná a halálugrást a nyakadon?
- Nem mondom...
- Vagy a terpeszállást a két kezéd közt?
- No igen!... - felelte Cap Matifou, mert összezavarták ezek a sürgető kérdések.
- Igen... a tomboló közönség előtt... ha véletlenül közönség is akad!
- Közönség! - motyogta Cap Matifou.
- Ezért - folytatta Pescade - hallgass, és csak a bevételre gondolj, mert anélkül ma este nem vacsorázunk.
- Nem vagyok éhes!

- Te mindig éhes szoktál lenni, Cap Matifou, tehát most is éhes vagy! - felelte Pointe Pescade, és két kezével kissé kifeszítette társa hatalmas állkapcsát, amely bölcsességfog nélkül is elvégezte a maga munkáját. - Látom a szemfogadon, amely olyan hosszú, mint a bulldog agyara! Éhes vagy, hidd el, ha mondom, és ha csak egy fél forintot, csak egy negyed forintot keresünk, enni fogsz!

- De te, kis Pescade-om?

- Én?... Egy szem köles elég nekem! Nekem nem kell erősnek lennem, de neked, fiam... Értsd meg jól az okoskodásom! Minél többet eszel, annál inkább hízol! Minél inkább hízol, annál érdekesebb látványosság leszel!...

- Látványosság... igen!

- Én meg ellenkezőleg, minél kevesebbet eszem, annál inkább fogyok, és én akkor leszek érdekesebb látványosság, minél inkább fogyok. Igaz?

- Igaz - válaszolta Cap Matifou a világ legeggyűbb hangján. - Így a saját érdekemben kell ennem, Pointe Pescade!

- Ahogy mondd, nagy kutyuskám, az én érdekem pedig az, hogy ne egyem!

- Ekként ha csak egyikünknek jutna...

- Az a tied lesz!

- És ha mindkettőnknek?...

- Akkor is te ennél! Az ördögbe is, Cap Matifou, hisz te egyedül is felérsz két emberrel!

- Négygyel... hattal... tízzel! - kiáltotta Herkules, akit csakugyan tíz ember sem győzött volna le. Leszámítva azt a fellengzős túlzást, amely a hajdani és mostani atléták közös tulajdonsága, az igazság az, hogy Cap Matifou legyőzött minden birkózót, aki csak kiállt vele.

Két jellemző történetet meséltek róla, ezek valóban csodálatos erejét bizonyítják.

Egy este Nîmes-ben, egy fából épült cirkuszban a tetőszerkezetet tartó egyik gerenda meglazult. Egy reccsenés hallatszott, a nézők megrémültek, mert az a veszély fenyegette őket, hogy vagy rájuk omlik a tető, vagy összetapossák egymást, amint igyekeznek kimenekülni a padsorok között. De Cap Matifou ott volt. A már meglazult gerenda alá ugrott, és abban a pillanatban, amikor a gerendázat meghajlott, fenntartotta bikaerős vállával, amíg ki nem ürült a terem. Aztán ismét egy ugrással kint termett, éppen akkor, amikor a tetőzet beomlott mögötte.

Ez a történet vállának erejéről tanúskodik. A most következő pedig karjának erejéről.

Egy nap a camargue-i síkságon egy bika megvadult, és kiszabadult a karámból, üldözőbe vett és megsebesített több személyt, és még nagyobb bajokat is okozott volna, ha közbe nem lép Cap Matifou. Az állat felé futott, megvetette lábát, és úgy várta; majd abban a pillanatban, amikor leszegett fejjel rárohant, szarvánál fogva megragadta, és egyetlen karmozdulattal a földre döntötte, és ebben a helyzetben tartotta a négy patájával rugdalózó állatot, amíg csak meg nem fékezték, és ártalmatlanná nem tették.

Erről az emberfeletti erőről más bizonyítékokat is fel lehetne sorakoztatni: de ennyi is elegendő, hogy fogalmat adjanak Cap Matifou erejéről, de bátorságáról és önfeláldozásáról is, hiszen soha nem habozott életét kockára tenni, ha felebarátai megsegítéséről volt szó. Tehát éppoly jószívű volt, mint amilyen erős. Mégis, hogy semmit se veszítsen erejéből, amint Pointe Pescade hajtogatta, ennie kellett, és társa kényszerítette is, hogy egyék, magától vonva

meg a falatot, amikor csak egynek jutott, sőt néha még akkor is, amikor kettőnek. De ezen az estén nem látszott vacsora - még egy személynek sem - a láthatáron.

- Kőd van! - ismételte Pointe Pescade.

És hogy széteszlassa, ez a derék és jólelkű fiú vidáman újrakezdte rigmusait és fintorait. Nagy léptekkel rőtta az emelvényt, ide-oda ugrált, kifecamította tagjait, hol a kezén járt, hol a lábán - mert megfigyelte, hogy fejfelé nem olyan éhes. Újra és újra elmondta félig provence-i, félig szláv zsargonban az örökös becsalogató tréfákat, amelyek mindaddig fennmaradnak, amíg csak akad egy bohóc is, aki eldarálja, és akadnak szájtátik, akik meghallgatják.

- Tessék, uraim, tessék besétálni! - kiabálta Pointe Pescade. - Csak kimenetkor kell fizetni... csekély egy krajcárt!

De ahhoz, hogy kimenjenek, előbb be kellett lépni, ám a festett vászon előtt álldogáló öt-hat ember közül egyik sem szánta rá magát, hogy belépjen a kis arénába.

Ekkor Pointe Pescade egy rémisztő vesszővel a vászonra mázolt vadállatokra mutatott. Nem mintha állatseregletet tudtak volna mutatni a közönségnek. De ezek a rettenetes állatok valóban éltek valahol Afrikában vagy Indiában, és ha Cap Matifou valaha is találkozik velük útja során, egyszeribe bekapja valamennyit.

És ekkor Pointe Pescade megszokott rigmusait a Herkules megszakította a nagy dobra mért ütésekkel, amelyek úgy hangzottak, mint az ágyúlövés.

- Ez itt a hiéna, uraim, tekintsék meg a hiénát, a Jóreménység fokáról való fürge és ragadozó állat, átugrik a temető falán, ahol zsákmányát szerzi.

Azután a vászon túloldalán, sárgálló vízben, kék füvek közepére mutatott.

- Nézzék csak, nézzék! A fiatal és érdekes orrszarvú tizenöt hónapos! Szumátrában cseperedett fel, és az átkelés idején félelmetes szarvával csaknem meglékelte a hajót.

Azután az előtérben levő állatra mutatott, amely áldozatainak zöldes színű csontjai között állt.

- Itt látható, uraim, itt látható a rettenetes atlaszi oroszlán! A Szahara belsejében él, a sivatag forró homokján! A trópusi hőség idején barlangokba menekül! Ha talál néhány csepp vizet, odarohan, és csepeg róla, amikor továbbrohan! Közben a szeme kidúvad, ezért az oroszlán neve: dúvad.

De úgy látszott, hogy ez a sok erőfeszítés hiábavaló. Pointe Pescade hasztalanul kiabálta ki a tüdejét, Cap Matifou hasztalanul verte úgy a nagydobot, hogy majd szétrepesztette. A helyzet reménytelennek látszott.

Eközben több nagy termetű dalmát hegyi lakó végül is megállt Matifou atléta előtt, és szakértő szemmel vizsgálta.

Pointe Pescade csakhamar megragadta ezt az alkalmat, és kihívta a derék embereket, hogy mérkőzzenek meg vele.

- Tessék, uraim! Fáradjanak csak beljebb! Éppen a legjobbkor! Ilyet még úgysem láttak! A férfiúi erők nagy küzdelme! Viadal pusztá kézzel! Egészen két vállra fektetésig! Cap Matifou kötelezi magát, hogy két vállra fekteti azokat a sportbarátokat, akik hajlandók megtisztelni őt bizalmukkal. A győztes tiszteletdíja egy gyapottrikó!... Talán önök, uraim? - kérdezte Pointe Pescade, s a három kemény kötésű fickóhoz fordult, akik egészen elképedve nézték őt.

De a keménykötésű legényeknek nem volt kedvük ahhoz, hogy kockára tegyék hírnevüket a küzdelemben, bármilyen dicsőséget jelent is ez a küzdő feleknek. Pointe Pescade így kénytelen volt bejelenteni, hogy amatőr birkózó híján ő maga küzd meg Cap Matifouval. Igen, az ügyesség mérkőzik itt meg az erővel!

- Tessék, uraim! Tessék! Csak egymás után! - kiabálta teli tüdővel a szegény Pescade. - Itt látható, amit még sohasem láttak! Pointe Pescade és Cap Matifou birkózása! A két provence-i iker! Igen... két iker... de nem egykorúak... nem is egy anyától!... Mi?! Pedig mennyire hasonlítunk... különösen én!

Egy fiatalember állt meg az emelvény előtt. Nagy komolyan hallgatta az elcsépeelt tréfákat.

A fiú legfeljebb huszonkét éves lehetett, a közepesnél magasabb termetű. Szép vonásait kicsit elhervasztotta a munka, arckifejezése némi szigorúságot árult el, és töprengő természetrel vallott, aki talán a szenvedés iskoláját is megjárta. Nagy, fekete szeme, rövidre nyírt körszakáll, vékony bajusza alatt éles vonallal kirajzolódó, mosolyra ritkán nyíló szája megtévesztetetlenül utalt magyar származására, és hogy benne magyar vér buzog. Egyszerű, modern ruhát viselt, de nem törekedett arra, hogy lépést tartson a legújabb divattal. Magatartása félreérthetetlenül elárulta: ez a fiatalember már kész férfi.

Amint mondtuk, ő is hallgatta Pointe Pescade eredménytelen közönségcsalogató fáradozását. És némi elérzékenységgel nézte, amint ide-oda ugrál az emelvényen. Ő is eleget szenvedett már, hogy is tudott volna érzéketlen maradni mások szenvedése iránt.

„Ez két francia! - mondta magában. - Szegény ördögök! Ma nem lesz bevételük!”

És akkor az a gondolata támadt, hogy egyedül lesz a közönségük - fizető közönségük. Alig több ez az alamizsnánál, de legalább álcázott alamizsna, és valószínűleg jókor jön. Közelebb ment hát az ajtóhoz, vagyis ahhoz a vászondarabhoz, amelyet csak fel kellett lebbenteni, és már bent is találta magát az ember a kis nézőtérén.

- Tessék, uraim, csak beljebb! - kiáltotta Pointe Pescade. - Máris kezdődik az előadás!

- De... hiszen egyedül vagyok - jegyezte meg a fiatalember a legnagyobb jószándékkal.

- Uram - felelte Pointe Pescade valami gunyoros büszkeséggel -, az igazi művészek többet adnak a közönség minőségére, mint a mennyiségére!

- De azért megengedik?... - folytatta a fiatalember, és kivette erszényét.

Beletett két forintot az emelvény sarkán elhelyezett tányérba.

„Jószívű ember!” - gondolta Pointe Pescade.

Aztán társához fordult:

- Rajta, Cap Matifou, rajta! Szolgáljuk meg a pénzt!

De amikor az egyetlen néző belépett volna a francia-provence-i arénába, hirtelen megtorpant. Egy fiatal lányt vett észre, aki apjával együtt már negyedórája állt a guzlaénekesek zenekara előtt. Ez a fiatalember, anélkül, hogy tudták volna, ugyanarra gondolt, amire a lány: jótékony-ságot gyakorolni. Az egyik a cigányoknak dobott alamizsnát, a másik az akrobatáknak.

De a fiatalember nyilván nem érte be ezzel a találkozással, mert mihelyt észrevette a lányt, elfelejtette néző mivoltát, a pénzt, amelyért a helyét megfizette, és arrafelé rohant, amerre a lány eltűnt a tömegben.

- Ejnye, uram!... Uram!... - kiabálta Pointe Pescade - És a pénze?... Nem dolgoztunk meg érte, az ördögbe is!... De hol van!... Eltűnt!... Hé, uram!...

Hasztalanul kereste a „közönségét”, annak már nyoma veszett. Aztán Cap Matifoura nézett, aki éppen olyan meghökkenten állt ott, és végtelen nagyra tátotta a száját.

- És már éppen elkezdtek volna! - mondta végül az óriás. - Szavamra, nincs szerencsénk!

- Kezdjük el mégis! - felelte Pointe Pescade, és lement az arénához vezető lépcsőn.

Ily módon legalább, a padok előtt játszván - nem is volt pad! - rászolgáltak volna a pénzre.

De ebben a pillanatban nagy lármá hallatszott a kikötői rakpart felől.

A tömeg egyszerre elkezdett mozgolódni, és elindult a tenger felé, és sok száz torokból ez a szó hallatszott:

- A trabaccolo!... A trabaccolo!

Csakugyan, erre az időpontra hirdették a kis hajó vízre bocsátását. Ez a látvány mindig vonzó, tehát így felkelti az emberek kíváncsiságát. Hamarosan ki is ürült a zsúfolt tér és a rakpart, s a tömeg a hajóépítő telep felé özönlött, mert ott kellett lezajlania az eseményeknek.

Pointe Pescade és Cap Matifou megértették, hogy nincs mit számítaniuk a közönségre - legalábbis egy időre. Ezért szerették volna megtalálni az egyetlen nézőt, aki már majdnem megtöltötte az arénát, de ezt most ők is elhagyták, még csak arra sem ügyeltek, hogy bezárják ajtaját - és miért is zárták volna be? -, ők is a hajótelep felé vették útjukat.

Ez a telep egy földnyelv végén állt, a gravozaik kikötőn túl, lejtős területen, amelyet a hullámvérés könnyű tajtékkal borított.

Pointe Pescade és társa csak két könyökkel tudott eljutni a nézők első sorába. Az ő emelvényük előtt soha, még a legjobb estéken sem volt ilyen tolongás! Ó, mennyire elkorcsosul a művészi ízlés!

A trabaccolo oldala mellől már elszedték a tartó dúcokat, és felkészültek a vízre bocsátásra. A horgony már a helyén volt, csak le kellett engedni, mihelyt a hajótest a vízbe merül, hogy megállítsa, mert a hajót a lendület túl messzire sodorhatta volna a zátonyok közé. Noha a trabaccolo csak ötventonnás volt, mégis elég tekintélyes tömeg ahhoz, hogy gondosan megtegyenek minden elővigyázatosságot. Két telepi munkás tartózkodott a fedélzeten, hátul a faárboc közelében, amelynek tetején a dalmát lobogó lengett, két munkás pedig a hajó orrában állt, várta, hogy a horgonyt lebocsássa.

A trabaccolót farával kellett leereszteni a vízre - amint az effajta műveletnél előírásos. A hajó hátulját, amely a jól beszappanozott csúsztatóvályúban pihent, már egyetlen támaszték tartotta vissza. Csak ezt az éket kell eltávolítani, és a hajó siklani kezd; aztán a mozgásba jövő test fokozódó sebességével elindul a vízben.

Már vagy fél tucat ács verte vaskalapáccsal a hajó elé helyezett ékeket, hogy valamelyest magasabbra emeljék, s megadják azt a lendületet, amely majd a tenger felé viszi.

Mindenki feszült érdeklődéssel és csendben figyelte ezt a műveletet.

E pillanatban a gravozaik kikötőt dél felől védő földnyelv kanyarulatánál felbukkant egy háromszázötven tonnás luxusjacht, egy kétárbocos vitorlás. Az előtt a földnyelv előtt akart elhaladni, amelyen a hajóépítő műhely volt, hogy bejusson a kikötőbe. Mivel a szél északnyugat felől fújt, szél irányt haladt, az alsó nagy vitorlák balról fogták a szelet, amely egyenesen a kikötő felé hajtotta. Tíz percen belül oda kell érkeznie, és úgy nőtt meg hirtelen a nézők szemében, mintha csak olyan látcsővel néznék, amelynek csövét folyton hosszabbra csavarják.

Hogy a kétárbocos a kikötőbe jusson, el kellett haladnia a telep előtt, ahol a trabaccolo vízre bocsátására készültek. Amint a jacht közeledését jelezték, minden baleset elkerülése végett tanácsosnak látszott, hogy felfüggeszék a vízre bocsátási műveletet. Majd akkor folytatják, ha a másik elhaladt a zátonyok közt. Ha a két hajó összeütközik, egyik a farával siklik előre, a másik pedig nagy sebességgel belerohan, a jacht bizonyára súlyos katasztrófa elé néz.

A munkások abbahagyták hát az ékek ütögetését, és a támaszték eltávolításával megbízott munkást utasították, hogy várjon. Csak néhány percig kell várakozniuk.

Eközben a kétárbocos sebesen közeledett. Már azt is látni lehetett, hogy előkészületeket tesz a lehorgonyzásra. Két kisvitorláját leeresztették, a nagyvitorla csücsökkötélét meghúzták, az előtörzs vitorlát ugyanakkor felcsavarták. De még olyan gyorsan haladt, hogy előkötélvitorlája és második orrvitorlája is az eddigi sebességgel tudta továbbvinni.

Minden tekintet a kecses hajóra irányult, fehér vitorlái aranyosan csillogtak a nap ferdén eső sugaraiban. Matrózai levantei egyenruhát viseltek, fejükön piros sipkával, gyorsan végezték munkájukat, míg a kapitány hátul figyelt a kormányos közelében, és nyugodt hangon osztogatta parancsait.

A kétárbocos csakhamar a hajóépítő telep mellett haladt el, már csak annyi matróz mozgott a fedélzeten, amennyi ahhoz kellett, hogy elérjék a kikötő kiugró földnyelvét.

Hirtelen rémült kiáltás hallatszott. A trabaccolo megmozdult. A támaszték valahogy meglazult, és a hajó éppen abban a pillanatban indult meg, amikor a jacht jobb oldala került szembe vele.

A két hajó tehát mindjárt összeütközik. Sem idő, sem mód nem látszott ennek megakadályozására. Semmilyen manőverrel nem lehet elkerülni. A nézők kiáltására rémült kiáltással felelt a kétárbocos személyzete.

A kapitány megőrizte hidegvérét, és elfordította a kormányrudat; de lehetetlennek látszott, hogy hajója elég gyorsan kitérjen, vagy oly gyorsan haladjon a zátonyok közt, hogy elkerülje az összeütközést.

A trabaccolo valóban már siklott a csúszdán. A súrlódástól keletkező fehér füst az orránál kavargott, míg tatja már az öböl vizébe merült.

Egyszerre csak egy ember rohan elő. Megragadja a trabaccolo orránál lógó kötelet. De hasztalanul akarja visszatartani, pedig megfeszíti lábát a földön, nem bánva, hogy a hajó őt is magával rántja. Egy kikötőcölöpnek használt ágyúcső áll ott a földbe verve. Egy szempillantás, és a hajókötél máris rácsavarodik, és lassan tekeredik le róla, hiszen a férfi, mit sem törődve azzal, hogy a hajó magával ragadja és összezúzza, emberfeletti erővel húzza visszafelé - tíz másodpercen át.

Ekkor a hajókötél elszakad. De ez a tíz másodperc is elegendő volt. A trabaccolo beleloccsant az öböl vizébe, aztán újra kiemelkedett, mintha a hullámverés ringatná. Siklott a zátonyok közt vivő tengeri út felé, csaknem egylábnyra a kétárbocos farától, és egész addig futott, míg csak horgonya bele nem akadt a tenger fenekébe, s megfeszülő láncával meg nem állította.

A kétárbocos megmenekült.

Ez az ember, akinek közbelépése annyira váratlanul és gyorsan történt, hogy senki sem tudott a megdöbbenéstől segítségére sietni, Cap Matifou volt.

- Jól van!... Ez aztán igen! - kiáltotta Pointe Pescade, és társához futott, az meg felkapta karjába, nem azért, hogy bűvészkedjen vele, hanem hogy megölelje, de a maga módján, hogy majd megfulladt.

És ekkor mindenfelől kitört a tapsvihár. Az egész tömeg odarohant a Herkules köré, aki éppen olyan szerényen állt ott, mint a mondabeli tizenkét feladat végrehajtója, és mit sem értett a közönség lelkesedéséből.

Öt perccel később a kétárbocos már ott horgonyzott a kikötő közepén; aztán egy karcsú hárompárevezős csónak a partra szállította a jacht tulajdonosát.

Magas termetű, ötven év körüli férfi volt, haja majdnem ősz, keleti módra nyírt, őszülő szakállal. Napbarnított, szabályos vonású, még szép arcát rendkívül élénk, fürkésző, nagy fekete szem tette derűsebbé. Az első pillantásra megragadott mindenkit az az előkelőség, sőt lelki nagyság, amely egész megjelenéséből áradt. A tengerészruha, sötétkék nadrág, ugyanilyen színű fémgombos kabát, könnyű barna vászonkalap kitűnően illett hozzá, és érvényesülni hagyta erős, nagyszerű testalkatát, amelyet még a kor nem kezdett ki.

Mihelyt partra lépett ez a férfi, akin érezni lehetett energikus és határozott jellemét, a két akrobata felé indult, akiket a tömeg körülvelt és éljenzett.

Az emberek félrehúzódtak, hogy utat engedjenek neki.

Amikor Cap Matifouhoz ért, első mozdulatával nem erszényét kereste, hogy holmi kövér baksist vessen oda. Nem! Kezét nyújtotta az akrobatának, és így szólt olasz nyelven:

- Köszönöm, barátom, amit tett!

Cap Matifou nagyon elszégyellte magát, hogy ilyen nagy megtiszteltetésben van része azért a csekélységért.

- Igen... remek volt... jól csináltad, Cap Matifou! - folytatta Pointe Pescade provence-i tájszólásának bőbeszédűségével.

- Maguk franciák? - kérdezte az idegen.

- A legfranciábbak - felelte Pointe Pescade büszkén -, dél-franciaországi franciák!

Az idegen némi elérékenyüléssel és ugyanakkor rokonszenvvel nézte őket. Nyomorúságuk annyira szembetűnő volt, hogy nem kerülhette el figyelmét. Bizony, két szegény komédiás állt előtte, az egyik - élete kockáztatásával - nagy szolgálatot tett neki, mert a trabaccolo és a kétárbocos összeütközése számos áldozatot követelhetett volna.

- Látogassanak meg a hajón - mondotta.

- És mikor, hercegem? - kérdezte Pointe Pescade, akkorát bókolva, amekkorát csak tudott.

- Holnap korán reggel.

- Korán! - felelte Pointe Pescade, míg Cap Matifou hallgatólagos beleegyezése jeléül bólogatott hatalmas fejével.

Eközben a tömeg továbbra is ott tolongott a kaland hőse körül. Bizonyosan diadalmenetben viszi a vállán, ha súlya nem rémiszti meg még a legelszántabbakat és a legerősebbeket is. De Pointe Pescade, aki mindig előrelátó volt, úgy gondolta, hogy nem ártana felhasználni az ilyen lelkes közönség hangulatát. Míg az idegen még egyszer baráti búcsút intett nekik, és a rakpart felé vette útját, Pointe Pescade közönségcsalogató hangon kiáltotta:

- Kezdődik a küzdelem, uraim, kezdődik a küzdelem Cap Matifou és Pointe Pescade között! Tessék uraim, kerüljenek beljebb!... Fizetni csak kimenetkor kell... vagy belépéskor, ahogy tetszik!

Ezúttal felfigyeltek rá, és akkora tömeg követte, amelyet még talán soha nem is látott.

Ezen a napon az aréna túl kicsinek bizonyult. A közönség egy része be sem fért. Vissza kellett adni a belépődíjukat!

Az idegen alig tett néhány lépést a rakpart irányában, és szembe találta magát azzal a lánnyal és apjával, akik végignézték a jelenetet.

Nem messze tőlük ott állt az a fiatalember is, aki követte őket, s akinek köszöntését csak fensőségesen fogadta a lány apja - s ezt még az idegen is észrevette.

Amint az idegen megpillantotta az idősebbik embert, akaratlanul is összerezzen. Mintha egész lényét undor töltötte volna el, és szeme is villámlott.

A lány apja pedig odalépett hozzá, s igen udvariasan megszólalt:

- Ugye, nagy veszélyből mentette meg, uram, ennek az akrobatának a bátorsága?

- Valóban, uram - felelte az idegen, és hangja akarva vagy akaratlanul megváltozott az izgalomtól. Aztán így szólt a másikhoz: - Szabad kérdeznem, uram, kihez van szerencsém?

- Torontál Simonhoz, Raguzából - felelte a hajdani trieszti bankár. - És én is megtudhatnám, ki ennek a luxusjachtnak a tulajdonosa?

- Antekirtt doktor - felelte az idegen.

Aztán búcsút vettek és elváltak, míg a francia akrobaták arénájából éljenzés és taps hallatszott.

És ezen az estén nem csupán Cap Matifou evett kedvére, vagyis négy helyett is, de ezenfelül is maradt egy adag ennivaló. És ez épp elegendő volt derék kis társa, Pointe Pescade számára.

III. ANTEKIRTT DOKTOR

Bizonyos emberek sok munkát adnak a Hírnév istenasszonyának, Fámának, akinek száz szája száz harsona erejével zengi nevüket a világ négy tája felé.

Így állt a helyzet a híres Antekirtt doktorral is, aki az imént érkezett Gravoza kikötőjébe. És olyan körülmények között érkezett, amelyek még a legközönségesebb utasra is felhívták volna a figyelmet. Pedig ő nem akármilyen utas volt.

Csakugyan néhány év óta valóságos mondák vették körül Antekirtt doktor személyét a Távol-Kelet mondateremtésre oly hajlamos országaiban. Ázsiában a Dardanelláktól a Szuezi-csatornáig, Afrikában Szueztől Tunisz határáig, a Vörös-tenger környékén, az egész arab tengerparton állandóan úgy emlegették, mint a természettudományok egyik rendkívüli tudósát, aki szinte már isten, *taleb*, aki a világegyetem minden titkát ismeri. A biblia nyelvén Epiphánésznek, dicsőnek nevezték volna. Az Eufrátesz vidékén a régi mágusok leszármazottjaként tisztelték volna őt.

Mennyi volt a túlzás ebben a hírnévben? Minden, ami csak varázslót akart költeni ebből a tudósból, minden, ami természetfölötti hatalmat tulajdonított neki. Mert hiszen Antekirtt doktor is ember volt, egyszerűen csak ember, de igen tanult, egyenes és erős jellem, akinek biztos az ítélete, és csodálatos éleslátással beelát a dolgok mélyére, s akinek nagyszerűen kezére járhattak a körülmények is. Csakugyan, Kisázsia egyik belső tartományában az egész lakosságot megoltalmazta egy olyan rettenetes betegségtől, amelyet addig fertőzőnek véltek, s amelynek ő megtalálta hatásos gyógyszerét. Innen eredt páratlan hírneve.

De híréhez nagymértékben hozzájárult még az az áthatolhatatlan titokzatosság is, amely alakját övezte. Honnan jött? Nem tudta senki. Milyen volt a múltja? Arról sem tudtak többet. Azt sem tudta megmondani senki, hol és milyen körülmények között élt. De azt mindenki tudta, hogy Antekirtt doktort szinte bálványozták Kisázsia és Kelet-Afrika vidékének lakói, hogy a legnagyobb orvos hírében áll, s rendkívüli gyógykezeléseiről még Európa nagy tudományos központjaiban is beszélnek, s hogy egyforma gondossággal kezeli ezeknek a tartományoknak a szegényeit és gazdag urait, pasáit. De soha nem látták a nyugati országokban, és néhány esztendeje még azt sem tudták, hol van a lakóhelye. Ezért hajlottak annyira az emberek arra, hogy valamilyen testet öltött titokzatos lényt, hindu istenséget lássanak benne, olyan természetfeletti lényt, aki természetfeletti eszközökkel gyógyít.

De ha Antekirtt doktor még nem is gyakorolta tudományát Európa nagy országaiban, hírneve már megelőzte. Noha csak egyszerű utasként érkezett Raguzába - mint gazdag turista, aki jachtján kóborol, és meglátogatja a Földközi-tenger különböző pontjait -, neve csakhamar bejárta a várost. És mielőtt megpillanthatták volna személyesen is a doktort, a kétárbocos, amelyen utazott, felhívta rá a figyelmet. Az a baleset, amelyet Cap Matifou bátorsága hárított el, önmagában is elégséges lett volna, hogy általános érdeklődést váltson ki.

Valójában ez a jacht még Amerika, Anglia és Franciaország leggazdagabb, legfényűzőbb sportembereinek is díszére vált volna! Két nagy, egyenes árboca a hajó közepén állt - mert így jól ki tudták használni a nagy- és az előkötél-vitorlát -, homlokárbocára két orrvitorlát is szereltek, előárbocán négyszögletes keresztszövésű és égre meredő más kisvitorlák feszültek: ez a sok vitorla alkalmasint csodálatos sebességet biztosított a legkedvezőtlenebb időben is. A kétárbocos 350 tonnás volt. Hosszú és karcsú, könnyen érhetett el nagy sebességet, de fedélzeti gerendája elég széles, és merülése elég mély volt, hogy teljes biztonsággal üljön a vízen - az ilyen tengeri hajót biztosan tartja kezében a kormányos, és mindenféle széljárásban

is a kívánt irányban haladhat vele. Erős oldalszélben vagy gyengébb hátszélben a tizenhárom és fél csomót is megtette óránként. A *Boadiceák*, a *Gaetanák*, a *Mardonok*, az angol birodalom híres hajói sem állhatták volna vele a versenyt, ha nemzetközi vetélkedésre kerül sor.

A jacht külseje és belseje olyan szép volt, hogy a legkényesebb ízlésű vitorlázó sem képzelhetett volna el különbséget. A kanadai fenyőből ácsolt fedélzet fehérségét egyetlen csomó sem éktelenítette, a hajópárkány belső oldala is gondos asztalosmunkáról tanúskodott, a tikfából készült lépcsőfedő tetőkön és rácsokon úgy csillogott a rézdíszítés, mint az arany, kormánykereke igen díszes volt, a tartalékbocokat vakító fehér huzatok alatt helyezték el, a csigafelszerelés, a vitorlarudakat tartó kötelek, a vitorlakivonó és beakasztó kötelek és a mozgókötélzet kidolgozása tökéletes volt, és színük elütött az árbocokat előlről, oldalról és hátulról tartó galvanizált huzaloktól, lakkozott mentőcsónakjai kecsesen függtek a forgódarukon, az egész hajótest feketén csillogott, és aranyos lécecske futott az orrától a faráig; hátsó díszítései mértékletesek voltak - mindez jó ízlésre és választékosságra vallott.

Ezt a jachtot fontos megismernünk belülről és kívülről, hiszen végül is annak a rejtélyes személyiségnek az úszó hajléka volt, aki e történet hőse. Habár a látogatás tilos volt nála, a mesélő szinte mágikus szemével látja, és le tudja írni azt is, amibe nem lehetett bepillantása.

A kétárbocos belsejében a fényűzés versengett a kényelemmel. A szobákat és kabinokat, a szalonokat, az ebédlőt költséget nem kímélve festették ki és díszítették fel. A szőnyegeket, tapétákat, az egész bútort az eleményesen a luxushajózás szükségleteihez alkalmazták. Ez az oly jól kigondolt berendezés nem csupán a kapitány és a tisztek szobáiban érvényesült, hanem a tálalóban is, ahol az ezüst evőeszközt és porcelán edényeket óvták a hajó erős himbálózásától és bukdácsolásától, a konyhában, amelyben valóságos holland tisztaság uralkodott, és a legénység szállásán, ahol a személyzet függőágyai kényelmesen ringatóztak. A húsz főből álló legénység a máltai tengerészek elegáns egyenruháját viselte, rövidnadrágot, tengerész-csizmát, csíkos inget, barna övet, piros sapkát és zubbonyt, amelyen fehér betűkkel villogtak a hajó és tulajdonosa nevének kezdőbetűi.

De melyik kikötő volt az illetőségi helye ennek a jachtnak? Melyik hajó-nyilvántartási jegyzékben szerepelt? A Földközi-tenger melyik partvidékén volt a téli állomáshelye? Végül milyen nemzetiségű volt? Ezt éppúgy nem tudták, mint ahogy nem ismerték a doktor nemzetiségét sem. A hátsó árboc vitorlarúdján zöld zászló lengett, felső sarkában majdnem a selyem széléig nyúló vörös kereszttel. És hiába is keresték volna a földkerekség bármelyik tengerén lobogó zászlók sokaságában.

Mindenesetre mielőtt Antekirtt doktor partra szállt, a jacht papírjait átadták a kikötőparancsnoknak, és az iratok minden bizonnyal tökéletes rendben voltak, mert a hajó az egészségügyi vizsgálat után megkapta a kikötési engedélyt.

A kétárbocos neve a hajó farán levő névtáblán ékeskedett kis aranybetűkkel, de az illetőségi kikötőt nem tüntették fel - a hajó neve pedig így hangzott: *Savarena*.

Ilyen volt az a bámulatos luxushajó, amelyet most megcsodálhattak a gravezai kikötőben. Pointe Pescade és Cap Matifou, akiket másnapra meghívott Antekirtt doktor, éppolyan kíváncsiak, de egy kicsit mégis nagyobb izgalommal szemlélgették, mint a kikötőbeli tengerészek. A provence-i partvidéken születtek, és rendkívüli módon érdekelte őket minden, ami a tengerrel állt kapcsolatban, különösen Pointe Pescade-ot, aki a szakértő szemével nézte a hajóépítésnek ezt a csodáját. Még este, az előadás után is ez járt a fejükben.

- Ah! - szökkent ki Cap Matifou száján.

- Ó! - sóhajtott Pointe Pescade.

- He, Pointe Pescade?

- Én is azt mondom, Cap Matifou!

És a két szegény akrobata ámulatot kifejező, rövid szavai mindennél többet mondtak.

Ezalatt a *Savarena* fedélzetén a matrózok elvégezték a horgonyvetést követő munkákat, a vitorlákat a rudakra tekerték, a köteleket felcsavarták, és gondosan rögzítették, a védővásznakat hátul kifeszítették. A kétárbocos villa alakban vetette ki horgonyait a kikötő egyik szegletében, ami azt mutatta, hogy hosszabb ideig szándékozik itt maradni.

Egyébként ezen az estén Antekirtt doktor csak rövid sétát tett Gravoza környékén. Torontál Simon leányával már visszatért Raguzába kocsiján, amely a rakparton várta őket, a már említett fiatalember pedig gyalogosan ballagott haza a hosszú sugárúton, meg sem várta az ünnepély végét. A doktor felindultságában csak a kikötőt látogatta meg. Ez a partvidék egyik legjobb kikötőhelye, s ez idő tájt elég sok, különféle nemzetiségű hajó horgonyzott benne. Azután kiment a városból, követte az Ombra Fiumera-öböl partját; az öböl tizenkét mérföldre nyúlik be a szárazföldbe, s a kis Ombra folyó torkolatáig húzódik; ennek a folyónak a vize annyira mély, hogy még a nagyobb merülésű hajók is felmehetnek rajta, csaknem a Vlastiza-hegy lábáig. Kilenc óra felé a doktor visszatért a mólóra, végignézte a Lloyd hajózási társaság egy nagy gőzösének érkezését, a hajó az Indiai-óceánról jött; végül is visszatért jachtjára, leballagott kabinjába, ahol két lámpa világított, és másnap reggelig ott maradt egyedül.

Mindig így tett, és a *Savarena* kapitányának - negyven év körüli tengerész, Narsosnak hívták - parancsa volt arra, hogy soha ne zavarja meg a doktort magányos óráiban.

Meg kell jegyezni, hogy tisztjei és matrózai sem tudtak többet a doktor múltjáról, mint a kikötőbeli közönség. De azért testestül-lelkestül éppolyan hűséggel szolgáltak. Ha doktor Antekirtt nem is szívelte el a legkisebb fegyelemsértést sem, azért mindenkihez jó volt, törődött velük, és nem sajnálta tőlük a pénzt. Nem is akadt olyan matróz, aki ne igyekezett volna felkerülni a *Savarena* személyzetének névjegyzékébe. Soha nem dorgált, nem büntetett, nem zavart el senkit. A kétárbocos személyzete úgy élt, mint egyetlen család.

Antekirtt doktor visszatérte után megtették a szükséges intézkedéseket az éjszakára. Kirakták az elülső és hátsó jelzőlámpákat, az őrség elfoglalta a helyét, majd a legteljesebb csönd vette át uralmát a hajón.

Antekirtt doktor a szoba sarkában álló széles pamlagra ült. Az asztalon néhány újság hevert, inasa vásárolta Gravozában. A doktor szórakozottan átfutotta mindet, inkább az apróhíreket olvasta, mint a nagy cikkeket, azt kereste, milyen hajók érkeztek és indultak, hová utaztak, hol nyaralnak a környékbeli hírességek. Aztán eltolta magától az újságokat. Tompa kábulat lepte meg. És tizenegy óra felé, inasa segítségét igénybe sem véve, lefeküdt; de csak sokára tudott elaludni.

És ha valaki olvasni tudott volna gondolatai közt, amelyek leginkább foglalkoztatták, talán meglepődik, hogy gondolatai ebben az egyetlen mondatban foglalhatók össze:

„Ugyan ki lehet az a fiatalember, aki köszöntötte Torontál Simont a gravozai rakparton?”

Másnap reggel nyolc óra felé Antekirtt doktor felment a fedélzetre. Csodaszép nap ígérkezett. A napsugarak beragyogták az öböl háttérében magasló hegyek csúcsát. Az árnyék kezdett visszahúzódní a kikötő vizének színéről. Csakhamar a *Savarenát* is teljesen elöntötte a napfény.

Narsos kapitány a doktorhoz lépett, hogy átvegye a parancsokat, a doktor üdvözölte a kapitányt, és néhány szóban megadta utasításait.

Nemsokára csónak indult el a hajó mellől négy emberrel és egy parancsnokkal; a rakpart felé siklott, ahol a megbeszélés szerint Pointe Pescade és Cap Matifou várakozott.

Nagy nap, nagy ünnep volt ez a két becsületes fiú kóbor életében, akik oly messze, néhány száz mérföldre sodródtak hazájuktól, Provence-től, melyet nagyon szerettek volna viszontlátni.

Mindketten a rakparton álltak. Levetették a foglalkozásukhoz tartozó cifra holmikat, viseltes, de tiszta ruhát öltöttek, és nézték a jachtot, éppen úgy bámulták, mint az előző napon. Jó hangulatban voltak. Cap Matifou és Pointe Pescade nem csupán vacsorázott az este, de ma már reggelizett is. Valóságos örület volt ez, magyarázata a negyvenkét forintos rendkívüli bevételük. De azt ne higgye valaki, hogy eltékozták az egész vagyont! Nem! Pointe Pescade óvatos volt, előrelátó és beosztó, és így legalább tíznap megélhetésüket biztosította.

- Ezt mégiscsak neked köszönhetjük, Cap Matifou!

- Ó, Pescade!

- Igen, neked, ó, nagy férfiú!

- Hát jó, igen... nekem... ha ennyire akarod! - felelte Cap Matifou.

E pillanatban a *Savarena* csónakja kikötött a rakparton. A parancsnok felállt, és sapkáját a kezében tartva, nyájasan értésükre adta, hogy az „urak” szolgálatára áll.

- Urak?! - kiáltotta Pointe Pescade. - Miféle urak?

- Hát önök - felelte a parancsnok -, önök, akiket Antekirtt doktor vár a fedélzeten.

- Remek! Lám, már urak is vagyunk! - mondta Pointe Pescade.

Cap Matifou tágra meresztette szemét, és nagy zavarában kalapját gyűrögette.

- Uraim, ha úgy tetszik! - szólt a parancsnok.

- Tetszik... de még mennyire tetszik! - felelte Pointe Pescade kedveskedő mozdulattal.

És a következő pillanatban a két barát már kényelmesen ült a csónakban, a padot borító piros szegélyű fekete szőnyegen, a parancsnok meg mögöttük foglalt helyet.

Mondani sem kell, hogy az erőművész súlya alatt a csónak négy-öt ujjnyira süllyedt a vízvonal alá. A szőnyeg sarkait vissza is kellett hajtani, hogy ne érjenek a vízbe.

Füttyszóra a négy evező egyszerre merült a vízbe, és a csónak sebesen haladt a *Savarena* felé.

Valljuk meg, hiszen így is volt, a két szegény ördög némileg elérzékenyült, hogy ne mondjuk, kicsit szégyellte is magát. Komédiásoknak ekkora tisztesség! Cap Matifou mozdulni sem mert. Pointe Pescade pedig nem tudott eltitkolni zavarában egy vidám mosolyt, amely megeléknítette vékony és értelmes arcát.

A csónak a kétárbocost hátulról megkerülte, és a jobb oldali lépcsőnyíláshoz állt - a díszoldalhoz.

A két barát felment a lebecsátott lépcsőn, amelynek vékony fokai meghajoltak Cap Matifou súlyától, és nyomban Antekirtt doktor elé vezették őket, aki a hajó hátuljában várt rájuk.

Szívélyes üdvözlés után még néhány formáság és ceremónia következett, Pointe Pescade és Cap Matifou csak azután volt hajlandó leülni. De végül ez is megtörtént.

A doktor néhány percig szótlanul nézte őket. Hideg és szép arca nagy hatással volt rájuk. De afelől nem lehetett kétség, ha nem is ült ajkára mosoly, szívében derűre fakadt.

- Barátaim - mondotta -, tegnap nagy veszélytől mentették meg a legénységet és jómagamat is. Még egyszer meg akartam köszönni, ezért kértem magukat arra, hogy látogassanak meg a hajón.

- Doktor úr - felelte Pointe Pescade, aki kezdte visszanyerni biztonságérzetét -, ön nagyon jó, de ez az egész szóra sem érdemes. A barátom csak azt tette, amit bárki más megtett volna a helyében, ha van hozzá ereje. Ugye, Cap Matifou?

Az meg helyeslően bólintott, vagyis vaskos fejét le-fel ingatta.

- Hát jól van - válaszolta a doktor -, de mégis az ön társa és nem más kockáztatta életét, és én lekötöztettségnek érzem magam!

- Ó, doktor úr - szabadkozott Pointe Pescade -, szégyenbe hozza az ön öreg Capomat, és amilyen vérmes, nem jó, ha a vér a fejébe száll...

- Rendben van, barátaim - folytatta Antekirtt doktor -, látom, nemigen szeretik a dicséretet. Nem is erősködöm. De mivel minden szolgálat megérdemli...

- Doktor úr - vágott közbe Pointe Pescade -, engedelmet, hogy megszakítom, de minden jótett magában hordja jutalmát, amint az erkölcsi tanítások is megírják, így mi is elnyertük jutalmunkat!

- Már? És miképpen? - kérdezte a doktor, attól tartva, hogy valaki megelőzte.

- Hát hogye! - folytatta Pointe Pescade. - Miután erőművésznők ilyen rendkívüli módon bizonyította be erejét, a közönség újra meg akart győződni róla művészebb feltételek között. Jöttek is tömegesen a provence-i arénába. Cap Matifou két vállra fektetett vagy fél tucat tagbaszakadt hegyi lakót, igen erős gravozaik rakodómunkást, és hatalmas bevételünk volt!

- Hatalmas?

- Igen... ilyen bevételünk még nem volt akrobatakörutunkon.

- És mennyi mégis?

- Negyvenkét forint!

- Ó! Valóban!... Persze nem tudtam... - felelte Antekirtt doktor kedélyes hangon. - Ha tudtam volna, hogy előadást tartanak, örömteli kötelességemnek tartom, hogy én is elmenjek. Így engedjék meg, hogy kifizessem a belépődíjamat...

- Ma este, doktor úr, ma este - hajtogatta Pointe Pescade -, ha lenne szíves megtisztelni előadásunkat jelenlétével!

Cap Matifou udvariasan meghajolt, és meggörbítette széles vállát, amelyet „még soha nem ért a föld pora”, amint Pointe Pescade szokta mondani, amikor kikiáltóként hirdette műsorukat.

Antekirtt doktor jól látta, hogy a két akrobata semmiféle jutalmat nem fogad el - legalábbis pénz formájában. Így elhatározta, hogy másként jár el. Terve velük egyébként is már előző este óta kialakult. Még az este folyamán beszerzett róluk néhány felvilágosítást, és ezekből megbizonyosodott, hogy a két komédiás becsületes ember, méltó minden bizalomra.

- Hogy hívják magukat? - kérdezte tőlük.

- Az egyetlen nevem, amelyről tudok, doktor úr: Pointe Pescade.

- És magát?

- Matifou - felelte az erőművész.

- Vagyis Cap Matifou - tette hozzá Pointe Pescade, és nem kis büszkeséggel ejtette ki ezt a nevet, amelyről sokat beszélnek Dél-Franciaország minden arénájában.

- De ezek felvett nevek... - jegyezte meg a doktor.

- Nincs más nevünk - felelte Pointe Pescade -, vagy ha volt is, mivel a zsebünk kicsit lyukas, elvesztettük!

- És... rokonaik?

- Rokonaink, doktor úr? Soha nem engedhettük meg magunknak ezt a fényűzést! De ha meggazdagszunk egyszer, örökösnek bizonyára jelentkezik egy sereg!

- Maguk franciák? Franciaország melyik részéből valók?

- Provence-ból - felelte büszkén Pointe Pescade -, vagyis kétszeresen franciák vagyunk!

- Jókedvben nem szenved hiányt, ugye, Pointe Pescade?

- Ezt a mesterségem teszi. Képzelsen el, doktor úr, egy bohócot, egy pojacát, egy vásári komédiást, akinek bánatos a képe! Több tojást vágnának egy óra alatt a fejéhez, mint amennyit meg bírna enni egész életében! Igen, nagyon vidám vagyok, rendkívül vidám, ebben egyetértünk.

- És Cap Matifou?

- Ó, Cap Matifou komolyabb, megfontoltabb, zárkózottabb! - felelte Pointe Pescade, s barátságából jól nyakon vágta társát, mint ahogy a ló nyakát paskolják meg szeretettel. - Ezt is a mesterség teszi! Ha ötvenkilós súlyokkal dolgozik az ember, az nagy komolyságot kíván. Birkózni sem csupán a karjával birkózik, de a fejével is! És Cap Matifou mindig birkózott... még a nyomorral is! De még az sem fektette két vállra.

Antekirtt doktor érdeklődéssel hallgatta ezt a derék kis embert, akihez ez idáig oly kemény volt a sors, és aki még csak nem is elégedetlenkedett miatta. Legalább annyi meleg érzést sejtett benne, mint értelmet, és arra gondolt, mi válhatott volna belőle, ha már élete kezdetétől megvannak a szükséges anyagi eszközei.

- És most hová mennek? - kérdezte.

- Az orrunk után, találomra - felelte Pointe Pescade. - De nem is mindig rossz kalauz a véletlen, és általában ismeri az utakat. Csak attól tartok, hogy ezúttal túl messzire sodort minket hazánktól. Elvégre a mi hibánk! Először is meg kellett volna kérdezni, hová megy!

Antekirtt doktor egy kis ideig figyelmesen nézte őket. Aztán ezt mondta:

- Mit tehetnék magukért?

- Semmit, doktor úr - válaszolta Pointe Pescade -, biztosítom... semmit...

- Nem volna kedvük visszatérni Provence-ba?

A két akrobata szeme egyszerre felragyogott.

- Elvihetném magukat - folytatta a doktor.

- Ez, ez pompás lenne! - felelte Pointe Pescade.

Aztán társához fordult.

- Cap Matifou - mondta -, szeretnél visszatérni?

- Igen... ha te is jössz, Pointe Pescade!

- De mit csinálunk ott? Miből élünk?

Cap Matifou megvakarta a fejét, ezt tette mindig, ha zavarban volt.

- Hát mit... mit is?... - motyogta.

- Fogalmad sincs róla... de nekem sem!... De végül is ott a hazánk! Nem furcsa, doktor úr, hogy ilyen szegény ördögöknek, mint mi, hazájuk is legyen, hogy ilyen nyomorultak, akiknek még szüleik sincsenek, valahol mégis megszülettek? Ez számomra mindig megmagyarázhatatlan volt!

- Volna-e kedvük rá, hogy mindketten velem maradjanak? - kérdezte Antekirtt doktor.

Erre a váratlan ajánlatra Pointe Pescade felpattant, míg a Herkules csak bámult rá, nem tudván, neki is fel kell-e állnia.

- Önnel maradjunk, doktor úr? - szólalt meg végre Pointe Pescade. - De mi hasznunkat venné? Sohasem csináltunk mást, mint erő- és ügyességi mutatókat! És ha csak nem szórakoztatnánk önt a hajóúton vagy hazájában...

- Ide figyeljenek - válaszolta Antekirtt doktor -, szükségem van bátor, áldozatkész, egyenes és értelmes emberekre, akik segíthetnek terveim végrehajtásában. Semmi nem fűzi ide magukat, semmi nem hívja oda sem. Hajlandók lennének a szolgálatomba lépni?

- És ha megvalósulnak azok a tervek? - kérdezte Pointe Pescade.

- Akkor is velem maradnak, ha úgy tetszik - felelte mosolyogva a doktor -, velem maradnak a hajón. És nézzék csak, adhatnának a személyzetnek egyensúlyleckéket a kötélén! Ha viszont úgy tetszik, hogy visszatérnek hazájukba, azt is megtehetik, annál is inkább, mert egész életükre jólétet biztosítok maguknak.

- Ó! Doktor úr! - kiáltott fel Pointe Pescade. - Csak nem kárhoztat tétlenségre minket? Nem bíránk elviselni, hogy semmi hasznunkat sem veszik!

- Ígérem, annyi munkát kapnak, hogy nem lesz panaszuk!

- Szavamra - felelte Pointe Pescade -, az ajánlat igen csábító!

- Van ellenvetése?

- Talán egy. Látja, mi ketten vagyunk! Cap Matifou és én... Ugyanarról a vidékről származunk, és nyilván ugyanabból a családból, ha egyáltalán lenne családuk. Két szívbeli testvér vagyunk. Cap Matifou nem tudna élni Pointe Pescade nélkül. Pointe Pescade sem Cap Matifou nélkül! Gondoljon csak a sziámi ikrekre! Ugye, sohasem lehetett szétválasztani őket, mert az elválasztás életükbe került volna. Nos, mi is olyanok vagyunk, mint azok a sziámi ikrek... Szeretjük egymást, doktor úr!

És Pointe Pescade kezét nyújtotta Cap Matifounak, az meg odahúzta Pointe Pescade-ot a mellére, megszorította, mint egy gyermeket.

- Barátaim - mondta Antekirtt doktor -, szó sincs arról, hogy szétváljanak, és azt akarom, hogy soha ne is váljanak el!

- Hát akkor egyezséget köthetünk, ha...

- Ha?

- Ha Cap Matifou beleegyezik.

- Mondj igent, Pointe Pescade - felelte a Herkules -, és mindkettőnk nevében mondd!

- Jól van - hagyta helyben a doktor -, megegyeztünk, és nem fogják megbánni! Mától kezdve ne legyen gondjuk semmire.

- Ó, doktor úr, vigyázzon! - kiáltotta Pointe Pescade. - Talán nagyobb kötelezettséget vállal, mint gondolja!

- És miért?

- Mert mi sokba kerülünk, főként Cap Matifou! Csak nem akarja, hogy ez a nagyevő, az én Capom, bármily keveset is veszítsen az erejéből az ön szolgálatában?

- Sőt azt akarom, hogy megkétszerezze!

- Akkor anyagi romlásba dönti!

- Engem ugyan nem, Pointe Pescade!

- De két... három étkezés naponta...

- Öt, hat, tíz, ha úgy akarja! - felelt mosolyogva Antekirtt doktor. - Mindig terített asztal várja!

- Ez igen, Cap! - kiáltotta Pointe Pescade nagy vidáman. - Akkor kedvedre ehetsz majd!

- És ön is, Pointe Pescade.

- Ó, én! Csak annyit eszem, mint a madár! De megkérdezhetném, doktor úr: hajózni fogunk-e?

- Gyakran, barátom. A Földközi-tenger egész partvidékén lesz most dolgom bőven. Betegeim mindenfelé várnak a partvidéken. Orvosi munkám gyakorlásában nem ismerek országhatárokat! Ha egy beteg Tangerbe vagy a Baleári-szigetekre hív, amikor éppen Szuezbán tartózkodom, vajon nem kell-e sürgősen felkeresnem? Ahogy az orvos a nagyvárosokban az egyik városrészről a másikba megy, ugyanúgy járok én a hajómmal a Gibraltári-szorostól a görög szigettengerig, az Adriától az Oroszlán-öböl, a Jón-tengertől a Gabesi-öböl. Van több hajóm is, tízszer gyorsabbak, mint ez a kétárbocos, és maguk a legtöbb látogatásomra velem jönnek.

- Ez nekünk megfelel, doktor úr - felelte Pointe Pescade, és kezét dörzsölte.

- Nem félnek a tengertől? - kérdezte Antekirtt doktor.

- Mi?! - kiáltotta Pointe Pescade. - Mi!? Provence gyermekei! Kölyökkorunkban mi már a partvidéki csónakokban hancúroztunk. Nem! Mi nem félünk a tengertől, sem a tengeri betegségtől, ha egyáltalán van olyan! Fejjel lefelé, lábbal az égnek szoktunk járni! Hölgyeim és uraim, mielőtt hajóra szállnak, csak két hónapig végezzék ezt a gyakorlatot, és többé nem lesz szükségük arra, hogy a hajóúton a mosdótál fölé hajoljanak! Tessék! Fáradjanak beljebb, hölgyeim és uraim, csak egymás után!

És a vidám Pescade rákezdett szokásos közönségtoborzó rigmusaira, mintha bódéjának dobogóján állt volna.

- Jól van, Pointe Pescade! - szólalt meg a doktor. - Nagyszerűen megértjük majd egymást, és elsősorban azt ajánlom, hogy semmit ne veszítsen jó kedélyéből! Ne vessen, fiam, ne vessen és énekeljen, amennyit csak tetszik! A jövő talán elég szomorúságot tartogat számunkra, ezért nem lebecsülendő útravaló a maga vidámsága.

Antekirtt doktor e szavaknál újra elkomolyodott. Pointe Pescade ezt észrevette, és megérezte, hogy ennek az embernek a múltja nagy fájdalmakat rejt, és egy nap talán beszél is neki az életéről.

- Doktor úr - mondta ekkor -, mától fogva testestül-lelkestül szolgálatára állunk!

- És máától fogva - felelte a doktor - véglegesen elhelyezkedhetnek a kabinjukban. Igen valószínű, hogy néhány napig Gravozában és Raguzában maradok; de jó, ha már most megszokják az életet a *Savarenán*.

- Egészen addig, amíg nem visz minket a hazájába - tette hozzá Pointe Pescade.

- Nekem nincs hazám - felelte a doktor -, vagy jobban mondva van egy, amelyet magam alkottam magamnak, ez az én hazám, és ha úgy akarják, az önöké is ez lesz!

- Gyerünk, Cap Matifou - kiáltotta Pointe Pescade -, számoljuk fel az üzletünket! Légy nyugodt, nem tartozunk senkinek, és nem jutunk csődbe!

Ezzel a két barát búcsút vett Antekirtt doktortól, és beszállt a csónakba, amely várta őket, és visszavitte a gravozai rakpartra.

Ott aztán két óra alatt leltárt készítettek, és átengedték egy sorstársuknak az emelvényt, a színes vásznakat, a nagydobot és a kisdobot, ez volt minden vagyonuk. Az egész nem tartott sokáig, és nem is volt nehéz, és nemigen roskadoztak a néhány forint súlyától, amelyet zsebre vágtak.

De Pointe Pescade megtartotta viseltes akrobatatrikóját és billentyűs trombitáját, Cap Matifou pedig kürtjét és birkózódresszét. Túlságosan nehezükre esett volna megválni ezektől az eszközöktől és holmiktól, amelyek annyi sikerre és győzelemre emlékeztették őket. Egyetlen ládájuk fenekére rejtették e kincseket, ebben őrizték ingóságait, ruhatárukat, vagyis minden felszerelésüket.

Egy órákor Pointe Pescade és Cap Matifou már visszatért a *Savarenára*. A hajó orrában egy nagy kabint bocsátottak rendelkezésükre - kényelmes volt, s „minden megvolt benne, ami csak szükséges az íráshoz”, ahogy mondotta a vidám fickó.

A legénység a legmelegebb fogadtatásban részesítette őket, új társaikat, akiknek a fenyegető katasztrófától való megmenekülésüket köszönhatték.

Pointe Pescade és Cap Matifou már érkezésükkor tapasztalhatták, hogy a hajókonyha miatt nem kell sajnálniuk a provençe-i aréna konyháját.

- Látod, Cap Matifou - mondogatta Pointe Pescade, miközben felhörpintett egy pohár jó asti bort -, megfelelő viselkedéssel mindent el lehet érni. De a legfontosabb a megfelelő viselkedés!

Cap Matifou csak fejét bólogatta feleletképpen, mert száját teletömte egy hatalmas darab sült sonkával, amely két tükörtojással együtt eltűnt gyomra mélyén.

- Mekkora bevételünk lenne, Capom - mondta Pointe Pescade -, ha egyszer az evési tudományodat mutatnád be!

IV. BÁTHORY ISTVÁN ÖZVEGYE

Antekirtt doktor érkezése nagy port vert fel nemcsak Raguzában, hanem az egész dalmát partvidéken. Az újságok rávetették magukat erre a zsákmányra, hírül adták, hogy a kétárbocos befutott a gravozai kikötőbe, de azután is egy sor csábító riportot reméltek tőle. A *Savarena* tulajdonosa így nem tudott elmenekülni a megtiszteltetés elől, és ugyanakkor a hírnévvel járó kényelmetlenségeket sem tudta elkerülni. Állandóan róla beszéltek. Itt is szárnyára vette a monda. Nem tudták, kicsoda, honnan jött, hová megy. Ez csak még jobban felcsigázta az emberek kíváncsiságát. És természetesen amikor senki sem tud biztosat, a képzelet elszabadul, és ezt kihasználja, az emberek pedig annak hisznek, aki a legjobban értesültnek látszik.

A riporterek ki akarták elégíteni olvasóikat, ezért Gravozába siettek - néhányan még a kétárbocos fedélzetére is feljutottak. De nem pillanthatták meg azt a személyt, akivel a közvélemény oly makacsul foglalkozott. A parancs határozott volt. A doktor nem fogadott senkit. Ezért Narsos kapitánynak a látogatók kérdéseire adott válaszai változatlanul egyformán hangzottak:

- De honnét jött a doktor?

- Ahonnét tetszett neki.

- És hová megy?

- Ahová kedve tartja.

- De hát ki is ez a doktor?

- Senki nem tudja, és talán ő maga sem tudja jobban, mint akik ezt kérdezik!

Nem könnyű tájékoztatni az olvasókat ilyen kurta válaszok alapján. Ezért tehát a szabadjára engedett képzelet a fantázia világában kezdett szabadon kalandozni. Antekirtt doktorból mindenki azt faragott, amit csak akart. Minden volt, amit csak a kétségbeesett krónikásoknak kedvük szottyant kitalálni. Egyesek azt írták róla, hogy kalózvezér. Mások szerint nagy afrikai birodalom királya, aki inkognitóban utazik, hogy tapasztalatokat gyűjtsön. Volt, aki azt állította, hogy politikai menekült, más meg, hogy forradalom üzte el hazájából, s ő filozófusként meg kíváncsiságból járja a világot. Tehát bőven lehetett választani. A neve mellett álló doktori címről még azoknak is más és más véleményük volt, akik elismerték e cím használatának jogosságát: egyesek véleménye szerint nagy orvos, aki reménytelen esetekben is csodálatosan meggyógyította betegeit; mások úgy vélték, hogy a legnagyobb kuruzsló, és bizony nehéz helyzetbe kerül, ha be kell mutatnia okleveleit vagy diplomáit!

Mindenesetre a gravozai és raguzai orvosoknak nem nyílt alkalmuk arra, hogy kuruzslás címén feljelentsék. A doktor állandóan rendkívül tartózkodó volt, és amikor orvosi tanácsot kértek tőle, a megtiszteltetés elől mindig kitért.

Különben a *Savarena* tulajdonosa nem bérelt lakást a szárazföldön. Még csak szállodai szobát sem vett ki a városban. Gravozai tartózkodásának első két napján legfeljebb Raguzáig ment el. Csak néhány sétát tett a környéken, és két-három alkalommal Pointe Pescade-ot is magával vitte, akinek természetes észjárását sokra tartotta.

De ha ő maga nem is ment el Raguzába, egy nap Pointe Pescade-ot küldte el. Valami bizalmas megbízást adott neki - talán érdeklődni kellett valami után -, és a derék fiú visszatértekor sorjában válaszolt a feltett kérdésekre.

- Szóval a Stradonén lakik?

- Igen, doktor úr, vagyis a város legszebb utcájában. Egy előkelő házat foglal el, nem messze attól a tértől, ahol az idegeneknek mutogatják a régi dózse-palotát, valóságos palotában él nagy személyzettel, és több kocsija is van. Úgy él, mint valami milliomos.

- És a másik?

- A másik vagy inkább a többiek? - felelte Pointe Pescade. - Ugyanazon a környéken laknak, de az ő házuk elvész a meredek, szűk, kanyargós utcák mélyén (igazából ezek az utcák lépcsők), amelyek a legszegényebb városrészhez vezetnek.

- És a lakásuk?...

- Lakásuk szerény, kicsi, kívülről szomorkás látványt nyújt, noha belül, elképzelem, tisztán tartják. Érződik, hogy szegény, de büszke emberek laknak benne.

- És a hölgy?...

- Nem láttam, azt mondták, hogy szinte soha nem hagyja el a Marinella utcát.

- És a fia?...

- Őt láttam, doktor úr, éppen akkor, amikor hazatért az anyjához.

- És milyennek találtad?...

- Elgondolkodónak, sőt nyugtalannak. Mintha ez a fiú megjárta volna a szenvedés iskoláját... Az ilyesmi nyomot hagy az emberen!

- De te is szenvedtél, Pointe Pescade, és mégsem hagyott rajtad nyomot!

- A testi szenvedés nem egyenlő a lelki szenvedéssel, doktor úr! Ezért tudtam én mindig eltitkolni a magamét, és még nevetni is rajta!

A doktor már tegezte Pointe Pescade-ot - erre ő kérte meg a doktort -, amit Cap Matifou csakhamar kihasznált. Valóban, a Herkules túl tiszteletet keltő volt ahhoz, hogy oly hamar tegezni lehetett volna!

Attól kezdve, hogy a doktor a kérdéseire ezeket a válaszokat kapta, többé nem sétált Gravoza környékén. Mintha valamit várt volna, amit nem akart siettetni azzal, hogy Raguzába megy, ahol nyilván tudtak érkezéséről a *Savarenán*. Így a hajón maradt, és amit várt, be is következett.

Május huszonkilencedikén délelőtt tizenegy óra tájban a doktor látcsövén át figyelte a gravozai rakpartot, aztán parancsot adott, hogy készítsék elő indulásra a csónakot, beszállt, majd a csónak a móló közelében kötött ki, ahol egy férfi állt, s mintha őt leste volna.

„Ez ő! - gondolta a doktor. - Bizony ő!... Megismerem, bármennyit is változott!”

A férfi aggastyánnak látszott, akit nagyon megviselt az idő, bár csak hetvenéves lehetett. A kortól meghajlott fejét fehér haj borította. Arca komoly volt, szomorú, alig élénkítette tompa fényű tekintete, látszott, hogy szemét gyakran lepték el a könnyek. Mozdulatlanul állt a rakparton, és tekintetét nem vette le a csónakról attól kezdve, hogy az elvált a kétárbocostól.

A doktor úgy tett, mintha észre sem venné ezt az öregembert, s még kevésbé akarta elárulni, hogy felismerte. Mintha tudomást sem vett volna arról, hogy az aggastyán ott áll. De alig tett néhány lépést, az öregember elébe lépett, és a kalapját levéve, alázatosan így szólt:

- Antekirtt doktor?

- Az vagyok - felelte a doktor, és a szegény emberre nézett, akinek szempillája meg sem rebbent, amint rászzegezte tekintetét. Aztán hozzátette: - Ki maga, barátom, és mit akar tőlem?

- A nevem Boros - felelte az öregember -, Báthoryné szolgálatában állok, s ő küldött, hogy találkozót kérjek öntől...

- Báthoryné? - ismételte a doktor. - Annak a magyarnak a felesége volna, aki életével fizetett hazafiságáért?...

- Ő az - válaszolta az öregember. - És jóllehet, ön sohasem látta, lehetetlen, hogy ne ismerje, hiszen ön Antekirtt doktor!

Antekirtt doktor figyelmesen hallgatta az öreg szolgát, aki még mindig lesütött szemmel állt előtte. Az orvos mintha azon töprengett volna, vajon nem rejtőzik-e valami hátsó gondolat e szavak mögött.

Aztán így folytatta:

- Mit akar tőlem Báthoryné?

- Önnek tudnia kell, doktor úr, miért szeretne önnel beszélni.

- Meglátogatom.

- Jobb szeretne ő jönni a hajóra.

- Miért?

- Fontos, hogy a beszélgetés titokban maradjon.

- Titokban?... Ki előtt?

- A fia előtt! Péter úrnak nem szabad megtudnia, hogy Báthoryné fogadta önt!

Mintha a válasz meglepte volna a doktort; de ezt nem mutatta Borosnak.

- Inkább én keresem fel Báthorynét az otthonában - folytatta -, nem mehetnék olyankor, amikor a fia nincs otthon?

- De lehet, doktor úr, ha már holnap hajlandó eljönni. Báthory Péter ma Zarába utazik, és huszonnégy órán belül nem jön vissza.

- És mi Báthory Péter foglalkozása?

- Mérnök, de mostanáig nem tudott elhelyezkedni. Ó, az élet nem volt könnyű sem anyjának, sem neki!

- Nem volt könnyű!... - ismételte doktor Antekirtt. - Báthorynénak nincs jövedelme...

Elhallgatott. Az öregember lehajtotta fejét, mellét zokogás rázta.

- Doktor úr - szólalt meg végül -, nem mondhatok önnek többet. Báthoryné azért kérte a találkozást, hogy elmondjon önnek mindent, amit megtudhat.

A doktornak erősen kellett uralkodnia magán, hogy ne mutassa ki megihatottságát.

- Hol lakik Báthoryné? - kérdezte.

- Raguzában a Stradone negyedben, a Marinella utca 17. szám alatt.

- Odahaza találom Báthorynét holnap egy és két óra között?

- Igen, doktor úr, majd én nyitok kaput.

- Mondja meg Báthorynénak, hogy számíthat rám a megbeszélrt időben.

- Köszönöm az ő nevében! - felelte az öregember. Aztán némi habozás után hozzátette: - Elképzelhető, hogy valami szívességet szeretne öntől kérni...

- És mikor kellene megtennem? - kérdezte élénken a doktor.

- Azt nem tudom - felelte Boros.

Majd alázatosan meghajolt, s elindult a gravezai úton Raguzá felé.

Az öreg szolga utolsó szavai nyilván meglepték Antekirtt doktort. Mozdulatlanul állt a rakparton, s nézte a távolodó Borost. A hajóra érve kimenőt adott Pointe Pescade-nak és Cap Matifounak, aztán bezárkózott szobájába, egyedül kívánt maradni a nap hátralevő részében.

Pointe Pescade és Cap Matifou igazi tőkepenzesekként használták ki hát a szabadságot. Még azt az örömet sem tagadták meg maguktól, hogy bemenjenek a vásár egyik-másik mutatványosbódéjába. De tévedés lenne azt hinni, hogy a fürge bohóc nem jött kísértésbe, hogy ki ne oktasson holmi ügyetlen kötéltrancsot, és a nagy Herkulesnak nem lett volna kedve részt venni a birkózó versenyeken. De egyikük sem felejtette el, hogy a *Savarena* személyzetéhez tartoznak, és ez nagy tisztesség. Így megmaradtak egyszerű nézőnek, és nem fukarkodtak a tapssal, amikor a komédiások megérdemelték.

Másnap a doktor kevéssel déli tizenkét óra előtt a partra vitette magát. Csónakját visszaküldte a hajóhoz, aztán rátért a Gravozából Raguzába vezető útra - arra a szép, part menti sugárútra, amelyet két kilométer hosszúságban villák szegélyeznek, és fák árnyékolnak.

A sugárút még nem volt olyan élénk, mint néhány órával később, amikor ellepi a fogatok, a sétálók és lovaglók sokasága.

A doktor arra gondolt, hogy találkozik Báthorynéval, s az egyik mellékfasoron haladt előre; csakhamar a Borgo-Pilléhez érkezett, ez amolyan körfalféle, amely a raguzai erődítések hármas védősáncán kívül húzódik. A kapu nyitva állt, és három várfalon áthaladva az ember bejuthatott a városba.

A Stradone, a város kikövezett főutcája a Borgo-Pillétől a Plocce külvárosig vezet, és átszeli az egész várost. Egy domb tövében kiszélesedik, ahol a házak amfiteátrumhoz hasonlóan épültek egymás fölé. Az utca végében áll a hajdani dózse-palota, XV. századbéli szép épület, belső udvarral, reneszánsz oszlopcsarnokkal, félköríves ablakokkal, amelyeknek karcsú kis oszlopai a toszkán építőművészet legszebb korszakára emlékeztetnek.

A doktornak nem is kellett eddig a térig elmennie. A Marinella utca, amelyről Boros az előző nap beszélt neki, bal felé nyílt, a Stradone közepe táján. Most meglassította léptét, amíg gyors pillantást vetett egy gránitból épült előkelő házra, amelynek gazdagon díszített homlokzata és derékszögben hozzáilleszkedő melléképületei jobb oldalon emelkedtek. A kapu most nyitva volt, és pompás fogatú főúri kocsi állt bent, kocsissal a bakon, egy elegáns veranda feljárója előtt pedig egy inas feszített.

Kisvártatva egy férfi szállt be a kocsiba, a lovak gyorsan végigvágattak az udvaron, és a kapu bezárult mögöttük.

A kocsiban ülő személy szólította meg három nappal azelőtt Antekirtt doktort a gravezai rakparton, és pedig a hajdani trieszti bankár, Torontál Simon.

A doktor el akarta kerülni a találkozást, és sebtiben hátralépett, s csak akkor folytatta útját, amikor a gyors hintó már eltűnt a Stradone végén.

- Ketten egy városban! - mormogta: - A véletlen intézte így, nem én!

A Stradone bal oldali mellékutcai szűkek, meredek, rosszul kövezettek és szegényes külsejűek. Képzeljünk el egy széles folyót, amelybe egyik oldalról csak hegyi patakok ömlenek. A házak, hogy levegőhöz jussanak, egymás fölé emelkednek - csaknem összeérnek. Szemük egymásra mered, ha szemnek nevezhetjük a homlokzatukon nyíló ablakokat vagy padlásablakokat. Így húzódnak felfelé a házak egy domb tetejéig. Raguza mellett ugyanis két domb emelkedik, az egyiken a Mincetto-erőd, a másikon a San Lorenzo-erőd áll. Kocsinak járhatatlan út ez. Nagy eső után vízár zúdul le ezen az utcán, de amikor a víz kiszárad, olyan, mint a vízmosás, s ezeket a lejtőket, ezeket a szintkülönbségeket kis teraszokkal és lépcsőkkel kell kiegyengetni. E szerény hajlékok és a Stradone ragyogó házai és palotái között óriási az ellentét.

A doktor a Marinella utca sarkához ért, és kezdte róni felfelé a véget nem érő lépcsőket. Hatvannál több lépcsőfokon kellett felmásznia, amíg a tizenhetes számú házhoz ért.

Csakhamar kinyílt az ajtó. Az öreg Boros már várta a doktort. Szó nélkül bevezette egy tisztán tartott, de szegényesen bútorozott helyiségbe.

A doktor leült. Semmi sem árulkodott arról, hogy a legcsekélyebb mértékben is megindítaná, hogy ebben a házban tartózkodik - még akkor sem, amikor Báthoryné belépett, és megkérdezte:

- Antekirtt doktor úr?

- Az vagyok, asszonyom - felelte a doktor, és felkelt.

- Szerettem volna - folytatta Báthoryné - megkímélni attól a fáradságtól, hogy ilyen messzire és ilyen magasra kelljen feljönnie.

- Én ragaszkodtam ahhoz, hogy meglátogassam, asszonyom, és kérem, higgye el, mindenben a szolgálatára állok!

- Uram - felelte Báthoryné -, csak tegnap jutott tudomásomra, hogy Gravozába érkezett, és nyomban elküldtem Borost, hogy öntől találkozót kérjen.

- Asszonyom, hallgatom, mit óhajt mondani.

- Kimegyek - mondta az öregember.

- Nem, maradjon, Boros! - felelte Báthoryné. - Családunk egyetlen barátja, és jól tudja, mit akarok mondani Antekirtt doktornak.

Báthoryné leült, a doktor helyet foglalt vele szemben, míg az öregember az ablak mellett álldogált.

Báthory István tanár özvegye ekkor hatvanéves volt. Kora ellenére még egyenesen tartotta magát, haja hófehér volt, és arcán barázdák árulkodtak arról, mennyit küszködött a bánattal és nyomorúsággal. De még erősnek látszott, mint hajdan. Annak a férfiúnak a bátor hitvestársa és bizalmas barátja volt, aki társadalmi rangját feláldozta azért, amit kötelességének hitt, és végül cinkosa is volt ez az asszony, amikor férje Sándor Mátyással és Szathmár Lászlóval összeesküvésre adta magát.

- Uram - mondta, s hasztalanul kísérelte meg titkolni elérékenyülését -, mivel ön doktor Antekirtt, én a lekötelezettje vagyok, és tartozom azoknak az eseményeknek az elbeszélésével, amelyek tizenöt esztendeje zajlottak le Triesztben...

- Asszonyom, mivel én vagyok doktor Antekirtt, kímélje meg magát egy önnek oly fájdalmas elbeszéléstől! Úgyis ismerem, és hozzátehetem mivel én vagyok doktor Antekirtt, az ön élete sem titok előttem 1867. június harmincadika felejthetetlen napja óta.

- Megmondaná akkor, uram - folytatta Báthoryné -, minek köszönhetem, hogy önt érdekelte az életem?

- Ezt az érdeklődést, asszonyom, minden érző szívű ember érzi annak a magyarnak az özvegye iránt, aki nem habozott kockára tenni életét hazájának függetlenségéért!

- Ismerte ön Báthory István tanárt? - kérdezte az özvegy kissé remegő hangon.

- Ismertem és szerettem, asszonyom, és tisztelem mindazokat, akik nevét viselik.

- Ön tehát annak az országnak a fia, amelyért ő vérét ontotta?

- Én egyik országnak sem vagyok a fia, asszonyom.

- Akkor hát kicsoda ön?

- Egy halott, akinek még nincs sírja! - felelte hidegen Antekirtt doktor.

Báthoryné és Boros erre a váratlan válasza összeresztette; de a doktor sietve hozzátette:

- Asszonyom, az imént arra kértem, ne mesélje el a történeteket, most mégis kénytelen vagyok én elmondani, mert ha ismer is bizonyos részleteket, sok mindenről nincsen tudomása, és mindez nem maradhat továbbra is titok ön előtt.

- Mondja, uram, hallgatom - felelte Báthoryné.

- Asszonyom - folytatta Antekirtt doktor -, tizenöt esztendeje, hogy három magyar nemes egy összeesküvést szervezett, amelynek az volt a célja, hogy visszaadja Magyarországnak régi függetlenségét. Ez a három férfi, Sándor Mátyás gróf, Báthory István tanár és Szathmár László gróf jó barát volt, ugyanaz a remény éltette őket régóta, a három ember szíve ugyanazért a célért dobogott.

1867. június nyolcadikán akarták megadni a jelt arra a felkelésre, amely kiterjedt volna az egész Magyarországra és Erdélyre; előző este Szathmár gróf trieszti házáat, ahol az összeesküvés vezetői tartózkodtak, megszállta az osztrák rendőrség. Sándor grófot és két társát elfogták, s még aznap éjszaka a pisinói vártoronyba vitték, ott bebörtönözték, és néhány héttel később már halálra is ítélték őket.

Egy Sárkány nevű fiatal könyvelőt, akit velük együtt tartóztattak le Szathmár gróf házában, és akinek különben semmi köze nem volt az összeesküvéshez, csakhamar felmentették a vád alól, majd az ügy kivizsgálása után ezt az embert szabadlábra helyezték.

Az ítélet végrehajtására kitűzött napot megelőző este a foglyok, akiket ekkor már közös cellába zártak, megkísérelték a szökést. Sándor grófnak és Báthory Istvánnak a villámhárító huzalába fogózva sikerült is a menekülés a pisinói vártoronyból, és abban a pillanatban zuhantak a rohanó Foibába, amikor Szathmár Lászlót megragadták a fegyőrök, megakadályozva, hogy kövesse őket.

Noha a szökevényeknek vajmi kevés esélyük volt, hogy megmeneküljenek a haláltól, mivel a föld alatti folyó olyan vidékre sodorta őket, amelyet nem ismertek, mégis ki tudtak vergődni a Leme-csatorna kavicsos partjára, aztán elértek Rovigno városába, s ott menedéket találtak Andrea Ferrato halász házában.

Ez a bátor halász mindent előkészített, hogy átszállítsa őket az Adria túlsó partjára, amikor személyes bosszútól fűtve, egy Carpena nevű spanyol, aki rájött rejtekhelyükre, feljelentette a szökevényeket a rovinói rendőrségen. Másodszor is megkísérelték a szökést. De Báthory István megsebesült, és nyomban el is fogták a rendőrök. Sándor Mátyást pedig a partig üldözték, golyózáporban a víz alá merült, és az Adria még holttestét sem vetette a partra.

Másnap Báthory Istvánt és Szathmár Lászlót a pisinói várerődben kivégezték. Andrea Ferrato halászt pedig örökös kényszermunkára ítélték, és a steini fegyenctelepre szállították, mert menedéket adott nekik.

Báthoryné lehajtotta fejét. Elszorult szívvel hallgatta a doktor elbeszélését, anélkül, hogy félbeszakította volna.

- Ismerte ön ezeket a részleteket, asszonyom? - kérdezte a doktor.

- Igen, uram, akárcsak ön, az újságokból, hisz ön is onnan ismeri, ugye?

- Igen, asszonyom, az újságokból - felelte a doktor. - De amit az újságok nem írhattak meg, hiszen ezt az ügyet a legnagyobb titokban tárgyalták, én mégis megtudtam, az erőd egyik őre révén, aki elfecsegte a titkot, amelyet most elmondok önnek.

- Beszéljen, uram - mondta Báthoryné.

- Sándor Mátyás grófot és Báthory Istvánt azért találták meg és fogták el Ferrato halász házában, mert a spanyol Carpena elárulta őket. Három héttel előbb pedig azért tartóztatták le őket a trieszti házban, mert árulók jelentették fel őket az osztrák rendőrségen.

- Árulók!... - döbrent meg Báthoryné.

- Igen, asszonyom, erről az árulásról már az ügy tárgyalása is bizonyítékot szolgáltatott. Először is az árulók elcsíptek egy postagalambot, nyakán a Sándor grófhhoz intézett rejtjeles üzenettel, és másolatot készítettek róla. Másodszor: sikerült Szathmár gróf házában másolatot készíteniük a rostélyról, és ennek segítségével elolvasták az üzenetet. Amikor a levél szövegét megfejtették, az adatokat kiszolgáltatták a trieszti kormányszónak. És nyilván Sándor gróf elkobzott javainak egy részével fizették meg ezt a feljelentést.

- A nyomorultak!... És tudják, hogy kik azok?... - kérdezte Báthoryné izgalomtól reszkető hangon.

- Nem, asszonyom - felelte a doktor. - De talán a három elítélt tudta, és meg is mondta volna a nevüket, ha haláluk előtt még egyszer viszontláthatják családjukat.

Valóban, Báthoryné akkor fiával együtt nem volt Isztriában, Borost a trieszti börtönben tartották fogva, így a halálraítéltekkel nem találkozhattak a kivégzés előtt.

- Hát sohasem derül ki, hogy kik voltak ezek a nyomorultak? - kérdezte Báthoryné.

- Asszonyom - felelte Antekirtt doktor -, az árulók végül is mindig elárulják magukat. Most pedig még valamit hozzá kell tennem az elmondottakhoz.

Ön özvegyen maradt egy nyolcéves kisgyerekekkel, minden jövedelem nélkül. Boros, Szathmár gróf inasa nem akarta elhagyni önt gazdája halála után; de szegény lévén, odaadásán kívül nem nyújthatott egyebet.

Ekkor, asszonyom, ön elhagyta Triesztet, és ebbe a szerény raguzai lakásba költözött. Dolgozott, két kezével dolgozott, hogy előteremtse a legszükségesebbeket, és hogy gondolatait lekösse. Mert azt akarta, hogy fia is arra a tudományos pályára lépjen, amelyen az apja is érdemeket szerzett. De mily sok küzdelmet kellett megvívnia, mennyi nyomorúságot kellett bátran elszenvednie! Mély tisztelettel hajlok meg a nemes lelkű asszony előtt, aki annyi erőt mutatott, az anya előtt, aki gondoskodásával embert faragott a fiából!

Ezt mondván a doktor felállt, és szokásos hidegsége mögött elérzékenyülés érződött.

Báthoryné nem felelt. Várt, mert nem tudta, hogy a doktor befejezte-e elbeszélését, vagy folytatja még az őt közlelő érintő események sorolását, amelyek miatt ezt a találkozózt kérte tőle.

- De asszonyom - folytatta a doktor, mert kitalálta gondolatát - az emberi erő sem határtalan, és annyi megpróbáltatástól betegen és kimerülten talán összeroskad munkája közben, ha egy ismeretlen, helyesebben: Báthory tanár egy barátja nem jön a segítségére. Soha nem beszéltem volna önnek erről, ha öreg szolgájával nem üzeni azt, hogy látni szeretne.

- Így is van, uram - felelte Báthoryné -, hát nem kell köszönetet mondanom Antekirtt doktornak?

- És miért, asszonyom? Mert a Sándor grófhöz és két barátjához fűződő barátságára emlékezve Antekirtt doktor öt-hat éve küldött önnek százezer forintot, hogy segítsen az ön helyzetén? Hát nem szolgált az öröme, hogy az ön rendelkezésére bocsáthatta ezt az összeget? Nem, asszonyom, ellenkezőleg, én tartozom köszönettel, hogy volt szíves elfogadni ezt az adományt, ha ez segíthetett Báthory István özvegyén és fián!

Az özvegy meghajolt, és így felelt:

- Bárhogy van is, uram, mindenképpen ki akartam fejezni hálámat. Ez volt az első oka annak, hogy fel akartam önt keresni. De volt egy másik is...

- És az mi, asszonyom?

- Az, hogy... visszaadjam önnek ezt az összeget...

- Hogyan, asszonyom? - szölt élénken a doktor. - Nem akarja elfogadni tőlem?...

- Uram, azt gondolom, nincs jogom ahhoz, hogy rendelkezem ezzel a pénzzel. Nem ismertem Antekirtt doktort. Még csak nevét sem hallottam soha. Ez az összeg alamizsna is lehetett azok részéről, akik ellen férjem harcolt, és az ő szánalmuk csak undort keltett volna bennem. Ezért nem akartam felhasználni még arra a célra sem, amelyre Antekirtt doktor szánta.

- Így... ez a pénz...

- Hiánytalanul megvan.

- És a fia?...

- Fiam csak önmagának köszönhet majd mindent...

- És az anyjának! - tette hozzá a doktor, akiben ennyi lelki nagyság, ilyen lelkierő csodálatot és tiszteletet keltett.

Báthoryné felkelt, kulccsal kinyitott egy szekrényt, kivett egy köteg bankjegyet, és átnyújtotta a doktornak.

- Uram - mondta -, legyen szíves, vegye vissza ezt a pénzt, mert az öné, és fogadja köszönetemet, mintha csak fiam nevelésére fordítottam volna ezt az összeget.

- Ez a pénz már nem az enyém, asszonyom! - felelte a doktor visszautasító mozdulattal.

- Ismétlem, sohasem tekintettem a magaménak.

- De ha Báthory Péter használná fel...

- A fiam talál majd tehetségéhez méltó állást, és én akkor számíthatok a segítségére, mint ahogy ő is számíthatott az enyémre!

- Ő nem utasíthatja vissza, ha apjának egy barátja kéri, hogy fogadja el!

- Visszautasítja!

- Legalább engedje meg, asszonyom, hogy megkísérleljem...

- Kérem, ne tegyen semmit, doktor úr - felelte Báthoryné. - Fiam nem is tud a pénzről, és szeretném, hogy ne is tudjon soha!

- Rendben van, asszonyom... Megértem érzelmeit, hiszen ön előtt csak ismeretlen valaki voltam, és az is vagyok... Igen! Megértem és csodálom érzelmeit... De ismétlem, ha a pénz nem az öné, már az enyém sem!

A doktor felállt. Báthoryné visszautasítását nem vehette személyes sértésnek. Ez a lelki finomság így csupán a legmélyebb tiszteletet kelthette benne. Elkészönt az özvegytől, és indulni készült, amikor még egy kérdés megállította.

- Uram - mondta Báthoryné -, ön agyafűrt cselszövésekről beszélt, amelyek Szathmár László, Báthory István és Sándor gróf halálát okozták.

- Elmondtam, ami történt, asszonyom.

- De ezeket az árulókat nem ismeri senki?

- De igen, asszonyom!

- Ugyan ki?

- Az Isten!

E szó után a doktor még egyszer meghajolt az özvegy előtt, és távozott. Báthoryné gondolataiba merült. Talán maga sem tudta, miért, de valami megmagyarázhatatlan rokonszenv fűzte ellenállhatatlanul e rejtélyes személyiséghez, aki ismerte életének legbensőbb eseményeit is. Viszontlátja-e őt valaha is, és ha a *Savarenán* csak azért jött Raguzába, hogy őt meglátogassa, vajon nem száll-e újra a tengerre, hogy soha többé vissza se térjen?

Bárhogy is van, másnap az újságok hírül adták, hogy százezer forintos névtelen adomány érkezett a város szeretetházainak javára.

Antekirtt doktor adománya volt, de vajon nem az özvegyé is, aki visszautasította a maga és fia nevében?

V. KÜLÖNFÉLE ESEMÉNYEK

De a doktor nem hagyta el olyan sietősen Gravozát, mint Báthoryné hitte. Miután hasztalanul igyekezett az anya segítségére sietni, most azt vette fejébe, hogy a fiún segít. Ha ez ideig Báthory Péter nem talált olyan állást, amelyre fényes sikerrel végzett tanulmányai alapján igényt tarthatott volna, most nyilván elfogadja a doktor ajánlatát. Tehetségéhez és nevéhez méltó állást keríteni neki, ez már nem alamizsna! Csupán a fiatallembert megillető jogos jutalom!

De amint Boros mondta, Báthory Péter Zárába utazott ügyei intézésére.

A doktor mégis azonnal írni akart neki. Még aznap el is készült a levél. Mindössze azt közölte benne, hogy örülne, ha a *Savarena* fedélzetén vendégül láthatná Báthory Pétert, mert olyan ajánlatot tesz, amely érdekli őt.

A levelet Gravozában adta postára, és most már csak arra várt, hogy a fiatal mérnök hazatérjen.

Eközben a doktor sokkal visszavonultabban élt a kétárbocoson, mint valaha. A *Savarena* a kikötő közepén horgonyzott, személyzete soha nem lépett a partra, s így éppolyan magányosan állt ott, mintha csak a Földközi-tenger vagy az Atlanti-óceán közepén horgonyzott volna.

Ez a különködés egyre jobban felcsigázta az embereknek és különösen azoknak a riportereknek a kíváncsiságát, akik egyáltalán nem mondtak le arról, hogy riportot készítsenek ezzel a legendás személyrel, noha nem engedték fel őket a nem kevésbé legendás jachtra! És mivel Pointe Pescade-nak és Cap Matifounak „szabad mozgása” volt, az újságírók tőlük próbáltak kihúzni némi felvilágosítást, hogy abból készítsenek lapjuk számára szenzációs cikket.

Pointe Pescade-dal bevonult a hajóra a vidámság - természetesen a doktor jóváhagyásával. Ha Cap Matifou komoly maradt, mint egy emelőcsiga - különben éppolyan erős volt, akárcsak az -, Pointe Pescade mindig nevetett és énekelt, s olyan élénk volt, mint egy hadihajó tüze, de olyan könnyű mozgású is, mint a hadihajó. Ha nem az árbocokon szökdécselt, a személyzet nagy öröme, miközben a kötélén egyensúlyozó leckéket adott nekik olyan ügyesen, mint egy matróz, fürgén, mint egy hajósinas, akkor kifogyhatatlan élceivel szórakoztatta őket. Antekirtt doktor figyelmeztette Pointe Pescade-ot, hogy őrizze meg jókedvét. Nos, meg is őrizte, még meg is osztotta a többiekkel.

Már említettük, hogy Cap Matifounak és őneki szabad mozgása volt. Ez azt jelentette, hogy szabadon jöttek-mentek. Ha a személyzet a hajón is maradt, ők partra szálltak, amikor csak kedvük tartotta. Így aztán érthető, hogy a kíváncsiskodók körülvették, mindenfelé követték, és kérdésekkel halmozták el őket. De senki nem bírta szóra Pointe Pescade-ot, amikor hallgatni akart, ha azonban mégis megszólalt, akkor sem árult el semmit.

- Ki ez a doktor Antekirtt?

- Híres orvos! Minden betegségből kigyógyítja az embert, még azokból is, amelyekbe már belehalt.

- Gazdag?

- Egy fityingje sincs!... Én, Pescade, adom neki minden vasárnap a heti bérét!

- De hát honnan jött?

- Olyan országból, amelynek még a nevét sem ismeri senki.

- És merre van az az ország?

- Csak annyit mondhatok, hogy északról nem valami nagy csuda határolja, délen meg éppenséggel semmi.

Egyéb felvilágosítást lehetetlen volt kihúzni Cap Matifou vidám társából, ő pedig olyan néma volt, mint egy gránitszikla.

És ha nem is adtak semmiféle választ az újságírók tapintatlan kérdéseire, egymás között azért gyakran beszélgettek új gazdájukról, akit megkedveltek, sőt megszerettek. Végtelenül ragaszkodtak hozzá. A doktor és köztük valamiféle alkati rokonság, egyetértés alakult ki, amely napról napra jobban összefűzte őket.

És minden reggel arra vártak, hogy hívassa őket szobájába, és azt hallják:

- Barátaim, szükségem van magukra!

De nagy keserűségükre ez nem történt meg.

- Sokáig tart ez még így? - fakadt ki egy nap Pointe Pescade. - Nem könnyű tétlenül ülni, főként ha nem arra nevelt az élet, Capom!

- Úgy ám! A karok is berozsdásodnak - felelte a Herkules, és izmait nézegette, amelyek most tétlenségre voltak kárhoztatva, mint egy pihenő gép hajtórúdja.

- Mondd csak, Cap Matifou!

- Mit akarsz, Pointe Pescade?

- Tudod, mit gondolok Antekirtt doktorról?

- Nem, de inkább te mondd el, mit gondolsz, Pointe Pescade, akkor majd könnyebben tudok felelni neked.

- Azt hiszem, lehetnek a múltjában bizonyos dolgok... bizonyos dolgok... a szemén is látszik, néha olyan villámokat lövell, hogy belevakul az ember!... És amikor majd a mennykő becsap...

- Annak lesz csak dörrenése!

- Igen, Cap Matifou, dörrenése... és akkor munka is lesz bőven, és elképzelem, hogy ebből a munkából mi is kivesszük a részünket.

Nem ok nélkül beszélt így Pointe Pescade. Noha a legteljesebb nyugalom uralkodott a kétárbocos fedélzetén, ez az értelmes fickó azért észrevett egyet-mást, és ez elgondolkoztatta. Nyilvánvaló volt, hogy a doktor nem egyszerű turista, aki luxusjachtján utazik a Földközi-tengeren. A *Savarena* amolyan központfélének tűnt neki, ahová sok szál fut össze, amelyeket rejtélyes tulajdonosa tart kezében.

Csakugyan levelek és táviratok érkeztek annak a csodálatos tengernek majd minden részéről, amelynek hullámai annyi ország partjait mossák, jött a levél a francia, a spanyol, a marokkói partvidékről éppúgy, mint Algériából és Tripoliszból. Ki küldte ezeket a leveleket? Kétség-telenül olyan emberek, akikre Antekirtt doktor félreismerhetetlenül fontos ügyek intézését bízta, hacsak nem betegek, akik levélben kértek tanácsot a híres doktortól - ez azonban egyáltalán nem látszott valószínűnek.

Ráadásul még a raguzai táviróhivatalban is nehezen értették meg e táviratokat, mert ismeretlen nyelven írták őket, amelyet a jelek szerint csak a doktor értett. De ha értenek is azon a nyelven, ugyan mire következtetnek efféle mondatokból:

Almeria: Már azt hittük, Z. R. nyomában vagyunk. - Hamis nyom, feladtuk.

H. V. 5. levelezőjét megtaláltuk. - összeköttetésbe lépett K. 3. csoportjával Catania és Siracusa között. Újabb hír megy.

Megállapítottam, hogy T. K. 7. átutazott Máltán, a Vallettai Manderaggióban.

Kyréné... újabb parancsra várunk... Antek... flottája készen áll. Elektrik 3. éjjel-nappal indulásra kész.

R. O. 3. azóta meghalt a fegyenctelepen. - Mindketten eltűntek.

És egy másik távirat, amelyben a fontos közleményt megbeszélte számok tartalmazták:

2117. Sárk. azelőtt tőzsdei ügynök... Toront. szolgálatában. - Kapcsolatait megszakította az afrikai Tripoliszal.

Aztán e sürgönyök javarésze ez az egyforma válasz ment a Savarenáról:

Folytassák a kutatást! Ne kíméljenek se pénzt, se fáradságot! Új adatokat kérünk.

Úgy tűnt, mintha ebben az érthetetlen levelezésben az egész Földközi-tenger hajóforgalmát ellenőriznék. A doktor tehát nem is volt olyan tétlen, mint amilyennek látszani akart. Mégis, a hivatalos titoktartás ellenére is nehezen volt elképzelhető, hogy ilyen sürgönyváltásokról ne szerezzenek tudomást az emberek. Ettől aztán a kíváncsiság is megkettőződött a rejtélyes személy iránt.

A raguzai előkelő társaság körében legtöbbször a hajdani trieszti bankár töprengett a dolgon. Torontál Simon - ezt még nem felejtették el - néhány perccel a Savarena érkezése után a gravezai rakparton összetalálkozott Antekirtt doktorral. E találkozás, mely a doktorban erős ellenszenvet váltott ki, a bankárban éppen olyan élénk kíváncsiságot ébresztett, de mostanáig a körülmények nem tették lehetővé, hogy ezt kielégítse.

Az igazat megvallva, a doktor jelenléte olyan különleges érzelmeket keltett Torontál Simonban, amelyeket maga sem tudott megmagyarázni. Amit Raguzában az orvosról beszéltek, az ismeretlenség, amelyről nem volt hajlandó lemondani, az elzárkózás, hogy nem engedett magához közel senkit, heves vágyat ébresztett a bankárban, hogy ismét találkozzék vele. Ezért többször is elment Gravozába. Ott megállt a rakparton, nézte a kétárbocost, és égett a vágytól, hogy feljusson a fedélzetére. Egy nap még oda is vitette magát, de a kormányos neki is azt felelte, mint mindenki másnak:

- Antekirtt doktor senkit sem fogad.

Ennek az lett az eredménye, hogy Torontál Simont állandóan ingerelte ez az akadály, amelyet nem tudott legyőzni.

Ekkor arra az elhatározásra jutott, hogy saját embereivel figyelteti a doktort. Felfogadott egy ügynököt, akiben megbízott, hogy figyelje a rejtélyes idegen minden lépését és intézkedését, még akkor is, ha csak Gravozában vagy a környéken tesz is sétát.

Elképzelhető tehát, milyen nyugtalan lett Torontál, amikor megtudta, hogy az öreg Boros beszélt a doktorral, és hogy a doktor már másnap meglátogatta Báthorynét.

- Ki lehet ez az ember? - töprengett.

Ugyan mi félnivalója lehetett jelenlegi helyzetében a bankárnak? Tizenöt év óta semmi nem tudódott ki hajdani üzelmeiből. De minden nyugtalanította, ami az általa elárult családok tagjaival függött össze. Ha lelkiismeret-furdalás nem is gyötörte, a félelem gyakran elfogta, és a roppant híres, vagyonos doktor viselkedése egyáltalán nem nyugtatta meg.

- De ki ez az ember? - ismételte. - Miért jött Raguzába Báthorynéhoz?... Mint orvost hívták?... Mi közük lehet egymáshoz?

A kérdésekre nem tudott választ adni. Gondos nyomozás után Torontál nyugtalansága alábbhagyott, amikor megbizonyosodott arról, hogy a doktor nem látogatta meg ismét Báthorynét.

Közben a bankár a fejébe vette, hogy mindenáron kapcsolatot teremtsen a doktorral. Éjjel-nappal ez a rögeszme kínozza. Ennek a gyötoremnek véget akart vetni. Túlbeszített agyának képzelgéseivel úgy gondolta, hogy ismét megnyugszik, ha viszontláthatja Antekirtt doktort, beszélhet vele, és megtudja, hogy miért jött Gravozába. Épp ezért kereste is az alkalmat a találkozásra.

Úgy vélte, meg is találta, mégpedig a következő ürüggyel:

Torontálné néhány év óta kóros bágyadtságban szenvedett, amelyet a raguzai orvosok képtelenek voltak meggyógyítani. Az orvosi kezelés meg lányának gondos ápolása ellenére az asszony állapota láthatóan egyre romlott, noha még nem esett ágynak. Talán kizárólag lelki okai voltak ennek a betegségnek? Lehetséges, de eddig még senki sem tudta megállapítani. Egyedül a bankár lett volna a megmondhatója, vajon feleségét, aki egész múltját ismerte, nem töltötte-e el valami leküzdhetetlen undor azzal az élettel szemben, amely csak rettegést kelthetett benne.

Bárhogy állt is Torontálné egészségi állapota, amelyet a helybeli orvosok gyógyíthatatlannak tartottak, jó alkalomnak tűnt a bankár szemében, hogy a doktor közelébe jusson. Tanácskérést vagy látogatást nyilván nem utasítana vissza - már csak emberiességből sem.

Torontál Simon tehát levelet írt, s egyik szolgájával elküldte a *Savarenára*. *Örölnék - írta -, ha ilyen tekintélyes orvos véleményét hallanám.* Aztán elnézést kérve a zavarásért, amelyet ez a látogatás okoz egy ennyire zárkózottan élő embernek, kérte Antekirtt doktort, hogy *jelölje ki azt a napot, amikor a Stradonén álló házában várhatja.*

Másnap, amikor a doktor a levelet megkapta, először is az aláírásra pillantott, de még csak egy arcizma sem rándult meg. Elolvasta az utolsó sorig, de semmi nem árulta el, milyen gondolatot ébresztett benne.

Mit válaszoljon?

Használja fel a kínálgató alkalmat, menjen el a Torontál-házba, és ismerkedjék meg a bankár családjával? De még ha orvosként lép is be abba a házba, nem kerül-e olyan helyzetbe, amely semmiképpen sincs az ínyére?

A doktor nem habozott. Csak rövid levélben válaszolt, s átadta a bankár szolgájának. Mindössze ez állt benne:

Antekirtt doktor sajnálja, hogy nem kezelheti Torontálnét. Európában nem folytat orvosi gyakorlatot.

Ennyi volt az egész.

Amikor a bankár megkapta ezt a tömör választ, bosszús mozdulattal gyűrte össze a levelet. Nagyon is nyilvánvaló volt, hogy a doktor nem óhajt kapcsolatba kerülni vele. Alig burkolt visszautasítás volt, amely arra vallott, hogy a különös ember elhatározása végleges.

- És ha Európában nem folytat orvosi gyakorlatot - töprengett -, miért látogatta meg mégis Báthorynét? Vagy nem mint orvos ment oda, hanem egészen más miatt?... De hát mi keresnivalója volt ott?... Mi dolguk lehet egymással?

Ez a bizonytalanság gyötörte Torontál Simont, akinek teljesen felkavarta életét a doktor megjelenése Gravozában, és meg sem nyugszik addig, míg a *Savarena* nem fut ki újra a tengerre. Egyébként semmit sem szólt sem feleségének, sem lányának a doktorhoz intézett eredménytelen kéréséről. Meg akarta őrizni nagyon is indokolt nyugtalanságának titkát. De azért állandóan figyeltette a doktort, hogy minden lépéséről tudjon, amelyet Gravozában és Raguzában tesz.

Már a következő napon másik esemény adott újabb, nem kevésbé komoly riadalomra okot.

Báthory Péter kedvetlenül tért vissza Zárából. Nem tudott megegyezésre jutni a felajánlott állás dolgában - egy fontos vasipari üzem vezetésével akarták megbízni Hercegovinában.

- A feltételek nem voltak elfogadhatók - csak ennyit mondott anyjának.

Báthoryné fiára nézett, de meg sem kérdezte, miért elfogadhatatlanok a feltételek. Aztán átnyújtott neki egy levelet, amely távollétében érkezett.

Ebben a levélben kérte Antekirtt doktor Báthory Pétert, hogy látogasson el a *Savarenára*, és beszélgessenek egy olyan ügyről, amely érdekelni fogja.

Báthory Péter visszaadta a levelet anyjának, akit Antekirtt doktor ajánlata nem lepett meg.

- El voltam készülve rá - mondta Báthoryné.

- El volt készülve erre az ajánlatra? - kérdezte eléggé meglepetten a fiatalember.

- Igen, Péter... Antekirtt doktor a távollétedben meglátogatott.

- Anyám tehát tudja, hogy ki ez az ember, akiről egy ideje annyit beszélnek Raguzában?

- Nem, fiam, de Antekirtt doktor ismerte édesapádat, Sándor gróf és Szathmár gróf barátja volt, ezért keresett fel.

- Anyám - kérdezte Báthory Péter -, mivel bizonyította ez a doktor, hogy apám barátja volt?

- Semmivel! - felelte Báthoryné, mert nem akart beszélni a százezer forintos küldeményről, hiszen ezt a doktor is titokban akarta tartani a fiú előtt.

- És ha valami cselszövő, kém, osztrák ügynök? - folytatta Báthory Péter.

- Ítéld meg magad, fiam.

- Hát azt tanácsolja, hogy meglátogassam?

- Igen, azt tanácsolom. Nem szabad semmibe venni egy olyan embert, aki most irántad akarja bebizonyítani azt a barátságot, mely egykor apádhoz fűzte.

- De miért jött ide Raguzába? - folytatta Péter. - Valami érdeke fűzi ehhez a vidékhez?

- Talán az a szándéka, hogy fűzze valami... - felelte Báthoryné. - Rendkívül gazdagnak hírlík, és lehetséges, hogy hozzád méltó állást akar felajánlani.

- Meglátogatom, anyám, megtudom, mit akar.

- Menj csak, már ma menj, fiam, és ugyanakkor viszonzod a látogatását, mert én nem tudok elmenni.

Báthory Péter megölelte anyját. Sokáig szorította magához. Mintha valami titok nyomná a lelkét - a titok, amelyet nyilván nem akar bevallani. Ugyan mi lehetett az a fájdalmas és súlyos titok, amelyet anyjának sem mert elárulni?

- Szegény gyermekem! - suttogta Báthoryné.

Egy órára járt az idő, amikor Péter elindult a Stradonén, hogy elmenjen a gravezai kikötőbe.

A Torontál-palota előtt megállt egy pillanatra - csupán egy pillanatra. Tekintete az egyik kiugró szárnyon állapodott meg, amelynek ablakai az utcára nyíltak. Most a zsalukat becsukták. A házat még akkor sem lehetett volna jobban bezárni, ha senki sem lakik benne.

Báthory Péter folytatta útját, igazában meg sem állt a ház előtt, csak lassította lépéseit. De még ez sem kerülte el egy asszony figyelmét, aki fel s alá járt a Stradone túlsó oldalán.

Magas termetű nő volt. Életkora?... Negyven-ötven év között lehetett. Járása?... Kimért, csaknem gépies, mintha egyetlen darabból faragták volna. Ez az idegen nő, akinek nemzeti-ségét egyszeribe elárulta barna, göndör haja, marokkói arcszíne, sötét köpenyt viselt; kámzsája elfedte aranypénzekkel díszített haját. Talán cigányasszony volt, csavargó jövőmondó, ahogy a párizsi népnyelvben mondják, egyiptomi vagy hindu származású? Bármelyik lehetett volna, ezek a típusok annyira hasonlítanak egymáshoz. Mindenesetre nem kért alamizsnát, és nyilván el sem fogadott volna. Saját akaratából állt-e ott vagy másnak a megbízásából, de bizonyos, hogy azt leste, kémlelte, mi történik Torontáléknál és ugyanekkor a Marinella utcai házban.

Csakugyan, mihelyt észrevette a Stradonén Gravoza felé ballagó fiatalembert, a nyomába szegődött, nem vesztette el szeme elől, és olyan ügyesen követte, hogy nem lehetett észrevenni mesterkedését. Báthory Péter különben annyira elmerült gondolataiban, hogy nem is ügyelt rá, mi történik a háta mögött. Amikor Báthory Péter lelassította lépteit a Torontál-palota előtt, az asszony is lassabban lépkedett. Amikor meg újra nekiindult, ismét hozzá igazította járását, és úgy követte.

Báthory Péter elérte Raguza első bástyafalát, gyorsan áthaladt a kapun, de az idegen nő nem maradt el mögötte. Az erődítéseken túl a fiú a gravezai úton baktatott, ő meg húsz lépéssel mögötte a sugárút mellékfásorán.

Torontál Simon nyitott kocsiján ekkor tért vissza Raguzába. Tehát mindenképpen találkoznia kellett Báthory Péterrel az úton.

Amikor a marokkói nő meglátta a két férfit, egy pillanatra megtorpant. Talán azt gondolta, hogy egyikük megszólítja a másikat. Tekintete kigyúlt, és igyekezett elrejtőzni egy vastag fatörzs mögött. De ha a két ember beszélgetni kezd, hogyan hallgathatja ki őket?

De erre nem került sor. Torontál Simon vagy húsz lépésről észrevette Pétert. Ezúttal még az a gögös fejbólintás is elmaradt, amellyel kénytelen volt viszonzni köszöntését a gravezai rakparton, amikor a lányával volt. Fejét épp akkor fordította el, amikor a fiatalember megemelte kalapját, miközben a kocsi sebesen röpítette Raguzá felé.

Az idegen nő jól látta az egész jelenetet: valami halvány mosoly élénkítette meg szenvtelen arcát.

Báthory Pétert inkább elszomorította, mintsem bosszantotta Torontál viselkedése, és lépteit lassabbra fogta, de nem fordult meg.

A marokkói nő messziről követte, és halkán mormolta arabul:

- Ideje már, hogy jöjjön!

Negyedórával később Péter a gravezai kikötő rakpartjára érkezett. Néhány pillanatra megállt, és elnézte a karcsú kétárbocost, amelynek zászlaját könnyű tengeri szél lengette a főárboc tetején.

„Honnan jöhetett ez a doktor Antekirtt? - ismételte magában. - Ezt a zászlót nem ismerem!”

Aztán egy révkalauzhoz fordult, aki a rakparton sétált.

- Barátom, tudja, milyen zászló ez? - kérdezte tőle.

A révkalauz nem tudta. Csak annyit tudott a kétárbocosról, hogy a hajókönyv szerint Brindisi kikötőjéből érkezett ide, és papírai, amelyeket a kikötőparancsnok átvizsgált, rendben voltak. Luxusjachtról lévén szó, a hatóság tiszteletben tartja a tulajdonos inkognitóját.

Báthory Péter odaintett egy csónakot, és a *Savarena* fedélzetére vitette magát, míg a rendkívül meglepett marokkói nő csak nézte, amint távolodik.

Néhány perccel később a fiatalember már a kétárbocos fedélzetére lépett, és megkérdezte, hogy Antekirtt doktor a hajón tartózkodik-e.

Nyilván rá nem vonatkozott az a parancs, hogy idegen nem léphet a *Savarena* fedélzetére. Az ügyeletes tiszt azt felelte kérdésére, hogy a doktor a szobájában található.

Báthory Péter átnyújtotta névjegyét, és megkérdezte, fogadja-e őt a doktor.

Az egyik kormányos elvette a kártyát, és eltűnt a hátsó szalonhoz vezető fedett lépcsőn.

Egy perccel később visszajött, és jelentette, hogy a doktor már várja Báthory Péter urat.

A fiatalembert azonnal bevezették egy szalonba, ahová csak derengő fény hatolt be, azt is megsűrte a rácsos ablakon lógó könnyű függöny. De amikor az ifjú az ajtó elé ért, amelynek mindkét szárnya nyitva volt, a szoba végében álló tükörből visszaverődő fény erősen megvilágította alakját.

Antekirtt doktor a félhomályban ült egy pamlagon. Báthory István fiának megjelenésekor megindulás vett rajta erőt, de ezt Péter nem vette észre, a doktor pedig szinte akaratlanul ezt suttogta:

- Ez ő!... Egészen ő!

És csakugyan, Báthory Péter apja élő mása volt, ilyen lehetett ez a magyar nemes huszonkét éves korában: szeméből ugyanez az erő sugárzott: ugyanez a nemes tartás, ugyanez a tekintet, ugyanígy tudott lelkesedni a jóért, igazért, szépért.

- Báthory úr - szólalt meg a doktor, és felkelt -, nagyon örülök, hogy eleget tett meghívásomnak.

És udvarias intésére Báthory Péter leült a szalon másik sarkában.

A doktor a fiatalemberrel természetesen anyanyelvén, magyarul beszélt.

- Uram - mondta Báthory Péter -, akkor is eljöttem volna, ha nem hív meg a hajójára, hogy viszonzzam anyámnál tett látogatását. Tudom, hogy azok közül az ismeretlen barátaink közül való, akiknek apám s a vele együtt meghalt két hazafi emléke drága... Köszönöm, hogy megőrizte őket szívében!

Ahogy Péter felidézte ezt a már messzi múltat, ahogy apjáról és barátairól, Sándor Mátyás grófról és Szathmár Lászlóról beszélt, nem tudta elrejtteni meghatottságát.

- Bocsásson meg, uram! - jegyezte meg. - Ha eszembe jut, hogy mit tettek, nem állhatom meg, hogy...

Nem érezte, hogy Antekirtt doktor talán még nála is jobban elérzékenyült, és csak azért nem felelt azonnal, hogy semmit el ne áruljon abból, ami lelkében zajlik.

- Báthory úr - szólalt meg végül -, nincs mit megbocsátanom őszinte fájdalomért. Különben is, önben magyar vér buzog, és hol az a magyar ifjú, akinek ne szorulna össze a szíve ilyen emlékektől! Abban az időben, tizenöt éve - igen, már tizenöt éve! - ön még nagyon fiatal volt. Nemigen emlékezhet atyjára s azokra az eseményekre, amelyekben részt vett.

- Anyám szakasztott olyan, mint ő, uram! - felelte Báthory Péter. - Annak a férfinak a tiszteletében nevelt, akit azóta is állandóan sirat. Mindazt, amit apám tett, megkísérelt, ezt az egész életet, amelyet az övéért érzett áldozatkészség s a hazája iránt érzett olthatatlan hűség hatott át, az anyámtól ismertem meg. Még csak nyolcadik esztendőmben jártam, amikor apám meghalt, de én úgy érzem, ő még mindig él, anyámban él tovább!

- Úgy szereti hát az anyját, ahogy meg is érdemli, Báthory Péter - felelte Antekirtt doktor -, mi pedig egy vértanú özvegyét tiszteljük benne!

Péter csak köszönetet mondhatott a doktor érzéseiért. Szívdobogva hallgatta, és a beszédje közben észre sem vette azt a természetes vagy szándékolt hidegséget, amely jelleme alapvető tulajdonságának tűnt.

- Ha szabad kérdeznem - folytatta -, ön személyesen is ismerte apámat?

- Igen, Báthory úr - felelte a doktor rövid habozás után -, de csak úgy ismertem, ahogy egy diák ismerheti a magyar egyetemek egyik legkiválóbb professzorát. Orvosi és természet-tudományi tanulmányaimat az ön hazájában végeztem. Az ön atyja tanárom volt, pedig csak tíz évvel lehetett idősebb nálam. Megtanultam becsülni és szeretni őt, mert tanításaiban benne élt már a későbbi lánglelkű hazafi minden vonása, és csak akkor váltam el tőle, amikor külföldre kellett távoznom Magyarországon megkezdett tanulmányaim befejezésére. De kevéssel rá Báthory István professzor feláldozta katedráját nemesnek és igaznak érzett eszméiért, és semmiféle egyéni érdek nem tarthatta fel a kötelesség útján. Ez idő tájt hagyta ott Pozsonyt, és költözött Triesztbe. Édesanyja tanácsaival segítette, és gondoskodásával vette körül a megpróbáltatások idején. Minden asszonyi erény megvolt benne, amint édesatyjában is minden férfierény. Bocsásson meg, Péter úr, hogy felidézem e fájdalmas emlékeket, s csakis azért tettem, mert ön nem azok közé tartozik, akik el tudják őket felejtetni!

- Nem, uram, nem! - válaszolta a fiatalember az ifjúkor túláradozó hevével. - Amint Magyarország sem felejt el soha azt a három férfiút, aki életét áldozta érte, Szathmár Lászlót, Báthory Istvánt és talán a legvakmerőbbet, Sándor Mátyás grófot.

- Ha ő volt is a legvakmerőbb - felelte a doktor -, higgye el, hogy két barátja sem maradt el mögötte sem odaadásban, sem áldozatkészségben, sem bátorságban. Egyaránt tiszteletet érdemelnek mindhárman. Egyaránt bosszúra hív mindhárman...

A doktor itt elhallgatott. Azon töprengött, vajon Báthoryné elmondta-e Péternek, milyen körülmények közt adták fel az összeesküvés három vezetőjét, kiejtette-e előtte azt a szót: árulás... De a fiatalember ennek nem adta tanújelét.

Valójában Báthoryné nem beszélt neki erről. Nyilván nem akart gyűlöletet oltani fiába, és esetleg hamis nyomra vezetni, hiszen az árulók nevét senki sem ismerte.

A doktor úgy vélte hát, hogy jelen esetben őt is ugyanolyan mértéktartás kötelezi, és nem is erősködött.

De azt mégsem habozott elmondani, hogy a spanyol undorító árulkodása nélkül - aki feladta az Andrea Ferrato halász házában menedéket talált szökevényeket - nagyon valószínű, hogy Sándor Mátyás és Báthory István megmenekülnek a rovignói rendőrök elől. S ha egyszer átjutnak az osztrák határon, mindegy, hová, mindenütt tárt karokkal fogadják őket.

- Nálam - tette hozzá - olyan menedéket találtak volna életük végéig!

- Melyik országban, uram? - kérdezte Péter.

- Kefalliniában, ott tartózkodtam abban az időben.

- Igen! A Jón-szigeteken a görög zászló védelme alatt megmenekültek volna, és apám még mindig élne!

Hogy így visszakanyarodtak a múltba, néhány pillanatra a társalgás megszakadt. De a doktor újra belekezdett:

- Péter úr, emlékeink messze sodortak minket a jelentől. Akarja, hogy szót ejtsünk erről is, de különösképpen arról a jövőről, amelyet önnek szánok?

- Hallgatom, uram - felelte Péter. - Levelében értésemre adta, hogy netán érdekeimről is...

- Úgy van, Báthory úr, tudom, milyen sok áldozattal nevelte önt édesanyja, azt is tudom, hogy ön sem volt méltatlan hozzá, és annyi kemény megpróbáltatás után ember vált önből...

- Ember! - felelte Báthory Péter keserűen. - Olyan ember, aki még nem tud megállni a talpán, és nem tudja meghálálni az anyjának, amit érte tett!

- Lehetséges - felelte a doktor -, de korántsem ön a hibás. Jól tudom, milyen nehéz állást találni abban a versengésben, ahol annyian tülekszenek oly kevés helyért. Ön mérnök?

- Igen, uram. Mérnöki oklevelet szereztem, de szabad mérnök vagyok, semmi kapcsolatom sincs az állammal. Így magamnak kell állást keresnem valamelyik ipari vállalatnál, de mind ez ideig semmi megfelelőt nem találtam - legalábbis Raguzában.

- És máshol?...

- Máshol... - felelte Báthory Péter, s kicsit habozni látszott, mielőtt felel.

- Igen!... Vagy nem ilyen ügyben utazott Zarába, a napokban?

- Csakugyan hallottam egy állásról, amelyet egy vasipari társaságnál kaphatnék.

- No és az állás?

- Felajánlották.

- És nem fogadta el?

- Vissza kellett utasítanom, mert véglegesen Hercegovinában kellett volna letelepednem...

- Hercegovinában? És az édesanyja nem mehetett volna oda önnel?

- Az én anyám, uram, mindenüvé velem jönne, ahová csak mennem kell.

- Akkor miért nem fogadta el azt a helyet? - faggatta tovább a doktor.

- Uram - felelte a fiatalember, - a jelenlegi körülmények között komoly okok kötnek Raguzához!

Ahogy a fiú ezt mondta, a doktor valami zavart vett észre Báthory Péter arcán. Hangja is megremegett, amikor arról a kívánságáról - több mint kívánságról -, arról az elhatározásáról beszélt, hogy nem hagyja el Raguzát. Mi volt hát az a súlyos ok, amely arra készítette, hogy visszautasítsa a felajánlott állást?

- Akkor az én ajánlatomat sem tudja elfogadni - folytatta Antekirtt doktor -, amelyről beszélni akartam önnel.

- El kellene utaznom?...

- Igen... abba az országba, ahol a megbízásomból jelentős munkálatok folynak, boldog lettem volna, ha ön veszi át irányításukat.

- Sajnálom, uram, de higgye el, ha erre az elhatározásra jutottam...

- Elhiszem, Péter úr, és talán jobban sajnálom, mint ön! Úgy örültem volna, ha önre vihetem azt a szeretetet, amelyet édesapja iránt éreztem!

Báthory Péter nem válaszolt. Valami belső harc dúlt benne, láthatóan szenvedett - és nem is kicsit. A doktor érezte, hogy beszélni szeretne, csak nem mer. De végül is ellenállhatatlan érzés sodorta Báthory Péter e felé az ember felé, akiből annyi rokonszenv áradt az anyja iránt és öiránta.

- Uram, uram!... - tört ki belőle az elérékenyülés, amit nem is igyekezett eltitkolni. - Ne gondolja, hogy valami szeszély vagy makacskodás miatt utasítom vissza... Ön úgy beszélt hozzám, mint Báthory István egyik barátja... Ön rám kívánja átvinni ezt az egész barátságot... Én is így érzek, noha csak néhány perce ismerem önt... Igen, az a szeretet tölt el önnel szemben, mint amelyet apám iránt éreztem volna!...

- Péter... gyermekem!... - kiáltott fel a doktor, és megragadta a fiatalember kezét.

- Igen, uram... - folytatta Báthory Péter. - Mindent elmondok önnek... Szeretek egy lányt, aki ebben a városban lakik... Szakadék tátong köztünk, a szegénység és gazdagság között!... De én nem akartam meglátni ezt a szakadékot, és talán ő sem látta. Bármilyen ritkán pillanthatom is meg az utcán vagy az ablakában, olyan boldogságot szerez, amelyről nem tudnék lemondani!... A puszta gondolattól, hogy el kellene mennem, hosszú időre elmennem, megbolondulnék!... Ó... uram... értsen meg... és bocsásson meg, ha visszautasítom...

- Igen, Péter - felelte Antekirtt doktor. - Értem önt, és nincs is mit megbocsátanom. Jól tette, hogy egészen őszintén beszélt velem, de egy körülmény alaposan megváltoztathatja a dolgokat... Édesanyja tudja ezt, amiről most nekem szót ejtett?

- Még nem szóltam neki, uram! Nem mertem, mert szegény életviszonyaink között talán benne lett volna annyi bölcsesség, hogy elvesz tőlem minden reményt... De talán kitalálta és megértette, mennyit szenvedek... mennyit kell szenvednem!

- Péter - mondta a doktor -, ön bizalommal volt hozzám, és ezt jól tette... Gazdag ez a leány?...

- Nagyon gazdag!... Túl gazdag! - felelte a fiatalember. - Igen! Hozzám túl gazdag!

- Méltó önökhöz?

- Ó, uram! Eszembe sem jutott volna, hogy olyan leányt vigyek anyámhoz, aki nem méltó hozzá!

- Nos, Péter - folytatta a doktor -, talán nincs is olyan szakadék, amelyet nem lehet áthidalni!

- Uram! - kiáltott fel a fiatalember. - Ne ébresszen bennem hiú reményt!

- Hiú reményt!

Ahogy Antekirtt doktor ezt a szót kimondta, akkora önbizalmat árult el, hogy Báthory Péter szinte teljesen kicserélődött, jelen és jövő urának hitte magát.

- Igen, Péter - folytatta a doktor -, legyen bizalma bennem!... Ha majd alkalmasnak ítéli az időt rá, megmondja nekem ennek a lánynak a nevét, hogy tehessek valamit...

- Uram - felelte Báthory Péter -, miért ne mondanám meg önnek?... Torontál kisasszony!

A doktornak olyan erőfeszítést kellett tennie, hogy e gyűlölt név hallatára megőrizze nyugalmát, mint akinek orra elé csap a mennykő, de azért nem rezzent össze. Egy szemernyit, néhány másodpercig csupán, mozdulatlanul vált és elnémult.

Aztán anélkül, hogy legcsekélyebb izgalmat árult volna el hangja:

- Jól van, Péter, jól van! - mondotta. - Hadd gondolkodjam a dolgon!... Hadd lássam...

- Én most úgyis eltávozom, uram - felelte a fiatalember, és megszorította a doktor feléje nyújtott kezét -, de engedje meg, hogy köszönetet mondjak, ahogy köszönetet mondanék atyámnak is!

Báthory Péter elhagyta a szalont, a doktort egyedül hagyva; felment a fedélzetre, aztán beszállt a csónakba, amely már várta a lépcső lejáratánál, elvitette magát a mólóra, és rátért a raguzai útra.

Az idegen nő, aki a *Savarena* fedélzetén történt egész látogatása alatt várta, újra követni kezdte.

Báthory Péter valami nagy megnyugvást érzett. Végül kitárta szívét. Rábízhatta magát egy barátira... talán többre is, mint barátira! Olyan boldog nap volt ez, amilyenel úgy fukarkodik a földön a szerencse!

És hogyan ne vette volna észre, amikor a Stradonén levő palota előtt elhaladt, hogy az épület egyik ablakában felhúzódott kicsit a függöny sarka, aztán csakhamar visszahullt?

De az idegen nő figyelmét sem kerülte el ez a jelenet, és amíg Báthory Péter el nem tűnt a Marinella utcában, mozdulatlanul állt a palota előtt. Aztán bement a távíróhivatalba, és feladott egy sürgönyt, amelyben ez az egyetlen szó állt:

Gyere!

A sürgöny címezése ez volt: Sárkány, poste restante, Siracusa, Szicília.

VI. A CATTARÓI-ÖBÖL

Így a végzet, amely mindig döntő súllyal esik latba e világ dolgaiban, ugyanabba a városba, Raguzába hozta össze a Báthory és a Torontál családot. Nemcsak összehozta, de még egymáshoz közel is helyezte el őket, hiszen ugyanabban a negyedben laktak, a Stradone városrészben. Aztán Torontál Száva és Báthory Péter meglátták és megszerették egymást - Péter, annak az embernek a fia, akit árulás küldött a halálba, és Száva, annak a férfiúnak a lánya, aki az áruló volt!

Ezt gondolta Antekirtt doktor, amikor a fiatal mérnök magára hagyta:

„Péter reménnyel telve megy most haza, és ezt a reményt, amely eddig hiányzott az életéből, én ébresztettem benne!”

Olyan ember volt-e a doktor, aki könyörtelen harcba száll a végzet ellen? Érzett-e elég erőt magában, hogy akarata szerint rendezze el az emberi élet eseményeit? Lesz-e benne elég erő, olyan lelkierő, amellyel le tudja győzni a végzetet?

- Nem! Küzdeni fogok! - kiáltotta. - Ez a szerelem gyűlöletes, bűnös! Hogy Báthory Péter majd mint Torontál Simon veje tudja meg egy nap az igazságot, és még csak meg sem bosszulhatja apját! Csak önmagával végezhetne kétségbeesésében! Ha kell, mindent elmondok neki!... Elmondom, mit tett ez a család az övével!... Akárhogyan is, ennek a szerelemnek véget vetek!

Csakugyan, ez a házasság szörnyűséges lett volna.

Még nem ment feledésbe az olvasó előtt, hogy a Báthorynéval folytatott beszélgetése alkalmával a doktor elmesélte, a trieszti összeesküvés három vezetője aljas mesterkedésnek esett áldozatul; ez kiderült a tárgyalás során, és mert a pisinói vártorony egyik őre kifecsegte a titkot.

Azt is tudjuk, hogy Báthoryné bizonyos okból még nem beszélt fiának erről az árulásról. Különben sem ismerte a tetteseket. Nem tudta, hogy az egyik tettes gazdag és tekintélyes ember, és Raguzában lakik, néhány lépésre tőlük, a Stradonén. A doktor nem mondta meg a nevüket. Miért? Nyilván még nem jött el a leleplezés ideje. Pedig ismerte őket. Tudta, hogy Torontál Simon volt az egyik áruló, és Sárkány a másik. És csak azért nem közölt többet abból, amit megtudott, mert számított Báthory Péter közreműködésére; a fiút is be kívánta vonni abba az igazságtevésbe, amely eléri apja gyilkosait, és ugyanakkor megbosszulja két társát, Szathmár Lászlót és Sándor Mátyás grófot.

Hát ezt nem tudta Báthory István fiának elmondani anélkül, hogy meg ne sebezne szívét!

„Pedig így lesz! - ismételte magában. - Még ha ezt a szívet össze is kell törnöm!”

Ez után a kemény elhatározás után hogyan cselekedjék Antekirtt doktor? Fedje fel Báthoryné vagy fia előtt a trieszti bankár múltját? De vajon birtokában voltak-e az árulás tárgyi bizonyítékai? Nem, mivel ilyen bizonyítékai csak Sándor Mátyásnak, Báthory Istvánnak és Szathmár Lászlónak voltak, de ők már nem élnek. Híresztelje el a városban ezt az aljas tettet, de ne figyelmeztesse előre a Báthory családot? Igen, ez bizonyára elégséges lenne ahhoz, hogy újabb és most már áthidalhatatlan szakadék tátongjon Péter és a lány között. De ha nyilvánosságra kerül a titok, nem kell-e tartani attól, hogy Torontál Simon igyekszik eltűnni a városból?

A doktor pedig nem akarta, hogy a bankár eltűnjön. Szükség volt arra, hogy az áruló az igazságtevő rendelkezésére álljon, ha eljön az ítélet órája.

Pedig e téren az események egészen másként alakultak, mint ahogy ő elképzelte.

A doktor meghányta-vetette a dolgot, de nem tudott közvetlenül fellépni Torontál ellen, ezért sürgős lépésekre szánta magát. Mindenekelőtt el kell távolítania Báthory Pétert ebből a városból, ahol becsületes neve veszélyben forgott. Igen! Oly messzire kell innen vinni, hogy senki ne bukkanjon a nyomára. És amikor már kezében tartja, mindent elmond neki, amit csak Torontál Simonról és cinkosáról, Sárkányról tud; bevonja őt is a nagy feladatba. De egy napot sem veszíthet.

Ezért a doktor táviratot küldött abba a kikötőbe, ahol hajói állomásoztak, és egyik leggyorsabb vízi járművét a Raguzától délre fekvő Cattarói-öbölbe rendelte. Ez az a csodálatos *Thornycroft*, amely a modern torpedónaszádok mintájául szolgált. A hetventonnás, negyvenegy méter hosszú, árboc és kémény nélküli, orsó alakú acéltest sima fedélzetéből csak a kormányos vasfülkéje emelkedik ki kerek ablakaival, ez a fülke viharos időben teljesen elszigetelhető a külvilágtól. A hajó víz alatt is tudott haladni, így még csak időt sem veszített, és útirányától sem kellett eltérnie, hogy leküzdje a viharos tenger hullámain. Ez a hajó az Ó- és Újvilág minden naszádjánál gyorsabb volt, könnyedén haladt óránként ötven kilométerrel. Ennek a nagy sebességnek köszönhető a doktor, hogy számos esetben rendkívül gyorsan szelte át a tengert. Ezért tulajdonították neki azt a képességet, hogy egyszerre több helyen is jelen tud lenni, mert a görög szigettenger belsejéből rövid idő alatt az egyik Szirtisz-öböl végében termett.

Volt azonban egy számottevő különbség a *Thornycroft*ok és a doktor egyéb hajói között, és pedig, hogy ezeket túlhevített gőz helyett erős akkumulátorok villamos energiája hajtotta; az akkumulátorokat maga a doktor szerkesztette, és az áramot úgyszólván végtelen mennyiségben tudta tárolni bennük. Épp ezért a gyors hajók az *Elektrik* nevet viselték, a nevük mellett sorszámmal. Ilyen volt az *Elektrik* 2. is, amelyet a doktor a Cattarói-öbölbe rendelt.

E parancs kiadása után a doktor a cselekvés pillanatára várt. Figyelmeztette Pointe Pescade-ot és Cap Matifout, hogy csakhamar igénybe veszi szolgálataikat.

Felesleges mondani, mennyire örült a két barát, hogy végre bebizonyíthatja odaadását.

Csak egyetlen felhő árnyékolta be örömeiket, amellyel ezt a hírt fogadták.

Pointe Pescade-nak Raguzában kellett maradnia, hogy figyelje a stradonei palotát és a Marinella utcai házat, míg Cap Matifou követi Cattaróba Antekirtt doktort. Így hát el kell válniuk - első ízben azóta, hogy a két pártás annyi év után megosztotta egymás oldalán a nyomort. Emiatt megható nyugtalanság vett erőt Cap Matifoun, ha arra gondolt, hogy nem lehet majd az ő kis Pescade-ja közelében.

- Türelem, Capom, türelem! - mondta neki Pointe Pescade. - Nem tart soká! Lejátsszuk a darabot, és ismét találkozunk! Mert ha nem csalódom, jó kis zenebona készül, egy nem kevésbé jó karmesterrel, aki parádés szerepet szán mindnyájunknak... Higgy nekem! Te sem panaszkodsz majd a tiéd miatt!

- Gondolod?

- Biztos vagyok benne! Ó, te nem a szerelmes szerepét kapod, de nem ám! Nem arra való a természeted, noha betyárul érzelmes vagy! A cselszövőét sem! Túl jószágos a nagy képed hozzá!... Te majd az a jó szellem leszel, aki az utolsó felvonásban elvirgácsolja a bűnt, és megjutalmazza az erényt...

- Mint a becsalógató komédiában a vásári színház előtt? - kérdezte Cap Matifou.

- Akár a becsalogató komédiában! Igen! Szinte látlak ebben a szerepben, Capom! Amikor az áruló a legkevésbé várja, megjelenesz nyitott tenyérrel, és csak be kell csuknod, máris kész a megoldás... Ha a szerep nem hosszú, és ráadásul rokonszenves is, micsoda tapsot kapsz, mekkora pénz üti a markod!

- Igen, bizonynal - felelte az erőművész -, de addig el kell válnunk!

- Csak néhány napra! De ígérd meg, hogy nem hagyod leromlani magad a távollétemben! Ne felejtse el pontosan a hatszori étkezést, és hízzál, Capom!... Most pedig szoríts a karodba, vagy inkább csak tégy úgy, mint a színházban, mert még megfojtasz!... Ölelj meg még egyszer, és ne felejtse el a te kis Pointe Pescade-odat, aki sohasem felejt el az ő hatalmas Cap Matifouját!

Így zajlott le a két barát megható búcsúja, amikor el kellett válniuk egymástól. Valóban Cap Matifou szíve összeszorult hatalmas mellében, amint egyedül maradt a *Savarena* fedélzetén. Társa még ugyanezen a napon Raguzában szállt meg a doktor utasítására, s azt a feladatot kapta, hogy egy percre se veszítse szeme elől Báthory Pétert, figyelje a Torontál-palotát, és tájékoztass mindenről.

A Stradone negyedben töltött hosszú órák során Pointe Pescade-nak találkoznia kellett volna azzal az idegen nővel, akit nyilván ugyanazzal a feladattal bíztak meg, mint őt. És nyilván sor is kerül a találkozásra, ha a marokkói nő a távirat feladása után nem hagyja el Raguzát, hogy az előre megbeszélt helyre siessen, ahol majd találkozik Sárkánnyal. Így Pointe Pescade-ot semmi sem zavarta munkájában, és a tőle megszokott elővigyázatossággal látta el bizalmas feladatát.

Bizonyos, hogy Báthory Péter soha nem álmodta, hogy ilyen gondos megfigyelés alatt áll, nem is sejtette, hogy a leskelődő nő tekintetét most Pointe Pescade figyelő szeme váltotta fel. A doktorral történt beszélgetése, a neki tett vallomása után bizakodóbbá vált. Most már miért titkolt volna bármit is anyja előtt a *Savarenán* lefolyt beszélgetésből? Vajon nem olvassa ki fia szeméből még azt is, ami a lelke mélyén történik? Nem találja-e ki, hogy valami változás ment végbe benne, hogy a bánatot, a kétségbeesést reménység és boldogság váltotta fel?

Báthory Péter megvallott hát mindent anyjának. Elmondta, ki az a lány, akit szeret, miért utasította vissza miatta az ajánlatot, hogy hagyja el Raguzát. Mit számított neki az állás! Vagy nem arra biztatta Antekirt doktor, hogy reméljen?

- Hát ezért szenvedtél annyit, gyermekem?! - kiáltott fel Báthoryné. - Isten segéljen hát, és adjon neked boldogságot, amelyben mostanáig nem volt részünk!

Báthoryné nagyon visszavonultan élt a Marinella utcai házban. Csak olyankor hagyta el, amikor misére ment öreg szolgájával, amikor vallásos kötelezettségeinek tett eleget, a katolikus magyarok hithű és komor áhítatával. Soha nem hallott a Torontál családról. Még csak pillantást sem vetett arra a palotára, amikor elhaladt előtte a Megváltó templomába menet, amely a franciskánusok kolostorához tartozott, egészen a Stradone elején. Persze nem ismerte a hajdani trieszti bankár lányát sem.

Péterre hárult az a szerep, hogy lefesse lelkét és külsejét, és elmondja neki, hol látta meg először, hogyan bizonyosodott meg arról, hogy szerelme nem viszonzatlan. És mindezeket azzal a lelkesedéssel tolmácsolta, amely korántsem lepte meg Báthorynét, mert tudta, hogy fiának gyöngéd, szenvedélyes lelkéből fakad.

De amikor Péter közölte vele, milyen körülmények közt él a Torontál család, amikor megtudta, hogy ez a lány Raguz a egyik leggazdagabb örökösneje, nem tudta elrejteni nyugtalanságát. Beleegyezik-e valaha is ez a bankár, hogy egyetlen gyermeke egy vagyontalan s netán jövőtlen fiatalember felesége legyen?

Mindenesetre Péter nem tartotta szükségesnek, hogy beszéljen arról a hidegségről, sőt megvetésről, amellyel Torontál bankár mostanáig vele szemben viseltetett. Beérte annyival, hogy elismételje a doktor szavait; kijelentette neki, hogy meg kell bíznia apja barátjában, aki szinte atyai szeretetet érez iránta - Báthoryné ebben nem is kételkedhetett, hiszen tudta, mit akart a doktor értük tenni! Végül is fiához és Boroshoz hasonlóan - aki úgy vélte, neki is véleményt kell nyilvánítania - ő is reménykedni kezdett, és így egy kis boldogság költözött a Marinella utcai egyszerű házba.

Aztán Báthory Pétert még az az öröm is érte, hogy viszontlátta Torontál Szávát a következő vasárnap a franciskánusok templomában. A lány állandóan szomorkás arckifejezése megélénkült, amikor észrevette a szinte kicserélődött Pétert. Még a szemük is beszélt, megértették egymást. És Száva ezzel a mély érzéssel tért haza, magával vitte annak a boldogságnak egy részét, amely annyira láthatóan sugárzott a fiatalember arcán.

Ezalatt Péter nem találkozott az orvossal. Várta, hogy újra meghívást kap a kétárbocos fedélzetére. Eltelt néhány nap, de semmiféle levél nem érkezett.

„A doktor nyilván tájékozódni akar - gondolta. - Eljön, vagy elküld valakit Raguzába, hogy megtudakoljon egyet-mást a Torontál családról... Talán még Szávával is meg akar ismerkedni... Igen! Az sem lehetetlen, hogy már találkozott is apjával, hogy kipuhatolja álláspontját...” A doktor egyetlen sora vagy csak egyetlen szava is nagy örömet szerzett volna - különösen ha ez az egyetlen szó így hangzik: jöjjön!

Ilyen üzenet azonban nem érkezett. Még Báthoryné is csak nehezen tudta lecsillapítani fia türelmetlenségét. Kétségbeesett, és most az anyán volt a sor, hogy egy kis reményt öntsön bele, noha jómaga is nyugtalankodott. A Marinella utcai ház nyitva állt a doktor előtt, ezt ő is tudhatta, és még a Péter iránt táplált újkeletű érdeklődés nélkül is, nem érzett elég vonzalmat ezzel a rokonszenves családdal szemben, hogy felkeresse őket?

Így történt, hogy Péter addig számolgatta az órákat és napokat, míg végül elfogyott türelme. Mindenáron viszont akarta látni Antekirtt doktort. Valami legyőzhetetlen erő húzta Gravoza felé. Ha sikerül feljutnia a kétárbocosra, akkor a doktor megérti türelmetlenségét, megbocsátja ezt a lépést, még ha korainak is tűnik.

Június hetedikén Báthory Péter már reggel nyolc órakor elment hazulról anélkül, hogy bármit is közölt volna anyjával terveiből. Elhagyta Raguzát, és gyors léptekkel Gravoza felé tartott, még Pointe Pescade sem tudja egykönnyen követni, ha nem olyan fürge. Elért a rakpartra, szemben azzal a hellyel, ahol múltkori látogatásakor a *Savarena* horgonyzott, és megállt.

A *Savarena* eltűnt a kikötőből.

Péter körbejártatta pillantását, nem változtatott-e helyet. De semerre sem vette észre.

A rakparton egy matróz sétált, tőle kérdezte meg, hová tűnt Antekirtt doktor kétárbocosa.

- A *Savarena* tegnap kifutott - felelte neki -, és ahogy nem tudjuk, honnét jött, azt sem tudjuk, hová ment.

A kétárbocos tehát elment! Antekirtt doktor éppoly titokzatosan tűnt el, ahogy érkezett!

Báthory Péter visszatért a raguzai útra, de most kétségbeesettebben, mint bármikor.

Ha valaki elfecsegi a fiatalembernek, hogy a hajó Cattaróba vitorlázott, bizonyára nem habozik, és utána ered. De valójában hasztalan lett volna útja. A *Savarena* még az öböl előtt megállt, be sem ment oda. A doktor Cap Matifou kíséretében partra szállt egy csónakon; aztán a jacht ismeretlen rendeltetéssel csakhamar újra kifutott a tengerre.

Nincs érdekesebb pontja Európának, de talán az egész Óvilágnak, mint ez a hegyrajzi és vízrajzi tájegység, amelyet Cattarói-öböl néven ismerünk.

Cattaro nem valami folyó, amint hihetnénk: város, püspöki székhely, amelyet egy kerület fővárosává tettek meg. A torkolata hat egymás mellett fekvő öbölből áll, az öblöket összekötő szűk csatornákat hat óra alatt lehet csónakkal bejárni. Abból a kis tófüzérből, amely a partvidék hegységeiben húzódik, az utolsó, a Norri-hegy tövében, már Ausztria határát jelzi. Azontúl Törökország kezdődik.

Antekirtt doktor gyorsan átkelt az öblön, és annak szélén szállt partra. Ott egy villanymotoros csónak várta, és elvitte a szélső öbölbe. Megkerülték az Ostro földnyelvet, elhaladtak a Castel-Nuovo előtt, két város és két kápolna látványában gyönyörködtek, Stolivo és Perusto előtt suhantak el, az utóbbi híres zarándokhely, Risano előtt, ahol a dalmát viselet már a törökkel és az albánnal keveredik, és így hasították a vizet tóról tóra az utolsó öbölig, amelynek sarkában épült Cattaro.

Az *Elektrik* 2. a várostól néhány kötélhosszra horgonyzott az alvó, sötét vízen, amelyet egyetlen hullám sem zavart meg e szép júniusi estén.

De a doktor nem a hajón ütötte fel szállását. Nyilván a későbbi tervek miatt nem akarta, hogy megtudják, az övé ez a gyors vízi jármű. Így Cattaróban azzal a céllal lépett partra, hogy megszáll a város egyik szállodájában, ahová Cap Matifou is elkíséri.

A kettőjüket szállító csónak beleveszett a félhomályba a kikötő jobb oldalán, annak a kis öbölnek a mélyén, ahol észrevétlenül kellett maradnia. Cattaróban a doktor éppoly ismeretlen maradhatott, mintha a világ legsötétebb zugába menekült volna. A bocchézek, Dalmácia e gazdag kerületének szláv eredetű lakói is aligha figyelnek fel arra, hogy idegen tartózkodik közöttük.

Az öbölből nézve úgy látszik, hogy Cattaro városa a Norri-hegyben képződött üregben épült. Első házai a tengertől elhódított rakpartot szegélyezik, annak a kis tónak a sarkában, amelynek kiszögellése a hegytömegbe nyúlik. Ebben a tölcser alakú kikötőben, amelyet a ragyogó napsütésben szép fák s a háttérben zöld hegyoldalak öveznek, főként a Lloyd gőzösei és a nagy part menti hajók kötnek ki.

A doktor először is szállást akart szerezni. Cap Matifou mindenütt a nyomában, s meg sem kérdezte, hol szálltak partra. Hogy Dalmáciában vagy Kínában, nem sokat számított neki. Hű kutya módjára követte gazdáját, amerre csak ment. Ő csupán szerszám volt, engedelmes, vak eszköz, holmi forgácsoló, fúró, szűrő gépezet, amelyet a doktor megindít, amikor jónak látja.

Végighaladtak az ötszörös fasorral beültetett tengerparton, és beléptek a Cattarót körülvevő erdőövezeten; aztán nekivágtak egy sereg szűk, meredek utcácskának, ahol négy-ötezer főnyi lakosság nyüzsög. Ekkor zárják be a Tengeri Kaput - amely csak este nyolc óráig marad nyitva, kivéve a gőzösök érkezésének napját.

A doktor csakhamar rájött, hogy a városnak egyetlen szállója sincs. Így olyan valakit kellett keríteni, aki hajlandó kiadni lakását - ezt különben szívesen megteszik a cattarói háztulajdonosok, és nem is haszon nélkül.

Találtak lakásadót is, lakást is. A doktor hamarosan elhelyezkedett egy elég tiszta utcában, egy ház földszintjén, amely elégséges volt neki és társának. Először is megegyeztek, hogy Cap Matifounak a tulajdonos ad kosztot, s noha ez jókora árat szabott vendégének hatalmas termete láttán, az üzletet a felek kölcsönös meglegedésére megkötötték.

Antekirtt doktor a városban kívánt étkezni.

Másnap magára hagyta Cap Matifout, rendelkezék idejével, ahogy neki tetszik, ő maga meg elsétált a postára, ahová megbeszélte kezdőbetűkkel címzett leveleket vagy táviratokat várt. Utána kiment a városból, meg akarta szemlélni a környéket. Csakhamar talált egy meglehetősen jó kis éttermet, amelyben a cattarói társaság szokott összejönni, osztrák tisztek és közhivatalnokok, akik száműzetésben, ha éppen nem börtönben érzik itt magukat.

A doktor már csak a cselekvés pillanatát várta. Terve a következő volt:

Elhatározta, hogy elraboltatja Báthory Pétert. De a megszöktetés a kétárbocossal nehéz lett volna, amikor a hajó Raguzában horgonyzott. A fiatal mérnököt ismerték Gravozában, és mivel a közfigyelem úgyis a *Savarenára*, és tulajdonosára irányult, még ha sikerül is a dolog, híre gyorsan szárnyra kel. És mivel a jacht csak vitorlákkal volt felszerelve, s ha valami gőzös a kikötőből üldözőbe veszi, csakhamar be is éri.

De Cattaróban a szöktetés hasonlíthatatlanul jobb feltételek között mehet végbe. Mi sem volt könnyebb, mint odacsalni Báthory Pétert. A doktor egyetlen szavára kétségtelenül tüstént ide siet. Itt viszont éppoly ismeretlen, mint maga a doktor, és mihelyt a hajón tartózkodik, az *Elektrik* kifut a tengerre; ott aztán Báthory Péter mindent megtud Torontál Simon múltjáról, és Száva képét csakhamar feledteti Báthory István emléke.

Így festett hát a terv, amelynek megoldása egyszerűnek látszott. Még két-három nap - mert tovább nem akart várni a doktor -, és nyélbe ütik a dolgot: Báthory Péter örökre elszakad Torontál Szávatól.

Másnap, június kilencedikén levél érkezett Pointe Pescade-től. Jelentette, hogy semmi új nincs a stradonei palota körül. Báthory Pétert viszont nem látta attól a naptól, hogy Gravozába ment, tizenkét órával a kétárbocos kifutása után.

Eközben Péter nemigen hagyhatta el Raguzát, és nagyon valószínű, hogy bezárkózott anyja házába. Pointe Pescade azt gondolta - és ebben nem is tévedett -, hogy a *Savarena* távozása hozta ezt a változást a fiatal mérnök megszokott életrendjében, annál is inkább, mert a hajó eltűnése után kétségbeesetten tért haza.

A doktor elhatározta, hogy már másnap a cselekvés mezejére lép, levelet írt Báthory Péternek, amelyben kéri, hogy keresse fel azonnal Cattaróban.

Egy váratlan esemény közbejött azonban megváltoztatta ezt a tervet, és helyet adott a véletlennek, hogy ugyanazt a célt elérje.

Este nyolc óra felé a doktor a cattarói rakparton időzött, amikor a *Saxonia* gőzös érkezését jelezték.

A *Saxonia* Brindisiből jött, ahol kikötött, és utasokat vett fel. Onnét Trieszt felé tartott, Cattarón, Raguzán, Zarán és az Adria osztrák partjának más kikötőin át.

A doktor az utasok ki-be szállására szolgáló kikötőhid közelében állt, amikor a lenyugvó nap sugarainál megakadt szeme egy utason, akinek csomagjait akkor szállították a rakpartra.

Ez a mintegy negyven év körüli, fennhéjázó, sőt szemérmetlen arckifejezésű férfi hangos parancsokat osztogatott. Olyan ember volt, akin még akkor is érződik a rossz nevelés, amikor udvariaskodik.

„Ő... itt... Cattaróban!”

E szavak csaknem kiszaladtak a doktor száján, ha nagy erővel magába nem fojtja őket, s ha nem uralkodik haragján, amelytől szeme is villámlott.

Ez az utas Sárkány volt. Tizenöt év telt el azóta, hogy könyvelőként dolgozott Szathmár gróf házában. Ruháját tekintve már nem az a mihaszna alak volt, akit e történet kezdetén Trieszt utcáin láttak kóborolni. Elegáns útiruhát viselt, a legutolsó divatú porköpenyeggel, számos rézgombbal, ami arra vallott, hogy a hajdani tripoliszi ügynök hozzászokott a kényelmes, gondtalan élethez.

Egyébként tizenöt esztendeje Sárkány élvhajhászó és fényűző életmódot folytatott, a Sándor gróf vagyonának feléből neki jutott hatalmas részesedés jóvoltából. Mennyi maradt mind-ebből? Legjobb barátai sem tudták volna megmondani, ha ugyan voltak ilyenek. Mindenesetre arca gondterheltséget, sőt nyugtalanságot árult el, amelynek okát nehéz lett volna kihámozni ebből a zárkózott természetű emberből.

„Honnét jön?... Hová megy?” - töprengett a doktor, és nem vesztette szem elől.

Hogy honnét jön Sárkány, könnyen meg lehetett tudni, csak meg kellett kérdeznie a *Saxonia* ellenőreit. Ez az utas Brindisiben szállt a hajóra. De azt nem tudták, hogy Észak- vagy Dél-Olaszországból került-e oda. Valójában Siracusából érkezett. A marokkói nő sürgönyére azonnal elhagyta Szicíliát, és Cattaróba ment.

Nyilván előzetesen megbeszélték, hogy ez az asszony Cattaróban várja őt, mert megbízatása befejezettnek látszott Raguzában.

Az idegen nő ott állt a rakparton, és várta a gőzös érkezését. A doktor észrevette, látta, amint Sárkány feléje megy, még az arab szavakat is hallotta, és megértette, amit a nő mondott:

- Éppen ideje volt!

Sárkány csak egy fejmozdulattal válaszolt. Figyelte, amint csomagjait beteszik a vámraktárba, aztán jobb felé húzta a marokkói nőt, hogy megkerüljék a várost, ne kelljen átmenni a Tengeri Kapun.

A doktor habozott egy pillanatig. Eltűnik-e Sárkány a szeme elől? Vagy kövesse?

Amikor megfordult, észrevette Cap Matifout, aki jó bámész módjára nézte a *Saxonia* utasainak ki- és beszállását. Csak egy mozdulatot tett: az erőművész máris ott termett.

- Látod azt az embert, Cap Matifou? - mondta neki, és a távolodó Sárkányra mutatott.

- Igen.

- Ha arra kérlek, hogy fogd el, megteszed?

- Igen.

- És ha védekezik, nem engeded megszökni?

- Nem.

- Nem felejtet el, hogy élve akarom?

- Nem!

Cap Matifou nem fogalmazott mondatokat, de megvolt az az érdeme, hogy annál világosabban beszélt. A doktor számíthatott rá. Ha parancsot kap, végrehajtja.

A marokkói nőt elég, ha megkötözi, felpackeli száját, bedobja valami zugba. Mielőtt még bárkit is riaszthatna, Sárkány már az *Elektriken* van.

Noha még nem sötétedett be egészen, az alkonyat megkönnyítette a terv végrehajtását.

Eközben Sárkány és az idegen nő továbbhaladt a város peremén, s észre sem vették, hogy lesik és követik őket. Még nem beszélgettek. Nyilván csak olyan helyen akartak megállni, ahol biztonságban érzik magukat. Így érkeztek a Déli Kapu közelébe, amely nyitva állt a Cattaróból az osztrák határhegyekhez vezető úton.

Egy forgalmas piac állt itt, bazár, amelyet a montenegróiak jól ismernek. Itt üzletelnek, mert csak nagyon korlátozott számban engedik be őket a városba, de előbb le kell tenniük fegyvereiket. Minden kedden, csütörtökön és szombaton a Niegos-hegységből vagy Cetinjéből idejönnek a hegyi lakók, öt-hat órai út után tojást, krumplit, szárnyast hoznak, sőt rőzsét is, amelyből sokat adnak el.

Éppen keddi nap volt. Néhány csoport, amely későn fejezte be a munkáját, itt maradt a bazárban éjszakára. Vagy harminc hegyi lakó gyűlt itt össze, jártak-keltek, beszélgettek, vitatkoztak, veszekedtek, egyesek már végigheverték a földön, alváshoz készülve, mások meg szénrel rakott tűzön albán módra fanyársra húzott bárányt sütöttek.

Ide húzódott Sárkány és az asszony is, látszott, hogy ezt a helyet már ismerik. Itt csakugyan kedvükre beszélgethetnek, és egész éjszaka itt maradhatnak, nem kell bizonytalan szállás után futkosniuk. Egyébként Cattaróba érkezése óta az idegen nő nem is igen iparkodott más lakhelyet szerezni.

A doktor és Cap Matifou egymás nyomában lépett be az erősen félhomályos bazárba. Bent még itt-ott pattogott egy kis parázs, de már lángja sem volt, és így nem is világított. Ilyen körülmények között mégis nehéznek tűnt Sárkány elrablása, hacsak el nem hagyja a bazárt még napkelte előtt. A doktor sajnálhatta hát, hogy nem cselekedtek még a Tengeri Kaputól a Déli Kapuig vezető úton. De most már késő volt. Várni kellett a kínálkozó alkalomra.

A csónak mindenesetre a sziklák között ringatózott, nem egészen kétszáz méterre a bazártól, és nem messze, vagy két kötélhosszra homályosan kirajzolódott az *Elektrik* teste is, amelynek elején felhúzott lámpa jelezte a horgonyzóhelyet.

Sárkány és a marokkói nő egy ilyen homályos zugban helyezkedett el, egy csoport alvó hegyi lakó közelében. Így hát tárgyalhattak volna ügyeikről annak veszélye nélkül, hogy kihallgatják őket, ha a doktornak útiköpenyébe burkolózva nem sikerül a csoport közé vegyülni, ahol nem keltett feltűnést jelenléte. Cap Matifou elrejtőzött, amennyire csak bírt, de úgy bújott meg, hogy az első jelre rendelkezésre állhasson.

Sárkány és az idegen nő arabul beszéltek, és így biztonságban hihették magukat, hogy itt senki sem érti őket. De tévedtek, hiszen ott volt a doktor, aki ismert valamennyi keleti és afrikai tájszólást, így egyetlen szót sem veszített a beszélgetésből.

- Megkaptad Siracusában a sürgönyömet? - kérdezte a marokkói nő.

- Igen, Namir - felelte Sárkány -, és már másnap útra is keltem Zironével.

- Hol van Zirone?

- Catania környékén, új bandát szervez.

- Holnap Raguzában kell lenned, Sárkány, és találkoznod kell Torontál Simonnal.

- Ott leszek, és találkozom vele. De nem tévedtél, Namir? Csakugyan ideje volt, hogy megérkezzem?...

- Igen! A bankár lánya...

- A bankár lánya!- ismételte Sárkány oly furcsa hangon, hogy a doktor önkéntelenül is összerezzen.

- Igen... a lánya! - válaszolta Namir.

- Mi? Hát mer a szívére hallgatni - folytatta gúnyosan Sárkány - az én engedélyem nélkül?!

- Ugye, meglepő hír, Sárkány? Pedig igaz! De még sokkal inkább meglepődsz, ha elárulom, ki akarja feleségül venni Torontál Szávát!

- Valami tönkrement nemesúr kíván felkapaszkodni az apa millióival!

- Csakugyan - felelte Namir -, egy előkelő származású, de vagyontalan fiatalember...

- És hogy hívják ezt a szemtelen alakot?

- Báthory Péter!

- Báthory Péter! - kiáltott fel Sárkány. - Báthory Péter akarja elvenni Torontál Simon lányát!

- Nyugodj meg, Sárkány! - folytatta Namir, türtőztetve társát. - Hogy Torontál lánya és Báthory István fia szeretik egymást, előttem már nem titok. De talán a bankár még nem tudja...

- Ő... nem tudja!... - hökkent meg Sárkány.

- Igen, és különben sem egyezne bele soha...

- Mit lehet tudni? - felelte Sárkány. - Torontál Simon mindenre képes... még arra is, hogy beleegyezzen ebbe a házasságba, ha másért nem, hogy megnyugtassa a lelkiismeretét, ha ugyan új lelkiismerete támadt tizenöt év után... Szerencsére itt vagyok, készen arra, hogy összehazavaram játékát, és holnap már Raguzában leszek!

- Rendben van! - felelte Namir, akinek láthatólag befolyása volt Sárkányra.

- Torontál Simon lánya nem lehet másé, csak az enyém, és vele újabb vagyont szerzek!

A doktor hát mindent hallott, amit hallania hasznos lehetett, így az már nem érdekelte, amit még az idegen nő és Sárkány megbeszélnek.

Egy bitang jön, és követeli egy másik bitang lányát, mert úgy érzi, joga van, hogy rátukmálja magát, de Isten közbelép az emberi igazságszolgáltatás képében. Ezentúl hát nem kell féltenie Báthory Pétert, mert ez a versenytárs majd kiüti a nyeregből. Így fölösleges Cattaróba kéretnie, és különösen fölösleges kézre kerítenie azt a férfit, aki szavát adta, hogy Torontál Simon veje lesz.

„Csak lépjenek kapcsolatba egymással ezek a betyárok, és alkossanak egyetlen családot! - gondolta a doktor. - Azután majd meglátjuk!”

Ezzel visszahúzódott, és jelt adott Cap Matifounak, hogy kövesse.

Cap Matifou nem kérdezte meg Antekirt doktort, miért akarja elraboltatni a *Saxonia* utasát, így azt sem tudakolta, miért mondott le az elrablásról.

Másnap, június tizedikén Raguzában, a Stradonén levő palota nagyszalonjának ajtaja este fél kilenc tájban megnyílt, és egy inas hangosan jelentette:

- Sárkány úr!

VII. BONYODALMAK

Már tizennégy esztendeje múlt, hogy Torontál Simon elhagyta Triesztet, és itt telepedett le Raguzában, ebben a gyönyörű palotában a Stradonén. Dalmát eredetű lévén, mi sem volt természetesebb, hogy üzleteitől visszavonulva hazatér szülőföldjére.

Az árulók jól megőrizték titkukat. Az árulás díját pontosan kézhez vették. Így aztán egész vagyon jutott a bankárnak és Sárkánynak, hajdani tripoliszi ügynökének.

A két elítéltet kivégezték a pisinói várbörtönben, Sándor Mátyás gróf menekülés közben lelte halálát az Adria hullámaiban, az ítéletet pedig kiegészítették azzal, hogy vagyonukat elkobozták. Szathmár László házából és kicsi földjéből nem maradt semmi - még annyi sem, hogy biztosítsa öreg szolgájának megélhetését. Báthory István hagyatékából sem maradt semmi, hiszen vagyontalan volt, óráinak díjából élt. De az artenaki kastély és a hozzá tartozó nagy vagyon, a szomszédos bányák, a Kárpátok északi hátának erdői, Sándor Mátyás birtokai, jelentős vagyont képviseltek. Az ő javait osztották két részre: egyik felét nyilvánosan elárverezték, ezt a pénzt kapták a besúgók; a másik részét zár alá vették, ezt kellett kapnia a gróf örökösének, ha eléri a tizennyolcadik évét. Amennyiben a gyermek előbb meghalna, a fenntartott rész az államra száll.

A feljelentőknek jutott két negyedrészt több mint másfél millió forintot jelentett, amivel tetszésük szerint rendelkeztek.

A két cinkos először is elhatározta, hogy elválnak egymástól. Sárkány nem ragaszkodott ahhoz, hogy Torontál Simon közelében maradjon, emez pedig egyáltalán nem óhajtotta fenntartani kapcsolatait hajdani ügynökével. Sárkány eltávozott hát Triesztből Zirone társaságában, aki nem hagyta el őt a rossz sorban, miért hagyta volna hát el a jóban? Mindketten eltűntek, és a bankár többé nem hallott róluk. Hová mentek? Nyilván Európa valamelyik nagyvárosába, ahol senki sem törődik a másik származásával, feltéve, ha gazdag, sem vagyona eredetével, feltéve ha két kézzel szórja a pénzt. Triesztben tehát nem esett szó e két kalandorról, akiket különben is csak Torontál Simon ismert.

Ahogy eltűntek, a bankár fellélegzett. Azt gondolta, most már nem kell tartania attól az embertől, aki bizonyos mértékig mégis kezében tartotta, és ezt a helyzetet mindig kihasználhatta. Sárkány gazdag lett, de lehet-e bízni az ilyen tékozlóban, és ha felemészti a vagyont, vajon habozik-e visszatérni régi cinkosához?

Hat hónap alatt Torontál Simon helyreállította súlyosan kompromittált cége hírnevét, felszámolta ügyeit, és végleg otthagya Triesztet, Raguzába költözött. Egyáltalán nem kellett félnie attól, hogy a kormányzó, aki egyedül ismerte az összeesküvés leleplezésében játszott szerepét, elárulja titkát; de még ez is sok volt egy olyan embernek, aki semmit nem akart veszíteni tekintélyéből, s akinek vagyona fényűző életmódot biztosít bárhol, ahová kedve tartja menni.

Talán az elhatározásába, hogy elhagyja Triesztet, még egy rendkívüli körülmény is belejátszott - erről később esik szó -, olyan körülmény, amelyről csak ő és felesége tudott. Ennek folytán került kapcsolatba, igaz, csak egyszer, ezzel a Namirral is, akinek bizalmas viszonyát Sárkánnyal már ismerjük.

A bankár Raguzát választotta hát új lakóhelyéül. Még nagyon fiatalon ment el innen, sem rokona, sem családja nem volt. Itt már senki sem emlékezett rá, és idegenként jött vissza abba a városba, ahol negyven esztendeje nem fordult meg.

Az ilyen körülmények közt érkező gazdag férfiút a raguzai társaság szívesen fogadta. Csak annyit tudtak róla, hogy Triesztben kitűnő vagyoni helyzetben élt. A bankár keresett és talált is egy palotát a város legelőkelőbb negyedében. Nagy lábon élt, Raguzában teljesen új személyzetet alkalmazott. Estélyeket adott, és estélyekre járt. Mivel semmit sem tudtak a múltjáról, ama kiváltságosok közé tartozott, akiket a szerencse fiának neveznek.

Igaz, Torontál egyáltalán nem érzett lelkiismeret-furdalást. Ha nem tart attól, hogy egy napon fény derül aljas árulásának titkára, semmi sem zavarja nyugalmát.

Feleségét azonban mindig úgy látta maga előtt, mint néma, de élő szemrehányást.

Ez a becsületes és tiszta lelkű, szerencsétlen asszony tudott arról a förtelmes bünszövetségről, amely három hazafit juttatott halálra. Amikor a bankár ügyei rosszul álltak, egyszer elszólta magát, elővigyázatlanul azt mondta, hogy Sándor Mátyás gróf vagyonának egy része talpra állítaná, és kénytelen volt feleségétől néhány aláírást kérni, így be kellett vallania részvételét a trieszti szövetkezés besúgásában.

Torontálné leküzdhetetlen ellenszenvet érzett az iránt a férfi iránt, akihez sorsa fűzte, s ez az érzés annál inkább hatalmába kerítette, mivel magyar származású volt. Amint említettük, ebből az asszonyból hiányzott minden lelkierő. Ez a csapás úgy lesújtotta, hogy többé magához sem tudott térni. Ettől kezdve Triesztben, majd Raguzában is visszavonultan élt, már amennyire ezt életmódjuk lehetővé tette. Megjelent ugyan a Stradonén levő palota fogadásain, ezt nem tudta elkerülni, férje különben is kényszerítette volna rá, de mihelyt a ház úrnőjének szerepét végigjátszotta, elvonult szobájába. Teljesen leánya nevelésének szentelte magát, egyedül őrá pazarolta érzéseit, és megpróbált felejteni. Felejteni, miközben az ocsmány ügybe keveredett férfi egy házban élt vele!

Éppen két évvel Raguzába költözésük után a helyzet még bonyolultabbá vált. S ha ez a bonyodalom új bosszúság forrása volt a bankár számára, Torontálné életébe újabb fájdalmat hozott.

Báthoryné, fia és Boros is elhagyták Triesztet, és Raguzában telepedtek le, ahol élt még néhány rokonuk. Báthory István özvegye nem ismerte Torontál Simont; arról sem tudott, hogy valaha bizonyos kapcsolat állt fenn a bankár és Sándor Mátyás gróf között. Azt pedig nem is sejthette, hogy a bankár cinkosságot vállalt azokban a galád üzelmekben, amelyek a három magyar nemes életébe kerültek.

De ha Báthoryné nem is ismerte a trieszti bankárt, Torontál annál inkább ismerte őt. És nagyon kellemetlenül érintette, hogy Báthoryné ugyanabban a városban él, néha meg is pillantotta az utcán az asszonyt, aki szegényen, kicsi gyermekéért dolgozott. Ha Báthoryné már Raguzában lakik, midőn a bankár elhatározta, hogy oda költözik, talán lemond e tervéről. De abban az időben, amikor az özvegy megtelepedett a Marinella utcai szerény kis házban, ő már megvásárolta palotáját, berendezkedett, befogadta a legjobb társaság, és elismerték társadalmi rangját. Most már nem tudta rászánni magát, hogy harmadszor is lakhelyet változtasson.

„Mindenhez hozzászokik az ember!” - gondolta.

És elhatározta, hogy behunyja szemét árulásának élő tanúja előtt.

És hogy Torontál Simon behunyta szemét, ez, úgy látszik, ahhoz is elég volt, hogy önmagában se érezzen semmi kivetnivalót.

Ami azonban a bankárnak csak kellemetlen volt, Torontálnénak szakadatlan fájdalmat és lelkiismeret-furdalást okozott. Titokban többször is megpróbált segítséget juttatni az özvegynek, aki csak a munkájából élt; de Báthoryné ezeket az összegeket mindig visszautasította, mint valamennyi más adományt, amellyel ismeretlen barátok akarták segíteni. Az erős lelkű asszony nem kért és nem is fogadott el támogatást.

Egy váratlan és valószínűtlen körülmény még tűrhetlenebbé tette a helyzetet - a további bonyodalmak pedig már egyenesen rettenetessé.

Torontálné minden szeretetével elhalmozta lányát, aki alig volt még két és fél éves, amikor az 1867-es év végén férjével Raguzába költöztek.

Száva most már elmúlt tizenhét éves. Bájos teremtség volt, jobban hasonlított a magyar, mint a dalmát típusra. Sűrű, fekete haja, széles metszésű, tüzes szeme, magas homloka, szép ívelésű szája, meleg arcszíne, az átlagnál némileg magasabb, karcsú termete - röviden: ennyi szép vonás nem hagyott közömbösen egyetlen szemet sem.

De a legszembeütőbb volt rajta, és a legerősebben hatott az érzékeny lelkekre a lány komolysága; mintha a tűnődő arckifejezése mindig elmosódott emlékeket kutatna. Ez vonzotta feléje az embereket, és el is szomorította őket. Ezért viselkedtek olyan tartózkodóan vele apja szalonjának vendégei és azok, akikkel néha összetalálkozott a Stradonén.

Sokan sürgölődtek körülötte, mert egy óriási vagyon egyetlen örökösének tartották. De bár jó néhány, társadalmilag is megfelelő házasság kínálkozott, anyja kérdésére a lány magyarázat nélkül mindig kosarat adott. Különben Torontál Simon sem befolyásolta elhatározásában, és nem is sürgette őt. Nyilván még nem jelentkezett az a vő, akire szüksége volt - sokkal inkább neki, mint Szávának.

Hogy teljes képet adjunk Torontál Száváról, meg kell jegyeznünk még egy igen erős jellemvonását: végtelenül csodálta a hazafias erényt és bátorságot. Politikával ugyan nem foglalkozott, de a hazájáért hozott áldozatok, a róla szóló történetek, a hőstettek, minden, ami csak hazája becsületére vált, mélyen eltöltötték lelkét. Hogyan születtek benne az efféle érzelmek? Egy bizonyos: nem apjától származtak! Nemes, nagylelkű természet lévén, úgy támadtak szívében.

Nem magyarázza ez - amint sejthető is - a Báthory Péter és Torontál Száva közti rokonszenv kifejlődését? Igen! A bankár játékába beleszólt a balszerencse, és valahogy egymás felé fordította a két fiatal. Száva még alig volt tizenkét éves, amikor valaki egy napon Péterre mutatott, és azt mondta neki:

- Ennek a fiúnak az apja Magyarországért halt meg!

És ezt sohasem felejtette el!

Aztán mindketten felnőttek, és Száva már akkor is Péterre gondolt, amikor a fiú szeme még meg sem akadt rajta. Mindig komolynak, elgondolkodónak látta Pétert, aki ha szegény is volt, azért dolgozott, hogy méltó legyen apja nevéhez, s a lány ismerte egész történetét.

Az előbbiekből már tudjuk, hogyan szeretett bele Báthory Péter, hogyan bűvölte el Száva látása, és megérezte, hogy természete hasonlít az övéhez, s hogy a fiatalember mély szerelmét hamarosan viszonzta a lány is.

Teljes képet kapunk Torontál Száváról, ha megismerjük családi körülményeit.

Apjával szemben Száva igen tartózkodó volt. A bankár sohasem halmozta el gyengédsége jeleivel, de ő sem kapott soha a lánytól semmi kedvességet. Az egyiknél talán a rideglelkűség okozta ezt, a másik meg azért tartotta a távolságot, mert semmiben nem értett vele egyet.

Szavát csupán a kötelező tisztelet töltötte el apja iránt, több semmi. Egyébként apja hagyta, csináljon, amit akar, nem szegült ellene hajlamainak, nem korlátozta jótevékenységeiben, mert ő is szeretett jótevékenykedni, hogy felhívja magára a figyelmet. A bankár tehát közömbös volt a lányával szemben. A lányban viszont - ezt meg kell vallani - inkább ellenszenv, csaknem undor fejlődött ki.

Anyja iránt Szávában egészen más érzelmek éltek. A bankár felesége férjének hatalma alatt állt, aki kevés tiszteletet tanúsított iránta. Az asszony jószágos teremtés volt, becsületes életével, egyéni méltóságának megőrzésével ezerszer többet ért, mint a férje. Torontálné mélységesen szerette Szavát. A lány tartózkodása mögött a legértékesebb tulajdonságokat fedezte fel. Iránta érzett szeretete szinte már rajongás volt, és valamiféle csodálattal, tisztelettel, sőt némi félelemmel vegyült. Száva tiszta jelleme, egyenessége és bizonyos helyzetekben megmutatkozó hajthatatlansága magyarázhatja meg az anyai szeretetnek ezt a különös formáját. A lány a szeretetet szeretettel viszonzta. Vérségi kötelék nélkül is nagyon szerették volna egymást.

Nem meglepő hát, hogy Torontálné elsőnek ismerte fel, mi történik Száva fejében, majd szívében. A lány gyakran beszélt neki Báthory Péterről és családjáról, de nem vette észre, milyen fájdalmas hatást vált ki anyjából e név. Éppen ezért, amikor Torontálné meggyőződött arról, hogy Száva szereti a fiatalembert, ezt suttogta:

- Hát Isten is így akarja!

Sejthető, mit jelentettek Torontálné szavai, de ami még annál is több, milyen méltányos kárpolítás volna Száva szerelme Péter iránt a Báthory családot ért csapásért!

De ha Torontálné vallásos, jámbor lelkével azt is gondolhatta, hogy a gondviselés akarata, még férje beleegyezésére is szükség volt a két család közeledéséhez. Ezért elhatározta, hogy megtudja a véleményét, de erről Szávának egy szót sem szólt.

Torontál Simon feleségének első szavaira éktelen haragra lobbant, még csak nem is igyekezett türtőztetni magát, dühe határtalan volt. Torontálnét lesújtotta ez a hasztalan erőfeszítés, visszavonult szobájába, miközben férje megfenyegette:

- Vigyázzon, asszonyom!... Megbánja, ha még egyszer szóba hozza ezt a dolgot!

Így hát az, amit Torontál Simon végzetnek nevezett, nem csupán a Báthory családot sodorta ebbe a városba, hanem úgy intézte, hogy Száva és Péter is csakhamar megismerje és megszeresse egymást.

Az olvasó megkérdezheti, mi volt az oka nagy haragjának. Titkos terveket szőtt talán Száva jövőjéről, s ezek az érzések tervét keresztettkék? Ha lealázó árulására fény derül egy nap, vajon nem éppen az ő érdeke, hogy következményeit már a lehetőséghez mérten előre enyhítse? Ugyan mit mondhat akkor Báthory Péter, ha egyszer már Torontál Száva férje? Mit tehetne Báthoryné? Kétségtelenül rettentő helyzet lenne, az áldozat fia feleségül veszi a gyilkos lányát, de elsősorban az áldozat családjának borzalmas, nem pedig öneki.

Igen, ez nyilvánvalóan így volt, de mit szól mindehhez Sárkány, akiről semmi hír nem jött, de bármikor felbukkanhatott, és az is valószínűnek látszott, hogy a bankárt bizonyos elkötelezettségek fűzik cinkosához. Sárkány pedig nem az a fajta ember, aki megfélemlszik ilyesmiről, ha fordul a szerencséje.

Természetesen Torontál is sokat gondolt arra, mi történhetett egykori tripoliszi ügynökével. Semmi hír nem jött róla, mióta a trieszti ügy után elváltak, s ennek már tizenöt éve. Még Szicíliában sem járt eredménnyel a kutatás, pedig Torontál tudta, hogy Sárkánynak ott vannak

kapcsolatai barátja, Zirone révén. De nem bukkanhat-e fel Sárkány egyik napról a másikra? Ettől Torontál állandó rettegésben élt, és csak a kalandor halálhíre nyugtatta volna meg. Talán akkor más színben látja még annak a lehetőségét is, hogy a Báthoryak és az ő háza között családi kapcsolat keletkezzék. Ilyesmire azonban jelenleg még gondolni sem lehetett.

Torontál Simon nem óhajtotta hát megismételni azt a jelenetet, amely felesége és közte zajlott le, amikor az asszony Báthory Péterről próbált beszélni vele. De nem is magyarázta meg, miért lett olyan dühös. Mindenesetre azt elhatározta, hogy ezentúl szigorúbban ügyel Szávára, és még figyelteti is. A fiatal mérnökkel szemben pedig gögösen viselkedik, elfordítja fejét, amikor találkozik vele, hogy minden reményét elvegye. És ilyen módon nagyon is jól sikerült éreztetnie, hogy minden lépése végképp hiábavaló lenne.

Ilyen körülmények közt történt, hogy június tizedikén este Sárkány nevét jelentette az inas a Stradonén álló palota szalonjában, majd az ajtó kinyílt a szemérmetlen ember előtt. Sárkány aznap reggel ült Namir társaságában a Cattaróból Raguzába induló vonatra. A város egyik nagy szállójában bérelt szobát, kiöltözött, és késlekedés nélkül jelentkezett régi cinkosánál.

Torontál Simon fogadta, és utasítást adott, hogy senki ne zavarja őket. Hogyan érintette Sárkány látogatása? Tudott-e uralkodni eléggé érzésein, hogy ne lássék rajta, hogyan érinti a viszontlátás, és nem vesznek-e össze? Sárkány éppoly parancsolónak, szemtelennek mutatkozott, mint hajdan? Vajon annak idején megállapodtak-e valamiben, és azt eszébe juttatta-e a bankárnak? És végül a múltból, a jelenről vagy a jövőről beszéltek-e? Mindezt senki sem tudhatta, hiszen a beszélgetést senki sem zavarta meg.

A tárgyalás eredménye aztán kiderült.

Huszonnégy órával később igen meglepő hír járta be a várost. Azt beszélték, hogy egy Sárkány nevű gazdag tripoliszi férfi feleségül veszi Torontál Szávát.

Úgy látszik, a bankár kénytelen volt engedni Sárkány fenyegetéseinek, aki egyetlen szavával tönkretelhetette. Sem felesége könyörgése, sem Száva irtózata nem hatotta meg, mert azt tartotta, hogy lánya sorsáról egyedül ő dönt.

Ejtsünk néhány szót arról, milyen érdek fűzte Sárkányt ehhez a házassághoz, aki ezt az érdeket nem is rejtette véka alá Torontál Simon előtt. Sárkány ekkor már tönkrement ember volt. Az a vagyonrész, amely a bankárnak lehetővé tette, hogy helyreállítsa cége hitelét, Sárkány kalandor-életmódjához kevés volt tizenöt esztendő alatt. Mióta elhagyta Triesztet, bejárta Európát, tékozló életet élt, s a párizsi, londoni, berlini, bécsi, római szállókon nem volt elég ablak, hogy kénye-kedvére szórja ki rajtuk a pénzét. A sokféle élvezet kipróbálása után a véletlen adta meg a kegyelemdőfést azokban a városokban, ahol még dívott a szerencsejáték, Svájcban és Spanyolországban vagy a francia határokkal körbezárt Monaco hercegség játékasztalain.

Zirone természetesen mindenhová elkísérte az egész idő alatt. Majd mikor már csak néhány ezer forintba apadt vagyonuk, visszatértek Szicília keleti részébe, amelyet Zirone annyira szeretett. Ott aztán nem maradtak tétlenek, csak arra vártak, hogy Sárkány felújíthassa kapcsolatait a trieszti bankárral. Valóban, új vagyon szerzésének nincs könnyebb módja, mint hogy feleségül veszi Szávát, a gazdag Torontál Simon egyetlen örökösét - mert Torontál Sárkány egyetlen kérését sem tagadhatja meg.

A bankár valóban nem tagadhatta meg Sárkány egyetlen kérését sem, még csak meg sem kísérelte. Avagy akadt talán a két ember között és a megoldásra váró problémájukban valami ismeretlen tényező? Erre a jövő derít fényt.

Száva határozott magyarázatot kért apjától. Miért rendelkezik így vele?

- Becsületem függ e házasságtól - felelte végül is Torontál Simon -, ennek a házasságnak létre kell jönnie!

Amikor Száva elmesélte anyjának apja válaszát, az asszony csaknem ájultan zuhant lánya karjaiba, és kétségbeesetten sírt.

Torontál igazat beszélt!

A házasságot július hatodikára tűzték ki.

Elképzelhető, milyen volt Báthory Péter élete ebben a három hétben. Ijesztő nyugtalanság lett rajta úrrá. Tehetetlen dühében hol bezárkózott a Marinella utcai házba, hol meg kiszökött ebből az átkozott városból, és Báthoryné már attól félt, hogy nem is látja többé viszont.

Mivel vigasztalhatta volna a fiút? Amíg nem esett szó a házasságról, Báthory Péternek még lehetett némi reménye, bár Száva apja visszautasította közeledését. De ha a lány férjhez megy, ez csak újabb szakadékot, immáron áthidalhatatlan szakadékot jelent. Bármit mondott is Antekirtt doktor, ígérete ellenére ő is csak elhagyta Pétert! Péter azon töprengett, vajon hogyan tudott beleegyezni a lány ebbe a házasságba, mert ismerte Száva kemény természetét, s tudta, hogy szereti őt. Miféle titok rejtőzik a Stradonén álló palotában, ahol ilyesmik történnek? Hát nem teszi jobban, ha elhagyja Raguzát, és elfogadja a felkínált állást, ha elmegy messzire Szávától, akit ennek az idegennek adnak, ennek a Sárkánynak?

„Nem! - ismételte. - Lehetetlen!... Hiszen szeretem őt!”

Így hát a kétségbeesés költözött ebbe a házba, amelyet néhány napja még a boldogság fénye derített fel.

Pointe Pescade tovább folytatta a figyelést, és mindenről tudott, amit a városban beszéltek: az elsők között jutott fülébe az is, hogy mi készül. Ahogy meghallotta Torontál Száva és Sárkány közelgő házasságának hírért, írt Cattaróba. Mihelyt látta, hogy a fiatal mérnököt milyen szálnalmas lelkiállapotba sodorta ez a hír - mert nagyon is érdekelte a sorsa -, értesítette Antekirtt doktort.

Válaszul azt kapta, hogy továbbra is figyelje, mi történik Raguzában, és mindenről tájékoztassa Cattarót.

De amint közeledett a gyászos július hatodik nap, Báthory Péter állapota egyre rosszabbodott. Már anyja sem tudta megnyugtatni. Különben is hogyan lehetett volna megmásítani Torontál terveit? Nem az látszott már csak a sietségből is, amellyel nyilvánosságra hozta és kitűzte a házasság napját, hogy azt már régóta eltökélték, hogy Sárkány és a bankár hosszú ideje ismeri egymást, továbbá, hogy ez a gazdag tripoliszi valami egészen különös hatással lehet Száva apjára?

Báthory Pétert annyira hatalmába kerítették gyötrő gondolatai, hogy egy héttel a házasság megkötése előtt elhatározta, ír Torontál Simonnak.

Levele válasz nélkül maradt.

Ekkor azzal próbálkozott, hogy az utcán találkozik a bankárral... De ez sem sikerült.

Már palotájában is fel akarta keresni... De nem jutott tovább a kapunál.

Szavát és anyját sem láthatta. Sehogyan sem tudott közelükbe jutni.

De ha Báthory Péter nem is láthatta viszont sem Szavát, sem apját, annál többször találkozott Sárkánnyal a Stradonén. A fiatalember gyűlölködő pillantására Sárkány csak megvetően nézte végig. Báthory Péter ekkor arra gondolt, beleköt, és így párbajra kényszeríti... De milyen

űrüggyel köthetne bele, és Sárkány miért fogadná el a kihívást, amikor érdeke épp az ellenkezőjét kívánta közvetlenül esküvője előtt?

Hat nap telt el. Péter, anyja könyörgése és Boros kérése ellenére, július negyedikén este elhagyta a Marinella utcai házat. Az öreg szolga követni akarta, de csakhamar nyomát vesztette. Péter, mintha megbolondult volna, céltalanul barangolt a város elhagyott utcáin, Raguza bástyái mentén.

Egy órával később haldokolva hozták haza Báthoryné házába. Egy tör járta át bal tüdejének felső csúcsát.

Nem fért hozzá kétség: Péter a kétségbeesés tetőfokán öngyilkos lett!

Mihelyt Pointe Pescade értesült a szerencsétlenségről, a távíróhivatalba rohant.

Egy óra múlva Antekirtt doktor már értesült Cattaróban a fiatalember öngyilkosságának híreről.

Nehéz lenne ecsetelni Báthoryné fájdalmát, amikor fia mellett állt, akinek már talán csak néhány órája volt hátra. De az anyai erő felülmúlta az asszonyi gyengeséget. Először is ápolásban kell részesítenie. Majd azután sírhat.

Orvost hívtak. Csakhamar odaérkezett, megvizsgálta a sebesültet, meghallgatta gyöngé és kihagyó lélegzetét, kitisztította a sebet, bekötözte, mindent elkövetett, hogy megmentse, de erre semmi reményt sem látott.

Tizenöt órával később a fiatalember állapotát még súlyosbította egy erős belső vérzés, és félő volt, hogy igen gyenge lélegzése is megszűnik.

Báthoryné térdre esett, és kérte Istent, óvja meg fiát.

E pillanatban kinyílt a szoba ajtaja... Antekirtt doktor tűnt fel, és a haldokló ágyához közeledett.

Báthoryné feléje rohant: de az orvos egy mozdulattal visszatartotta.

Ekkor Péter fölé hajolt, és nagy figyelemmel, szótlanul megvizsgálta. Azután mereven, figyelmesen nézte. Mintha delejes erő sugárzott volna szeméből, mint aki saját életét és akaratát kívánja beleoltani a fiú kialvó agyába.

Péter hirtelen félig felemelkedett. Szemhéja kinyílt, rábámult a doktorra... Aztán élettelenül hanyatlott vissza.

Báthoryné fiához rohant, felkiáltott, és ájultan dőlt az öreg Boros karjába.

A doktor lezárta a fiatalember szemét, aztán felkelt, elhagyta a szobát, és mintha egy indiai legendából vett jeligét mormolt volna:

- A halál nem rombol, csak láthatatlanná tesz!

VIII. TALÁLKOZÁS A STRADONÉN

A haláleset nagy port vert fel a városban; de senki sem gyanította Báthory Péter öngyilkosságának valódi okát, azt pedig, hogy Sárkány és Torontál is részes volt a szerencsétlenségben, senki sem gondolta.

Másnap, július hatodikán akarták megtartani Torontál Száva és Sárkány esküvőjét.

Az oly megrendítő körülmények közt történt öngyilkosság híre nem jutott el sem Torontálné, sem Száva fülébe. Torontál Sárkánnyal egyetértésben gondoskodott erről.

Abban is megegyeztek, hogy az esküvőt nagyon egyszerű körülmények között rendezik meg. Sárkány családi gyászára hivatkoznak ürügyül. Ez nyilván nem felelt meg Torontál Simon fényűző életmódjának, de jelen esetben úgy vélte, hogy jobb, ha hűhó nélkül megy végbe az esküvő. Az új házasságok csak néhány napig maradnak Raguzában; aztán Tripoliszba utaznak, ahol a hírek szerint Sárkány lakik. Így nem is rendeznek fogadást a Stradonén, sem a szerződés felolvasása alkalmából, amely jelentős hozományt biztosít a lánynak, sem pedig a Ferenc-rendiek templomában tartandó egyházi esküvő után, amelyet a polgári esküvő befejeztével rendeznek meg.

Ezen a napon, amíg az esküvő utolsó előkészületei folytak, két beszélgető férfi sétált a Stradone túlsó oldalán.

Ez a két férfi Cap Matifou és Pointe Pescade volt.

Amikor Antekirtt doktor visszatért Raguzába, magával hozta Cap Matifout is. Már nem volt szükség rá Cattaróban, s ki kételkedne benne, hogy a két barát, a „két iker”, ahogy Pointe Pescade mondta, roppant módon örült a viszontlátásnak?

Mihelyt a doktor Raguzába érkezett, először is a Marinella utcai házba látogatott el; majd elvonult a Plocce külváros egy szerény szállójába, s ott várta, hogy Sárkány és Torontál Száva házasságát megkössék, és aztán hozzálászon tervei megvalósításához.

Másnap Báthorynénál tett újabb látogatása során ő maga segített elhelyezni Pétert a koporsóban; Pointe Pescade-ot és Cap Matifout elküldte, hogy figyeljék a Stradonét, aztán hazatért szállására.

Pointe Pescade élénken beszélgetett barátjával, de azért szemét, fülét nyitva tartotta.

- Úgy nézem, meghíztál, Capom! - jegyezte meg, és felágaskodott, hogy megtapogassa az erőművész mellét.

- Igen... és jó erőben vagyok.

- Éreztem, amikor megöleltél.

- És a színjáték, amelyikről beszéltél? - kérdezte Cap Matifou, mert nem akart lemaradni a szerepéről.

- Halad, halad!... Csakhogy nagyon bonyolult a cselekménye!

- Bonyolult?

- Hát persze!... Ez nem vígjáték, ez dráma, és már az eleje is érdekes!

Pointe Pescade elhallgatott. Zárt hintó robogott a Stradonén levő palota elé, és ott megállt.

A palota ajtaja nyomban kinyílt, és a kocsi mögött ismét becsukódott. Pointe Pescade a kocsi utasában Sárkányt ismerte fel.

- Bizony... nagyon érdekes - folytatta -, és nagy sikert ígér!

- És az áruló?... - kérdezte Cap Matifou, akit úgy látszott, ez a személy közvetlenebbül érdekelt.

- Nos... az áruló most még győzedelmeskedik, mert a jól megszerkesztett színdarabban így szokás... De türelem! Várjuk meg a megoldást!

- Cattaróban - mondta Cap Matifou - már azt hittem, színre...

- Színre lépsz?

- Igen, Pointe Pescade, igen!

És Cap Matifou elmesélte, mi történt a cattarói bazárban, vagyis hogy szükség volt a karjára, hogy elraboljon valakit, de erre nem került sor.

- Persze! Túl korai volt! - válaszolta Pointe Pescade, aki csak azért beszélt, hogy a szája járjon, ahogy mondják, de közben a tekintete folyton jobbra-balra járt. - Te csak a negyedik vagy ötödik felvonásban jössz elő, Capom!... Vagy az is lehet, hogy csak az utolsó jelenetben... De ne nyugtalankodj! Óriási sikered lesz!... Számíthatsz rá!

E pillanatban távoli moraj hallatszott a Stradonén, a Marinella utca sarkáról.

Pointe Pescade félbeszakította a beszélgetést, néhány lépést tett a Torontál-palota jobb oldala felé.

Temetési menet bukkant fel a Marinella utca felől, befordult a Stradonéra, s a ferenciek temploma felé haladt, ahol majd a gyászmisét tartják.

Fekete posztóval leterített, dísztelen koporsót vitt a vállán négy ember; egyébként csak kevesen vettek részt a temetésen, amelynek egyszerűsége nemigen hívta fel a közfigyelmet.

A menet lassan közeledett, amikor Pointe Pescade visszafojtott kiáltással megragadta Cap Matifou karját.

- Mi lelt? - kérdezte Cap Matifou.

- Semmi!... Túl hosszú lenne elmondani!

Felismerte Báthorynét, aki fia koporsója után haladt.

Az egyház nem tagadta meg az imákat ettől a halottól, akit a kétségbeesés kergetett az öngyilkosságba; a pap a Ferenc-rendiek kápolnájában várta, hogy aztán a temetőbe kísérje.

Báthoryné száraz szemmel lépkedett a koporsó mögött. Már sírni sem tudott. Hol révetegen tekintett jobbra-balra, hol mereven nézett a gyászlepelre, amely fia testét borította.

Az öreg Boros úgy vonszolta magát mellette, hogy az ember szíve megesett rajta.

Pointe Pescade érezte, könny szökik a szemébe. Igen! Ha nem az a feladata, hogy a helyén maradjon, a derék fickó nem habozott volna a néhány barátához és szomszédhoz csatlakozni, aki Báthory Péter gyászmenetében haladt.

Amikor a menet majdnem a Torontál-palota elé ért, a nagykapu hirtelen kinyílt. Az udvaron, a terasz előtt két hintó állt indulásra készen.

Az első éppen kigördült a kapun, és lefelé kanyarodott a Stradonén.

Pointe Pescade felismerte a kocsiban ülő Torontál Simont, feleségét és lányát.

Torontálné fájdalomtól összetörve ült Száva mellett, aki menyasszonyi fátylánál is sápadtabb volt.

Sárkány néhány rokon vagy barát társaságában a másik kocsiban foglalt helyet.

Ezt az esküvőt sem rendezték nagyobb pompával, mint ezt a temetést. És mind a kettő egyaránt dermesztően szomorú!

Amikor az első kocsi kigördült a kapun, hirtelen szívszagató kiáltás hasított a levegőbe.

Báthoryné megállt, és Száva felé nyújtott karral megátkozta a fiatal leányt.

Száva sikoltott! Megpillantotta a gyászba öltözött anyát! Most már értette, mit titkoltak előtte... Péter meghalt, ő ölte meg, érte halt meg, az ő gyászmenete haladt itt éppen akkor, amikor vele a menyegzői kocsi elindult!

Száva elájult. Torontálné kétségbeesetten igyekezett magához téríteni... Hasztalanul!... Alig lélegzett!

Torontál Simon nem tudta türtőztetni dühét. Csak az odaszaladó Sárkány uralkodott magán.

Ebben a helyzetben lehetetlen volt az anyakönyvvezető elé állni, és utasítást adtak a kocsisoknak, hogy térjenek vissza a palotába, amelynek kapuja hangos csattanással bezárult.

Szavát felvitték szobájába, ágyára fektették, de meg sem mozdult. Anyja mellette térdelt, és gyorsan orvost hívtak. Eközben Báthory Péter gyászmenete továbbhaladt a Ferenc-rendiek temploma felé, és a gyászmise után a raguzai temetőbe indultak.

Pointe Pescade megértette, hogy Antekirtt doktornak a legrövidebb időn belül értesülnie kell erről a váratlan eseményről. Így szólt hát Cap Matifouhoz:

- Maradj itt, és örködj!

Aztán lóhalálában a Plocce külváros felé rohant.

A doktor szótlan maradt, míg Pointe Pescade elhadarta a történeteket.

„Túlléptem jogaimat? - töprengett. - Nem!... Ártatlant sújtottam... Igen, kétségtelenül! De ez az ártatlan személy Torontál Simon lánya!”

És Pointe Pescade-hoz fordult:

- Hol van Cap Matifou?

- A Stradonén, a palota előtt.

- Igénybe vehetlek benneteket ma este?

- Hány órákor?

- Kilenckor.

- Hol várjuk önt?

- A temető kapujában!

Pointe Pescade nyomban elindult, hogy visszatérjen Cap Matifouhoz, aki nem hagyta el őrhelyét.

Este nyolc óra tájban a doktor bő kabátjába burkolózva a raguzai kikötő felé vette útját. A bástyafal sarkától bal felé kis öbölhöz ért, amely a kikötőn túl félhold alakban nyúlt be a szárazföldbe, és szinte eltűnt a sziklák között.

A környéken egy lélek sem járt. Sehol egyetlen ház, egyetlen hajó sem volt látható. Még a halászbárkákat sem kötötték ki errefelé, mert féltek az öblöt körülvevő sziklazátonyoktól. A doktor megállt, körülnézett, kiáltott egyet, ami nyilván előre megbeszélt jelzés volt. A következő pillanatban egy matróz lépett eléje, és így szólt:

- Parancs, uram!

- Itt a csónak, Pazzar?

- Igen, a szikla mögött.

- Valamennyi embereddel?

- Mind itt van.

- És az Elektrik?...

- Távolabb, északra, három kötélhossznyira, a kis öblön túl.

És a matróz valami orsó alakú testre mutatott a vízen, amelynek ottlétéről semmiféle fény nem árulkodott.

- Mikor érkezett a hajó Cattaróból? - kérdezte a doktor.

- Alig egy órája.

- Nem vették észre?

- Senki sem láthatta, mert a sziklák tövében jött.

- Pazzar, senki se hagyja el az őrhelyét, és várjatok itt egész éjjel, ha kell!

- Igen, uram!

A matróz visszatért a csónakhoz, amely teljesen egybeolvadt a homokpart utolsó szikláival.

A doktor rövid ideig még a parton maradt. Nyilván azt várta, hogy egészen beesteledjék. Időnként nagy léptekkel le s fel sétált. Aztán újra és újra megállt. És ilyenkor összefont karral, némán és mozdulatlanul meredt az Adriai-tengerre, mintha annak mondaná el titkait.

Nem világított a hold, nem látszottak a csillagok. Csak egy kis szél fújdogált a szárazföld felől, mint minden este, de pár óra múlva ez is elűt.

Magasan úszó, de elég sűrű felhők takarták az eget egészen a nyugati látóhatárig, ahol már az utolsó, világosabb páragomoly is belemosódott a homályba.

- Gyerünk! - mondta végül a doktor.

És a várost megkerülve, a temető felé vette útját.

A kapunál már várta Pointe Pescade és Cap Matifou; egy fa mögé bújtak, hogy ne lássák meg őket.

Ilyenkor a temetőt már bezárják. Az őr házikójában az utolsó fény is kialudt. Napkelte előtt ide már senki sem léphet be.

A doktor nyilván pontosan ismerte a temető helyrajzát. Alkalmassint nem is állt szándékában a kapun át belépni - mert ami most következett, annak titokban kellett zajlania.

- Kövessetek - mondta a közeledő Pointe Pescade-nak és társának.

Mindhárman elindultak a temető külső fala mentén, amely a hepehupás talajon meredeken húzódott felfelé.

Tízpercnyi gyaloglás után a doktor megállt; aztán egy újkeletű falomlásból képződött hasadékra mutatott.

- Gyerünk át! - mondta.

Átbújt a nyíláson. Pointe Pescade és Cap Matifou követte.

Ott, a sírok fölé nyúló nagy fák alatt már sötétebb volt. A doktor azonban habozás nélkül egy fasorba tért, aztán egy mellékfasorba, amely a temető felső részébe vezet. Léptei hangjára egy-két éjjeli madár röppent fel. De ezeken a baglyokon és kuvikokon kívül teremtett lélek sem mutatkozott a fűből kimagasló síremlékek körül.

Csakhamar mindhárman megálltak egy szerény emlékmű előtt; amolyan kápolnaféle volt, rácsos ajtaját nem zárták be kulccsal.

A doktor belökte a rácsot; aztán megnyomta egy villanyzseblámpa gombját, azzal világította meg a sírbolt belsejét, de vigyázva, hogy kívülről ne lehessen észrevenni.

- Lépj be - mondta Cap Matifounak.

Cap Matifou belépett a kis kápolnába; a szemközti falba három márványtáblát illesztettek.

Az egyik táblán - a középsőn - ez volt olvasható:

BÁTHORY ISTVÁN 1867

A bal oldali táblán nem volt semmi felírás. A jobb oldalra nemsokára rákerül.

- Vedd le ezt a táblát - mondta a doktor.

Cap Matifou könnyedén leemelte, hiszen még nem erősítették be a falba; letette a földre, és a falba vágott üregben egy koporsó tűnt fel.

Ebben a koporsóban feküdt Báthory Péter teste.

- Húzd ki a koporsót - rendelkezett a doktor.

Cap Matifou kihúzta a koporsót, és bár nehéz volt, nem szorult Pointe Pescade segítségére; kivitte a kápolnából, és lehelyezte a földre.

- Fogd ezt a szerszámot - mondta a doktor, és átadott Pointe Pescade-nak egy csavarhúzót -, szereld le a koporsó tetejét!

Az egész csak néhány percet vett igénybe.

A doktor lehúzta a testet borító fehér leplet, és fülét Péter mellére szorította, mint amikor a szívverést hallgatják. Aztán kiegyenesedett.

- Vedd ki a koporsóból! - mondta Cap Matifounak.

Cap Matifou engedelmeskedett; sem ő, sem Pointe Pescade nem tett semmi ellenvetést, bár halott kihantolása tiltott cselekmény.

Amikor Cap Matifou Báthory Péter testét gyengéden letette a földre, újra beburkolta a lepelbe, a doktor pedig még a kabátját is ráterítette.

A fedelet visszacsavarozták a koporsóra, a koporsót betolták a falüregbe, a márványtáblát a nyílásra illesztették, amely azt eltakarta, mint azelőtt.

A doktor eloltotta a villanylámpát, s újra mély homály borult rájuk.

- Emeld fel! - utasította Cap Matifout.

Cap Matifou hatalmas karjába emelte a fiatalember testét, mintha egy gyereket venne fel; aztán a doktor nyomában, háta mögött Pointe Pescade-dal, megindult visszafelé a mellékfasoron, egyenest a temetőfal hasadéka felé irányában.

Öt perccel később kibújtak a nyíláson; a doktor, Pointe Pescade és Cap Matifou megkerülte a városfalat, és a tengerpart felé vették útjukat.

Egy szót sem szóltak; de ha az engedelmes Cap Matifou nem is gondolkozott, akár egy gép, annál több gondolat kavargott Pointe Pescade agyában.

A temetőtől a tengerpartig Antekirtt doktor és két társa senkivel nem találkozott. De a kis öböl közelében, ahol az *Elektrik* csónakja várta őket, egy vámőrt vettek észre, amint fel s alá járt a part menti sziklákon.

Ők csak folytatták útjukat, mit sem törődve a vámőrrel. A doktor ismét kiáltott, mire előtűnt a rejtekhelyén maradt csónak vezetője.

Cap Matifou a doktor intésére leereszkedett a sziklák túlsó oldalán, és már készült a csónakba lépni.

E percben a vámőr közelebb jött, s amint éppen a csónakba akartak beszállni, rájuk kiáltott:

- Maguk kicsodák?

- Olyanok, akik választást engednek önnek húsz forint készpénz vagy egy férfias ökölcsapás közt... az is rögvést esedékes ettől az úrtól - felelte Pointe Pescade, és Cap Matifoura mutatott.

A vámőr nem tétozódott.

Elvette a húsz forintot.

- Szálljunk be! - rendelkezett a doktor.

Egy perccel később a csónak már eltűnt a félhomályban.

Öt perc múlva elérte az orsó formájú hajót, amelyet a partról nem lehetett észrevenni.

A csónakot felhúzták a fedélzetre.

Az *Elektrik* halk gépei megindultak, és a hajó csakhamar kifutott a nyílt tengerre.

Cap Matifou egy díványra helyezte Báthory Péter testét egy keskeny fülkében, amelynek egyetlen ablaka sem volt, így külső fény ide soha nem hatolt be.

A doktor egyedül maradt Péterrel, föléje hajolt, és megcsókolta sápadt homlokát.

- Most pedig ébredj fel, Péter! - szólt rá. - Így akarom!

Péter, mintha csak a halálhoz hasonló delejes álomból tért volna magához, kinyitotta szemét.

Az első pillanatban ellenszenv látszott az arcán, amikor felismerte Antekirtt doktort.

- Hát ön az... ön, aki magamra hagyott!

- Én vagyok, Péter!

- De hát kicsoda ön?
- Egy halott... mint te!
- Egy halott?...
- Sándor Mátyás gróf vagyok!

HARMADIK RÉSZ

I. A FÖLDKÖZI-TENGER

„Szép a Földközi-tenger, és ennek két oka van: harmonikus környezete, valamint a levegő és a fény üdesége és áttetszősége. Csodálatosan megedzi az embert. A legnagyobb ellenálló erővel, keménységgel ruházza fel.”

Michelet, XIX. századi francia történetíró mondta ezt, és igaza van. De szerencsére a természet - ha már Herkules nem segített neki - elválasztotta a Calpo-sziklát az Abyla-sziklától, és így létrehozta a Gibraltári-szorost. De azt is el lehet fogadni, számos geológus állításával szemben, hogy ez a szoros mindig is létezett. Nélküle nincs Földközi-tenger. Ugyanis a párolgás folytán háromszor annyi vizet veszít ez a tenger, mint amennyi folyóinak vízhozama, és ha az Atlanti-óceán vize a szoroson át nem áramlana belé, és nem biztosítaná vizének szintjét, már sok-sok évszázada csak valami holt tenger lenne, holott ez a tenger nagyon is élő tenger.

A hatalmas Földközi-tenger legelrejtettebb, legismeretlenebb zugában rejtőzött el Sándor Mátyás gróf - és mindaddig itt akart maradni, amíg munkáját teljesen be nem fejezi Antekirtt doktor néven -, hogy kiaknázhassa állítólagos halálának minden előnyét.

Két Földközi-tenger is hullámszik a földgolyón, egyik az Óvilágban, másik az Újban. Az amerikai Földközi-tenger a Mexikói-öböl; területe nem kevesebb, mint négy és fél millió négyzetkilométer. Bár az európai Földközi-tenger csak 2 885 527 km²-en fekszik, és mintegy a fele a másiknak, külseje mégis sokkal változatosabb, sok a természetes kikötője, különálló öble, egyes nagyobb vízterületei akkorák, hogy méltán érdemelték ki a tenger nevet. Ilyen különálló terület egysége a görög szigettenger, a Krétai-tenger Kréta szigettől északra, délre pedig a Líbiai-tenger, az Adriai-tenger Olaszország, Ausztria, Törökország és Görögország közt, a Jón-tenger, amely Korfu, Zante, Kefallinia és más szigetek partjait mossa, a Tirrén-tenger Olaszországtól nyugatra, az Eol-tenger a Lipari-szigetek körül, az Oroszlán-öböl Provence földjén, a Genovai-öböl a Ligur-tengerben, a Gabesi-öböl a tuniszi partok előtt, a két Szirtisz, amely Kirenaika és Tripolisz között nyúlik be mélyen az afrikai kontinensbe.

E tengernek, amelynek egyes partvidékeit még alig ismerték, vajon melyik rejtett zugát választotta ki lakóhelyül Antekirtt doktor? Szigetek százai, szigetekcské ezrei tűnnek elő e hatalmas medence körülhajózása során. Megszámlálhatatlan földnyelv és kis öböl tarkítja. Hányféle népfaj, erkölcs, életmódjára és politikai helyzetére nézve különböző nép él a partjain, ahol az emberiség története több mint húsz évszázada indult el, franciák, olaszok, osztrákok, törökök, görögök, arabok, egyiptomiak, tripolisziak, tunisziak, algíriak, marokkóiak - még angolok is Gibraltárban, Máltán és Cipruson! Három kiterjedt földrész, Európa, Ázsia és Afrika partja öleli. Hol kereste hát Sándor Mátyás gróf, a későbbi Antekirtt doktor - milyen kedves ez a név a keleti népek számára - messzi lakóhelyét, ahol új életének tervét kidolgozta? Ennek jutott csakhamar tudomására Báthory Péter.

Péter egy pillanatra felnyitotta szemét, aztán teljes kábultságba esett vissza, olyan érzéketlenségbe, mint amikor a doktor holtan hagyta a raguzai házban. A doktor akkor rendkívüli szuggesztiós erejének birtokában, egyes-egyedül átható tekintetével hipnotikus állapotba helyezte a haldoklót, és átvitte rá akaratát. Péter nagyon legyöngült a vérvesztéstől, úgy látszott, mintha már nem is élne, pedig csak aludt, és itt a hajón a doktor akaratából tért magához. Most ezt az elszállni készülő életet kellett megmenteni. Nem volt könnyű feladat, mert nagyon gondos ápolást és a gyógyítás minden művészetét igényelte. Antekirtt doktornak nem volt szabad hibáznia.

„Életben marad!... Akarom, hogy éljen! - ismételte. - Ó, miért nem valósítottam meg még Cattaróban legelső tervemet?... Miért akadályozott meg Sárkány Raguzába érkezése, hogy kiszakítsam Pétert ebből az átkozott városból?!... De megmentem!... Ezentúl Báthory Péter Sándor Mátyás jobb keze lesz!”

Tizenöt év óta Antekirtt doktor nem is gondolt másra, mint a büntetésre és jutalmazásra. Nem felejtette el, mivel tartozik nem is annyira önmagának, mint inkább társainak, Báthory Istvánnak és Szathmár Lászlónak. Most eljött a cselekvés órája, ezért hajózott a *Savarenán* Raguzába.

Antekirtt doktor külseje e hosszú idő alatt annyira megváltozott, hogy lehetetlen volt felismerni. Rövidre nyírt haja megőszült, és arcszíne fakó, sápadt lett. Az ötvenéves férfiaknak abba a csoportjába tartozott, akik megőrizték fiatalos erejüket, de megszerezték az érett kor hűvös nyugalma is. Semmi nem emlékeztetett rajta a fiatal Sándor gróf sűrű hajára, élénk arcszínére, vörösseszőke szakállára, amikor az ember a szigorú és hideg Antekirtt doktossal találta magát szemben. De kifinomultabban, megacélosodva olyan vastermészet maradt, akiről elmondható, hogy a mágnestű is kitér közeledtére. Azt akarta, hogy Báthory István fiából ugyanilyen ember váljon, és ezt el is tudja érni.

Különben Antekirtt doktor már régóta az egyetlen élő tagja volt a hajdani kiterjedt Sándor családnak. Az olvasó nem felejtette el, hogy Sándor grófnak volt egy gyermeke, egy kislány, akit apja letartóztatása után Lendecknek, az artenaki kastély intézőjének a feleségére bízta. Ez az akkor kétéves kislány a gróf egyetlen örököse volt. A halálos ítélet egyúttal Sándor Mátyás fele vagyonának elkobzását is kimondta, a vagyon másik felét a lány számára zárolta azzal, hogy tizennyolc éves korában veheti át. Lendeck jószágkormányzó az erdélyi uradalom zárolt részének intézője maradt, felesége és jómaga továbbra is a kastélyban lakott a gyermekkel, neki akarták szentelni egész életüket. De mintha a végzet üldözte volna a Sándor családot, amelynek egyetlen tagja már csak ez a kislány volt. Néhány hónappal a trieszti összeesküvők elítélése és az azt követő események után a gyermek eltűnt, és hiába keresték. Csak kalapkáját találták meg az egyik patak partján, amelyik a szomszédos hegyoldalból a parkon keresztül folyt. Így nagyon is bizonyosnak látszott, hogy a kislányt a Kárpátok valamelyik szakadékába sodorta a sebes víz, később sem bukkantak nyomára. Rosena Lendecket, a jószágkormányzó feleségét annyira lesújtotta ez a szerencsétlenség, hogy néhány hónappal később meghalt. A kormány semmit sem változtatott az ítélet rendelkezésein. A birtoknak ezt a részét továbbra is zárgondnokság alatt tartották, és kimondták, hogy Sándor gróf vagyona majd csak akkor száll az államra, ha a gróf örököse - akinek halálát nem tudták törvényesen megállapítani - nem kerülne elő addig, amikor is átvehetné az örökséget.

Ez volt az utolsó csapás, amely a Sándor családot érte, és a világ úgy tudta, hogy a nemes és hatalmas família kihalt. Az idő pedig lassan befejezte művét, és erre az eseményre is feledés borult, mint minden egyébbe, ami a trieszti összeesküvéshez fűződött.

Sándor Mátyás akkortájt a legszigorúbb inkognitóban Otrantóban élt, ott érte gyermekének halálhíre is. Ezzel a kislánnyal minden eltűnt, ami Réna grófnéból - akit oly nagyon szeretett, és akivel oly kevés ideig élhetett együtt - még megmaradt. Aztán egy nap elhagyta Otrantót, éppolyan feltűnés nélkül, ahogy érkezett, és senki nem sejtette, hol kezd új életet.

Tizenöt évvel később, amikor Sándor Mátyás gróf újra megjelent a színen, senki nem gyaníhatta, hogy Antekirtt doktor neve mögött ő rejtőzik, és hogy ő játssza az orvos szerepét.

Kislánya halála óta Sándor Mátyás csak fogadalma teljesítésének élt. Most már egyedül állt a világban, a reá váró feladattal - és ezt a feladatot szentnek tekintette. Néhány évvel azután, hogy elhagyta Otrantót, roppant vagyon és ennek révén óriási hatalom birtokába jutott - a

vagyonszerzés körülményeit nemsokára mi is megismerjük -, de továbbra is az ismeretlenséget választotta, és azok nyomába vetette magát, akiknek jutalmazására, illetve megbüntetésére esküt tett. Eleve úgy tervezte, hogy az ítékezésben Báthory Péter is társa lesz. Nagy körültekintéssel ügynököket fogadott fel a Földközi-tenger vidékének legkülönbözőbb városaiban. Bőkezűen megfizette őket, de megkövetelte tőlük, hogy munkájukat a legteljesebb titoktartással végezzék; az ügynökök csak a doktorral álltak összeköttetésben egyrészt a már megismert gyors hajók útján, másrészt tenger alatti huzalok segítségével, amelyek Antekirtt szigetét kötik össze a máltai távírókábelekkel, Máltán át pedig Európával.

Így történt aztán, hogy megbízottai jelentésének alapján a doktor nyomára bukkant mindazoknak, akiknek közvetlenül vagy közvetve közük volt a Sándor gróf összeesküvéséhez. Ily módon megfigyelhette őket a távolból, tudott minden tettükről, és úgyszólván lépésről lépésre követte őket, különösen az utolsó négy-öt évben. Tudta, hogy Torontál Simon elhagyta Triesztet, és Raguzában telepedett le feleségével és lányával, a Stradonén álló palotában. Sárkányt nyomon követte Európa nagyobb városaiban, ahol vagyonát eltékozolta, majd Szicília keleti tartományaiban, ahol társával, Zironével azon töprengett, hogyan tehetne szert ismét nagy pénzösszegre. Carpenáról megtudta, hogy eltávozott Rovignóból és Isztriából, és Olaszországba vagy Ausztriába ment, és ott élt, amíg az árulásért kapott néhány ezer forint futotta a semmittevő életre. Aztán Andrea Ferratót akarta megszöktetni a doktor Tirolból, a steini fegyenctelepről, ahol a pisinói szökevények iránt tanúsított nagylelkűségéért bűnhődött, de néhány hónap múlva a halál megszabadította a becsületes halászt a rabság bilincseitől. Gyermekai, Maria és Luigi is elhagyták Rovignót, és bizonyára nagy nyomorban tengették kétszeresen is összetört életüket. De olyan jól elrejtőztek, hogy lehetetlen volt nyomukra bukkanni. Báthorynét, aki fiával és Szathmár László öreg szolgájával, Borossal telepedett meg Raguzában, a doktor sohasem vesztette szem elől, és tudjuk, hogyan juttatott nekik jelentős összeget, amelyet azonban a büszke és bátor asszony nem fogadott el.

De végül eljött az idő, amikor a doktor elkezdhette nehéz harcát. Miután megbizonyosodott arról, hogy senki nem ismeri fel, és tizenöt évi távollét után mindenki halottnak tartja, Raguzába érkezett. Éppen a legjobbkor talált rá Báthory István fiára és Torontál Simon leányára, akik egymásba szerettek, neki pedig ezt a szerelmet mindenáron szét kellett zúznia.

Nem felejtettük el, mi történt ezután: Sárkány beavatkozását az ügybe, és hogy megjelenése milyen következményekkel járt mindkét félre, milyen állapotban vitték haza Báthory Pétert anyja házába, mit tett Antekirtt doktor a haldokló fiatalemberrel, hogyan és milyen körülmények között keltette életre, és árulta el neki igazi nevét, vagyis hogy ő Sándor Mátyás.

Most már meg kellett gyógyítania Pétert, elmondani neki mindazt, amit nem is sejtett, hogy undorító árulás juttatta a kopók kezére atyját és két társát, közölni kellett vele az árulók nevét; végül pedig társul kellett állítania a könyörtelen ítélőbíró mellé, akinek szerepét a doktor akarta betölteni, mert nem akarta az ügyet az emberi igazságszolgáltatásra bízni, hiszen maga is ennek esett áldozatául.

Így hát a legfontosabb Báthory Péter gyógyulása volt, s teljesen ennek a gyógyulásnak akarta szentelni magát.

A szigetre szállításának első hetében Péter valóban élet-halál között lebegett. Nemcsak sebe bizonyult nagyon súlyosnak, de lelkiállapota még rosszabb volt. Száva emléke, akit már Sárkány feleségének hitt, édesanyja, aki siratja őt, aztán az Antekirtt doktor nevét viselő Sándor Mátyás gróf feltámadása - Sándor Mátyásé, apja leghívebb barátjáé -, mindez elég volt ahhoz, hogy megzavarja már amúgy is megviselt kedélyállapotát.

Antekirtt doktor nem mozdult el Péter mellől sem éjjel, sem nappal. Hallotta, amint lázálmában Torontál Száva nevét emlegeti. Megértette, milyen mély szerelem fűzi a lányhoz, és milyen kint jelent neki annak a házassága, akit szeret. Már azon töprengett, vajon nem erősebb-e mindennél ez a szerelem, és képes lesz-e Péter legyőzni, ha megtudja, hogy Száva annak az embernek a lánya, aki beárulta, eladta, megölte apját. Pedig közölnie kell vele. Erre eltökélte magát. Ez volt a feladata.

Hússzor is úgy látszott, hogy Báthory Péter örök nyugovóra tér. Testét-lelkét egyszerre támadta a baj, olyan közel járt a halálhoz, hogy már az ágya mellett álló Sándor Mátyást sem ismerte fel. Még arra sem volt ereje, hogy Száva nevét kiejtse!

De a gyógykezelés eredményes volt, és hatása nem maradt el. A fiatalság győzedelmeskedett. A beteg test hamarabb indult gyógyulásnak, mint a beteg lélek. A seb hegedni kezdett, a tüdő újra rendesen működött, és július tizenhetedikén a doktor már biztos volt abban, hogy Pétert megmentette.

Ezen a napon a fiatalember felismerte őt. Még ugyan igen gyöngye hangon, de valódi néven szólította.

- Neked, fiam, Sándor Mátyás vagyok - felelte -, de egyedül neked!

És mivel úgy látta, hogy Péter tekintetével magyarázatot kér, és azt türelmetlenül várja, így szólt:

- Később, később!

Péter csinosan berendezett betegszobáját szabadon járta át az egészséges tengeri szellő, az ablakai északra és keletre nyíltak, szép fák árnyékolták, amelyeket a friss vizű patakok örökké zölden tartottak; ebben a környezetben Péter állapotának gyorsan és biztosan kellett javulnia. Antekirtt doktor továbbra is állandóan kezelte; igen gyakran meglátogatta; de amióta megbizonyosodott a gyógyulásban, nem lehet csodálkozni, ha olyan segítséget vett betege mellé, akinek értelmében és jószágában teljes mértékben megbízott.

Ez a segítség Pointe Pescade volt, aki egyforma szeretettel ragaszkodott Báthory Péterhez és a doktorhoz. Magától értetődik, hogy Cap Matifou is és ő is a legteljesebb titokban tartották mindazt, ami a raguzai temetőben történt, és sohasem árulták el senkinek, hogy a fiatalembert élve húzták ki sírjából.

Pointe Pescade-ot a doktor bizalmasan beavatta mindenbe, ami ebben a néhány hónapban történt. Már ezért is élénk érdeklődést mutatott a beteg iránt. Báthory Péter szerelme, amelyet Sárkány közbelépése zavart meg - azé a gazemberé, aki méltán váltott ki ellenszenvet belőle -, a gyászmenet és a lakodalmas kocsik találkozása a Stradonén, a palota előtt, a kriptarablás a raguzai temetőben - mindez mélyen megrázta ezt a derék fiatalembert, annál is inkább, mert bár nem ismerte Antekirtt doktor szándékát, úgy érezte, hogy segítenie kell őt célja elérésében.

Ebből következik hát, hogy Pointe Pescade lelkesen vállalta a beteg gondozását. Ugyanakkor azt a feladatot is kapta, hogy jó hangulatával a lehetőség szerint szórakoztassa a beteget. Ennek érdekében Pointe Pescade mindent meg is tett. Egyébként a gravezai népünnepély óta úgy érezte, hogy adósa Báthory Péternek, és már régen elhatározta, hogy alkalomadtán valahogy letudja a tartozását.

Ezért igyekezett Pointe Pescade elterelni a lábadozó fiatalember gondolatait, fecsegett, tréfált, nem hagyott időt a tépelődésre.

Ilyen körülmények között történt, hogy egy nap Péter határozottan arra kérte, mesélje el, hogyan ismerkedett meg Antekirtt doktorral.

- A trabaccolo-esettel kezdődött, Péter úr - felelte. - Bizonyára emlékszik... A trabaccolo nem ütközött a jachtnak, így vált hőssé Cap Matifou!

Péter még nem felejtette el azt az eseményt, amely a gravezai ünnepséget emlékezetessé tette, a luxusjacht megérkezését és az utána történeteket, de azt nem tudta, hogy a doktor ajánlatára a két akrobata hátat fordított addigi mesterségének, és a doktor szolgálatába állt.

- Igen, Báthory úr! - felelte Pointe Pescade. - Igen! Így történt, és Cap Matifou bátor cselekedete nagy szerencsét hozott nekünk. De bármennyivel tartozunk is a doktornak, nem feledkezünk meg arról sem, hogy mennyivel tartozunk önnek.

- Nekem?

- Önnek, Péter úr, önnek, aki majdnem az egyetlen nézőnk lett, vagyis két forinttal tartozunk, mert nem dolgoztunk meg érte, hiszen a közönség nem jött el, noha kifizette a belépődíjat!

És Pointe Pescade eszébe juttatta Báthory Péternek, hogyan tűnt el hirtelen, épp amikor belépni készült a provence-i arénába, pedig már a két egész forintot is leszurta.

A fiatalemberben elmosódott ez az emlék, de azért mosolyogva válaszolt Pointe Pescade-nak. Arcára szomorkás mosoly ült, mert azt nem felejtette el, csak azért fürta magát a tömegbe, hogy megtalálja Torontál Szávat.

Lehunyta a szemét. Azon járt az esze, mi minden történt azóta. Szávéra gondolt, azt hitte, azt kellett hinnie, már férjhez ment, és Péternek gyötrő fájdalm szorította össze a szívét, s már-már megátkozta jötevőit, akik visszahozták a halál torkából.

Pointe Pescade jól látta, hogy ez a gravezai népünnepély szomorú emlékeket ébreszt Péterben. Nem beszélt hát tovább róla, hanem elhallgatott, s azt gondolta magában:

„Fél kanál jókedv minden öt percben a betegnek, igen! Ezt rendelte a doktor, csak hogy nem olyan egyszerű beadni!”

Néhány pillanat múlva Péter már kinyitotta szemét, és így folytatta:

- Akkor hát, Pointe Pescade, a trabaccolo-eset előtt nem ismerték a doktort?

- A színét sem láttuk, Péter úr - felelte Pointe Pescade -, még csak a nevét sem hallottuk.

- De attól kezdve nem vált el tőle?

- Soha, legfeljebb néhány megbízatás miatt, amelyre megkért.

- És mi ennek az országnak a neve, ahol most vagyunk? Meg tudná mondani, Pointe Pescade?

- Okkal gondolom, Péter úr, hogy szigeten vagyunk, mert tenger vesz körül.

- Kétségtelenül, de a Földközi-tenger melyik részén?

- Ó, persze! A déli, az északi, a nyugati vagy a keleti részén - felelte Pointe Pescade -, de hogy pontosan hol, arról fogalmam sincs! Elvégre mit számít? Annyi bizonyos, hogy Antekirtt doktornál vagyunk, jó kosztot ad, jó kvártélyt, jó ruhát, nem is szólva a megbecsülésről...

- De ha nem is ismeri a sziget fekvését, legalább a nevét tudja? - kérdezte Péter.

- A nevét?... Ó, de még mennyire tudom! - válaszolta Pescade. - Antekirtta!

Báthory Péter hasztalan kutató emlékezetében, hogy a Földközi-tenger melyik szigetét hívják így, és csak nézte Pointe Pescade-ot.

- Igen, Péter úr, igen! - felelte a derék fickó. - Antekirtta. Nem tudom, milyen hosszúsági és szélességi fok alatt kerül el, egyszerűen csak Földközi-tenger, így címezné a levelet a nagybátyám is, ha volna nagybátyám, de mind ez ideig az ég megtagadta tőlem azt az örömet, hogy nagybátyám legyen! Végül is semmi meglepő nincs benne, hogy ezt a szigetet Antekirttának hívják, hiszen Antekirtt doktoré. Azt azonban, hogy a doktor kapta-e a szigettől a nevét, vagy a sziget a doktortól, akkor sem tudnám megmondani, ha a Földrajzi Társaság főtitkára volnék!

Péter állapota egyre javult. Semmiféle szövődmény nem lépett fel, pedig ettől tartani lehetett. Tápláló, de kíméletes étrenddel a beteg fokozatosan visszanyerte erejét. A doktor gyakran meglátogatta, mindenféléről beszélt vele, kivéve ami Pétert legjobban érdekelte. A fiatalember azonban nem akarta túl korán bizalmas vallomásra bírni a doktort, várta, hogy a maga jószántából kezdjen el beszélni.

Pointe Pescade mindig hűségesen elmondta a doktornak azokat a rövid kis beszélgetéseket, amelyeket a beteggel folytatott. Nyilvánvaló, hogy az a titokzatosság, amely nemcsak Sándor Mátyás grófot, de még a lakóhelyül választott szigetet is övezte, foglalkoztatta Báthory Pétert. Az is természetes volt, hogy mindig csak Torontál Szávára gondolt, aki most oly messze került tőle, hiszen úgy látszott, minden összeköttetés megszakadt Antekirtta és az európai szárazföld között. De közelgett az idő, amikor lesz elegendő ereje, hogy mindenről tudomást szerezzen.

Igen! Mindent megtud, de azon a napon, mint az operáló sebész, a doktor is érzéketlen marad a beteg jajgatásával szemben.

Több nap telt el. A fiatalember sebe teljesen behegedt. Már fel is tudott kelni, és szobája ablakánál üldögélt. A jó déli nap simogatta, éltető szellő töltötte meg tüdejét, s visszaadta egészségét és erejét. Úgy érezte, szinte akarata ellenére születik újjá. És szemét makacsul a végtelen látóhatárra szegezte, mert még azon is túlra szeretett volna pillantani; belül, a lelke még korántsem gyógyult meg. A tágas vízterület az ismeretlen sziget körül majdnem mindig kihalt volt. Alig néhány parti hajó, karesú háromárbcos, kisebb-nagyobb vitorlások, halászbárkák tűntek fel a nyílt tengeren, de sohasem kötöttek ki. Soha egyetlen nagy kereskedelmi hajó, soha egy gőzös, pedig útvonaluk keresztül-kasul szeli ezt a nagy európai vizet.

Mintha Antekirtta a világ végére száműzött emberek szigete lett volna.

Július huszonegyedikén a doktor bejelentette Báthory Péternek, hogy másnap délután elhagyhatja a szobát, és felajánlotta, hogy elkíséri első sétájára.

- Doktor úr - felelte Péter -, ha van erőm kimenni, akkor arra is van, hogy meghallgassam önt.

- Hogy meghallgass engem, Péter... Mit akarsz ezzel mondani?

- Azt szeretném mondani, hogy ön ismeri egész életem történetét, de én nem ismerem az önét!

A doktor figyelmesen nézte, nem mint barátja, hanem orvosa, aki eldönti, hogy tüzet-vasat kibír-e a beteg élő húsa. Aztán leült melléje, és így szólt:

- Szeretné megismerni az életem történetét, Péter? Akkor figyelj...

II. A MÚLT ÉS A JELEN

- Először is Antekirtt doktor történetét mondom el, ez akkor kezdődik, amikor Sándor Mátyás gróf belevetette magát az Adria vizébe.

A rendőrök utolsó sortüzének golyózáporából ép bőrrel menekültem meg. Az éjszaka igen sötét volt. Nem láthattak. Az áramlat kisodort a nyílt tengerre, és akkor sem tudtam volna visszajutni a partra, ha ez a szándékom. Egyébként ezt nem is akartam. Inkább meghalok, mintsem elfogjanak, visszavigyenek, és főbe löjjenek a pisinói várerődben. Ha elpusztulok, mindennek vége. Ha sikerül megmenekülnöm, legalább halottnak hisznek. Semmi nem akadályozhat többé az igazságszolgáltatás művének végrehajtásában, amelyet esküvel fogadtam meg Szathmár grófnak és édesapádnak, de saját magamnak is... és ez meg is történik!

- Az igazságszolgáltatás művében? - csodálkozott el Péter, és szeme tágra nyílt e váratlan szóra.

- Igen, Péter, és ezt a művet te is megismered, éppen azért hoztalak el a raguzai temetőből téged, aki halott vagy, mint jómagam, mégis élsz, akárcsak én.

E szavakra Báthory Péter úgy érezte, tizenöt évvel zuhant vissza a múltba, amikor apja kilehelte lelkét a pisinói erőd vesztőhelyén.

- Előttem állt a nyílt tenger - folytatta a doktor -, a legközelebbi szárazföld az olasz partvidék. Bármilyen jó úszó is voltam, nem gondolhattam arra, hogy átszelem. Hacsak a gondviselés nem jön segítségemre, és találok valami roncsot, vagy egy idegen hajó felvesz a fedélzetére, mert különben elvesztem. De amikor az életét is hajlandó feláldozni az ember, ahhoz is van ereje, hogy megvédje, ha lehetséges.

Először is többször lebuktam, hogy elkerüljem az utolsó golyókat. Majd amikor megbizonyosodtam, már senki nem vehet észre, a víz felszínén maradtam, s a nyílt tenger felé igyekeztem. Ruhám nemigen akadályozott, lévén igen könnyű és testhezálló.

Este fél tíz felé járhatott az idő. Becslésem szerint több mint fél órája úsztam a parttól minél messzebb, így eltávolodtam a rovignói kikötőtől, amelynek utolsó fényei apránként elmosódtak.

Hová juthattam így, és miben reménykedtem? Bizony semmiben, Péter, de ellenállást éreztem magamban, szívósságot, emberfeletti akaratot, és ez segített. Már nem az életemet igyekeztem megmenteni, hanem jövőm feladatát. És ha e pillanatban valami haláshajó jön arra, nyomban lebukok, hogy elkerüljem. Hány árulóval találkozhatok még itt az osztrák partvidéken, aki kész arra, hogy kiadjon, és felvegye érte a jutalmat, hány Carpenával, míg egy becsületes Andrea Ferratóra bukkanok!

Az első óra elteltével hirtelen egy haláshajó bukkant fel a homályban. A nyílt tenger felől jött, és teljes sebességgel haladt a part felé. Már fáradt voltam, s hátamon feküdtem a vízen, de ösztönösen megfordultam, készen arra, hogy eltűnjek. Bármelyik isztriai kikötőbe tartó haláshajó csak gyanút kelthetett bennem.

Erről tüstént meg is bizonyosodtam. Az egyik matróz dalmát nyelven kiabálta, hogy változtasson irányt a hajó. Hirtelen lebuktam, és mielőtt még a hajón levők észrevehettek volna, a bárka elhaladt a fejem felett.

Amikor elfogyott a lélegzetem, feljöttem a víz színére, és nyugatnak vágtam.

Éjszaka megenyhült a szél. A hullámok lecsendesedtek, ahogy a szél is alábbhagyott. Csak a hosszú fenékhullámok emelintettek fel, és sodortak a nyílt tenger felé.

Olykor úsztam, olykor pihentem, s így távolodtam el a parttól a második óra alatt. Csupán az elérendő célt láttam, és nem az előttem álló utat. Ötven tengeri mérföldet kell megtennem, hogy átússzam az Adriát, igen, át akartam úszni, igen, át is fogom! Ó, Péter! Át kell esni ilyen megpróbáltatásokon, hogy megtudjuk, mire képes az ember, milyen eredményt érhet el az emberi test gépezete, ha a lelkierő párosul a testi erővel!

Így tartottam fenn magam a második órán át. Az Adriának ez a része teljesen kihalt volt. A madarak is elhagyták, visszatértek sziklaodúikba. Már csak hangosan rikácsoló sirályok húztak el párosával a fejem felett.

Noha nem akartam tudomást venni a fáradtságról, karom egyre jobban elnehezült, lábam ólomsúlyúnak éreztem. Már ujjaim is szét-szétnyíltak, és csak nagy nehezen tudtam összezárni őket. A fejem úgy húzott le, mintha vasgolyót akasztottak volna a nyakamba, és már alig bírtam a víz fölött tartani.

Ekkor valami hallucináció kerített a hatalmába. Nem voltam többé ura gondolataimnak. Zavaros agyamban furcsa eszmetársítások kavargtak. Éreztem, hogy már csak tökéletlenül vennék ki bármilyen zajt a közelemben, vagy valamilyen fényt, ha megpillantanám. És pontosan ez történt.

Éjfél felé járhatott, távoli tompa dübörgést hallottam kelet felől, de nem tudtam megállapítani, mitől eredhet. Fény villant fel, és szemhéjamat önkéntelenül lecsuktam. Igyekeztem felemelni a fejem, de csak úgy sikerült, hogy félig elmerültem. Aztán körülnéztem.

Azért mondom el ezeket a részleteket, Péter, mert ismerned kell, és ezek alapján megismeresz engem is.

- Mindent tudok önről, doktor úr, mindent! - felelte a fiatalember. - Gondolja, hogy anyám nem mondta el, ki volt Sándor Mátyás gróf?

- Rendben van, Péter, édesanyád ismerte Sándor Mátyást, de Antekirtt doktort nem! És őt kell megismerned! Figyelj hát ide!... Figyelj rám!

A zaj, amelyet hallottam, egy hajótól származott; kelet felől jött, és az olasz partok felé haladt. A fény az előárboc kötélére erősített fehér lámpától eredt; ez mutatta, hogy gőzhajó közeledik. A hajótest szélességét jelző fényeket hamarosan felfedeztem, pirosat a bal oldalán, zöldet a jobbon, és az, hogy egyidejűleg láttam őket, arra mutatott, hogy a hajó felém tart.

Döntő pillanat előtt álltam. Mivel Trieszt felől jött, megvolt minden valószínűség, hogy a gőzös osztrák. Ha menedéket kérek tőle, annyi, mintha a rovigónói rendőrök kezére adnám magam! El voltam tökéelve, hogy ezt nem teszem, de arra is, hogy kihasználom a kínálkozó menekülési alkalmat.

A gőzös gyorshajó volt. Minél közelebb ért, annál nagyobb lett, és láttam az orra előtt fehérülő vizet. Két perc sem telik belé, áthalad azon a helyen, ahol igyekeztem egy helyben maradni.

Abban nem kételkedtem, hogy a gőzös osztrák. De semmi lehetetlen nem volt benne, hogy Brindisibe vagy Otrantóba megy, vagy legalábbis ott kiköt. És ha így van, huszonnégy órán belül odaérkezik.

Elhatároztam: várok. Bizonyos voltam, hogy nem vesznek észre a félhomályban, s abban az irányban maradtam, amerre a hatalmas tömeg tartott, ekkor épp mérsékelt sebességgel haladt, és alig dobálták a hullámok.

Végül is a gőzös hozzám érkezett, orra húsz láb magasságban emelkedett ki a tenger fölött. Az elülső tajték átcsapott rajtam, de nem sebzett meg. A hajó vasteste csak súrolt, de erőteljesen eltoltam magam a kezemmel. Alig néhány másodpercig tartott az egész. Aztán amikor láttam kirajzolódni a hajó kiemelkedő tatjának körvonalát, nem törődve azzal a veszéllyel, hogy csavarja összetör, a kormánylapátba fogóztam.

Szerencsére a gőzös teljesen meg volt rakva, mélyen merült a vízbe, és így nem a felszínét kavarta, mert nem tudtam volna sem kiszabadulni az örvényből, sem pedig megkapaszkodni. De mint minden gőzhajón, ezen is két vaslanc lógott hátul, amelyeket a kormánylapátra erősítenek. Megragadtam az egyik láncot, felmásztam az összekötő kampóig, kicsit kiemelkedve a vízből, s úgy-ahogy elhelyezkedtem a fartőke mellett... Viszonylag biztonságban voltam.

Három órával később felkelt a nap. Kiszámítottam, hogy még húsz órán át kell kitartanom ebben a helyzetben, ha a gőzös kiköt Brindisiben vagy Otrantóban. Leginkább nyilván az éhségtől és szomjúságtól szenvedek majd. Csak az a fontos, hogy ne vegyenek észre sem a fedélzetről, sem a hátsó forgódarun függő csónakról. Igaz, hogy egy oldalvást jövő másik hajóról észrevehettek volna, és ezt jelezhetik. De csak kevés hajóval találkoztunk, azok is messze haladtak el tőlünk, így nem vehették észre, hogy egy ember a kormánylapát láncába kapaszkodik.

A tűző napon levetkőztem, és csakhamar megszáritottam ruháimat. Andrea Ferrato háromszáz forintja még mindig az övemben volt. Ez a pénz jelenti a biztonságomat, ha partot érek. Ott már nem lesz félnivalóm. Idegen országban Sándor Mátyás grófnak nem kell tartania az osztrák rendőrségtől. Politikai menekültet nem adnak ki. De nemcsak biztonságba akartam kerülni, azt is akartam, hogy halottnak higgyenek. Senkinek sem volt szabad tudnia, hogy a pisinói vártorony utolsó szökevénye olasz földön szállt partra.

Amit kívántam, meg is valósult. A nap minden zavaró körülmény nélkül telt el. Leszállt az éjszaka. Este tíz óra tájban szabályos időközökben fény villant fel délnyugat felől. A brindisi világítótorony volt. Két órával később a gőzös egyenesen a kikötő bejáratához érkezett.

De mielőtt még a révkalauz feljött volna a fedélzetre, vagy két mérföldre a parttól csomagot kötöttem ruháimból, nyakamba akasztottam, elengedtem a kormánylapát láncát, és lassan a vízbe ereszkedtem.

Egy perc múlva már nem is láttam a gőzöst, amely sípjával bele-belenyerített a levegőbe.

Fél órát úsztam a nyugodt tengerben, aztán egy homokos partrészre értem, ahol nem volt hullámverés; nem látott senki, a sziklák közé bújtam, felöltöztem, és egy száraz tengeri füvel bélelt gödör mélyén fáradtságom legyőzte az éhséget, elaludtam.

Napfelkeltekor bementem Brindisibe, kiszemeltem a város egyik legszerényebb szállóját, és ott vártam be az eseményeket, mielőtt új életem tervét kidolgoznám.

Két nap múlva, Péter, megtudtam az újságokból, hogy a trieszti összeesküvés ügyét lezárták. Megírták, hogy Sándor gróf holttestét a kutatások ellenére sem sikerült megtalálni. Halottnak hittek, éppen úgy, mintha két társammal, Szathmár Lászlóval és édesapáddal, Báthory Istvánnal a pisinói vártorony vesztőhelyén végeztek volna ki.

Még hogy meghaltam!... Nem, Péter, majd meglátják, mennyire élek!

Báthory Péter mohó érdeklődéssel hallgatta a doktor elbeszélését. Úgy hatott rá az egész, mintha sír mélyéről hangzott volna fel. Igen! Sándor Mátyás gróf beszélt hozzá! Péterrel szemben, aki apja élő mása volt, felengedett szokásos hidegsége, egészen kitárta szívét,

megmutatta igazi valóját, miután annyi évig rejtette mindenki előtt. De még semmit nem szólt arról, hogy miben számít az ifjú segítségére, pedig Péter égett a vágytól, hogy megtudja.

A doktor elbeszélése a vakmerő átkelésről az Adrián az utolsó részletig igaz volt. Így érkezett teljes épségben Brindisibe, Sándor Mátyás pedig mindenki számára meghalt.

De haladéktalanul el kellett hagynia Brindisit. Ez a város csupán átutazó kikötő. Itt szállnak hajóra az India felé utazók, és itt lépnek partra az Európába érkezők. Többnyire üres, kivéve a hét egy-két napján, a hajók befutásakor, különösen a „Félszigeti és Keleti Társaság” gőzösei-nek érkezésekor. Ez elég lehetett volna ahhoz, hogy a pisinói szökevényt esetleg felismerjék, de ismétljük, ha nem is volt mitől félténie életét, mindenképpen azt akarta, hogy halottnak higgyék.

Ezen törte fejét a doktor Brindisibe érkezése után következő napon, miközben annak a terasznak tövében sétált, amely fölött Kleopátra emlékoszlópa magasodik, épp ahová a Via Appia betorkollt. Már eltervezte új életét. Keletre megy, ott vagyont szerez, és ezzel együtt hatalmat. De sehogy sem akart olyan hajón utazni, amely Kisázsia irányában teljesít rendszeres szolgálatot, mert ezen mindenfajta nemzetiségű utas utazik. Valami kevésbé feltűnő közlekedési eszközre volt szüksége, de ilyet nem talált Brindisiben. Vonatra is ült még aznap este, és Otrantóba utazott.

Másfél óra múlva a vonat megérkezett az olasz csizmának csaknem a sarkában fekvő városba, az Adria bejáratát képező szűk tengerszoros partjára. A majdnem teljesen elhagyott kikötőben a doktor megegyezett egy Szmirna felé induló háromárbcos gazdájával, aki visszaszállított egy rakomány kis albán lovat, mert nem talált vevőt Otrantóban.

Másnap a háromárbcos kifutott a tengerre, és a doktor még látta, amint a látóhatár alá süllyed a Punta di Luca világítótornya Olaszország csücskén, míg a szemben levő parton az Akrakeraunia-hegység dereng fel a ködön át. Az átkelés esemény nélkül zajlott le, és néhány nap múlva már megkerülték a Matapan-fokot Görögország déli végénél, és a háromárbcos befutott a szmirnai kikötőbe.

A doktor röviden mondta el Péternek utazásának ezt a részletét, és azt is, hogyan értesült az újságokból kislányának váratlan haláláról, és hogy így egyedül maradt ezen a világon.

- Végül is - mondta - elértem Kisázsia földjére, ahol annyi éven át éltem ismeretlenségben. Orvostudománnyal, kémiával, természettudománnyal foglalkoztam fiatalkoromban a magyarországi iskolákban és egyetemeken, ott tanított nemes lelkű édesapád is, s most e tanulmányokat akartam felhasználni.

Szerencsémre ez sikerült, és gyorsabban, mintsem remélhettem; Szmirnában, ahol hat-hét évet töltöttem, jó nevű orvos lettem. Néhány váratlan orvosi sikerem révén kapcsolatba kerültem a környék leggazdagabb embereivel, arrafelé bizony az orvostudomány még gyerekcipőben jár. Ekkor úgy határoztam, hogy elmegyek a városból. És mint a hajdani professzorok, egyszerre gyógyítottam, és tanítottam a gyógyítást; elsajátítottam a kisázsiai talebek és indiai panditok ismeretlen gyógymódjait, bejártam az összes tartományt, itt néhány hetet, ott néhány hónapot időztem, Karakissarba, Binderbe, Adanába, Halebbe, Tripoliszba, Damaszkuszba hívtak, és kérték ki tanácsomat; mindenütt megelőzött egyre növekvő hírnevem, vagyonom pedig együtt nőtt hírnevemmel.

De ez még nem volt elég. Korlátlan hatalomra volt szükségem, mint amilyenrel egy indiai maharadzsza rendelkezik, akinek tudománya fölér gazdagságával.

Ez az alkalom nem is váratott magára.

Homsban, Észak-Szíriában egy ember hosszú betegségében szinte haldoklott. Egyetlen orvos sem tudta addig a baj természetét felismerni. Ebből adódott, hogy nem lehetett megfelelő kezelést alkalmazni. Ez a férfi, akit Faz-Rhatnak hívtak, magas beosztást töltött be a török birodalomban. Akkoriban még csak negyvenöt éves volt, és annál inkább sajnálta itt hagyni az életet, mert hatalmas vagyona minden élvezet kiaknázását lehetővé tette számára.

Faz-Rhat hallott rólam, hiszen ebben az időben már nagy hírnevem volt. Arra kért, hogy látogassam meg Homsban, és én eleget tettem meghívásának.

„Doktor - mondta -, vagyonom fele a tiéd, ha visszaadod az életemet!”

„Őrizd meg vagyonodnak ezt a felét is! - feleltem neki. - Elvállalom kezelésed, és meggyógyítalak, ha Isten is úgy akarja!”

Figyelmesen tanulmányoztam ezt a beteget, akiről az orvosok már lemondtak. Legfeljebb néhány hónapot adtak még neki. De én szerencsére pontosan meg tudtam állapítani a betegségét. Három hétig maradtam Faz-Rhat mellett, és figyeltem az előírt kezelés hatását. Teljesen kigyógyult. Amikor le akarta róni háláját, csak annyit fogadtam el, amennyiről úgy éreztem, megillet. Aztán eltávoztam Homsból.

Három évvel később Faz-Rhat baleset következtében életét veszítette. Szülei nem éltek, leszármazottja nem volt, és engem tett meg körülbelül ötvenmillió forint értékű vagyona egyetlen örökösévé.

Tizenhárom év telt már el azóta, hogy a pisinói szökevény Kisázsia e tartományaiban menedéket talált. Antekirtt doktor neve már-már legendássá vált, s híre egész Európát is bejárta. Ezen a területen tehát elértem a kívánt eredményt! Most már csak életem egyetlen célja volt hátra.

Elhatároztam, visszatérek Európába vagy legalábbis a Földközi-tenger valamelyik távoli pontjára. Ellátogattam az afrikai partokra is, és magas áron megvásároltam egy jelentős, gazdag, termékeny szigetet, amely alkalmas volt arra, hogy egy kis települést ellásson: Antekirtta szigetét. Itt vagyok én, Péterem, uralkodó, teljhatalmú úr, király alattvalók nélkül, olyan emberekkel körülvéve, akik testüket-lelküket feláldoznák értem; védelmi eszközeink félelmetesek, csak be kell fejeznem őket, hírközlési berendezéseink a Földközi-tenger vidékének számos pontjával kötnek össze, s olyan gyors kis flottával rendelkezem, amely révén ennek a tengernek szinte ura lettem.

- Hol fekszik Antekirtta szigete? - kérdezte Báthory Péter.

- A Nagy-Szirtisz partvidékén, amely már az ókor elején hírhedt volt a tengernek abban a csücskében, amely az északi szelek miatt még a modern hajók számára is veszélyes, a Tripoliszi kormányzóság és Kirenaika között, az afrikai szárazföldre betüremelő Sidra-öböl mélyén.

Csakugyan, a Szirtisz-szigetcsoporthoz északra fekszik Antekirtta. Sok évvel ezelőtt a doktor bejárta a kirenaikai partokat, Szuszát, Kirenét, a régi kikötővárost, Barka vidékét, vagyis mindazokat a városokat, amelyek a hajdani Ptolemaiosz, Berenike, Hadrumetum helyén épültek, egyszóval az ősi Pentapoliszt, amely hajdan a görög, makedón, római, perzsa, majd szaracén birodalomhoz, most az arabhoz tartozott, és a Tripoliszi pasaság fennhatósága alatt állt. Sokfelé utazgatott - ahová éppen hívták -, s így jutott el arra a számos kis szigetre, amellyel tele van a líbiai part közelében a tenger, Pharoszra, Anthirrhodoszra, a két Plinthinosz-szigetre, Enesziptoszra, a Tyndarisz-sziklákra, Pyrgoszra, Plateára, Iliosra, a Hyphaloszokra, a Pontini-, a Fehér- és végül a Szirtisz-szigetekre.

Ott, a Sidra-öbölben, harminc tengeri mérföldre a Benghazai tartománytól, a parthoz legközelebb eső sziget, Antekirtta⁴ különösképpen magára vonta az orvos figyelmét. Így hívták a szigetet, mert a Szirtisz- vagy Kirtisz-szigetcsoporthoz előtt fekszik. A doktor ettől az időtől kezdve fejébe vette, hogy egy nap megszerzi a szigetet, s a későbbi birtokbavétel jelképeként felvette az Antekirtt nevet, amely csakhamar híressé vált az egész Óvilágban.

Két súlyos ok bírta erre az elhatározásra: először is Antekirtta meglehetősen nagy kiterjedésű volt - kerülete tizennyolc mérföld -, hogy befogadja mindazokat, akiket az orvos itt akart letelepíteni; eléggé kiemelkedett a tengerből, hiszen egy nyolcszáz lábnyi magas hegycsúcsról ellenőrizni lehetett az öblöt egészen a kirenaikai partvidékig; terményei, amelyek a patakok öntözte földeken nőttek, meglehetősen változatosak voltak, és elegendőek a néhány ezer főnyi lakosság ellátására. Ezenkívül annak a tengernek a szélén helyezkedett el, amelynek rettenetes viharai végzetes csapásokat mértek az argonautákra; már a rhodoszi Apollóniosz, Horatius, Vergilius, Propertius, Seneca, Valerius Flaccus, Lucanus és sokan mások, akik inkább földrajzi leírásokat írtak, mint verseket, így Polübiosz, Sallustius, Sztrabón, Mela, Plinius, Procopus a Szirtiszekről szóló verseikben és leírásaikban hírt adtak ezekről az „elragadó” vizekről, mert ez nevük valódi jelentése.

Ilyen lakóhely felelt meg igazán Antekirtt doktornak. Jelentős összegért vásárolta meg teljes tulajdonjogát, hűbéri és minden egyéb kötelezettség nélkül - az adásvételi szerződést teljes egészében jóváhagyta a szultán, és Antekirtta tulajdonosát a sziget teljhatalmú urává nyilvánította.

A doktor már harmadik éve lakott a szigeten. A mintegy háromszáz európai és arab család, akiket oda vonzottak ajánlatai és a boldog élet ígérete, kétezer lelket számláló kis települést alkotott. Nem voltak rabszolgák, még csak alattvalók sem, hanem a sziget tulajdonosának készséges társai, akik a földgolyó e pontján új hazára leltek.

Lassanként szabályos közigazgatás alakult ki, a sziget védelmére állított katonákkal, a tekintélyes polgárokból választott bírákkal, akiknek nemigen nyílt alkalmuk hivataluk gyakorlására. Aztán a doktor tervei alapján Anglia, Franciaország és Amerika legjobb hajóműhelyeiben felépítették azt a gőzösökből, gőzjachtokból, kétárbocosokból és *Elektrikek*ből álló csodálatos kis flottát, amelyet a Földközi-tenger medencéjében tett gyors portyázásokra szánt. Ugyanakkor erődítések építéséhez is hozzáálltak Antekirttán; de a munkálatok még nem fejeződtek be, noha a doktor sürgette őket, nem is minden ok nélkül.

Antekirttának valami ellenségtől kellett hát tartania a Sidra-öböl tájékán? Igen! Egy félelmetes szekta, igazából holmi kalóztársaság fenekedve és gyűlölködve nézte, hogy idegen ember települést létesít a líbiai partvidék szomszédságában.

Ez a szekta Szaid Mohammed ibn-Alias-Szenuszi muzulmán szövetsége volt. Ebben az esztendőben (a mohamedán időszámítás 1300. évében) fenyegetőbben lépett fel, mint valaha, és amerre elterjedt, már csaknem hárommillió hívet számlált. Kolostorokkal, közigazgatási és harci központokkal rendelkeztek Egyiptomban, az európai és ázsiai Törökországban, a baele és tubu népek földjén, Kelet-Szudánban, Tunéziában, Algírban, Marokkóban, a független Szaharában, egészen Nyugat-Szudán határáig, de különösen Tripolisban és Kirenaikában. Ez a szekta jelentett állandó veszélyt Észak-Afrika európai településeire, a csodálatos Algírra, amely arra volt hivatva, hogy a világ leggazdagabb országa váljon belőle, és különösképp Antekirtta szigetére, amint majd látjuk. Így hát érthető a doktor elővigyázatossága, amikor minden korszerű aktív és passzív védelmi eszközt igyekezett felhasználni.

⁴ Kirt előtti.

Erről és sok minden egyébről értesült Báthory Péter ebből a beszélgetésből. Antekirtta szigetére szállították tehát, a Szirtisz-tenger öblébe, az Óvilág egyik legrejtettebb zugába, néhány száz mérföldre Raguzától, ahol két olyan teremtest hagyott, akiknek emléke örökre benne él: anyját és Torontál Szávát.

Aztán a doktor néhány részlettel kiegészítette élete második szakaszának történetét. Miközben megtette a szükséges intézkedéseket a sziget védelmére, azzal is törődött, hogy kiaknázza földjének kincseit, biztosítsa a kicsi település anyagi és szellemi szükségleteit, de ügynökei arról is állandóan tájékoztatták, mi történt hajdani barátaival, akiknek sohasem vesztette nyomát - többek között Báthorynéval, fiával és Borossal, akik elhagyták Triesztet, és Raguzában telepedtek le.

Péter így megtudta, milyen céllal érkezett a kétárbocos *Savarena* Gravozába az emberek kíváncsiságát felcsigázó körülmények között, miért látogatta meg a doktor Báthoryné, hogyan utasította vissza az özvegy a felajánlott pénzt, amelyről fia nem is hallott, hogyan szabadította ki a doktor még idejében Pétert a sírból, ahol csak delejes álomban aludt.

- Igen, fiam, téged - tette hozzá -, aki annyira elvesztetted a fejed, hogy az öngyilkosságtól sem riadtál vissza!

E szóra Péter összeszedte erejét, és méltatlankodva felegyenesedett.

- Öngyilkosság?! - kiáltott fel. - Azt hitte hát, hogy saját magamat szúrtam le?

- Péter... egy kétségbeesett pillanatban...

- Igen! Kétségbeestem!... Azt hittem, még ön is elhagyott, apám barátja, elhagyott, ígéretei ellenére, pedig az ígéreteket önként tette!... Igen! Kétségbeestem! És még most is kétségbeesettnek látom a sorsomat!... De a kétségbeesett embernek nem azt mondja Isten, hogy haljon meg! Azt mondja, éljen... azért, hogy bosszút álljon!

- Nem... azért, hogy igazságot szolgáltatson! - javította ki a doktor. - De ki szúrhatott le akkor, Péter?

- Egy férfi, akit gyűlölök - felelte Péter -, egy férfi, akivel véletlenül találkoztam aznap este egy elhagyatott úton a raguzai bástyafal tövében. Talán azt hitte, hogy rávetem magam, belekötök... De megelőzött... Leszúrt!... Ez a férfi, Sárkány, ez a...

Péter be sem tudta fejezni. Amint eszébe jutott az a nyomorult, akit már Száva férjének hitt, gondolatai összezavarodtak, szeme lecsukódott, mintha kiszállt volna belőle az élet, mintha sebe ismét felszakadt volna.

A doktor gyorsan magához térítette, és amikor eszméltre tért, merően nézte Pétert, miközben így suttogott:

- Sárkány?... Sárkány!

Az elszenvedett megrázkódtatás után Péternek nyugalomra lett volna szüksége. De nem akart pihenni.

- Nem! - mondta. - Ön így kezdte az imént: „Először is Antekirtt doktor történetét mondom el; ez akkor kezdődik, amikor Sándor Mátyás gróf az Adria vizébe vetette magát...”

- Igen, Péter.

- Akkor most el kell mondania mindazt, amit még nem tudok Sándor Mátyásról!

- Van erőd, hogy meghallgass?

- Beszéljen!

- Hát legyen! - felelte a doktor. - Jobb, ha végére járunk ennek a titoknak, hiszen jogod van megismerni mindazt a borzalmat, amit ez a múlt rejt, és akkor soha többé nem kell visszatérnünk rá! Péter, bizonyára azt hitted, hogy cserbenhagytalak, pusztán azért, mert eljöttem Gravozából... Hallgass meg!... És azután ítélj, helyesen cselekedtem-e.

Tudod, Péter, az ítélet végrehajtására kitűzött nap előtti este társaimmal együtt szökést kíséreltünk meg a pisinói erődből. De Szathmár Lászlót elfogták az örök, amikor le akart ereszkedni utánunk a vártorony lábához. Apádat és engem elsodort a Buco rohanó áradata, bennünket már nem tudtak elérni. Csodával határos módon menekültünk meg a Foiba örvényeiből is, és amikor a Leme-csatorna partjára kivergődtünk, észrevett egy hitvány alak; habozás nélkül áruba bocsátotta fejünket, amelyre a kormány vérdíjat tűzött ki. Egy rovignoi halász házában bukkantak ránk, épp amikor a halász arra készült, hogy átvigyen bennünket az Adria túlsó partjára; apádat letartóztatták, és visszavitték Pisinóba. Én szerencsés voltam, sikerült megmenekülnöm. Innen már ismered a történetet, de elmondom azt, amit még nem tudsz. Az a hitvány alak, aki beárult minket, egy Carpena nevű spanyol ember volt - néhány hónappal később ez az árulás Ferrato szabadságába és életébe is került -, de már előbb akadt két ember, aki pénzért feljelentette a trieszti összeesküvőket.

- Kik azok?! - kiáltott fel Báthory Péter.

- Azt kérdezd előbb, hogyan lepleződött le árulásuk! - felelte a doktor.

És elmesélte gyorsan a vártorony cellájában lezajlott eseményeket, elmondta, hogyan tudta meg az árulók nevét egy akusztikai jelenség folytán.

- A nevüket, doktor! - kiabálta még egyszer Báthory Péter. - Ezt nem tagadhatja meg tőlem!

- Megmondom!

- Kik azok?

- Az egyik az a könyvelő, aki bejutott Szathmár László házába, és ott kémkedett! Ez az ember akart meggyilkolni! A neve: Sárkány.

- Sárkány! - kiáltott fel Báthory Péter, s most elég ereje volt ahhoz is, hogy a doktor felé közeledjen. - Sárkány!... A nyomorult!... És ön tudta ezt!... És ön, Báthory István társa, ön, aki védelmet ajánlott fel fiának, ön, akire szerelmem titkát bíztam, ön, aki még biztatott is, hagyta, hogy ez az aljas alak belépjen Torontál Simon házába, amikor becsaphatta volna előtte a kaput egyetlen szavával!... Hiszen az ön hallgatása segítette elő ezt a bűntényt... mert ez bűntény... amely kiszolgáltatta Sárkánynak azt a szerencsétlen lányt!

- Igen, Péter, ezt tettem!

- De miért?...

- Mert Száva nem lehet a feleséged!

- Miért?... Miért?...

- Mert ha Báthory Péter elveszi Torontál kisasszonyt, az még förtelmesebb bűn lenne!

- De miért... miért?... - ismételte Péter, aki most már rettenetesen szenvedett.

- Mert Sárkánynak cinkosa is volt!... Igen, cinkosa is volt ebben az undorító cselszövényben, amely apád halálát okozta... És ez a cinkos... végül is meg kell tudnod!... Torontál Simon trieszti bankár volt!

Péter hallotta, amit a doktor mondott, és megértette. De nem bírt felelni. Görcs szorította össze ajkát. Ha nem bénítja, nem merevíti meg testét a borzalom, azonnal összerogyott volna. Kitágult pupilláján át mintha kifürkészhetetlen sötétségbe merült volna tekintete.

Csak néhány másodpercig tartott az egész, s a doktor rémülettel gondolt arra, vajon nem szenved-e ki a beteg a rettentő műtét után, amelyet most végzett rajta.

De Báthory Péter is erős természetű volt. Sikerült lelke minden háborgását megfékeznie. Néhány könnycsepp jelent meg szemében... Aztán visszahullott a karosszékre, kezét a doktor kezébe ejtette.

- Péter - szólt a doktor gyöngéd és komoly hangon -, mi az egész világ szemében halottak vagyunk! Egyedül élek a földön, se barátom, se gyermekem!... Akarsz a fiam lenni?

- Igen!... Apám!... - felelte Báthory Péter.

És valóban, az atyai és gyermeki érzés találkozott itt, és az vezette őket egymás karjaiba.

III. MI TÖRTÉNT RAGUZÁBAN?

Míg ez történt Antekirttán, nézzük, milyen események színhelye volt Raguzá.

Báthoryné már nem lakott ebben a városban fia halála óta. Boros néhány barátja segítségével rá tudta venni, hogy költözzék el a Marinella utcai házból. Az első napokban attól féltek, hogy a szerencsétlen anya beleőrül ebbe az újabb csapásba. És valóban, bármilyen erős is volt ez az asszony, az elmezavar jelei mutatkoztak rajta, s ez az orvosokat is megijesztette. Tanácsukra ilyen körülmények közt vitték el Báthorynét a kis Vinticello faluba, a család egyik barátjához. Ott gondos ápolásban részesítették. De hogyan vigasztalhatták volna meg ezt az asszonyt, akit mint szerető anyát és feleséget kétszeres csapás ért férje, majd fia elvesztésével?

Öreg szolgája semmiképp sem akarta elhagyni. Ezért amikor bezárta a Marinella utcai házat, utána ment, hogy fájdalmában továbbra is odaadó és hűséges támasza maradjon.

Torontál Száváról - akit Báthory Péter anyja megátkozott - többé nem esett szó köztük. Azt sem tudták, hogy házasságát későbbi időpontra halasztották.

A lány állapota olyan volt, hogy ágyban kellett maradnia. Az őt ért megrázkódtatás váratlan volt és borzalmas. Akit szeretett, meghalt... bizonyára kétségbeesésében halt meg!... És akkor vitték a temetőbe, amikor a palotájukból elindult, hogy megkösse azt a gyűlöletes házasságot!

Tíz napon át, vagyis július tizenhatodikáig Száva állapota aggasztó volt. Anyja el sem mozdult mellőle. Egyébiránt utoljára ápolhatta lányát, mert rövidesen ő maga is halálos betegségbe esett.

E hosszú órákon át miről beszélhetett anya és lánya? Könnyű kitalálni, nem is kell sokat kutatni. Két név tért vissza állandóan a zokogás és könnyek közepette: Sárkányé, akit csak átkoztak, és Péteré, amely már csak sírköbe vésett név volt, őt siratták.

E beszélgetésekről Torontál Simon szántsándékkal távol tartotta magát - még leánya pillantását is kerülte. Ezt a helyzetet látva Torontálné még egyszer megpróbált beszélni férjével. Azt akarta, hogy tegyen le erről a házasságról, amelynek pusztá gondolata is rettenetes, borzalmas volt Száva előtt.

A bankár megingathatatlan maradt elhatározásában. Talán ha tőle függ, nem kényszeríti őt semmi, lehet, hogy megadja magát az érveknek és saját belátásának. De a cinkos hatása hihetetlenül erős volt, és így nem hallgatott feleségére. Száva és Sárkány házasságának meg kell lennie, és mihelyt Száva egészségi állapota lehetővé teszi, meg is tartják az esküvőt.

Nem nehéz elképzelni Sárkány ingerültségét e váratlan esemény miatt, alig tudta leplezni haragját, amikor látta, hogy számításait megzavarják, és megszállottként zaklatta Torontál Simont. Csak halasztásról volt szó, de ha ez a halasztás elhúzódik, azzal a veszéllyel jár, hogy felborítja egész tervét, amelyre jövőjét alapította. Másrészt jól tudta, hogy Száva leküzdhetetlen ellenszenvet érez iránta.

És mivé fajul ez az ellenszenv, ha a fiatal lány megsejti, hogy Báthory Pétert az a férfi szúrta le, akihez feleségül kényszerítik?

Sárkány viszont továbbra is meglepődéssel gondolt arra, hogy jó alkalom kínálkozott, és eltüntethette vetélytársát. Különbén semmi lelkiismeret-furdalás sem gyötörte ezt a minden emberi érzésből kivetkőzött gazembert.

- Még szerencse - mondta egy nap Torontál Simonnak -, hogy az a fiú megölte magát! Minél kevesebb marad a Báthory vérből, annál jobb nekünk! Valóban, az ég is oltalmaz minket!

És csakugyan, mi maradt a három családból, a Sándorokból, Szathmárokából és Báthoryakból? Egy idős asszony, akinek meg voltak számlálva napjai. Igen! Mintha Isten is a végsőkhig oltalmazta volna ezeket a nyomorultakat, hogy Sárkány Torontál Száva férje és a vagyon ura legyen!

De mégis úgy látszott, Isten próbára akarja tenni Sárkány türelmét, mert a házasságot még későbbi időpontra kellett halasztani.

Amikor a lány felépült - legalábbis fizikailag - a borzalmas megrázkódtatás után, amikor Sárkány már azt hihette, hogy újra nekifoghat tervei megvalósításának, akkor meg Torontálné esett ágynak. Az élet rugói már elkoptak ebben a szerencsétlen asszonyban. És ezen nem is csodálkozhat az, aki tudja, hogyan élt az asszony a trieszti események óta, amikor is megtudta, milyen méltatlan férfihoz kötötte sorsát. Aztán kezdetét vette ha nem is küzdelme, de mindenesetre közbenjárása Péter érdekében, hogy részben jóvátegyék a Báthory családnak okozott nagy csapást, majd hasztalan könyörgése, hogy ellensúlyozza a Raguzába váratlanul visszatért Sárkány befolyását.

Már az első napoktól kezdve bizonyos volt, hogy Torontálné életének vége. Az orvosok legfeljebb néhány napot adtak még neki. Végelgyengülésben hal meg. Semmilyen kezelés nem menthetné meg, még az sem, ha Báthory Péter kikel sírjából, és feleségül veszi lányát.

Száva ekkor éppolyan gondos ápolásban részesítette anyját, mint amilyent tőle kapott, és tapodtat sem mozdult ágya mellől sem éjjel, sem nappal.

Elképzelhető, mit érzett Sárkány az újabb késedelem miatt. A bankárt állandóan szemrehányásokkal illette, de az maga is tehetetlen volt.

A helyzet megoldása már nem várathatott soká magára.

Július huszonkilencedike felé, vagyis néhány nappal később mintha visszatért volna kicsit Torontálnéba az élet.

Ezt egy lázroham idézte elő, de olyan heves volt, hogy negyvennyolc órával később el is vitte a beteget.

Szörnyű lázálmai voltak: félrebeszél, érthetetlen mondatok hagyták el száját.

Egy szót, egy nevet ismételt minduntalan, amely meglepte Szávát. A Báthory név volt, nem is a fiatalemberé, hanem az édesanyjáé, őt hívta, kérte ismételten, mintha csak lelkiismeret-furdalás gyötörte volna:

- Bocsásson meg!... Asszonyom... bocsásson meg!...

És amikor Torontálnét a lázroham szünetében megkérdezte a lány, rémülten kiáltotta:

- Hallgass!... Száva!... Hallgass!... Nem mondtam semmit!

Elérkezett a július harmincadikáról harmincegyedikére virradó éjszaka. Az orvosok egy kis időre azt hihették, hogy Torontálné állapota túljutott a válságos ponton, és javulni kezd.

A nap jobban telt el, állandóan öntudatánál volt, és meglepetéssel tapasztalták, hogy a beteg állapotában váratlan változás állt be. Az éjszaka is olyan nyugodtnak ígérkezett, mint a nappal volt.

De ez csak azért látszott így, mert Torontálnét halála perceiben olyan erő szállta meg, amelyre képtelennek tartották. Elrendezte Istennel dolgát, majd döntő elhatározásra jutott, és csak az alkalmat várta, hogy ezt megvalósítsa.

Ezen az éjszakán azt követelte, hogy leánya pihenjen néhány órát. Száva minden ellenvetése dacára kénytelen volt engedelmeskedni anyjának, mert az annyira ragaszkodott kívánságához.

Este tizenegy óra felé Száva visszavonult a szobájába. Torontálné egyedül maradt. A palotában mindenki aludt, s olyan csönd uralkodott, amelyet méltán hívnak „halotti csöndnek”.

Torontálné ekkor felkelt, és az a beteg, akiről azt hitték, hogy gyöngeségében mozdulni sem tud, elég erőt tudott gyűjteni, hogy felöltözzék, és odaüljön a kis íróasztal elé.

Levélpapírt vett elő, és reszkető kézzel leírt néhány sort, majd pedig aláírta. Aztán betette a levélkét egy borítékba, lezárta, és ezt a címet róta rá:

Báthoryné, Marinella utca; Stradone - Raguza

Aztán erőt vett gyöngeségén, amelyet a levélírás még fokozott, kinyitotta szobája ajtaját, lement a fölépcsőn, keresztül a palota udvarán, nagy erőfeszítéssel kinyitotta az utcára nyíló kiskaput, és kint volt a Stradonén.

A Stradone sötét és kihalt volt, már éjfél is elmúlt.

Torontálné rogyadozó léptekkel haladt, vagy ötven lépést tett a bal oldali járdán, megállt egy postaláda előtt, bedobta a levelet, és visszafordult a palota felé.

De elfogyott ereje, amellyel utolsó elhatározását végrehajtotta, és végigzuhan a nagykapu küszöbénél.

Itt találták meg egy óra múlva. Itt ismerte fel Torontál Simon és Száva. Innét vitték fel szobájába, anélkül, hogy magához tért volna.

Másnap Torontál Simon tudatta Sárkánnyal, mi történt. Egyikőjük sem gyanította, hogy Torontálné egy levelet dobott be azon az éjszakán a stradonei postaládjába. De miért hagyta el a palotát? Semmivel sem tudták megmagyarázni, és ez nagy nyugtalanságot okozott nekik.

A beteg még huszonnégy óráig ájultan feküdt. Csak néhány görcsös rángással adott életjelt magáról, egy elszálló lélek utolsó erőfeszítésével. Száva úgy szorította a kezét, mintha így akarná itt tartani ebben a világban, ahol anyja nélkül olyan egyedül lesz. De anyja szája most néma volt, és a Báthory nevet sem ejtette ki többé. Nyilván megnyugodott lelkiismerete, beteljesedett utolsó akarata, és nem kellett sem imádkoznia, sem bűnbocsánatot kérnie.

A következő éjszaka három óra felé Száva egyedül ült ágyánál, amikor a haldokló megmozdult, lánya kezét kereste.

Amikor megérintette, félig kinyílt csukott szeme. Aztán tekintetét Szávára emelte. Olyan esdeklő volt tekintete, hogy lánya nem érthette félre.

- Anyám... anyám! - kiáltotta. - Kívánsz valamit?

Torontálné igenlően bólintott.

- Akarsz valamit mondani?

- Igen!... - felelte kivehetően Torontálné.

Száva föléje hajolt, és az anyja ismét intett, hogy hajoljon még közelebb.

Száva fülét anyja szájához szorította, aki így szólt:

- Meghalok, gyermekem...

- Anyám... anyám!

- Közelebb... - mormolta Torontálné - közelebb... Senki se hallhassa! - Aztán újabb erőfeszítéssel ezt mondta: - Száva, bocsásd meg nekem, amit ellened vétettem... amit nem volt erőm megakadályozni!

- Te... anyám!... Te vétetél volna ellenem?... Te kérsz bocsánatot?

- Egy utolsó csókot, Száva!... Igen!... Az utolsót!... Ez jelenti, hogy megbocsátasz!

A lány szelíden rászorította ajkát a haldokló sápadt homlokára.

Az anyának még volt ereje, hogy átfonja kezével nyakát. Ettől magához tért, és rettentő mereven nézte.

- Száva... - mondta - Száva... te nem Torontál Simon lánya vagy!... Nem az én lányom vagy!... A te apád...

Már nem tudta befejezni. Egy görcsös rándulás kiszakította Száva karjából, s utolsó szavaival kilehelte lelkét is.

A lány a halott fölé hajolt... Fel akarta éleszteni... De hasztalanul.

Ekkor segítségért kiáltott. Az egész palota összefutott. Torontál Simon elsőik között érkezett felesége szobájába.

Amint Száva megpillantotta, leküzdhetetlen ellenszenv fogta el, s visszahőkölt az ember előtt, akit már joga volt megvetni, gyűlölni, mert nem az apja! Ezt a haldoklótól tudta meg, s az ember nem hal meg hazugsággal a száján!

Aztán Száva elfutott, megrémült attól, amit az a szerencsétlen asszony mondott, aki úgy szerette, mint a tulajdon lányát - és még jobban megrémült attól, amit már nem tudott elmondani!

Két nap múlva tüntető gyászpompával zajlott le Torontálné temetése. Mivel minden gazdag embernek sok a barátja, a bankár körül is seregestül álltak. Oldalán lépkedett Sárkány, jelenlétével is tanúsítva, hogy semmiben sem változtak azok a tervek, amelyek a Torontál családhoz fűzik. Valóban ebben reménykedett: de ha meg is valósul egyszer, addig még sok akadályt kell leküzdenie. Sárkány egyébként azt gondolta, hogy a körülmények csak kedveznek tervei valóra váltásának, hiszen most Száva még jobban rászorul a gyengédségére.

De az esküvőt eddig Torontálné betegsége miatt nem tartották meg, most pedig a halála miatt ismét elhalasztották. Amíg tart a családi gyász, nem lehet szó házasságról. Az illendőség megkívánta, hogy legalább néhány hónap elteljen az asszony elhunytja után.

Ez nyilván fölöttébb bosszantotta Sárkányt, aki minél előbb célhoz akart érni. Bárhogyan is legyen, kénytelen volt tiszteletben tartani a szokásokat, de így is élénk vitákra került sor Torontál Simon és öközötte. S e vitákat a bankár mindig ugyanazzal a mondattal fejezte be:

- Nem tehetek semmit, különben is, ha öt hónapon belül meglesz a házasság, semmi ok a nyugtalanságra!

Ez a két alak nyilván jól ismerte egymást. De ha Sárkány kénytelen volt is engedni ennek az érvnek, nem titkolta bosszúságát, amely néha rendkívül heves jelenetekre vezetett.

Ezenkívül változatlanul nyugtalanította őket az, amit Torontálné halála előtti éjszaka cselekedett, és amit nem értettek. Sárkány még arra is gondolt, hogy a haldokló asszony talán levelet adott postára, nem akarván elárulni, kinek írt.

Sárkány közölte a bankárral ezt a gondolatát, és Torontál sem állt messze attól, hogy hitelt adjon e feltevésnek.

- Ha pedig így áll a dolog - mondogatta Sárkány -, ez a levél közvetlenül és súlyosan fenyeget minket. Az ön felesége mindig Szávát támogatta velem szemben, még vetélytársamnak is pártját fogta, és ki tudja, hogy halála előtt nem kapott-e olyan erőre, amilyenre nem hittük képesnek, és elárulta titkainkat! Ez esetben nem kell-e az eseményeknek elébe vágni, és elhagyni ezt a várost, ahol mindkettőnknek több a vesztenivalója, mint amennyit nyerhetünk?

- Ha ilyen levél fenyegetne bennünket - jegyezte meg néhány nappal később Torontál -, már valami nyoma lenne ennek a veszélynek, de mind ez ideig semmi sem változott meg körülöttünk.

Erre az érvre Sárkány adós maradt a válasszal. Csakugyan, ha Torontálné feltételezett levele keresztezné is terveiket, eddig semmi következményét nem tapasztalták, és nem valószínű, hogy veszéllyel járna, ha maradnak. Ha pedig mégis úgy lenne, még mindig jut idő a cselekvésre.

Torontálné elhunytja után két héttel ez be is következett, de nem úgy, ahogy gondolhatták.

Anyja halála óta Száva még most is visszavonultan élt, szobáját sem hagyta el. Még az étkezés idején sem mutatkozott. A bankár feszélyezve érezte magát vele szemben, és nem is törekedett arra, hogy négyszemközt beszélgesse vele, mert csak zavarta volna. Hagyta hát, tegyen úgy, ahogy neki tetszik, s ő a maga lakosztályában, a palota egy másik részében tartózkodott.

Sárkány több ízben is erős szemrehányást tett Torontál Simonnak, amiért eltűri ezt a helyzetet. A ház új rendje folytán semmiféle alkalma nem nyílt, hogy találkozzék a lánnyal. Ez a helyzet viszont nem felelt meg későbbi céljainak sem. Ennélfogva igen kereken megmondta a magáét a bankárnak. Noha Sárkány is tudta, hogy a házasság megkötése nem jöhet szóba a gyász első hónapjaiban, nem akarta, hogy Száva beleélje magát abba a gondolatba, hogy apja és ő lemondott erről a frigről.

Végül Sárkány olyan parancsolónak, oly követelőzőnek mutatkozott cinkosával szemben, hogy a bankár augusztus tizenhatodikán értesítette Szávát, hogy még aznap este beszélni kíván vele. Mivel azt is közölte, hogy Sárkány jelen szeretne lenni ezen a találkozón, el volt készülve a visszautasításra. De nem ez történt. Száva azt üzenté, hogy rendelkezésére áll.

Este Torontál Simon és Sárkány türelmetlenül várta Szávát a palota nagyszalonjában. A bankár el volt tökélve, nem hagyja, hogy a lány az orránál fogva vezesse, apai jogaival él majd. Sárkány úgy határozott, hogy uralkodik magán, inkább hallgat, semmint beszéljen, és inkább a lány titkos gondolatait igyekszik kifürkészni. Attól tartott, hogy Száva bizonyos dolgokról többet tud, mint feltételezik.

Száva a kitűzött időben a szalonba lépett. Sárkány felállt, amint meglátta; de köszönését a lány még csak egyszerű fejbiccentéssel sem viszonzta. Mintha nem is látná, vagy inkább nem akarná látni.

Torontál intésére Száva leült. A fekete gyászruha még csak kiemelte arca haloványságát, és hidegen várta, hogy kérdést intézzenek hozzá.

- Száva - kezdte a bankár -, tiszteletben tartottam fájdalmadat, amelyet édesanyád halála okozott, nem zavartam meg nyugalmad. De a szomorú események után kénytelenek vagyunk beszélni bizonyos anyagi ügyekről... Noha még nem érted el a nagykorúságot, jó, ha tudod, milyen rész illet meg az örökségből...

- Ha csak vagyoni kérdésről van szó - felelte Száva -, kár is szólni róla. Semmire nem tartok igényt abból az örökségből, amelyről beszélni kíván.

Sárkány mozdulata keserű csalódást árult el, de talán némi nyugtalansággal vegyes meglepetést is.

- Úgy gondolom, Száva - folytatta Torontál Simon -, hogy nem mérlegelted szavaid súlyát. Akár akarod, akár nem, anyád, Torontál Simonné örököse vagy, és a törvény arra kötelez engem, hogy átadjam neked az elszámolásokat, amikor nagykorú leszel...

- Hacsak nem mondok le az örökségről - felelte nyugodtan a fiatal lány.

- És miért?

- Mert nyilván semmi jogom nincs rá!

A bankár kiegyenesedett a karosszékből. Ezt a választ nem várta. Sárkány szótlan maradt. Úgy gondolta, Száva csak játszik, de most már tisztán akart látni ebben a játékban.

- Nem tudom, Száva - folytatta Torontál, türelmetlenül a lány rideg válasza miatt -, nem tudom, mit jelentenek ezek a szavak, sem azt, ki sugalmazta ezt neked! Egyébként nem vitázni jöttem ide jogról és törvényről. Gyámságom alatt állsz, nem tőled függ, hogy visszatartasítod-e vagy elfogadod az örökséget. Így szíveskedj alávetni magad az apai hatalmammak, mert remélem, ezt nem vonod kétségbe...

- És ha igen? - felelte Száva.

- Úgy! - kiáltott fel Torontál Simon, aki már kezdte elveszíteni hidegvérét. - Úgy! De ezt három évvel korábban mondd, Száva! Ha majd nagykorú leszel, azt csinálsz a vagyonoddal, amit akarsz! Addig azonban én vigyázok az érdekeidre, és úgy védem azokat, ahogy jónak látom!

- Rendben van - felelte Száva -, várni fogok.

- De mit vársz? - pattogott a bankár. - Nyilván elfelejtetted, hogy mihelyt az illendőség megengedi, a helyzeted is változik! Annál kevésbé van jogod nem törődni a vagyonoddal, mivel már nem egyedül vagy érdekelve az üzletben...

- Igen!... Az üzletben! - felelte Száva megvető hangon.

- Higgye el, kisasszony - Sárkány úgy érezte, nem hagyhatja szó nélkül ezt a neki szánt, sértő lekicsinyléssel ejtett szót -, kérem, higgye el, tiszteletre méltóbb érzés az, amely...

Száva úgy tett, mintha nem is hallaná, és le sem vette szemét a bankárról, aki ingerült hangon jegyezte meg:

- Nem, nem egyedül... hiszen anyád halála mit sem változtatott terveinken.

- Milyen terveken? - kérdezte a lány.

- Annak a házasságnak a tervén, amelyről úgy teszel, mintha elfeledkeznél, és amely Sárkány urat vőmmé avatja!

- Biztos benne, hogy ez a házasság Sárkány urat a vejévé avatja?

A célzás annyira félreérthetetlen volt, hogy Torontál Simon felállt, és távozni szándékozott, mert nem tudta zavarát eltitkolni. De Sárkány egy mozdulattal visszatartotta. Ő a dolog végére akart járni, feltétlenül tudni akarta, mihez tartsa magát.

- Hallgasson meg, apám, mert utoljára nevezem így - mondta ekkor a lány. - Sárkány úr nem az én szép szememért akar feleségül venni, hanem azért a vagyonért, amelyről ma lemondok! Akármilyen szemérmetlen is, ezt nem meri megcáfolni! Ha pedig arra hivatkozik, hogy beleegyeztem ebbe a házasságba, könnyen megfélelek! Igen! Fel kellett áldoznom magam,

mert azt hittem, apám becsülete forog kockán ebben a kérdésben; de az én apámat, ezt ön is jól tudja, nem lehet belekeverni ebbe az undorító megalkuvásba! Ha ön mégis gazdaggá akarja tenni Sárkány urat, adja neki a vagyonát!... Hisz ő egyebet úgysem kíván!

A lány felkelt, és most ő indult az ajtó felé.

- Száva - kiáltotta Torontál Simon, és eléje állt -, olyan... összefüggéstelenek a szavaid, hogy meg sem értem... nyilván te magad sem tudod, mit beszélsz!... Vajon nem az édesanyád halála...

- Anyám... igen, anyám volt... szíve szerint! - suttogta a lány.

- ...vajon nem a fájdalom vette el az eszed? - folytatta Torontál Simon, aki már csak saját hangját hallotta. - Igen! Nem bolondultál meg?

- Megbolondultam?!

- Úgy lesz, ahogy elhatároztam, és fél éven belül Sárkány felesége leszel!

- Soha!

- Majd kényszerítelek rá!

- És milyen joggal? - kérdezte a lány, önkéntelenül is felháborodott mozdulatot téve.

- Az apai tekintély jogán!

- Ön... uram?... Ön nem az apám, nekem pedig nem Torontál Száva a nevem!

Ezekre a szavakra a bankár visszahőkölt, nem tudott mit válaszolni, s a lány hátra se pillantva elhagyta a szalont, és szobájába ment.

Sárkány nagy figyelemmel nézte Szávát a beszélgetés során, és nem is lepődött meg ezen a befejezésen. Jól sejtette a dolgot. Amitől félt, most bekövetkezett. Száva tudja, hogy semmilyen kötelék nem fűzi a Torontál családhoz.

A bankárt annál inkább fejbe verte ez a váratlan csapás, mert már annyira sem volt ura önnönmagának, hogy nem látta előre ennek a bekövetkezését.

Sárkány ekkor beszélni kezdett, és a szokásos kerekséggel foglalta össze a helyzetet. Torontál szótlanul hallgatta. Egyébként csak helyeselni tudott, hajdani cinkosa olyan vitathatatlan logikával beszélt.

- Nem számíthatunk többé arra, hogy Száva valaha is beleegyezik a házasságba, legalábbis önmagától nem teszi - kezdte. - De a jól ismert okok azt diktálják nekünk, hogy ez a házasság megtörténjék! Mit tud Száva a múltunkról? Semmit, mert akkor említette volna. Azt tudja, hogy nem a maga lánya, ennyi az egész! Ismeri az apját? Őt sem! Különben azonnal az arcunkba vágta volna a nevét! Régen értesült arról, hogy milyen viszony fűzi valójában önhöz? Nem hiszem, sőt valószínű, hogy Torontálné csak a halála előtti percekben beszélt neki erről. És az is éppen olyan bizonyosnak látszik, hogy Szávának csak annyit mondott el, amennyi feltétlenül szükséges ahhoz, hogy legyen joga megtagadni az engedelmisséget annak a férfinak, aki nem az apja!

Torontál Simon fejbólintással hagyta helyben Sárkány érvelését. Nos, tudjuk, hogy Sárkány nem tévedett sem a körülményekben, melyek között a lány megtudta az igazságot, sem az időben, vagyis hogy mikor tudta meg, de még abban sem, Torontálné mennyit árult el neki a születését övező titokról.

- Most pedig döntsünk - folytatta Sárkány. - Akármilyen keveset is tud Száva rólunk, és ha nem ismeri is múltunkat, mindkettőnket veszély fenyeget; magának kockán forog a tiszteletre méltó társadalmi helyzete Raguzában, nekem pedig azok a fontos érdekeim, amelyek ehhez a házassághoz fűződnek, és amelyekről nem vagyok hajlandó lemondani! Így a lehető leghamarabb a következőket kell tennünk: mindketten elhagyjuk Raguzát, magunkkal visszük Szávát de úgy, hogy ne beszélhessen, ne találkozhassék senkivel, és induljunk már inkább ma, mint holnap; csak a házasság megkötése után jövünk vissza ebbe a városba, és ha Száva már a feleségem, neki is érdeke, hogy hallgasson. Külföldön annyira felszabadul minden befolyás alól, hogy nincs mit félnünk tőle! Hogy beleegyezzen, ráadásul önkéntesen, ebbe a házasságba, olyan időpontig, amelyen belül még biztosítva lesz számomra az anyagi jólét, ez már az én dolgom lesz, és verjen meg az Isten, ha nem sikerül!

Torontál mindenbe beleegyezett: hiszen úgy álltak a dolgok, ahogy Sárkány lefestette. Nem is próbált ellenkezni. Cinkosa egyre inkább fölője kerekedett; így nem is lett volna képes ellentmondani. És miért is ágált volna? Ezért a lányért, akiben mindig csak legyőzhetetlen ellenszenvet keltett, akit soha nem szeretett?

Ezen az estén megegyeztek, hogy végrehajtják a tervet, mielőtt még Száva elhagyhatná a palotát. Ezután Torontál és Sárkány elváltak. És ha rendkívüli sietséggel láttak a dologhoz, okuk is volt rá, mint mindjárt meglátjuk.

Két nappal később Báthoryné Boros kíséretében elhagyta Vinticello falut, és fia halála óta első ízben tért vissza a Marinella utcai házába. Elhatározta, hogy végleg elköltözik a házból, még a városból is, amely túl sok gyászos emléket ébresztett benne, és most elő akarta készíteni a költözködést.

Amint Boros kinyitotta az ajtót, egy levelet talált a postaládában.

Torontálné levele volt, amelyet halála előtti éjszaka adott postára az ismeretes körülmények között.

Báthoryné kézbe vette a levelet, felnyitotta, előbb az aláírásra pillantott, aztán gyorsan végigfutotta azt a néhány sort, amelyet egy haldokló asszony keze rőtt a papírra, és amely Száva születésének titkát fedte fel.

Báthoryné agyában hirtelen együtt villant fel Száva és Péter neve.

- Száva... Péter!... - kiáltott fel.

És anélkül, hogy egy szót fűzött volna hozzá - nem is tudott volna -, anélkül, hogy válaszolt volna öreg szolgájának - sőt el is lökte, amikor az vissza akarta tartani -, kirohant, végigsietett a Marinella utcán, átment a Stradonén, és csak a Torontál-palota előtt állt meg.

Vajon tisztában volt a jelentőségével annak, amit tenni készült? Tisztában volt-e azzal, hogy többet érne el, ha nem cselekedne heveséggel, hanem nagyobb óvatossággal viselkedne, éppen Száva érdekében? Nem! Ellenállhatatlan erő vonzotta a fiatal lány felé, mintha férje, Báthory István, mintha fia, Péter kelt volna ki sírjából, és kiáltotta volna neki:

- Mentsd meg Szávát!... Mentsd meg!

Báthoryné zörgetett a palota kapuján. Az kinyílt. Egy cseléd jelent meg, és megkérdezte, mit óhajt.

Báthoryné Szávát kívánta látni.

Torontál kisasszony nem volt odahaza.

Báthoryné ekkor Torontál bankárral kívánt beszélni.

Az meg elment még előző este, azt sem mondta, hová, és magával vitte a lányát.

Báthorynét lesújtotta ez az utolsó csapás, megtántorodott, és Boros karjába zuhant, aki időközben beérte őt.

Amikor az öreg szolga hazavitte a Marinella utcai házba, így szólt:

- Holnap, Boros, holnap együtt megyünk Száva és Péter esküvőjére!

Báthoryné eszét vesztette.

IV. MÁLTA PARTVIDÉKÉN

Miközben ezek az események játszódtak le, amelyek oly közélről érintették Báthory Pétert, a fiatalember egészségi állapota napról napra javult. Nemsokára már a sebe miatt sem kellett nyugtalankodnia, hiszen csaknem teljesen begyógyult.

De mennyit szenvedett, ha anyjára gondolt, ha eszébe jutott Száva, akiről, azt hitte, örökre le kell mondania!

Anyja?... Anyját nem volt szabad abban a szörnyű hitben tartani, hogy fia meghalt. Meg is egyeztek, hogy kíméletesen tudatják vele, és a fia után jön Antekirttára. A doktor egyik ügynöke utasítást kapott Raguzában, hogy ne veszítse szem elől, míg teljesen helyre nem áll Péter egészsége - és ennek eljött az ideje.

Szavát illetően Péter elhatározta, hogy soha nem beszél róla Antekirtt doktor előtt. De ha azt is kellett hinnie, hogy immáron Sárkány felesége, hogyan tudta volna elfelejteni? Hát nem szerette már, mert megtudta, hogy Száva Torontál Simon lánya? De igen! Elvégre Száva nem felelős apja bűnéért. Pedig ez a bűn okozta Báthory István halálát! Ezek a gondolatok kegyetlen belső harcot indítottak el benne, s csak Péter volt a megmondhatója, milyen rettentő és szakadatlan szenvedést váltott ki belőle ez a vívódás.

A doktor érezte ezt. Más vágányra szerette volna terelni a fiú gondolatait, s ezért szüntelenül az igazságszolgáltatás művét juttatta eszébe, amelyet együttesen visznek majd végbe. Meg kell büntetni az árulókat, és meg is fogják. Még nem tudták, hogyan kerülnek kezükbe, de bizonyos, hogy horogra akadnak.

- Ezer az út, egy a cél! - mondogatta a doktor.

És ha szüksége mutatkozik, minden útra rálép, csak célhoz érjen.

Lábadozásának utolsó napjaiban Péter már sétálhatott a szigeten, és ellátogathatott mindenfelé gyalog vagy kocsin. Igaz is, ki ne csodálkozott volna, mi lett ebből a településből Antekirtt doktor irányításával?

Megállás nélkül dolgoztak az erődítéseken, hogy minden támadás ellen védelmezzék a hegycsúcs tövében épült várost, a kikötőt és magát a szigetet. E munkálatok befejeztével messze hordó ágyúütegek kereszttüzzükkel minden ellenséges hajó közeledését meg tudják akadályozni.

A villanyáram fontos szerepet játszott e védelmi rendszerben, mind azoknak a torpedóknak a kilövésében, amelyeket a kikötőhöz vezető csatornában raktak le, mind pedig az ágyúk működtetésében. A doktor a legcsodálatosabb eredményeket érte el e hatóerő segítségével, amely a jövő energiája. Egy gőzgépekkel és kazánokkal felszerelt központi erőművet húsz új rendszerű és tökéletesített dinamóval szereltek fel. Ott termelték az áramot, amellyel roppant teljesítményű, különleges akkumulátorok Antekirtta minden üzemének energiáját biztosították, a vízműveknek, a városi világításnak, a távírónak, a telefonnak és a sziget körül és belsőjében futó vasútnak. Egyszóval a doktor ifjúkori komoly tanulmányainak felhasználásával megvalósította azt, amire a modern tudomány régóta törekszik: az elektromos energia átvitelét nagy távolságokra. Aztán e jól alkalmazható hatóerőnek volt köszönhető, hogy meg tudta szerkeszteni a már említett csónakokat és a nagy sebességű *Elektrikeket*, amelyek az expresszvonat sebességével vitték a Földközi-tenger egyik végéből a másikba.

De mivel a szén is nélkülözhetetlen volt a gőzgépek működtetéséhez - ezek állították elő a villanyáramot -, mindig jelentős széntartalékot tároltak Antekirtta raktáraiban, és mindig újabbat hoztak egy gőzhajóval, amely közvetlenül Angliából szállította a készleteket.

A kikötő, amelynek végében lépcsőzetesen emelkedett a kis város, természetes úton képződött, de nagy munkával még jobban kiépítették. Két kőgát, egy móló, egy hullámtörő igen jól védte bármilyen irányú szélről. Vize mindenütt mély volt, még a rakpartok tövében is. Így a legkülönbébb időjárás esetén is teljes biztonságot nyújtott a kis antekirttai hajórajnak. Ehhez a hajórajhoz tartozott a *Savarena* nevű kétárbocos, a szénszállító gőzös, amely Swansea-ben és Cardiffban rakodott meg szénnel, egy hét-nyolcszáz tonnás gőzjacht, a *Ferrato* és három *Elektrik*; kettő közülük mint torpedónaszád segíthette igen hatékonyan a sziget védelmét.

Így a doktor kezdeményezései révén Antekirtta védelmi ereje napról napra növekedett. De ezt jól tudták a tripoliszi és kirenaikai kalózok is! Éppen ezért leghőbb vágyuk az volt, hogy megkaparintsák, mert e sziget birtoklása a Szenuszi Szövetség nagymesterének, Szaid Muhammed el-Mahdinak terveit szolgálta volna. De ismerték az ilyen vállalkozás nehézségeit, és azzal a türelemmel várták a kedvező alkalmat, amely az arab ember egyik fő tulajdonsága. Antekirtt doktor jól tudta ezt, és ezért sürgette annyira a védelmi munkálatokat. Ha viszont a védelmi berendezések elkészülnek, csak olyan korszerű romboló fegyverekkel lehet lerontani, amilyenekkel a szenuszik még nem rendelkeznek. Egyébként a sziget lakosait tizennyolctól negyvenéves korig népfelkelő századokban képezték ki, pontos, gyorstüzelő fegyverekkel látták el, tüzérségi kiképzésben részesítették őket, vezetőik pedig a legjobbak közül kiválasztott parancsnokok voltak. Ez a sereg öt-hatszáz emberből állt, akikre minden körülmények között számítani lehetett.

Ha lakott is néhány telepes vidéki gazdaságokban, legnagyobb részük a városkában telepedett meg, amely az Artenak nevet kapta, Sándor gróf egykori erdélyi kastélyának, a Kárpátok hátsó lejtőjén épült Artenak-kastélynak emlékére. A festői szépségű Artenak mindössze néhány száz házból állt. Nem sakktáblaszerűen épült, amerikai mintára körzővel és vonalzóval, mértani rendben megtervezett utcákkal és sugárutakkal; a házak elszórtan épültek a dombokon levő üde kertekben, tetejüket sűrű lomb árnyékolta, az egyik európai, a másik arab stílusban, tarka összevisszaságban, mellettük víz folyt, amelyet emelőgépek segítségével juttattak ide - üdéséget árasztott az egész, kedves, vonzó, csábító volt. Csak szerény város volt ez, amelyben a lakosok úgy éltek, mint egyetlen család tagjai, de megőrizték nyugalmaikat és otthonuk függetlenségét.

Igen! Antekirtta „öslakosai” boldogok voltak. *Ubi bene, ibi patria*⁵, kétségtelenül nem túl hazafias jelmondat; de szívesen megbocsátjuk azoknak a derék embereknek, akik a doktor hívására ide jöttek, akik nyomorúságosan éltek szülőhazájukban, ezen a vendégszerető szigeten azonban megtalálták a boldogságot és a jólétet.

A doktor házát a telepések városházának nevezték. Nem uruknak tekintették azt, aki itt lakott, hanem mindnyájuk közt a legelső embernek. A ház elragadó, mór stílusú épület volt, tornyokkal, farácsos ablakokkal, sétaudvarral, folyosókkal, oszlopcsarnokokkal, szökőkutakkal, szalonokkal, a szobák díszait az arab tartományokból jött ügyes szobrászok készítették. Építéséhez a legdrágább anyagokat használták, márványt, onixot, amelyet egy tanult és művészi érzékű mérnök irányításával bányásztak a gazdag Filfila-hegységben, a numídiái öböl közelében, néhány kilométerre Philippeville-től. Ezek a karbonátkövek különösképpen

⁵ Ahol jól élek, ott a hazám. (latin)

alkalmasak az építőművész minden elképzelésének megvalósítására, és a tikkasztó afrikai éghajlat alatt máris olyan aranyos árnyalatban játszanak, amellyel a napsugár, mint valami ecsettel, vonja be a keleti tájakat.

Artenak városa kicsit hátrább terült el, legmagasabb épülete egy kis templom karcsú tornya volt, amelyhez ugyanaz a kőbánya szolgáltatta a fehér és fekete márványt, amely a szobrászat és építőművészet minden igényét kielégíti; sötétkék és a fa erezetét utánzó mintájú sárga kővei érdekes hasonlóságot mutatnak Carrara és Parosz régi termékeivel.

A városon kívül, a szomszédos hegyháton elszórtan helyezkedett el néhány más, magányosabb épület, villa, feljebb egy kis kórház, ahová a doktor, a település egyetlen orvosa, betegeit küldte, ha éppen akadtak. Aztán a tengerhez ereszkedő lejtők aljában szép házakból egész fürdőhely alakult. Az egyik legkényelmesebb házat, amely zömök volt, mint egy kis erdő, és közel állt a móló bejáratához, úgy is hívhatták volna: Pescade- és Matifou-villa. A két elválaszthatatlan barát valóban itt lakott a személyes szolgálatukra beosztott emberrel. Soha nem mertek volna álmodni ilyen boldogságról!

- Jól élünk itt! - mondogatta szüntelenül Cap Matifou.

- Túl jól - felelte Pointe Pescade -, ezt nem is érdemeltük meg. Látod, Cap Matifou, tanulnunk kellene, iskolába járni, kitüntetéssel kellene elvégezni a középiskola alsóbb osztályait, oklevelet szerezni!

- De hiszen te tanult ember vagy, Pointe Pescade! - jegyezte meg az erőművész. - Tudsz olvasni, írni, számolni...

Csakugyan, pajtása mellett Pointe Pescade valóságos tudósnak tűnt! Igazában a szegény fiú csak azt tudta, de azt aztán nagyon, hogy mi minden hiányzik még neki. Hol és mikor tanult volna ő, aki soha nem járt iskolába, amint mondogatta is, csak a „Fontainebleau-i Pontyok Gimnáziumába”. Ezért aztán kitartóan böngészett az artenaki könyvtárban, igyekezett művelődni, olvasott, magolt, Cap Matifou pedig ezalatt a doktor engedélyével hordta-vitte a homokot és sziklákat a tengerparton, hogy horgászóhelyet készítsen.

Egyébként Báthory Péter erősen biztatta Pointe Pescade-ot a tanulásra, mert felismerte, hogy rendkívüli értelmének csak az iskolázás hiányzik. Tanítgatni kezdte, s úgy irányította, hogy a műveltség alapelemeit teljesen elsajátítsa, és tanítványa valóban gyors előmenetelt tanúsított. Más oka is volt annak, hogy Péter bizalmasabb kapcsolatba került Pointe Pescade-dal. Ez a fiú ismerte az ő múltját. Az ő feladata volt, hogy figyelje a Torontál-palotát. Ő állt ott a Stradonén, amikor arra haladt a gyászmenet, és Szávát eszméletlenül vitték el. Nemegyszer kellett Pointe Pescade-nak elmesélnie a fájdalmas eseményeket, amelyeknek szemtanúja volt. Így Péter csak vele tudott beszélni minderről, és élt is ezzel a lehetőséggel, amikor csordultig telt már a szíve. Innen eredt az a szorosabb kötelék, amely aztán egybefűzte őket.

De közelgett az a pillanat, amikor is a doktor végrehajtja kettős tervét: először jutalmaz, aztán büntet.

Andrea Ferratón már nem segíthetett, ő néhány hónappal elítélése után meghalt a steini fegyenctelepen, de szeretne volna legalább gyermekeit segíteni. Sajnos, bármennyire iparkodtak megbízottai, ez ideig nem tudtak meg semmit Luigiról és nővéréről. Apjuk halála után mindketten elhagyták Rovignót és Isztriát, másodszor is száműzetésbe mentek. De hová? Senki nem sejtette, senki sem tudta megmondani. Ez nagy szomorúságot okozott a doktornak. Arról azonban nem mondott le, hogy megtalálja annak a férfinak a gyermekeit, aki őerte áldozta fel magát; és utasítást adott, hogy szakadatlanul keressék őket.

Báthorynét illetően Péternek csak egyetlen kívánsága volt, hogy anyja is jöjjön Antekirttára; a doktor azonban ki akarta használni Péter állítólagos halálát, mint ahogy saját halálhírét is kihasználta, és megértette vele, hogy a legnagyobb óvatossággal kell eljárniuk. Egyrészt mindenképp meg akarta várni, hogy teljesen meggyógyuljon, és legyen ereje vele együtt menni a harcba, másrészt - tudva, hogy Száva és Sárkány házasságát Torontálné halála miatt elhalasztották - eltökélte, semmit nem tesz, amíg az esküvőt meg nem tartják.

Egyik raguzai megbízottja tájékoztatta mindenről, és egyforma gonddal figyelte Báthoryné házát és a Stradonén álló palotát.

Így festett ekkor a helyzet. A doktor türelmetlenül várta, hogy mikor hárulnak el útjából a késlekedést előidéző okok. Ha nem is hallotta, mi történt Carpenával, akinek nyomát veszítették, amikor Rovignóból eltávozott, Torontál és Sárkány állandóan Raguzában tartózkodott, így nem menekülhettek előle.

Ezek után elképzelhető, mit állt ki a doktor, amikor augusztus huszadikán távirat érkezett megbízottjától Máltán át Antekirttára, a városházára. A sürgöny egyrészt Torontál Simon és Sárkány távozásáról adott hírt, másrészt Báthoryné és Boros eltűnéséről, akik nemrég hagyták el Raguzát, és hogy az eltűntek közül egynek sem jutottak nyomára.

A doktor nem késlekedhetett tovább. Hívatta Pétert. Semmit nem titkolt el előtte abból, amit megtudott. Micsoda csapás volt ez a fiú számára! Anyja eltűnt, Szávát ismeretlen helyre hurcolta Torontál Simon, és nem kételkedett abban, hogy még mindig Sárkány kezében van!

- Már holnap indulunk! - döntötte el a doktor.

- Már holnap! - kiáltott fel Péter. - De hol keressük anyámat?... Hol keressük?...

Be sem fejezhette gondolatát. A doktor félbeszakította, ezt mondván:

- Talán csak egyszerűen véletlennek kell látnunk a két eset találkozását! Majd megtudjuk, hogy Torontál Simonnak és Sárkánynak van-e valami köze Báthoryné eltűnéséhez. De előbb ezt a két nyomorultat kell megkeresnünk!

- Hol találhatjuk meg őket?...

- Talán... Szicíliában!

Még emlékszünk Sárkány és Zirone beszélgetésére, amelyet Sándor gróf kihallgatott a pisinói vártoronyban; Zirone úgy beszélt Szicíliáról, mint hőstetteik színhelyéről - és azt javasolta társának, hogy majd térjen vissza oda, ha a körülmények megkövetelik. A doktor emlékezett erre a részletre és Zirone nevére is. Kétségtelenül ez halvány nyom volt, de egyéb híján ezen elindulva talán megtalálják Sárkányt és Torontál Simont.

Így azonnal elhatározták az indulást. Pointe Pescade-dal és Cap Matifouval közölték, hogy a doktor kísérei lesznek, és álljanak készen. Pointe Pescade ekkor tudta meg, kicsoda Torontál, Sárkány és Carpena.

- Három zshivány! - jegyezte meg. - Sejtettem! - Aztán Cap Matifouhoz fordult. - Most színre lépsz te is!

- Hamarosan?

- Igen, de várd ki a végszót!

Még aznap este elindultak. A *Ferrato* megrakva élelemmel, teli kamrákkal, beállított iránytűkkel állandóan készen állt az indulásra, és nyolc órakor kifutott a tengerre.

Mintegy kilencszázötven mérföld az út a Nagy-Szirtisz belsejéből Szicília déli csücskéig, a szeleknek kitett Porto di Palo-fokig. A gyors gőzjacht átlagsebessége meghaladta óránként a tizenhármat mérföldet, be is futotta két nap alatt ezt a távolságot.

A *Ferrato*, az antekirttai hajóraj cirkálója csodálatos jármű volt. Franciaországban készült, egy Loire menti hajóműhelyben, közel 1500 lóerőt tudott kifejteni. Bellville-rendszerű kazánjainak az az előnye, hogy kevés szenet fogyasztanak, gyors gőzfejlesztést biztosítanak, könnyen emelik 14-15 atmoszféra nyomásig a gőz feszültségét a robbanás minden veszélye nélkül. Ez a gőz ismét bekerül a hevítőbe, és bámulatos erejű meghajtóerővé válik; így a gőzjacht, noha rövidebb volt az európai hajórajok könnyű hadihajóinál, gyorsaságban felvette velük a versenyt.

Magától értetődik, hogy a *Ferrato* olyan kényelemmel volt berendezve, amely mindenben kielégítette az utasokat. A hajón volt négy hátultöltő acélágyú az ágyútoronyban, két Hotchkiss-rendszerű gyorstüzelő ágyú, két Gatlings-géppuska; továbbá elől hosszú csövű löveg, amely hat kilométer távolságra röpítette tizenhárom centiméter átmérőjű, kúp alakú lövedékét.

A hajó tisztkara a Köstrik nevű dalmát származású kapitányból, egy segédkapitányból és két hadnagyból állt; a gépet egy főgépész, egy másodgépész, négy fűtő és két szénhordó kezelte; a legénységet harminc matróz képezte, köztük egy főszállásmester és két szállásmester; a konyhában két szakács főzött, a szobákban három inas látta el a teendőket, így összesen négy tiszt és negyvenhárom főnyi legénység jelentette a *Ferrato* személyzetét.

Az első órákban elég jó körülmények között hagyták maguk mögött a Sidra-öblöt. Noha ellenszél fújt - elég erős északnyugati szél -, a kapitány nagy sebességgel vezette a hajót; de a vitorlázatot nem tudta használni, az orrvitorlákát, a tarcsvitorlákát, az előárboc négyszögű vitorláit, a fő- és tatárbock trapéz alakú vitorláit lehetetlen volt felhúzni.

Éjszaka a doktor és Péter két szomszédos szobában aludt a hajó oldalsó részén, Pointe Pescade és Cap Matifou pedig a hajó orrában kapott két kabint, és nyugodtan pihenhettek, nem kellett nyugtalanzkodniuk a gőzjacht ringása miatt, mert az alig himbálózott, mint általában a gyors járatú hajók. Az igazat megvallva, míg a két barát békésen aludt, a doktort és Pétert erős nyugtalanság töltötte el, alig pihentek egy keveset.

Másnapra, amikor az utasok felmentek a fedélzetre, a hajó százhusz mérföldnél többet tett meg tizenkét óra alatt, amióta Antekirttából kifutott. A szél mindig ugyanabból az irányból fújt, és egyre erősödött. A nap felkelt a viharos látóhatáron, és a nyomasztó levegő annak az előjele volt, hogy hamarosan megkezdődik az elemek harca.

Pointe Pescade és Cap Matifou köszöntötte a doktort és Báthory Pétert.

- Jó reggelt, barátaim! - felelte a doktor. - Jól aludtak a hajóágyon?
- Mint a mormota, amelynek nyugodt a lelkiismerete - válaszolta vidáman Pointe Pescade.
- És Cap Matifou már reggelizett?
- Igen, doktor úr, egy levesestál feketekávéval két kiló tengerészkétszersültséggel!
- Hm!... Egy kicsit kemény ez a kétszersült!
- Ugyan! Olyan embernek, aki valaha kavicsot evett... amikor nem akadt más!

Cap Matifou szelíden ingatta vaskos fejét - így hagyta helyben társa szavait.

Ezalatt a *Ferrato* a doktor kifejezett parancsára teljes sebességgel haladt, s két tajtékzó vízoszlopot csapott fel orrának két oldalán.

Egyébként e sietség óvatosságból történt. Köstrik kapitány beszélt a doktorral, s már ő is azon töprengett, nem volna-e helyes kikötni Máltán, amelynek este nyolc óra felé már látszottak a fényei.

A légkör valóban egyre fenyegetőbbé vált. A napnyugtával erősödő nyugati szél ellenére a felhők kelet felől egymásra tolultak, és szétterültek az ég háromnegyed részén. A tenger színén ólomszürke, tompa fényű csík húzódott, és koromfekete lett, amikor a napsugár átszűrődött egy-egy hasadékan. Már néhány villám fénye is belehasított az elektromossággal telített felhőbe, amelynek felső szegélye éles körvonalú, nehézkes csigavonalban tornyosult a magasba. Ugyanakkor mintha a nyugati szél a keletivel viaskodott volna, amit még nem lehetett érezni, de hatása már megmutatkozott a háborgó tengeren: a hullámok egymás fölé csaptak, szétporzottak, és megtörték a jacht fedélzetén. Aztán hat óra felé minden elsötétült az eget takaró vastag felhőboltozat alatt. Az ég egyfolytában dörgött, és éles villámok hasították meg a sűrű félhomályt.

- Irányítsa a hajót legjobb belátása szerint - mondta a doktor a kapitánynak.

- Igen! Így a leghelyesebb, doktor úr - felelte Köstrik kapitány. - A Földközi-tengeren nem lehet előre kiszámítani, hogy fordul az idő. A keleti és a nyugati szél küzd egymással, és félek, hogy az előbbi kerekedik felül, mert a vihar is úgy akarja. Gozón vagy Máltán túl a tenger igencsak haragos lesz, és lehetséges, hogy minket is próbára tesz. Nem javaslom, hogy kössünk ki Vallettában, inkább keressünk menedéket napkeltéig valamelyik sziget nyugati partjánál.

- Tegye, amit jónak lát - felelte a doktor.

A gőzjacht ekkor mintegy harminc kilométerre nyugatra hajózott Máltától, onnét egy kissé északnyugatra fekszik Gozo szigete; a kettő között még egy kis sziget fekszik, és ez két keskeny szorost alkot. Gozón elsőrendű világítótorony működik, amelynek fénye huszonhét mérföldre is látható.

A *Ferratónak* a tenger háborgása ellenére egy órán belül a világítótorony látótávolságába kellett érnie. Először is gondosan meghatározzák a helyet, kellő távolságban maradva a parttól, aztán közelebb hajózhatnak, hogy néhány órára menedéket találjanak.

Így tett Köstrik kapitány; de elővigyázatosságból csökkentette a sebességet, hogy elkerüljön minden sérülést, amely a *Ferrato* testét vagy a gépezetet érhetné.

De a gozói világítótornyot még egy óra múlva sem pillantották meg. A szigetre sehogy sem tudtak rátalálni, noha sziklafala elég magasban emelkedik ki a vízből.

A vihar ekkor már teljes erővel dühöngött. Nagy szemű, meleg eső hullott. A páratömeg, amelyet a láthatáron foszlányokra tépett a szél, nagy sebességgel rohant az égbolton. Hasadékaiban hirtelen felragyogott néhány csillag, de éppoly hamar el is tűnt, s a tenger színét érő ködfoszlányokat, mint hatalmas pamacsokat septe a szélvihar. Hármass villámok csapkodtak körülöttük a hullámokba, és a gőzjacht éppen a villám három ága között haladt, a mennydörgés szüntelenül remegtette a levegőt.

Eddig is nehéz volt a helyzet: de most már aggasztó lett.

Köstrik kapitány tudta, hogy legfeljebb húszmérföldnyire lehetnek a gozói világítótornytól, és nem mert közeledni a szigetekhez. Még arra is gondolt, hogy nincs-e a magas part olyan közel hozzájuk, hogy attól nem látják a világítótornyot. Ebben az esetben pedig már túlságosan is közel vannak. Ha pedig nekiütnének a partfal előtt valamelyik sziklának, azon nyomban elvesztek.

Fél tíz felé a kapitány elhatározta, hogy igyekszik egy helyben maradni a hajóval, és csak kevés gőzt adott. Ha nem is állt meg teljesen, legalább lecsökkentette a gép sebességét néhány propellerfordulatra. Erre azért volt szükség, hogy a hajót kormányozni lehessen, és mindig előlről kapja a hullámokat. Ilyen körülmények között a hullámok rettenetesen himbálták a hajót, de az legalább nem verődött a partnak.

Három óra telt el így, az idő éjfélre járhatott. Ekkor a helyzet még súlyosbodott.

Ahogy az gyakran megesik ilyen viharban, a keleti és nyugati szél viaskodása hirtelen megszűnt. A szél újra azt az irányt követte, mint napközben, és nagy hevedéssel dühöngött. Ereje, amelyet néhány órán át visszafogtak az ellenszelek, most ismét felülkerekedett a felhők között kibukkanó tiszta ég alatt.

- Jobbról fény! - kiáltotta a homlokárboc tövében álló matróz.

- Teljes fordulat! - adta ki a parancsot Köstrik kapitány, és el akart távolodni a parttól.

Ő is látta a jelzett fényt. Szabályos időközökben villant fel, és így nyilván Gozóról jött. Épp ideje volt, hogy visszaforduljanak, mert az ellenszél vad erővel tombolt. A *Ferrato* már kétföldnyire sem volt a földnyelvtől, amelyen egyszerre feltűnt a világítótorony.

A gépész parancsot kapott, hogy adjon gőzt; de a gép hirtelen lelassult, aztán megállt.

A doktor, Báthory Péter, a személyzet, mindenki a fedélzeten tartózkodott, és súlyos bajt sejtett.

Valóban baleset érte őket. A légszivattyú szelepe elromlott, a kondenzátor rosszul működött, a hajócsavar robbanásszerű hanggal néhányat fordult, majd teljesen leállt.

Az ilyen bajon nem lehet segíteni, legalábbis hasonló körülmények között. Szét kellett volna szedni a szivattyút, de ez több órát vesz igénybe. A gőzhajót pedig az erős szél a part felé sodorta, és legfeljebb húsz perc múlva zátonyra kellett futnia.

- Orrvitorlát fel!... Előkötél-vitorlát fel!... Fővitorlát fel!

Így hangzottak Köstrik kapitány parancsai, aki már csak a vitorlák segítségével vezethette a hajót - a személyzet igyekezett engedelmeskedni a parancsoknak, s bámulatos összeszokottsággal hajtotta végre a műveleteket. Természetesen Pointe Pescade fürgeségével, társa meg tüneményes erejével segítségükre sietett. A kötélzet inkább elszakad, de nem tud ellenállni Cap Matifou erőfeszítéseinek.

A *Ferrato* azonban változatlanul igen súlyos helyzetben volt. Ezt a hosszú testű, keskeny, nem mély járatú és különben is elégtelen vitorlázattal felszerelt gőzhajót nem úgy építették, hogy ellenszélben vagy oldalszéllel hajózzon. Ha szélirányban halad, még ha nem is túl haragos a tenger, könnyen elvétí a fordulatokat, és elsüllyed.

Ez fenyegette a *Ferratót* is. Nemcsak a vitorlák felvonása volt igen nehéz, de vissza sem bírt térni nyugatnak a nagy ellenszélben. Lassanként a parti sziklafal felé sodródott, s úgy látszott, már csak azt a helyet kell kiválasztania, ahol a legtürethetőbb körülmények között érhet partot. Sajnos, az éjszaka olyan sötét volt, hogy Köstrik kapitány képtelen volt megállapítani, milyen a part. Azt jól tudta, hogy a közbelső Comino szigetekével két tengerszoros választja el Gozo szigetét Máltától, az egyiket Északi-Comino-csatornának, a másikat Déli-Comino-csatornának hívták. De meg lehet-e találni a csatornák bejáratát ebben a sötétségben, be tudnak-e jutni oda ezen a háborgó tengeren, hogy menedéket leljenek a sziget keleti partján, és elérjék esetleg Valletta kikötőjét? Csak révkalausz vagy parti hajós tudta volna most elvezetni

a hajót. És ilyen veszélyes körülmények között, ezen az esős és ködös éjszakán melyik halász merészkedne a pusztulásra ítélt hajó közelébe?

A gőzjacht vészkürtje mégis fülsiketítő segélyjelzéseket hallatott a tomboló szélben, és három ágyúlövést is leadtak egymás után.

Hirtelen fekete pont tűnt fel a szárazföld felől a ködben. Egy bárka közeledett a *Ferrato* felé alig felhúzott vitorlával. Nyilván valami halász volt, aki a vihar elől bemenekült a kis melliehai öböl mélyére. Ott aztán menedéket talált a sziklák védelmében, a csodálatos Kalypso-barlangban, amelyet a Hebridák Fingal-barlangjához lehetne hasonlítani, és meghallotta a vészjelzést és vészlövéseket.

Ez az ember nem habozott, élete kockáztatásával segítségére sietett a tehetetlen gőzjachtnak. Ha a *Ferrato* még megmenekülhet, csak neki lehet köszönni.

A bárka lassan közeledett. A hajó fedélzetén előkészítették a kötelet, amelyet majd kidobnak neki, ha melléjük ér. Néhány örökkévalóságnak tűnő perc telt el. Már száz méter se választotta el őket a szirtektől.

E pillanatban kidobták a kötelet; egy hatalmas hullám a hátára kapta a bárkát, és a *Ferrato* oldalához vágta. Darabokra tört, és a halász bizonyosan a tengerbe vész, ha Cap Matifou nem ragadja meg, nem emeli karjára és nem teszi le a fedélzeten, akár egy gyermeket.

Ekkor a halász egyetlen szó nélkül - de hogyan is lett volna rá ideje? - a kapitányi hídon termett, megmarkolta a kormányt, és abban a percben, amikor a *Ferrato* orrával a sziklák felé siklott volna, és ott szétzúzódik, megfordította a hajót, az meg befutott a keskeny Északi-Comino-csatornába, hátszállal áthaladt rajta, és nem telt bele húsz perc, már Málta keleti partjához ért, nyugodtabb vizekre. Ekkor bevont vitorlákkal haladt, nem egészen fél mérföldre a parttól. Aztán reggel négy óra tájban, amikor a virradat első fénye felfehérlett a nyílt tengeren, a vallettai szorosban úszott, és a Senglea-rakparton horgonyzott le, a katonai kikötő bejáratánál.

Ekkor a doktor fellépett a kapitányi hídra, és a fiatal tengerészhez fordult.

- Megmentett minket, barátom - mondta.

- Csak kötelességemet teljesítettem.

- Révkalauz?

- Nem, csak halász vagyok.

- És a neve?

- Luigi Ferrato!

V. MÁLTA

Tehát a rovignoi halász fia mutatkozott be Antekirtt doktornak! A gondviselés akaratából Luigi Ferrato bátorsága és ügyessége mentette meg a gőzjachtot, utasait, teljes személyzetét a biztos pusztulástól.

A doktor Luigihoz szeretett volna rohanni, hogy karjába zárja... De visszatartotta magát. Sándor gróf átengedte volna magát a hála örömének, Sándor gróf azonban meghalt mindenki számára, még Andrea Ferrato fiának is.

Bár Báthory Péter is ugyanilyen önmegtartóztatásra volt kénytelen, mégis majdnem megfélekezett róla, a doktor állította meg egy pillantásával. Aztán mindketten lementek a szalonba, és arra kérték Luigit, hogy tartson velük.

- Barátom - kérdezte tőle a doktor -, maga nem Andrea Ferrato isztriai halász fia?

- De igen, uram - felelte Luigi.

- Nincs nővére?...

- De van, együtt lakunk La Vallettában. De - tette hozzá némi habozással - ismerte ön apámat?

- Az édesapját! - felelte a doktor.- A maga apja tizenöt évvel ezelőtt menedéket adott rovignoi házában két szökevénynek. Ezek a szökevények barátaim voltak, akiket apja önfeláldozása sem tudott megmenteni. Ez az önfeláldozás Andrea Ferrato szabadságába és életébe került, a steini fegyenctelepre vitték, és ott meg is halt...

- És úgy halt meg, hogy egyáltalán nem bánta meg, amit tett - fűzte hozzá Luigi.

A doktor megfogta a fiatal halász kezét.

- Luigi - mondta -, engem bíztak meg barátaim, hogy rójam le azt a hálát, amellyel édesapjának tartoznak. Sok éve igyekszem megtudni, mi történt nővérével és magával, de nyomukat vesztettem, amióta otthagyták Rovignót. Istennek legyen hála, hogy segítségünkre küldte önt! Ezt a hajót, amelyet megmentett, *Ferratónak* neveztem el Andrea emlékére... Hadd öleljem meg, gyermekem!

Miközben a doktor magához szorította, Luigi szemébe könny szökött.

A megható jelenet láttán Péter sem tudta türtőztetni magát. Mintha egész lénye megbolydult volna, és a fiatalember, a rovignoi halász derék fia felé vonzotta, aki olyan korú lehetett, mint ő.

- Én is!... Én is! - kiáltotta kitárt karral.

- Ön... uram?

- Én... Báthory István fia vagyok!

A doktor sajnálta, hogy Péter száján kiszaladt ez a vallomás? Nem, Luigi Ferrato meg tudja őrizni a titkot, ahogy Pointe Pescade és Cap Matifou is őrizte.

Luigit mindenről tájékoztatták, főként arról, mi Antekirtt doktor célja. Csak egyetlen dolgot nem mondtak el neki: a fiatal halásznak nem volt szabad tudnia, hogy Sándor Mátyás gróffal áll szemben.

A doktor tüstént meg akarta látogatni Maria Ferratót. Türelmetlenül várta a viszontlátást, különösen kíváncsi volt életére - erre a munkás és nyilván nyomorúságos életre, hiszen, mivel Andrea halála után egyedül maradt, az ő vállára nehezedett testvére gondja is.

- Igen, doktor úr - felelte Luigi -, nyomban partra szállunk, ha annyira óhajtja! Maria már nagyon nyugtalan lehet miattam! Nemsokára negyvennyolc órája, hogy otthagytam, és halászni mentem a melliehai öbölbe; alkalmasint aggódik, nem történt-e bajom az éjszakai viharban.

- Nagyon szereti a nővérét? - kérdezte Antekirtt doktor.

- Ő anyám és nővérem egy személyben - felelte Luigi.

Málta szigete, amely 100 kilométerre fekszik Sziciliától, vajon inkább tartozik Afrikához, mint Európához, noha 250 kilométerre esik tőle? Ez a kérdés már régóta foglalkoztatja a földrajztudósokat. Akárhogy legyen is, miután V. Károly a szigetet az irgalmas rend tagjainak adományozta, akiket Rodoszról elűzött Szolimán, s akik ekkor tömörültek a Máltai Lovagrendbe - most az angoloké, és nem is lenne könnyű visszavenni tőlük.

Málta 28 kilométer hosszú, 16 kilométer széles sziget. Fővárosa a hozzá tartozó településekkel La Valletta, de más városok és falvak is fekszenek a szigeten, mint a nevezetes Citta Vecchia - afféle szent város, püspökségi székhely volt a lovagok idejében -, aztán Bosquet, Dinghi, Zébug, Itard, Berkercara, Luca, Farrugi stb. Keleti része eléggé termékeny, a nyugati viszont kopár, ez a nagy ellentét a keleti oldal lakosságának sűrűségében is kifejeződik - több mint százezer lakos él itt.

Amit a természet művelt ezzel a szigettel, amikor a világ négy-öt legszebb kikötőjét vágta ki partjain, minden képzeletet felülmúl. Mindenfelől víz, mindenfelé földnyelvek, hegyfokok s az erődítésekre és ágyúütegek elhelyezésére igen alkalmas magaslatok. Épp ezért már a lovagok is építettek egy nehezen bevehető erődöt, és az angolok, akik az amiens-i béke feltételei ellenére megtartották, bevehetetlenné tették. Egyetlen páncélos hajó sem tudna behatolni sem a Nagy Kikötő, sem a Vesztegzár Kikötő szűk bejáratán. Egyébként meg sem tudná közelíteni, hiszen most két 100 tonnás ágyú védi a tenger felől, hidraulikus töltőberendezésekkel és irányzókészülékkel, és ezek 900 kilós lövedéket repítenek ki 15 kilométerre. Figyelmeztetésül azoknak a hatalmaknak, amelyek nem szívesen látják Anglia kezén ezt a csodálatos földet, amely a Földközi-tenger középső vidékét uralja, és ahol az Egyesült Királyság egész flottája elférne.

Ugyanis Málta az angolok kezén van. Angol főkormányzója a rend nagymesterének hajdani palotájában székel, egy tengernagy a tengerészet és a kikötők parancsnoka, és négy-ötezer főnyi angol helyőrség van itt; de akadnak olaszok is, akik a sziget urai szeretnének lenni, továbbá egy hullámozó, vegyes nemzetiségű lakosság, mint Gibraltárban, a legtöbben persze bennszülöttek.

A máltaiak tulajdonképpen afrikaiak. A kikötőkben élénk színű csónakjaikon közlekednek; a szédületesen lejtős utcákon vágatnak kocsijaikkal; a piacokon fülsiketítő zaj közepette zöldséget, húst, halat árulnak egy kimázolt kis szent lámpás alatt. Az idegennek az az érzése, hogy minden máltai hasonlít egymásra, mindegyik napégett arcú, kicsit göndör, fekete hajú, tüzes szemű, közepes magasságú, zömök termetű. Az ember megesküdne, hogy minden asszony ugyanabból a családból való, nagy szemű, hosszú pillájú, sötét hajú, kecses kezű, vékony lábú, hajlékony derekú, valószínűtlenül kifinomult, és olyan fehér bőrű, hogy azt még a nap sem képes megbarnítani a „falzetta”, vagyis tuniszi divat szerint készült fekete selyemköpeny alatt; ezt minden rendű-rangú nő egyaránt viseli, és egyben hajdís, csipke fejkendő, de még legyező is.

A máltaiak kalmárszelleműek. Mindenütt megtalálhatók, ahol üzletelni lehet. Dolgos, takarékos, iparkodó, józan, de heves, bosszúálló, féltékeny természetű emberek; ezt különösképpen a szegényebb néposztály tagjai között lehet megfigyelni. Valami keverék nyelvet beszélnek, ez alapján arab, annak a hódításnak a maradványa, amely a római birodalom bukását követte, élénk, mozgalmas, festői nyelv, alkalmas a hasonlatokra, képekre, költőiségre. Jó tengerészek, ha kézben tudják tartani őket, és bátor halászok, akiket az itteni vizeken oly gyakori viharok hozzászoktattak a veszélyhez.

Most ezen a szigeten folytatta mesterségét Luigi, olyan vakmerően, mintha máltai lenne, és itt lakott csaknem tizenöt éve nővérével, Maria Ferratóval.

„La Valletta a hozzá tartozó településekkel” - mondtuk az előbb. Valójában legalább hat város tömörül itt a Nagy és a Vesztegzár Kikötő körül. Floriana, La Senglea, La Cospiqua, La Vittoriosa, La Sliema, La Misida nem külváros, se nem egyszerűen házcsoportok tömege, amelyben a szegény nép lakik, hanem valóságos városok, fényűző házakkal, szállókkal, templomokkal, a huszonötezer lakosú fővároshoz méltón, ahol megbámulhatja az ember a Provence, Castília, Auvergne, Itália és Franciaország nevű fogadókat, amelyek valóságos paloták.

Hát itt, La Vallettában lakott a két testvér. Talán helyesebb volna, ha úgy mondanók, La Valletta alatt, mert amolyan föld alatti negyedében laktak, amelynek Manderaggio a neve, ahová a Strada San Marcón át juthat le az ember. Itt találtak szerény keresetüknek megfelelő lakást, és ebbe a föld alatti üregbe vezette Luigi a doktort és Pétert, mihelyt a gőzjacht horgonyt vetett.

Miután száz és száz csónakos rohamát visszaverték, akik mind felajánlották szolgálataikat, mindhárman kiszálltak a rakparton. Ekkor áthaladtak a Tengeri Kapun, még zúgott a fülük a harangjátékoktól és kongatástól, amely betölti a levegőt a máltai főváros felett. Elmentek a kettős pincebörtönnel rendelkező erődítmény előtt, felmásztak egy meredek lejtőn, aztán keskeny, lépcsős utcán, magas házak közt vitt útjuk - a tetőkön zöldes tornyok, a falban lámpással megvilágított fülkék -, és így érkeztek a Szent János-székesegyház elé, a világ leglármásabb népsége közé.

Amikor a domb hátára értek, mintegy a székesegyház magasságába, újra leereszkedtek a Vesztegzár Kikötő irányába, aztán a Strada San Marco közepén megálltak egy lépcső előtt, amely jobb felé vezetett a város mélyen fekvő negyedeibe.

A Manderaggio negyed szűk utcáival egészen a városfalakig nyúlik, a napsugár sem tud behatolni sárgás falai közé, amelyekbe számtalan ablaklyukat vágtak, egy részük rácsos, más részük rács nélküli. Mindenfelé lépcsők kanyarognak és ereszkednek alá a piszkos, bűzös utcákba, alacsony, nedves, szutykos ajtók, mint a kasbák házain, hosszú, mély utcák, sötét alagutak, amelyek még a sikátor elnevezést sem érdemlik meg. És minden nyílásban, minden szellőzőlyukon, a ferde lépcsőfordulókon, a rozoga lépcsőkön ijesztő népség, boszorkányképű öregasszonyok, vértelen arcú anyák, különböző korú, rongyos ruhájú lányok, félmeztelen, beteges külsejű, pizokban hempergő gyerekek, koldusok, a legkülönbébb sebekkel és alamizsnát kolduló csonkjaikkal, férfiak, vad arcú teherhordók vagy halászok, készen bármilyen gonosztett előidézésére vagy elkövetésére - aztán e nyüzsgés közepette, ehhez a valószínűtlen világhoz szokott néhány közönyös rendőr, aki nem csupán megszokta ezt a tömeget, de bizalmas közelségben él vele. Olyan ez, mint „A Csodák Udvara” Victor Hugo regényében, *A párizsi Notre-Dame*-ban, de valami furcsa domb tövébe áthelyezve, amelynek utolsó elágazásai rácsos szellőzőlyukakba torkollnak a vastag sziklafalaknál, vagy lenyúlnak a Vesztegzár Kikötő napsugaras rakpartjaiig, amelyeket a tengeri szél legyez.

E negyed egyik házának legfelső emeletén lakott Maria és Luigi Ferrato. Két szobácskájuk volt. A doktort meglepte a szerény otthon szegénysége, de tisztasága is. Rajta volt annak a gondos háziasszonynak a keze, aki valaha a rovignói halász házát tartotta rendben.

Amikor a doktor és Báthory Péter belépett, Maria felállt. Aztán öccséhez fordult.

- Gyermekem!... Luigim! - kiáltotta.

Elképzelhető, mennyire aggódhatott az elmúlt gyötrelmes éjszakán.

Luigi megcsókolta nővérét, és bemutatta neki kísérőit.

A doktor néhány szóval elmesélte, milyen körülmények között tette kockára Luigi az életét, hogy megmentse a veszélyben forgó hajót, és ugyanakkor megmondta, hogy Péter Báthory István fia.

Miközben beszélt, Maria olyan figyelemmel, olyan elérzékenyülten nézte, hogy a doktor már attól félt, felismerte benne Sándor grófot. De az egész csak egy pillanatig tartott, és azonnal megnyugodott. Hogyan ismerte volna fel tizenöt év után őt, aki néhány óráig vendégeskedett apjánál?

Andrea Ferrato lánya harminchárom éves volt. Arcvonásainak tisztasága, nagy, tüzes szeme ma is megszépítette. A fekete hajába vegyült néhány fehér szál elárulta, hogy többet szenvedett az élet keménységétől, mint az időtől. Nem az évek okozták ezt a korai őszülést, hanem a fáradalmak, gyötrelmek, apja, a rovignói halász elhunytja miatt érzett fájdalma.

- Az ön jövője és a Luigié mostantól a mi gondunk! - fejezte be elbeszélését Antekirtt doktor.
- Barátaim adósai maradtak Andrea Ferratónak. Ugye, megengedi, Maria, hogy Luigi többé ne szakadjon el tőlünk?

- Uraim - felelte a lány -, testvérem ma éjszaka csak kötelességét teljesítette, amikor segítségükre sietett, és hálát adok az égnek, hogy ezt a gondolatot sugallta neki. Ő olyan ember fia, aki soha nem ismert mást, csak a kötelességet.

- És mi sem ismerünk mást, mi sem - felelte a doktor -, jogunk van leróni a hála adóját ama férfi gyermekeinek, akit...

Megállt. Maria újra ránézett, és ez a pillantás átjárta egész lényét. Félt, hogy már túl sokat is mondott.

- Maria - vette át ekkor a szót Báthory Péter -, ugye, nincs kifogása az ellen, hogy Luigi a testvérem legyen?...

- És nem utasítja vissza, hogy lányommá fogadjam? - tette hozzá a doktor, és kezét nyújtotta neki.

Erre Mariának el kellett mesélnie életét, amióta csak elhagyták Rovignót; hogyan tette elviselhetetlenné számukra az életet az osztrák rendőrszpiclik zaklatása, hogyan támadt az a gondolata, hogy Máltára jöjjenek, ahol Luigi tökéletesítette magát a hajósmesterségben, s folytatta a halászatot; aztán hogyan teltek a hosszú évek, amikor is mindketten kemény harcot vívtak a nyomorral, mert kevéske pénzük igen gyorsan elfogyott.

De Luigi csakhamar versengett merészségben és ügyességben a máltaiakkal, akik híresek ezekről a tulajdonságaikról. Éppolyan nagyszerű úszó volt, mint ők, és megmérkőzhetett volna a híres Nicolo Pesceivel, azzal a La Valletta-i fiúval, aki állítólag úszva vitte a sürgőnyöket Nápolyból Palermóba az Eoli-tengeren át. Nagy ügyességgel vadászta a pólingokat és vadgalambokat is; ezeknek a madaraknak a fészket olyan megközelíthetetlen barlangok mélyén lehet felkutatni, ahová a hullámverés miatt nehéz eljutni.

Vakmerő halász volt, csónakján sohasem hátrált meg a szélrohamok elől, amikor ki kellett vetni hálóját, vagy horgait. Ilyen körülmények közt kötött ki a kis melliehai öbölben, amikor meghallotta a gőzjacht vészjeleit.

De Máltán a tengeri madarak, a halak, puhatestűek olyan bőségben találhatók, hogy csak kevés pénzt adnak értük, s emiatt a halászat nem hajt nagy hasznot. Luiginak minden buzgalma ellenére nagy erőfeszítésbe került, hogy előteremtse a kis háztartás szükségleteit, noha Maria is varrogatott. Ezért aztán, hogy fel ne boruljon az oly szűkre szabott költségvetés, be kellett érniük ezzel a lakással a Manderaggió.

Miközben Maria elmesélte történetüket, Luigi bement a szobájába s kezében egy levéllel tért vissza. Ezt a néhány sort Andrea Ferrato írta halála előtt:

Maria, rád bízom az öcsédet! Nemsokára Te leszel az egyetlen támasza! Amit tettem, gyermekeim, egyáltalán nem bántam meg, csak azt sajnálom, hogy szabadságom és életem árán sem sikerült megmentenem azokat, akik rám bízta magukat! Amit tettem, újra megtenném! Ne felejtsetek el soha apátokat, aki úgy hal meg, hogy utolsó ölelését nektek küldi!

Andrea Ferrato

A levél elolvasása után Báthory Péter nem is igyekezett elrejteni meghatottságát, Antekirtt doktor pedig elfordította fejét, hogy elkerülje Maria tekintetét.

- Luigi - mondta ekkor szándékoltsággal a doktor -, a hajója ma éjszaka összetört, amikor nekiverődött a jachtomnak...

- Már öreg volt, doktor úr - felelte Luigi -, és másnak nem jelentene nagy veszteséget.

- Rendben van, Luigi, de megengedi, hogy egy másikkal pótoljam, éppen azzal a hajóval, amelyet megmentett.

- Tessék?...

- Akar másodkapitány lenni a *Ferratón*? Szükségem van egy fiatal, tette kész, jó hajósra!

- Fogadd el, Luigi - kiáltotta Péter -, fogadd el!

- De... a nővérem...

- Nővére annak a nagy családnak lesz a tagja, amely szigetemen, Antekirttán lakik - felelte a doktor. - Ezentúl én gondoskodom magukról, és olyan boldoggá teszem az életüket, hogy nem fogják sajnálni a múltat, kivéve édesapjuk elvesztését!

Luigi hálásan megragadta a doktor kezét, szorongatta, Maria pedig csak könnyeivel tudta kifejezni hálóját.

- Holnap várom magukat a hajón! - mondta a doktor.

És mintha nem bírt volna uralkodni elérzékenyülésén, intett Péternek, hogy kövesse, és gyorsan kifordult az ajtón.

- Ó, fiam! - mondta. - De jó is... de jó is jutalmazni!

- Igen... jobb, mint büntetni! - felelte Péter.

- De büntetni is kell!

Másnap a doktor a hajón várta Mariát és Luigi Ferratót.

Köstrik kapitány már intézkedéseket tett a gőzjacht gépezetének haladéktalan kijavítására. Szerencsére ott volt a Samuel Grech és Társa tengerészeti ügynökség a Strada Levantén, erre bízták rá a hajót, és a munka gyorsan megindult. De azért öt-hat napot igénybe vett, mert szét kellett szedni a légszivattyút és a kondenzátort, amelyeknek néhány csöve rosszul működött. Ez a késlekedés nagyon bosszantotta Antekirtt doktort, aki nagyon türelmetlenül várta, hogy megérkezzenek a szicíliai partokra. Már arra is gondolt, Máltába rendeli kétárbocosát, a *Savarenát*, de erről lemondott. Csakugyan többet ért, ha várnak néhány napig, és gyors és jól felfegyverzett hajóval kötnek ki Szicíliában.

Hanem elővigyázatosságból, tekintettel bizonyos eshetőségekre, sürgőnyt menesztettek a tenger alatti kábelén, amely összekötötte Máltát Antekirttával. Ebben a sürgönyben parancsot adott a doktor az *Elektrik 2*-nek, hogy kezdjen el azonnal cirkálni a szicíliai partoknál, Porto di Palo környékén.

Luigit úgy mutatta be a kapitánynak, altisztjeinek és a legénységnek, mint másodkapitányt - az eddigi másodkapitány pedig átmegy majd az *Elektrik 2*-re, mielőtt Szicília déli partjához érnek.

Luigira csak rá kellett nézni, nem keltett csalódást: igazi tengerész volt. Bátorságát, vakmerőségét ismerték, látták, hogyan viselkedett harminchat órával azelőtt a melliehai öbölben. Üdvívalgással fogadták. Aztán barátja, Péter és Köstrik kapitány megmutatták neki a hajót, amelyet a legapróbb részletekig meg akart ismerni.

Eközben a doktor Mariával beszélgetett, és olyan szavakkal festette le előtte öccsét, hogy azok nyilván mélyen meghatották a lányt.

- Igen... egészen az apja - jegyezte meg.

A doktor azt javasolta Mariának, hogy vagy maradjon a hajón a tervezett kutató út végéig, vagy menjen azonnal Antekirttára, ahová elkísérteti; Maria azt felelte, hogy legszívesebben elkísérné őt Szicíliába. Megegyeztek hát, hogy felhasználja azt az időt, amíg a *Ferrato La Valletta* kikötőjében áll, hogy rendezze dolgaikat, eladja néhány holmiját, amely nem emlék számára, végül is pénzzé teszi azt a kevéskét, amije van, és így elhelyezkedhessen kabinjában az indulás előestéjén.

A doktor egyáltalán nem titkolta Maria előtt terveit, amelyeket a legteljesebb mértékben meg akart valósítani. Terveinek egy része már meg is valósult, hiszen Andrea Ferrato gyermekeinek jövője már nem nyugtalanította. De még fel kell kutatnia Torontál Simont és Sárkányt, másrészt kézre kerítenie Carpenát, s ezt meg is teszi. Arra számított, hogy Szicíliában nyomára bukkan az első kettőnek. A harmadikat viszont megkeresi.

Ekkor Maria azt mondta a doktornak, hogy négyszemközt szeretne beszélni vele.

- Amit most elmondok önnek - kezdte -, mostanáig eltitkoltam az öcsém előtt. Nem bírta volna türtőztetni magát, és nyilván csak újabb bajt hozna ránk.

- Luigi most a szolgálati őrhelyeket látogatja - felelte a doktor. - Menjünk le a szalonba, Maria, ott nyugodtan beszélhet, senki nem hallja.

Mielőtt bezárult a lenti ajtó, mindketten helyet foglaltak egy pamlagon, és Maria így szólt:

- Itt van Carpena, doktor úr!

- Máltán?

- Igen, néhány napja.

- La Vallettában?

- Sőt a Manderaggio negyedben, ahol mi is lakunk!

A doktor igen meglepődött, és ugyanekkor nagyon is megörült a hallottaknak. Mégis kérdezte:

- Nem téved, Maria?

- Nem, nem tévedek! Ennek az embernek az arca jól bevésődött az emlékezetembe. Még ha száz év telt volna el, akkor is nyomban felismerném!... Itt van!

- Luigi nem tudja?

- Nem, doktor úr... és megérti, miért nem akartam tudomására hozni. Elrohant volna ehhez a Carpenához, belekötött volna, és talán...

- Jól tette, Maria! Ez az alak egyedül énrám tartozik! De gondolja, hogy felismerte magát?

- Nem tudom - felelte Maria. - Két-három ízben találkoztam vele a Manderaggio sikátoraiban, és megfordult, úgy nézett utánam bizalmatlankodva. Ha követett, ha megkérdezte valakitől a nevemet, tudnia kell, ki vagyok.

- Soha nem szólította meg?

- Soha.

- És nem tudja, Maria, miért jött La Vallettába, mit csinál, mióta itt van?

- Csak azt tudom, hogy Manderaggio legundorítóbb népsége között él. Ki sem teszi a lábát a leggyanúsabb kocsmákból, a leggarázdább gazfickók társaságát keresi. Úgy látom, a pénznek bővíben van, hát azt hiszem, hasonszórú banditákat toboroz, hogy valami gonosztettet hajtsanak végre.

- Itt?

- Ezt nem tudhatom, doktor úr.

- Én majd megtudom!

E pillanatban Péter lépett be a szalonba, mögötte pedig a fiatal halász, így a beszélgetés véget ért.

- Nos, Luigi - kérdezte a doktor -, meg van elégedve a látottakkal?

- Csodálatos hajó ez a *Ferrato*! - felelt Luigi.

- Örülök, hogy tetszik, Luigi - felelte a doktor -, hiszen maga a másodkapitány, amíg a körülmények úgy nem hozzák, hogy kapitány lesz!

- Ó, uram...

- Kedves Luigi - folytatta Péter -, ne feledd el, hogy Antekirtt doktor mellett minden lehetséges!

- Igen, minden, Péter, de inkább azt mondd, Isten segítségével!

Maria és Luigi elbúcsúztak a doktortól és Pétertől, hogy visszatérjenek kis hajlékukba. Megegyeztek, hogy Luigi csak akkor kezdi meg szolgálatát, amikor már nővére is a hajóra költözik. Nem volt tanácsos, hogy Maria egyedül maradjon Manderaggióban, mert Carpena talán felismerte benne Andrea Ferrato lányát.

Amikor a két testvér elment, a doktor hívatta Pointe Pescade-ot, akivel Báthory Péter jelenlétében kívánt beszélni.

Pointe Pescade csakhamar megjelent, s úgy figyelt, mint aki alig várja, hogy parancsot kapjon, és azt teljesítse.

- Pointe Pescade - mondta a doktor -, szükségem van rád!

- Rám és Cap Matifoura?...

- Egyelőre csak rád.

- És mit kell tennem?

- Szállj partra tüstént, menj a Manderaggióba, ez La Valletta egyik föld alatti negyede, végy ki valami lakást, egy szobát, egy lyukat, akár a legkisebb szállóban.

- Rendben van.

- Ott aztán megfigyeled egy alak üzelmeit, nagyon fontos, hogy ne veszítsük szem elől. De senki ne sejtse, hogy ismerjük egymást! Szükség esetén álruhába öltözz!

- Ez már az én dolgom!

- Ez az alak, ahogy mondták nekem - folytatta a doktor -, Manderaggio leghitványabb gazfickóit bérel fel. Nem tudjuk, kinek a pénzén, milyen munkára, és ezt kell kifürkészned a lehető leghamarabb.

- Kifürkészem.

- Amikor már tudod, hogy mit akar, ne gyere vissza a hajóra, mert követhetnek. Csak adj fel egy levelet nekem a La Valletta-i postán, és adj találkoztatást este, a Senglea negyed másik végén. Ott leszek.

- Úgy lesz - felelte Pointe Pescade. - De hogy talállok rá erre az alakra?

- Az nem lesz nehéz! Barátom, te értelmes vagy, és az értelmekre számítok.

- Megtudhatnám legalább a fickó nevét?

- Carpenának hívják!

E név hallatára Péter felkiáltott:

- Micsoda?!... Ez a spanyol itt van?

- Igen - felelte Antekirtt doktor -, és abban a negyedben, ahol megtaláltuk annak az Andrea Ferratónak a gyermekeit, akit ő a fegyenctelepre és a halálba küldött!

Antekirtt doktor elmesélt mindent, amit Maria elmondott neki. Pointe Pescade megértette, mennyire sürgős, hogy tisztán lássanak a spanyol játékában, aki bizonyosan valami álnokságot forral La Valletta rablóbarlangjaiban.

Egy óra múlva Pointe Pescade elhagyta a hajót. Feltételezte, hogy esetleg követi és figyeli valaki, ezért a gyanút úgy akarta elterelni magáról, hogy kószálni kezdett a hosszú Strada Realén, amely a Szent Elmo-erődtől Florianáig visz, és csak akkor indult a Manderaggio felé, amikor beesteledett.

Olyan zsványbanda toborzásához, amely egyaránt alkalmas gyilkosságra és fosztogatásra, valóban nem találhattak volna megfelelőbb helyet, mint ezt a zsványbást a föld alatti városrészben. A legkülönbözőbb országokból gyűltek itt össze Nyugat és Kelet gazemberei, kereskedelmi hajókról szökött matrózok, hadihajók katonaszökevényei, de különösen a legalacsonyabb osztálybeli máltaiak, félelmetes haramiák, ereikben még a kalózosok vérével, amely őseiket oly rettenetessé tette a barbár rablókalandok idején.

Carpenának, akit azzal bíztak meg, hogy keressen egy tucát elszánt fickót - mindenre elszántat -, csak a választék bősége okozhatott nehézségeket. Épp ezért alig hagyta el érkezése óta Manderaggio legsötétebb utcáiban a kocsmákat, ahol mindig található volt. Úgyhogy Pointe Pescade minden nehézség nélkül ráismert; annál nehezebb volt megtudnia, kinek a számlájára dolgozik a spanyol teli bukszával.

Mert ez a pénz nyilván nem az övé volt. Az ötezer forintos jutalmat, amelyet a rovignoi ügyből kifolyólag kapott, már régen elverte. Carpenát elűzte Isztriából a közfelháborodás, a partvidék egyetlen sólepárlójában sem kapott munkát, erre nekiindult a világnak. Pénzét gyorsan eltékozolta, s ha annak előtte is nyomorúságosan élt, ezután még nagyobb ínségbe került.

Senki nem lepődhet meg azon, hogy most egy félelmetes gonosztevő banda szolgálatába szegődött, s ebbe toborzott új cinkosokat, hogy azok helyére keressen utódokat, akiknek kötéllal szolgáltatnak igazságot. Ezzel a céllal tartózkodott hát Máltán, és közelebbről a Manderaggióban. De hogy hová kell vezetnie a bandát, ezt óvakodott közölni Carpena, mert igen bizalmatlan volt felbérelt társaival szemben. Különben ezt nem is kérdezték tőle. Ameddig készpénzzel fizetik, lopással és fosztogatással kecsegtetik őket, a világ végére is elmennek vele bizalommal.

Meg kell jegyezni, hogy Carpena nem kis meglepetésére szolgált találkozása Mariával a Manderaggio utcáin. Tizenöt évi távollét után is tüstént ráismert, mint ahogy őt is felismerte a lány. Egyébként nagyon bosszús volt, hogy Maria megsejtheti, mi járatban van itt Vallettában.

Pointe Pescade-nak cselhez kellett hát folyamodnia, ha meg akarta tudni azt, aminek az ismerete olyan fontos volt a doktornak, s amit a spanyol annyira titkolt. És meg is környékezte csakhamar Carpenát. Hogy is ne vette volna észre ezt a fiatal, eszes banditát, aki mellészegődött, beférkőzött bizalmába, aki oly félvállról beszélt a Manderaggio legcégéresebb bandáival, aki azzal dicsekedett, hogy eddigi bűnlistája olyan kötetre rúg, amelynek bármelyik lapja kötelet jelent Máltán, nyaktílot Olaszországban, szorítócsavart Spanyolhonban, aki a legmélyebb megvetéssel kezelte a negyed gyáva kukacait, akikre ha csak ránéz a rendőr, már inukba száll a bátorságuk - egyszóval valódi fenegyerek volt! Carpena nagyon ismerte a szakmát, és csak becsülni tudta őt.

Nyilván a jól megjátszott szerepnek köszönhette Pointe Pescade, hogy elérte célját, mert augusztus huszonhatodikán délelőtt Antekirtt doktor levelet kapott, amely estére találkára hívta Senglea szélére.

Az utolsó napokban nagy lendülettel folyt a munka a *Ferratón*. Legfeljebb három nap múlva befejezik a javításokat, és szénnel megrakodva kifuthat a tengerre.

Ezen az estén a doktor elment arra a helyre, amelyet Pointe Pescade megjelölt. Kis árkaDOS tér volt ez, a körút közelében, a külváros határán.

Nyolc órára járt az idő. Vagy ötven ember tartózkodott a téren, ahol még a piacot sem csukták be.

A doktor az emberek között sétált, majdnem mind máltai férfi és asszony volt ott, amikor egy kéz nehezedett a karjára.

Visszataszító, szutykosan öltözött csavargó gazfickó volt, ósdi, szakadozott kalappal a fején, zsebkendőt lobogtatott feléje, s így szólt:

- Ezt loptam öntől, kegyelmes uram! Máskor jobban vigyázzon a zsebére!

Pointe Pescade volt, akit teljesen felismerhetetlenné tett az álruha.

- Arcátlan fickó! - kiáltott a doktor.

- Fickó igen!... De arcátlan nem vagyok, doktor úr!

Csak most ismerte fel Pointe Pescade-ot, és nem tudott visszafojtani egy mosolyt. Aztán minden átmenet nélkül megkérdezte:

- És Carpena?

- Hát ő valóban iparkodik, hogy összeszedje Manderaggio tucatnyi legmegrögzöttebb zshiványát.

- Kinek?...

- Egy bizonyos Zirone számára!

A szicíliai Zirone, Sárkány társa? Ugyan milyen kapcsolat állhatott fenn a két gazember és Carpena között?

És ha elgondoljuk, milyen magyarázatot talált rá a doktor, meg kell vallani, nem is tévedett.

A spanyol árulását, amely a pisinói szökevények letartóztatását vonta maga után, Sárkány is megtudta. Kerestette őt nyilván, s a legteljesebb nincstelenségben rá is talált, és nem habozott ügynökévé fogadni, akit aztán Zirone a banda szolgálatába állított. Így lett Carpena az első nyom azon az úton, amelyen a doktornak már nem kellett vaktában botorkálnia.

- Tudod, milyen céllal folyik a toborzás? - kérdezte Pointe Pescade-ot.

- Egy Szicíliában működő bandába szervezik őket.

- Szicíliába? Igen!... Ez az!... És közelebbről?...

- A keleti vidékekre, Siracusa és Catania között!

Nyilvánvaló volt, hogy nyomon vannak.

- Kitől szerezted ezeket az értesüléseket?...

- Magától Carpenától, aki barátságába fogadott, és akit kegyelmességed figyelmébe ajánlok!

A doktor csak egy fejbólintással válaszolt.

- Most már visszajöhetsz a hajóra - mondta -, s veszel magadra valami illendőbb ruhát.

- Azt már nem! Énrám ez illik!

- És miért?

- Mert van szerencsém fent említett Zirone bandájához tartozni!

- Vigyázz, barátom! - felelte a doktor. - Ebben a játékban az életed kockáztatod...

- De az ön szolgálatában, doktor úr - mondotta Pointe Pescade -, ennyivel igazán tartozom önnek!

- Derék fiú!

- Különben elég ravasz róka vagyok, dicsekvés nélkül mondhatom, s ki is füstölöm ezeket a mihasznákat a rókalyukból!

A doktor megértette, hogy ilyen körülmények között Pointe Pescade segítsége nagy haszonnal járhat terveire nézve. Ezt a szerepet játszva, ez az értelmes fiú olyannyira beférkőzhetett Carpena bizalmába, hogy még titkaiba is beavatta; hagyni kell, hadd cselekedjék.

Ötperces beszélgetés után a doktor és Pointe Pescade, nem akarván, hogy meglepjék őket, elváltak egymástól. Pointe Pescade végigment a sengleai rakparton, csónakba szállt a Nagy Kikötő végében, és visszatért Manderaggióba.

Még vissza sem érkezett, Antekirtt doktor ismét a gőzhajón volt. Ott aztán tájékoztatta Báthory Pétert mindarról, amit megtudott. Ugyanakkor úgy vélte, nem kell titkolnia Cap Matifou előtt, hogy Pointe Pescade elég veszélyes vállalkozásba kezdett az ügy érdekében.

Az erőművész megcsóválta fejét, háromszor is kinyitotta és összecsukta vaskos tenyerét. Aztán mintha ezt mondogatta volna magának:

- Hajaszála se görbüljön meg, amíg visszatér, de ne ám! Egy hajaszála se, mert különben...

Ezek az utolsó szavak többet mondtak bárminél, amit csak Cap Matifou szólni tudott volna, ha képes lett volna hosszas szónoklatokra.

VI. CATANIA TÁJÉKÁN

Ha az emberre bízták volna, hogy megalkossa a földgolyót, odaáll egy esztergapad mellé, és gépiesen elkészíti, mint egy biliárdgolyót, minden érdekesség és ránc nélkül. De a föld a Teremtő műve volt. Épp ezért Szicíliában Acireale és Catania között egymást váltogatják a hegyfokok, szirtek, barlangok, sziklák, hegyek ezen a páratlan szépségű tengerparton.

A Jón-tengernek ezen a részén kezdődik a Messinai-szoros, amelynek túlsó partját a Calabriai-hegylánc övezi. Ez a szoros, ez a part, ezek a hegyek, amelyek közül kimagaslik az Etna, Homérosz idejében is olyanok voltak, mint ma - fenségesek! Ha az az erdő eltűnt is, ahol Aeneas találkozott Achaemenidesszel, de Galatea és Polüphémosz barlangja, a küklopszok szigetei és kicsit északabbra a Szkülla- és Kharübdisz-sziklák még mindig történelmi helyükön állnak, és az ember ugyanoda léphet, ahol az a trójai hős szállt partra, aki itt akart új birodalmat alapítani.

El kell ismernünk, hogy Polüphémosz, az óriás, olyan hőstetteket vitt véghez, amilyenekkel Cap Matifou, az erőművész sem dicsekedhet. Cap Matifou viszont annnyival van előnyösebb helyzetben, hogy ő él, míg Polüphémosz háromezer éve meghalt - ha ugyan egyáltalán élt valaha, bármit is mondjon erről a ravasz Odüsszeusz. Elisée Reclus földrajztudós valóban azt írja, igen valószínű, hogy a Küklopsz, a görög regék egyszemű óriása egyszerűen az Etna, „amelynek krátere a kitörések alkalmával úgy ragyog, mint egy hatalmas, nyitott szem a hegy csúcsán, és amely a sziklafal tetejéről kőlapokat dobál, így alakultak ki olyan szigetekcskék és a zátonyok, mint a Faraglioni is”.

A Faraglioni-zátonyok néhány száz méterre fekszenek a parttól és a Cataniába vezető úttól, amely mellett halad most a siracusa-messinai vasútvonal, s e zátonyok voltak a küklopszok hajdani szigetei. A Polüphémosz barlangja sincs messze ide, és az egész part mentén visszhangzik az a zúgás, amelyet a tenger okoz a part bazaltüregjeiben.

Augusztus huszonkilencedike estéjén, éppen e sziklák tövében, a történelmi emlékek iránt vajmi kevéssé érzékeny két férfiú csevegett bizonyos dolgokról, amelyeket a szicíliai zsandárok is szívesen hallgattak volna.

Az egyik, aki már néhány perce leste a másik érkezését, Zirone volt. A másik, aki az imént bukkant fel a cataniai úton, nem volt más, mint Carpena.

- Végre itt vagy! - kiáltotta Zirone. - Alaposan megkéstél! Már igazán azt hittem, hogy eltűnt Málta, mint hajdani szomszédja, Júlia szigete, téged pedig meettek a tonhalak és bonicusok a Földközi-tenger mélyén!

Láthatjuk, hogy ha el is múlt tizenöt év Sárkány társának feje fölött, azért bőbeszédűsége az évek múlása ellenére is megmaradt, éppúgy, mint vele született szemtelensége. Fülére húzott kalappal, vállára vetett köpönyeggel, térdig befűzött lábszárvédőben nagyon is olyannak tűnt, ami volt egykor és most is: banditának.

- Nem tudtam hamarabb jönni - felelte Carpena -, csak ma reggel szálltam ki a hajóból Cataniában.

- Az embereiddel?

- Igen.

- Hányat hoztál?

- Egy tucatot.

- Csak?...

- Igen, de jótállok értük.

- Manderaggióból valók?

- Onnan is, máshonnan is, de főként Máltáról.

- Jó újoncok, de talán kevesen vannak - felelte Zirone -, mert néhány hónapja a munka megnehezült, és veszélyes lett. Az utóbbi időben a zsandárok csak úgy hemzsegnének Szicíliában, és annyi lesz belőlük nemsokára, mint a pelyva! Persze ha jó minőségű árut szállítasz...

- Meghíszem azt, Zirone - felelte Carpena -, és majd meglátod munka közben. Ezenkívül magammal hoztam egy ügyes fiút, vásári akrobata volt, fürgé és ravasz, szükség esetén lánynak is öltöztethetjük, úgy gondolom, nagy hasznát vesszük.

- Mit csinált Máltán?

- Órákat lopott, de ha nem talált órát, megelégedett zsebkendővel is.

- Hogy hívják?

- Pescador.

- Jól van! - felelte Zirone. - Majd meglátom, hogyan használhatjuk fel képességeit és értelmét. Hol szállásoltad el őket?

- A Santa Grotta fogadóban, Nicolosi fölött.

- És mikor veszed át a fogadó vezetését?

- Már holnap...

- Nem, már ma este - felelte Zirone -, mihelyt megkaptam az új utasításokat. A messinai vonatot várom, itt dobznak ki egy levelet az utolsó kocsijából.

- Egy levelet... tőle?

- Igen... tőle!... Fut a hozománya után - felelte nevetve Zirone -, és nekem kell dolgoznom, hogy megéljünk! Az ám! Mit meg nem tennék egy ilyen derék pajtásért?!

Ebben a pillanatban távoli moraj hallatszott Catania felől, amelyet nem lehetett összetéveszteni a sziklafalon megtörő hullámok zúgásával. A vonat volt, ezt várta Zirone Carpenával; ekkor felfelé kaptattak a sziklákon, aztán néhány pillanat múlva már a vágánynál álltak, amelyet semmiféle korlát nem zárt el előlük.

Két fütty jelezte a kis alagút bejáratánál a vonat közeledtét, csak igen mérsékelt sebességgel haladt, de a mozdony szuszogása hamarosan felerősült, lámpáinak fehér fénye eloszlatta a félhomályt, és messzire megvilágította a vágányokat.

Zirone pillantásával nagy figyelemmel követte a vonatot, mely tőlük három lépésre robogott el.

Az utolsó kocsij már közel járt hozzá, amikor egy ablakot leengedtek, s egy nő dugta ki rajta fejét. Mihelyt észrevette az ott álló sziciliait, gyorsan kihajított egy narancsot, amely Zironétól vagy tíz lépésre gurult a vágányok mentén.

A nő Namir volt, Sárkány megbízottja. Néhány másodperccel később már el is tűnt a vonattal Acireale irányában.

Zirone felvette a narancsot, helyesebben a zsinaggal összekötött két fél narancshéjat. Majd a spanyollal egy magas szikla mögé húzódott. Ott Zirone meggyújtott egy kis lámpást, felnyitotta a narancshéjat, és kihúzott egy levélkét, amelyben ez állt:

Azt reméli, Nicolosiban találkozik magával öt-hat nap múlva. Különösen óvakodjék egy bizonyos Antekirtt doktortól!

Sárkány nyilvánvalóan még Raguzában megtudta, hogy ez a titokzatos személy, akivel olyan sokat foglalkozott a kíváncsi lakosság, kétszer is ellátogatott Báthoryné lakására. Innét az a bizonyos nyugtalanság benne, mert megszokta, hogy mindennel és mindenkiel szemben bizalmatlan legyen. Ezért nem küldte postán ezt a levelet társának, Zironénak, hanem Namir útján.

Zirone zsebre dugta a levélkét, eloltotta lámpását; aztán Carpenához fordult.

- Hallottál valaha Antekirtt doktorról? - kérdezte tőle.

- Nem - felelte a spanyol -, de talán a kis Pescador ismeri. Ez a kedves kölyök mindent tud!

- Majd meglátjuk - folytatta Zirone. - Mondd csak, Carpena, ugye nem félünk az éjszakai utazástól?

- A nappali utazástól jobban félnék, Zirone!

- Igen... nappal nyüzsgönek a zsandárok, és túlontúl tapintatlanok! Nos, induljunk! Három óra előtt oda kell érünk a Santa Grotta fogadóba!

Átmentek a vasúti síneken, és gyors léptekkel nekivágtak azoknak az ösvényeknek, amelyeket Zirone jól ismert, s csakhamar eltűntek az Etna előhegységén át, ezen a földtani másodkorban keletkezett terepen.

Úgy tizennyolc évvel ezelőtt működött Szicíliában, főként Palermóban egy félelmetes rablóbanda. Valamiféle szabadkőműves szertartásrend fűzte össze több ezer főből álló tagjait. Lopás és csalás minden lehető módon - ez volt a maffia célja; számos kereskedő és iparos fizetett nekik éves dézsmát, hogy zaklatások nélkül folytathassák mesterségüket.

Ebben az időben - még a trieszti összeesküvés előtt - Sárkány és Zirone a maffia legfőbb és legtevékenyebb tagjai közé tartoztak.

De ahogy javultak a közállapotok, és ha a falvakban nem is annyira, de a városokban megerősödött a közbiztonság, a maffia tevékenysége egyre több nehézségbe ütközött. A dézsmák és járandóságok lecsökkentek. Szét is hullott a tagság jó része, és a jövedelmezőbb útonállásra adták fejüket.

Ebben az időszakban Itália politikai rendszere az ország egyesítése folytán megváltozott. Szicíliának, mint a többi tartománynak is, a közös sorsot kellett vállalnia, alávetnie, magát az új törvényeknek és a sorozás kötelezettségének. Ezért akadtak olyan lázadók, akik nem akartak alkalmazkodni a törvényekhez, ellenszegülők, akik megtagadták a katonai szolgálatot - megannyi lelkiismeretlen ember, a „maffisik” és más hasonló, akik bandáikkal kezdték szipolyozni a vidéket.

Zirone éppen az egyik banda feje volt, és amikor Sándor Mátyás gróf vagyonából az árulásért Sárkányra eső részt felfalták, mindkettő újrakezdte régi életét, míg komolyabb alkalom nem kínálkozik új vagonyszerzésre.

Ez az alkalom el is jött: Sárkány házassága Torontál Simon lányával. Az olvasó már tudja, hogyan és milyen körülmények között hiúsult meg mindeddig ez a frigy.

Szicília földje még a mai időkben is különösen kedvez a haramiáskodásnak. A háromszög alakú sziget, az ókori Trinacria területe 720 km², három szélső pontján: északkeleten a Farofok, nyugaton a Marsala-fok, délkeleten a Passero-fok; nagy hegyláncai: a Peloritania- és a Nebrodi-hegység; önálló vulkánsoportja az Etna; folyói: a Giarella, Cantara, Platani; találhatók rajta vízesések, völgyek, síkságok, városok nem valami jó összeköttetéssel, messzi városok nem éppen gazdag környékkel, csaknem megközelíthetetlen, sziklák közé vesző falvak, hegyszorosokban vagy hegyoldalakon magányosan álló kolostorok, vagyis akad itt rengeteg búvóhely, ahová elhúzódhat az ember, és végtelen sok kis öböl, amely ezer alkalmat kínál a menekülésre. Kicsiben olyan ez a darab szicíliai föld, mint az egész földgolyó, ahol minden található, ami csak a földfelszínt alkotja: hegyek, vulkánok, völgyek, rétek, folyók, folyamok, tavak, vízesések, városok, falvak, tanyák, kikötők, kis öblök, hegyfokok, félszigetek, zátonyok, hullámtörők - és mindez azé a közel kétmillió lakosságé, amely huszonhatezer négyzetkilométeren oszlik meg.

Vajon milyen szintér lehetne alkalmasabb a banditizmusra? Habár a bűnözés csökkenő tendenciát mutat, és úgy látszik, a szicíliai és calabriai rablók ideje már lejárt, ha számúzték is őket legalább a modern irodalomból, s végül ha kezdik is belátni, hogy a lopásnál gyümölcsözőbb a munka, mégis jó, ha az utasok nem merészkednek minden elővigyázat nélkül erre a vidékre, amely olyan kedves Cacusnak, a római mondák rablójának, és amelyet Mercurius, a tolvajok istene áldott meg.

Az utóbbi években a szicíliai csendőrség szüntelenül résen állt, és néhány igen szerencsés átfésülést hajtott végre a keleti vidékeken. Több banda is kelepcebe esett, és részben megsemmisült. Köztük Zirone bandája, amelyből már csak harminc ember maradt. Így elhatározták, hogy a csapatot felfrissítik egy kis idegen vérrel, főként máltáival. Tudta Zirone, hogy a Manderaggio lebujaiban, ahol nemegyszer megfordult régebben, százával élnek tétlen banditák. Ezért ment Carpena La Vallettába, és ha csak tucatnyi gazembert toborzott is össze, de legalább a legkipróbáltabbakat.

Senki ne lepődjék meg, hogy a spanyol ennyire áldozatkésznek mutatkozott Zironéval szemben. Ez a mesterség felelt meg neki, de mivel gyáva természet volt, csak a lehető legkisebb mértékben vállalt kockázatot azokban az akciókban, ahol golyók is fütyültek. Beérte hát a dolgok előkészítésével, a tervek kidolgozásával, felöltötte a kocsáros szerepét a Santa Grotta fogadóban, ezen a rettentő rablótanyán, a vulkán első lejtőin.

Magától értetődik, hogy ha Sárkány és Zirone mindent tudott Carpenáról, ami Andrea Ferrato esetére vonatkozott, Carpena mit sem tudott a trieszi ügyről. Egyszerűen azt hitte, hogy becsületes haramiákkal került össze, akik hosszú évek óta üzik „mesterségüket” Szicília hegyei közt.

Zirone és Carpena a nyolcmérföldnyi úton a Polüphémosz szikláitól Nicolosiig semmiféle kétes alakkal nem találkozott, vagyis egyetlen zsandár sem mutatkozott. Eléggé meredek ösvényeken jártak, szőlő, olajfa, narancs-, cédrusfák, kőrisfacsoportok, paratölgyek és indiai fügefák között. Olykor végigmentek egyik-másik kiszáradt zuhatag medrében; a nyílt tengerről nézve makadámutaknak látszottak, amelyeknek az úthenger még nem zúzta szét kavicsait. A szicíliai és a spanyol áthaladt San Giovanni és Tramestieri falvakon, a Földközi-tenger szintjénél jóval magasabban. Fél tizenegy óra tájban érkeztek Nicolosiba. Ez egy elég széles völgykatlan mélyén fekvő városka, északon és nyugaton a Monpilieri, a Monte Rossi és Serra Pizzuta vulkánok övezik.

A városkának hat temploma van, kolostora, amelyet arenai Szent Miklós oltalmába ajánlottak, továbbá két fogadója - ezekből is látható a hely jelentősége. De ez a két fogadó nem érdekelte Zironét és Carpenát. A Santa Grotta fogadó már várta őket egy óra járásnyira az Etna hegység egyik legsötétebb szorosában. Mielőtt még az éjfelet elütötték volna Nicolosiban a harangok, már oda is értek.

A Santa Grottában még korántsem tértek nyugovóra. Kiabálás és káromkodások közepette fogyasztották a vacsorát. Itt gyűltek össze Carpena újonnan szegődtetett emberei, akiket a banda régi tagja, Benito, a helyzet nyilvánvaló ellentmondásaként (Benito olaszul ugyanis „áldottat” jelent), nagy tisztelettel fogadott. A banda többi tagja, vagy negyvenfőnyi hegyi lakó és katonaszökevény, valami húszmértföldnyire nyugatra állomásozott innen; az Etna túlsó oldalán fosztogattak, és hamarosan vissza kellett térniük. Így Santa Grottában csak a tucat máltai tartózkodott, akiket a spanyol toborzott. Köztük Pescador - vagy más néven Pointe Pescade -, aki derekasan kivette részét ebből a káromkodó és hencegő együttesből. De mindent hallott, figyelt, megjegyzett, hogy semmit ne felejtessen el, amire szüksége lehet. Így vésődött fejébe az a néhány szó is, amelyet Benito vetett oda vendégeinek, mérsékelni akarván a lármát, még valamivel Carpena és Zirone érkezése előtt.

- Hallgassatok már, máltai ördögök, hallgassatok már! Még Cassonéból is hallani lehetne benneteket, ahová a főbiztos, a szeretetre méltó tartományi főnök egy carabinieri-különítményt küldött!

Tréfás fenyegetés volt, hiszen Cassone elég messze esik Santa Grottától. De az újoncok azt képzeltek, hogy lármájuk a carabinieriéknek, a vidék csendőreinek fülébe juthat. Mérsékelték hát szitkaikat, és még jobban vedelték a nagy hasú üvegekből a jó kis etnai bort, amelyet maga Benito töltögetett a találkozás örömeire. Végül is többé-kevésbé mind lerészegedtek, amikor kinyílt a fogadó ajtaja.

- Remek legények! - kiáltotta Zirone, amikor belépett. - Carpena szerencsés kézzel választott, és látom, Benito is jól végezte dolgát.

- Ezek a derék emberek majdnem meghaltak a szomjúságtól! - felelte Benito.

- És mivel az a legcsúnyább halál - folytatta Zirone -, meg akartad őket kímélni tőle! Jól van! Most hadd aludjanak! Holnap megismerkedünk!

- Miért várjunk holnapig? - szólalt meg az egyik újonc.

- Mert túl részegek ahhoz, hogy megértsenek és engedelmeskedjenek - felelte Zirone.

- Részegek!... Részegek!... Mert lehajtottunk néhány üveggel ebből a kis falusi lőréből? Mi ez a manderaggiói kocszmák ginjéhez és whiskyjéhez képest!

- Ki ez? - kérdezte Zirone.

- A kis Pescador! - felelte Carpena.

- És ez ki? - kérdezte Pescador is, a szicíliaira mutatva.

- Zirone! - felelte a spanyol.

Zirone figyelmesen nézte a fiatal banditát, akit Carpena úgy dicsért, és aki ilyen szemtelenül mutatkozott be. Nyilván értelmesnek és merésznek találta arcát, mert helyeslően bólintott. Aztán így szólt Pescadorhoz:

- Hát ittál annyit, mint a többiek?

- Többet is!

- És nem vesztetted el az eszed?

- Ugyan! Nem vesz el az olyan könnyen!

- Mondd csak, fiacskám - folytatta Zirone -, Carpena azt mondta nekem, hogy adhatnál esetleg valami felvilágosítást, amire szükségem van!

- Ingyen?

- Kapd el!

És Zirone odadobott egy fél piasztert, amelyet Pescador azon nyomban eltüntetett kabátja zsebében, egy hivatásos bűvész sem csinálta volna különbül a varázsgolyóval.

- Ez igen! - jegyezte meg Zirone.

- Igen ám! - felelte Pescador. - És miről lenne szó?

- Ismered jól Máltát?

- Máltát és Olaszországot és Isztriát és Dalmáciát és az Adriát! - válaszolta Pescador.

- Sokat utaztál?

- Sokat, de mindig a saját költségemre!

- Arra intelek, hogy sohase utazz másként, mert ha a kormány fizeti...

- Akkor ez sokba kerül! - felelte Pescador.

- Amint mondod! - vágta rá Zirone, és el volt bűvölve az új cimborától, akivel legalább beszélni lehetett.

- És aztán?... - folytatta az értelmes fickó.

- És aztán, ide figyelj! Számos utad során nem hallottál beszélni, Pescador, egy bizonyos Antekirtt doktorról?

Minden ravaszsága ellenére erre nem volt elkészülve Pointe Pescade! Mégis eléggé uralkodott magán, hogy ne mutassa ki meglepődését.

Hogyan hallhatott Zirone a doktorról, és honnan ismerte nevét, hiszen nem volt Raguzában, amikor a *Savarena* ott horgonyzott, és Máltán sem volt, amikor a *Ferrato* kikötött ott?

De éles eszével tüstént rájött, hogy válasza hasznára lehet, és nem habozott.

- A doktorról? - kiáltotta. - De még mennyire hallottam!... Az egész Földközi-tenger vidékén csak róla beszélnek!

- Láttad őt?

- Soha.

- De tudod, hogy ki ez a doktor?

- Egy szegény ördög, csak százszoros milliomos, ahogy beszél; soha nem sétál úgy, hogy ne lapulna egymillió útiöltönyének mindegyik zsebében, és legalább hat zsebe van! Egy szerencsétlen, aki műkedvelő orvoslásból tengeti magát, néha kétárbocosán, néha gőzjachtján; biztos gyógyszerekkel rendelkezik mind a huszonkétezer betegség ellen, amellyel a természet megajándékozta az emberi nemet!

A hajdani szemfényvesztő éppen jókor támadt fel Pointe Pescade-ban, és nagyhangú előadása nem kevésbé ejtette bámolatba Zironét, mint Carpenát, akinek ez szökött ki a száján:

- No ugye? Micsoda újonc!

Pescador rágyújtott egy cigarettára, és elhallgatott, de úgy tűnt, mintha szeszélyes füstje egyszerre gomolyogna orrából, szeméből, még a füléből is.

- Szóval azt mondod, hogy ez a doktor gazdag? - kérdezte Zirone.

- Olyan gazdag, hogy meg tudná venni Szicíliát, hogy angolkertet rendezzen be itt magának! - felelte Pescador.

Aztán úgy gondolta, eljött a pillanat, amikor elülteti Zirone fülébe végrehajtandó tervét.

- És figyeljen csak rám, Zirone kapitány - mondta -, ha nem is találkoztam ezzel a doktorral, mindenesetre láttam egyik jachtját, mert azt mesélik, hogy egész kis flotta áll rendelkezésére tengeri sétáihoz!

- Az egyik jachtját?

- Igen, a *Ferratót*! Nagyszerű hajó, megfelelne nekem; kirándulásokra, a Nápolyi-öbölbe egy-két kedvemre való hercegnővel!

- Hol láttad ezt a jachtot?

- Máltán - felelte Pescador.

- Aztán mikor?

- Tegnapelőtt, La Vallettában! Épp amikor hajóra szálltunk Carpena őrmesterrel, ott horgonyzott a katonai kikötőben. De úgy mondták, huszonnégy óra múlva már ki is fut a tengerre.

- Hová?...

- Éppen Szicíliába, Cataniába.

- Cataniába? - ismételte Zirone.

Az a véletlen, hogy így egybeesett Antekirtt doktor távozása és Sárkány óvatosságra intő figyelmeztetése, csak fokozta Zirone gyanúját.

Pointe Pescade megértette, hogy valami titkos gondolat motoszkál Zirone fejében, de mi lehet az? Mivel nem tudott rájönni, elhatározta, hogy közvetlenül tér a dologra.

Zirone megjegyezte:

- Ugyan mit kereshet Szicíliában ez az ördögös doktor, és pontosan Cataniában?

- Eh! Szent Ágotára esküszöm, a várost akarja megnézni! Meg akarja mászni az Etnát! Utazgat gazdag turista módjára, mert gazdag ám!

- Pescador - mondta Zirone, akit időnként némi bizalmatlanság kerített hatalmába -, úgy nézem, sok mindent tudsz erről a doktorról.

- Nem többet, mint amennyire alkalomadtán szükségem lesz! - felelte Pescador.

- Mit akarsz ezzel mondani?

- Azt, hogy ha ez a doktor, amint ez feltételezhető, a mi földünkön óhajtana sétát tenni, nos, akkor Őkegyelmessége csinos kis átjárási díjat fizet nekünk!

- Valóban? - kérdezte Zirone.

- És ha csak egy-két milliójába kerül, még olcsón megúsza.

- Így gondolod?

- Különben Zirone és barátai tökéletesen ostobák lennének!

- Na jól van! - mondta Zirone nevetve. - Olyan bókot kaptunk, hogy most már csakugyan lefeküdhetsz!

- Rendben van, kapitány - felelte Pescador -, de azt is tudom, hogy miről álmodom majd!

- Miről?

- Antekirtt doktor milliőről... arany-álmaim lesznek, az ám!

Erre Pescador még egyet szippantott cigarettájából, és társai után ballagott a fogadó csűrjébe; Carpena is visszatért szobájába.

És ekkor a derék fiú alvás helyett rendezni kezdte agyában mindazt, amit csinált és mondott.

Amikor nagy meglepetésére Zirone Antekirtt doktort említette, vajon a legjobban képviselte-e a rábízott érdekeket? Majd kiderül.

Antekirtt doktor azt remélte, hogy Szicíliában megtalálja Sárkányt, és ha a díszes társaság együtt van, Torontál Simont is - és ez lehetségesnek látszott, hiszen mindketten elhagyták Raguzát. Ha viszont nem sikerül Sárkányra bukkannia, arra számított, legalább útjukba akad társa, kézre kerítik Zironét, aztán jutalom ellenében vagy fenyegetéssel rábírják, mondja el, hol van Sárkány és Torontál. Ez volt a doktor terve, és a következőképpen akarta végrehajtani.

Fiatalkorában a doktor több ízben járt Szicíliában, főként az Etna vidékén. Ismerte a hegymászók minden útját; a legsűrűbben járt út a középső csúcs alján épült ház tövében vezet el, amelyet angol kunyhónak, Casa Inglesének hívnak.

Nos, jelenleg Zirone bandája, amelynek Carpena erősítést hozott Máltáról, az Etna lejtőin kószált. Biztos volt hát benne, hogy egy ilyen híres személyiség érkezése, mint Antekirtt doktoré, a megszokott hatást váltja ki Cataniában. Mivel a doktor tüntetően bejelenti szándékát, hogy megmássza az Etnát, bizonyosan számított rá, hogy ezt Zirone is megtudja - különösen Pointe Pescade segítségével. Tény az, hogy a dolog nagyon jól indult, hiszen éppen Zirone kérdezgette Pescadort a doktorról.

Most pedig nézzük azt a kelepécét, amelyet Zirone elé állított, és amelybe számításai szerint bele kellett esnie.

Az előző estén, mint ahogy a doktor meg akarta mászni a tűzhányót, a *Ferrato* tízenkét jól felfegyverzett embere titokban a Casa Inglesébe megy. Másnap Luigi, Péter és egy idegenvezető kíséretében a doktor elhagyja Cataniát, és a szokott utat követi úgy, hogy nyolc óra tájban a Casa Inglesébe érjenek, és ott töltsék az éjszakát. Így tesznek azok a turisták, akik az Etna csúcsáról akarják megnézni, hogyan kel fel a nap a calabriai hegyek mögül.

Semmi kétség, hogy Pointe Pescade unszolására Zirone igyekszik elfogni Antekirtt doktort, hiszen azt hiszi, csak vele és két társával akad dolga. Ám ha Zirone a Casa Inglesébe érkezik, a *Ferrato* matrózai fogadják, és minden ellenállás hiábavaló.

Mivel Pointe Pescade ismerte ezt a tervet, szerencsésen kihasználta a körülményeket, hogy elhintse Zirone fejében Antekirtt doktor elfogásának gondolatát, mert a doktor gazdag zsákmányt jelentene, akiért lelkiismeret-furdalás nélkül busás váltságdíjat követelhet, és ugyanakkor nem feledkezik el a Sárkánytól kapott figyelmeztetésről. Ha már úgylis óvakodnia kell ettől a személytől, nem az a legjobb, ha biztosítja magát vele kapcsolatban, még ha nem is kap váltságdíjat? Erre határozta el magát Zirone, miközben Sárkány újabb utasításait várta. De hogy biztos legyen a sikerben, mivel bandájának csak egy kis töredéke volt kéznél, Carpena

máltai csoportjával gondolta végrehajtani az akciót - s ez végeredményben nem nyugtalanította Pointe Pescade-ot, hiszen e tucat gonosztevővel szemben nem lesz nehéz dolga a *Ferrato* legénységének!

De Zirone nem bízott soha semmit a véletlenre. Mivel Pescador szerint a gőzjacht már másnap megérkezik, jókor reggel eltávozott a Santa Grotta fogadóból, és lement Cataniába. Nem ismerte ott senki, veszély nélkül mozoghatott.

A gőzjacht már néhány órája befutott a kikötőbe. Nem a rakpart előtt állt meg, amely mindig hemzseg a hajóktól, hanem az úgynevezett előkikötőben, az északi gát és egy hatalmas fekete lávatömeg között, amely az 1669-es kitöréskor egészen a tengerig folyt.

Cap Matifou és tizenegy matróz már napfelkeltekor partra szállt Cataniában Luigi vezényletével; azután szétváltak, és egyesével indultak el Casa Inglesébe.

Zirone nem tudott semmit a partraszállásról, és mivel a *Ferrato* vagy kétszáz méterre horgonyzott a szárazföldtől, azt sem tudta megfigyelni, mi történik a hajón.

Este hat óra felé egy könnyű csónak vitte partra a gőzjacht két utasát. A doktor volt és Báthory Péter. A Via Stesicorón és a Strada Etneán át a Villa Bellini felé vették útjukat; a Villa Bellini csodálatos park, talán egész Európa egyik legszebb nyilvános parkja, virágbokraival, szeszélyes lejtőivel, nagy, árnyas fákkal borított teraszaival, vizeivel és a háttérben a fenséges tűzhányóval, amelynek csúcsán bóbítás gőzök lebegnek.

Zirone követte a két utast, nem sejtve, hogy egyikük éppen Antekirtt doktor. Úgy igyekezett, hogy elég közel jusson hozzájuk a tömegben, amelyet a zene a Villa Bellinihez csalt. De nem tudta úgy véghezvinni a dolgot, hogy a doktor és Péter észre ne vegye a gyanús képű, furcsa alak mesterkedését. Ha ez csakugyan a szóban forgó Zirone volt, jó alkalom nyílt, hogy közelebb sodorják a kelepchéhez, amelybe ökelmét be akarták csalogatni.

Épp ezért este tizenegy óra felé, amikor mindketten készültek otthagyni a kertet, hogy visszatérjenek a hajóra, a doktor így szólt hangosan Péternek:

- Igen, rendben van! Holnap indulunk, és a Casa Inglesében alszunk.

A leskelődő alak nyilván megtudta, amit akart, mert egy pillanattal később már el is tűnt.

VII. A CASA INGLESE

Másnap egy óra tájban a doktor és Báthory Péter felkészült a hajó elhagyására.

Az utasok beszálltak a csónakba, de mielőtt még elhelyezkedtek, a doktor meghagyta Köstrik kapitánynak, hogy ügyeljen az *Elektrik* 2. érkezésére, mert bármelyik pillanatban befuthat, és küldje a Faraiglioni vagy más néven a Polüphémosz-sziklák körül elterülő nyílt vizekre. Ha sikerül a terv, ha Sárkány vagy legalábbis Zirone és Carpena foglyul esik, szükséges, hogy ez a gyorshajó készen álljon, és Antekirttára szállítsa őket, ahol a doktor össze akarta gyűjteni a trieszti és rovinói árulókat.

A csónak elindult. Néhány perc múlva már oda is ért a cataniai rakpart egyik lépcsőjéhez. A doktor és Péter hegymászókhoz illő ruhát öltött, hiszen olyan hőmérsékletet is el kell viselniük, amely négy-nyolc fokra is lesüllyedhet fagypont alatt, amikor a tenger szintjén harminc fok fölé emelkedik a hőmérő higánya. Az Alpesi Klub Lincoln út 17. szám alatt levő helyi irodájának hegyi kalauza már várta őket lovakkal, amelyeket Nicolosiban öszvérekkel cserélnek ki, mert ezek kiváló, biztos lábú és fáradhatatlan állatok.

Gyorsan áthaladtak Catania városán, amely hosszúságához képest eléggé keskeny. A doktor semmi jelét nem látta annak, hogy lesik és követik őket. Péter kíséretében rátért a Belvedere útra, aztán felfelé kaptattak az Etna lejtőin; ezt az egész hegytömböt a szicíliaiak Magibellónak is hívják, amelynek átmérője nem kevesebb, mint huszonöt mérföld.

Az út természetesen meredek és kacsaringós. Gyakran kanyarog, hogy kikerülje a láva-ömléseket, bazaltsziklákat, amelyek sok millió évvel ezelőtt képződtek, kiszáradt vízmosásokat, amelyek tavasszal rohanó patakokká duzzadnak - ez a környék még erdős: olajfák, narancsfák, szentjánoskenyér-fák, kőrísfák és minden szomszédos fára felkapaszkodó, hosszú indájú szőlőtövek zöldellnek mindenfelé. Az Etna lejtőit három övezetre osztják, ezek közül ez volt az első övezet ezen a tűzhányón, amelyet a föníciaiak kemencehegynek neveztek, annak a kornak a geológusai pedig, amikor a földtan tudománya még nem létezett, úgy hívták, hogy „a földbe vert szög és az ég pillére”.

Két óra múlva, néhány perces pihenő során, amely fontosabb volt az állatoknak, mint lovasaiknak, a doktor és Péter megpillantotta a lába alatt egész Catania városát; nagyszerűségében Palermóval vetekedik, és ez idő tájt huszonötezer lakosa volt. Először is főutcáinak vonalát, amelyek párhuzamosan épültek a rakparttal, száz templomának tornyát és kupoláját, számos festői kolostorát, meglehetősen hivalkodó, XVII. századi stílusú házait pillantották meg - az egészet a legelbűvölőbb zöld fák veszik körül, amilyenek várost valaha is öveztek. Aztán elől a kikötő, amelyhez az Etna épített természetes gátakat, miután egy részét feltöltötte az 1669-es borzalmas kitörés idején, amely tizennégy várost és falut pusztított el, tizennyolcezer áldozatot követelt, és több mint egymilliárd köbméter lavát öntött a vidékre.

Egyébként az Etna nem tört ki olyan gyakran a XIX. században, hiszen szerzett némi jogot a pihenésre. Bizony, több mint harminc kitöréséről tudunk időszámításunk kezdete óta. Ha Szicília nem esett ezeknek áldozatul, csak azt bizonyítja, hogy erős alapokon áll. Különben érdemes megfigyelni, hogy a tűzhányó nem képezett magának állandó krátert. Szeszélye szerint választja meg a kráter helyét. A hegy ott reped meg, ahol valamelyik tüzes kelése kifakad, és akkor kiömlik a belsejében összegyűlt egész lávatömeg. Innét ered az a nagy mennyiségű kicsi vulkanikus kúp, mint a Monte Rossi nevű, 137 méter magas kettős csúcs - három hónap alatt képződött 1669-ben homokból és lávából -, a Frumento, a Simoni, a Stornello, a Crisincó, amelyek egy székesegyház kupolája körül emelkedő harangtornyocs-

kákhoz hasonlítanak, nem is beszélve az 1809-es, 1811-es, 1819-es, 1838-as, 1852-es, 1865-ös, 1879-es kráterekről, amelyeknek tölcseirei olyan lyukaknak látszanak a középső csúcs oldalain, akár a méhsejtek.

Áthaladtak a Belvedere-tanyán, a hegyi kalauz rövidebb ösvényre tért, hogy kijussanak a Tramestieribe vezető útra a Nicolosiba vivő út közelében. Ez még mindig a hegység első, vagyis kultúróvezete volt, amely körülbelül a városkáig nyúlik, 2100 láb tengerszint feletti magasságban. Négy óra körül járt az idő, amikor feltűnt Nicolosi, s a kirándulók a tizenöt kilométeres útszakaszon, amelyet Cataniától idáig megtettek, nem találkoztak sem farkassal, sem vaddisznóval. Húsz kilométer volt még hátra a Casa Ingleség.

- Mennyi időt szándékszik itt tölteni kegyelmességed? - kérdezte a hegyi kalauz.

- A lehető legkevesebbet - felelte a doktor, -, hogy este kilenc óra tájban már meg is érkezzünk.

- Mondjuk, negyven percet?

- Jól van, negyven percet!

Ez elegendő volt, hogy bekapjanak valamit a városka egyik fogadójában, amely némileg fogalmat nyújtott Szicília konyhaművészetéről. És ez becsületére szolgál Nicolosi lakosságának, amely háromezer fő lehet, ha beleértjük az ott nyüzsgő koldushadat is. Egy darabka gidahús, gyümölcs, szőlő, narancs és gránátalma, San Placidó-i bor, amelyet Catania környékén szüretelnek - bizony Olaszország sok városában nagy zavarban lenne a fogadós, ha ennyi mindent akarna vendégeinek felszolgálni.

Öt óra előtt a doktor, Péter és a hegyi kalauz az ösvérek hátára ült, s a hegység második övezetét, az erdőövet kezdték megmászni. Ma már nem túl sok a fa errefelé, hiszen a favágók éppúgy pusztítják itt is, mint máshol az ősi és nagyszerű erdőket, amelyek nemsokára csak mitológiai emlékekben élnek. De itt-ott kisebb-nagyobb csoportokban bükk is nő a napsütötte lávamezőn, a szakadékok szélén, meg tölgy, csaknem fekete lombú füge, aztán kicsit magasabban fenyő és nyírfa. A termőtalajjal összevegyült hamut mohaszőnyeg fedi, és maga is széles páfrányágyaknak, ezerjófűnek és mályvának ad életet.

Nyolc óra felé a doktor és Péter már háromezer méter magasságban járt, errefelé húzódik az örök hó határa. Az Etna oldalában oly bőséges a hó, hogy el tudná látni egész Olaszországot és Szicíliát.

Ez a vidék, amelyet ellep a fekete láva, hamu és salak, egészen egy hatalmas hasadékon túlra nyúlik, ez a Valle del Bove hosszúkás völgykatlanja. Meg kellett kerülniük az ezer-háromezer láb magas sziklafalakat, amelyeknek rétegeiben látszik a trachit- és bazaltsziklák sora, ezeket még nem kezdték ki az elemek.

Előttük emelkedett a tűzhányó tulajdonképpeni csúcsa, ahol néhány virágos növény jelentett itt-ott holmi zöld foltot. És a középső kúp, amely magában is egész hegyet alkot - Pélion az Osszán -, 3316 méter magasságba nyúlik a tenger szintje fölé. (A Pélion tesszáliai hegy az Ossza szomszédságában. Mikor a gigászok fellázadtak Zeus ellen, s meg akarták rohamozni az eget, felrakták a Péliont az Osszára.)

A talaj már rengett lépteik alatt. A rezgés, amelyet ez a tűz idéz elő, szüntelenül rombolja az Etna hegységet, és most is végigszaladt a hófoltok alatt. Néhány kénes gőzfoszlányt sodort a szél a kráter nyílásánál, néha leverte a csúcs tövéhez, és izzó kokszhhoz hasonló lávaeső hullt a fehér szőnyegre, ahol fűtyülve kihunyt.

A hőmérséklet ekkor igen alacsony volt - több fokkal a fagypont alatt -, és igen nehezen lehetett lélegzeni a levegő ritkasága miatt. A hegymászók bizony jól beburkolóztak útiköpenyükbe. Éles szél csapott oldalról a hegyre, felkapta a hópelyheket, s örvényeket formált belőlük a levegőben. Ebből a magasságból látni lehetett a tűzhányó torkánál, ahonnan dohogó lángok lövelltek, más mellékkrátereket is, keskeny, gőzölgő kéntelepeket vagy sötét tárnákat, amelyek mélyén sistergett a föld alatti tűz. Azután szakadatlan morajlás hallatszott, orkán-szerű crescendókkal, mintha egy hatalmas kazánból jönne, amelynek túlhevített gőze emelgeti a szelepeket. De semmiféle kitöréstől nem kellett tartani, a hegy belső forrongását csupán a kráter nyögései és a hegykúpot átlyuggató vulkáni torkok bőföggései jelezték.

Kilenc óra volt. Az égen ezer és ezer csillag ragyogott, amelyeket a levegő ritkasága ebben a magasságban még szikrázóbbá tett. A hold kiflije nyugaton az Eoli-tenger vizébe süllyedt. Más hegyen, s nem egy működő vulkánon az éjszaka nyugalma fenséges lett volna.

- Odaérünk hamarosan? - kérdezte a doktor.

- Ott a Casa Inglese - felelte a hegyi kalauz.

S egy házfalra mutatott, amelynek két ablaka és egy ajtaja volt; fekvése megvédte a hótól, vagy ötven lépésre balra, 428 méterrel lejjebb állt a középső csúcs tetejétől. Ezt a házat angol tisztek építették 1811-ben egy lávafennsíkon, amelyet Piano del Lagónak neveznek.

Ezt a házat, amelyet más néven Casa Etneának is hívnak, sokáig tartották fenn Gemellaro úr költségén (aki a hasonló nevű geológus fivére), ez idő tájt pedig az Alpesi Klub tataroztatta. Nem messze néhány római eredetű rom különleges körvonalai látszottak a sötétségben, ezt a Filozófusok Tornyának hívják. A monda szerint innét vetette magát Empedoklész a kráterba. Valójában jó adag bölcsesség kell hozzá, hogy kibírjon az ember nyolcnapos magányt ezen a helyen, és így meg is érthető az agrigentumi filozófus tette.

Antekirtt doktor, Báthory Péter és a hegyi kalauz elindult a Casa Inglese felé. Amint megérkeztek, kopogtak az ajtón, amely csakhamar kinyílt.

Egy perccel később már az embereik között álltak. Ez a Casa Inglese csupán három szobából áll, asztalokkal, székekkel, konyhaedényekkel; de mindez elegendő ahhoz, hogy az Etna hegymászói pihenjenek egyet, amikor elérnek a 2885 méter magasságba.

Mostanáig Luigi attól félt, hogy észreveszik kis különítményének jelenlétét, és nem akart tüzet rakatni, noha maró hideg volt. De immáron sürgősségtelen volt az óvatosság, hiszen Zirone tudta, hogy a doktor a Casa Inglesében tölti az éjszakát. Dobtak hát a tűzhelyre kevéske fát, amelyből bőven akadt a fatartóban. Csakhamar pattogó tűz árasztott meleget és fényt, mert mindkettőnek híján voltak.

Eközben a doktor félrevonta Luigit, és megkérdezte tőle, nem történt-e semmi érkezése óta.

- Semmi - felelte Luigi. - Csak attól tartok, hogy jelenlétünk nem marad olyan titokban, mint szerettük volna.

- És miért?

- Mert, ha nem tévedek, Nicolosi óta egy ember követett minket, s eltűnt valamivel előbb, hogy a hegykúp tövéhez értünk.

- Ez bizony nagy kár, Luigi! Ez elveheti Zirone kedvét, hogy megleljen itt! És alkonyattól kezdve senki nem ögyelgett a Casa Inglese körül?

- Senki, doktor úr - felelte Luigi. - Még arról is gondoskodtam, hogy átkutassák a Filozófusok Tornyának romjait: teljesen üres.

- Várjunk, Luigi, azért egy ember álljon mindig őrséget az ajtó előtt! Az éjszaka világos, messzi el lehet látni, az a fontos, hogy senki ne lephessen meg bennünket!

A doktor parancsát végrehajtották, ő maga leült a tűzhelynél egy zsámolyra, emberei meg szalmazsákokon heveredtek le körülötte.

Ekkor Cap Matifou a doktorhoz lépett. Nézte őt, de nem merte megszólítani. Könnyű volt azonban kitalálni, mi nyugtalanítja.

- Tudni szeretnéd, mi történt Pointe Pescade-dal? - kérdezte a doktor. - Türelem!... Hamarosan visszatér, noha olyan játszmába kezdett, hogy fel is akaszthatják...

- A mi nyakunkra! - tette hozzá Péter, aki meg akarta nyugtatni Cap Matifout kis társa sorsa felől.

Egy óra telt el anélkül, hogy bármi is zavarta volna a középső hegykúp környékén ezt a mély nyugalmat. Még csak árnyék sem tűnt fel a fehér lejtőn a Piano del Lago előtt. Épp ez fakasztott elfojthatatlan türelmetlenséget, sőt nyugtalanságot a doktorban és Péterben. Ha valamilyen szerencsétlen véletlen folytán Zirone értesült a kis különítmény jelenlétéről, soha nem meri megtámadni a Casa Inglesét. Akkor hiábavaló volt az egész. Márpedig el kell fogni Sárkány cinkosát, ha már őt magát nem tudják, és ki kell szedni belőle a titkot!

Még tíz óra sem volt, fegyverdörrenés hallatszott fél mérföldre a Casa Inglese alatt.

Mindnyájan kitódultak a ház elé, körülnéztek, de nem láttak semmi gyanúsat.

- Pedig ez puskalövés volt! - mondta Péter.

- Talán valami leshelyről sasra vagy vaddisznóra vadászik valaki - felelte Luigi.

- Menjünk be - mondta a doktor -, és ne kockáztassuk, hogy meglássanak!

Bementek.

De tíz perccel később a kinn őrt álló matróz izgatottan nyitott be.

- Riadó! - kiáltotta. - Mintha észrevettem volna...

- Több embert?... - kérdezte Péter.

- Nem, egyet!

A doktor, Péter, Luigi, Cap Matifou az ajtó felé rohantak, ügyelve, hogy a félhomályban maradjanak.

Csakugyan egy ember futott felfelé, mint a zerge, a megkövesedett lán, amely a fennsíkban végződik. Egyedül volt, és néhány szökkenéssel két eléje tárt karba esett - Cap Matifou karjába.

Pointe Pescade volt.

- Gyorsan... gyorsan... a fedezékbe, doktor úr! - kiáltotta.

Egy szempillantás alatt mind berohantak a Casa Inglesébe, s az ajtó nyomban bezárult mögöttük.

- És Zirone? - kérdezte a doktor. - Mi van vele? Hát el tudtál szabadulni tőle?

- Igen!... Hogy figyelmeztessem önöket!...

- Ő nem jön?

- Húsz perc múlva ideér!

- Annál jobb!

- Dehogy! Annál rosszabb!... Nem tudom, hogyan értesült róla, hogy önnek tizenkét embere jött ide előzőleg!...

- Nyilván attól a hegyi lakótól, aki lesett minket! - mondta Luigi.

- Akárhogyan is, de tudja - tette hozzá Pointe Pescade -, hogy kelepcébe akarják csalni!

- No, csak jöjjön! - kiáltott fel Péter.

- Jön is, Péter úr! De a Máltából hozott tizenkét újoncához a banda többi része is csatlakozott már, ma jöttek ide a Santa Grottából!

- Összesen hány banditája van? - kérdezte a doktor.

- Vagy ötven - felelte Pointe Pescade.

Antekirtt doktor és tizenegy matróz, Luigi, Péter, Cap Matifou és Pointe Pescade - tizenhatan voltak ötven ellen; és így a kis csapat helyzete rendkívül veszélyessé vált. Mindenesetre határozni kellett, mégpedig gyorsan, mert a támadásra bármely pillanatban számítani lehetett.

De a doktor előbb mindent meg akart tudni Pointe Pescade-tól, és a következőket tudta meg:

Zirone még reggel visszajött Cataniából, ahol az estét töltötte, őt látta ögyelegni a doktor a Villa Belliniben. Amikor visszatért a Santa Grotta fogadóba, egy hegyi lakót talált ott, aki elmondta neki, hogy különböző irányból egy tucat ember érkezett a Casa Inglesébe, és megszállta.

Ez éppen elég volt ahhoz, hogy Zirone tisztába jöjjön a helyzettel. Hát nem ő csalta kelepcébe Antekirtt doktort, hanem őt a doktor, akitől óvakodnia kellett volna! Közben Pointe Pescade erősködött, hogy Zirone induljon el a Casa Inglese felé, és azt állította, hogy a máltaiak könnyen elbírnak a doktor kis csapatával. De Zirone nem tudott dönteni, hogy mit tegyen. Sőt Pointe Pescade erősködése is gyanússá kezdett válni előtte, úgyhogy parancsot adott, figyeljék - ezt Pointe Pescade hamar észrevette. Egyszóval igen valószínű, hogy Zirone lemondott volna a doktor megkaparintásáról a bizonytalan körülmények között, ha nem csatlakozik hozzá bandája délután három óra felé. Így már ötven ember állt rendelkezésére, nem is habozott többé, és az egész csapat elhagyta a Santa Grotta fogadót, s a Casa Inglese felé indult.

Pointe Pescade megértette, hogy a doktor és emberei elvesztek, ha nem figyelmezteti őket idejében, hogy eltűnhessenek, vagy legalábbis résen állhassanak. Megvárta hát, hogy Zirone és bandája a Casa Inglese látókörébe érkezzék, mert különben nem találta volna meg. Kilenc óra felé észrevette az ablakaiban csillogó fényt alig két mérföldre a hegycsúcs lejtőjén. Pointe Pescade azonnal szaladni kezdett ebben az irányban. Zirone puszkagolyót eresztett utána - ezt hallották a Casa Inglesében -, de nem találta el. Akrobata ügyességével csakhamar lőtávolon kívül került, és így érkezett ide, csupán húsz perccel Zirone bandája előtt.

Az elbeszélés végén a doktor kézzorítással köszönte meg a vakmerő és értelmes fiúnak mindazt, amit tett; aztán megbeszélték a további teendőket.

Ha elhagyják a Casa Inglesét, és visszavonulnak éjnek idején e hegyoldalban, amelynek Zirone és emberei minden ösvényét, minden menedékét ismerik, a biztos pusztulásnak teszik ki magukat. Százszor többet ér, ha megvárják a napkeltét, elsáncolják magukat, és védekeznek ebben a házban, mint valami erődítményben. Aztán ha el kell indulniuk, reggel legalább teljes világosságban teszik, és nem vakon merészkednek ezekre a lejtőkre, szakadékokon és

kéngőzős üregeken át. Úgy döntöttek tehát, hogy maradnak és ellenállnak. A védelmi előkészületeket nyomban megkezdték.

Először is a Casa Inglese két ablakát csukták be, és a zsalukat jól megerősítették. Lőrések a tető szarufái között levő hézagok lesznek a homlokzati falnál. Mindegyikük gyorstüzelő puskával és húsz-húsz tölténnyel volt felszerelve. Antekirtt doktor, Péter és Luigi revolverrel jöhetett segítségükre. Cap Matifounak csupán a karja volt a fegyvere, Pointe Pescade-nak csak a keze. Talán nem is ők voltak legrosszabbul felfegyverkezve!

Csaknem negyven perc telt el minden támadási kísérlet nélkül. Zirone tudta, hogy Antekirtt doktort Pointe Pescade már figyelmeztette, s így nem tud meglepetésszerűen rájuk rohanni; ezért lemondott volna hát támadási tervéről? A rendelkezésére álló ötven ember a hely ismeretének előnyével persze az ő javára billentette a mérleget.

Tizenegy óra tájban az őrt álló matróz hirtelen berontott a szobába. Egy banda közeledik, szétszórva, hogy három oldalról bekerítse a Casa Inglesét - hiszen a negyedik oldala a hegyoldalnak támaszkodott, így arra úgyszemint lehetne menekülni.

Amint ezt az átkaroló mozdulatot észrevették, becsukták az ajtót, eltorlaszolták, és mindenki elfoglalta őrhelyét a szarufák hézagainál; azt a parancsot kapták, hogy csak biztos célpontra lőjenek.

Eközben Zirone és emberei lassan, óvatosan nyomultak előre, s a sziklák mögött osontak a Piano del Lago csúcsa felé. Ezen a hegytaréjon hatalmas trachit- és bazaltkődarabokat raktak egymásra, nyilván azzal a rendeltetéssel, hogy a téli viharok idején megvédjék a Casa Inglesét a hófúvástól. Ha a támadók eléri ezt a fennsíkot, könnyebben tudják majd megrohanni a házat, betörnek az ajtót vagy az ablakokat, és mivel túlerőben vannak, elfogják a doktort és minden emberét.

Hirtelen puska lövés reszkettette meg a levegőt. Könnyű füst szállt ki a tető szarufái közül. Egy embert találat ért, holtan rogyott össze. A csapat azonnal hátrált néhány lépést, és a sziklák mögé bújt. De a talaj domborulatait kihasználva, Zirone lassan visszavezette őket egészen a Piano del Lago tövéhez.

Addig azonban vagy tucat lövés fénye villant fel a Casa Inglese szarufái közül - s még két támadót a hóra terített.

Ekkor Zirone rohamot vezényelt. Néhány új sebesült árán az egész banda rárohant a Casa Inglesére. Az ajtót lövések lyuggatták át, és két matrózt, ha nem is súlyosan, de találat ért a ház belsejében, így nem vehettek részt a további küzdelemben.

A harc most már nagy heveséggel dúlt. A támadóknak csákányokkal és fejszékkel sikerült betörniük az ajtót és az egyik ablakot. Kirohanást kellett megkísérlni, hogy visszavessék őket a kölcsönös és szakadatlan lövöldözés közben. Luigi kalapját golyó fúrta át, Pétert szétzúzza az egyik bandita csákánya, ha Cap Matifou nem lép közbe. De a Herkules éppen ott állt, és ugyanazzal a csákánnyal, amelyet kicsavart a támadó kezéből, le is terítette egyetlen csapással.

Cap Matifou rettenetes erővel vette ki részét a kirohanásból. Hússzor is megcélozták, de egyetlen golyó sem érte. Ha Zirone győz, Pointe Pescade sorsa megpecsétlődik, és ez a gondolat megkettőzte dühét.

Ilyen ellenállással szemben a támadóknak még egyszer meg kellett hátrálniuk. A doktor és emberei visszatérhettek a Casa Inglesébe, és számot vethettek a helyzettel.

- Mennyi lőszerünk maradt? - kérdezte.

- Tíz-tizenkét töltény emberenként - felelte Luigi.

- És hány óra van?

- Még nincs éjfé!

Tehát még négy óra van virradatig! Takarékoskodniuk kellett a lőszerrel, hogy fedezzék a visszavonulást a hajnal első fényénél.

De akkor hogyan verjék vissza a közeledő támadókat, és hogyan akadályozzák meg, hogy behatoljanak a Casa Inglesébe, ha Zirone és bandája új támadást kísérel meg?

Pedig negyedóra múlva sor került erre, miután a banditák hátravitték sebesültjeiket valami lávatömeg mögé, amelyet fedezékül használtak.

A banditákból veszett dühöt váltott ki ez az ellenállás, bosszúszomj öntötte el őket öt-hat társuk elvesztése láttán, s ekkor felmásztak a megkövült lávafolyamra, majd átjutottak azon a közön, amely a bazaltfáltól választotta el a lávahegyet, és újra feltűntek a fennsík tetején.

Egyetlen lövést sem adtak le rájuk, míg áthaladtak a térségen. Zirone ebből arra következtetett - nem is ok nélkül -, hogy az ostromlottak lőszere fogytán van.

Ekkor rohamra vezette bandáját. Mondanunk sem kell, hogy az a gondolat, hogy kezükbe kerítenek egy százszoros milliomost, elég volt ahhoz, hogy izgalomba hozza e leghitványabb gonosztevőket.

Ez alkalommal olyan hevesen támadtak, hogy betörték az ajtót és az ablakot, és be is veszik rohammal a házat, ha újabb, közvetlen közelből leadott sortűz nem öl meg közülük ötöt-hatot. Megint csak vissza kellett vonulniuk a fennsík lábához, de két matróz olyan súlyosan megsebesült, hogy kénytelenek voltak abbahagyni a harcot.

A Casa Inglese védőinek mindössze négy-öt golyójuk maradt. Ilyen körülmények között a visszavonulás még világos nappal is csaknem teljesen lehetetlenné vált. Érezték hát, hogy elvesztek, ha nem érkezik segítség. De honnét jöhetett volna segítség?

Sajnos, arra nem számíthattak, hogy Zirone és társai lemondanak vállalkozásukról. Még majdnem negyven erőteljes és jól felfegyverzett emberük maradt. Tudták, hogy a védők hamarosan képtelenek viszonozni a tüzet, és akkor új támadásba lendülnek.

Hirtelen hatalmas sziklatömbök gurultak lefelé a fennsík lejtőjén, mintha hegyomlás kezdődött volna, és szétlapítottak három banditát, akiknek nem volt idejük, hogy félreugorjanak.

Cap Matifou görgette a hegytetőn a bazaltsziklákat, hogy aztán ledobja a Piano del Lago tetejéről.

De ez a védelmi eszköz nem bizonyult elegendőnek. Egyébként csakhamar elfogytak a sziklák is. Vagy elvesztik a csatát, vagy mindent elkövetnek, hogy kívül keressenek segítséget.

Pointe Pescade-nak ekkor olyan gondolata támadt, amelyről említést sem akart tenni a doktornak, mert az talán nem is adta volna a beleegyezését. Cap Matifouval azonban közölte tervét.

A Santa Grotta fogadóban ellesett beszélgetésekből tudta, hogy egy csendőrkülönítmény tartózkodik Cassonében, egy óra alatt megjárható az út, és vissza egy másik óra kell. Nem lehetne elmenni, és fellármázni ezt a különítményt? Igen, de csak úgy, ha átjut az ember az ostromló banda gyűrűjén, hogy aztán a hegység nyugati oldalában továbbjuthasson.

„Hát át kell jutnom, és át is jutok! - gondolta Pointe Pescade. - Ej, az ördögbe is! Akrobata vagyok vagy sem!”

És elmondta Cap Matifounak, milyen módon akar segítséget hozni.

- De... - felelte Cap Matifou - rendkívül kockázatos...

- Így akarom!

Cap Matifou sohasem mert ellenkezni Pointe Pescade-dal.

Mindketten kiosontak hát a Casa Inglesétől nyugatra eső sziklákig, ahol a hó nagy tömegben gyűlt össze.

Tíz perccel később még hevesen folyt a harc, amikor Cap Matifou felbukkant, és hatalmas hógolyót görgetett maga előtt. Aztán, miközben a matrózok tovább zúdították a sziklákat a támadókra, ő a hógolyót nekiirányította a lejtőnek, az meg gurult lefelé, átgördült Zirone bandájának sorain, és ötven lépésre mögöttük megállt egy kis földmélyedésben.

Ekkor a hógolyó az ütődéstől szétporlott, megnyílt, és - ahogy mondani szokta magáról - „szerfölött leleményes”, fürgé emberke bújott ki belőle.

Pointe Pescade volt. Ebbe a kemény hópáncélba zártan le merte guríttatni magát a lejtőn, nem törődve a kockázattal, hogy valami szakadék mélyén köt ki. De most már szabadon rohant le a hegyi ösvényeken Cassone irányában.

Éjjel fél egyre járt az idő.

Ekkor a doktor észrevette, hogy Pointe Pescade nincs ott, s attól félt, megsebesült. Hívni kezdte.

- Elment! - jegyezte meg Cap Matifou.

- Elment?

- Igen... hogy segítséget hozzon!

- És hogyan?...

- Hógolyóban!

És Cap Matifou elmesélte, mit csinált Pointe Pescade.

- Derék fiú! - kiáltott fel a doktor. - Bátorság, barátaim, bátorság!.. Nem fognak ki rajtunk ezek a banditák!

És a szikladarabok tovább gurultak a támadókra. De ez az új védekezési eszköz is csakhamar kimerült, akár a többi.

Hajnali három óra tájban a doktor, Péter, Luigi, Cap Matifou embereik kíséretében és sebesültjeiket cipelve kénytelenek voltak elhagyni a házat, amely Zirone kezére került. Húsz társa halt meg, de a túlérő mégis az ő oldalán volt még. Épp ezért a kis csapat csak úgy vonulhatott vissza, ha felmásztak a középső hegykúp lejtőin, ezen a lávából, salakból, hamuból álló halmon, amelynek tetején tátongott a kráter, vagyis egy tüzes mélység.

Mindnyájan ezen a lejtőn kerestek menedéket, vállukon sebesültjeikkel. A hegykúp háromszáz méteres magasságából már kétszázötvenet megtettek a kénes gőzben, amelyet a szél leverte rájuk.

Ekkor kezdett feljönni a nap, és már a calabriai hegyek taréja is élénk színben játszott a Messinai-szoros keleti partja fölött.

De a doktor és övéi számára a napfény sem jelentett már menekülést. Folytatniuk kellett a visszavonulást felfelé a lejtőn, utolsó golyóikat lőtték ki, és Cap Matifou az utolsó sziklákat hajította le emberfeletti erővel. Már-már azt hitték, elvesztek, amikor puskalövések dördültek a hegycsúcs alján.

A banditák körében pillanatnyi habozás lett úrrá. Röviddel utána bizony mind futásnak eredt lefelé a lejtőn.

Felismerték a Cassonéból érkező csendőröket, élükön Pointe Pescade-dal.

A bátor fiúnak még a faluig sem kellett eljutnia. A csendőrök meghallották a lövöldözést, és már útra is keltek. Pointe Pescade éppen csak elvezette őket a Casa Ingleséhez.

Ekkor a doktor és társai újra fölénybe kerültek. Cap Matifou, mintha egymaga is holmi lavina lenne, ráugrott a legközelebb állókra, s leütött kettőt, akinek már nem volt ideje a menekülésre, majd Zironéra vetette magát.

- Bravó, Capom, bravó! - kiáltotta az odaérkező Pointe Pescade. - Vágd a földhöz!... Fektesd két vállra!... Küzdelem indul, uraim, hatalmas küzdelem Zirone és Cap Matifou között!

Zirone meghallotta, és szabadon maradt kezével golyót eresztett revolveréből Pointe Pescade-ra.

Pointe Pescade a földre rogyott.

Ekkor rettenetes dolog történt. Cap Matifou megragadta Zironét, és nyakánál fogva húzni kezdte; a nyomorult majdnem megfulladt, és még csak mozdulni sem bírt ettől az öleléstől.

Hasztalan kiabált a doktor, hogy kímélje, mert élve akarta megkaparintani ökelmét! Hasztalan rohant utána Péter és Luigi, hogy utolérjék! Cap Matifounak csak ez forgott a fejében: Zirone talán halálos sebet ejtett Pointe Pescade-on! És elvesztette esztét, nem hallott, nem látott semmit, még erre az embermaradványra sem vetett egy pillantást, akit most fél kézzel emelt a levegőbe.

Végül utolsó szökkenéssel a tátongó kengőzös kráter felé vetette magát, és belehajította Zironét ebbe a tüzes kútba.

Pointe Pescade látszólag súlyosan megsebesült; a doktor térdéhez támasztotta, megvizsgálta, és bekötözte sebtét. Amikor Cap Matifou visszatért hozzá, kövér könnyecsek gurultak szeméből.

- Ne félj, Capom, ne félj! Semmi az egész, meglátod! - motyogta Pointe Pescade.

Cap Matifou karjába vette, mint egy gyermeket, és mindnyájan követték lefelé a hegykúp lejtőjén, a zsandárok meg üldözőbe vették Zirone bandájának utolsó szökevényeit is.

Hat órával később a doktor és övéi visszatértek Cataniába, és felszálltak a *Ferratóra*.

Pointe Pescade-ot kabinjában helyezték el, Antekirtt doktor volt az orvosa, Cap Matifou őrizte a betegágyát, tehát a leggondosabb ápolásban részesült. Egyébként sebe - a golyó csak súrolta a vállát - nem volt súlyos természetű. Gyógyulása csak idő kérdése volt. Ha alvásra volt szüksége, Cap Matifou mesélt neki - mindig ugyanazt a mesét -, és Pointe Pescade csakhamar mély álomba merült.

A doktor egyelőre kudarcot vallott hadjárata kezdetén. Zironét ugyan majdnem foglyul ejtette; de végül is Sárkánynak ezt a társát nem tudta kézre keríteni, pedig belőle biztosan kihúzza titkaikat - ennek Cap Matifou volt az oka. De lehetett-e haragudni rá érte?

Ráadásul a doktor, aki még egy hetet töltött Cataniában, semmiféle hírt nem tudott szerezni Sárkányról. Ha szándékában állt volna is ennek a gazfickónak, hogy Zironéhoz csatlakozzék Szicíliában, nyilván módosultak tervei, amikor megtudta, hogy az Antekirtt doktornak állított kelepcébe ő maga esett bele, és régi cimborája életét is vesztette.

A *Ferrato* hát újra kifutott a tengerre szeptember nyolcadikán, és teljes gőzzel haladt Antekirtta felé, ahová hamarosan meg is érkezett.

Ott a doktor, Péter és Luigi újra kezdték szőni a terveket, mert ezekben összpontosult egész életcéljuk. Most azon volt a sor, hogy felleljék Carpenát, hiszen ő is nyilván tudta, mi történt Sárkánnyal és Torontál Simonnal.

A spanyol ugyan megmenekült Zirone bandájának pusztulásából, mivel a Santa Grotta fogadóban maradt, jó szerencséje azonban csak rövid ideig tartott.

Csakugyan, tíz nappal később a doktor egyik megbízottja jelentette, hogy Carpenát Siracusában letartóztatták - nem mint Zirone cinkosát, hanem egy tizenöt évvel korábbi büntetéseért - egy Almayatéban, Malaga környékén elkövetett gyilkosságért; emiatt volt kénytelen elhagyni hazáját, és ezért telepedett le Rovignóban.

Három héttel utóbb Carpenát kiadták a spanyol hatóságoknak, ott örökös kényszermunkára ítélték, és a marokkói partra küldték, a ceutai várbörtönbe, amely Spanyolország legnagyobb fegyházai közé tartozik.

- Végre - mondta Péter -, az egyik nyomorult már a börtönbe került, és egész életére!

- Egész életére!... Nem!... - felelte a doktor. - Ha Andrea Ferrato a fegyenctelepen halt meg, Carpena nem halhat ott meg!

NEGYEDIK RÉSZ

I. A CEUTAI VÁRBÖRTÖN

Szeptember huszonnegyedikén, három héttel a Catania vidékén lezajlott események után egy gyors gőzjacht - a *Ferrato* - kedvező északkeleti szélben hajózott a spanyol földön, angol fennhatóság alatt álló Gibraltár és a marokkói földön, spanyol fennhatóság alatt álló Almina-fok között. A két földnyelvet elválasztó négy mérföldet, ha hinni lehet a mitológiának, Herkules, Lesseps egyik őse nyitotta meg az Atlanti-áramlatnak, amikor hatalmas kalapácsával széttörte a két tenger közti földdarabot.

Nem is felejtette volna elmondani ezt Pointe Pescade, hogy megtanítsa erre barátját, Cap Matifout; megmutatta volna neki északon a Gibraltári-sziklát, délen az Hacho-hegyet. Csakugyan, Calpe és Abyla pontosan az a két oszlop, amely még most is Cap Matifou híres ősenek nevét viseli. Cap Matifou nyilván érdeme szerint becsülte volna ezt az „erőmutatványt”, anélkül, hogy irigység mardosná egyszerű és szerény lelkét. A provence-i Herkules meghajolt volna Zeus és Alkméné fia előtt.

De Cap Matifou nem foglalt helyet a gőzjacht utasai között, amint Pointe Pescade sem. Az egyikük beteg volt, a másik ápolta, mindketten Antekirttán maradtak. Ha szükségessé válna később részvételük, táviratot kapnak, és máris viszik őket a szigetnél állomásozó valamelyik *Elektriken*.

A doktor és Báthory Péter egyedül utaztak a *Ferratón*, amelynek első kapitánya Köstrik, helyettese pedig Luigi volt. Az utolsó utat Szicíliába tették Sárkány és Torontál Simon felkutatására, de ez nem hozhatott semmiféle eredményt, hiszen Zirone halála ezt megakadályozta. Újra kellett hát elindulni a nyomon, és kényszeríteni Carpenát, mondja el, mit tud Sárkányról és cinkosáról. A spanyolt pedig életfogytiglani kényszermunkára ítélték, és a ceutai tengerparti erődbe szállították, oda kellett hát menniük, ott lehet majd érintkezésbe lépni vele.

Ceuta megerősített város, amolyan spanyol Gibraltár az Hacho-hegy keleti lejtőin, és a gőzjacht ezen a napon reggel kilenc óra tájban már három mérföldre közelítette meg kikötőjét.

Ez a híres tengerszoros igencsak élénk, mintha a Földközi-tenger szája lenne. Ezen át issza magába az Atlanti-óceán vizét. Ezen át fogadja az Észak-Európából és a két Amerikából érkező ezernyi hajót, amelyek megtöltik hatalmas kerületének száz és száz kikötőjét. Ezen át jönnek-mennek azok a nagy személyszállító gőzösök, azok a hadihajók, amelyeknek egy francia ember lángelméje nyitott kaput Szueznál az Indiai-óceánra és a Déli tengerre. Mi sem festőibb e keskeny tengerszorosnál, amelyet különféle alakú hegyek vesznek körül. Északon az Andalúziai Sierrák válnak ki. Délen, ezen a csodálatosan hepehupás parton, az Espartel-foktól az Almina-fokig emelkednek lépcsőzetesen a Bullonok fekete csúcsai, a Majmok-hegye, a Septem Fratres - Hét Testvér - tetői. Jobbra-balra festői városok tűnnek fel, megbújva a kis öblök háttérében, az alsó lejtők oldalában, és elnyúlnak az alacsony homokparton, uralja őket a hatalmas háttér, Tarifa, Algeciras, Tanger, Ceuta. Aztán a két part között, a habokat gyorsan szelő gőzösök orra előtt - ezeket sem a tenger, sem a szél nem tudja megállítani -, a vitorlások előreugró orra alatt, amelyeket százával rekeszt meg néha a nyugati szél az Atlanti-óceán torkolatában, hullámozó, színeket játszó víz terül el, emitt szürke és hullámos, amott kék és nyugodt, kis taréjok csíkozzák, és csipkés kacskaringóikkal jelzik az ellenáramlatok vonalát. Ki maradhat érzéketlen e fennkölt szépségek bája iránt, amelyet két szárazföld, Európa és Afrika állít szembe egymással a Gibraltári-szoros kettős panorámája előtt?

Eközben a *Ferrato* gyorsan közeledett az afrikai parthoz. A beugró öböl, amelynek mélyén bújik meg Tanger, kezdett eltűnni, míg a ceutai sziklasor annál inkább látható lett, mivel a part odébb vargabetűt ír le dél felé. Szemlátomást kezdett különválni a környezetétől, mint egy tengeri fok előtt kiemelkedő nagyobb sziget, amelyet a szárazfölddel csak keskeny földszoros köt össze. Fent, az Hacho-hegy csúcsa felé egy kis erőd bukkant fel a hajdani római fellegrvár helyén, amelyben szakadatlanul őrködnek, figyelik a szorost, de különösen a marokkói földet, amelybe Ceuta beékelődik. Nagyjából ilyenek a kis monacói nagyhercegség hegyrajzi viszonyai is francia földön.

Reggel tíz órakor a *Ferrato* lehorgonyzott a kikötőben, jobban mondva két kötélhosszúságnyra a rakparttól, melyet vad erővel csapkodnak a háborgó hullámok. Ez csak nyílt, szélnak kitett horgonyzóhely, ahol megtörnek a Földközi-tenger hullámai. Nagy szerencsére, amikor a hajók nem tudnak kikötni Ceuta nyugati partján, másik horgonyzóhelyet találnak a szikla túlsó oldalán, amely védi őket a szárazföldi szelektől.

Amint az egészségügyi szolgálat megjelent a hajón, és kiadták az igazoló okmányt, hogy nincs köztük járványos beteg, egy óra tájban a doktor Péter kíséretében egy kis rakpartra vitette magát a városfal tövében. Semmi kétség, hogy azzal a szilárd elhatározással jött ide: Carpenát kézre keríti. De hogyan lásson munkához? Ezt csak a hely megtekintése után dönti majd el, a körülmények figyelembevételével; vagy elraboltatja a spanyolt, vagy úgy, hogy megkönnyíti szökését a ceutai várból.

Ezúttal a doktor egyáltalán nem igyekezett ismeretlenségben maradni - ellenkezőleg. Már a hajóra jött hivatalnokok is hírét vitték a híres személyiség érkezésének. Ki ne ismerte volna, legalább hírből, az arab világban, Szueztől az Espartel-fokig, a tudós *talebot*, aki most visszavonultan élt szigetén, Antekirtán, a Szirtisz-öböl mélyén? Épp ezért mind a spanyolok, mind a marokkóiak nagy tisztelettel fogadták. Egyébként nem tiltotta meg a *Ferrato* meglátogatását, s így számos csónak állt meg hamarosan oldalánál.

Ez a hírverés nyilván beleillett a doktor elgondolásaiba. Hírneve segítette tervét. Péterrel együtt nem is akart visszavonulni a körülötte tolongó emberek elől. Ceuta legnagyobb szállójánál nyitott kocsiba ültek, megtekintették a várost, jellegtelen és színtelen házakkal szegélyezett keskeny utcáit, itt-ott satnya, poros fákkal borított kis tereit, ahol árnyék vetődik holmi hitvány kis kocsmára vagy egy-két kaszárnyszerű, polgári épületre - szóval semmi eredetiség ebben a városban, hacsak nem a mór negyedben, ahol a színek nem fakultak ki teljesen.

Három óra felé a doktor utasítást adott, hogy vigye a kocsit a ceutai kormányzóhoz, akit meg szeretne látogatni - ez természetes udvariassági látogatás volt egy hírneves külföldi részéről.

Magától értetődik, hogy ez a kormányzó nem lehetett polgári hivatalnok. Ceuta elsősorban katonai telep. Mintegy tízezer lélek lakja, tisztek és legénység, kereskedők, halászok vagy parti hajósok, szétoszolva a városban és azon a földszegélyen, amelynek folytatása kelet felé már a spanyoloké.

Ceuta közigazgatását ekkoriban Guyarre ezredes vezette. A főtiszt parancsnoksága alá három gyalogzászlóaljat rendelték a szárazföldi hadsereg különítményeként, akik itt Afrikában szolgáltak, továbbá egy büntető ezredet, amely állandóan itt élt a kis gyarmaton, két ágyúüteget, egy század hidászt és egy század mór, külön negyedben élő családjaikkal. Az elítéltek száma úgy kétezerre rúgott.

A városból a kormányzó székhelye felé a kocsit a városon kívül makadámúton haladt, ezen bonyolódik le a közlekedés egészen a beékelte terület keleti csücskéig.

Az út mindkét oldalán a hegyek lába és a tenger árterülete közé eső keskeny partszegélyt a lakosság szorgos munkával műveli, és keservesen küzd a gyenge minőségű földdel. Van itt bőven mindenféle zöldség és gyümölcsfa, de azt is meg kell mondani, hogy munkaerőben sincs hiány.

A fegyenceket ugyanis nem csupán az állam alkalmazza; szakmühelyekben, erődítéseknel, utakon dolgoznak, amelyek megkövetelik az állandó karbantartást, de még a városi rendőrségen is, ha jó magaviseletük lehetővé teszi, hogy rendőri szolgálatot lássanak el; vigyáznak másokra, rájuk pedig mások vigyáznak. Ezeket az elítélteket húszévi büntetéstől életfogytiglanig küldik a ceutai várba. Magánosok is foglalkoztathatják a fegyenceket, a kormányzat által megszabott bizonyos feltételek mellett.

Ceutai látogatása során a doktor találkozott néhányval, amint szabadon jártak-keltek a város utcáin, és olyanokkal is, akik házi munkákat végeztek; de még nagyobb számban láthatta őket a megerősített városfalon kívül, a mezei utakon.

Mindenekelőtt azt kellett megtudnia, hogy a vár foglyainak melyik csoportjába tartozik Carpena. Hiszen a doktor terve módosulhatott aszerint, hogy a spanyol be van zárva, avagy szabadon mozog, magánosoknál dolgozik vagy az államnak.

- Mivel mostanában ítélték el - mondta Péternek -, valószínű, hogy még nem élvezi azokat a kedvezményeket, amely a régebben elítélteknek jár jó magaviseletükért.

- És ha lakat alatt van? - kérdezte Péter.

- Akkor nehezebb lesz megszöktetni - felelte a doktor -, de meg kell történnie, és ebben nem is lesz hiba!

Eközben a kocsi lassan gurult az úton, a lovak poroszkáltak. Kétszáz méterre az erődítéseken kívül egy fegyencsoport dolgozott az útkövezésen, a vár foglárainak felügyeletével. Vagy ötvenen lehetek, egyesek követ törtek, mások meg elszórták az úttesten, vagy simára hengerelték. Így a kocsi csak az út oldalsó részén tudott haladni, ahol a helyreállítás még nem kezdődött el.

A doktor hirtelen megragadta Péter karját.

- Ő az! - suttogta fojtottan.

Egy ember állt ott, húsz lépésre társaitól, és csákánya nyelére támaszkodott.

Carpena volt.

A doktor tizenöt év után fegyencruhában is felismerte az isztriai sófőzőt, ahogy Maria Ferrato is felismerte máltai öltözetében a Manderaggio síkátoraiban. Ezt a bűnözőt, aki éppoly lusta volt, mint alkalmatlan minden mesterségre, nem tudták volna felhasználni a vár műhelyeiben. Nem volt jó egyébre, mint durva munkára: követ törni az úton.

De ha a doktor felismerte is, Carpena nem ismerhette fel benne Sándor Mátyás grófot. Éppen csak egy pillantásra látta Andrea Ferrato halász házában, amikor odahozta a rendőröket. Most Carpena is, mint Ceutában mindenki, hallott Antekirtt doktor megérkezéséről. Carpena tudta, hogy ez a hírneves doktor az a személyiség, akiről Zirone beszélt neki Polüphemosz barlangjainak közelében, a szicíliai parton; az az ember, akitől Sárkány tanácsa szerint mindennél jobban óvakodnia kellett; az a milliomos, akivel Zirone bandája abba a végzetes tusába bocsátkozott Casa Inglesénél.

Mi forgott Carpena fejében, amikor váratlanul szembe találta magát a doktorral? Milyen benyomás rögződött az agyában egyetlen szempillantás alatt, a fénykép gyorsaságával? Mindezt nehéz volna megmondani. Annyi azonban bizonyos, hogy a spanyol egyszeriben úgy érezte, hogy a doktor valami lelki ráhatással egész lényét fogva tartja, hogy személyisége vele szemben semmivé válik, hogy a saját akaratánál erősebb idegen akarat hatalmasodik el rajta. Hiába akart ellenállni: ezzel az erővel szemben tehetetlen volt.

Eközben a doktor megállította a kocsit, és továbbra is áthatóan meredt a spanyolra. Szemének fénylő pontja különös és ellenállhatatlan hatást gyakorolt Carpena agyára. A spanyol érzékei lassanként eltompultak. Szempillája hunyorgott, lezárult, és most már csak néha rebbent meg. Aztán, amikor teljesen elvesztette az eszméletét, az út szélére zuhant, de társai észre sem vették. Delejes álomba merült, amelyből egyikőjük sem tudta volna magához téríteni.

Ekkor a doktor utasítást adott, hogy folytassák az utat a kormányzó székhelye felé. Ez a jelenet nem tartott tovább fél percnél. Senki sem vette észre, mi történt az imént Antekirtt doktor és a spanyol között - senki, kivéve Báthory Pétert.

- Most már a hatalmamban van ez az ember - mondta neki a doktor -, és kényszeríteni tudom...

- Arra is, hogy elmondjon mindent, amit tud? - kérdezte Péter.

- Nem, de arra igen, hogy öntudatlanul mindent megcsináljon, amit csak kívánok. Már az első pillantásra éreztem, hogy uralkodhatok ezen a nyomorulton, rákényszeríthetem a saját akaratomat.

- Pedig ez az ember nem is beteg.

- Ej, hát azt hiszed, hogy a hipnózis hatása csak az idegbetegekre érvényes? Nem, Péter, a legellenállóbbak még az elmebetegek. Éppen az szükséges, hogy a médiumnak akarata legyen; és a körülmények is segítségemre jöttek, mert ebben a Carpenában olyan alanyra leltem, aki teljesen elfogadja befolyásomat. Épp ezért addig alszik, amíg közbe nem lépek, hogy felébresszem.

- Rendben van - felelte Péter -, de mire jó az egész, ha még ebben az állapotában sem lehet elérni, hogy arról beszéljen, amit meg akarunk tudni?

- Kétségtelen - ismerte el a doktor -, és nyilvánvalóan nem tudok olyat mondani vele, amit magam sem tudok. De hatalmamban áll, és arra kényszeríthetem, és pedig amikor nekem tetszik, hogy azt csinálja, amit akarok, s nem tud ellenszegülni az én akaratomnak. Például holnap, holnapután, egy hét múlva, hat hónap múlva, ha azt akarom, hogy akár éber állapotban hagyja el a várost, így cselekszik!...

- Elhagyja a várost - ismételte Péter -, kísétál szabadon?... Pedig ahhoz az örök engedélye is szükséges! A szuggerálás hatása nem lehet olyan erős, hogy összetörje láncait, vagy betörje a fegyenctelep kapuját, vagy áthágjon egy áthághatatlan falon...

- Nem, Péter - felelte a doktor -, olyanra nem kényszeríthetem, amit magam sem tudnék véghezvinni, és ezért látogatom meg a ceutai kormányzót.

A doktor semmiben nem túlzott. A szuggerálás tényei hipnotikus állapotban ma már elismertek. Charcot, Brown-Sequard, Azam, Richet, Dumontpallier, Maudsley, Bernheim, Hack Tuke, Rieger és megannyi más tudós munkái és megfigyelései semmi kétséget nem hagynak e tekintetben. Keleti utazásai során a doktor a legérdekesebb eseteket tanulmányozta, és a fiziológiának ezt az ágát nagyban gazdagította új megfigyelésekkel. Így hát alaposan tájékozva volt e jelenségekről és a belőlük leszűrhető eredményekről. Jómaga is nagy szuggesztív erővel

rendelkezett, amelyet gyakran fel is használt Kisázsiában; erre az erőre számított Carpena kézre kerítésében is - hiszen a véletlen folytán a spanyol nem állt ellen e befolyásnak.

De ha uralkodott is a doktor ezentúl Carpenán, ha azt és akkor csinálhatta vele, amit és amikor kívánt, saját akaratát kényszerítve rá, még az is szükséges volt, hogy a fogolynak mozgási szabadsága legyen, ha eljön a pillanat, és teljesítenie kell valamilyen kívánságát. Ehhez kellett a kormányzó engedélye. A doktor pedig nagyon remélte, hogy megkapja ezt az engedélyt Guyarre ezredestől, és így lehetővé válik a spanyol szökése.

Tíz perccel később a kocsi odaérkezett a nagy kaszárnnyák bejáratához, amelyek a spanyol terület határán emelkednek, és megállt a kormányzó székhelye előtt.

Guyarre ezredes már értesült Antekirtt doktor jelenlétéről Ceutában. Ennek a híres személyiségnek olyan hírnevet szerzett képessége és vagyona, hogy úgy bántak vele, mint valami utazó fejedelemmel. Épp ezért, miután bevezették a palota szalonjába, a kormányzó nagy tisztelettel köszöntötte fiatal társával, Báthory Péterrel együtt. Legelőször is felajánlotta, hogy megmutatja a gyarmatot, a marokkói területen szerencsésen elhelyezkedő „kis spanyol földet”.

- Szívesen fogadjuk ajánlatát, kormányzó úr - felelte a doktor spanyolul, azon a nyelven, amelyet Péter is értett, és éppen olyan folyékonyan beszélt, mint ő. - De nemigen tudom, marad-e időnk, hogy kihasználjuk az ön lekötő szívésségét.

- Ó, a telep nem nagy, Antekirtt doktor - mondta a kormányzó. - Fél nap is elég a körüljárására. Különbözik nem szándékszik néhány napig itt tartózkodni?

- Legfeljebb négy-öt óráig - felelte a doktor. - Még ma este el kell indulnom Gibraltárba, ahol holnap délelőtt várnak.

- Még ma este elindul! - kiáltott fel a kormányzó. - Engedje meg, hogy elhatározása megváltoztatására kérjem! Biztosítom róla, Antekirtt doktor, katonai gyarmatunk méltó arra, hogy tüzetesen tanulmányozzák! Nyilván ön már sokat látott, sok mindent megfigyelt utazásai során, higgye el nekem, hogy Ceuta is joggal rászolgált mind a tudósok, mind a közigazdászok figyelmére, ha másért nem, büntetőintézményei miatt!

Természetesen a kormányzó némi önérzettel dicsérte gyarmatát. De semmit nem túlzott el, és a ceutai vár közigazgatási rendszerét - amely a sevillai vár börtönével azonos - egyik legjobbnak tekintik az Ó- és Újvilágban a fegyenctelepek anyagi viszonyait illetően, sőt erkölcsi javulásuk terén is. A kormányzó kitarzott hát amellett, hogy a kiváló Antekirtt doktor halassza el indulását, és tisztelje meg látogatásával a fegyház különféle részlegeit.

- Lehetetlent kér, kormányzó úr, de ma még az öné vagyok, és ha úgy akarja...

- Már négy óra van - folytatta Guyarre ezredes -, látja, alig marad időnk...

- Csakugyan - felelte a doktor -, és annál inkább zavarba ejt, mert ha ön ragaszkodik hozzá, hogy megmutassa nekem a telepet, akkor én meg szeretném mutatni önnek a jachtomat!

- Nem halaszthatná el, Antekirtt doktor, egy nappal későbbre az indulást Gibraltárba?

- Szívesen megtenném, kormányzó úr, de ismétlem, holnapra találkozót beszéltem meg, ezért kénytelen vagyok még ma este tengerre szállni.

- Ez aztán valóban sajnálatra méltó - felelte a kormányzó -, és mindig bánt majd, hogy nem tudtam itt tartani! De jól vigyázzon! Erődeim ágyúcsövei a hajójára néznek, és csak tőlem függ, hogy elsüllyesztem-e!

- És a megtorlás, kormányzó úr? - felelte nevetve a doktor. - Talán háborúba óhajt keveredni a hatalmas antekirttai birodalommal?

- Tudom, hogy ez nagy kockázatot jelentene - ismerte el a kormányzó hasonlóan tréfás hangon. - De mit nem kockáztatnánk azért, hogy itt tartsuk még huszonnégy órára!

Péter nem vett részt ebben a beszélgetésben, s azon töprengett, vajon az elérendő cél felé haladt-e a doktor vagy sem. Ez az elhatározás, hogy még ma este kifutnak Ceutából, meglepte egy kicsit. Hogyan lehetne ilyen rövid idő alatt megtenni a nélkülözhetetlen lépéseket, hogy elősegítsék Carpena szökését? Néhány órán belül az elítéltek visszatérnek a várba, és éjszakára bezárják őket. Ilyen körülmények között igen kétségesnek látszott, hogy ki tudja hozni a spanyolt.

De Péter megértette, hogy a doktor jól kitervelt elgondolást követ, amikor ezt a választ adja:

- Valóban, kormányzó úr, kétségbe ejt, hogy nem elégíthetem ki önt e tekintetben... legalábbis ma! De talán tudunk megoldást találni...

- Beszéljen, Antekirtt doktor, beszéljen!

- Mivel holnap reggel Gibraltárban kell lennem, még ma el kell indulnom. De úgy gondolom, hogy az angol sziklán nemigen töltök két-három napnál többet. Nos, ma csütörtök van, és ahelyett, hogy folytatnám utamat a Földközi-tenger északi része felé, mi sem könnyebb, mint hogy vasárnap reggel Ceuta érintésével menjek tovább...

- Mi sem könnyebb, csakugyan - felelte a kormányzó -, és mi sem lekötelezőbb számomra! Nyilván némi önzés is van ebben! Ej, de kiben nincs egy csepp hiúság ezen a földön? Akkor hát vasárnapban megegyeztünk, Antekirtt doktor?

- Igen, egy feltétellel!

- Bármilyen legyen is, elfogadom!

- A feltételem az, hogy szárnysegédével együtt a *Ferratón* ebédel.

- Szavamat rá, Antekirtt doktor!... Szavamat rá, de ugyancsak egy feltétellel!

- Én is szavamat adom, kormányzó úr, bármilyen legyen is, előre elfogadom!

- Ez pedig az, hogy Báthory úr és ön - felelte a kormányzó - nálam vacsorázik.

- Ebben is megegyeztünk - mondta a doktor -, és az ebéd és a vacsora között...

- Kihasznlom hatalmam, hogy megcsodáltassam önökkel birodalmam minden szépségét! - felelte Guyarre ezredes, és megszorította a doktor kezét.

Báthory Péter ugyancsak elfogadta a neki szóló meghívást, és meghajolt a nagyon lekötelező és nagyon elégedett ceutai kormányzó előtt.

A doktor már készülődött, hogy búcsút vegyen, és Péter kiolvasta szeméből, elérte célját. De a kormányzó el akarta kísérni leendő vendéglátóit a városig. Mindhárman helyet foglaltak a kocsiban, az ezredes palotájából Ceutába vezető egyetlen úton.

Ha a kormányzó kihasználta az alkalmat, hogy megcsodáltassa a kis gyarmat többé-kevésbé vitatható szépségeit, ha beszélt azokról az újításokról, amelyeket katonai és polgári téren szándékában volt bevezetni, ha hozzátette, hogy a hajdani Abylának ez a helyzete legalább olyan jó, mint Calpe fekvése a szoros másik oldalán, ha kijelentette, hogy valóságos Gibraltárt lehetne építeni belőle, éppolyan bevehetetlent, mint angol hasonmása, ha tiltakozott Ford úr arcátlan szavai ellen, hogy „Ceutának Angliához kellene tartoznia, mert Spanyolország nem

tud mit kezdeni vele, és megtartani is alig bírja”, végül ha igen bosszúsnak mutatta is magát a makacs angolokkal szemben, akik nem tudják betenni valahová a lábukat, hogy ne eresszenek ott gyökeret - mindez nem kelthetett meglepetést egy spanyol ember szájából.

- Igen - kiáltotta -, mielőtt az angolok arról ábrándoznának, hogy megszerzik Ceutát, előbb gondoljanak arra, hogyan tartják meg Gibraltárt! Van ott egy hegy, amelyet Spanyolország még egy nap a fejükre boríthat!

A doktor meg sem kérdezte, hogyan tudnának a spanyolok egy ilyen földtani megrázkódtatást előidézni, nem akart vitába szállni ezzel az állítással, amelyet a kormányzó egy hidalgó teljes szertelenségével vetett oda. Egyébként a beszélgetés megszakadt, mert a kocsi hirtelen megállt. A kocsis visszafogta a lovakat egy ötven elítéltből álló csoport előtt, amely elzárta az utat.

A kormányzó odaintette az egyik altisztet, hogy megkérdezze. Az ember szabályos léptekkel azonnal a kocsi felé indult, ott vigyázzba állt, tisztelgett, és katonásan várakozott.

A többiek, foglyok és örök az út két oldalán helyezkedtek el.

- Mi történt? - kérdezte a kormányzó.

- Kegyelmes uram - felelte az altiszt -, egy elítéltet találtunk, aki a lejtőn hevert. Úgy látszik, csak alszik, mégsem sikerült felébreszteni.

- Mióta lehet ebben az állapotban?

- Körülbelül egy órája.

- És még mindig alszik?

- Még mindig, kegyelmes uram... Olyan érzéketlen, mintha meghalt volna. Mozgattuk, csipkedtük, még egy pisztolyt is elsütöttünk a fülénél: semmit nem érez, semmit nem hall!

- Miért nem hívták a vár orvosát? - kérdezte a kormányzó.

- Elküldöttem érte, kegyelmes uram, de nem volt otthon, és amíg ideér, nem tudunk mit kezdeni ezzel az emberrel.

- Akkor vitesse a kórházba!

Az altiszt végre akarta hajtani a parancsot, de a doktor közbelépett.

- Kormányzó úr - mondotta -, orvos vagyok, ezért kérem, engedje meg, hogy megvizsgáljam ezt a makacs alvót. Nem bánám, ha közelebbről megnézhetném!

- Valóban, ez aztán önre tartozik! - felelte a kormányzó. - Ilyen gazembert ápoljon Antekirtt doktor!... Ennek igazán nem lehet oka panaszra!

Mindhárman kiszálltak a kocsiból, és a doktor a fegyenchez ment, aki az út mellett a lejtőn feküdt. Oly mélyen aludt, hogy az élet csak apró, ziháló légzésében és gyors érverésében nyilvánult meg.

A doktor intett, hogy a körülállók menjenek messzebb. Aztán a mozdulatlan test fölé hajolt, halkán beszélt hozzá, és hosszasan nézte, mintha akaratát akarná átvinni rá.

Majd felegyenesedett, és így szólt:

- Semmiség! Ez az ember egyszerűen delejes álomba merült!

- Csakugyan? - tűnődött el a kormányzó. - Ez aztán érdekes! És ön fel tudja ébreszteni ilyen álomból?

- Mi sem könnyebb! - felelte a doktor.

És megérintette Carpena homlokát, majd felnyitotta kicsit szemhéját, és ezt mondta:

- Ébredjen!... Így akarom!

Carpena megmozdult, kinyitotta szemét, de továbbra is olyan volt, mintha aludna. A doktor több ízben elhúzta homloka előtt a kezét, hogy egy kis szelet csapjon, és Carpena az öntudatlan álomból lassan magához tért. Csakhamar felkelt, aztán anélkül, hogy tudatában lett volna a történeteknek, újra odaállt társai közé.

A kormányzó, a doktor és Báthory Péter visszatért a kocsiba, s az megindult velük a város felé.

- Mondja, doktor - kérdezte a kormányzó -, nem ivott ez a hitvány fickó?

- Nem hinném - felelte a doktor. - Egyszerű hipnotikus álmot észleltem.

- De mi idézhette elő?

- Erre nem tudok választ adni, kormányzó úr. Talán ez az ember hajlamos az efféle rohamokra... De most már talpra állt, és nem esik újra ebbe az állapotba!

A kocsi hamarosan az erődítésvonal széléhez érkezett, begördült a városba, a kacsaringós utcák vonalát követve, végigment rajta, és megállt a kikötői rakparton fekvő kis téren.

A doktor és a kormányzó ekkor búcsút vett egymástól.

- Hát ez a *Ferrato* - mondta a doktor, és a gőzjachtra mutatott, amint kecsesen ringott a nyílt vízen. - Nem felejtí el, kormányzó úr, hogy volt szíves elfogadni meghívásomat, és vasárnap a hajómon ebédel.

- Nem kevésbé, Antekirtt doktor, mint ön sem, hogy nálam vacsorázik vasárnap este!

- Feltétlenül ott leszek!

A doktor és Péter elindult, a kormányzó pedig a rakparton maradt, míg csak el nem távolodott a keskeny, hosszú csónak.

És amikor a hajóra értek, Péter megkérdezte a doktort, úgy zajlott-e le minden, ahogy kívánta, s a doktor így felelt:

- Igen!... Vasárnap este a ceutai kormányzó engedélyével Carpena a *Ferratóra* jön!

Nyolc órakor a gőzjacht felszedte a horgonyt, észak felé indult, és az Hacho-hegy, amely a legmagasabb pont a marokkói partnak ezen a részén, eltűnt az éjszakai ködben.

II. A DOKTOR KÍSÉRLETE

Az utas, akinek nincs tudomása róla, hova viszi a hajó, nem találhatja ki, a földgolyó melyik pontjára teszi lábát, amikor partra száll Gibraltárban.

Először egy rakpartot lát, amelynek szélét a csónakok kikötésére szolgáló kis öblök tarkítják, tovább egy városfal bástyáját jellegtelen kapuval, aztán szabálytalan térséget, amelyet a dombon lépcsőzetesen elhelyezkedő magas kaszárnyák öveznek, végül egy hosszú, keskeny és kanyargós utca kezdetét; az utca neve: Main Street.

Ebben az utcában a makadám semmilyen időben nem szárad fel: az utca végénél teherhordók, csempészek, csizmatisztítók, cigaretta- és gyufaárusok tömegében hordókkal megrakott szekerek, taligák, zöldséges és gyümölcsös hordók sokaságának tarka összevisszaságában máltaiak, marokkóiak, spanyolok, olaszok, arabok, franciák, portugálok, németek járnak-kelnek, vagyis mindenhol vannak itt, ha kevesen is, még Anglia polgárai is, akiket főként a piros zubbonyos bakák és kékes kabátú tüérek képviselnek, torta alakú sapkában, amely csak csodálatos egyensúlyozó művészettel ül meg a fülön.

Pedig az ember Gibraltárban van, ahol a Main Street köti össze az egész várost a Tengeri Kaputól az Alameda-kapuig. Onnét tovább fut az Európa-fokig, sokszínű villák és zöldellő terek között, nagy fák vetik rá árnyékukat, virágágyak, lőszerraktárak, a legkülönbözőbb fajtájú ágyúk, a legkülönbözőbb égővek alól ideszállított bokrok mentén 4300 méter hosszúságban. Ennyi körülbelül a gibraltári sziklafal hossza is, amely hasonlít egy fej nélküli egypúpú tevéhez, amint a San Roque homokjára kuporodik, és farka a Földközi-tengerbe lóg.

Ez a hatalmas, meredek szikla 425 méter magasba nyúlva húzódik a szárazföld mellett, amelyet ágyúival, vagy mint a spanyolok mondják: „az öregasszony fogaival” fenyeget - több mint hétszáz ágyúüteg torka ásítózik a föld alatti üregek számtalan lőrésén át. Húszezer lakos és hatezer főnyi helyőrség préselődik össze a hegy alsó lejtőin, amelyeknek lábát az öböl vize mossa - nem beszélve a négykezükről, a híres „monókról”, a farkatlan majmokról, amelyek mindenkinél régebben éltek itt, valójában ők a föld igazi tulajdonosai, s itt élnek ma is az ősi Calpe magaslatain. E hegy tetejéről uralják az angolok a szorost, figyelik az egész marokkói partot, egyik oldaláról kilátás nyílik a Földközi-tengerre, a másikról az Atlanti-óceánra, és az angol látcsövek kétszáz kilométer távolságra látnak el; ezen belül nem nehéz figyelemmel tartani a legkisebb zugot is - és ezek a látcsövek figyelemmel is tartják.

Ha valami szerencsés körülmény folytán a *Ferrato* két nappal előbb fut be a gibraltári révbe, ha Antekirtt doktor és Báthory Péter napkelte és napnyugta között kiszáll a kis rakparton, áthalad a Tengeri Kapun, végigmegy a Main Streeten, átjut az Alameda-kapun is, hogy elérjen a domb közepén bal felől húzódó szép kertekbe, talán akkor ennek a történetnek az eseményei is gyorsabban peregnek, és nyilván egész másképpen végződnek.

Ugyanis szeptember tizenkilencedikén délután az egyik magas fapadon, amilyen az angol-kertekben látható, a nagy fák alatt, háttal a rév előrenyúló hatalmas ütegeinek, két személy beszélgetett, gondosan ügyelve, hogy a sétálók ne hallják meg őket: Sárkány és Namir.

Még nem felejtettük el, hogy Sárkánynak Szicíliában kellett találkoznia Namirral, amikor a Casa Inglese elleni támadás folyt, amely Zirone halálával végződött. Sárkány a történelekről idejében értesült, s megváltoztatta harci terveit, így a doktor hiába várta nyolc napon át, amíg hajója a cataniai kikötőben horgonyzott. Namir viszont a kapott utasítás alapján azonnal elhagyta Szicíliát, és visszatért Tetuánba, ahol akkoriban lakott. Aztán Tetuánból jött Gibraltárba, Sárkány itt adott neki találkát. Előző estén érkezett, és már másnap vissza akart menni.

Namir, Sárkány vad társa testestül-lelkestül szolgálta őt. Úgy nevelte Sárkányt a tripoliszi sáttortáborokban, mintha tulajdon anyja volna. Soha nem hagyta el, még akkor sem, amikor a kormányzóság területén ügynökösködött, ahol titkos kapcsolatok fűzték a félelmetes szenu-szita szekta híveihez, akiknek tervei Antekirttát is fenyegették, amint erről már említés történt.

Namirt gondolatai és cselekedetei valamiféle anyai szeretettel kötötték Sárkányhoz; talán sokkal erősebben ragaszkodott hozzá, mint valaha is Zirone, aki pedig jóban-rosszban társa volt. Egyetlen intésére akár büntetetre is kész volt, egyetlen intésére habozás nélkül a halálba ment volna. Így Sárkány feltétel nélkül megbízhatott Namirban, és azért hívta Gibraltárba, mert beszélni akart vele Carpenáról, akitől most tartania kellett.

Ez volt az első és alighanem egyetlen találkozásuk, amióta Sárkány Gibraltárba érkezett.

Arab nyelven beszéltek.

Először Sárkány tett fel kérdést, s erre olyan választ kapott, amely nyilván mindkettőjük szemében végtelenül fontos volt, hiszen jövőjük függött tőle.

- Száva?... - kérdezte Sárkány.

- Biztonságban van Tetuánban - felelte Namir -, e tekintetben nyugodt lehetsz!

- De távollétedben?...

- Távollétemben egy öreg zsidó asszonyra bízom a házat, egy pillanatra sem hagyja magára. Olyan ez a ház, mint egy börtön, ahová senki nem jut be, és nem is tud bejutni! Különben Száva nem tudja, hogy Tetuánba került, nem tudja azt sem, hogy ki vagyok, még arról sincs fogalma, hogy a te hatalmadban van.

- És beszélsz előtte a házasságról?

- Igen, Sárkány - felelte Namir. - Nem hagyom leszokni arról a gondolatról, hogy a te feleségednek kell lennie, és az is lesz!

- Annak kell lennie, Namir, kell, annál is inkább, mivel Torontál vagyona alaposan leapadt már. Igazán nincs szerencséje a játékban ennek a szegény Simonnak!

- Nem lesz szükséged Torontálra, hogy gazdagabb légy, mint valaha is voltál!

- Tudom, Namir, de közeledik a végső határidő, amikorra kitűztük házasságomat Szávával. Önként kell igent mondania, és ha visszautasítja...

- Majd én kényszerítem az engedelmességre! - felelte Namir. - Igen! Kierőszakolom az igent!... Megbízhatasz bennem, Sárkány!

És nehéz lett volna elképzelni határozottabb, vadabb arcot, mint a marokkói nőét, mialatt ezeket mondta.

- Jól van, Namir! - válaszolta Sárkány. - Őrizd csak jól továbbra is! Hamarosan utánad megyek!

- Nem illenék bele jobban a terveidbe, hogy rövidesen otthagyjuk Tetuánt? - kérdezte a marokkói nő.

- Amíg csak nem kényszerülök rá, addig nem, hiszen ott senki nem ismeri, de nem is ismerheti Szávát. Ha a körülmények úgy hoznák, hogy el kell hagynod Tetuánt, időben értesítelek.

- És most, Sárkány - folytatta Namir -, mondd már el, miért hívattál Gibraltárba.

- Mert közölnöm kell veled bizonyos dolgokat, amelyeket jobb elmondani, mint leírni.

- Beszélj hát, Sárkány, s ha parancsolni akarsz valamit, bármi legyen is az, kész vagyok végrehajtani.

- A helyzet most a következő - felelte Sárkány. - Báthoryné eltűnt, a fia pedig halott. Tehát ettől a családtól már nincs mit félnem! Torontálné meghalt, és Szávát a kezemben tartom! Efelől is nyugodt lehetek. Mások, akik ismerik vagy ismerték titkomat, mint Torontál, a cinkosom, teljesen hatalmam alatt állnak; Zirone meg elpusztult utolsó vállalkozása során Szicíliában. Így hát, akiket most említettem, nem tudnak beszélni, és nem is fognak!

- Hát akkor kitől félsz? - kérdezte Namir.

- Egyes-egyedül két alaktól félek, az egyik részben ismeri a múltamat, a másik pedig mintha jelenlegi életembe kívánná beleavatkozni, és jobban, semmint ínyemre van!

- Az egyik Carpena?... - kérdezte Namir.

- Igen - felelte Sárkány -, a másik pedig az az Antekirtt doktor, akinek kapcsolatát a Raguzában élő Báthory családdal mindig gyanúsnak találtam! Különbösen Benito mesélte, a Santa Grotta fogadósa, hogy ez a milliomos Zironét kelepcebe csalta a szolgálatában álló bizonyos Pescador segítségével. Ezt pedig azért tehette, hogy - ha engem nem tud foglyul ejteni - őt ejtse rabul, és kiszedje belőle titkait.

- Ez nagyon is nyilvánvaló - felelte Namir. - Jobban kell óvakodnod ettől az Antekirtt doktortól, mint valaha...

- És amennyire csak lehetséges, mindig tudnom kell, mit csinál, és főként, hol tartózkodik!

- Ez nem könnyű, Sárkány - felelte Namir -, mert amint Raguzában hallottam, egyik nap a Földközi-tenger egyik sarkában, másnap már a másikban van!

- Igen! Mintha egyszerre több helyen is jelen tudna lenni ez az ember! - kiáltott fel Sárkány. - De aligha tűröm, hogy beleártsa magát a játékomba! Keresztülhúzom számításait, még ha Antekirtta szigetére is utána kell mennem, akkor is...

- Ha megkötititek a házasságot, nem kell többé félned sem tőle, sem mástól.

- Kétségtelenül, Namir... De addig...

- Addig résen leszünk! Különbösen annyi előnyünk mindig lesz, hogy mi tudjuk, ő hol van, de ő nem sejtí, hogy mi hol vagyunk! Most pedig beszéljünk Carpenáról. Miért félsz tőle, Sárkány?

- Carpena tudja, milyen kapcsolatban álltam Zironével. Már évek óta ő is részt vett különféle vállalkozásokban, amelyekben az én kezem is benne volt, és elkotyoghatja...

- Az igaz, de Carpena most a ceutai várbörtönben van, életfogytiglan tartó rabságra ítélték!

- Épp ez nyugtalanít, Namir!... Igen! Azért, hogy javítson helyzetén, valami enyhítést kapjon, képes lehet arra is, hogy leleplezzen! Ha nekünk tudomásunk van arról, hogy Ceutába szállították, ezt mások is tudják, akik személyesen is ismerik; ha más nem, hát ez a Pescador, aki olyan ügyesen rászedte őt Máltán. És ennek az embernek a segítségével Antekirtt doktornak módja nyílhat, hogy a közelébe jusson! És ha mesés pénzért meg akarja tőle vásárolni titkait?! Még arra is kísérletet tehet, hogy a várból megszöktesse! Valóban, Namir, ez annyira kézenfekvő, hogy nem is értem, miért nem tette meg mostanáig!

Sárkány éles eszével azonnal kitalálta, hogy a doktor mit tervez a spanyollal, és tudta, mitől kell félnie.

Namir kénytelen volt belátni, hogy Carpena jelenlegi helyzetében nagyon veszélyes lehet.

- Miért nem ő - kiáltott fel Sárkány -, miért nem ő pusztult el Zirone helyett?!

- Ami nem történt meg Szicíliában - felelte hidegen Namir -, miért ne történhetne meg Ceutában?

A kérdés világos volt. Namir ekkor megmagyarázta Sárkánynak, hogy mi sem könnyebb számára, mint Tetuánból Ceutába menni, ahányszor csak akar. Legfeljebb húsz mérföld választja el a két várost. Tetuán valamivel délebbre esik a fegyenctelepnél, a marokkói part déli részén. És mivel az elítéltek az úton dolgoznak, vagy a városban járnak-kelnek, igen könnyű lenne összeköttetést találni Carpenával, aki ismeri őt; elhitetné vele, hogy Sárkány a megszöktetésén fáradozik, akár egy kevés pénzt is átadna neki, vagy némi pótlást a fegyenctelep kosztjához. És ha egy darab mérgezett kenyeret vagy gyümölcsöt tenne a többi közé, ugyan ki törődne Carpena halálával, ki keresné az okát? Egy zsvánnal kevesebb marad a várbörtönben, ez pedig nem nyugtalanítja túlfent a ceutai kormányzót. És Sárkánynak sem kellene félnie többé a spanyoltól, sem Antekirtt doktor próbálkozásaitól, aki érdekelt abban, hogy titkait leleplezze.

Végeredményben a beszélgetésből az derült ki, hogy míg egyesek Carpena szökését készítik elő, mások azon igyekeznek, hogy a szökést megakadályozzák, idő előtt elküldjék ökelmét ama túlvilági várba, ahonnan aztán meg nem szöktetheti senki!

Sárkány és Namir mindenben megállapodott; visszatértek a városba, majd elbúcsúztak. Sárkány még aznap este elhagyta Spanyolországot, hogy Torontál Simonnal találkozzék; másnap meg Namir kelt át a Gibraltári-szoroson, és Algecirasban felszállt arra a gőzösre, amely Európa és Afrika között rendszeresen közlekedik.

A kikötő kijáratánál gőzösük egy luxusjachtal találkozott, amely a Gibraltári-szorosba hajózott, majd az angol vizeken horgonyt vetett.

A *Ferrato* volt. Namir a hajót már látta Cataniában, és egyszeriben felismerte.

„Antekirtt doktor itt van! - motyogta. - Sárkánynak igaza volt, veszélyben vagyunk, ráadásul közeli veszélyben!”

Néhány órával később a marokkói asszony partra szállt Ceutában. Mielőtt azonban visszament volna Tetuánba, megpróbálta felvenni a kapcsolatot a spanyollal. Terve egyszerű volt, és sikerrel kecsegtetett, ha jut idő a végrehajtására.

De olyan akadály jött közbe, amelyre Namir nem számíthatott. Amióta a doktor ceutai látogatása során közbelépett, Carpena betegnek tette magát, és annyit legalább elért, hogy néhány napra bekerült a fegyencórházba. Namir így kénytelen volt a kórház körül őgylegni, de nem sikerült találkoznia vele. Annyi vigasza mégis volt, hogy ha nem is láthatja Carpenát, nyilván Antekirtt doktor és megbízottai sem láthatják. Így hát, gondolta, nem jelent veszélyt a késlekedés. Szökéstől valóban nem kellett tartania, amíg az elítélt nem áll újra munkába a telep útjain.

Namir azonban tévedett elgondolásaiban. Az a tény, hogy Carpena a fegyencórházba került, éppenséggel elősegítette a doktor terveit, és nagyon valószínűen a sikerét is.

A *Ferrato* szeptember huszonkettedikén este horgonyt vetett a Gibraltári-szorosban, amelyet igen gyakran kavarnak fel a keleti és délkeleti szelek. De a gőzjacht csak a következő napot töltötte ott, vagyis a szombatot. Épp ezért a doktor és Péter délelőtt partra szállt, elment a Main Street-i postahivatalba, ahol poste restante, azaz postán maradó levelek várták őket.

Az egyiket a doktor szicíliai megbízottja küldte, és jelentette, hogy a *Ferrato* indulása óta nem látták Sárkányt sem Cataniában sem Siracusában, sem Messinában.

A másikat Pointe Pescade írta Báthory Péternek, és tájékoztatta, hogy sokkal jobban érzi magát, sérülésének nyoma sem maradt. A doktor Cap Matifouval együtt újra igénybe veheti szolgálatait, amikor csak akarja; a pihenő Herkules mindkettőjüknek tiszteletteljes üdvözlését küldi.

A harmadik levelet Luigi kapta Mariától. Több volt testvéri üzenetnél, egy anya levele volt.

Ha a doktor és Báthory Péter harminchat órával korábban sétál a gibraltári parkban, találkozik Sárkánnyal és Namirral.

Ezt a napot arra használták fel, hogy megtöltsék szénrel a *Ferrato* kamráit azokról a teherhordó bárkákról, amelyek a révben horgonyzó vízi tárolókból veszik fel rakományukat. Hoztak édesvizet is a tartályokba, a gőzjacht kazánjaiba és az ivóvízes korszókba. Minden előkészület megtörtént, amire a doktor és Péter visszatért a hajóra, amikor a „first gun fire” - vagyis: „első ágyúlövés” - jelezte a városkapuk bezárását; ezt a rendszabályt olyan szigorúan megtartják, mint egy norfolki vagy cayenne-i fegyházban.

De a *Ferrato* nem húzta fel horgonyát ezen az estén. Mivel alig két órára volt szüksége, hogy átkeljen a szoroson, csak másnap nyolc órakor indult el. Az angol ágyúk éppen gyakorlatoztak, és célzási ügyességüket úgy bizonyították be, hogy a hajót körülöldözték, de vigyáztak, hogy el ne találják a *Ferratót*, amely teljes gőzzel Ceuta felé vette útját. Fél tízkor már az Hacho-hegy lábánál haladt, de mivel északkeleti szél fújt, nem volt alkalmas a kikötésre az a hely, ahol három nappal előbb állomásozott. A kapitány a város másik oldalán adott hát parancsot a horgonyzásra, egy kis öbölben, amelyet fekvése megvéd a keleti szélről, és a *Ferrato* ott vetett horgonyt, két kötélhosszra a parttól.

Negyedórával később a doktor kiszállt egy kis mólón; Namir lesben állt, és a gőzjacht minden mozdulatát látta. A doktor nem ismerhette fel a marokkói nőt, hiszen csak futólag látta egyszer a cattarói bazár félhomályában, a nő viszont annál gyakrabban látta őt Gravozában és Raguzában, és nyomban ráismert. El is határozta, hogy jobban résen áll, mint valaha, mindaddig, amíg csak a hajó Ceutában tartózkodik.

Amikor a doktor partra szállt, ott találta a gyarmat kormányzóját és egyik szárnysegédét, akik a rakparton várták.

- Jó napot, kedves vendégem! Isten hozta! - kiáltotta a kormányzó. - Ön valóban megtartja a szavát. És mivel egész nap a vendégem lesz, legalább...

- Csak akkor leszek a vendége, kormányzó úr, ha előbb ön lesz az én vendégem! Ne felejtse el, hogy az ebéd várja a *Ferratón*.

- Nos, ha vár, Antekirtt doktor, nem lenne szép dolog, ha váratnám!

A keskeny csónak a hajóhoz vitte a doktort és vendégeit. Az asztalon fényűző teríték fogadta őket, és mindnyájan jóízűen ettek a gőzjacht ebédlőjében feltálalt ételekből.

Ebéd közben a beszélgetés főleg a gyarmat igazgatásáról, a lakóinak erkölcséről és szokásairól, a spanyol és bennszülött lakosság közt fennálló kapcsolatokról folyt. Közbevetőleg a doktor szót ejtett arról a fegyencről is, akit két-három nappal azelőtt delejes álmából ébresztett fel a kormányzósági palota felé vezető úton.

- Nyilván nem emlékszik már semmire... - jegyezte meg.

- Semmire - felelte a kormányzó -, de pillanatnyilag nem dolgozik az útkövezésnél.

- Hát hol van? - kérdezte a doktor kis nyugtalansággal, amelyet egyedül Péter vett észre.

- A kórházban - felelte a kormányzó. - Úgy látszik, ez a megrázkódtatás kikezdte becses egészségét!

- Ki az az ember?

- Egy Carpena nevű spanyol, közönséges gyilkos, nemigen érdemel figyelmet, Antekirtt doktor, és ha netán meghalna, biztosítom, nem lenne veszteség a vár számára!

Aztán egész másra terelődött a szó. A doktor nyilván nem találta volna helyesnek, ha sokáig időzik a fegyenc ügyénél, aki alkalmasint teljesen rendbe jön néhány napi kórházi pihenő után.

Ebéd után a fedélzeten szolgálták fel a kávé, a cigaretták és szivarok csakhamar füstté váltak a hátsó sátor alatt. Aztán a doktor azt ajánlotta a kormányzónak, hogy ne késlekedjenek tovább, hanem szálljanak partra. Most már az ő vendége, és hajlandó meglátogatni a marokkói területbe beékelte spanyol telep minden részlegét.

Az ajánlat tetszett a kormányzónak, akinek a vacsoráig bőven volt ideje, hogy híres vendégének megmutassa a gyarmatot.

A doktort és Báthory Pétert lelkiismeretesen végigvezették az egész gyarmaton, a városban és vidékén. Vezetőik a legapróbb részletet sem engedték el nekik sem a börtönben, sem a kaszárnyákban. Ezen a napon - vasárnap volt - a fegyencek nem végezték szokásos munkájukat, és a doktor más körülmények között figyelhette meg őket. Carpenát csak futólag látta az egyik kórteremben, és látszólag nem is törődött vele.

A doktor úgy tervezte, hogy még aznap éjjel visszatér Antekirttára, de előbb az este nagy részét a kormányzóval tölti. Ezért hat óra felé a kormányzói palotába ment, ahol gazdagon tálalt vacsora várta, amely nyilván viszonzás volt az ebédért.

Magától értetődik, hogy a város falain belül és kívül lefolyt séta alatt Namir követte a doktort, aki nemigen sejtette, milyen aprólékos gonddal figyelik.

A vacsora vidám hangulatban folyt le. A gyarmat néhány kiemelkedő személyisége, több tiszt a feleségével, két-három gazdag kereskedő volt a vendégsereg, és nem titkolták örömeiket, hogy látják és hallják Antekirtt doktort. Az orvos szívesen beszélt keleti utazásairól, amelyeket Szíriában, Arábiában, Észak-Afrikában tett. Aztán Ceutára terelődött a szó, és csak gratulálni tudott a kormányzónak, amiért olyan kiválóan igazgatja a spanyol gyarmatot.

- De - tette hozzá - az elítéltek felügyelete bizonyára sok gondot okoz!

- És miért, kedves doktor úr?

- Mert nyilván igyekeznek megszökni. És mivel minden fogoly többet gondol a szökésre, mint őreik a szökések megakadályozására, ebből az következik, hogy az előny a foglyoké, és nem lepne meg, ha olykor hiányozna egyik-másik az esti takarodónál...

- Soha! - felelte a kormányzó. - Soha! Hová is mennének ezek a szökevények? A tengeren át lehetetlen a szökés! A szárazföldön át meg a vad marokkói népség között veszélyes lenne! Épp ezért a fegyencek a várban maradnak, ha nem jókedvükből, akkor óvatosságból.

- Rendszerben van - felelte a doktor -, de ez az ön érdeme, kormányzó úr; attól kell tartani, hogy a foglyok őrzése a jövőben egyre nehezebbé válik!

- Miért, ha szabad kérdezni? - kérdezte az egyik vendég, akit annál jobban érdekelt ez a beszélgetés, mivel ő volt a fegyház igazgatója.

- Azért, uram - felelte a doktor -, mert a delejes jelenségek tanulmányozása nagy haladást ért el, eljárásait bárki alkalmazhatja, végül mert a szuggesztiós ráhatások egyre gyakoribbak, mert nem kevesebb a céljuk, mint hogy egy ember egyéniségét egy másikéval cseréljék fel.

- És mi történik ilyen esetben? - kérdezte a kormányzó.

- Ilyen esetben, úgy gondolom, nemcsak a foglyokat ajánlatos szemmel tartani, hanem őreiket is. Utazásaim során, kormányzó úr, oly rendkívüli dolgoknak voltam tanúja, hogy mindent lehetségesnek tartok, ami az ilyen jelenségeket illeti. Így saját érdekében ne felejtse el, hogy ha idegen akarat befolyására egy fogoly öntudatlanul megszökhet, egy őr, ugyanennek a hatása alatt, éppen olyan öntudatlanul eltűrheti, hogy foglya elszökjön.

- Lenne szíves elmagyarázni nekünk, miben áll ez a jelenség? - kérdezte a fegyház igazgatója.

- Igen, uram, és egy példából könnyen megértheti - felelte a doktor. - Tegyük fel, hogy egy őr fogékony a delejes vagy hipnotikus befolyásra - a kettő ugyanazt jelenti -, és mondjuk, egy fogoly gyakorolja rá ezt a hatást... Akkor ettől a pillanattól kezdve a fogoly uralkodik az őron, azt csináltat vele, amit csak akar, oda küldheti, ahová neki tetszik, szuggesztió útján arra is kényszerítheti, hogy nyissa ki börtönének ajtaját.

- Kétségtelenül - felelte az igazgató -, de csak akkor, ha előbb elaltatja...

- Ebben téved, uram - folytatta a doktor. - Mindez megtörténhet éber állapotban is, és az őr öntudatlanul engedelmeskedik neki.

- Hogyan, ön azt állítja...?

- Azt állítom és megerősítem: ha a fogolynak ilyen hatása van az őrré, azt mondhatja neki: „Ezen és ezen a napon, ebben és ebben az órában ezt és ezt csinálod” - és az őr meg is csinálja! „Ezen és ezen a napon elhozod a cellám kulcsait” - és az őr el is hozza. „Ezen és ezen a napon kinyitod a vár kapuját” - és az őr ki is nyitja. „Ezen és ezen a napon elmegyek előtted, és te nem veszed észre!”

- Ébren?...

- Teljesen ébren!...

A doktornak ezt a kijelentését a jelenlevők alig palástolt hitetlenséggel fogadták.

- Pedig biztosan így van - jegyezte meg Báthory Péter -, magam is tanúja voltam hasonló eseteknek.

- Így hát - szólt a kormányzó - meg lehet szüntetni egy ember anyagszerűségét a másik ember szemében?

- Teljes mértékben - felelte a doktor -, mint ahogy bizonyos médiumoknál elő lehet idézni érzéki csalódást; így a cukrot sónak érzik, a tejet ecetnek vagy a közönséges vizet keserűvíznek, és éppen olyan hatással van rájuk! Semmi nem lehetetlen illúzió vagy hallucináció dolgában, ha az agyat ilyen hatás éri.

- Antekirtt doktor - mondta ekkor a kormányzó -, úgy hiszem, vendégeim általános kívánságának adok hangot, amikor megjegyzem, hogy ezeket a dolgokat látni kell, hogy el tudjuk hinni!

- És még akkor is nehezen - tette hozzá az egyik jelenlevő, aki úgy vélte, meg kell kockáztatnia ezt a fenntartást.

- Sajnálatos - folytatta a kormányzó -, hogy a kevés idő, amelyet nekünk szentelhet Ceutában, nem engedi meg, hogy tapasztalat útján győzzön meg bennünket.

- De... meglehetem... - felelte a doktor.
 - Most azonnal?
 - Most azonnal, ha úgy akarja!
 - Hogyan hát? Mondja, kérem!
 - Bizonyára még nem felejtette el, kormányzó úr - folytatta a doktor -, hogy a vár egyik fegyencét három nappal ezelőtt a kormányzói palota felé vezető úton találtuk, amint mélyen aludt, és megállapítottam, hogy ez delejes álom volt...
 - Csakugyan - jegyezte meg a fegyházigazgató -, és ez az ember most is a kórházban fekszik.
 - Arra is emlékszik, hogy én ébresztettem fel, miután az egyetlen őrnek sem sikerült?
 - Pontosan emlékszem.
 - Nos, ez elég volt, hogy köztem és ez a fegyenc között... Hogy is hívják?
 - Carpena.
 - ...köztem és Carpena között szuggesztívós kötelék keletkezzék, amely teljesen kiszolgáltatja nekem.
 - Amikor szemtől szemben áll önnel?
 - Akkor is, ha távol vagyunk egymástól!
 - Amikor ön itt van a kormányzói palotában, ő meg ott, a kórházban?... - kérdezte a kormányzó.
 - Igen, és ha ön most parancsot ad, hogy engedjék szabadon ezt a Carpenát, nyissák ki előtte a kórház és a börtön kapuját, tudja, hogy akkor mit csinál?
 - Elmenekül! - felelte nevetve a kormányzó.
- És meg kell vallani, olyan ragadós volt a nevetése, hogy az egész hallgatóság kórusban nevetett vele.
- Nem, uraim - folytatta igen komolyan Antekirtt doktor -, ez a Carpena nem szökik el, csak ha én is azt akarom, hogy elszökjön, és azt csinálja, amit én parancsolok neki!
 - Például?
 - Például, ha egyszer kijutott a börtönből, megparancsolhatom neki, hogy induljon el a kormányzósági palota felé.
 - És bejöjjön ide? - kérdezte a kormányzó.
 - Bizony be, és ha akarom, ragaszkodik ahhoz, hogy önnel beszéljen.
 - Velem?
 - Önnel, és ha nem ellenzi, hiszen minden sugallatomnak engedelmeskedik, elhitetem vele, hogy önt egy másik személynek nézze... mondjuk... XII. Alfonz királynak.
 - A spanyol király öfelségének?
 - Igen, kormányzó úr, és kegyelmet...
 - Kegyelmet?
 - Kegyelmet kér öntől, és ha nem ellenzi, tetejébe még az Izabella-rend keresztjét...

Antekirtt doktor utolsó szavait újabb nevetés fogadta.

- És ez az ember mindezt éber állapotában csinálja végig? - kérdezte a börtön igazgatója.

- Olyan éberen, akárcsak mi!

- Nem!... Nem!... Hihetetlen, ez nem lehetséges! - kiáltotta a kormányzó.

- Tegyük kísérletet!... Adjon parancsot, hogy kapjon ez a Carpena teljes mozgási szabadságot!... A nagyobb biztonság kedvéért, ha elhagyja majd a fegyházat, adjon parancsot, hogy két ór kísérje messziről... Ő úgyis azt csinálja, amit most elmondtam!

- Megegyeztünk, és amikor csak óhajtja...

- Mindjárt nyolc óra - felelte a doktor, órájára pillantva. - Lehet kilenc órakor?

- Rendben van, és a kísérlet után?...

- A kísérlet után Carpena nyugodtan visszatér a kórházba, és egyáltalán nem emlékszik majd a történetekre. Ismétlem - és ezt az egyetlen magyarázatot lehet adni a jelenségnek -, Carpena szuggesztiós hatás alá kerül, amely tőlem ered, és valójában nem ő hajtja végre mindezt, hanem én!

A kormányzó, akinek hitetlensége nyilvánvaló volt e jelenségekkel kapcsolatosan, írt egy levelet, amelyben utasította a vár őrségparancsnokát, hogy engedjen teljes cselekvési szabadságot Carpena elítéltnak, és csak bizonyos távolságban kísértesse. Aztán a kormányzósági palota egyik lovas futára tüstént elvitte a levelet a fegyházba.

A vacsora véget ért, a vendégek felálltak, és a kormányzó áthívta őket a nagyszalonba.

A beszélgetés természetesen a delejezés vagy hipnotizmus különféle jelenségeiről folyt tovább, amelyek annyi vitára adnak alkalmat, és amelyben annyian hisznek, és annyian kételkednek. Mialatt a kávéscsészek emelkedtek a szivarok és cigaretták füstjében - ezeket a spanyolok nem vetik meg -, Antekirtt doktor elmesélt vagy húsz esetet, amelynek tanúja vagy előidézője volt hivatásának gyakorlása közben: mind a húsz meggyőző, vitathatatlan eset, de úgy látszott, nem győzött meg senkit.

Azt is hozzátette, hogy ezzel a szuggesztiós képességgel nagyon komolyan kellene foglalkozniuk a törvényhozóknak, a kriminalistáknak és bírácoknak, mert bűnös célra is felhasználható. Vitathatatlanul e jelenségeknek tudható be, hogy olyan bűnesetek is adódnak, amelyeknek lehetetlen kideríteni az elkövetőit.

Egyszerre, kilenc óra előtt huszonhét perccel, a doktor félbeszakította a társalgást, és így szólt:

- Carpena most hagyta el a kórházat!

És egy perccel később hozzátette:

- Most jött ki a fegyház kapuján!

Az a hang, ahogyan e szavakat ejtette, valami különös hatást gyakorolt a kormányzói palota vendégeire. Csak a kormányzó csóválta továbbra is a fejét.

Aztán folytatódott a beszélgetés, ki mellette, ki ellene szólt a dolognak, kicsit egymás szavába is vágtak, egész addig a pillanatig - öt perccel kilenc előtt -, amikor a doktor utoljára szakította félbe őket:

- Carpena a kormányzói palota kapuja előtt áll.

Alig mondta ezt ki, egy inas lépett be a szalonba, és jelentette a kormányzónak, hogy egy fegyencruhás alak mindenáron beszélni akar vele.

- Engedje be - felelte a kormányzó, akinek a hitetlensége oszladozni kezdett e nyilvánvaló tény láttán.

Amikor az óra kilencet ütött, Carpena feltűnt a szalon ajtajában. Mintha senkit nem látott volna a jelenlevők közül, noha szeme tökéletesen nyitva volt, a kormányzó felé indult, és letérdelt eléje.

- Felség - mondta -, kegyelmet kérek!

A kormányzó annyira megzavarodott, mintha maga is hallucinálna, és nem tudott hamarjában mit felelni.

- Kegyelmet adhat neki - mondta a doktor mosolyogva. - Ez az ember semmire sem fog emlékezni.

- Megkegyelmezek - felelte a kormányzó, az egész spanyol birodalom királyának méltóságával.

- És e kegyelemmel együtt, felség - folytatta Carpena még mindig meghajolva -, ha méltóztatnék kitüntetni az Izabella-rend keresztjével...

- Kitüntetlek vele!

Carpena ekkor olyan mozdulatot tett, mintha átvenne valamilyen tárgyat, amelyet a kormányzó nyújt feléje, és mellére tűzte a képzelt keresztet; aztán felkelt és kihátrált.

Valamennyi vendég lenyűgözötten követte egészen a kormányzói palota kapujáig.

- El akarom kísélni, látni akarom, amikor visszamegy a kórházba! - kiáltotta a kormányzó, aki küszködött önmagával, mintha nem akarná elismerni a nyilvánvaló igazságot.

- Jöjjön hát! - felelte a doktor.

És a kormányzó, Báthory Péter, Antekirtt doktor néhány személy kíséretében elindult Carpena után a város felé vezető úton. Namir, aki azóta figyelte, ahogy a börtönből kilépett, és a sötétben mindenütt a nyomában járt, most is állandóan követte a csoportot.

Az éjszaka elég sötét volt. A spanyol minden tétovázás nélkül, szabályos léptekkel haladt az úton. A kormányzó és a kíséretéhez tartozó személyek harminc lépésre maradtak mögötte, a várbörtön két foglárával, akik azt a parancsot kapták, hogy ne tévesszék szem elől.

Az út a város felé közeledve megkerüli azt a kis öblöt, amely egy második kikötőt képez a ceutai sziklának ennél az oldalánál. A mozdulatlan, fekete vízen két-három lámpa reszkető visszfénye csillogott. A fény a *Ferrato* jelzőlámpájából és ablakaiból vetődött a vízre, a hajótest pedig bizonytalanul s a félhomályban erősen megnagyobbodva rajzolódott ki.

Amikor Carpena ide ért, letért az útról, és jobbra kanyarodott egy sziklacsoporthoz felé, amely vagy tizenkét lábnyira emelkedett a tenger fölé. Nyilván a doktor egy mozdulatával - hiszen most senki sem figyelt rá - vagy talán akaratának egyszerű átvitelével kényszerítette a spanyolt, hogy változtasson irányt.

A foglárak ekkor meggyorsították léptüket, hogy utolérjék Carpenát, és visszatérítsék a helyes útra: de a kormányzó tudta, hogy a szökés lehetetlen, hát megparancsolta nekik, hagyják továbbra is szabadon.

Carpena hirtelen megállt az egyik sziklánál, mintha valami ellenállhatatlan hatalom cövekelte volna oda. Fel akarta emelni, meg akarta mozditani a lábát, de valahogy nem bírta. Antekirtt doktor akarata élt benne, és a földhöz szegezte.

A kormányzó néhány pillanatig figyelte, aztán vendégéhez fordult.

- Nos, kedves doktorom, akár akarom, akár nem, el kell ismernem a nyilvánvaló igazságot!...

- Most már meggyőződött, valóban meggyőződött róla, kormányzó úr?

- Igen, alaposan meggyőződtem, hogy bizonyos dolgokban hinni kell, a józan ész ellenére is. Most pedig, Antekirtt doktor, sugallja ennek az embernek, hogy térjen vissza azonnal a várba! XII. Alfonz parancsolja ezt.

Alig fejezte be szavait a kormányzó, amikor Carpena hirtelen, egyetlen hang nélkül belevetette magát a kikötő vizébe. Baleset volt? Vagy szándékosan tette? Valami véletlen körülmény folytán kiszabadult a doktor hatása alól? Senki nem tudta volna megmondani.

Mindenki azonnal a sziklák felé futott, a foglárók meg leereszkedtek arra a kis homokpartra, amely a tenger mentén húzódik... Carpenának már nyoma sem volt. Néhány halászládik érkezett nagy sietve, de a gőzjacht csónakjai is ott cirkáltak... Minden hiábavalónak bizonyult. A fegyencnek még csak a holttestét sem találták meg, az áramlat nyilván elsodorta a nyílt tenger felé.

- Kormányzó úr - szólalt meg Antekirtt doktor -, végtelenül sajnálom, hogy kísérletünk ezzel a tragikus kifejlettel zárult, erre nem lehetett számítani!

- De hogyan magyarázza a történeteket? - kérdezte a kormányzó.

- Úgy, hogy a szuggesztiós erő hatása, amelynek ön sem tagadhatja eredményeit, még nem egyenletes. Ez az ember egy pillanatra bizonyára kiszabadult befolyásom alól, és vagy szédülés fogta el, vagy más oknál fogva lezuhant a szikla tetejéről! Végtelenül sajnálom, mert nagyon érdekes alanyt veszítettünk el benne!

- Egy gazfickót veszítettünk el, semmi többet! - felelte bölcsen a kormányzó.

Ez volt a gyászbeszéd Carpena felett.

Ekkor a doktor és Báthory Péter elbúcsúztak a kormányzótól. Még virradat előtt indulniuk kellett Antekirttára, és sietve megköszönték vendéglátójuknak a szíves fogadtatást, amelyben a spanyol gyarmaton részesültek.

A kormányzó kezét szorította a doktorral, megígértette vele, hogy visszajön látogatóba, aztán szerencsés utat kívánt, és elindult a kormányzói palota felé.

Talán ki lehet találni, hogy Antekirtt doktor kicsit visszaélt a ceutai kormányzó jóhiszeműségével. Ez alkalommal elítélhetjük, bírálhatjuk magatartásáért, ám tegyük ezt! De nem szabad elfelejtenünk, hogy milyen feladatnak szentelte életét Sándor Mátyás gróf, sem azt, amit egyszer mondott: „Ezer az út... egy a cél!”

És most az ezer út közül választott egyet.

Néhány perccel később a *Ferrato* egyik csónakja a hajóra vitte a doktort és Báthory Pétert. Luigi már várta őket a lépcső tetején.

- Itt az az ember? - kérdezte a doktor.

- Parancsa szerint - felelte Luigi - csónakunk a sziklák tövében várta, ahogy lezuhant, kifogtuk, és bezárattam az egyik kabinba, a hajó orrában.

- Semmit nem mondott? - kérdezte Péter.

- Hogyan beszélhetett volna?... Olyan, mintha aludna, nincs tudatában cselekedeteinek!

- Jól van! - jegyezte meg a doktor. - Azt akartam, hogy Carpena lezuhanjon a szikla tetejéről, és le is zuhant!... Azt akartam, hogy aludjék, és alszik is!... Amikor azt szeretném, hogy ébredjen fel, akkor felébred!... Most pedig szedezd fel a horgonyt, Luigi, és induljunk!

A kazán teljes nyomás alatt volt, az indulás gyorsan ment, a *Ferrato* néhány perc múlva már elérte a nyílt tengert, és Antekirtta felé haladt.

III. TIZENHÉTSZER

- Tizenhétszer?
 - Tizenhétszer.
 - Igen!... A piros már tizenhétszer nyert!
 - Hát lehetséges ez?!...
 - Talán nem, de mégis így van!
 - És a játékosok makacsul csak ellene raktak?
 - Több mint kilencszázezer frank nyereség a banknak!
 - Tizenhétszer!... Tizenhétszer!...
 - Ruletten vagy *Harminc és negyvenen*?
 - Harminc és negyvenen.
 - Tizenöt éve nem láttak ilyet!
 - Tizenöt éve, három hónapja és tizennégy napja! - felelte hidegen egy játékos, a vesztesek tiszteletre méltó csoportjából. - Igen, uram, és milyen érdekes, nyár derekán történt, 1867. június tizenhatodikán... Valamennyire ismerem az esetet!
- Ilyen szavak vagy inkább felkiáltások hangzottak el a monte-carlói külföldiek körének előcsarnokában és az oszlopcsarnokon végig október harmadikának estéjén, nyolc nappal azután, hogy Carpena a spanyol fegyházból megszökött.
- A legkülönbözőbb nemzetiségű, korú, rendű és rangú férfiakkól és asszonyokból álló játékosok soraiban lelkesült zsivaj tört ki. Legszívesebben úgy megtaposták volna a pirosat, mint azt a lovat, amely a longchamps-i vagy epsomi versenypályán elviszi a nagydíjat. Mert ez a gyanús népség, amellyel az Ó- és Újvilág nap mint nap elárasztja a kis monacói nagyhercegséget, olyan jelentőséget tulajdonított a „tizenhetes” sorozatnak, mintha fontos politikai esemény volna, amely megváltoztatja az európai egyensúlyt.
- Könnyen elképzelheti az olvasó, hogy a piros ezzel a rendkívüli makacssággal bizony sok áldozatot szedett, hiszen a bank nyeresége már hatalmas összegre rúgott. Közel egymillióra, mondták egyes kis csoportokban, s ez azt eredményezte, hogy csaknem az összes játékos vadul harcolt a golyó valószínűtlen járása ellen.
- Valamennyi játékos között két idegent sújtott leginkább az, amit a zöld asztal urai előszeretettel hívnak „pechnek”. Az egyik igen hideg, igen higgadt, noha olyan izgalmakon ment át, amelyeknek sápadt arca még nyomát viselte; a másik feldúlt arcú, kócos hajú ember, tekintetében örültség vagy kétségbeesés tükröződött; épp most mentek le az oszlopcsarnok lépcsőin, és eltűntek a félhomályban, a Galamblövölde terasza mellett.
- Több mint négyszázezer frankba került nekünk ez az átkozott sorozat! - kiáltott fel az idősebbik.
 - Pontosabban négyszáztizenháromezerbe! - válaszolta a fiatalabb, az olyan pénztáros hangletétével, aki egy összeadás végét jelenti be.
 - És most már alig kétszázezer frankom marad!... - folytatta az első játékos.
 - Csupán százkilencvenhétezer! - felelte a másik változatlan közönnyel.

- Igen!... Csakhogy... majdnem kétmillióm volt még, amikor arra kényszerített, hogy kövessem magát!
- Egymillió-hétszáznyolcvanötezer frankja volt!
- És mindez két hónapba sem tellett...
- Egy hónap és tizenhat napba!
- Sárkány! - kiáltotta az idősebbik, akit társának hidegvére éppúgy feldühített, mint az a gúnyos pontosság, amellyel kijavította a számokat.
- Hát igen, Simon!

Torontál Simon és Sárkány volt a két beszélő. Raguzából történt eltávozásuk óta, rövid három hónap alatt, tönkrementek, vagy közel álltak hozzá. Sárkány eltékozolta az egész összeget, amelyet undorító árulásának díjaként kapott, majd felhajszolta cinkosát Raguzában. Aztán Szávával együtt mindketten elhagyták a várost. Sárkány a szerencsejátékra és a velejáró tékozló életmódra kapatta Torontál Simont, akinek csakhamar egész vagyona elúszott. Meg kell jegyezni, hogy Sárkánynak nem sok erőfeszítésébe került játékosná, majd játékkörök és végül a bűnbarlangok törzsvendégévé züllesztenie a hajdani bankárt, aki erősen a véletlenre spekulált, és kalandos pénzügyi vállalkozásaiban nemegyszer kockáztatta helyzetét, miközben egyedül a vakszerencse vezette.

Különben hogyan is állhatott volna ellen Torontál? Hiszen hajdani tripoliszi ügynöke sokkal erősebben tartotta hatása alatt, mint bármikor! Ha néha lázadozott is, Sárkány ellenállhatatlan nyomást gyakorolt rá, és a nyomorult oly nagyot bukott, hogy ereje sem maradt feltápaszkodni. Épp ezért Sárkány már akkor sem nyugtalankodott, ha cinkosa néha ki akarta vonni magát a befolyása alól. Válaszainak nyersesége, logikájának könyörtelensége hamarosan újra igájába hajtotta a bankárt.

Miután az ismert körülmények közt elhagyták Raguzát, a két szövetséges első gondja volt, hogy Szávát biztos helyre szállítsák, és Namir felügyeletére bízzák. Alighanem lehetetlen, de mindenesetre nehéz munka lett volna a lány nyomára bukkanni a marokkói pusztaságban eldugott tetuáni rejtékhelyen. Sárkány kérlelhetetlen cinkosa vállalkozott arra, hogy megtöri a fiatal lány akaratát, és kicsikarja belőle a beleegyezést ebbe a házasságba. De mostanáig Száva, aki leküzdhetetlen ellenszenvet érzett iránta, és Péter emlékével erősítette magát, makacsul ellenállt. De meddig tud még ellenállni?

Időközben Sárkány szüntelenül arra bujtogatta társát, hogy vesse magát a játékkörületbe, noha ő maga is a játékban emésztette fel saját vagyonát Franciaország, Olaszország, Németország nagyvárosaiban, ahol a szerencsét minden formában árulják, a tőzsdén, a lóversenypályákon, a nagy fővárosok kaszinóiban, a fürdőhelyeken éppúgy, mint a tengerparti üdülőkben. Torontál Simon engedett Sárkány csábításának, és nemsokára csak néhány százezer frankja maradt. Míg azonban a bankár saját pénzét kockáztatta, Sárkány a bankár pénzével játszott, és ezen a kétszeresen meredek lejtőn mindketten kétszeres gyorsasággal haladtak a tönkremenés felé. Különben a balszerencse - a játékosok ezzel a névvel illetik minősíthetetlen butaságaikat - állandóan a nyomukba szegődött, és ezért végigpróbálták a legkülönbözőbb hazárdjátékokat. Végül a bakkara szedte a legnagyobb adót a Sándor Mátyás gróf javaiból származó milliókból, és áruba kellett bocsátani a raguzai Stradonén álló palotát is.

Végül beleuntak ezekben a gyanús játékkaszinókba, ahol a krupiéék lakonikus rövidséggel mondják ki, hogy „nincs tovább”, és utolsó mentsvárként a rulett és a *Harminc és negyven* véletlenjeitől reméltek nagyobb megbecsülést. Ha megkopasztották őket, legalább csak tulajdon makacsságukat vádolhatták, amellyel a szerencse egyenlőtlen esélyei ellen küzdöttek.

Ezért időztek már három hete mindketten Monte-Carlóban, ezért nem keltek fel a Kaszinó asztalai mellől, ezért kísérleteztek a csalhatatlannak hirdetett szisztémákkal, kísérleteztek különféle menetekkel, amelyek visszafelé sültek el, tanulmányozták a rulett tányérjának forgását, amikor a szolgálat utolsó negyedórájában a játékvezető keze már elfáradt; óriási összeget tettek azokra a számokra, amelyek már régen nem nyertek, az egyszerű kombinációkat felváltva alkalmazták az összetettekkel, meghallgatták azoknak a régen tönkrement játékosoknak tanácsait, akik most a többieket tanították a játékra, végül mindenféle ostoba kísérletet tettek, felhasználtak minden buta „szerencsefogást”, amely a játékost az esztelen gyermek és az örökre esztét vesztett bolond közé helyezi. És még ha csupán a pénzét kockáztatná az ember, de a saját értelmét is meggyöngíti azzal, hogy képtelen kombinációkat eszel ki, lealjasítja emberi méltóságát abban a bizalmaskodó légkörben, amelyet a nagyon vegyes társasággal való érintkezés von kényszerűen mindenki köré.

Ez az este híressé vált Monte-Carlo történetében éppen azért, mert makacsul tizenhétszer tettek a piros ellen a *Harminc és negyvenben*, és végül a két szövetségesnek kétszázezer frank sem maradt a zsebében. Ez pedig azt jelentette, hogy küszöbön a nyomor.

De ha nagyjából tönkre is mentek, még nem veszítették el az eszüket, és amíg a teraszon beszélgettek, észrevettek egy játékost, amint megzavarodott fejjel futott a kerteken át, és kiabálta:

- Még mindig forog!... Még mindig forog!

A szerencsétlen azt képzelte, hogy a bankár ellen játszott arra a számra, amelynek ki kellene jönnie, és a rulettkorong fantasztikus gyorsasággal forgott, és forog a világ, az idők végezetéig!... Megbolondult.

- Végre nyugodtabb már, Simon? - kérdezte Sárkány a társától, aki már nem is uralkodott magán. - Ez az esztelen figyelmeztesse, hogy nem veszítheti el a fejét!... Balul ütött ki a dolgunk, igaz, de megjön a szerencsénk, mert meg kell hogy jöjjön, és pedig anélkül, hogy a kisujjunkat mozdítanánk érte!... Ne avatkozzunk a szerencse dolgába! Ez veszélyes, és egyébként is hasztalan... A szerencsét nem lehet megfordítani, ha rossz, és semmi nem térítheti el útjából, ha jó... Várjunk, és ha visszatér, legyünk elég vakmerőek, hogy sikerrel megragadjuk!

Vajon meghallgatta-e Torontál ezeket a tanácsokat, amelyek egyébként képtelen tanácsok voltak, mint minden okoskodás, ha szerencsejátékról van szó? Nem! Le volt sújtva, és csak egyetlen gondolat járt az eszében: kiszabadulni Sárkány hatalmából, elmenekülni olyan messze, hogy múltja ne fordulhasson ellene! De az efféle elhatározási rohamok nem tarthattak sokáig ebben az elpuhult és erőtlen lélekben. Különben is cinkosa erősen figyelte. Mielőtt elhagyná, Sárkánynak arra volt szüksége, hogy feleségül vegye Szávát. Aztán megszabadul Torontál Simontól, elfelejti őt, még eszébe sem jut, hogy ez a gyöngye báb létezett, hogy valaha közös ügyekbe keveredtek! De addig a bankárnak az ő kezében kell maradnia!

- Simon - folytatta ekkor Sárkány -, ma túlságosan szerencsétlenek voltunk, és így a szerencsének most már ránk kell mosolyognia! Holnap felvirrad a mi napunk!

- És ha elvesztem ezt a keveset is, ami még megmaradt?! - felelte Torontál, aki hiába kapálózott a siralmas tanácsok ellen.

- Még mindig megmarad Torontál Száva! - vetette oda élénken Sárkány. - Ez a fötromfunk a játékban, és ezt lehetetlen felülütni!

- Igen!... Holnap!... Holnap!... - felelte a bankár olyan lelkiállapotban, amikor egy játékos még a fejét is kockára tenné.

Mindketten visszatértek szállójukba, amely félúton feküdt a Monte-Carlóból Condamine felé ereszkedő úton.

A Focinana-földnyelv és az Antoine-erőd közt fekvő monacói kikötő az északkeleti és délkeleti szeleknek kitett és elég nyílt kis öbölből áll. Ez a kis öböl ott húzódik a sziklán épült monacói főváros, a fennsíkon álló szállodák, villák és a monte-carlói Kaszinó között, a szépséges Agel-hegy lábánál, amelynek 1100 méter magas csúcsa messze kimagasodik a ligúriai partvidékből. Az 1200 lakosú város valami díszes ötvösmunkához hasonlít, amelyet a monacói sziklahát pompázatos asztalára állítottak; három oldalról tenger mossa, és eltűnik a pálmák, gránátalmák, egyiptomi fügefák, borscseryék, narancsfák, citromfák, eukaliptuszok, famagasságú gerániumok, áloék, mirtuszok, tikfák és ricinusok örökzöldjében, amelyek csodálatos összevisszaságban nőnek itt.

A kikötő másik oldaláról Monte-Carlo néz szembe a kis fővárossal, a dombhátakra épült lakóházaival, felfelé kúszó, szűk, kanyargós utcáival, amelyek a hegy oldalába vágott szerpentin útig húzódnak, örökké virágba boruló kertjeinek sakktáblaszerű rendjével, a legkülönbözőbb formájú vidéki házakkal, a legkülönbözőbb építészeti stílusban épült villákkal, amelyek közül néhány a Földközi-tenger öblének áttetsző vize fölé nyúlik.

Monaco és Monte-Carlo között, a kikötő végében, a homokparttól a hegyeket kettészelő völgy szűkületéig egy harmadik város terül el: Condamine.

A város felett jobb felől nagy hegy emelkedik, amelyet a tenger felé fordított arcéléről Kutyafejnek neveznek. Ezen a fejen 542 méter magasságban látható egy erőd, amely joggal tartja magát bevehetetlennek, és büszkén vallja magát franciának. Erről az oldalról ez a hegy a monacói terület határa.

Condamine-től Monte-Carlóig a kocsik nagyszerű lejtőn gurulnak. A lejtő felső részén magánházak és szállodák emelkednek; az egyikben szállt meg Sárkány és Torontál. Lakosztályuk ablakából a tekintet Condamine-től Monaco tetőin végighaladva, csak a Kutyafejen állapodik meg, ezen a szelindekfejen, amely olyan kérdően mered a Földközi-tengerre, akár valami szfinx a Líbiai-sivatagban.

Sárkány és Torontál visszahúzódtak szobáikba. Ott aztán mindketten a helyzetet latolgatták - persze mindegyik a saját szemszögéből. Vajon a forgandó szerencse szétzúzza-e érdekközösségüket, amely olyan bizalmasan fűzte össze őket már tizenöt éve?

Hazaérve Sárkány levelet talált; Tetuánból jött. Nyomban feltörte pecsétjét.

Namir juttatott el hozzá néhány sorban két rendkívül fontos értesítést: elsőnek Carpena halálhírét, aki a ceutai kikötő vizébe fulladt, elég különös körülmények végén; másodiknak, hogy Antekirtt doktor felbukkant a marokkói part e pontján, kapcsolatba került a spanyollal, majd váratlanul eltűnt.

Amikor Sárkány elolvasta ezt a levelet, kinyitotta szobája ablakát. Az erkélyre könyökölt, és szórakozott tekintettel gondolkodóba esett.

„Carpena meghalt?... Nem is történhetett volna jobbkor!... Most már elnyelte titkait a tenger!... Efelől nyugodt lehetek!... Nincs mitől tartanom!”

Aztán gondolataival rátért a levél második részére.

„Antekirtt doktor feltűnése Ceutában már súlyosabb ügy!... Ki ez az ember? Elvégre nem sokat törődne vele, ha bizonyos idő óta nem keveredne többé-kevésbé közvetlenül engem érintő dolgokba!... Raguzában a Báthory családdal való kapcsolata... Cataniában a Zironénak állított kelepce... Ceutában az ő beavatkozása idézte elő Carpena halálát. Ott már elég közel

járt Tetuánhoz, de úgy látszik, nem ment oda, és nincs is tudomása Száva rejtekhelyéről. Ez lett volna a legrettenetesebb csapás, de még erre is sor kerülhet... Meglátjuk, nincs-e itt az ideje, hogy orvoslást keressünk nem csupán a jövőre nézve, de a jelenre is! A szenusziták hamarosan urai az egész Kirenaikának, és csak egy tengerszoroson kell átkelniük, hogy Antekirttára vessék magukat!... Egy biztatásra várnak... megkapják tőlem...”

Mi sem nyilvánvalóbb, hogy mindez megannyi fekete foltot jelentett Sárkány látóhatárán. Abban a sötét cselszövésben, amelyet lépcsőről lépésre készített elő elérendő célja felé, amelyet már csaknem elért, a legkisebb akadály is földre döntheti úgy, hogy talán fel sem kel. Nem csupán Antekirtt doktor közbelépése nyugtalanította, hanem Torontál jelenlegi helyzete is igazán gondot kezdett okozni.

„Igen - töprengett -, bennünket a falhoz szorítottak... Holnap mindent kockára teszünk mindenért... Vagy a bank robban, vagy mi robbanunk!... Ha vele együtt megyek tönkre, én még feltornázom magam! De Simon, az más! Attól a pillanattól veszélyessé válik, kinyithatja a száját, felfedheti a titkot, amelytől most egész jövőm függ!... Vagyis ha mostanáig én uralkodtam rajta, most majd ő uralkodik rajtam!”

A helyzet bizony úgy festett, ahogy Sárkány látta. Nem szöhetett ábrándokat cinkosa erkölcsi értékéről. Régen ő adott leckéket neki: Torontál bizonyosan felhasználja majd ezt a tudományt, ha már úgyszincs vesztenivalója.

Sárkány azon töprengett, mit kellene tennie. Annyira elmerült gondolataiban, hogy nem is látta, mi történik a monacói kikötő bejáratánál, néhány száz méterre alatta.

Fél kötélhosszira a nyílt tengeren egy árboc és kémény nélküli, hosszú, orsó alakú hajó siklott a vízen, teste csak két-három lábnyira állt ki a tengerből. Lassanként megközelítette a Focinana-földnyelvet a monte-carlói Galamblövölde mellett, és csakhamar a hullámveréstől védett, nyugodtabb vizeket keresett. Ekkor egy keskeny, nyúlánk bádogcsónak vált el tőle, amely mintha mindeddig a majdnem láthatatlan hajó oldalába olvadt volna bele. Három ember foglalt benne helyet. Néhány evezőcsapással elérték a kis homokpartot, amelyen kettő kiszállt, míg a harmadik visszavitte a csónakot a hajóhoz. Néhány pillanattal később a titokzatos vízi jármű, amely nem árulta el jelenlétét sem fénnel, sem zajjal, az árnyékba veszett, és útjának nyoma sem maradt.

Mihelyt a két ember elhagyta a kis homokpartot, a sziklák mentén haladt a vasútállomás irányában, és végigment a Spelugues sugárúton, amely megkerüli a monte-carlói kerteket.

Sárkány semmit sem látott. E pillanatban gondolatai messze ragadták Monacótól. Tetuán mellé... De képzeletében sem egyedül ment oda, cinkosát is kényszerítette, hogy elkísérje.

„Simon parancsolgasson nekem?... - ismételte magában. - Simon egyetlen szavával megakadályozhatja, hogy elérjem célomat!... Soha!... Ha nem hozza meg holnap a játék, amit elvett tőlünk, tudni fogom, hogyan kényszerítsem rá, hogy kövessen!... Igen!... Tetuánig kövessen, és ott, a marokkói parton ki törődne Torontál Simonnal, ha netán nyoma veszne?”

Kétségtelen, Sárkány nem az a fajta ember volt, aki meghátrál egy újabb bűn elkövetése előtt, különösen ha a körülmények, a távoli föld lakosainak vadsága, a bűnös felkutatásának és megtalálásának lehetetlen volta oly könnyűvé tennék véghezvitelét.

Amikor Sárkány így végigvezette tervét, becsukta ablakát, lefeküdt, és csakhamar el is aludt, lelkiismeretét semmi nem zavarta!

Nem így Torontál Simon. A bankárnak rettenetes éjszakája volt. Mije maradt hajdani vagyonából? Alig kétszázezer frank, amelyet megkímélt a játék, és még ezzel sem ő rendelkezett! Az utolsó játszma tétje volt ez is! Így akarta cinkosa, így akarta ő maga is. Legyöngült agya, amely telve volt csalóka számításokkal, már nem engedte, hogy hidegen, józanul gondolkodjék. Még arra is képtelen volt - legalábbis e pillanatban -, hogy számot vessen helyzetével, amint Sárkány megtette. Nem ismerte fel, hogy a szerepek megcserélődtek, hogy most ő tartja hatalmában azt, aki őt tartotta oly sokáig a kezében. Csak a jelen percet látta, benne azonnali tönkremenetelét, és csak a másnapra gondolt, amely vagy szárnyára kapja, vagy a végső nyomorba taszítja.

Így telt el a két szövetséges éjszakája. Ha az egyiknek engedett is néhány óra pihenőt, a másikat az álmatlanság minden kínjával gyötörte.

Másnap tíz óra tájban Sárkány átment Torontálhoz. A bankár asztala előtt ült, és makacsul rótt a számokat és játékszisztémák képleteit jegyzetfüzete lapjaira.

- Nos, Simon - kérdezte tőle könnyedén, az olyan ember hangján, aki nem tulajdonít nagyobb fontosságot a világi nyomorúságoknak, mintsem azok megérdemlik -, álmában melyik színre tett többet, a pirosra vagy a feketére?

- Egy szemernyit sem aludtam!... Nem én!... Egy szemernyit sem! - felelte a bankár.

- Az baj, Simon, az baj!... Pedig ma hidegvérre van szükség, és néhány órai pihenő magára fért volna. Nézzen rám! Egyfolytában aludtam, és most elég erősnek érzem magam ahhoz is, hogy megküzdjek Fortuna istenasszonnyal! Elvégre az is nő, és szereti azokat, akik hatalmukba tudják keríteni!

- Pedig elárult minket!

- Ugyan!... Egyszerű szeszély!... És ha elmúlt ez a szeszélye, visszatér hozzánk!

Torontál nem felelt semmit. Talán nem is hallotta Sárkány szavait - le sem vette szemét a noteszáról, amelybe hiábavaló számításait rótt.

- Mi a csudát ír itt? - kérdezte Sárkány. - A játékszisztémákat, biztos nyerési módszereket gyárt?... Az ördögbe is! Nagyon úgy tűnik nekem, hogy beteg, kedvesem!... Nincs olyan számítás, amely legyőzhetné a véletlent, a véletlen maga dönti el, hogy mellénk áll vagy ellenünk fordul!

- Hát jó! - felelte Torontál, és becsukta jegyzetfüzetét.

- Bizony, Simon... Egyetlen módot ismerek, amellyel a véletlent irányítani lehet... - tette hozzá Sárkány gúnyosan. - De ehhez külön tanulmányokat kellett volna végezni... a mi nevelésünk azonban hiányos e téren! Tehát tartsunk ki a szerencse mellett!... Tegnap a banknak kedvezett. Talán ma cserbenhagyja... És ha így van, a játék visszaad mindent, amit csak elvett tőlünk!

- Mindent!

- Igen, mindent, Simon! Ne csüggedjen! Ellenkezőleg, bátorságra és hidegvérre van szükség!

- És ha ma este tönkremegyünk? - folytatta a bankár, és Sárkány szemébe nézett.

- Akkor elhagyjuk Monacót!

- És hová megyünk?! - kiáltotta Torontál. - Ó, átkozott legyen az a nap, amikor megismertem magát, Sárkány, az a nap, amikor szolgálatait kértem!... Maga nélkül nem jutottam volna erre a sorsra!

- Most már kicsit késő a berzenkedés, kedvesem! - felelte a szemérmetlen alak. - Kissé túl kényelmes kárhozatni azokat, akiknek a segítségét felhasználtuk!

- Vigyázzon! - kiáltott fel a bankár.

- Igen!... Vigyázok! - mormolta Sárkány.

És Torontál fenyegetése csak megerősítette Sárkány tervét, hogy ártalmatlanná teszi a bankárt.

De így folytatta:

- Kedves Simonom, ne haragudjunk egymásra! Mire jó ez?... Csak felidegesítjük magunkat, és ma nem szabad idegeskednünk... Legyen bizalma, és ne essen jobban kétségbe, mint én! Ha esetleg a balszerencse még egyszer ellenünk fordul, ne felejtse el, hogy más milliók is várnak rám, és azokból magának is jut!

- Igen!... Igen!... Elégtételt kellennem - folytatta Torontál, akiben ismét feltámadt a kis időre elszunnyadt játékosösztön. Igen; a bank túlságosan szerencsés volt tegnap, de ma este...

- Ma este gazdagok leszünk, nagyon gazdagok - kiáltotta Sárkány -, ígérem magának, Simon, hogy ezúttal nem veszítjük el újra, amit visszanyerünk! Egyébként bármi is történjék, holnap itt hagyjuk Monte-Carlót!... Elindulunk...

- Hová?

- Tetuánba, ahol utolsó és legszebb játszmánkat kell megjátszani, úgy bizony, a legszebbet!

IV. AZ UTOLSÓ TÉT

A Külföldiek Körének - népszerű nevén a Kaszinónak - szalonjai tizenegy órákor nyitottak. Noha játékos még kevés volt, néhány rulettasztal már működött.

Ezeknek az asztaloknak az állását előzetesen már kiegyengették, mert lényeges, hogy az asztal lapja teljesen vízszintesen álljon. Ugyanis ha valamiféle rendellenesség megváltoztatná a forgó tányérra dobott golyó mozgását, hamar észrevennék, és a bank rovására használnák fel.

A hat rulettasztal mindegyikén 60 000 frankot helyeztek el aranyban, ezüstben és bankjegyekben, a *Harminc és negyven* két asztalán 150 000 frankot. Ez a bank szokásos tétje a főszezon kezdetéig, és igen ritkán fordult elő, hogy az igazgatóság kénytelen volt megújítani az alaptőke összegét. Döntetlen játszma esetén, vagy ha a nulla jön ki, a bank nyer - és rendszerint nyer is. Ha tehát a szerencsejáték már önmagában erkölcsstelen, ráadásul még ostobaság is, hiszen ilyen egyenlőtlen feltételekkel folyik.

A hat rulettasztal körül elhelyezkedett egy-egy krupié a számára fenntartott helyen, kis lapáttal a kezében. Mellette ültek vagy álltak a játékosok meg a nézők. A szalonokban felügyelők sétáltak, és figyelték a krupiékat és a hazardjátékosokat, közben pedig pincérek sürögtek-forogtak, kiszolgálták a közönséget és az alkalmazottakat, akiknek száma a játékasztalok környékén legalább százötven volt.

Fél egy tájban a nizzai vonat meghozta a megszokott játékoshadat. Ezen a napon talán még nagyobb számban is jöttek. Az a tizenhetes piros sorozat megtette a maga hatását. Az esemény híre nagy vonzóerőnek bizonyult, és mindenki eljött, aki csak a szerencséből élt, és még nagyobb hévvel követte forgandóságát.

Egy óra múlva a szalonok megteltek. Főként e rendkívüli nyerési sorozatról beszélgettek, de csak halkan. Ezek a hatalmas termék vészjósló hangulatot árasztottak, és ezen nem segített semmi, sem a dús aranyozás, a szeszélyes díszítések, a fényűző berendezés, a pazarul csillogó gázlámpák, nem is szólva a hosszú csillárokról, amelyeknek zöld ernyős olajlámpái elsősorban a játékasztalokat világítják meg. Rengeteg itt a vendég, de mégsem a beszélgetés zaját hallja az ember, hanem az arany- és ezüstpénzek csengését, amint leszámolják vagy egyszerűen a posztóra hajítják őket, a bankjegyek zizegését, és a játékvezetők állandó, színtelen hangját: „Nyert a piros” - vagy: „tizenhét, fekete, páratlan és manque” - és ez igen szomorú.

A két vesztes, aki az előző este leghíresebb veszítő játékosai közé tartozott, még nem tűnt fel a szalonokban. Már néhány játékos igyekezett kifürkészni az esélyeket, megragadni a szerencsét, egyesek ruleton, mások a *Harminc és negyven*en. De a nyereség és a veszteség kiegyenlítődött, és úgy látszott, hogy az előző esti „jelenség” nem ismétlődik meg.

Sárkány és Torontál Simon csak három óra felé lépett a Kaszinóba. Mielőtt megjelentek volna a játéktermekben, végigsétáltak az előcsarnokon, ahol a közfigyelem azonnal feléjük fordult. Nézték, lesték őket, azon töprengtek, vajon megküzdene-e újra a véletlennel, amely eddig olyan sokba került nekik. Néhány mesterjátékos szívesen kihasználta volna az alkalmat, hogy rájuk sózza „a nagyobb tét, biztos nyereség”-en alapuló, csalhatatlan fogásokat, de ők csaknem megközelíthetetlenek voltak e pillanatokban. A bankár zavaros arckifejezéssel állt, s nemigen látta, mi történik körülötte. Sárkány hidegebb és zárkózottabb volt, mint valaha. Mindketten arra a pillanatra gondoltak, amikor utoljára próbálnak szerencsét.

Nézőik között, akik azzal a sajátos érdeklődéssel figyelték őket, ahogy a betegeket vagy elítélteket bámulják meg, akadt egy idegen, aki úgy tűnt, egy pillanatra sem akarja szem elől veszteni a két férfiút.

Huszonkét-huszonhárom éves, finom arcú, ravasz tekintetű, hegyes orrú fiatalember volt - olyan ember, aki még az orrával is lát. Különösen élénk szemét egyszerű, színes üvegű csíptető védte. Mintha higany futott volna ereiben, keze a felöltője zsebében, hogy elejét vegye mindenféle hadonászásnak, lábát pedig összezárta alapállásban, hogy biztosabban maradjon a helyén. Tisztes ruhát viselt, de nem követte a ficsúrok legújabb divatját; öltözeke semmiféle nagyravagyást nem mutatott; de talán így sem érezte magát túl könnyedén, jól összeválogatott holmijaiban.

Ezen nem is lepődhetünk meg: ez a fiatalember Pointe Pescade volt.

Cap Matifou pedig kint a kertben várakozott.

Az a személy, akinek megbízásából különleges feladattal jöttek ebbe a paradicsomba, illetve a monacói területre, Antekirtt doktor volt. A vízi jármű, amely előző estén a monte-carlói földnyelven letette őket, az *Elektrik 2.* az antekirttai hajórajból.

Céljuk a következő volt:

Két nappal azután, hogy Carpenát a *Ferratóra* hurcolták, partra tették Antekirttán, és bárhogy tiltakozott, bezárták a sziget egyik erődjének börtönébe. Ott a spanyol fegyencgyarmat szökevénye könnyen megértette, hogy csak börtönt cserélt. Már nem a kormányzó elítéltei közé tartozott, hanem Antekirtt doktor foglya volt, de ezt még nem tudta. Milyen vidéken? Nem tudta volna megmondani. Nyert ezzel a cserével? Ezen törte a fejét, nem minden nyugtalanság nélkül. Egyébként eltökélte, hogy mindent megtesz helyzete javítására.

Így a doktor első kérdésére habozás nélkül a legteljesebb őszinteséggel adott választ.

Ismeri-e Torontál Simont és Sárkányt?

Torontál Simont nem, Sárkányt igen, de még őt is csak nagy időközökben látta.

Volt-e Sárkánynak kapcsolata Zironéval és bandájával, amióta Catania környékén garázdálkodtak?

Igen, hiszen Sárkányt Szicíliába várták, és bizonyosan oda is jön, ha ez a szerencsétlen vállalkozás nem végződik Zirone halálával.

Most hol van Sárkány?

Monte-Carlóban, hacsak az utóbbi napokban nem hagyta el a várost, ahová rövid ideje székhelyét is tette, minden valószínűség szerint Torontál Simon társaságában.

Carpena nem tudott többet, de amennyit elmondott, elégséges volt a doktornak, hogy újra harcba kezdjen.

Magától értetődik, a spanyol nem is sejtette, milyen érdeke fűződött a doktornak ahhoz, hogy Ceutából megszöktesse, és fogva tartsa, sem pedig azt, hogy Andrea Ferrato elárulásáról tudomása van. Egyébként azt sem tudta, hogy Luigi a rovignoi halász fia. Az erőd mélyén jobban őrizték a foglyot, mint a ceutai fegyházban; nem érintkezhetett senkivel addig, amíg nem döntenek sorsáról.

Így tehát a három áruló közül, akik a trieszti összeesküvés véres megoldását előidézték, az egyik a doktor kezébe került. Még a másik kettőt kellett elfognia, és Carpena most elmondta, hol találhatók.

Mivel azonban a doktort ismerte Torontál, Pétert pedig Sárkány is, jobbnak látták, ha csak akkor lépnek közbe, amikor már biztos sikerre számíthatnak. De most, hogy megtalálták a két cinkos nyomát, fontos volt, hogy ne veszítsék őket szem elől, míg az események lehetővé nem teszik, hogy felléphessenek velük szemben.

Ezért küldték Monacóba Pointe Pescade-ot, hogy kövesse őket mindenüvé, ahová csak mennek, és Cap Matifout, hogy szükség esetén Pointe Pescade segítségére siessen, és a doktor, Péter és Luigi is megérkezik a *Ferrató*val Monacóba, mihelyt eljön az alkalmas pillanat.

A két jó barát éjszaka érkezett meg, és azonnal munkához látott. Nem volt nehéz rábukkanniuk arra a szállóra, ahol Torontál Simon és Sárkány megszállt. Cap Matifou a környéken sétált, és arra várt, hogy beesteledjék, Pointe Pescade meg résen állt, és egy óra tájban látta kimenni a két bűntársat. Úgy tűnt neki, a bankár igen levert, keveset beszél, noha Sárkány elég élénken igyekszik szóval tartani. Délelőtt Pointe Pescade megtudta, mi történt előző este a Kaszinó szalonjaiban, vagyis hogy a valószínűtlen sorozat számos áldozatot követelt, s köztük főként Sárkányt és Torontált emlegették. Arra következtetett hát, hogy beszélgetésük is erről a rendkívüli balszerencséről folyt. Ezenkívül azt is megtudta, hogy a két játékos az utóbbi időben igen sokat veszített, és nem kevésbé jó megítéléssel arra a következtetésre jutott, hogy vagyonuk utolsó roncsai is majdnem kimerültek, és közeleg az idő, amikor a doktor eredményesen léphet közbe.

Ezeket a felvilágosításokat Pointe Pescade már kora reggel sürgönyben közölte a máltai, La Valletta-i állomással, anélkül, hogy bárkit is megnevezett volna - s ezt a sürgönyt a magánvonalon gyorsan továbbították Antekirttára.

Amikor Sárkány és Torontál belépett a Kaszinó előcsarnokába, Pointe Pescade is belépett utánuk; és amikor átlépték a rulett- meg a *Harminc és negyven* játékok szalonjának ajtaját, ide is követte őket.

Délután három órára járt ekkor az idő. A játék kezdett megélni. A bankár és társa először is körbesétálta a termeket. Néhány pillanatra megálltak egy-egy asztalnál, figyelték a játékot, de nem vettek részt benne.

Pointe Pescade jött-ment, mintha kíváncsiskodnék, de nem tévesztette őket a szeme elől. Még arra is gondolt, hogy fel ne hívja magára a figyelmet, kockáztatnia kell néhány ötfrankost a ruletton, de amit tett, el is veszítette - egyébként a legcsodálatraméltóbb hidegvérrel. Miért is nem követte azt a kitűnő tanácsot, amelyet egy nagyérdemű mesterjátékos adott neki bizalmasan:

- Ha sikerrel akar játszani, uram, tudni kell elveszteni a kis téteket, és megnyerni a nagyokat! Ebben rejlik a játék egész titka!

Négyet ütött az óra, amikor Sárkány és Torontál úgy ítélte meg a helyzetet, hogy eljött a pillanat szerencsét próbálni. Az egyik rulettasztalnál több üres hely volt még. Leültek egymással szemben, és a krupié csakhamar azt vette észre, hogy nemcsak játékosok vesznek körül, hanem az előző nap két híres vesztesének revansára kíváncsi nézők is.

Egész természetes, hogy Pointe Pescade a kíváncsiskodók első sorában helyezkedett el, és bizony nem kis érdeklődéssel figyelte a váltakozó szerencséivel folyó küzdelmet.

Az első órában a szerencse valóban ingadozott. Hogy jobban kihasználják az esélyeket, Torontál és Sárkány nem együttesen játszott. Külön-külön tettek a bank ellen elég jelentős téteket, hol az egyszerű, hol az összetett kombinációkra vagy egyszerre több kombinációra, amelyeket a rulett szabályai lehetővé tesznek. A sors azonban még sem mellettük, sem ellenük nem foglalt állást.

De négy és hat óra között, úgy látszott, megint hozzájuk pártolt a szerencse. A ruletnál maximális hatezer frankot néhányszor megnyerték az egyes számokra helyezett tétjeikkel.

Torontál keze remegett, amint kinyúlt a zöld asztal fölé, és előretolta a tétet, vagy a lapára seperte a krupié aranyait és bankjegyeit.

Sárkány, aki mindig uralkodott magán, vigyázott, hogy egyetlen érzelme se fejeződjék ki arcán. Beérte, hogy tekintetével bátorítsa szövetségését, hisz végeredményben most Torontált segítette a szerencse, mégpedig állhatatosan.

Pointe Pescade kicsit ugyan belekábult az arany és a bankjegyek forgatagába, de azért szüntelenül figyelte mindkettőjüket. Azon töprengett, vajon elég óvatosak lesznek-e, hogy az újra kezükbe került vagyont megőrizték, idejében abba tudják-e hagyni a játékot.

Aztán az a gondolata támadt, hogy ha Sárkánynak és Torontálnak volna annyi esze - amiben egyébként kételkedett -, most csábítást érezhetnének, hogy elhagyják Monte-Carlót, és Európa egy másik pontjára meneküljenek, neki pedig oda is utánuk kellene mennie. Ha volna elég pénzük, nem lennének annyira kiszolgáltatva Antekirt doktornak!

„Végeredményben tehát - gondolta - sokkal jobb, ha tönkremennek, és nagyon csalódnék, ha ez a gazember Sárkány megáll a szerencse hajszolásában!”

Bárminő gondolatok születtek Pointe Pescade agyában minderről, bárminő reményeket is táplált, a szerencse nem pártolt el a két szövetségéstől. Valójában három ízben is robbantották volna a bankot, ha a játékvezető nem tesz le újabb húszezer frankot.

Ez nagy eseményt jelentett a küzdelem nézőinek körében, akiknek többsége a két játékos szerencsáját kívánta. Vagy nem annak az arcátlan piros sorozatnak volt ez a revánsa, amelyet a bank alaposan kihasznált az előző este?

Végül fél hétig, amikor felfüggesztették játékukat, Torontál Simon és Sárkány húszezer aranyánál nagyobb nyereségre tett szert. Ekkor felkeltek, és elhagyták a rulettasztalt. Torontál bizonytalan léptekkel haladt, mintha kicsit részeg lenne - részeg az izgalomtól és a szellemi fáradságtól. Társa szenvtelenül figyelte, és mindenekfelett attól félt, hogy kísértése támad elszökni az oly keservesen visszanyert néhány százezer frankkal, és kivonni magát az ő befolyása alól.

Mindketten egyetlen szó nélkül ballagtak át az előcsarnokon, végigmentek az oszlopos folyosón, és szállójuk felé indultak.

Pointe Pescade messziről követte őket.

Kimenet észrevette a kert egyik kioszkja mellett Cap Matifout, aki egy padon ült.

Pointe Pescade odalépett hozzá.

- Eljött a pillanat? - kérdezte Cap Matifou.

- Milyen pillanat?

- Hát... hogy...

- Hogy színre lépünk?...! Nem, Capom!... Még nem!... Maradj csak a színfalak mögött. Vacsoráztál?

- Igen, Pointe Pescade.

- Gratulálok! Nekem már kiesik a gyomrom!... Pedig a gyomromnak is megvan a maga helye! De visszateszem a helyére, amint egy kis időm lesz rá!... Ne mozdulj hát innen, amíg vissza nem jövök!

És Pointe Pescade a lejtő felé rohant, amelyen Sárkány és Torontál lefelé indult.

Amikor megbizonyosodott arról, hogy a két szövetséges a szobájában szolgáltatta fel a vacsorát, Pointe Pescade is leült végre a vendégasztalhoz. Már éppen ideje volt, és egy fél órán belül, amint mondta, visszakerült a gyomra a rendes helyére, amelyet ez a szerv elfoglal az emberi test gépezetében.

Aztán kitűnő szivarra gyújtva kiment, és elfoglalta őrhelyét a szálló előtt.

„Én mondom - mormolta -, őrtállónak születtem! Elvétettem hivatásomat!”

Ezt az egyetlen kérdést tette fel most magában: vajon az urak visszatérnek a Kaszinóba vagy sem?

Nyolc óra tájban Torontál és Sárkány feltűntek a szálló ajtajában. Pointe Pescade úgy értette a hangjukból, hogy élénken vitatkoznak.

Alkalmasint a bankár megpróbált még egyszer ellenállni cinkosa rögeszméinek és parancsainak, mert az végül követelőző hangon jelentette ki:

- Meg kell tennie, Simon!... Így akarom!

Ekkor felballagtak a lejtőn, hogy a monte-carlói kertekbe jussanak. Pointe Pescade követte őket, de nagy sajnálatára képtelen volt bármit is megérteni a beszélgetésükből.

Sárkány ellentmondást nem tűrő hangon így szólt a bankárhoz, akinek lassanként gyöngült ellenállása:

- Abbahagyni a játékot, Simon, amikor a szerencse visszapártolt hozzánk, esztelenség lenne!... Nyilván elvesztette a fejét!... Ha a sorozatos balszerencséiben erőltettük a játékot, mint a bolondok, miért ne erőltetnénk, mint a bölcsek, a szerencséiben is?! Itt az alkalom, talán az egyetlen alkalom, amely valaha is kínálkozik számunkra, hogy uralkodjunk a sorson, üstökön ragadjuk a szerencsénket, és akkor elszalasztjuk ezt az alkalmat?... Hát nem érzi, Simon, hogy a szerencse...

- Ha ugyan most cserben nem hagyott! - mormolta Torontál Simon.

- Nem! Százszor is nem! - felelte Sárkány. - Ezt nem lehet magyarázni, teringettét, de érzi az ember a csontja velejéig!... Ma este egymillió vár bennünket a Kaszinó asztalán!... Igen, egymillió, és nem hagyom kicsúszni a kezünk közül!

- Akkor játsszék maga, Sárkány!

- Én!... Egyedül játszom?... Azt már nem! Csak magával játszom, Simon!... Igen!... És ha kettőnk közül csak egynek jutna hely, azt magának engedném át!... A szerencse személyhez kötött tünemény, és nyilvánvalóan magához pártolt... Játsszon hát, és nyerni fog!... Így akarom!

Végeredményben Sárkány azt akarta, hogy Torontál ne érje be néhány százezer frankkal, amely lehetővé teszi számára, hogy megszabaduljon uralma alól. Éppen azt akarta, hogy cinkosa a régi milliommossá válják, vagy veszítsen el mindent. Ha tönkremegy, kénytelen-kelletlen követi őt mindenüvé, ahová csak vinni akarja. Egyik esetben sem kell félnie tőle.

Egyébként ha Torontál meg is kísérelte az ellenállást, most úgy érezte, hogy minden játékszenvedélye ott lüktet az ereiben. Olyan nyomorult mélységbe zuhant, hogy egyszerre lobbant fel benne a vágy, hogy visszatérjen a Kaszinó játéktermeibe, és a félelem az újabb játéktól. Sárkány szavai pedig csak felkorbácsolták vérért. Láthatóan melléje állt a szerencse, és az utolsó órákban oly állhatatossággal, hogy megbocsáthatatlan bűn lett volna abbahagyni a játékot.

A bolond! Úgy tett, mint minden hozzá hasonló játékos: a jelenben is érvényesnek tartotta azt, ami csak a múltra érvényes. Ahelyett hogy azt mondta volna: „Szerencsém volt” - és ez igaz is, azt mondta: „Szerencsém van” - ez viszont már nem áll! És mégis mindazok, akik csak a szerencsére számítanak, így okoskodnak. Teljesen megfélemedkeznek arról, amit nemrég mondott az egyik legnagyobb francia matematikus: „A véletlennek csak szeszélyei vannak, nem pedig szokásai.”

Eközben Sárkány és Torontál a Kaszinó elé érkezett; Pointe Pescade még mindig követte őket. A Kaszinó előtt egy pillanatra megálltak.

- Simon - mondta ekkor Sárkány -, ne habozzék tovább! Ugye, elhatározta, hogy játszik?

- Igen!... Elhatároztam, hogy mindent kockára teszek, hogy mindent megnyerhessek! - felelte a bankár, aki különben már cseppet sem habozott, amint az oszlopcsarnok első lépcsőin állt.

- Nem akarom befolyásolni! - folytatta Sárkány. - Úgy tegyen, ahogy az ösztöne diktálja, és ne rám hallgasson! Az ösztöne nem fogja megcsalni! Rulettozni akar?...

- Nem... *A Harminc és negyvenet* választom - válaszolta a bankár, és belépett az előcsarnokba.

- Igaza van, Simon! Csak magára hallgasson!... A rulett csaknem egy egész vagyonnal ajándékozta meg az előbb... A többit a *Harminc és negyvenre* bízunk!

Mindketten beléptek a szalonba, de még sétálgattak egy keveset. Tíz perc múlva Pointe Pescade látta, amint helyet foglalnak az egyik *Harminc és negyvenes* játékasztalnál.

Ebben a játékban valóban merészebb próbálkozásokat tehet az ember. A játék eshetőségei egyszerűek, csak az eldöntetlen játék ellen kell küzdeni, de a legmagasabb nyereség 12 000 frank, és ha a kártya sorozatosan kedvez, igen nagy veszteségek, illetve nyereségek keletkeznek. Így hát a nagy játékosok legszívesebben ezt a játékot játsszák. Ebben ugyanis olyan szédületes gyorsasággal keletkeznek és vesznek el vagyonok, hogy azt a párizsi, New York-i vagy londoni tőzsdék is megirigyelhetnék.

A *Harminc és negyven* asztala előtt Torontál megfélemedkezett minden félelméről. Most már nem félénken játszott, hanem dühödten vagy pontosabban az olyan ember módjára, aki csakhamar elragadtatja magát. Egyébként állíthatjuk-e azt, hogy van biztos módszer, és így „be tudja-e fektetni” az ember a pénzét? Nyilvánvalóan nincs, bár erre esküsznek a megrogzított játékosok, hiszen az ember ki van szolgáltatva a véletlen szeszélyeinek. Sárkány figyelte hát a bankár játékát, mert kettős érdeke fűződött ehhez a végső játszamához, akárhogy is végződjék.

Az első órában a veszteség és nyereség körülbelül kiegyenlítette egymást. Mégis, a mérleg végül Torontál javára billent.

Sárkány is, ő is biztosra vette a győzelmet. Olyan izgalomba estek, hogy csak maximális téteket raktak. De csakhamar ismét előnyhöz jutott a bank, amelynek hidegvére megzavarhatatlan; a bank nem ismeri az elragadtatott örületet, és a bank érdekeit az is védi, hogy a játékosok csak egy bizonyos határig emelhetik tétjeiket.

Egyszer aztán rettenetes fordulat következett. Az egész nyereség, amelyet délután Torontál bezsebelt, lassanként elúszott. A bankár iszonyú látványt nyújtott, amint gutaütésesen kipirult arccal, zavaros szemmel hol az asztal szélébe kapaszkodott, hol a székébe, hol a bankjegycsomókhoz kapott, hol az aranypénz tekerceibe, amelyekről nem tudta levenni a kezét, és úgy kapálózott, rángatózott, vonaglott, mint a vízbe fúló ember. És senki sem akadt, aki megállította volna a szakadék szélén! Egyetlen kar sem nyúlt ki érte, hogy visszatartsa! Sárkány meg sem kísérelte, hogy kiszakítsa innét, hogy elragadja, mielőtt még mindent elveszít, mielőtt összecsapnak feje felett a hullámok.

Tíz órakor Torontál utolsó tétjét tette fel, utolsó maximális tétjét. Megnyerte, aztán újra elvesztette. És amikor zavaros fejfel felkelt, és csak az a vad vágy égett benne, hogy dőljenek össze a Kaszinó szalonjai, és zúzzák őt is össze mindazokkal, akik itt nyüzsögnek, már semmije sem volt - semmi azokból a milliókból, ami a Sándor gróf millióival talpra állított bankházból megmaradt.

Torontál elhagyta a játéktermet, Sárkány úgy haladt mellette, mint a börtönőre, áthaladt az előcsarnokon, és kirohant a Kaszinóból. Aztán mindketten eliszkoztak a téren át a La Turbie felé kanyargó ösvények irányában.

Pointe Pescade már a nyomukban járt; de gyorsan odaszaladt Cap Matifouhoz, felrántotta a padról, ahol a Herkules szunyókált, és rákiáltott:

- Riadó!... Nyisd ki a szemed, és szedd a lábad!

Cap Matifou rohant vele azon a nyomon, amelyet nem volt szabad elveszteniük.

Eközben Sárkány és Torontál Simon egymás mellett lépkedett, és egyre feljebb került a kanyargó ösvényeken, amelyek a hegyoldalban kígyóznak az olajfákkal és narancsfákkal benőtt kertek között. Ezek a szeszélyes kanyarok tették lehetővé Pointe Pescade-nak és Cap Matifounak, hogy ne veszítsék őket szem elől, de nem hallhatták, mit beszélnek.

- Térjen vissza a szállóba, Simon! - ismételte szüntelenül Sárkány parancsoló hangon. - Térjen vissza... és hidegvér!...

- Nem!... Tönkrementünk!... Váljunk el!... Ne is lássam többé!... Nem akarok többé...

- Váljunk el?... És miért?... Velem jön, Simon!... Holnap itt hagyjuk Monacót!... Maradt annyi pénzünk, hogy visszatérjünk Tetuánba, és ott befejezzük művünket!

- Nem!... Nem!... Hagyjon, Sárkány, hagyjon! - kiabálta Torontál.

És hevesen ellökte magától, amikor a másik meg akarta ragadni. Aztán olyan gyorsan indult meg, hogy Sárkány alig tudta utolérni. A bankár annyira nem volt tudatában cselekedeteinek, hogy minden lépésével azt kockáztatta, lezuhan a meredek vízmosásokba, amelyek fölött a kígyózó ösvények kanyarogtak. Egyetlen gondolat lett úrrá rajta egészen a megszállottságig: menekülni Monte-Carlóból, ahol megtörtént teljes tönkremenése, menekülni Sárkánytól, kinek tanácsai ebbe a nyomorba vitték, menekülni, úgy vaktában, nem tudva, hová, nem tudva, mi lesz vele.

Sárkány jól érezte, hogy nem tud felülkerekedni cinkosán, és hogy az kicsúszik a markából. Ha a bankár nem ismerte volna titkait, melyek elveszejthetik, vagy legalábbis visszavonhatatlanul elronthatják az utolsó játszmát, amelyet még meg akart játszani, nem sokat nyugtalankodott volna e miatt az ember miatt, akit a szakadék szélére taszított. De mielőtt belezuhanna, az utolsó pillanatban még kiálthat, és ezeket a kiáltásokat el kellett fojtania.

Ekkor már csak egy lépés választotta el a bűnténytől, amelynek azonnali végrehajtására elszánta magát, és Sárkány nem is habozott ezt a lépést megtenni. Amit a tetuáni úton akart elkövetni, az elhagyatott marokkói vidéken, miért ne intézhetné el még ma éjszaka ezen a csakhamar elnéptelenedő helyen?

De ebben az órában Monte-Carlo és La Turbie közt még mászkáltak emberek, le- vagy felfelé haladva a lejtőn. Torontál segítségül hívhatta volna őket kiáltásával, Sárkány pedig azt akarta, hogy a gyilkosság zajtalanul menjen végbe, soha senki ne gyanakodhassék. Ezért hát még várnia kellett. Feljebb, La Turbie-n és a monacói határon túl, a szerpentin úton, amely több mint 2000 láb magasságban fut a Tengeri Alpok első hegyeinek oldalában, Sárkány biztos ütést mérhet rá. Ki jönne ott már áldozata segítségére? Hogyan találják meg Torontál Simon holttestét az utat szegélyező szakadékok mélyén?

De Sárkány most még egyszer meg akarta állítani cinkosát, hogy megpróbálja visszavinni Monte-Carlóba.

- Gyere velem, Simon, gyere! - kiáltotta, és megragadta karját. - Holnap újrakezdjük!... Még van valami pénzem...

- Nem!... Hagyjon!... Hagyjon!... - üvöltötte Torontál féktelen dühkitöréssel.

És ha ereje van, hogy megküzdjön Sárkánnyal, ha fegyver van nála, talán nem habozik, hogy megbosszulja magát azért a sok rosszért, amit hajdani tripoliszi ügynöke okozott neki.

Egyik kezével, amelybe most erőt öntött a harag, ellökte magától Sárkányt, aztán elrohant az ösvény utolsó fordulója felé, és felszaladt a sziklába vájt néhány durva lépcsőfokon, az egymás fölött húzódó kis kertek között. Csakhamar elérte La Turbie főutcáját azon a keskeny hágón át, amely a Kutyafejet elválasztja az Agel-hegy tömbjétől, vagyis ahol a régi olasz-francia határ húzódott.

- Menj csak, Simon! - kiáltott utána Sárkány. - Menj csak, úgysem jutsz messzire!

Aztán jobb felé kanyarodott, átmászott egy málló kőkerítésen, fűgén felszaladt egy lépcsősen elnyúló kerten, és azon igyekezett, hogy megelőzze Torontált az úton.

Ha Pointe Pescade és Cap Matifou nem is hallott semmit ebből a jelenetből, annyit látott, hogy a bankár hevesen eltaszítja Sárkányt, az pedig eltűnik a félhomályban.

- Ejnye, ez már nem tetszik! - kiáltotta Pointe Pescade. - Talán éppen a nagyobbik hal siklik ki a hálóból!... Még csak az hiányzik, hogy a másik elmeneküljön!... Hiszen végeredményben Torontál is jó fogás!... Egyébként nem nagyon válogathatunk!... Előre, Capom, előre!

És néhány gyors szökkenéssel mindketten Torontál Simon közelébe jutottak.

Torontál sebesen haladt La Turbie főutcáján. Balra maga mögött hagyta azt a kis halmot, amelyen Augustus tornya áll, elfutott a bezárt házak előtt, és végül a szerpentin úton találta magát.

Pointe Pescade és Cap Matifou nem egészen ötven lépésre követte. Sárkány kézre kerítéséről már nem lehetett szó, hiszen az már vagy a jobb oldali lejtő peremén haladt, vagy véglegesen elhagyta cinkosát, és ismét Monte-Carlo felé indult.

A szerpentin út egy régi római út maradványa, La Turbie-től lejtősen halad Nizza felé a hegy oldalában, fenséges sziklák, magányos kúpok, tátongó szakadékok között, amelyek a tengerpart mentén futó vasútvonalig mélyülnek. Azon túl a csillagos éjszakában, a keleten feljövő hold fényénél hat öböl tűnik fel, valamint a Saint Hospice szigete, a Var folyó torkolata, a Garoupe-félsziget, az Antibes-fok, a Juan-öböl, a Lérins-szigetek, a Napoule-öböl, a cannes-i

öböl, a háttérben az Esterel-hegylánccal. Itt-ott kikötők fényei csillogtak, így Beaulieu-nél a Kis-Afrika meredek lejtőinek aljában, Villefranche-nál, a Leuza-hegy tövében, aztán néhány halászhajó lámpása csillant meg a nyílt tenger nyugodt vizén.

Ekkor már éjfél is elmúlt. E percben Torontál La Turbie utolsó házaihoz érkezett, letért a serpentin útról, és egy kisebb útra kanyarodott, amely közvetlenül Eza felé vezet; ez amolyan sasfészek, félvad emberekkel, hetykén ül a sziklán fenyő- és szentjánoskenyérfa-ligetek felett.

Ez az út teljesen elhagyott volt. Torontál tébolyultan követte egy dombig, még csak le se lassította léptét, és hátra sem nézett, aztán hirtelen bal felé fordult, egy szűk ösvényre, amely a magas parti szirtfalnak éppen a peremén fut, a szirtfal alatt pedig a vasút és a kocsíút egy alagútba kanyarodik bele.

Pointe Pescade és Cap Matifou a bankár után vetették magukat.

Száz lépéssel odébb Torontál végül is megállt. Felugrott arra a sziklára, amely egy szakadék fölé nyúlt ki, és amelynek lábát több száz méterrel lejjebb már a tenger csapdosta.

Mit akar Torontál Simon? Öngyilkosság gondolata villant át agyán? Véget akar vetni nyomorult életének, és a mélységbe veti magát?

- Ezer ördög! - kiáltotta Pointe Pescade. - Élve kell megkaparintanunk... Markold meg, Cap Matifou, és tartsd erősen!

De még húsz lépést sem tettek, amikor egy embert pillantottak meg az ösvény jobb oldalán, amint végigsurran a lejtő mentén, a masztixfák és mirtuszok sűrűjében, és mászik a sziklára, ahol Torontál Simon áll.

Sárkány volt.

- Ó, teregettet! - kiáltotta Pointe Pescade. - Nyilván át akarja segíteni szövetségesét a másvilágra!... Cap Matifou, te az egyiket... én a másikat!

De Sárkány megállt... Félt, hogy észreveszik...

Egy utolsó átkozódás szökött ki száján. Aztán elrohant jobb felé, mielőtt még Pointe Pescade elérhette volna, és nyoma veszett a bokrok között.

Egy pillanattal később Torontál már készült levetni magát, de Cap Matifou megragadta, és visszahozta az útra.

- Hagyjon!... - kiabálta. - Eresszen el!...

- Hagyjuk, hogy rossz helyre lépjen, Torontál úr? - felelte Pointe Pescade. - Soha!

Az értelmes fickó nem volt elkészülve erre a váratlan eseményre, amely nem szerepelhetett utasításaiban. De ha Sárkány el is iszkolt, Torontált fülön csípték, és már csak Antekirttára kellett vinniük, ahol olyan tisztelettel fogadják, amilyet csak megérdemel.

- Elszállítanád az urat... féláron? - kérdezte Pointe Pescade Cap Matifoutól.

- Szívesen!

Torontál Simon még csak fel sem fogta, mi történt, és így a legkisebb ellenállást sem tudta kifejezni. Pointe Pescade egy elég meredek ösvényre tért, amely a homokpart felé lejtett, és megkerülte a szakadékot, Cap Matifou ezen haladt végig, és hol vonszolta, hol vitte a bankár tehetetlen testét.

A leereszkedés rendkívül nehéz volt, és Pointe Pescade csodálatos ügyessége, társának rendkívüli ereje nélkül talán mindketten lezuhannak, és nyakukat törik.

Hússzor is kockáztatták életüket, de elérték az utolsó sziklákat a tengerparton. Ott a part kis öblök sorozatából áll, amelyek szeszélyesen illeszkednek a homokkőbe, az öblöket magas, vöröslő falak, vastartalmú szirtek övezik, és ezek a megtörő hullámoknak véres színt adnak.

A nap már felkelőben volt, amikor Pointe Pescade menedéket talált az egyik üregben, amelyet a szirtfal mozgása vájt ki a földkéreg nagy megrázkódtatásainak idején; itt lehet hagyni Torontál Simont Cap Matifou őrizete alatt.

Az erőművész odavitte a bankárt, de az mintha észre sem vette volna mindezt, még csak nem is látszott nyugtalankodni, hogy mit csinálnak vele. Aztán Pointe Pescade Cap Matifouhoz fordult.

- Te itt maradsz, Capom!

- Amíg csak kell.

- És ha egy napig távol maradnék, egy napig is?

- Egy napig is.

- Étlen-szomjan?...

- Ha nem ebédelek ma délben, majd vacsorázom este... és kettőnk helyett!

- És ha nem vacsorázol kettőnk helyett, majd éjszaka eszel akár négy helyett!

Ezután Cap Matifou leült egy sziklára, hogy szemmel tartsa foglyát. Pointe Pescade meg elindult a kis öblök mentén Monaco irányában.

De hamarabb visszatért, semmint gondolta. Két óra múlva rátalált az *Elektrikre*; az egyik üres öbölben horgonyzott, amelyet a hullámtörő gátak védenek a nyílt tenger hullámaintól. Egy órával később a gyors kis hajó már az öbölhöz érkezett, ahol Cap Matifou a tenger felől olyannak látszott, mint a mitológiai Próteusz, amint Poszeidón nyáját legelteti.

Egy perc múlva Torontál Simon és Cap Matifou már a hajón voltak; aztán anélkül, hogy a vámőrök vagy a part menti halászok észrevették volna, az *Elektrik 2.* teljes sebességgel kifutott Antekirtta felé.

V. A GONDVISELÉS ÚTJÁN

És most vessünk egy pillantást az antekirttai településre. Torontál és Carpena a doktor kezébe került, ő meg csak az alkalomra várt, hogy újra Sárkány nyomára bukkanjon. Megbízottai, akik Báthoryné tartózkodási helyének felkutatásával foglalkoztak szakadatlanul, folytatták a keresést, mostanáig hasztalanul. Amióta édesanyja eltűnt, és csak az öreg Borost tudhatta támaszául, Báthory Péter állandó kétségbeesésben élt, és milyen vigasztalást nyújthatott volna akár a doktor is ennek a kétszeresen összetört szívnek? Amikor Péter az anyjáról beszélt a doktornak, úgy érezte, hogy Torontál Száváról is beszél, pedig a lány neve sohasem hangzott el közöttük.

Ebben a kicsiny városban, Antekirtta fővárosában, Artenakban, nem messzi a városházától, Maria Ferrato az egyik legszebb házban lakott. Így akarta a doktor leróni háláját, biztosítva számára az élet minden kényelmét. Testvére ott élt mellette, amikor épp nem a tengeren járt, ahol szállítást vagy őrjáratot végzett. Így egy nap sem telt el, hogy ne tegyenek látogatást a doktornál, vagy ő maga ne jöjjön megnézni őket. Szeretete egyre nőtt a rovignói halász gyermekei iránt, ahogy jobban megismerte a testvéreket.

- Mennyire örülnénk - ismételte gyakran Maria -, ha Péter is boldog lenne!

- Nem lehet - felelte Luigi -, csak ha megtalálja az édesanyját. De még nem vesztettem el minden reményt, Maria! A doktor rendelkezésére álló eszközökkel fel kell lelni, hová vitte Boros Báthorynét, miután elhagyták Raguzát.

- Bennem is él a remény, Luigi! És ha Péter megtalálja az anyját, megvigasztalódik?...

- Nem, Maria, hiszen lehetetlen, hogy Torontál Száva valaha is a felesége legyen!

- Luigi - válaszolta Maria -, ami lehetetlennek tűnik az ember szemében, az az Istennek is lehetetlen?

Amikor Péter korábban azt mondta Luiginak, hogy testvérek lesznek, még nem ismerte Maria Ferratót, még nem tudta, milyen gyöngéd és áldozatkész nővért talál benne. Épp ezért, mihelyt rájött erre, nem habozott megosztani vele gondjait. Ez megnyugtatta kicsit, valahányszor beszélgettek. Amit nem akart elmondani a doktornak, amiről megfogadta magában, hogy nem beszél előtte, azt Mariának mondta el. Részvétellel teli, szerető szívet talált a lányban, megértő szívet, amely vigasztalta őt, Istenben bízó lelket, amely nem ismerte a kétségbeesést. Ha túlságosan szenvedett, ha meg kellett osztania túlcorduló fájdalmát, csak hozzája futott, és hányszor sikerült Mariának visszaadnia némi bizalmát a jövőben!

De most olyan alak került az antekirttai börtönbe, aki tudja, hol tartózkodik Száva, tudja, hogy még mindig Sárkány hatalma alatt áll-e. Ez volt az a személy, Torontál Simon, aki lányának adta ki Szávát. De atyja emléke iránti tiszteletből Péter soha nem akarta, hogy a bankár erről az ügyről egy szót is szóljon.

Egyébként elfogatása óta Torontál Simon olyan állapotban volt, oly fizikai és erkölcsi levertség vett rajta erőt, hogy semmit nem tudott volna mondani, még ha ezt kívánja is érdeke. Egyébként mindent figyelembe véve, egyáltalán nem is állt érdekében elárulni, mit tud Száváról, hiszen nem tudta sem azt, ki is ez az Antekirtt doktor, akinek most a foglya, sem azt, hogy Báthory Péter is ezen a szigeten él, amelynek még nevét sem hallotta.

Így, ahogy Maria Ferrato mondta, csak Isten oldhatja meg ezt a helyzetet.

A kis település jelenlegi állapotáról nem adnánk teljes képet, ha Antekirtta lakosainak eme számbavételénél megfellebbeznénk Pointe Pescade-ról és Cap Matifouról.

Noha Sárkánynak sikerült megszöknie, és azóta nyoma is veszett, Torontál elfogása oly fontos esemény volt, hogy Pointe Pescade-nak bőven kijutott a köszönetből. Saját sugallatát követve ez a derék fickó épp azt tette, amit kellett az adott helyzetben. Nos, ha a doktor elégedett volt, hogyne lett volna az a két barát is. Elfoglalták takaros otthonukat, várták, hogy újra szükség legyen szolgálatukra, és nagyon remélték, hogy még használhatnak a jó ügynek.

Mihelyt Antekirttára érkeztek, Pointe Pescade és Cap Matifou meglátogatta Maria és Luigi Ferratót; aztán megjelentek néhány artenaki személyiségnél is. Szívesen fogadták őket, mert mindenütt megszerettették magukat. Csak rá kellett nézni Cap Matifoura ezekben az ünnepélyes pillanatokban, mindig zavart érzett hatalmas termete miatt, amellyel egymaga zsúfoltta tett egy szalont.

- De én olyan vékony vagyok, hogy ez kiegyenlíti! - jegyezte meg Pointe Pescade.

Ő viszont a vidámságot jelentette a településen, amelyet kifogyhatatlan jókedvével szórakoztatott. Értelmével és ügyességével mindenkinek készségesen szolgálatára állt. Ó, ha a dolgok közmegelegedésre zárulnak, milyen ünnepséget rendez majd, milyen örömteli és látványos műsor pereg majd a városban és környékén! Igen, ha kell, Cap Matifou és Pointe Pescade pillanatig sem habozik folytatni akrobatamesterségét, hogy bámulatba ejtse Antekirtta lakosságát!

Erre a vidám napra várva csinosította kertjét Pointe Pescade és Cap Matifou a szép fák árnyékában, és villájukat egészen elborították a virágok. A kis medence munkálatai is kezdtek már kialakulni. Aki látta, hogy Cap Matifou hatalmas sziklatömböket mozdit ki helyükből, és visz a vállán, megállapíthatta, hogy a provence-i erőművész semmit sem veszített csodálatos erejéből.

Közben a doktor megbízottai semmi nyomára sem bukkantak Báthorynének, de azok sem jártak nagyobb szerencsével, akik Sárkány felkutatására indultak. Továbbra is rejtély maradt, hová menekült ez a nyomorult, miután Monte-Carlóból eltávozott.

Vajon Torontál ismerte Sárkány búvóhelyét? Legalábbis kétséges volt, ismerve, hogy milyen körülmények között váltak el a nizzai úton. Egyébként, ha feltesszük is, hogy ismerte, hajlandó-e megmondani?

Antekirtt doktor igen türelmetlenül várta hát, hogy a bankár állapota megengedje ezt a próbátételt.

Artenak északnyugati részén egy kis erődben különítették el a legszigorúbban Torontált és Carpenát. Ismerték egymást, de csak névről, mert a bankár soha nem avatkozott közvetlenül Sárkány szicíliai ügyeibe. Épp ezért a doktor határozottan megtiltotta, hogy még csak sejtessék is velük, hogy a másik jelen van ebben az erődben. Két börtönüregben helyezték el őket, ahonnan csak levegőzni mentek ki elkülönített udvarokba.

Bízva az őrzők hűségében - az antekirttai haderő két őrmesterében -, a doktor nyugodt lehetett, hogy semmiféle kapcsolat nem létesül a két fogoly között.

Semmiféle titokszegéstől nem kellett tartani: Torontál és Carpena minden kérdésére, amelyet fogságuk helyére vonatkozóan tettek fel, soha nem kaptak és nem is kapnak választ. Így semmiből nem gyaníhatták, hogy annak a titokzatos Antekirtt doktornak a kezébe kerültek, akit a bankár ismert már, hiszen többször is találkozott vele Raguzában.

A doktor szüntelenül azon fáradozott továbbra is, hogy Sárkány nyomára bukkanjon, és ugyanúgy kézre kerítse, mint két társát. Október tizenhatodikán megállapította, Torontál Simon elég nyugodt már ahhoz, hogy válaszoljon a feltett kérdésekre, ezért elhatározta, hogy megkezdí kihallgatását.

Először is tanácskozott Péterrel és Luigival, és Pointe Pescade-ot is bevonták a beszélgetésbe, hiszen az ő véleménye mindig figyelmet érdemelt.

A doktor ismertette velük szándékát.

- De ha tudatjuk Torontál Simonnal - jegyezte meg Luigi -, hogy Sárkány holléte érdekel minket, nem kezd-e gyanakodni, hogy cinkosát akarjuk kézre keríteni?

- Nos - felelte a doktor -, mi rossz származhat abból, ha Torontál is megtudja, hiszen már nem menekülhet a kezünk közül...

- Egy rossz mégis, doktor úr - vetette ellen Luigi. - Torontál úgy vélheti, érdeke, hogy semmit se mondjon, amivel árthatna Sárkánynak.

- És miért?

- Mert ezzel magának ártana.

- Tehetek egy megjegyzést? - kérdezte Pointe Pescade, aki eddig szerénységből kissé félrehúzódott.

- Természetesen, barátom! - felelte a doktor.

- Uraim - folytatta Pointe Pescade -, azokból a sajátos körülményekből, ahogy ezek az úriemberek elváltak, okom van azt hinni, nem sok kíméléssel tartoznak egymásnak. Torontál úr szívből utálja Sárkány urat, aki tönkretette. Ha tehát Torontál úr tudja, hol tartózkodik jelenleg Sárkány úr, nem habozik beszélni, legalábbis ezt hiszem. Ha viszont nem szól semmit, akkor biztos, hogy nem tud mit mondani.

Ebben az okoskodásban volt valami igazság. Nagyon valószínű, hogy ha a bankár tudja, hová menekült Sárkány, nem gondolja, hogy hallgatnia kell, amikor saját érdeke éppen az, hogy beszéljen.

- Még ma megtudjuk, mihez tartsuk magunkat - felelte a doktor -, és ha Torontál nem tud semmit, vagy nem akar semmit sem mondani, majd gondolkodom, mit tegyünk. De mivel nem sejtheti még, hogy Antekirtt doktor hatalma alatt áll, mivel azt sem álmodhatja, hogy Báthory Péter él, Luigi fogja őt vallatóra.

- Várom parancsait - felelte a fiatalember.

Luigi hát elment a kis erődbe, és bevezették a börtöncellába, ahol Torontál Simont őrizték.

A bankár a sarokban ült, az asztal mellett. Az imént kelt csak fel az ágyból. Lelkiállapota láthatólag nem sokat javult. Nem anyagi romlására gondolt most, még csak nem is Sárkányra. Elsősorban az nyugtalanította, miért és hol tartják fogva, és ki ez a hatalmas személyiség, akinek az ő kézre kerítése érdekében állt. Nem tudta, mit gondoljon: mindentől tartania kellett.

Amikor látta, hogy Luigi Ferrato belép, felkelt; de egyetlen intésre újra elfoglalta helyét. Az az igen rövid kihallgatás, amely e látogatás célja volt, a következőképpen folyt le:

- Ön Torontál Simon, hajdani trieszti bankár, akinek utolsó lakhelye Ragusa volt?

- Nincs mit felelnem erre a kérdésre. Akik fogva tartanak, nyilván tudják, ki vagyok.

- Tudják is.
 - Kik azok?
 - Majd megtudja később.
 - És ön kicsoda?
 - Egy ember, aki azt a feladatot kapta, hogy hallgassa ki önt.
 - És ki adta ezt a...?
 - Azok, akiknek ön számadással tartozik.
 - Újra kérdem: kik ezek?
 - Ezt nem kell önnel közölnöm.
 - Így hát nekem sincs mit válaszolnom.
 - Rendben van! Ön Monte-Carlóban tartózkodott egy férfival, akit hosszú ideje ismer, és aki nem tágitott öntől, amióta csak elhagyták Raguzát. Ez a férfi tripoliszi származású, Sárkánynak hívják. Akkor menekült el, amikor önt elfogták a nizzai úton. Nos, azt kell kérdezniem öntől: tudja-e, hol tartózkodik jelenleg ez az ember, és ha tudja, hajlandó-e megmondani?
- Torontál óvakodott a választól. Ha meg akarják tudni, hol van Sárkány, nyilván kézre akarják keríteni, ahogy őt is elfogták. De miért? Múltbeli közös ügyeik és különösképpen a trieszti összeesküvéssel kapcsolatos cselszövések miatt? De hogyan tudódtak ki e dolgok, és ki az, akinek érdekében áll Sándor Mátyás grófnak és két jó barátjának megbosszulása, hiszen már több mint tizenöt éve meghaltak?... Hát ezen töprengett először is a bankár. Mindenesetre joggal hitte, hogy egy nem szabályos igazságszolgáltatás elé került, és úgy látszott, ez ítélkezik majd felette és cinkosa felett - és ez még jobban nyugtalanította. Épp ezért ha nem is kételkedett abban, hogy Sárkány Tetuánban keresett menedéket Namir házában, ahol utolsó játszmáját vívja, és ráadásul elég záros határidőn belül, eltökélte, hogy erről egy szót sem ejt. Ha később úgy kívánja érdeke, hogy beszéljen, akkor majd beszél. Egyelőre úgy látta helyesnek, ha rendkívüli tartózkodást mutat.
- Nos?... - kérdezte Luigi, és időt hagyott a bankárnak a gondolkodásra.
 - Uram - felelte Torontál Simon -, mondhatnám önnek, hogy tudom, hol van az említett Sárkány, de nem mondom meg. Valójában azonban fogalmam sincs róla.
 - Ez az utolsó szava?
 - Ez, és ez igaz!

Erre Luigi eltávozott, és beszámolt a doktornak Torontállal folytatott beszélgetéséről. Mivel a bankár válaszában semmi hihetetlen nem volt, végül is meg kellett elégedniük vele. Így Sárkány rejtékelyének felfedezésére nem tehettek egyebet, mint hogy erőteljesebben folytatták a kutatást, nem kímélve sem fáradságot, sem pénzt.

De amíg valami jelzés nem ad lehetőséget a doktornak, hogy újra akcióba kezdjen, az Antekirtta biztonságát súlyosan érintő kérdésekkel kellett törődnie. Újabban titkos figyelmeztetéseket kapott Kirenaika vidékéről. Megbízottai azt javasolták, hogy szigorúbban figyelje a Sidra-öböl környékét. Szerintük a szenuszták félelmetes szövetsége összevonja erőit a tripoliszi határon. Általános mozgásban vannak a Szirtiszek felé. A nagymester gyors hírvivői üzeneteket visznek az észak-afrikai mecsetek között. Külföldi eredetű fegyverek érkeztek a szövetség számára. Végül csapatösszevonás történt a Bengházi körzetben és következőképpen Antekirtta közelében.

Előre látható volt a közeli veszély, így a doktor kénytelen volt minden óvintézkedést megtenni. Október utolsó három hetében Péter és Luigi nagyon tevékenyen segítették a doktort, és minden telepes talpon állt. Pointe Pescade-ot többször is elküldte titokban a kirenaikai tengerpartra, hogy vegye fel a kapcsolatot megbízottaival, és megállapították, hogy a szigetet fenyegető veszély valóban fennforog. A bengházi kalózok, akik számát az egész vidékről toborzott szövetségi tagok felduzzasztották, hadjáratot készítenek elő Antekirtta ellen. Hogy hamarosan megindulnak-e, még nem lehetett tudni. Mindenesetre a szenuszták még a déli körzetben tartózkodtak, és valószínű volt, hogy semmilyen fontos hadműveletbe nem kezdenek anélkül, hogy jelen ne legyenek, és ne vezessék. Ezért Antekirttán az *Elektrikek* parancsot kaptak, hogy cirkáljanak a Szirtiszek partvidékén, és figyeljék mind a kirenaikai és tripoliszi tengerpartot, mind a tuniszi a Bon-fokig.

A sziget védelmének megszervezése még nem fejeződött be teljesen. De ha nem is tudják elvégezni a kívánt időre, legalább az antekirttai fegyverraktár roskadásig megtelt mindenfajta lőszerrel.

Antekirttát mintegy húsz mérföld választotta el a kirenaikai partoktól, és teljesen elszigetelt lenne az öböl mélyén, ha a Kencraf néven ismert, háromszáz méter kerületű kis sziget nem emelkedik ki a tengerből, két mérföldre délkeleti csúcsától. A doktor elképzelése szerint ez a szigetcske lett volna a száműzöttek földje, ha valaki is rászorgálna, hogy száműzzék a szigeten hozott szabályos bírói ítélettel - de erre még nem került sor. De azért felállítottak ott e célra néhány deszkabarakkot.

Egyébként a Kencraf szigetcske nem volt megerősítve, és ha ellenséges hajóraj támadná meg Antekirttát, már pusztán a fekvésével is nagy veszélyt jelentene. Hiszen csak partra kell szállni rajta, és máris erős hadműveleti támaszpontot építhetnek ki ezen a kis szigeten. Amilyen könnyen elhelyezhető ott lőszer és élelem, s felállítható egy ágyúüteg, igen jelentős támpontot nyújthat a támadóknak, akkor már többet ér, ha nem is létezik, hiszen nem volt már elég idő arra, hogy védelmi állapotba helyezték.

Kencraf szigetcske - és azok az előnyök, amelyeket az ellenségnek nyújthat Antekirtta ellen - szüntelenül nyugtalanította a doktort. Mérlegre is tett mindent, és úgy határozott, hogy elpusztítja, de ugyanakkor kiaknázza pusztulását néhány száz kalóz teljes megsemmisítésére is, akik megkockáztatnák, hogy birtokba vegyék.

A terv végrehajtásához azonnal hozzáláttak. A talajban végzett munkálatok után Kencraf szigetcske csakhamar hatalmas aknamezőhöz hasonlított, amelyet tenger alatti huzal kötött össze Antekirttával. Ezen a huzalon át csak villanyáramot kell a szigetre bocsátani, és még nyoma sem marad a tenger színén.

A doktor nem rendes lőport, sem robbanóanyagot, még csak nem is dinamitot alkalmazott, hogy a rettenetes pusztítást véghezvigye. Ismerte egy újabban felfedezett robbanóanyag összetételét, amelynek oly nagy a romboló ereje a dinamithoz képest, mint a dinamitnak a rendes lőporhoz. Könnyebben kezelhető, mint a nitroglicerin, könnyebben szállítható is, hiszen csak két különböző folyadék felhasználását igényli, amelyeket csak az alkalmazás pillanatában kevernek össze, fagypontra hűsítve, amikor a dinamit már öt-hat foknál használhatatlan, és ez csupán heves ütésre robban - például gyutacs elsütésére; amilyen félelmetes tehát a hatása, olyan könnyű a kezelése.

Hogyan nyerhető ez a robbanóanyag? Egyszerűen a tiszta és víztelen nitrogénmonoxidot folyékony állapotban összekeverjük különféle széntartalmú folyadékokkal, amelyek ásványi, növényi, állati olajok vagy más zsírok származékai. Ebből a két, külön-külön ártalmatlan folyadékból, amelyek egymásban oldódnak, a kívánt arány szerint készítjük a robbanóanyagot,

akárha vizet és bort kevernének össze, csak annak a keveréknek a készítése teljesen veszélytelen. Így készül tehát a panklasztit nevű robbanóanyag, amelynek a neve azt jelenti: „mindent összezúzó”, és össze is zúz mindent.

Ezzel a robbanóanyaggal töltötték meg a kis szigeten fűrt aknákat. Valamennyiben volt gyújtószerkezet, amelyet tenger alatti kábel kötött össze Antekirttával, és ha ott bekapcsolják az elektromos áramot, a sziget azonnal a levegőbe repül. Mivel azonban az is megeshet, hogy ez a kábel használhatatlanná válik, különleges készülékeket ástak be a sziget talajába, és ezeket másik, föld alatti vezetékhalózzal kötötték össze. Elég tehát, hogy egy láb véletlenül súrolja valamelyik készüléknek a föld felszínén elhelyezett lemezkéit, hogy zárja az áramkört, és az így keletkezett áram előidézzé a robbanást. Ha tehát sok támadó szállna partra Kencraf szigetekén, nem valószínű, hogy a kis sziget megmenekül a teljes pusztulástól.

E különféle munkálatok már igen előrehaladtak november első napjaiban, amikor egy olyan esemény jött közbe, amely arra kényszerítette a doktort, hogy néhány napra elhagyja a szigetet.

November harmadikán délelőtt az a gőzös, amely Cardiffból a szenet szállította, lehorgonyzott Antekirtta kikötőjében. Útközben a hajó a rossz idő miatt kénytelen volt megállni Gibraltárban. Ott a kapitány egy postán maradó levelet talált a doktor címére - ezt a levelet a tengerparti postahivatalok már egy ideje utána küldöztették, de nem érkezett meg a címzetthez.

A doktor átvette a levelet, amelynek borítékján máltai, cataniai, raguzai, ceutai, otrantói, malagai és gibraltári bélyegzők voltak.

Az aláírást - reszketeg, nagy betűivel - olyan kéz rótt a papírra, amely már elszokott a levelezéstől, és arra is alig maradt ereje, hogy néhány szót leírjon. A borítékon egyébként csak egy név állt - a doktoré -, ezzel a megható ajánlással:

*Antekirtt doktornak
a gondviselés útján*

Antekirtt doktor feltépte a borítékot, kivette a levelet - egy már elsárgult papírlapot -, és a következőket olvasta:

*Doktor Úr!
Az Isten juttassa keze közé ezt a levelet!... Én már igen öreg vagyok... Minden pillanatban meghalhatok... Báthoryné pedig egyedül marad a világban!... Essen meg a szíve a szegény asszony fájdalommal teli életének utolsó napjain! Legyen segítségére!... Jöjjön!*

*Alázatos szolgálója
Boros*

Aztán a levél sarkában ez állt: *Karthágó*, és alatta e szavak: *Tuniszi kormányzóság*.

A doktor egyedül volt a városháza fogadószobájában, amikor a levelet kapta. Felkiáltott, és ebbe a kiáltásba öröm is vegyült, meg kétségbeesés is: öröm, hogy végül Báthoryné nyomára bukkant - és kétségbeesés vagy inkább félelem, mert a boríték bélyegzője azt mutatta, hogy a levél már több mint egyhónapos.

Azonnal hívatta Luigit.

- Luigi - kezdte a doktor -, értesítsd Köstrik kapitányt, hogy a *Ferrato* két óra múlva álljon indulásra készen!

- Két óra múlva kifuthat a tengerre - felelte Luigi. - Ön óhajt vele utazni, doktor úr?
- Igen.
- Hosszabb útról van szó!?
- Csupán három-négy naposról.
- Egyedül indul?
- Nem. Keresd meg Pétert, és mondd meg neki, hogy készüljön, mert velem jön.
- Péter nincs itt, de egy óra múlva visszaérkezik a Kencraf szigetén végzett munkából.
- Szeretném, ha nővéred is hajóra szállna velünk, Luigi. Tüstént készüljön fel ő is az indulásra.
- Tüstént!

Luigi nyomban eltávozott, hogy végrehajtsa a kapott utasításokat.

Egy órával később Péter már a városházán volt.

- Olvasd! - mondta a doktor.

És átnyújtotta neki Boros levelét.

VI. A KÍSÉRTET

A gőzjacht kevéssel tizenkét óra előtt már indulásra készen állt Köstrik kapitány és helyettese, Luigi Ferrato parancsnoksága alatt. Utasai csupán a doktor, Péter és Maria voltak; Mariára az a feladat várt, hogy Báthorynét ápolja, ha lehetetlen lenne az asszonyt azonnal elhozni Karthágóból Antekirttára.

Nem szükséges fejtegetni, anélkül is érthető, milyen aggodalmat érzett Báthory Péter. Tudta, hol van édesanyja, és most érte meg!... De miért vitte el Boros olyan sebtiben Raguzából Tunisz e távoli pontjára? Vajon mit várhat, milyen nyomorúságban találja mindkettőjüket?

Péter elmesélte gyötrő gondolatait Mariának, aki szüntelenül vigasztalta és bátorította. Láthatóan a gondviselés közbelépését érezte abban, hogy a levél a doktor kezébe került.

A doktor utasítására a *Ferrato* teljes sebességgel haladt; a túlhevítő készülék segítségével túlszárnyalta a tizenöt mérföldet óránként. A Sidra-öböl mélyétől a tuniszi földnyelv északkeleti csücskén fekvő Bon-fokig a távolság legfeljebb ezer kilométer; aztán a Bon-foktól Goulette-ig, Tunisz kikötőjéig csak másfél órába telik az átkelés a gyors gőzhajóval. Ha nem támad közben rossz idő, vagy nem jön közbe baleset, a *Ferratónak* harminc órán belül célhoz kell érnie.

Az öblön túl is nyugodt volt a tenger, bár északkeleti szél fúj, mégsem mutatott semmi arra, hogy erősödnék. Köstrik kapitány a Bon-fok felé irányította a hajót, kicsit még eléje is, hogy gyorsabban találjon menedéket a parton, ha a szél mégis erősödne. Így nem érintette Pantelleria szigetét, amely mintegy félúton fekszik a Bon-fok és Málta között, hiszen az volt a szándéka, hogy minél jobban megközelíti a szárazföldet.

A Sidra-öböl után a kerekülő part szélesen bevágódik nyugat felé, és nagy körívet ír le. Ott fut a Tripoliszi kormányzóság tengerpartja, amely egészen a Gabesi-öbölíig nyúlik, a Dzszerba sziget és Sfax városa között; aztán a part visszafordul kicsit keletnek, a Dinias-fok felé, és a Hammamet-öblöt megkerülve előbb déli, majd északi irányban folytatódik a Bon-fokig.

Valójában a *Ferrato* a Hammamet-öböl felé tartott. Ott kellett először partot érnie, amelytől el sem távolodik Goulette-ig.

November harmadikán és a rákövetkező éjszakán a nyílt tengeri hullámok észrevehetően megnöttek. A Szirtiszek vize már kis szélről is erősen hullámszik, errefelé vonulnak a Földközi-tenger legszeszélyesebb áramlatai. De már másnap nyolc óra felé földet jeleztek éppen a Dinias-fok magasságában, és innen kezdve a magas part védelmében a hajó zavartalanul és gyorsan folytatta útját.

A *Ferrato* két mérföldre haladt a parttól, és megfigyelhették a legkisebb részletét is. A Hammamet-öblön túl, Kelibia szélességében még jobban megközelítette a kis Szidi-Juszuf-öblöt, amelyet észak felől hosszan elszórt sziklák határolnak.

A másik oldalon nagyszerű homokpart terül el. Távolabb satnya kis bokrokkal benőtt dombok sorakoznak, melyeknek földjében több a kő, mint a termőtalaj. Rajtuk túl magas dombok húzódnak, ezek már a belső vidék hegyeinek, a dzsebeleknek a nyúlványai. Itt-ott egy elhagyott mecset, mint valami fehér folt, vész el a messzi hegyhátak zöldjében. Elöl egy romokban heverő kis erőd tűnik fel, feljebb egy jobb állapotban levő erődítés azon a dombon, amely északról a Szidi-Juszuf-öblöt zárja be.

De a hely nem volt kihalt. A sziklák védelmében több levantei háromárbcos és nagy vitorlás hajó horgonyzott fél kötélhossznyira a parttól. A zöld víz annyira áttetsző, hogy tisztán látszik fekete kőveivel a fenék és az enyhén barázdált homok, amelybe a fénytöréstől fantasztikus formákat öltő horgonyok kapaszkodnak.

A kavicsos part mentén, a masztixfákkal és tamarindbokrokkal benőtt fövényhalmok tövében mintegy húsz gurbiból, vagyis kunyhóból álló duar, azaz sátorábor csíkos, fakósárga vászon-sátrai látszottak. Az ember azt hihette volna, hatalmas arab köpeny, amelyet rendetlenül a partra dobtak. A köpeny redőin túl juhok és kecskék lépegettek, s messziről nagy, fekete hollókhöz hasonlítottak, amelyeknek rikácsoló csapatát egyetlen puskalövés is felröppenti. Vagy tíz teve kérődzött, egyesek végignyúltak a homokon, a többiek mozdulatlanul álltak, mintha kővé meredtek volna egy keskeny sziklaszegély mellett, amely rakpartnak is beillett.

Elhaladva a Szidi-Juszuf-öböl előtt, a doktor megfigyelte, a hajókról lőszert és fegyvereket raknak a partra, sőt még néhány kis tábori üteget is. Mivel a Szidi-Juszuf-öböl a Tuniszi kormányzóság legtávolabbi határain fekszik, nagyon is alkalmas volt az effajta csempész-kedésre.

Luigi külön is felhívta a doktor figyelmét a kirakodásra, amely a parton folyt.

- Igen, Luigi - felelte a doktor -, s ha nem tévedek, arabok veszik át a fegyverszállítmányokat. E fegyvereket a hegyi lakóknak szánják a Tuniszban nemrég partra szállt francia csapatok ellen, nem tudok mást gondolni. Vagy talán a szenusziták számos hívének megy, ezeknek a szárazföldi vagy tengeri kalózoknak, akiket most vonnak össze Kirenaikában? Csakugyan, inkább belső Afrika arabjait vélem felfedezni bennük, mintsem a tuniszi vidékről valókat!

- De hogyan lehetséges - kérdezte Luigi -, hogy a kormányzósági hatóságok vagy legalábbis a franciák nem akadályozzák meg a fegyverek és a lőszer kirakodását?

- Tuniszban aligha tudják, mi történik itt, a Bon-fok környékén - felelte a doktor -, és ha majd a franciák uralják Tunéziát, attól kell tartani, hogy a hegyeknek ez az egész keleti lejtője még hosszú ideig kicsúszik az ellenőrzésük alól. Bármint is legyen, ez a kirakodás nagyon gyanús nekem, és ha gyorsaságunk nem tenné számukra utolérhetetlenné a *Ferratót*, úgy hiszem, ez a hajóraj, nem habozná megtámadni.

Ha az arabok ilyesmire gondoltak, amit a doktor mondott, a *Ferratónak* mégsem volt mitől félnie: fél órába sem telt bele, a gőzjacht már túlhaladta a kis Szidi-Juszuf-öblöt. Aztán elérte a tuniszi szárazföldből olyan messze kiugró Bon-fokot, megkerülte sebesen a világítótornyot, amely fényt szór a mesésen zsúfolt sziklákra a földnyelv csúcsán.

A *Ferrato* most teljes sebességgel haladt a Bon-fok és Karthágói-fok között fekvő Tuniszi-öblön át. Bal felől egymás után tűntek fel a Bon-Karnin, a Rossas- és a Zaghuan-hegyek meredek lejtői, szorosaik mélyén elszórtan megbújó néhány faluval. Jobbra egy arab kasbah egész ragyogásában, teljes fényben tündökölt Szidi-Bu-Szaid szent városa, amely talán az ősi Karthágó egyik külvárosa volt. A háttérben Tunisz hófehéren emelkedik a napfényben a Bahira-tó fölé, kissé hátrább a Goulette tárja karjait az európai gőzhajók minden partra szálló utasa elé.

A kikötőtől két-három mérföld távolságra horgonyzott egy francia hajóraj; aztán kicsit közelebb néhány kereskedelmi hajó himbálózott láncain, és sokszínű zászlói megélénkítették a révet.

Egy órára járt, amikor a *Ferrato* kivetette horgonyát három kötélhosszra Goulette kikötőjétől. A gőzjacht utasai eleget tettek az egészségügyi vizsgálat alaki szabályainak, és megkapták a partraszállási engedélyt. Antekirtt doktor, Péter, Luigi és nővére helyet foglalt a hosszú

csónakban, amely azonnal elindult. A csónak megkerülte a mólót, végigsiklott a keskeny csatornán, amelyet mindig megtöltenek a két rakpart mentén sorakozó kis vízi járművek, és odaért a fákkal beültetett, villákkal, irodákkal, kávézókkal szegélyezett szabálytalan tér elé, amelyen máltaiak, zsidók, arabok, francia és bennszülött katonák nyüzsögnek; ebből a térből nyílik Goulette főutcája.

Boros levele Karthágóból jött. Hannibál egykori városából nem maradt fenn más, csak a neve és néhány rom, amely már alig látszik ki a földből.

A kavicsos karthágói partra úgy is eljuthat az ember, ha nem ül fel a Goulette-et és Tuniszt összekötő olasz vasútra, amely megkerüli a Bahira-tavat. A part mentén, ahol a kemény, finom homok kitűnő sétahelyet kínál a járókelőnek, vagy egy poros úton, amely valamivel távolabbra síkságon fut át, könnyen elérhető az a domb, amelyen a Szent Lajos-kápolna és az algériai misszionáriusok kolostora áll.

Amikor a doktor és társai partra szálltak, több kis lovas kocsi is álldogált a téren. Gyorsan beszálltak az egyik kocsiba, és a kocsisnak megparancsolták, hogy hajtson sebesen Karthágó felé. A kocsi előbb Goulette főutcáján haladt nagy ügetéssel, átfutott a fényűző villák között, ahol a gazdag tunisziak laknak a nagy hőség idején, majd elhaladtak a tengerparton emelkedő Keredin- és Musztafa-paloták előtt, amelyek a hajdani karthágói kikötő tájékán állnak. Több mint kétezer évvel ezelőtt Rómának ez a vetélytársa foglalta el ezt az egész homokpartot a Goulette-foktól addig a fokig, amely még ma is őrzi régi nevét.

A Szent Lajos-kápolna kétszáz láb magas kis hegyen épült, azon a helyen, ahol Szent Lajos francia király 1270-ben meghalt. A kápolna egy elkerített kert közepén áll, amelyen több az ősi rom, építészeti maradvány, szobor- és vázadarab, antik féloszlop, oszlopfő és pilléres sírkő, mint fa vagy cserje. Hátrább emelkedik a misszionáriusok kolostora, amelynek jelenleg Delattre atya, a tudós régész a házfőnöke. A kert magasabb pontjairól az egész homokos kőpartot beláthatja az ember a Karthágói-foktól Goulette szélső házáig.

A kis hegy lábánál néhány arab módra épült palota emelkedik, előttük - angol divat szerint - kis móló, amelynek elegáns oldalához a kikötői kis vízi járművek oda tudnak állni. Túlhan terül el az a pompás öböl, amelynek minden hegyfoka, földnyelve, minden dombja - romok híján - legalább történelmi emlékekkel büszkélkedik.

De az egykori hadi és kereskedelmi kikötőig húzódó villasor mellett itt-ott a domb hajlataiban elszórva, a kőomladékok között szürkés és csaknem megművelhetetlen talajon szegényes házak is állnak, ezekben a helység nyomorgó népe él. Nagy részüknek egyetlen foglalkozása, hogy a felszínen vagy a talaj felső rétegében a karthágói korszak többé-kevésbé értékes törmelékeit keresik, bronz-, kő-, fazék-, érem-, pénzleleteket, amelyeket a kolostor szívesen megvásárol régészeti múzeumának - inkább szanalomból, mint szükségből.

Némelyik viskónak csak két-három fala van. Azt hihetné az ember, egy kis mecset romjai, amelyek fehérek maradtak e napos part éghajlatában.

A doktor és társai egyiktől a másikig mentek, benéztek a házakba, keresték Báthoryné hajlékát, és nem tudták elhinni, hogy a nyomor ilyen fokára süllyedt.

A kocsi hirtelen megállt egy rozoga építmény előtt, amelynek bejárata csak valami lyuk volt, amelyet a gazzal borított falba vágtak.

Feketés köpenyben egy öregasszony ült az ajtó előtt.

Péter felismerte... Felkiáltott... Édesanyja volt!...

Odarohant, letérdelt eléje, átölelte. De az asszony nem válaszolt a kedveskedésre, mintha meg sem ismerte volna...

- Anyám... anyám!... - kiáltotta, míg a doktor, Luigi meg a nővére is odasietett.

E pillanatban a romok sarkánál egy öregember tűnt fel.

Boros volt.

Először is Antekirtt doktort ismerte fel, és térde megroggyant. Aztán észrevette Pétert... Pétert, akinek koporsóját a gyászmenettel a raguzai temetőbe kísérte... Ez már sok volt neki! Összeesett, miközben még ennyit mondott:

- Báthoryné megzavarodott.

A fiú tehát rátalált anyjára, akiből nem maradt más, csak magatehetetlen teste. És most hirtelen megjelent előtte halottnak hitt fia, de ez a látvány sem volt elég ahhoz, hogy visszanyerje emlékezetét.

Báthoryné zavaros, de mégis élénk szemmel felemelkedett. Aztán, mert nem látott semmit, egyetlen szó nélkül visszatért a mecsetbe, ahová a doktor intésére Maria követte.

Péter mozdulatlanul állt az ajtó előtt, nem mert, nem bírt egy lépést sem tenni.

Eközben a doktor segítségével Boros magához tért, és felkiáltott:

- Maga az, Péter úr?!... Hát él?!

- Igen! - felelte Péter. - Igen... élek... de jobb lenne, ha meghaltam volna!

A doktor néhány szóval tájékoztatta Borost, mi történt Raguzában. Aztán az öreg szolga foglalta össze nehézkesen e nyomorúságos két hónap történetét.

- De - kérdezte először is a doktor - Báthoryné eszét az vette el, hogy a fia meghalt?

- Nem, uram, nem! - felelte Boros.

És a következőket mesélte:

Báthoryné, mivel egyedül maradt a világban, el akarta hagyni Raguzát, és Vinticello községbe mentek lakni, ahol élt még néhány családtagja. Közben el kellett adnia azt a keveset, amit magáénak mondhatott szerény házában, mert már eltökölte, hogy elköltözik onnét.

Hat héttel később Boros kíséretében visszatért Raguzába, hogy ügyeit elintézzze, és akkor a Marinella utcában talált egy levelet a ház postaládájában.

Amikor ezt a levelet elolvasta, mintha az elmebaj első jelei mutatkoztak volna rajta, felkiáltott, kirohant az utcára, leszaladt a Stradone felé, átvágott rajta, és bezörgetett a Torontál-palota kapuján, amely csakhamar kinyílt.

- A Torontál-palotába?! - kiáltott fel Péter.

- Igen - felelte Boros. - És amikor sikerült utolérnem, már nem ismert fel... Megzavarodott...

- De miért ment anyám a Torontál-palotába?... Igen... Miért? - ismételte Péter, és úgy nézte az öreg szolgát, mint aki képtelen megérteni szavait.

- Nyilván beszélni akart Torontál úrral - felelte Boros -, de Torontál úr két nappal azelőtt eltávozott leányával együtt a palotából, senki sem tudta, hová...

- És az a levél?... Az a levél?...

- Nem találtam sehol, Péter úr - válaszolta az öregember -, akár elvesztette vagy megsemmisítette Báthoryné, akár elvették tőle, soha nem tudtam meg, mit tartalmazott.

Itt valami rejtély lappangott. Antekirtt doktor szótlánul hallgatta a történetet, de nem tudta mivel magyarázni Báthorynének ezt a tettét. Miféle kényszerítő erő hajtotta a Stradonén levő palota felé, amelytől pedig mindennek távol kellett volna tartania őt, és miért váltott ki belőle Torontál eltűnésének híre olyan heves megrázkódtatást, hogy eszét veszítette?

Az öreg szolga elbeszélésének végéhez közeledett. Miután sikerült eltitkolnia az emberek előtt Báthoryné állapotát, azzal törődött, hogy a megmaradt holmiból egy kis pénzt biztosítson a jövőre. Az özvegy csendes, szelíd tébolya lehetővé tette számára, hogy minden gyanú nélkül járhasson el. Boros csak azt akarta, hogy otthagyják Raguzát, hogy menedéket találjanak valahol, messze ettől az átkozott várostól. Néhány nappal később sikerült felszállnia Báthorynéval a Földközi-tenger partvidékén közlekedő egyik gőzhajóra, és Tuniszba, helyesebben Goulette-be érkeztek. Boros úgy határozott, hogy itt telepszenek le.

És akkor az elhagyott mecsetben az öregember kizárólag Báthoryné gondozásának szentelte magát, amit az asszony elmeállapota is szükségessé tett, mert úgy látszott, eszével együtt beszélőkéességét is elvesztette. De oly kevés pénzük volt, hogy igen közelinek látszott az a pillanat, amikor mindketten a legnagyobb nyomorba süllyednek.

Ilyen körülmények között jutott az öreg szolga eszébe Antekirtt doktor és annak állandó érdeklődése Báthory István családja iránt. De Boros nem tudta, hol lehet az orvos állandó lakhelye. Mégis írt neki, és a levelet, amely egyben kétségbeesett segélykiáltás volt, a gondviselés útján küldte el. Úgy látszik, hogy a gondviselés elég jól teljesíti a postai szolgálatot, hiszen a levél eljutott a címzetthez!

Nyilvánvaló volt, hogy mi a teendő. Báthorynét, aki nem tanúsított ellenállást, a kocsihoz vezették, ott helyet foglalt fiával, Borossal és Mariával, akinek meghagyták, hogy ne mozduljon el mellőle. Aztán a kocsi elindult a Goulette felé vezető úton, a doktor és Luigi pedig gyalog ment vissza a homokparton.

Egy óra múlva mindnyájan a gőzjachtton voltak, amely útra készen állt. Nyomban felszedték a horgonyt, és mihelyt megkerülték a Bon-fokot, a *Ferratóról* észre is vették Pantelleria fényeit. Harmadnapra virradatkor már ott ringott a hajó Antekirtta kikötőjében.

Báthorynét azonnal partra vitték, és Artenakba kísérték; a városháza egyik szobájában szállásolták el; Maria elhagyta otthonát, és odaköltözött hozzá.

Milyen új fájdalmat jelentett ez Báthory Péternek! Anyja elvesztette az eszét, anyját olyan körülmények kergették az örületbe, amelyekre valószínűleg nem találnak magyarázatot. Ha ismerték volna ennek az örületnek az okát, talán előidézhetnek valami gyógyító ellenhatást! De nem tudtak semmit, nem tudhattak semmit!

„Meg kell gyógyítani!... Igen!... Meg kell gyógyítani!” - gondolta a doktor, és most ezt tekintette egyetlen feladatának.

És ez a feladat nem volt könnyű, mert Báthoryné továbbra is öntudatlanságban élt, és a múltnak egyetlen emléke sem derengett fel benne soha.

De hát nem volt-e itt az alkalom, hogy a doktor azzal a magas fokú hipnotikus hatalmával éljen, amelynek már annyi kétségbevonhatatlan bizonyítékát adta, és így próbálja helyreállítani Báthoryné elmeállapotát? Nem tudja delejes hatással visszaadni Báthoryné ép értelmét, és ezt ébren tartani benne, míg csak ki nem alakul a kellő ellenhatás?

Báthory Péter könyörgött a doktornak, hogy kísérje meg a lehetetlent is, csak gyógyítsa meg az édesanyját.

- Nem - felelte a doktor -, nem járna sikerrel. Az elmebetegek a legellenállóbb alanyok az ilyen szuggesztióval szemben. Csak akkor próbálkozhatnék meg ezzel a befolyással, Péter, ha édesanyádnak megvolna a saját akarata, hogy azt helyettesíthessem az enyémmel. Ismétlem: ez a kísérlet hatástalan maradna.

- Nem!... Képtelen vagyok belenyugodni! - folytatta Péter, aki nem akarta feladni a harcot. - Nem tudom elhinni, hogy nem jön el az a nap, amikor édesanyám felismeri a fiát... a fiát, akit halottnak hisz...

- Igen... akit halottnak hisz! - felelte a doktor. - De... talán ha tudná, hogy élsz... vagy ha elvinnénk őt a sírodhoz... és látná, amint megjelenysz előtte...

Antekirtt doktor elidőzött ennél a gondolatnál. Miért ne hatna Báthorynéra egy kedvező körülmények közt kiváltott lelki megrázkódtatás?

- Megkísérlem! - kiáltott fel.

És amikor elmondta, milyen próbatételre alapítja reményét, hogy meggyógyítja Báthorynét, Péter a doktor karjába hanyatlott.

Ettől a naptól kezdve minden erejüket annak a jelenetnek a megrendezése kötötte le, amelytől a kísérlet sikerét remélték. Nem kevesebbről volt szó, mint feléleszteni Báthorynéban azokat az emlékeket, amelyeket jelenlegi állapota teljesen kiolt belőle, és mindezt olyan megragadó körülmények között idézik elő, hogy lelkében kifejlődjék a visszahatás.

A doktor tehát meghagyta Borosnak és Pointe Pescade-nak, hogy a lehető legpontosabban építse fel a raguzai temető mását és azt a síremléket, amely alatt a Báthory család pihent.

A sziget temetőjében, Artenaktól egymérföldnyire, zöldellő facsoport alatt kis kápolna emelkedett, majdnem olyan, mint a raguzai. Éppen csak úgy kellett rendezni a dolgokat, hogy még meglepőbbé váljék a két emlékmű hasonlósága. Amikor ez megtörtént, a hátsó falon fekete márványtáblát helyeztek el Báthory István nevével és halálának évszámával: 1867.

November tizenharmadikán alkalmasnak látszott az idő, hogy csaknem észrevehetetlen fokozatossággal elkezdjék az előkészítő próbákat Báthoryné tudatának felébresztésére.

Este hét óra felé Maria és Boros belekarolt az özvegybe. Aztán kivezették a városházáról, a mezőségen át elkísérték a temetőbe. Ott a kis kápolna küszöbénél Báthoryné olyan mozdulatlan és néma maradt, mint egyébkor, noha a kápolna belsejében égő lámpa fényénél elolvashatta volna Báthory István nevét a fekete márványlapon. Csak akkor villant fel valami fény a tekintetében, amikor Maria és az öregember a lépcsőfokra térdelt, de aztán ez a fény nyomban ki is aludt.

Egy órával később Báthoryné már visszatért a városházára, és vele együtt mindazok, akik közről vagy távolról követték az első kísérlet során.

Másnap és a rákövetkező napokon újrakezdtek a kísérleteket, de azok nem jártak semmiféle eredménnyel. Péter szorongva és meghiúsultan figyelte a próbálkozásokat, és eredménytelen-ségük kétségbe ejtette, noha a doktor többször elmondta, hogy az idő adja majd nekik a legnagyobb segítséget. Épp ezért nem is akarta még kijátszani az utolsó kártyát, csak ha Báthorynét eléggé előkészítik arra, hogy a megrázkódtatás teljes erejével érje.

Mégis, valahányszor ellátogattak a temetőbe, valami félreismerhetetlen változás ment végbe Báthoryné elmeállapotában. Egy este, amikor Boros és Maria a kápolna küszöbén térdepelt, Báthoryné valamivel hátrább állt, majd lassan közeledni kezdett, kezét a vasrácsra helyezte, a lámpa fényében világoló hátsó falra nézett, és gyorsan visszahúzódott.

Maria odament melléje, hallotta, amint többször is elmormol egy nevet.

Hosszú idő után most esett meg első ízben, hogy Báthoryné ajka szólásra nyílt.

De mekkora volt a meglepetés - több mint meglepetés: megdöbbenés mindazokban, akik hallották!

Ez a név nem a fia neve volt, nem Péter nevét mondta!... Hanem Száva nevét!

Ha elképzelhetjük is, mit érzett Báthory Péter, ki tudná elmondani, mi zajlott le a doktor lelkében, amikor ilyen váratlanul meghallotta Torontál Száva nevét? De semmiféle megjegyzést nem tett, semmit nem mutatott érzéseiből.

Egy másik este megismételték a kísérletet. Ezúttal Báthoryné, akárha láthatatlan kéz vezette volna, magától letérdelt a kápolna küszöbére. Lehajtotta fejét, mélyet sóhajtott, egy könnycsepp gördült alá a szeméből. De ezen az estén egyetlen nevet sem említett, és azt hihette volna az ember, hogy a Szávaét is elfelejtette.

Báthorynén, akit visszavezettek a városházára, szokatlan, ideges nyugtalanság vett erőt. Az a nyugalom, amely mostanáig elmeállapotának jellemzője volt, valami furcsa izgalomnak adta át helyét. Agyában már nyilván az életerő működött, és ez nagy reményekre adott tápot.

Az éjszakát izgatottan és nyugtalanul töltötte. Több ízben is elrebegett néhány bizonytalan szót, amelyet Maria alig hallott, de annyi biztos volt, hogy álmodott. És ha már álmodott, ez azt jelentette, hogy esze is visszatérőben van, hogy meggyógyul, ha értelme éber állapotban is működik!

Ezért a doktor elhatározta, hogy már másnap új kísérletet tesz, az eddiginél is hatásosabb rendezésben.

Báthoryné tizennyolcadikán egész nap szüntelenül heves lelki izgalom hatása alatt állott. Mariát nagyon megdöbbenetette a viselkedése, és Péter, aki csaknem minden idejét anyja mellett töltötte, a legerősebb fordulat előjelét látta benne.

Eljött az éjszaka is - sötét éjszaka, még csak egy szellő sem fújt a meleg nap után, pedig Antekirtta éghajlata hűvös szokott lenni.

Báthoryné Maria és Boros kíséretében fél kilenc tájban elhagyta a városházát. A doktor kicsit hátrább követte Luigival és Pointe Pescade-dal.

Az egész kis telep gyötrő szorongással várta, hogy bekövetkezik-e a várt eredmény. A nagy fák alatt néhány fáklyát gyújtottak, azok homályos fényt vetettek a kápolna környékére. Messzebről szabályos időközökben megcsendült az artenaki templom lélekkharangja, mintha temetésre harangoznának.

Csak Báthory Péter hiányzott a menetből, amely lassan haladt a mezőn át. Péter hamarabb ment végig ezen az úton, de csak azért, hogy az utolsó kísérlet kellő pontján jelenjen meg.

Kilenc órára járhatott az idő, amikor Báthoryné a temetőbe érkezett. Hirtelen elengedte Maria Ferrato karját, és elindult a kis kápolna felé.

Hagyták, hadd cselekedjék szabadon annak az újonnan feltámadt érzelemnek a hatására, amely szemlátomást elárasztotta egész valóját.

A mély csendben, amelyet csak a harang csengése szakított meg, Báthoryné megállt, és meg sem mozdult. Aztán letérdepelt az első lépcsőfokra, összegörnyedt, és hallatszott, hogy sír...

E pillanatban lassan kinyílt a kápolna rácsos ajtaja. Mintha sírjából lépett volna elő, fehér lepelbe burkolózva Péter jelent meg a világosságban...

- Fiam!... Fiam!... - kiáltotta Báthoryné, kinyújtotta karját, és eszméletlenül esett össze.

De ezzel most nem törődtek. Az emlékek és a gondolatok feltámadtak Báthorynéban! Visszatért lelkébe az anyai érzés! Felismerte a fiát!

A doktor csakhamar eszméletre térítette, s ekkor pillantása a fiáéval találkozott.

- Él!... Az én Péterem... él!... - kiáltotta.

- Igen!... Éretted él, anyám, él, hogy szeressen téged...

- És hogy őt is szeressed... őt is!

- Őt?...

- Őt!... Szávát!...

- Torontál Szávát?!... - kiáltotta a doktor.

- Nem!... Sándor Szávát!

És Báthoryné zsebéből egy gyűrött levelet húzott elő, amelyen a haldokló Torontálné utolsó sorai álltak, és a doktornak nyújtotta.

E sorok semmi kétséget nem hagytak Száva származásával kapcsolatban... Száva volt az a gyermek, akit elraboltak az artenaki kastélyból... Száva Sándor Mátyás gróf lánya volt!

ÖTÖDIK RÉSZ

I. CAP MATIFOU KÉZSZORÍTÁSA

Tudjuk, Sándor Mátyás gróf azt akarta, hogy Péteren kívül a telep minden lakója Antekirtt doktor néven ismerje őt, és tervei szerint az akart maradni, amíg nagy művét be nem fejezi. Épp ezért, amikor Báthoryné hirtelen kimondta lánya nevét, még maradt annyi önuralma, hogy fékezze felindulását. Pedig egy pillanatra megállt a szívverése is, és ha nem uralkodik magán olyan erősen, úgy zuhan a kápolna küszöbére, mint akit villámcsapás ért.

Így hát él a lánya! Szereti Pétert, és Péter szereti a lányát! És még ő, Sándor Mátyás követett el mindent, hogy megakadályozza ezt a házasságot! És az a titok, hogy Száva az ő lánya, sohasem derül ki, ha Báthoryné ilyen csodával határos módon nem nyeri vissza ép elméjét!

Mi is történt voltaképpen tizenöt évvel ezelőtt az artenaki kastélyban? Most már mindenki pontosan tudta. Ezt a gyermeket, aki Sándor Mátyás gróf vagyonának egyedüli örököse maradt, ezt a gyermeket, akinek haláláról sohasem tudtak meggyőződni, elrabolták, aztán Torontál Simon keze közé juttatták. És kevéssel utóbb, amikor a bankár Raguzában telepedett meg, Torontálnénak úgy kellett nevelnie Szávát, mint a tulajdon lányát.

Ezt a cselszövést Sárkány eszelte ki, és cinkosa, Namir hajtotta végre. Sárkány jól tudta, hogy Száva tizennyolc éves korában jelentős vagyon birtokába jut, és ha feleségül veszi, majd megtalálja a módját, hogy a Sándor-vagyon örököseül elismertesse. Ezzel teszi fel förtelmes életére a koronát! Ő lesz az artenaki uradalmak gazdája.

Ez az ocsmány terv zátonyra futott? Mostanáig igen, semmi kétség. Ha megkötötték volna ezt a házasságot, Sárkány már kiaknázt volna minden előnyét.

És most hogy bántotta a lelkiismeret Antekirtt doktort! Hiszen ő idézte elő ezt a szomorú eseményláncolatot, először is azzal, hogy megvonta segítségét Pétertől, aztán hagyta, hogy Sárkány folytassa tervei megvalósítását, pedig cattarói találkozásuk alkalmával ártalmatlanná tehetné volna, végül, hogy nem adta vissza Báthorynének a fiát, akit a halálból ragadott vissza. Csakugyan, mennyi bajt elkerültek volna, ha Péter az anyja mellett van, amikor Torontálné levele a Marinella utcai házba megérkezett! Ha Péter akkor tudja, hogy Száva Sándor gróf leánya, bizonyára talált volna módot arra, hogy kiszabadítsa őt Sárkány és Torontál karmai közül.

Hol lehet most Sándor Száva? Bizonyosan Sárkány hatalmában! De hová rejtette el? Hogyan lehetne kiszabadítani? És néhány hét múlva eléri Sándor gróf lánya a tizennyolcadik évét - azon a határidőn túl elveszti az örökösödési jogát -, és ez a körülmény nyilván a végsőkre ösztönzi Sárkányt, hogy Szávát e gyűlöletes házasság megkötésére kényszerítse.

Az elmúlt események sorozata egy pillantás alatt villant át Antekirtt doktor agyán. Visszaidézte magában a múltat, akárcsak Báthoryné és Péter is, és érezte, hogy Báthory István felesége és fia nagy kísértésben van, hogy szemrehányásokat tegyen neki, bár ő nem érdemli meg. És mivel a körülményekről ő is azt hitte, amit mindenki más, nem helyeselhette Péternek és annak a lánynak a közeledését, akit ő is és mindenki más is Torontál Szávának ismert.

Most azonban mindenáron meg kellett találni Szávát, a leányát akinek nevét felesége, Réna grófné nevéhez fűzve a *Savarena* kétárbocos kapta, mint Ferratóét a gőzjacht. Egyetlen nap veszteni való idejük sem volt.

Báthorynét már visszavezették a városházára, amikor a doktor Péter kíséretében, aki a boldogság és a kétségbeesés között hanyódot, szótlanul belepett hozzá.

Báthorynét nagyon legyöngítette a heves megrázkódtatás, de gyógyultan, teljesen gyógyultan ült a szobájában, amikor a fia és a doktor belépett hozzá.

Maria megértette, hogy helyesebb, ha most magukra hagyja őket, és visszavonult a városháza nagytermébe.

Antekirtt doktor ekkor közelebb lépett az asszonyhoz, és kezét Péter vállára téve így szólt:

- Asszonyom, a fiát én már régen fiammá fogadtam. Eddig csak a baráti érzés tette fiammá, most azonban mindent elkövetek, hogy az atyai szeretet is fiammá tegye, és feleségül vegye Szávát... a lányomat...

- Az ön lányát?! - kiáltotta Báthoryné.

- Én Sándor Mátyás gróf vagyok!

Báthoryné hirtelen felállt, kinyújtotta kezét, és fia karjába hanyatlott. Ha nem is tudott megszólalni, azért megértett mindent. Péter néhány szóval elmondta neki, amit nem tudott, hogyan mentette meg önfeláldozásával Andrea Ferrato Sándor grófot, miért akarta a gróf tizenöt évig, hogy halottnak higgyék, hogyan bukkant fel Raguzában Antekirtt doktor néven. Elmesélte, mit tett Sárkány és Torontál Simon, hogy kiszolgáltassa a trieszti összeesküvőket, majd Carpena árulását, amelynek édesapja és Szathmár László áldozatul estek, hogyan vitte el őt élve a doktor a raguzai temetőből, hogy őt is bevonja az igazságtévés nagy feladatába. Történetét azzal fejezte be, hogy a nyomorultak közül kettő, Torontál Simon bankár és a spanyol Carpena már kezükbe került, de a harmadik, Sárkány még hiányzik, az a Sárkány, aki Sándor Száva kezére pályázik!

A doktor, Báthoryné és fia, akiket a jövő most olyan szorosan fűz majd össze, egy óra hosszat tárgyalták a szerencsétlen lányra vonatkozó kérdéseket. Nyilvánvaló, Sárkány semmitől sem riad vissza, hogy Szávát ebbe a házasságba belekényszerítse, és így Sándor gróf vagyont megszerezze. Különösképpen ezt a körülményt fontolgatták. Ha Sárkány terve meg is hiúsult ez ideig, annál inkább félniük kellett tőle a jelen helyzetben. Így hát mindenekelőtt meg kell találni Szávát, még ha tűvé kell tenni érte eget és földet is!

Először is megegyeztek abban, hogy Báthorynén és Péteren kívül senki sem tudhatja: Antekirtt doktor valójában Sándor Mátyás gróf. Ha felfedik ezt a titkot, ezzel elárulják, hogy Száva a leánya, és a meginduló újabb nyomozás érdekében fontos volt, hogy ez továbbra is titok maradjon.

- De hol lehet Száva?... Hol keressük?... Hol találjuk meg? - kérdezte Báthoryné.

- Megtudjuk! - felelte Péter, akinél a kétségbeesést törhetetlen erő váltotta fel.

- Igen... megtudjuk! - mondta a doktor is. - És ha elhisszük is, hogy Torontál nem tudja, hova menekült Sárkány, azt csak tudja, hogy hol tartja fogva a lányomat az a nyomorult...

- És ha tudja, meg is kell mondania! - kiáltotta Péter.

- Igen!... Beszélnie kell! - felelte a doktor.

- Tüstént!

- Tüstént!

A doktor, Báthoryné és Péter nem maradhattak továbbra is ebben a bizonytalanságban.

Nyomban hívták Luigit, aki Pointe Pescade-dal és Cap Matifouval a városháza nagytermében tartózkodott, ahová Maria is utánuk ment. Utasítást kapott, hogy kísérje el Cap Matifout a kis erődbe, és hozzák ide Torontál Simont.

Negyedóra múlva a bankár már elhagyta a börtönéül szolgáló kazamatát, Cap Matifou szorította csuklóját, és így haladt végig Artenak főutcáján. Luigitól kérdezte ugyan, hova vezetik, de az semmit sem válaszolt. Erre aztán annál nagyobb nyugtalanság fogta el a bankárt, mivel még mindig nem tudta, miféle hatalmas személyiség tartja letartóztatása óta hatalmában.

Torontál Simon belépett az előcsarnokba. Luigi ment elől, Cap Matifou még mindig a kezénél tartotta. Elsőnek Pointe Pescade-ot vette észre, nem látta sem Báthorynét, sem a fiát, akik félrehúzódtak. Hirtelen a doktor előtt találta magát, akivel hiába kísérelt meg kapcsolatba kerülni, amikor az Raguzában járt.

- Ön!... Ön!... - kiáltotta.

Aztán nem kis erőfeszítéssel visszanyerte önuralmát, és így folytatta: - Ó! Hát Antekirtt doktor fogatott el francia területen!... Ő tart fogságban jogtalanul...

- De nem igazságtalanul! - felelte a doktor.

- Mit vétettem ön ellen? - kérdezte a bankár, akinek a doktor jelenléte némileg visszaadta nyugalomát. - Igen!... Mit vétettem ön ellen?

- Ellenem?... Majd megtudja! - felelte a doktor. - De előbb azt kérdezze meg, Torontál Simon, mit vétett ez ellen a szerencsétlen asszony ellen...

- Báthoryné! - kiáltotta a bankár, és visszahőkölt az özvegy előtt, aki már közeledett feléje.

- És a fia ellen! - tette hozzá a doktor.

- Péter!... Báthory Péter!... - hebegte Torontál Simon.

És bizonyosan hanyatt vágódik, ha Cap Matifou nem tartja meg erősen.

Így a halottnak hitt Báthory Péter, akinek a temetési menetét látta, Péter, akit elföldeltek a raguzai temetőben, Péter ott állt előtte, mint valami sírjából kilépett kísértet! Torontál megrémült láttára, kezdte megérteni, hogy nem kerülheti el a bűnhődést... Érezte, hogy elveszett.

- Hol van Száva? - kérdezte hirtelen a doktor.

- A lányom?...

- Száva nem a maga lánya!... Száva Sándor Mátyás gróf lánya, azé a Sándor Mátyásé, akit Sárkány és maga a halálba küldött, miután aljasul feljelentették őt és két társát, Báthory Istvánt és Szathmár Lászlót!

A határozott vád előtt a bankár megsemmisült. Antekirtt doktor nem csupán azt tudta, hogy Száva nem az ő lánya, hanem azt is, hogy Sándor Mátyás gróf leánya. Tudta, hogyan és kik árulták el a trieszti összeesküvőket. Ez az egész undorító múlt feltámadt ellene.

- Hol van Száva? - ismételte a doktor, aki már csak akaratának végső megfeszítésével uralkodott magán. - Hol van Száva, akit Sárkány, mindezekben a bűnökben a maga cinkosa, tizenöt évvel ezelőtt elrabolt az artenaki kastélyból?... Hol van Száva, akit ez a nyomorult fogva tart egy helyen, amelyet maga ismer... ismernie kell... hogy kicsikarja beleegyezését ehhez a házassághoz, amely borzalommal tölti el a lányt?... Utoljára kérdem: hol van Száva?

Bármilyen döbbenetes is volt a doktor magatartása, bármilyen fenyegető volt szava, Torontál Simon nem felelt. Megértette, hogy a fiatal lány jelenlegi helyzete védelmet jelenthet számára. Érezte, hogy addig kímélik csak életét, amíg ezt a titkot ki nem szolgáltatja.

- Hallgasson ide - folytatta a doktor, aki visszanyerte hidegvérét -, hallgasson ide, Torontál Simon! Azt hiszi talán, hogy kímélnie kell cinkosát? Attól fél talán, hogy ha beszél, elárulja őt? Nos hát tudja meg: Sárkány, hogy bizonyos legyen az ön hallgatásáról, miután önt anyagi romlásba döntötte, arra tett kísérletet, hogy megölje önt, ahogy megölte Báthory Pétert is Raguzában!... Igen!... Amikor megbízottaim elfogták a nizzai országúton, éppen le akarta ütni magát!... És most továbbra is hallgat?

Torontál makacsul azt hitte, hogy hallgatása arra kényszeríti őket, egyezkedjenek vele, ezért nem válaszolt.

- Hol van Száva?... Hol van Száva?... - ismételte a doktor, akit ezúttal elragadott az indulat.

- Nem tudom!... Nem tudom!... - felelte Torontál, és eltökélte, hogy megőrzi a titkot.

De hirtelen felkiáltott, megvonaglott a fájdalomtól, és hasztalanul próbálta ellökni Cap Matifout.

- Kegyelem!... Kegyelem!... - üvöltötte.

Mert Cap Matifou, talán öntudatlanul, kezét összemorzsolta a markában.

- Kegyelem! - ismételte.

- Beszél?

- Igen... igen!... Száva... Száva... - mondta Torontál, aki csak töredezett szavakat tudott ejteni - Száva... Namir házában tartózkodik... Namir Sárkány kéme... - Tetuánban!

Cap Matifou elengedte Torontál karját, és ez a kar tehetetlenül hullott alá.

- Vezessék vissza a foglyot! - szólalt meg a doktor. - Tudjuk, amit meg akartunk tudni!

Luigi kivonszolta Torontált a városházáról, és visszavitte az erőd börtönébe.

Száva Tetuánban van! Így amikor Antekirtt doktor és Báthory Péter két hónappal ezelőtt Ceutába érkezett, hogy a spanyolt megszöktessék a várbörtönből, csak néhány mérföld választotta el őket attól a helytől, ahol a marokkói nő a lányt őrzi!

- Még ma éjszaka indulunk Tetuánba, Péter! - jegyezte meg a doktor.

Ebben az időben még nem vezetett közvetlen vasútvonal Tuniszból a marokkói határra. Ezért, ha a leggyorsabban Tetuánba akartak érní, a legjobb megoldásnak az látszott, ha felszállnak a kis antekirttai flotta egyik gyors hajójára.

Éjfél előtt az *Elektrik 2.* kifutott a kikötőből, és nekivágott a Szirtisz-tengernek.

Fedélzetén a doktor, Péter, Luigi, Pointe Pescade és Cap Matifou tartózkodott csupán. Pétert ismerte Sárkány. A többieket nem. Ha majd Tetuánba érkeznek, döntenek a továbbiakról. Csellel járjanak-e el vagy erőszakkal? Ez attól is függ, hogy ebben a marokkói városban milyen Sárkány helyzete, milyen Namir házában a beosztása, milyen személyzettel rendelkezik. De mindenekelőtt oda kell érniük Tetuánba!

A Szirtiszek belső szögletéből a marokkói határig mintegy 2500 kilométer az út - vagyis 1300 tengeri mérföld. Az *Elektrik 2.* teljes sebességgel csaknem 27 mérföldet képes megtenni óránként. Hány vonat nem fut ilyen sebességgel! Így hát ennek a hosszú acélorsónak, amely semmilyen kapaszkodófelületet nem nyújtott a szélnek, amely átszelve a hullámokat, nem félt a tenger háborgásától, még ötven óra sem kellett, hogy célhoz érjen.

Másnap napfelkelte előtt az *Elektrik 2.* megkerülte a Bon-fokot. Ettől a ponttól, ha egyszer kifutottak a Tuniszi-öböl nyílt vizére, már csak néhány óra kell hozzá, hogy eltűnjék a szem

elől a bizerte-i földnyelv. A Calle, a Bône, a Vas-fok, melynek fémtömege, amint mondják, megzavarja az iránytűk mutatóját, az algériai partvidék, Stora, Bougie, Dellys, Alger, Cherchell, Mostaganem, Oran, Nemours, aztán a Rif-partvidék, a Melilla-földnyelv: ez utóbbi már spanyol, akár Ceuta vagy Tres Forcas, amelytől ívben fut a szárazföld a Negro-fokig - az afrikai partvidék egész panorámája kitárulkozott november huszadikán és huszonegyedikén, és nem történt sem baleset, sem más zavaró esemény. Az akkumulátorok áramával működő gép még soha nem ért el ilyen teljesítményt. Ha az *Elektrik* 2.-t észrevették, akár a partok mentén, akár a nyílt öblökben, amelyeket az egyik hegyfoktól a másik felé haladva hagyott maga mögött, a jelzőállomások őrei holmi tüneményes hajó felbukkanását hihették, vagy valami óriási méretű cethalat vélhettek látni, amelyet semmiféle gőzös nem tudott volna utolérni a Földközi-tengeren.

Este nyolc óra felé Antekirtt doktor, Péter, Luigi és Cap Matifou partra szállt a kis Tetuán folyó torkolatánál, ahol lehorgonyzott gyors hajójuk. Száz lépésre a parttól egy kisebb karavánfogadóban öszvéreket és egy arab idegenvezetőt találtak, aki felajánlotta, hogy elviszi őket a városba, amely legfeljebb négy mérföldre fekszik. A kért díjat vita nélkül elfogadták, és a kis csapat nyomban útra kelt.

A Rif eme részében az európaiaknak nincs mit tartaniuk a bennszülött lakosságtól, de még a vidéket járó vándor népektől sem. Ez egyébként kevésbé lakott terület, és csaknem megműveletlen. Az út satnya cserjékkel benőtt síkságon át vezet, és ezt inkább a hátszomszágok patái taposták, semmint emberi kéz alkotta. Egyik oldalán a folyó vonul iszapos partjaival, amelyet megtölt a békabrekegés és a tücskök ciripelése, néhány halászbárka horgonyoz a víz közepén, néhány pedig a partra húzva hever. A másik oldalon, jobb felől, kopár dombok vonulata, amelyek távolabb a déli hegytömbökhöz csatlakoznak.

Gyönyörű éjszaka volt. A holdfény elárasztotta az egész vidéket. A folyó tükre visszaverte s lágyan rajzolta ki az északi látóhatár magaslatait. Messze Tetuán városa fehérlett, mint ragyogó folt a háttér alacsonyan úszó kódében.

Az arab jó iramban vezette kis csapatát. Két vagy három alkalommal meg kellett állniuk a magányos őrbódéknál, amelyeknek ablaka sárgás fényt vetett a félhomályon át arra az oldalra, amelyet a holdfény nem világított meg. Ilyenkor kilépett egy-két marokkói, kezükben halvány lámpás táncolt, és odajöttek beszélgetni az idegenvezetővel. Amikor néhány szóból megállapították, hogy a vezető ismerősük, továbbengedték őket.

A doktor és társai nem beszéltek. Gondolataikba mélyedtek, és az öszvérekre bízták magukat, hiszen azok hozzászoktak az itt-ott vízmosásos, kövekkel teleszórt vagy gyökerekkel eltorlaszolt sivatagi úthoz, az ilyen helyeket az öszvérek biztos lábbal kerülték ki. De a szívós állatok közül a legerősebbik néha hátramaradt. Emiatt azonban nem szabad lebecsülnünk: ő vitte Cap Matifout.

Ennek láttán Pointe Pescade megjegyezte:

- Talán jobb lenne, ha Cap Matifou vinné az öszvért, ahelyett, hogy az öszvér viszi Cap Matifout!

Fél tíz felé az arab megállt egy nagy, fehér falnál, amelynek tetején tornyok és lőrések párkányai magasodnak, ez a fal védi erről az oldalról a várost. A falban marokkói szokás szerint arab díszítéssel agyoncicomázott, alacsony kapu nyílt. Felül számos lőrésen át ágyúk torka nyúlt ki, mintha krokodilok aludnának gondtalanul a holdfényben.

A kapu zárva volt. Pénzt felmutatva kellett tárgyalniuk, hogy kinyissák. Aztán valamennyien bejutottak a kanyargós, szűk, nagyjából boltozattal fedett sikátorokba, amelyeket újabb vasalt kapuk zártak el, és csak az előbbihez hasonló módon nyíltak meg.

Végül negyedóra múlva a doktor és társai egy fogadóhoz értek, egy úgynevezett „fondához”, ez volt az egyetlen szállóféle a helységben, amelyet egy zsidó asszony tartott fenn, s egy félvak lány szolgált ki benne.

A fogadó szerény szobái egy belső udvarra nyíltak, kényelemről itt nemigen lehetett beszélni, és ez azzal magyarázható, hogy kevés idegen merészkedik Tetuánig. Az európai hatalmaknak is csak egyetlen képviselője található itt, a spanyol konzul, beleveszve a néhány ezres bennszülött lakosság tömegébe.

Bármennyire is szeretne volna megkérdezni Antekirtt doktor, hogy hol áll Namir háza, és oda is vezettette volna magát, mégis ellenállt a kísértésnek. A legteljesebb óvatossággal kellett eljárniuk. A jelenlegi helyzetben Szávát nagyon nehéz lett volna megszöktetni. Minden érvet és ellenérvet alaposan megvizsgáltak. Talán helyesebb volna megvásárolni a lány szabadságát bármilyen áron? De a doktornak és Péternek óvakodnia kellett, hogy valaki fel ne ismerje őket - főként Sárkányt ne, aki esetleg Tetuánban tartózkodik. Ha Száva a keze között van, az számára olyan biztosítékot jelent a jövőre nézve, amelyről nem mond le egykönnyen. Ez pedig nem Európa valamelyik civilizált országa, ahol az igazságszolgáltatás és a rendőrség közbelépésére számítani lehet. Hogyan bizonyítsák ezen a vidéken, ahol még a rabszolgaság dívott, hogy Száva nem a marokkói nő törvényes tulajdona, hogyan bizonyítsák, hogy Sándor gróf lánya? Hiszen erre az összes bizonyíték csak Torontálné levele és a bankár vallomása. Ezeknek az arab városoknak a házait olyan gondosan elzárják a külvilágtól, hogy alig lehet megközelíteni bármelyiket is. Nem könnyű bejutni egyikbe sem. Még egy kádi beavatkozása is hatástalan lehet, ha egyáltalán sikerül rávenni a közbelépésre.

Így elhatározták, hogy mielőtt bármibe fognak, alaposan megfigyelik Namir házat, de ügyelnek arra, hogy a legcsekélyebb gyanút se keltsék. Pointe Pescade már reggel tudakozódni megy Luigival, aki a tarka népességű Máltán valamelyest megtanult arabul. Igyekeznek megtudni, milyen negyedben, milyen utcában lakik ez a Namir, akinek a nevét nyilván ismerik itt. Aztán úgy cselekszenek, ahogy a körülmények diktálják.

Közben az *Elektrik* 2. elrejtőzött az egyik szűk, tengerparti öbölben, a Tetuán folyó torkolatánál, és készen állt, hogy az első jelre indulhasson.

Az éjszaka kimondhatatlanul lassúnak tűnt a doktornak és Péternek a „fondában”. Pointe Pescade és Cap Matifou viszont soha nem álmodta, hogy majolikával berakott arab ágyban fekszenek, és most elégedett volt.

Másnap Luigi és Pointe Pescade először is a bazárba ment, ahová már özönlöttek a tetuániak. Pointe Pescade ismerte Namirt, akit vagy hússzor is látott a raguzai utcákon, amikor az asszony Sárkány részére kémkedett. Így valószínű, hogy felismeri, de mivel Namir nem ismerte őt, ez a találkozás semmi veszélyt sem jelentett. Ebben az esetben csak követniük kellene.

A tetuáni főbazár számos fészerből, színből, rozoga kis házból áll, amelyek alacsonyak, szűkek, itt-ott piszkosak, és nyirkos sikátorok kötik össze őket. Kötelekre kifeszített tarka ponyvák védik a bazárt a nap hevétől. Mindenfelé félhomályos boltok, ahol minden található: hímzett selyemszövet, cifra paszomány, keleti papucs, női táskák, burnusz, cserépedény, ékszer, nyaklánc, karkötő, gyűrű, mindenféle ócska rézholmi, függőlámpa, illatszeres füstölő, lámpás - egyszerűen amit Európa nagyvárosainak különleges üzleteiben árulnak.

A bazárban már nagy volt a tolongás, mindenki kihasználta a reggeli hűvösséget. Szemükig lefátyolozott mór nők, fedetlen arcú zsidó nők, arabok, kabilok, marokkóiak jártak-keltek ebben a bazárban, de közöttük bőven akadtak idegenek is. Így Luigi Ferrato és Pointe Pescade jelenléte nemigen keltett feltűnést.

Egy óra hosszat jártak a tarka népség között, azt remélve, hogy Namirral találkoznak. Ez azonban nem sikerült. Sem a marokkói nő, sem Sárkány nem mutatkozott.

Luigi ekkor megkérdezett néhány félmeztelen fiút. A marokkói bazárokból a Rif és a Szahara széle között élő, összevissza keveredett törzsek gyermekei nagy számban csavarogtak.

Az első nem tudtak válaszolni érdeklődésére. Végül az egyik, egy tizenkét év körüli kabil fiú, akinek valósággal párizsi kölyökarca volt, bizonygatni kezdte, hogy ismeri a marokkói nő hajlékát, és felajánlotta, hogy némi aprópénz fejében odavezeti a két európaikat.

Elfogadták az ajánlatot, s mindhárman nekivágtak a zezugos utcáknak, amelyek több irányból futnak a város erődítései felé. Tíz perc múlva csaknem kihalt negyedbe értek, alacsony, szétszórt házak álltak itt, kívülről egy ablak sem látszott rajtuk.

Eközben a doktor és Báthory Péter lázas türelmetlenséggel várta Luigi és Pointe Pescade visszatérését. Már hússzor is elindultak volna, hogy ők maguk lássanak a kutatáshoz, de mindkettőjüket ismerte Sárkány és a marokkói nő. Talán mindent kockára tesznek egy találkozással, amely riadalmat keltett volna bennük, és megtörténhet, hogy kisiklanak kezük közül. Így a legnagyobb nyugtalanság tartotta hatalmában őket. Kilenc órára járt az idő, amikor Luigi és Pointe Pescade visszaérkezett.

Bánatos arcukról nagyon lerítt, hogy rossz híreket hoznak.

Csakugyan, Sárkány és Namir egy ismeretlen fiatal lánnyal már öt hete elhagyta Tetuánt, s egy öregasszony őrizetére bízta a házat.

A doktor és Péter nem készült fel erre a fordulatra: ez egészen lesújtotta őket.

- És mégis, ez az elutazás nagyon is sokat mond! - jegyezte meg Luigi. - Vajon nem tarthatott Sárkány attól, hogy Torontál bosszúból vagy akár más miatt elárulja ezt a búvóhelyet?

Antekirtt doktor soha nem esett kétségbe, amíg csak arról volt szó, hogy üldözik az árulókat. De most a lányát kellett kiszabadítania Sárkány keze közül, és ennek sikerében nem volt annyira bizonyos.

Péterrel úgy állapodtak meg, hogy azonnal elmennek Namir házába. Talán többet is találnak ott, mint Száva emlékét. Talán valami jel elárulja, nekik mi történt vele. Talán az öregasszony is, akit a ház őrzésével megbíztak, adhat vagy inkább eladhat nekik valami útbaigazítást, amelynek a nyomozás során hasznát vehetik.

Luigi nyomban odavezette őket. A doktor úgy beszélt arabul, mintha a sivatagban született volna, és Sárkány egyik barátjának adta ki magát. Csak átutazóban jár Tetuánban, mondta, s örült volna, ha találkozik barátjával, majd megkérte, hogy megnézhesse házat.

Az öregasszony kezdetben szabódott; de egy marék arany pénz megtette a hatását, és engedékenységre bírta. Most már hajlandó volt válaszolni a doktornak, aki látszólag élénken érdeklődött Sárkány iránt.

A fiatal lányt, akit a marokkói nő hozott ide, Sárkány feleségének szánták. Ezt már hosszabb ideje eldöntötték, és igen valószínű, hogy meg is tartják az esküvőt, ha nem jön közbe ez a gyors elutazás.

Érkezése óta, vagyis három hónapja a fiatal lány soha nem hagyta el a házat. Azt állították róla, hogy arab származású, de az öregasszony úgy gondolta, hogy inkább európai. Igen keveset látta, főleg amikor a marokkói nő nem volt otthon, de semmi egyebet nem tudott mondani.

Arról az öregasszonynak sejtelve sem volt, hogy melyik országba vitte Sárkány a két nőt. Mindössze annyit tudott, hogy mintegy öt hete indultak el egy keletre tartó karavánnal. Ettől kezdve az ő felügyelete alatt maradt a ház, és addig kell őriznie, amíg Sárkány el nem adja - és ez is arra vallott, hogy nem óhajt visszajönni Tetuánba.

Antekirtt doktor hidegen hallgatta a válaszokat, és sorjában fordítgatta Báthory Péternek.

Végeredményben az bizonyos volt, hogy Sárkány nem látta jónak, hogy valamelyik, Tangerban kikötő gőzösre szálljon, sem azt, hogy vonatra üljön, amelynek végállomása Oran. Épp ezért csatlakozott egy karavánhoz, amely nemrég indult Tetuánból, hogy eljusson... De hová?... Valami sivatagi oázisba vagy messzebb, e félvad területek mélyére, ahol Száva teljesen a hatalmában lesz? Ezt hogyan tudják meg? Észak-Afrika útjain semmivel sem könnyebb egy karaván nyomát megtalálni, mint egyetlen emberét!

Így aztán a doktor tovább kérdezősködött. Fontos híreket kapott - ismételte -, amelyek érdeklik Sárkányt, és éppen ezzel a házzal kapcsolatosan, amelyet el akar adni. De bármit mondott, semmilyen más felvilágosítást nem tudott kicsikarni. Nagyon is nyilvánvaló volt, ez az asszony semmit sem tudott Sárkány új rejtekhelyéről, ahová az menekült, siettetni e dráma megoldását.

A doktor, Péter, Luigi ekkor arra kérték, hogy megnézhessék a házat, amelyet arab módra építettek, és különböző szobái egy derékszögű folyosóval körülvett patióra, vagyis sétaudvarra nyíltak.

Hamarosan eljutottak abba a szobába, amelyben Száva lakott - valóságos börtöncella volt. Hány órát tölthetett ott a szerencsétlen lány kétségbeesetten, mert már segísége sem számíthatott? Antekirtt doktor és Péter pillantásával szótlanul átkutatta a szobát, hogy találnak-e valami apró jelet, amely nyomra vezetheti őket.

A doktor hirtelen egy háromlábú, rézből készült parázstartóhoz lépett, amely a szoba egyik sarkában állt. A parázstartó alján néhány megperzselt papírfoszlány rezgett, amelyet a láng nem hamvasztott el teljesen.

Vajon Száva írta? Meglepidhetett a gyors távozás miatt, és úgy határozott, hogy elégeti ezt a levelet, mielőtt elhagyja Tetuánt? Vagy pedig - ez is lehetséges volt - Sárkány vagy Namir találta ezt a levelet, és azonnal megsemmisítette?

Péter tekintetével követte a doktort, aki a fémüst fölé hajolt. Vajon mit talált?

A papírmaradványon, amelyet egy légfuvalom is hamuvá porlaszthatott volna, néhány szótöredék fekete betűi látszottak: *Báth... assz...*

Száva nem tudta, nem is tudhatta, hogy Báthoryné eltűnt Raguzából, és talán megpróbált írni neki, mint az egyetlen személynek, akinek segítségére számíthatott.

Báthoryné neve után ki lehetett betűzni egy másik nevet - a fiáét...

Péter lélegzetét is visszafojtva próbált találni még valami kiolvasható szót... De tekintete elhomályosodott... Nem látott semmit!...

Pedig állt ott még egy szó, amely a fiatal lány nyomára vezethetett - egy szó, amelyet csaknem teljes alakjában fedezett fel a doktor...

- Tripolisz! - kiáltotta.

Így hát Sárkány a Tripoliszi kormányzóságban, szülőhazájában keresett menedéket, és ott tökéletes biztonságban lehetett. E felé a vidék felé vette útját az a karaván, amellyel Sárkány is utazik már öt hete!

- Indulunk Tripoliszba! - adta ki a parancsot a doktor.

Még ezen az estén mindnyájan újra hajóra szálltak. Ha Sárkány hamarosan el is érhetett a kormányzóság fővárosába, ők is remélhették, hogy csak néhány nappal előzi meg őket.

II. A GÓLYÁK ÜNNEPE

November huszonharmadikán a Szung-Ettelate-síkság, amely Tripolisz falai előtt húzódik, érdekes látványt nyújtott. Ki tudja megmondani ezen a napon, hogy ez a síkság termékeny vagy terméketlen-e? Földjén bojtokkal és harsogó színű zászlókkal feldíszített, sokszínű sátrak; nyomorúságos tákolmányok, amelyeknek kifakult és toldott-foldott vászna csak igen kevéssé védhette lakóit a *gibly* nevű, metsző, száraz déli szél ellen; itt-ott gazdag, keleti szerszámokkal felcicomázott lovak csapata, gyors tevék nyújtják előre lapos fejüket a homokon, hasonlóan egy félig üres tömlőhöz; kis szamarak, amelyek nem nagyobbak jól megtermett kutyáknál; öszvérek hatalmas arab nyereggel, amelynek első és hátsó kápája úgy kerekedik, mint a teve púpja; aztán lovasok, hátukon átvetett puskával, mellükig felhúzott térddel, lábuk keleti papucshoz hasonló formájú kengyelben, övükön kétélű karddal ügettek egy sereg férfi, nő, gyermek között, nem törődve azzal, hogy széttiporhatnak valakit útjukban; a bennszülöttek csaknem kivétel nélkül berber burnuszban, amelyben nemigen lehetne megkülönböztetni a nőt a férfitől, ha a férfiak nem kapcsolnák össze a köpeny redőit egy rézszeeggel a mellükön, míg a nők a köpeny felső szárnyát hajtják arcukra, és csak bal szemükkel látnak - ez az öltözet társadalmi osztályok szerint változik -, a szegények egyszerű gyapjúkabátot viselnek meztelen testükön, a tehetősebbek bő arab köntöst és bugyogót viselnek, a gazdagok pompás, fehér-kék kockás fátolszövetből készült burnuszt terítenek a gyapjúburnusz fölé, és így a selyem ragyogása a gyapjú fénytelenységével keveredik az aranypikkelyekkel díszített ing felett.

Vajon csak tripolisziak nyüzsögtek ezen a síkságon? Nem. A főváros környékén gadameszi és szoknai kereskedők siettek fekete rabszolgáik kíséretében; környékbeli zsidók, a nők fedetlen arccal és a környékbeli szokásokhoz illően: kövérek és éppen nem csinos bő bugyogókban; aztán a szomszéd faluból néger, akik elhagyták nyomorúságos gyékény- és pálmakunyhóikat, hogy részt vegyenek a nyilvános ünnepélyen - több volt rajtuk az ékszer, mint a ruha, durva réz karkötőket viseltek, kagylóból készült nyakláncokat, állatfogból összeállított nyakékeket, ezüstkarikákat, a fülcimpájukon és az orrukba erősítve; aztán benuliak, avagirok a Nagy-Szirtisz partjairól, ahol a hazai datolyafa szolgáltatja a bort, a gyümölcsöt, a kenyeret és a lekvárt. Végül a mórok, berberek, törökök, beduinok és muszafirok, vagyis európaiak tömegében, pasák, sejkek, kádik, arab főtisztviselők, helyi nagyságok páváskodtak, áthaladtak a rájuk tömegén, amely jámborul és óvatosan megnyílt a katonák meztelen kardja vagy a zapti rendőrök botja előtt, amikor fenséges közömbösséggel elhaladt ennek az afrikai szialetnek, vagyis török birodalmi tartománynak a főkormányzója, aki a szultán nevében gyakorolja a hatalmat.

Bár Tripolisz tartománynak több mint másfél millió lakosa és hatezer katonája van - ezer Dzsebelben és ötezer Kirenaikában -, Tripolisz városban magában nem lakik húsz-huszonötezer léleknél több. De állíthatjuk, hogy ezen a napon ez a lélekszám legalább megkétszereződött a kíváncsiskodókkal, akik a vidék minden pontjáról ide sereglettek. Ezek a „falusiak” különben egyáltalán nem óhajtottak letelepedni a kormányzás fővárosában. Az erőd egyáltalán nem rugalmas falai között sem a rossz minőségű anyagból épített és korai összeomlásra ítélt házak, sem a szűk, kanyargós, kövezetlen utcák - ahonnan még az eget sem látni -, sem a móló menti városnegyed, ahol a konzulátusok találhatók, sem a nyugati negyed, ahol a zsidók törzse zsúfolódott össze, sem a városból a muzulmánoknak megmaradó negyed nem bírta volna befogadni ezt a néparadatot.

De a Szung-Ettelate-síkságon bőven elfért a résztvevők tömege. A Gólyák Ünnepére érkeztek, amelynek mondáját még mindig tiszteletben tartják Afrika keleti országaiban. Ez a síkság - a Szahara egy darabja, amelynek sárga homokját néha a tenger felől jövő erős keleti szelek felkavarják - három oldalról veszi körül a várost, és körülbelül egy kilométer széles. Déli határán a sivataggal éles ellentétben tárul elő a Menchié-oázis ragyogó fehér házaival, kertjeivel, ezeket bőrtömlős vízi kerekék öntözik, amelyeket sovány tehenek hajtanak; ezen a területen, ahol sok a narancs-, citrom- és datolyaliget, zöldellő cserje- és virágcsoport, antilop, gazella, sivatagi róka, flamingó, nem kevesebb, mint harmincezer lakos él. Rajta túl már a sivatag kezdődik, amely Afrika egyetlen pontján sem közelíti meg ennyire a Földközi-tengert, a sivatag, mozgó dűnéivel, hatalmas homokszőnyegével, ahol Krafft báró szerint „a szél oly könnyen rajzol hullámokat, mint a tengeren”, a líbiai óceán, amelyről még a köd sem hiányzik, mert finom porfelleg lebeg felette.

Tripolisz - csaknem akkora terület, mint Franciaország - a Tuniszi kormányzóság, Egyiptom és a Szahara között terül el, 300 kilométer hosszúságban húzódik a Földközi-tenger partvidékén.

Észak-Afrika egyik legkevésbé ismert vidéke, ahol legtovább találhat az ember minden üldözés ellen búvóhelyet; ide menekült Sárkány is, miután elhagyta Tetuánt. Tripoliszi születésű lévén, ez volt első jeles cselekedeteinek színhelye, s most csupán visszatért szülőföldjére. Egyébként - talán még nem felejtette el az olvasó - Észak-Afrika legfélelmetesebb szektájának tagja volt, és joggal számíthatott támogatásra a szenuszitáknál, akiknek állandó ügynöke volt külföldön, ő szerezte be a fegyvereket és a lőszert. Épp ezért, amint Tripoliszba érkezett, a kerületbeli szenusziták elismert vezetőjének, Szidi Hazamnak, a moqaddemnak a házában nyert elhelyezést.

Miután Torontál Simont elrabolták a nizzai országúton, Sárkány elhagyta Monte-Carlót - de ez az emberrablás még most is megmagyarázhatatlan dolog maradt számára. Utolsó nyeregségéből maradt néhány ezer frankja, ezt óvatosságból nem tette fel mint végső tétet, és ez lehetővé tette számára, hogy fedezze útiköltségeiket és azokat a kiadásokat, amelyekkel az első időben számolnia kellett. Joggal tarthatott attól, hogy Torontál kétségbeesésében bosszúra vetemedik, akár úgy, hogy múltjáról beszél, akár hogy felfedi Száva tartózkodási helyét. A bankár pedig jól tudta, hogy a fiatal lány Tetuánban van, és Namir őrzi. Ezért határozta el Sárkány, hogy a legrövidebb időn belül elhagyja Marokkót.

Sárkány elhatározta hát, hogy a tripoliszi kormányzóságban keres menedéket, ahol megvannak a lehetőségei mind a cselekvésre, mind pedig a védelemre. De hogy eljusson oda, akár a tengerparti gőzösökön, akár az algériai vasúton - miként a doktor is jól sejtette -, túl nagy kockázattal járt volna. Ezért inkább csatlakozott egy szenuszita karavánhoz, amely Kirenaika felé tartott, és Marokkó, Algéria és Tunisz főbb vilajetjeiben új tagokat toborzott. Ez a karaván, amelynek gyorsan kellett megtennie a Tetuán és Tripolisz közti 500 mérföldes utat, és a sivatag északi határán haladt, október tizenharmadikán indult el.

És most Száva teljesen ki volt szolgáltatva az emberrablóknak. Elszántsága azonban továbbra is éppolyan erős maradt. Sem Namir fenyegetései, sem Sárkány haragja nem hatottak rá.

Elinduláskor a karavánhoz már vagy ötven tag, vagyis kuan csatlakozott; ezeket egy imám vezetésével sorozták be, aki szervezetbe fogta össze őket. Arról egyébként szó sem lehetett, hogy a francia uralom alatt álló területeken is keresztülvágjanak, ahol az áthaladás bizonyos nehézségekkel járhatott volna.

Afrika északi határa Algéria és Tunisz partja mentén körív alakban húzódik a Nagy-Szirtisz nyugati partjáig, majd hirtelen dél felé fordul. Ebből következik, hogy Tetuánból Tripoliszba a legegyenesebb út ennek a körívnek a húrja, és nem kanyarodik északabbra Laghonat-nál, amely a Szahara határán fekvő legtávolabbi francia városok közé tartozik.

Miután a karaván túljutott a marokkói birodalmon, először Algéria gazdag vidékeinek határán haladt, amelyet „Új-Franciaországnak” akartak elnevezni, pedig ez a föld valójában sokkal inkább tartozik Franciaországhoz, mint Új-Kaledónia, Új-Hollandia és Új-Skócia Kaledóniához, Hollandiához, illetve Skóciához, hiszen alig harmincórás tengeri út választja el a francia szárazföldtől.

Beni-Matanban, Oulad Nailben, Charfat-el-Hamelban újabb hívek csatlakoztak a karavánhoz. Így létszáma háromszáz fölé emelkedett, amikor elérte a tuniszi tengerpartot a Nagy-Szirtisz határán. Ettől fogva már csak követniük kellett a tengerpartot, és a vidék különböző falvaiban újabb kuanokat toboroztak, így érkeztek el hatheti utazás után november huszadikán a kormányzóság határára.

Így hát amikor nagy csinnadrattával akarták megülni a Gólyák Ünnepét, Sárkány és Namir még csak három napja vendégeskedett Szidi Hazam moqaddemnál, akinek háza most Sándor Száva börtönéül szolgált.

Ez a ház, amelyből egy karcsú minaret emelkedett az égnek, lőrésekkel tarkított fehér falaival, csipkés teraszaival, ablaktalanságával, keskeny és alacsony kapujával afféle kis erődítmény látszatát keltette. Igazából ez valódi kolostor volt, a városon kívül épült, a homoksíkság és a Menchié-oázis határán, és magas falakkal övezett kertjei benyúltak az oázis területére.

Belülről az épület beosztása semmiben sem különbözött a többi arab lakóházától, csak háromszor akkora volt, és három udvar vagy sétaudvar tartozott hozzá. A sétaudvarok körül árkádos, négyszögű folyosó húzódott kis oszlopokkal, ide nyíltak a ház többnyire gazdagon bebútorozott szobái. A másik udvar végében a moqaddem látogatói vagy vendégei egy hatalmas székfát találtak - ez afféle előcsarnok vagy hall -, ahol nem egy konferenciát tartottak már Szidi Hazam elnökletével.

A háznak védelmet nyújtottak a magas falak, ezenkívül nagyszámú személyzet is lakott benne, és ez gondoskodhatott a biztonságról, ha megtámadná a nomád berberok vagy a tripoliszi hatóság, amely igyekezett megfékezni a tartományban lakó szenuszitákat. A szektának mintegy ötven tagja tartózkodott ott, jól felfegyverezve mind a védelemre, mind a támadásra.

A mecsetbe egyetlen kapun át lehetett bejutni; ezt az igen vastag és erős zárással felszerelt kaput nehéz lett volna betörni, de ha betörik, akkor sem léphettek volna könnyen át rajta.

Sárkány így biztos menedéket talált a moqaddemnál. Itt akarta véghezvinni tervét. Ha feleségül veszi Szávát, megkapja a lánynak még mindig igen jelentős vagyonát, és szükség esetén számíthatott a szövetség segítségére is, hiszen a szenusziták közvetlenül érdekelve voltak a sikerében.

A Tetuánból érkezett vagy a körzetekben toborzott szektatagok szétszóródtak a Menchié-oázis tájékán, készen arra, hogy az első jeladásra összegyűljenek. A Gólyák Ünnepe a tripoliszi rendőrség tudtán kívül éppen a szenuszita mozgalom ügyét szolgáltatta. Az észak-afrikai kuanok ott, a Szung-Ettelate-síkságon veszik majd át a muftik titkos utasítását, hogy tömörüljenek a kirenaikai területen, és valóságos kalózbirodalmat alkossanak belőle egy kalifa mindenható uralma alatt.

A körülmények kedvezőek voltak, hiszen éppen a Benghazi körzetben, Kirenaikában volt a szövetség legtöbb híve.

Amikor a Gólyák Ünnepeinek napját tartották Tripoliszban, három idegen sétált a tömegben, a Szung-Ettelate-síkságon.

Ezekben az idegenekben, ezekben a muszafirokban senki nem ismerhette fel az arab módra öltözött európaiakat. Hármójuk közül a legidősebbik egyébként azzal a könnyedséggel viselte a maga öltözékét, amit egyedül a hosszú megszokás adhat.

Ez a doktor volt, a másik kettő pedig Báthory Péter és Luigi. Pointe Pescade és Cap Matifou a városban maradt, bizonyos előkészületek foglalták le őket, és nyilván csak akkor tűnnek fel a színen, amikor jelenésük következik.

Még csak huszonnégy órája múlt, hogy délután az *Elektrik 2.* horgonyt vetett a hosszúkás sziklák védelmében, amelyek a tripoliszi kikötő természetes gátját alkotják.

Az átkelés éppoly gyorsan történt visszafelé, mint odamenet. Három órát pihentek Philippeville-ben, a kis Filfila-öbölben, csak ennyi időbe tellett, hogy arab öltözetet szerezzenek maguknak. Aztán az *Elektrik 2.* nyomban elindult újra, anélkül, hogy elárulta volna jelenlétét a nagy Numídiái-öbölben.

Így tehát, amikor a doktor és társai odaálltak a hajóval - nem a tripoliszi rakpart mellé, hanem a kikötőn túl a sziklákhöz -, nem öt európai szállt partra a kormányzóság területén, hanem öt keleti ember, akiknek öltözeete senkinek sem tűnhetett fel. A gyakorlat híján Péter és Luigi ebben az öltözkében talán elárulta volna magát a figyelmesebb szemlélő előtt; Pointe Pescade és Cap Matifou azonban gyakran viselte a mutatóványosok különféle kosztümjeit, s így nem is zavarta őket.

Besötétedéskor az *Elektrik 2.* elrejtőzött a kikötő másik oldalán, a szinte őrizetlen tengerpart egyik kis öblében. Ott készen állt arra, hogy a nap vagy az éjszaka bármely órájában kifusson a tengerre. A doktor és társai partra szálltak, és azonnal felmentek a sziklás parton, rátértek a nagy kőtömbökből álló útra, amely Bab-el-Bahr, a Tengeri Kapu felé vezet, és befordultak a város szűk utcáiba. Az első fogadó, amelyet találtak - nem is volt nagy a választék -, megfelelőnek látszott néhány napra vagy csak néhány órára. Ott egyszerű emberekként mutatkoztak be; azt mondták, egyszerű tuniszi kereskedők, és fel akarják használni tripoliszi tartózkodásukat, hogy részt vegyenek a Gólyák Ünnepén. Mivel a doktor éppoly jól beszélt az arabot, mint a Földközi-tenger mentén beszélt összes nyelvet, a kiejtése nem árulhatta el.

A fogadós nagy igyekezettel fogadta az öt utast, aki abban a nagy tiszteletben részesítette őt, hogy nála szállt meg. Kövér, igen beszédes ember volt. Ennélfogva a doktor hagyta beszélni, és csakhamar megtudott olyan dolgokat, amelyek közvetlenül érdekelték. Először is azt, hogy nemrég egy karaván érkezett Marokkóból Tripoliszba; így tudta meg azt is, hogy Sárkány, akit jól ismernek a kormányzóságban, szintén ezzel a karavánnal jött, és Szidi Hazam hajlékának vendégszeretétét élvezzi.

Erre aztán a doktor, Péter és Luigi még aznap este megtett néhány óvintézkedést, hogy ne ismerhessék fel őket, majd a nomádok tömegébe vegyült, amely a Szung-Ettelate-síkságon táborozott. Séta közben megfigyelték a moqaddem házát a Menchié-oázis szélén.

Tehát ott tartják elzárva Szávát! A doktor raguzai tartózkodása óta nem volt ennyire közel a lányához. De jelenleg áthatolhatatlan fal választotta el őket. Igaz, hogy Száva kiszabadítása érdekében Péter mindenbe beleegyezett volna, még abba is, hogy alkudjanak meg Sárkánnyal! Sándor Mátyás gróf és ő maga is lemondott volna arról a vagyonról, amelyet ez a nyomorult

megkívánt! De nem feledkezhetek meg arról, hogy meg kell büntetniük Báthory István és Szathmár László árulóját.

A jelenlegi körülmények között azonban Sárkány elfogása és Száva megmentése Szidi Hazam hajlékából csaknem megoldhatatlan feladatnak látszott. Az erőszak itt valószínűleg kudarccal végződik, ezért cselhez folyamodjanak? A másnapi ünnep talán lehetővé teszi, hogy ezt kíséreljék meg? Igen, kétségtelenül, és a doktor, Péter és Luigi egész este ezzel a tervvel foglalkozott, amely Pointe Pescade ötlete volt. Végrehajtása közben a derék fickó életét kockáztatja; de ha sikerül behatolni a moqaddem házába, talán el tudják szöktetni Sándor Szávát... Az ő bátorsága és ügyessége nem ismert lehetetlent!

Így hát a megbeszélt terv végrehajtása érdekében másnap délután három óra felé Antekirtt doktor, Péter, Luigi hármasan a Szung-Ettelate-síkságon nézett szét, miközben Pointe Pescade és Cap Matifou a szerepre készült, amelyet az ünnep legnagyobb forgatagában kell majd eljátszaniuk.

Ez ideig semmiből sem lehetett következtetni arra a zshivajgásra és tolongásra, amely besötétedés után a számtalan fáklya fényénél betölti majd a síkságot. A sűrű tömegben alig lehetett észrevenni az igen egyszerűen öltözött szenusitákat, amint a nagy tömegben titkos jellel közlik egymással vezetőjük parancsait.

De helyénvaló, ha elmeséljük azt a keleti vagy inkább afrikai mondát, amelynek főbb mozzanatait eljátsszák a Gólyák Ünnepén, és a muzulmán lakosság szemében ez számít az ünnep csúcspontjának.

Élt régen az afrikai szárazföldön egy dzsinfaj. Bulhebr volt a nevük, és nagy területet foglaltak el a Hammada-sivatag szélén, Tripolisz és Fezzán között. Erőtelmes, nagyon félelmes nép volt, amelytől mindenki tartott. Igazságtalan, álnok, kötekedő, embertelen fajta. Afrika egyetlen fejedelme sem tudta észhez téríteni őket.

Egy nap Szulejmán próféta megkísérelte nem megtámadni, hanem megtéríteni a dzsineket. Ezért elküldte hozzájuk egyik apostolát, hogy a jó szeretetét és a rossz gyűlöletét prédikálja nekik. Hasztalan fáradság volt! A vad hordák elfogták a hittérítőt, és megölték.

A dzsinek azért merték ezt megtenni, mert tudták, hogy nehezen megközelíthető országukba egyetlen szomszédos király sem merne hadsereget küldeni. Egyébként azt gondolták, hogy nincs olyan hírnök, aki tudtára adhatja Szulejmán prófétának, milyen fogadtatásban részesítették apostolát. De tévedtek.

Az országban igen sok gólya élt. Köztudomású, hogy a gólya erkölcsös, módfelett értelmes és rendkívül bölcs madár, legalábbis a monda szerint soha nem telepszik le olyan vidéken, amelynek neve ezüstpénzen szerepel - mert a pénz minden rossz forrása, és a leghatalmasabb erő, amely a rossz szenvedélyek szakadékába sodorja az embert.

A gólyák látták, milyen züllött életmódot folytatnak a dzsinek, egy nap tanácskozásra gyűltek össze, és elhatározták, hogy egyikük küldöncként elmegy Szulejmán prófétához, és megkéri, álljon méltó bosszút a hittérítő gyilkosain.

A próféta nyomban hívatta búbos bankáját, legkedvesebb futárját, és megparancsolta neki, hogy gyűjtse össze az afrikai égbolt magasában a föld minden gólyáját.

Ez meg is történt, és amikor a madarak megszámlálhatatlan csapata megjelent Szulejmán próféta színe előtt, a monda szó szerint így mondja: „Akkora felhő támadt belőlük, hogy az árnyékba borította az egész országot Mezda és Marzuk között.”

Ekkor mindegyikük követ ragadott a csőrébe, és a dzsinek földje felé vette útját. Majd fölöttük keringve agyonkövezték ezt a hitvány fajt, és lelküket örökre bezárták a Hammada-sivatag mélyébe.

Így szólt a mese, amelyet ezen az ünnepen színre visznek. Több száz golyót gyűjtenek össze hatalmas hálók alatt, amelyeket a Szung-Ettelate-síkságon feszítenek ki. Ott többnyire fél lábon állva várják a szabadulás óráját, és annyira kelepelnek, mintha dobok peregnének. Adott jelre felrepülnek, és puha agyagból gyúrt, ártalmatlan golyókat ejtenek le a hívők tömegére a nézők üvöltése, a hangszerek ricsaja és a puskák ropogása közben a sokszínű lánggal égő fáklyák fényénél.

Pointe Pescade ismerte az ünnep műsorát, és ez adta neki azt az ötletet, hogy ő is szerepet vállaljon benne. Ilyen körülmények között talán behatolhat Szidi Hazam házába.

Abban a pillanatban, amikor a nap lenyugodott, a tripoliszi erődben egy ágyúlövés adta meg a jelt, amelyet oly türelmetlenül várt a Szung-Ettelate közönsége.

Antekirtt doktort, Pétert és Luigit majdnem megsiketítette a mindenfelől felhangzó ijesztő láрма, és szemüket elvakította a síkságon felragyogó ezernyi fény.

Abban a pillanatban, amint felhangzott az ágyúlövés, a nomádok tömege még estebédjét fogyasztotta. A törökök, meg akik annak akartak látszani, sült juhot és rizses csirkét fogyasztottak; a némileg tehetős arabok kuszkuszt; messzebb egyszerű „bazinát”, vagyis olajos árpalisztpépet azok a szegény ördögök, akiknek zsebében több rézpénz csörgött, mint arany; aztán mindenfelé ömlött a „lagbi”, ez a datolyalé, amely szeszesen erjesztett állapotban a legvadabb részegséget okozza.

Néhány perccel az ágyúlövés után férfiak, asszonyok, gyerekek, törökök, arabok, négerek már nem tudtak uralkodni magukon. A barbár zeneszerszámoknak pokolian kellett harsogniuk, hogy meghallják őket e tomboló emberi zsivajgás közepette. Itt-ott lovasok ugratták lovukat, kilőtték hosszú puskájukat és nyereghez erősített pisztolyaikat, miközben rakéták és puska-poros csomagok akkora zajjal robbantak, mintha ágyúk lennének, és mindez olyan kavarodásban, amelyet le sem lehet festeni.

Itt a fáklyák fényénél, a fadobok pergésében, egyhangú dallamú ének közben egy fantasztikusan öltözött néger főnök csörgő csontocskákból font övvel, ördögi álarccal a fején izgatott a táncra vagy harminc négert; körülöttük görcsösen vonagló asszonyok verték kezükkel az ütemet.

Máshol vad ajszasszuák, akiket a végsőkig elragadott a vallási rajongás és az alkoholmámor, tajtékzó arccal, kifordult szemmel fadarabokat tördeltek, vasat rágtak, bőrüket szabdalták, izzó szénnel dobálóztak, hosszú kígyókat tekertek magukra, amelyek csuklójukat, arcukat, ajkukat harapdálták, s amelyeket viszonzásul ők is véresre harapdáltak.

De a tömeg csakhamar rendkívüli buzgósággal Szidi Hazam háza felé indult, mintha valami új látványosság vonzotta volna arrafelé.

Két férfi állt ott, az egyik hatalmas, a másik cingár - két akrobata, akiknek érdekes erő- és ügyességi mutatványai a nézők négyszeres gyűrűje közepén olyan harsány üdvívalgásokat váltottak ki, amilyenekre tripoliszi száj képes lehet.

Pointe Pescade és Cap Matifou volt a két akrobata; ügyes mutatványaik előadására olyan helyet választottak, amely csak néhány méterre esett Szidi Hazam házatól. Ebből az alkalomból mindketten újra belevágtak a vásári artistamesterségbe. Arab szövetekből szabott, csillogó ruhába öltöztek, és új sikerekre áhítoztak.

- Nem rozsdásodtál be egy kicsit? - kérdezte előzőleg Pointe Pescade Cap Matifoutól.
- Nem, Pointe Pescade.
- És nem hátrálsz meg semmilyen mutatvány előtt, hogy lázba hozd ezeket az ostobákat?
- Én?... Meghátrálni?!...
- Még akkor sem, ha fogaddal kavicsot kell szétmorzsolni, és kígyót lenyelni?
- Főve?... - kérdezte Cap Matifou.
- Nem... nyersen!
- Nyersen?...
- És élve!

Cap Matifou elfintorodott, de elhatározta, hogy ha kell, kígyót is eszik, mint bármelyik ajszasszua.

A doktor, Péter és Luigi a nézők tömegébe vegyült, és nem tévesztette szem elől két társát.

Nem! Cap Matifou nem rozsdásodott be. Mit sem veszített csodálatos erejéből. Először is két vállra fektetett öt-hat igen erős arabot, akik ki mertek állni vele.

Aztán bűvészmutatványokkal ejtették ámulatba az arabokat, különösen amikor égő fáklyák röppentek Pointe Pescade kezéből Cap Matifouéba, és a tüzes, kígyózó vonalak keresztezték egymást.

De ennek a közönségnek arra is joga volt, hogy igényes legyen. Jócskán akadt a bámészkodók között olyan, akik látták azokat a félvad tuaregokat is, „akik olyan fürgék, mint ennek a földrésznek legfélelmetesebb állatai”, mint azt a híres Bracco-trupp reklámlapjai is hirdetik. Ezek a szakértők már megtapsolták a rettenthetetlen Musztafát, a Sivatag Sámsonát, az ágyúembert, „akinek az angol királynő azt üzenete lakájával, hogy hagyja abba mutatványait, ugyanis féltette, hogy baja történik”. De Cap Matifou erőmutatványainak nem akadt párja, és egyetlen versenytársától sem kellett tartania.

Végül az utolsó mutatvány a végsőkéig fokozta annak a tarka tömegnek a lelkesedését, amely körülvette az európai artistákat. Európa cirkuszaiban már unták ezt is, de úgy látszik, a tripoliszi szájtátik előtt még ismeretlen volt.

A nézők összetiporták egymást, hogy közelebből lássák a két akrobatát, aki a fáklyák fényénél „dolgozott”.

Cap Matifou megragadott egy 25-30 láb hosszú rudat, és függőlegesen tartotta, melléhez szorított kezével. E rúd végére majom ügyességével mászott fel Pointe Pescade, és meglepően vakmerő helyzetben himbálta magát, s közben a rúd nyugtalanítóan meghajolt alatta.

De Cap Matifou nem ijedt meg, és lassan mindig arrébb ment, hogy a botot egyensúlyban tartsa. Aztán amikor Szidi Hazam házának falához ért, még volt annyi ereje, hogy kinyújtott karral felemelje a rudat, míg Pointe Pescade, akár a Hírnév istennője, csókokat dobált a közönségnek.

Az arabok és négerek tömege teljes önkívületben torkaszakadtából üvöltött, tapsolt, ugrált. Nem, soha a Sivatag Sámsona, a rettenthetetlen Musztafa, a legbátrabb tuareg sem emelkedett ilyen magasságba!

Ebben a pillanatban ágyúlövés hallatszott a tripoliszi erőd mellvédje mögül. Erre a jelre a gólyák százait hirtelen szabadon engedték a hatalmas hálókából; a madarak a levegőbe emelkedtek, és a jelképes kövek zápora hullott a síkságra, a magasból hangzó fülsiketítő kelepelés közepette, és erre nem kisebb hevességgel felelt a vad földi hangverseny.

Ez volt az ünnep tetőpontja. Mintha az Óvilág minden tébolydájának valamennyi lakója itt szabadult volna ki a tripoliszi Szung-Ettelate-síkságon!

De a moqaddem háza teljesen süketnémának tűnt, és makacsul zárva maradt mindvégig, amíg a tömeg hangosan ujjongott; Szidi Hazam egyetlen embere sem bukkant fel sem a kapuban, sem a teraszokon.

De ó, milyen csoda! Abban a pillanatban, amikor nagy szárnyzuhogással a gólyák elszálltak, és a fáklyák kialudtak, Pointe Pescade hirtelen eltűnt, mintha az égbolt magasságába szállt volna, Szulejmán próféta hű madaraival.

Mi történt vele?

Cap Matifou nem látszott nyugtalankodni barátjának eltűnése miatt. Feldobta rúdját a levegőbe, majd a másik végénél ügyesen elkapta, és úgy forgatta, akár egy katonazenekar karmestere az óriási botját. Pointe Pescade eltűntetése a világ legtermészetesebb dolgának látszott a szemében.

A nézők bámulata azonban tetőpontjára hágott, és lelkesedésükben annyira üvöltöttek, hogy az még az oázis határán túlra is elhallatszott. Senki nem vonta kétségbe, hogy a fürge akrobata a gólyák birodalmába távozott a levegő tengerén át.

Hát nem azok az események hatnak leginkább a sokaságra, amelyeket nem tud megmagyarázni?

III. SZIDI HAZAM HÁZA

Este kilenc felé járt az idő. A lövöldözés, zene, kiabálás hirtelen megszűnt. A tömeg lassanként kezdett széteszlani, egyesek visszatértek Tripoliszba, mások meg a Menchié-oázisba és a szomszédos falvakba. Egy óra sem telik bele, a Szung-Ettelate-síkság elcsendesedik és kiürül. Összehajtogatják a sátrakat, felszedik a tábor, és a négerek, berberék útra kelnek Tripolisz különböző vidékei felé, a szenusziták pedig Kirenaika irányába tartanak, főként Bengházi tartomány felé, hogy ott összpontosítsák a kalifa minden erejét.

Egyedül Antekirtt doktor, Péter és Luigi nem hagyhatta el ezt a helyet egész éjszaka. Pointe Pescade eltűnése óta minden eshetőségre készen mindegyikük nyomban elfoglalta őrhelyét Szidi Hazam házának fala alatt.

Eközben Pointe Pescade, aki csodálatos lendülettel elugrott a rúd végéről, amikor Cap Matifou kinyújtott kézzel felemelte, ráesett az egyik terasz párkányára, a ház valamennyi udvara fölé emelkedő minaret tövében.

Olyan sötét volt az éjszaka, hogy senki sem vehette észre sem kívülről, sem belülről - még a sz kifából sem, amely a második udvar végén állt, és ahol néhány kuan helyezkedett el; egyesek aludtak, mások örködtek a moqaddem parancsára.

Pointe Pescade természetesen nem dolgozhatott ki végleges tervet, annyi váratlan körülmény jöhetett közbe. Szidi Hazam házának beosztását egyáltalán nem ismerte, és azt sem tudta, hová zárták a lányt, egyedül van-e ott, vagy őrzik, és van-e ereje a menekülésre... Ezért kellett hirtelen elgondolása alapján cselekednie. Így töprengett:

„Mindenekelőtt erővel vagy csellel el kell jutnom Sándor Szávához. Ha nem tud azonnal velem jönni, ha nem sikerül kiszabadítanom még ma éjszaka, legalább tudja meg, hogy Báthory Péter él, itt van, e falak tövében, hogy Antekirtt doktor és társai készek segítségére sietni, végül, hogy ha szökése némi késedelmet szenved, semmilyen fenyegetésnek ne engedjen!... Igaz, engem is elfoghatnak, mielőtt rátalálnék!... De akkor még mindig kieszkelhetünk valamit!”

Pointe Pescade átvette magát a nagy, fehér, csipkézett párkányon, aztán első gondja volt, hogy legombolyítson egy vékony kötélhágcsót, amelyet el tudott rejteni könnyű bohócruhája alá - aztán odakötözte a párkány egyik sarokkövéhez, hogy kívül a földig lógjon. Ezt csupán óvatosságból tette, de úgy gondolta, nem árthat. Ezután hasra feküdt a párkányon, mielőtt tovább merészkedett volna. Ebben a testtartásban, amelyet az elővigyázatosság parancsolt neki, mozdulatlanul várakozott. Ha meglátták volna, hamarosan elárasztják a teraszt Szidi Hazam emberei, és akkor nem marad más hátra, mint hogy felhasználja a kötelet, amellyel azt remélte, Sándor Száva menekülését segíti elő.

A moqaddem házára teljes csönd borult. Mivel sem Szidi Hazam, sem Sárkány, sem egyetlen emberük nem vett részt a Gólyák Ünnepén, a ház kapuja nem nyílt ki napkelte óta.

Néhány percnyi várakozás után Pointe Pescade előrekuszt a sarok felé, ahol a minaret emelkedik. A minaret felső részéből a lépcső nyilván levezet az első udvar szintjéig. Csakugyan, ajtó nyílt a teraszra, és ezen át el lehetett jutni a belső udvarokba.

Ez az ajtó belülről zárva volt, nem kulccsal, hanem retesszel, amelyet képtelenség lett volna félretolni kívülről, legfeljebb úgy, hogy lyukat fúr az ember az ajtószárnyon. Pointe Pescade végre is tudta volna hajtani ezt a munkát, mert akadt a zsebében egy többpengéjű kés, a doktor

értékes ajándéka, s ennek jó hasznát vehette. De ez hosszú műveletnek látszott, és talán zajt üthetett volna.

Erre viszont nem is volt szükség. Háromlábnyira a terasz felett egy lőrés alakú nyílás látszott a minaret falában. Igaz, hogy a nyílás keskeny volt, de Pointe Pescade sem volt kövér. Egyébként nem a macskára hasonlított-e, amely kinyújtózik, és átbújik ott is, ahol látszólag semmilyen átjárás nincs? Ezt kísérelte meg hát, és néhány horzsolással a vállán csakhamar a minaret belsejében találta magát.

„Ezt aztán nem tudta volna utánam csinálni Cap Matifou!” - gondolta, s ebben volt némi igazság.

Aztán tapogatózva visszajött az ajtóhoz, félretolta a reteszt, hogy nyitva maradjon, ha ezen az úton kellene visszatérnie.

Pointe Pescade lement a minaret kőlépcsőjén, és inkább csúszott, mintsem lépkedett lefelé a falépcsőkön, amelyek nyikoroghattak volna lába alatt. Lent egy másik csukott ajtót talált; de ezt meglökte, és kinyílt.

Ez az ajtó egy alacsony, oszlopos folyosóra nyílt, amely az első udvart vette körül, s innét lehetett bejutni néhány szobába. A lépcsőház teljes sötétsége után ez a környezet világosabbnak tűnt. Egyébként belülről semmi fény, semmi zaj nem szűrődött ki.

Az udvar közepén cserépedényekkel körülvett kerek vízmedence állt, ahonnét különféle bokrok nőttek ki, borscserjék, pálmák, leanderek, kaktuszok; sűrű zöldjük mintegy növényfalat alkotott a medence kávája körül.

Pointe Pescade lábujjhegyen körbement ezen a folyosón, s megállt minden szoba előtt. Úgy látszott, lakatlanok. De nem mind, mert az egyik ajtó mögött tisztán hallatszott egy suttogó hang.

Pointe Pescade először hátrahőkölt. Sárkány hangja volt - ezt a hangot többször is hallotta Raguzában; s noha rányomta fülét az ajtóra, semmit nem tudott kivenni a szobában folyó beszélgetésből.

E pillanatban erősebb zajt hallott, és csak annyi ideje maradt, hogy hátraugorjon, és egy nagy cserépedény mögött lapuljon meg, amely a medencénél állt.

Sárkány lépett ki a szobából. Egy magas termetű arab kísérte. Az udvar körfolyosóján sétálva tovább beszélgettek.

Sajnos, Pointe Pescade nem értette, mit beszélt Sárkány a társával, mert arabul beszéltek, és ezt a nyelvet nem ismerte. Két szó vagy inkább két név mégis megütötte a fülét: Szidi Hazamé - mert csakugyan a moqaddem beszélgetett Sárkánnyal -, aztán Antekirtta neve, amelyet többször is emlegettek.

„Nagyon furcsa! - gondolta Pointe Pescade. - Miért beszélnek Antekirttáról?... Vajon Szidi Hazam, Sárkány és Tripolisz minden kalóza hadjáraton törí a fejét a szigetünk ellen? Ezer ördög! Milyen kár, hogy semmit sem értek ebből, amit ez a két zshivány beszél!”

És Pointe Pescade azon volt, hogy ellessen valami újabb gyanús szót, míg a zöld növényes edény mögött bujkált, amikor Szidi Hazam és Sárkány a medencéhez közeledett. De az éjszaka olyan sötét volt, hogy nem vehették észre.

„Ha egyedül volna itt Sárkány ezen az udvaron - gondolta -, és torkon ragadhatnám, ártalmatlanná tehetném... Ezzel viszont nem menteném meg Sándor Szávát, pedig őérte csináltam a halálugrást!... Türelem!... Sárkányra majd később kerül sor!”

Szidi Hazam és Sárkány beszélgetése vagy húsz percig tartott. Száva nevét is többször említették az „arrué” szóval együtt, és Pointe Pescade emlékezett, hogy már hallotta ezt a szót, amely „menyasszonyt” jelent arabul. A moqaddem nyilván ismerte Sárkány tervét, és segédkezet nyújtott hozzá.

Aztán a két férfi visszavonult az udvar egyik sarkánál nyíló ajtón át, amely összekötötte ezt a folyosót a ház többi részével.

Mihelyt eltűntek, Pointe Pescade végigsurrant a folyosón, és megállt ennek az ajtónak a közelében. Csak meg kellett löknie, és ott találta magát egy keskeny folyosó előtt, amelyen a falat tapogatva ment át. Végében két árkád állt, amelyet középen egy kis oszlop tartott, s innét lehetett ájutni a második udvarba.

Az ablaknyílásokon, amelyeken át a szkifa világosságot kapott, elég erős és széles fénycsíkok vetődtek a földre. E pillanatban nem lett volna okos dolog áthaladni az udvaron. Az egyik ajtó mögül több ember beszélgetésének moraja szűrődött ki.

Pointe Pescade habozott egy szemernyit. Azt a szobát kereste, ahová Szávát zárták, és csak a véletlenre számíthatott, hogy felfedezze.

Hirtelen fény tűnt fel az udvar másik végén. Egy asszony lépett ki az udvar szemben levő sarkára nyíló szobából, fülében rézfüggő, fején cifra kendő, kezében arab lámpás; és megkerülte azt a folyosót, amelyre a szkifa ajtaja nyílt.

Pointe Pescade felismerte: Namir volt.

Mivel feltételezte, hogy a marokkói nő a lány szobájába indult, azon törte a fejét, hogyan követhetné, és ezért először is előbb maga elé kellett engednie, anélkül, hogy Namir észrevenné. Ez a pillanat dönti hát el Pointe Pescade vakmerő vállalkozásának sikerét és Sándor Száva sorsát.

Namir közeledett. Lámpása csaknem súrolta a földet, s a folyosó felső részét annál mélyebb homályban hagyta, mert a mozaikpadlót erősebben világította meg. Mivel el kellett mennie a boltívek alatt, így Pointe Pescade nem igen tudta, mit csináljon, amikor a lámpás egy fénysugaránál észrevette, hogy a boltívek felső része mór stílusú, áttört arabeszekből áll.

Pointe Pescade egy szempillantás alatt felmászott a középső kis oszlopra, rácsimpaszkodott az egyik arabeszkre, csuklóból felhúzódkodott, megbújt a középső, tojás alakú díszítményen, s ott mozdulatlanul maradt, mint egy szent a falmélyedésben.

Namir elhaladt a boltív alatt, de nem látta meg őt, s a folyosó másik oldalán folytatta útját. Aztán a szkifa ajtajához ért és kinyitotta.

Fénysugár hasított át az udvaron, és el is tűnt, mihelyt az ajtó becsukódott.

Pointe Pescade gondolkodóba esett, és erre alkalmasabb helyet nem is talált volna.

„Namir az imént belépett ebbe a terembe - gondolta. - Nyilvánvaló hogy nem Sándor Száva szobájába ment! De talán onnét jött ki, és ebben az esetben az a szoba az udvar másik sarkánál van... Nézzünk csak utána!”

Pointe Pescade várt néhány pillanatig, mielőtt elhagyta volna búvóhelyét. A fény erőssége mintha lassanként csökkent volna a szkifa belsejében, míg a hangok halk mormolássá változtak. Kétségtelenül eljött az idő, amikor Szidi Hazam egész személyzete pihenőre tér. A körülmények így kedvezőbbek a cselekvésre, hiszen a háznak ez a része csendbe borul, még ha az utolsó fény nem is alszik ki. Csakugyan így is történt.

Pointe Pescade lecsúszott a boltív kis oszlopán, végigkúszott a folyosó kövén, elhaladt a szkifa ajtajánál, megkerülte az udvart, és elért a szemközt levő sarokhoz, amelynek szobájából Namir kilépett.

Pointe Pescade kinyitotta ezt az ajtót, amely nem volt kulcsra zárva. És körül tudott nézni a szobában, mert egy homályos üveg alatt egy arab lámpa pislákol, mint valami mécses.

Néhány szőnyeg a falon, itt-ott néhány mór stílusban készült zsámoly, egymásra dobált párnák a sarkokban, két szőnyeg a mozaikpadlón, alacsony asztal, amelyen még ételmaradékok voltak, a szoba mélyén pedig gyapjútakaróval letakart dívány, ezt látta meg az első pillanatban Pointe Pescade.

Belépett, és az ajtót betette.

Egy nő aludt vagy inkább csak szunyókált a díványon, félig betakarva olyan burnusszal, amilyennel az arabok szoktak tetőtől talpig beburkolózni.

Sándor Száva volt.

Pointe Pescade azonnal felismerte a lányt, akivel többször is találkozott a raguzai utcákon. Mennyire megváltozott! Éppen olyan sápadt volt, mint amikor menyegzői kocsija összetalálkozott Báthory Péter gyászmenetével, testtartása, szomorú arckifejezése, fájdalmas kábultsága, mind-mind elárulta, mennyit kellett és mennyit kell még szenvednie.

Egy pillanat vesztegetni való idő sem volt.

Az ajtót nem kulcsra zárták, ezek szerint Namir visszajön Szávához. Talán a marokkói nő őrizte éjjel-nappal? De még ha el is hagyhatta volna a lány a szobát, hogyan sikerült volna elszöknie külső segítség nélkül? Hiszen Szidi Hazam házát olyan fal vette körül, mint valami börtönt.

Pointe Pescade a dívány fölé hajolt. És nagyon meglepődött, hogy mennyire hasonlít Sándor Száva Antekirtt doktorhoz, és ez eddig fel sem tűnt neki.

A lány kinyitotta szemét.

Amint meglátta a furcsa akrobataruhában előtte álló idegent, aki könnyörgő pillantással tette szája elé az ujját, inkább az elképedés lett úrrá rajta, mint a félelem. Amikor felkelt, volt elég hidegvére ahhoz is, hogy ne kiáltson fel.

- Csönd! - mondta Pointe Pescade. - Tőlem nem kell félnie!... Azért jöttem, hogy megmentsem!... Kint a falakon túl barátok várják, barátok, akik életük árán is kiszabadítják Sárkány karmai közül!... Báthory Péter él...

- Péter... él?!... - kiáltott fel Száva, és szíve nagyot dobbant.

- Olvassa!

És Pointe Pescade átnyújtott a lánynak egy levelet, amelyben csak ez állt:

Száva, bizza magát arra, aki életét kockáztatja, hogy bejusson magához!... Élek!... Itt vagyok!

Báthory Péter

Péter él!... Itt áll, a falak tövében! Miféle csoda ez?... Majd megtudja később!... De Péter itt van!

- Meneküljünk! - mondotta.

- Igen, meneküljünk - felelte Pointe Pescade -, és igyekezzünk kihasználni az alkalmat! Csak az a kérdés: Namir ebben a szobában szokta tölteni az éjszakát?

- Nem - válaszolta Száva.

- Akkor is bezárja az ajtót, amikor rövid időre megy ki?

- Igen!

- Tehát visszajön?...

- Igen!... Meneküljünk!

- Tüstént! - felelte Pointe Pescade.

Először is fel kellett menniük a minaret lépcsőjén, hogy eljussanak a síkságra nyíló teraszra.

Ha egyszer eljutottak oda, a fal külső oldalán lógó, földig érő kötélén könnyen megszökhetnek.

- Jöjjön! - mondta Pointe Pescade, és megfogta Száva kezét.

Éppen ki akarta nyitni a szoba ajtaját, amikor lépések hallatszottak a folyosó kövén. Ugyanekkor néhány parancsoló szó hangzott. Pointe Pescade felismerte Sárkány hangját: megállt a szoba küszöbén.

- Ő az!... Ő az!... - suttogta a lány. - Ha itt találja, elveszett!...

- Nem talál itt! - felelte Pointe Pescade.

Az ügyes fickó már el is terült a földön; aztán a vásári bódékban gyakran kipróbált mozdulattal begöngyölte magát az egyik szőnyegbe, és a szoba legsötétebb sarkáig gurult.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó, Sárkány és Namir belépett, majd becsukta az ajtót.

Száva már újra elfoglalta helyét a díványon. Miért jött hozzá Sárkány ilyen későn? Talán újabb könyörgéssel akarja legyőzni ellenállását?... De Száva most erős volt! Tudta, hogy Péter él, és kint várja!...

Pointe Pescade a szőnyeg alól semmit sem láthatott, de mindent hallott.

- Száva - mondta Sárkány -, holnap reggel elhagyjuk ezt a házat, és máshová költözünk. De addig nem akarok elmenni innét, amíg bele nem egyezik a házasságunkba, és amíg meg nem kötjük. Minden kész, és most rögtön...

- Sem most, sem máskor! - felelte a lány fagyosan és határozottan.

- Száva - folytatta Sárkány, mintha nem is hallotta volna ezt a választ -, mindkettőnk érdeke azt követeli, hogy elhatározása szabad legyen, mindkettőnk érdeke, érti?...

- Nekünk nincs és soha nem is lesz közös érdekünk!

- Vigyázzon!... Emlékeztetnem kell arra, hogy Raguzában már igent mondott...

- Olyan okokból, amelyek azóta már megszűntek.

- Hallgasson rám, Száva - folytatta Sárkány, akinek látszólagos nyugalma rosszul leplezte izgatottságát -, utoljára kérem a beleegyezését...

- Én pedig megtagadom, amíg csak erőmből telik!

- Nem lesz sokáig ereje hozzá! - kiáltotta Sárkány. - Ne ingereljen a végsőkig! Igen; ezt az erőt, amellyel ellenem szegül, Namir meg tudja semmisíteni, a maga akarata ellenére is, ha kell! Ne makacskodjék, Száva!... Itt az imám, hogy összeadjon minket ennek az országnak a szokásai szerint, amely az én hazám!... Kövessen hát!

Sárkány a lány felé lépett, aki hirtelen talpra ugrott, és a szoba végébe hátrált.

- Nyomorult! - kiáltotta.

- Kövessen!... Kövessen! - ismételte Sárkány, aki már nem bírt uralkodni magán.

- Soha!

- Ó... jól vigyázz!

És megragadta a lány karját, és Namirral együtt durván rángatni kezdte, hogy elvonszolja a szkifába, ahol Szidi Hazam és az imám várt rájuk.

- Segíts!... Segíts! - kiabálta Száva. - Segíts!... Báthory Péter!

- Báthory Péter?!... - kiáltotta Sárkány. - Egy halottat hívsz segítségül?!

- Nem!... Ő él!... Segíts, Péter!

Ez a válasz oly váratlanul érte Sárkányt, hogy még akkor sem lepődhetett volna meg jobban, ha áldozata megjelenik előtte. De csakhamar visszanyerte önuralmát. Báthory Péter él!... Péter, akit saját kezével szúrt le, és látta, amikor holttestét kivitték a raguzai temetőbe!... Csak az beszélhet így, aki megbolondult, és lehetséges, hogy Száva végső kétségbeesésében eszét veszítette!

Pointe Pescade hallotta az egész beszélgetést. Annyi bizonyos, hogy Száva az életével játszott, amikor közölte Sárkánnyal, hogy Báthory Péter él. Ezért, késsel a kezében, elkészült arra, hogy előbújjon, ha ez a nyomorult erőszakoskodni akarna. Aki azt hiszi, hogy tétovázna, nem ismeri Pointe Pescade-ot!

Erre azonban nem került sor. Sárkány hirtelen magával vonszolta Namirt. Aztán rázárták az ajtót a lányra, akinek a sorsa hamarosan eldőlt.

Pointe Pescade kibújt a szőnyegből, és egy ugrással talpra állt.

- Jöjjön! - mondta Szávának.

Mivel a zár az ajtó belső oldalán volt, az ügyes fiú késének csavarhúzójával pillanatok alatt könnyedén és zaj nélkül leszerelte.

Az ajtó kinyílt, és máris becsukódott mögöttük. Pointe Pescade a lány előtt haladt a folyosón, az udvar fala mentén.

Fél tizenkettő felé járhatott az idő. A szkifa ablaknyílásain még némi világosság szűrődött ki. Ezért Pointe Pescade vigyázott arra, hogy amíg elérnek a szemben levő sarokhoz, ahonnan folyosó vezet az első udvarra, ne haladjanak el a szkifa ablaka előtt.

Sikerült bejutniuk a folyosóra, és végighaladtak rajta. Már csak néhány lépés volt hátra a minaret lépcsőjéig, amikor Pointe Pescade hirtelen megállt, és visszatartotta Szávát is, aki egy pillanatra sem engedte el a kezét.

Három ember járkált az első udvarban a medence körül. Egyikük - Szidi Hazam - éppen parancsot adott a másik kettőnek. Ezek nyomban el is tűntek a minaret lépcsőjén, a moqaddem pedig bement az egyik oldalsó szobába. Pointe Pescade megértette, Szidi Hazam

figyeltetni akarta a ház környékét. Tehát amikor a lánnyal együtt felérkezik a teraszra, ott már örök állnak.

- Mégis mindent kockára kell tennünk - mondta Pointe Pescade.

- Igen... mindent! - felelte Száva.

Végigmentek a folyosón, elérték a lépcsőt, és nagyon óvatosan haladtak felfelé. Amikor Pointe Pescade feljutott a legfelső fordulóra, megállt.

A teraszon semmi zaj, még egy ör lépése sem hallatszott.

Pointe Pescade lassan kinyitotta az ajtót, és végigsurrant a csipkézett párkány mentén. Száva a nyomában.

A minaret elején az egyik ör hirtelen felkiáltott. A másik ugyanakkor ráugrott Pointe Pescade-ra; Namir a teraszra rohant, Szidi Hazam emberei pedig a ház belső udvarain át szaladtak feléjük.

Száva hagyja, hogy újból elfogják? Nem!... Ha újra Sárkány kezébe kerül, elveszett!... Ennél százszor inkább kívánta a halált!

Így lelkét az Istennek ajánlotta, kétségbeesetten a mellvéd felé futott, és habozás nélkül levetette magát a terasz tetejéről.

Pointe Pescade-nak nem volt ideje, hogy közbelépjen; ellökte magától a támadóját, megragadta a kötelet, és egy másodperc alatt a fal tövében volt.

- Száva!... Száva!... - kiáltotta.

- A kisasszony itt van!... - felelte egy jól ismert hang. - És semmije nem tört el!... Éppen jó helyen álltam, hogy...

Cap Matifou szavát iszonyatos sikoltás szakította félbe, majd tompa puffanás hallatszott.

Namir nem akarta kiengedni karmai közül a zsákmányt, ezért utána ugrott, és halálra zúzta magát a földön, és Száva is hasonlóképpen jár, ha két erőteljes kar nem kapja el.

Antekirtt doktor, Péter, Luigi utolérte Cap Matifout és Pointe Pescade-ot, akik a tengerpart irányába menekültek. Bár Száva elájult, megmentőjének karja alig érezte a súlyát.

Néhány pillanattal később Sárkány vagy húsz fegyveres emberrel a szökevények után eredt.

Mire ez a banda a kis öbölbe érkezett, ahol az *Elektrik 2.* várakozott, a doktor társaival már a hajón volt, és alig fordult néhányat a hajócsavar, a gyors jármű lőtávolon túl jutott.

Száva, aki egyedül maradt a doktorral és Báthory Péterrel, eszméletre tért. Megtudta, hogy Sándor Mátyás gróf lánya!...

Édesapja tartotta a karjában!

IV. ANTEKIRTTA

Tizenöt órával azután, hogy az *Elektrik* 2. elhagyta a tripoliszi partot, Antekirtta őrszemei jelezték a jövetelét, és délután a hajó már a kikötőben horgonyzott.

Könnyű elképzelni, milyen fogadtatásban részesült a doktor derék társaival együtt!

S habár Száva most már túl volt a veszélyen, elhatározták, hogy egyelőre titokban tartják, milyen szálak fűzik Antekirtt doktorhoz.

Sándor Mátyás gróf nem akarta elárulni kilétét, amíg művét teljesen be nem fejezi. De már arra a hírre, hogy Péter, akit a doktor fiává fogadott, Száva vőlegénye, a lakosság öröme minden oldalról megható formában nyilvánult meg mind a városházán, mind Artenak városkában.

Azt is könnyű elképzelni, mit élt át Báthoryné, amikor annyi megpróbáltatás után megölelhette Szávát! A lány egyébként hamar meggyógyult, néhány nap boldogság már megtette a hatását.

Nem kétséges, hogy Pointe Pescade az életét kockáztatta. De mivel ezt egészen természetesnek találta, nem tűrt el semmiféle hálálkodást - legalábbis szóban. Báthory Péter olyan erősen ölelte meg, és Antekirtt doktor olyan hálásan nézett a szemébe, hogy nem is akart hallani egyébről. Ráadásul szokása szerint a kaland minden érdemét Cap Matifoura hárította.

- Öneki kell köszönetet mondani! - ismételte. - Ő csinált mindent! Ha az én Capom nem végezte volna olyan ügyesen azt a gyakorlatot a rúddal, soha nem tudok egy ugrással belendülni annak a csirkefogó Szidi Hazamnak a házába, és Sándor Száva összezúzza magát a földön, ha az én Capom nincs ott, és el nem kapja!

- Nono!... Nono!... - dörmögte Cap Matifou. - Ez már túlzás, hát az egész ötlet...

- Hallgass, Capom - folytatta Pointe Pescade -, az ördögbe is! Nem vagyok én olyan erős, hogy ekkora bókokat kapjak, te viszont... Gyerünk, végezzük a magunk dolgát!

Cap Matifou elhallgatott, visszafordult a szép házába, és mégis elfogadta a köszönetnyilvánításokat, hogy meg ne bántsa az ő kis Pointe Pescade-ját!

Úgy döntöttek, hogy Báthory Péter és Száva esküvőjét igen rövid időn belül, december kilencedikén megtartják. Ha Péter Száva férje lesz, mindent megtesz, hogy elismertesse felesége jogát Sándor Mátyás gróf örökségére. Torontálné levele semmi kétséget nem hagyott a lány származásával kapcsolatban, és ha szükséges, a bankárból is ki tudnak szedni hasonló nyilatkozatot. Magától értetődik, hogy ezt az előírt határidő letelte előtt kell bizonyítani, hiszen Sándor Száva még nem érte el a jogai elismertetéséhez szükséges életkort. Csak hat hét múlva tölti be tizennyolcadik évét.

Egyébként hozzá kell tenni, hogy tizenöt év óta egy politikai fordulat következtében - amely nagyon kedvezett a magyar ügynek - a helyzet lényegesen megenyhült; különösen vonatkozik ez arra, hogy Sándor Mátyás gróf oly gyorsan és oly régen elfojtott vállalkozása milyen emléket hagyott néhány államférfiban.

A spanyol Carpena és Torontál Simon bankár sorsáról csak akkor döntenek majd végérvényesen, ha Sárkány is bevonul cinkosai társaságába, az antekirttai erőd börtönébe. És akkor beteljesedik az igazságszolgáltatás munkája.

De miközben a doktor azt latolgatta, hogyan érhetné el célját, a helyzet parancsolóan előírta, hogy gondoskodjék a telep biztonságáról. Kirenaikai és tripoliszi megbízottai jelezték, hogy a szenuszita mozgalom egyre nagyobb mértékben terjed, főként a benghazai körzetben, amely igen közel fekszik a szigethez. Az egész vidék másodfőnökeivel különfutárok kötötték össze a Dzsaghbubot, „az iszlám világ új sarkát”, ahogy Duveyrier hívta ezt az új központi Mekkát, ahol Szidi Mohamed el-Mahdi, a Rend jelenlegi nagymestere székelt. Mivel ezek a szenusziták valójában a régi berber kalózok leszármazottjai, és minden ellen halálos gyűlöletet éreznek, ami európai, a doktornak minden oka megvolt az óvatosságra.

Vagy nem a szenusziták műve az a számos gyilkosság, amelyet az elmúlt húsz év során Afrikában elkövettek? 1863-ban Beurman halt meg Kanemban, Van der Decken és társai a Dzsuba folyón 1865-ben, Alexine Tinné kisasszony hozzátartozóival együtt Vadi Abedzsasban ugyanabban az évben, Dournaux-Duperré és Youbert az In-Azhar forrás mellett 1874-ben, Paulmier Bouchard és Minoret atyák In-Kalán túl 1876-ban, Richard, Morat és Pouplard atyák a gadameszi misszióból Azdzser északi részén, Flatters ezredes, Masson és Dianous kapitányok, Guiard doktor, Beringer és Roche mérnökök a warglai úton 1881-ben - és mindez azért történt, mert arra ösztönözték a vérengző szektagokat, hogy a szenuszita elveket a bátor felfedezőkkel szemben is alkalmazzák.

Gyakran beszélgetett erről a doktor Báthory Péterrel, Luigi Ferratóval, hajórajának kapitányaival, a rendőrség vezetőivel és a sziget főtisztviselőivel. Ellen tud állni Antekirtta a kalózok támadásának? Igen, nyilvánvalóan, de csak akkor, ha a támadók száma nem túl jelentős, mert erősítéseinek építését még nem fejezték be egészen. Másrészt érdekében áll-e a szenuszitáknak, hogy megkaparintsák a szigetet? Igen, hiszen ez a kulcsa az egész Sidra-öbölnek, amelyet Kirenaika és Tripolisz partjai vesznek körül.

Ki felejtette volna el, hogy Antekirttától délkeletre két mérföld távolságra fekszik a Kencraf szigetecske? Ez a kis sziget, amelynek megerősítésére már nem maradt idő, veszélyt jelentett arra a valószínű esetre, ha egy hajóraj hadműveleti bázisául használnák fel. Éppen ezért a doktor elővigyázatosságból aláaknáztatta. És most rettenetes robbanóanyaggal töltötték meg a sziklás földbe ácsott aknákat.

Egy elektromos szikra, amelyet a tenger alatti kábelon kap Antekirttáról, elegendő, hogy Kencraf szigetecske mindenestül megsemmisüljön, mindazzal együtt, ami csak a felszínén található.

A sziget védelmének érdekében a következőképpen jártak el: a parti ütegek készenlétben álltak, s csak a tüzéreknek kellett őrhelyüket elfoglalniuk. A középső csúcs kis erődjé is felkészült messze hordó ágyúival. A kis kikötőt a szűk kikötőbejárat vizébe lemerített számos akna védte. A *Ferrato* és három *Elektrik* minden eshetőségre felkészült, akár támadás kivédésére, akár az ostromlók flottájának üldözésére.

De a szigetnek a délnyugati partja továbbra is sebezhető pont maradt. Ezen a részen is bekövetkezhet partraszállás, és ide nem tudnak tüzelni sem az ütegektől, sem a kis várerődből.

Ez jelentette a fő veszélyt, és valószínűleg túl késő volt már ahhoz, hogy elkezdjék a szükséges védelmi munkálatokat.

De bizonyos-e, hogy a szenusziták Antekirtta megtámadására gondolnak? Végeredményben ez mégis nagy vállalkozás volna, veszélyes hadjárat, amely jelentős felszerelést követel meg. Luigi szerette volna azt hinni, hogy nem következik be. Ezt meg is mondta egyszer, amikor a doktor, Péter és ő szemlét tartott a sziget erősítéseinél.

- Én nem így látom... - felelte Antekirtt doktor. - A mi szigetünk gazdag, a Szirtiszek tengerének egész környékét uralja. Már csak ezért is előbb-utóbb megtámadják, mert a szenuszitáknak nagy érdeke fűződik ahhoz, hogy a kezükre kerüljön!

- Egészen biztos - tette hozzá Péter - és erre az eshetőségre fel kell készülnünk.

- De a közeli támadástól főként azért tartok - folytatta a doktor -, mert Sárkány a kuanokhoz tartozik, és azt is tudom, hogy mindig az ő szolgálatukban állt mint külföldi ügynökük. Nos, barátaim, ne felejtsetek el, hogy Pointe Pescade a moqaddem házában kihallgatta Szidi Hazam és Sárkány beszélgetését. Ebben a beszélgetésben többször is előfordult az Antekirtta név, és Sárkány jól tudja, hogy ez a sziget Antekirtt doktoré, vagyis azé a férfié, akitől retteg, azé, akire ráuszította Zironét az Etna lejtőin. Mivel ott Szicíliában nem sikerült a terve, semmi kétség, hogy itt újból próbálkozik, mégpedig jobb körülmények között!

- Személy szerint is gyűlöli önt, doktor úr - kérdezte Luigi -, és ismeri önt egyáltalán?

- Lehetséges, hogy látott Raguzában - felelte a doktor. - Mindenesetre azt tudnia kell, hogy abban a városban kapcsolatban álltam a Báthory családdal. Továbbá, amikor Pointe Pescade megszöktetni készült Szávát Szidi Hazam házából, azt is megtudta, hogy Péter életben van. Mindezt nyilván kapcsolatba hozta egymással, és nem kételkedhet abban, hogy Péter és Száva Antekirttára menekült. Ez pedig éppen elég ahhoz, hogy ellenünk uszítsa az egész szenuszita hordát, amelytől semmiféle irgalmat nem várhatunk, ha sikerülne megkaparintaniuk szigetünket!

Ez az érvelés nagyon is valószínű volt. Sárkány még bizonyára nem tudta, hogy a doktor azonos Sándor Mátyás gróffal, de éppen eleget tudott ahhoz, hogy igyekezzék elrabolni tőle az artenaki birtok örökösnőjét. Így nem is lenne meglepő, ha arra uszítja a kalifát, hogy hadjáratot készítsen elő az antekirttai telep ellen.

Eközben eljött a december harmadika, és még semmi jel sem mutatott közeli támadásra.

Egyébként örömről, hogy végre együtt vannak, ábrándokba ringatta valamennyiüket, csak a doktort nem. Báthory Péter és Száva közelgő házasságának gondolata foglalt el minden szívet és agyat. Ki ne igyekezett volna meggyőzni magát, hogy a rossz napok elmúltak, és nem jönnek vissza soha többé?

Mi tagadás, Pointe Pescade-ot és Cap Matifout is elragadta az általános biztonság érzete. Annyira örültek a mások boldogságának, mintha örökös varázslatban élnének.

- Ezt el sem lehet hinni! - ismételte Pointe Pescade.

- Mit nem lehet elhinni? - kérdezte Cap Matifou.

- Hogy te is tökepénzes lettél, Capom! Bizony, most már azon kell törnöm a fejem, hogy megházasítalak!

- Engem?

- Igen... szép kis asszonykát kerítünk neked.

- Miért kicsit?...

- Igazad van... Nagy, hatalmas, szép asszonyt!... Mi?!... Cap Matifouné!... Majd elmegyünk érte Bergengóciába!

De amíg Cap Matifou megházasodik, amíg végül is találunk majd neki méltó párt, Pointe Pescade Péter és Sándor Száva házasságával törődött. A doktor engedélyével azon töprengett, hogy népünnepélyt rendez, vásári játékokkal, énekkel és tánccal, tűzérségi sortüzekkel, nagy,

szabadtéri lakomával, szerenáddal az új házásoknak, fáklyásmenettel, görögtűzzel. Ezt rá lehetett bízni. Ebben ő szakértő volt. Ragyogó lesz! Sokáig beszélnek majd róla! Az idők végezetéig beszélnek róla!

De mindez a gyönyörű terv füstbe ment.

A december harmadikáról negyedikére virradó éjszaka - szép éjszaka volt, bár vastag felhők bontották az eget - villanycsengő szólalt meg Antekirtt doktor dolgozószobájában, a városházán.

Este tíz óra volt.

Erre a jelre a doktor és Péter kiment a szalonból, ahol az estét töltötték Báthorynéval és Sándor Szávával. Amikor a dolgozószobába léptek, megállapították, hogy a hívás arról a megfigyelőállomásról jön, amelyet az Antekirtta közepén emelkedő dombon állítottak fel. Nyomban beszélgetés kezdődött a telefonon keresztül.

Az őrség jelezte, hogy a szigettől délkeletre hajóraj közeledik, amelyet még alig lehet kivenni a sötétben.

- Össze kell hívni a tanácsot! - mondotta a doktor.

Tíz perc sem telt bele, a doktor, Péter, Luigi, Narsos és Köstrik kapitányok meg a rendőrség vezetői a városházára érkeztek. Ott közölték velük, mit észlelt a szigeti őrség. Negyedóra múlva a kikötőbe siettek, és mindnyájan megálltak a nagy gát végénél, ahol a móló fényei világítottak.

Mivel ez a pont nem feküdt magasan a tenger szintje fölött, innen nem lehetett látni azt a hajórajt, amelyet a középső csúcson felállított megfigyelők könnyen észrevehettek. De ha erősen megvilágítanak a délkeleti látóhatárt, nyilván megállapíthatnák a hajók számát, és látni lehetne azt is, milyen körülmények közt igyekeznek partot érni.

De nem lenne hátrányos felfedni a sziget helyét? Antekirtt doktornak nem ez volt a véleménye. Ha ugyanis a várt ellenség közeledik, úgysem vaktában jön, ismeri Antekirtta fekvését, és semmi nem akadályozhatja meg abban, hogy el is érje.

Működésbe hozták hát a készülékeket, és a nyílt tengerre irányított két fényszóró segítségével a látóhatár hirtelen széles körzetben megvilágosodott.

Az őrség nem tévedett. Legalább kétszáz vízi jármű közeledett csatasorban, karcsú háromárbocosok, nagyobb vitorlások, kétárbocosok, szivacsshaláshajók és más kis hajók. Semmi kétség, ez a szenusziták hajóaja volt, amelyet a kalózok a tengerpart minden kikötőjéből toboroztak össze. Mivel szél nem fújt, evezőkkel igyekeztek a sziget felé. Ezt a viszonylag kis utat Antekirtta és Kirenaika között a szél segítsége nélkül is meg lehetett tenni. A nyugodt tenger még csak kedvezett szándékaiknak, mert így jobb körülmények között szállhatnak partra.

Ebben a pillanatban a hajóraj még négy-öt mérföldre délkeletre járt. Így hát napkelte előtt nem érhet partot. A partraszállás különben is elővigyázatlanság lett volna, akár a kikötőbe akarnak betörni, akár azt tervezik, hogy horgonyt vetnek Antekirtta déli partján, amelyet nem tudtak kellőképpen védeni, amint erről már szó esett.

Amikor ezt megállapították, a fényszórók kialudtak, és a környék újra homályba borult. Meg kellett várni a reggelt.

Eközben a doktor parancsára a milícia minden tagja elfoglalta őrhelyét.

Készen álltak az első összecsapásra, amelytől talán az egész harc kimenetele függ.

Annyi bizonyos, hogy a támadók most már nem gondolhattak meglepetésszerű támadásra, hiszen a szigetről a fényszórók segítségével megállapíthatták számukat és helyzetüket.

Az éjszaka utolsó óraiban az őrség a legnagyobb gonddal örködött. Még többször is kivilágították a látóhatárt, s ez lehetővé tette a hajóraj helyzetének pontos felderítését.

A támadók minden bizonnyal sokan voltak. Az is bizonyos, hogy nem rendelkeztek elegendő hadianyaggal ahhoz, hogy az antekirttai ütegekkel felvegyék a versenyt. Ágyúik nemigen lehettek. De a harcosok számát tekintve, és mivel a támadók vezetője a sziget több pontján indíthatott ostromot, a szenuszták nagy veszélyt jelentettek.

Végül lassanként megvirradt, és az első napsugarak eloszlatták a ködöt a látóhatáron.

Minden tekintet a nyílt tengert figyelte, Antekirttától délre és délkeletre.

A hajóraj ekkor hosszú, félkör alakú vonalba fejlődött, mintha körül akarná zárni a szigetet. Nem kevesebb, mint kétszáz hajó közeledett, közöttük harminc-negyven tonnás is akadt. Összesen ezeröttszáz-kétezer ember fért el rajtuk.

Öt órakor a hajóraj Kencraf sziget magasságába ért. Vajon kikötnek-e ott a támadók, és berendezkednek-e rajta, mielőtt megrohannák a szigetet? Ha ezt tennék, ez igen szerencsés fordulat volna. A doktor parancsára lerakott aknák ha nem is döntenék el az egész hadjáratot, de legalább már az első pillanatban kétségessé tennék a szenuszita támadás sikerét.

Fél óra telt el nagy aggodalomban. Már azt hitték, hogy a hajók, amelyek lassan közelednek a szigetcskéhez, ott kikötnek... De nem így történt. Egy hajó sem kötött ki ott, és az ellenséges csatavonal még jobban elkanyarodott dél felé, és jobb kéz felől elhagyta Kencrafot. Ekkor már nyilvánvaló volt, hogy egy órán belül közvetlenül támadják meg, jobban mondva özönlik el Antekirttát.

- Most pedig készüljünk fel a védekezésre - mondta a doktor a kis védősereg vezetőinek.

Jelt adtak, és az emberek mindenfelől sietve visszatértek a városba, és elfoglalták előre kijelölt helyüket.

A doktor utasítására Báthory Péter a déli erődítmények parancsnokságát vette át, Luigi a keletiekét. A sziget védőit - legfeljebb ötszáz embert - úgy osztották el, hogy bárhol akarna is betörni a városba az ellenség, mindenütt szembe tudjanak szállni vele. Antekirtt doktor készenlétben állt, hogy bárhol megjelenjék, ahol szükség van rá.

Báthoryné, Sándor Száva, Maria Ferrato a városháza előcsarnokában maradt. A többi asszonyról úgy döntöttek, hogy ha a várost megrohannák, meneküljenek gyermekeikkel a kazamaták mélyére, ahol semmitől nem kell tartaniuk, még akkor sem, ha az ostromlók néhány ágyúval is rendelkeznének.

Kencraf sziget kérdése eldőlt - és sajnos, Antekirtta hátrányára -, de a kikötő még hátravolt. Ha a flotta arra törekedne, hogy behatoljon, a két védőgát kis erődjei keresztűz alá vehetnék, és a *Ferrato* ágyúinak, az *Elektrikek* torpedóinak, a kikötőbejáratban lerakott aknáknak a segítségével elbánhatnak vele. Még szerencse lenne, ha a támadás erről az oldalról indulna.

De - amint ez nyilvánvaló volt - a szenusziták vezére tökéletesen ismerte Antekirtta védelmi berendezéseit, és jól tudta, milyen könnyű partra szállni a sziget déli részén. Ha megkísérli a közvetlen támadást a kikötő ellen, az azonnali és teljes pusztulásba rohan. Ezért úgy tervezte, hogy a sziget déli részén köt ki, mert ez a part nagyon is alkalmas volt az ilyen hadműveletre. Így, miután elkerülte a kikötő szűk bejáratát, és ott nem esett kelepcébe, mint ahogy lemondott

arról is, hogy támaszpontot létesítsen Kencraf szigetén, a hajórajt nagy evezőcsapásokkal Antekirtta gyöngye pontjai felé irányította.

Mihelyt a doktor ezt a tervet felismerte, megtette a szükséges intézkedéseket. Köstrik és Narsos kapitányok torpedónaszádjukra szálltak, és néhány matrózukkal kifutottak a kikötőből.

Negyedórával később a két *Elektrik* az ellenséges hajóraj közepébe rohant, megtörte a csatasort, a levegőbe repített öt-hat hajót, és vagy egy tucatot elsüllyesztett. De a támadók száma olyan tekintélyes volt, hogy a két kapitány, hogy elkerülje azt a veszélyt, hogy hajójukat megcsáklázzák, parancsot adott: térjenek vissza a védőgátak oltalmába.

Eközben a *Ferrato* kifutott, és löni kezdte a hajókat; de tüze, az ütegekével együtt, amelyek hasznosan avatkozhattak be, nem tudta megakadályozni ennek a nagy tömeg kalóznak a partraszállását. Noha már sokan elpusztultak, és vagy húsz hajójuk elsüllyedt, több mint ezer ostromló ért partot a déli sziklákon, amelyeket a nyugodt tengeren könnyű volt megközelíteni.

Ekkor már az is kiderült, hogy a szenuszitáknak tüzérségük is volt. A legnagyobb három-árbocosok néhány, gördülő ágyútalpakra szerelt tábori üteggel rendelkeztek. A szárazföldre is tudták szállítani az ágyúkat a partvidéknek ezen a részén, amely a város ágyúinak, sőt még a központi domb erődjében levő ágyúknak is a lőtávolságán kívül esett.

A doktor a legjobban kiugró ponton helyezkedett el, és innen figyelemmel kísérte az egész hadműveletet. A rendelkezésére álló, viszonylag kis sereggel nem tudta volna megakadályozni a partraszállást. De mivel ők a falak védelmében mégis erősebbek voltak, az ostromlók helyzete, bármilyen számosan léptek is partra, egyre nehezebbé vált.

A szenusziták könnyű tüzérségükkel együtt két oszlopba fejlődtek. Jöttek, nem is fedezve magukat, az arab embernek azzal a bátorságával, vakmerőségével és fanatizmusával, amelyet a halálmegvetés, a fosztogatás reménye és az európaiak gyűlölete táplált bennük.

Amikor lőtávolságra kerültek, az ütegek ontani kezdték tüzüket, gránátokat és kartácsokat. Több mint százan elestek, de a többi nem hátrált meg. Felállították tábori ágyúikat, és réseket kezdtek ütni egy falszárnyban, a befejezetlen déli bástya sarkánál.

Vezetőjük nyugodtan irányította a harcot, míg katonái sorban hullottak el körülötte. Sárkány mellette buzdított a támadásra, és a falon támadt résbe hajtott néhány száz embert.

Antekirtt doktor és Báthory Péter messziről felismerték. Ő is rájuk ismert.

Eközben az ostromlók tömege előrenyomult a leomlott falrész felé, amely most szabad utat engedett. Ha sikerül átjutniuk ezen a résen, ha elárasztják a várost, az ellenállásra túl gyöngye ostromlottak kénytelenek lennének feladni a megerősített helyeket. A győzelmet általános mézsárlás követné, e kalózok vérengző hajlamát ismerve.

Rettenetes kézitusa alakult ki ezen a ponton. A doktor parancsára Báthory Péter, aki szenvtelen volt a veszélyben, és szinte sebezhetetlen a golyók záporában, társaival együtt csodálatos bátorságról tett tanúságot. Pointe Pescade és Cap Matifou olyan vakmerően segítette őket, hogy azt csak szerencsájuk múlta felül, és így elkerülték a golyókat.

A Herkules egyik kezében késsel, a másikban fejszével széles kört vágott maga körül.

- Bátran, Capom, bátran!... Vágd őket! - kiabálta Pointe Pescade, aki szüntelenül töltötte és elsütötte revolverét, amely úgy szólt, mint valami kereplő.

De az ellenség nem engedett. Többször is viasszorult a résen kívülre, míg végül is majdnem áthatolt rajta, már-már előzőnlötte a várost, amikor a háta mögött nagy riadalom támadt.

A *Ferrato* fél gözzel haladva, három kötélhosszra közelítette meg a partot. Aztán rájuk irányította mozsarait, hosszú csövű vadászágyúját, Hotchkiss revolverágyút, Gatlings golyószóróit, amelyek úgy kaszálták a támadókat, mint a gabonát a kasza, hátba támadta, gyilkos tűzzel lőtte őket a fővenyparton, ugyanakkor szétrombolta és elsüllyesztette a sziklák tövében horgonyzó, kikötött hajóikat.

Ez a váratlan rajtaütés óriási hatással volt a szenusztákra. Nemcsak hátba támadták őket, de még a menekülés útját is elvágták, ha a *Ferrato* lövedékei darabokra tépik hajóikat.

A támadók ekkor megtorpantak a falrés előtt, amelyet makacsul védtek a népfölkelők. Már több mint ötszázan lelték halálukat a kavicsos parton, míg az ostromlottak alig vesztek embert.

A támadók vezére megértette, hogy azonnal vissza kell térniük a tengerre, ha nem akarja kitenni társait a biztos és teljes pusztulásnak. Hiába igyekezett Sárkány a városra uszítani őket, parancsot kaptak a visszavonulásra. A szenuszták éppoly vakon hajtották végre a visszavonulási parancsot, mint ahogy meg is ölették volna magukat az utolsó szálig, ha azt parancsolják nekik.

De olyan leckét kellett adni ezeknek a kalózoknak, hogy soha életükben ne felejtsek el.

- Előre!... Barátaim!... Előre! - kiáltotta a doktor.

Péter és Luigi vezényletével vagy száz katonájuk vetette magát a menekülők után, amint sietve el akarták érni a partot. A *Ferrato* és a város ágyúinak keresztűztűzésében az ellenség megtört. Soraik felbomlottak, és a felé a hét-nyolc hajó felé rohantak, amelyeket a hajóágyúk tüze többé-kevésbé megkímélt.

Péter és Luigi különösen azon igyekezett a harc kellős közepén, hogy egyetlen embert kerítsen kézre. Ez az ember Sárkány volt. De élve akarták elfogni, és csak csoda folytán kerülték el a revolverlövéseket, amelyeket ez a nyomorult többször is leadott rájuk.

Eközben már úgy látszott, hogy a sors ismét azt akarja, hogy elkerülje az igazságszolgáltatást.

Sárkány és a szenuszták vezetője vagy tíz társukkal együtt egy kis négyárbocosra menekült, amelynek kötelét már eloldozták, és készen állt, hogy kifusson a nyílt tengerre. A *Ferrato* túl messze volt, és nem tudtak jelzést adni neki, hogy vegye üldözőbe.

E percben Cap Matifou észrevett egy tábori ágyút, amely talpáról leszerelve a homokban hevert.

Csupán egy pillanat műve volt, hogy odarohanjon ehhez a még töltött ágyúhoz, emberfeletti erővel felhúzza az egyik sziklatömbre, megtámassza, hogy megtartsa forgó tengelyénél fogva, aztán mennydörgő hangon felkiáltson:

- Gyere, Pescade, gyere gyorsan!

Pointe Pescade meghallotta Cap Matifou hívását, látta mit művel az ő Capja, megértette, odafutott, és ráirányította a négyárbocosra az ágyút, amelyet ez az élő talp tartott, és elsütötte.

A lövedék a hajó testét érte és beszakította... A Herkules még csak meg sem rezzent, amint az ágyúcső visszarúgott.

A szenuszták vezetője és társai a habok közé vetették magukat, és majdnem mind ott pusztultak. Sárkány a hullámverésben vergődött, amikor Luigi a tengerbe ugrott.

Egy perccel később Cap Matifou hatalmas keze bilincsként fonódott Sárkányra.

A győzelem teljes volt. Kétezer támadóból, akik a szigetet ostromolták, alig néhány száz menekült meg, és jutott vissza a kirenaikai partokra.

Biztosra vehették, hogy ezek a kalózok sokáig nem fenyegetik Antekirttát.

V. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

Sándor Mátyás gróf lerótt a hálóját Maria és Luigi Ferratónak. Báthoryné, Péter és Száva végre egymásra talált. A jutalmazás után már csak a büntetés maradt hátra.

A szenusziták kiűzését követő néhány nap alatt a sziget lakossága tevékenyen dolgozott, hogy mindent helyrehozzon. Péter, Luigi, Pointe Pescade és Cap Matifou - vagyis azok, akik közvetlenül vettek részt e drámai eseményekben - jelentéktelen karcolásoktól eltekintve épek és sértetlenek voltak. Pedig nem kímélték magukat, ez bizonyos. De nagy volt az öröm, amikor összetalálkoztak Sándor Szávéval, Maria Ferratóval, Báthorynéval és az öreg szolgálával a városháza előcsarnokában. A harc elesettjeinek megadták az utolsó tisztességet, aztán a kis telep újra élhette boldog életét, amelyet nyilván senki sem zavar meg többé. A szenusziták vészes vereséget szenvedtek, és Sárkány, aki erre a hadjáratra biztatta őket Antekirtta ellen, már nincs velük, hogy gyűlöletre és bosszúra sarkallja őket.

Antekirtt doktor egyébként elhatározta, hogy rövid időn belül kiegészíti a sziget védelmi rendszerét. Nem csupán Artenakot oltalmazza meg így, de a szigeten sem lesz többé egyetlen pont sem, ahol partra lehetne szállni. De arra is gondot fordítanak majd, hogy odahívjanak új telepeseket, akiknek ez a gazdag kis föld valódi jólétet biztosít.

Báthory Péter és Sándor Száva esküvőjének útjából elhárult minden akadály. Az esküvőt december kilencedikére tűzték ki, és a kitűzött napon meg is tartják. Épp ezért Pointe Pescade újrakezdte a multság előkészületeit, amelyeket megszakított a kirenaikai kalózok támadása.

Közben halogatás nélkül ítélezni kellett Sárkány, Torontál Simon és Carpena felett. Különbölköző börtönözték be őket a kis erőd kazamatáiban, s így azok azt sem tudták, hogy mindhárman Antekirtt doktor hatalmában vannak.

December hatodikán, két nappal a szenusziták veresége után a doktor elővezettette őket a városháza nagytermébe, ahol ő Péterrel és Luigival együtt egy szögletben állt.

Egy rendőrszakasz fedezete mellett a foglyok itt találkoztak először az artenaki bíróság előtt, amely a sziget főhivatalnokaiból állt.

Carpena nyugtalannak látszott, de megőrizte sunyi arckifejezését, jobbra-balra fürkésző pillantásokat vetett, és rá sem merte emelni tekintetét bírásra.

Torontál Simon igen leverten hajtotta le fejét, és ösztönösen kerülte régi cinkosának tekintetét.

Sárkányt egyetlen érzés töltötte el - a düh, hogy ennek az Antekirtt doktornak a keze közé került.

Luigi ekkor a bírák elé lépett, szót kért, és a spanyolhoz fordult.

- Carpena - mondotta -, én vagyok Luigi Ferrato, annak a rovignoi halásznak a fia, akit árulásod juttatott a steini börtönbe, ahol meg is halt!

Carpena egy pillanatra kiegyenesedett. A harag első indulatában fejébe szállt a vér. Így hát Maria volt az, akit felismerni vélte a Manderaggio sikátoraiban, Máltán, és Luigi Ferrato, a fivére helyezi őt vád alá!

Péter is előrejött, és legelőször a bankár felé nyújtotta karját.

- Torontál Simon - mondotta -, én Báthory Péter vagyok, Báthory Istvánnak, annak a magyar hazafinak a fia, akit Sárkánnyal, cinkosával együtt aljasul feljelentett a trieszti osztrák rendőrség, és akit halálba küldött!

Aztán Sárkányhoz:

- Én vagyok az a Báthory Péter, akit meg akart gyilkolni a raguzai utcán! Én vagyok a vőlegénye Szávának, Sándor Mátyás gróf lányának, akit tizenöt évvel ezelőtt elraboltatott az artenaki kastélyból!

Torontál Simont mintha lebunkózták volna, amikor felismerte a halottnak hitt Báthory Pétert.

Sárkány pökhendi mozdulatlanságban keresztbe font karral állt, csak szempillája remegett.

Sem Torontál, sem Sárkány nem válaszolt egyetlen szóval sem. De mit felelhettek volna áldozatuknak, aki mintha sírjából lépett volna elő, hogy vádolja őket?!

Egészen más volt, amikor Antekirtt doktor is felkelt, és komor hangon ezt mondta:

- Én pedig Szathmár László és Báthory István társa vagyok, akiket a maguk árulásával kivégeztek a pisinói várerődben. Száva apja vagyok, akit elraboltak, hogy vagyont megkaparintsák!... Én vagyok Sándor Mátyás gróf!

Ennek a kijelentésnek a hatása olyan volt, hogy Torontál Simon térde földre rogyott, Sárkány pedig kétrét görnyedt, mintha önmagába akarna bújni.

Aztán a három vádlottat sorra kihallgatták. Bűneiket egyáltalán nem tagadhatták, de megbocsátani sem lehetett nekik. A bíró emlékeztette Sárkányt, hogy a sziget megtámadása, amelyet egyéni érdekből indított, nagyszámú áldozatot követelt, és ezeknek vére bosszúért kiált. Aztán a vádlottak szabadon védekezhetek, majd a bíró a törvényeknek megfelelően kihirdette az ítéletet.

- Torontál Simon, Sárkány, Carpena, önök okozták Báthory István, Szathmár László és Andrea Ferrato halálát! Mindhármukat halálra ítéljük!

- Ahogy tetszik! - felelte Sárkány, akiben ismét felülkerekedett az arcátlanság.

- Kegyelem! - kiáltotta gyáván Carpena.

Torontál Simonnak arra sem volt ereje, hogy megszólaljon.

A három vádlottat visszavezették börtönükbe, ahol tovább őrizték őket.

Hogyan halnak meg ezek a nyomorultak? Főbe lövik őket a sziget egyik sarkán? Akkor bemocskolják Antekirttát az árulók vérével! Épp ezért elhatározták, hogy Kencraf szigetcskén történik a kivégzés.

Ezen az estén az egyik *Elektrik*, Luigi Ferrato parancsnokságával és tíz emberével, fedélzetére vette és a kis szigetre szállította őket, ahol napfelkeltéig várnak a kivégzőosztag érkezésére.

Sárkány, Torontál és Carpena méltán hihette, hogy ütött az órájuk. Ezért a partraszálláskor Sárkány egyenesen Luigihoz fordult.

- Ma estére tervezik?...

Luigi nem felelt. A három elítéltet magukra hagyták, és már éjszaka volt, amikor a *Ferrato* visszatért Antekirttára.

Most hát megszabadították a szigetet az árulóktól. Kencraf szigetcskét húsz mérföld választotta el Antekirttától, a menekülés lehetetlen volt innét.

- Ezek reggelig biztosan felfalják egymást! - jegyezte meg Pointe Pescade.

- Pfuj! - tette hozzá Cap Matifou utálattal.

Így telt el az éjszaka, de a városházán meglátszott, hogy Sándor gróf egy pillanatig sem pihent. Bezárkózott szobájába, s csak reggel öt órakor ment le az előcsarnokba, ahová tüstént hívatta Báthory Pétert és Luigit.

Egy fegyveres osztag várakozott a városháza udvarán, s ekkor parancsot kaptak, hogy szálljanak hajóra és induljanak el Kencraf szigete felé.

- Báthory Péter, Luigi Ferrato - szólalt meg Sándor gróf -, igazságosan ítéltük halálra ezeket az árulókat?

- Igen, megérdemlik a halált! - felelte Péter.

- Igen! - felelte Luigi is. - Az ilyen nyomorultak nem érdemelnek könyörületet!

- Hát győzzön az igazság, és az Isten bocsásson meg nekik, mert az emberek ezt nem tehetik meg!...

Alig mondta ki Sándor gróf e szavakat, amikor borzalmas robbanás rázta meg a városházát és az egész szigetet, mintha földrengés történt volna.

Sándor gróf, Péter és Luigi kirohant, a megrémült lakosság pedig kimenekült a házakból.

Hatalmas láng- és füstcsóva tört az ég felé, és közápór zúdult a környékre. A kövek lehulltak a sziget körül, felkorbácsolták a tengervizet, és a levegőben vastag felhő lebegett.

A kis Kencraf szigetből nem maradt semmi, de a három elítéltből sem, akiket a robbanás elpusztított.

Mi történt hát?

Az olvasó is emlékszik arra, hogy a szenuszták partraszállására számítva aláaknázták a szigetet, de arra is gondoltak, hogy az Antekirttába vezető tengeri kábel megszakadhat, ezért elektromos készülékeket ástak a földbe, és ha valaki ezeket a lábával megérinti, a panklasztittal megtöltött aknák egyszerre felrobbannak.

Így is történt. Az egyik elítélt véletlenül hozzáért egy ilyen készülékhez. Ekkor következett be a sziget teljes és azonnali pusztulása.

- Isten meg akart kímélni minket a kivégzés borzalmától! - mondotta Sándor Mátyás gróf.

Három nap múlva megtartották Báthory Péter és Sándor Száva esküvőjét az artenaki templomban. Ezúttal Antekirtt doktor saját nevét írta alá: Sándor Mátyást. Most már ezt a nevet viselheti, hiszen igazságot szolgáltatott.

Néhány szó is elég e történet befejezéséhez.

Három héttel később Báthory Szávát elismerték Sándor gróf zárolt javainak örökösül. Torontálné levele, a bankár írásbeli vallomása, amely elbeszélte a kislány elrablásának körülményeit és célját, elégséges volt, hogy megállapítsák az azonosságot. Mivel Száva még nem töltötte be tizennyolcadik életévét, az erdélyi Kárpátokban fekvő birtok megmaradt részét visszakapta.

Egyébként Sándor gróf maga is visszatérhetett volna birtokára, mert időközben a politikai elítéltek kegyelmet kaptak. De ha most már nyilvánosan ismét Sándor Mátyás is lett, azért a nagy antekirttai család vezetője kívánt maradni. Ott akarta eltölteni életét, azok körében, akik szeretik.

A kis telep, hála az újabb erőfeszítéseknek, csakhamar megnövekedett. Egy esztendő sem telt bele, lakossága megkétszereződött. Tudósok, feltalálók jöttek, akiket Sándor gróf hívott meg, hogy ott hasznosítsák találmányaikat, amelyek az ő tanácsai és vagyona nélkül haszontalanok maradtak volna. Épp ezért Antekirtta hamarosan a Szirtiszek tengerének legjelentősebb pontja lett, és védelmi rendszerének befejezésével biztonsága teljessé vált.

Mit mondhatnánk még Báthorynérol, Maria és Luigi Ferratóról, mit mondhatnánk Péterről és Száváról, akik boldogabbnak érezték magukat, semhogy azt le tudnánk írni?... És mit mondhatnánk Pointe Pescade-ról és Cap Matifouról, akik a legtekintélyesebb antekirttai telepések közé számítottak? Legfeljebb azt sajnálják, hogy nem nyílik több alkalmuk feláldozni magukat azért az emberért, aki ilyen életet biztosított nekik!

Sándor Mátyás gróf teljesítette feladatát, s ha nem kíséri Báthory István és Szathmár László emléke, éppoly boldog lett volna, amilyen egy nemes lelkű ember csak lehet ezen a földön, amikor boldogságot áraszt maga körül.

Ne keressen senki az egész Földközi-tengeren, sem a föld egyetlen más tengerén - még a Szerencsés-szigetcsoporthoz sem - olyan szigetet, amely virágzásában felvehetné volna a versenyt Antekirttával!... Hiábavaló fáradság volna!

És Cap Matifou, boldogságának súlya alatt, meg is kérdezte:

- Tulajdonképpen megérdemeljük ezt a boldogságot?...

- Nem, Capom!... De mit tegyünk?... Bele kell nyugodnunk! - felelte Pointe Pescade.

.oOo.